

vxore i eo statu: z honore i qals fuisse assumpta: id multu ei p b pndicat. Et ex pte pris e pndicium: qz puella e sub custodia pris z sollicitudine vt ipse ea tradat copulada legitimo mrimonio. Qui at puella seducos cogit, custodias pris auferit: z anihilat. Etia qz hoc pr infamatur z minuitur honor: eius Eccl. 42. Super filiam luxuriosas confirma custodiam ne quando faciat te in obprobrium venire inimicis. Ideo speciale peccatum luxurie est in stupro: quia nihil istorum inuenitur in fornicatione simplici. Ad primu dicitur q non sufficit ad fornicationem simplicem esse psonas solutas: qz tres conditiones requirunt: vt ostensu est supra q. 189. Aliter patet q puella virgo no est soluta: quia lz sit soluta a vinculo matrimonij: no tn est soluta a potestate patris: z ideo acceditur ad mulieres non solutas. Sed obijcietur quasi si sit puella vgo que sub nullius pte sit vt mortuis parentibus: z ipsa existente in etate in qua nec tutores nec curatores habeat: qz tunc erit simplr soluta. Dicendu q in stupro est spale peccatu luxurie ppter deformitatem inuentam tam respectu patris q respectu puelle. Ideo etia si pater no sit nec aliqs loco patris. i. nec tutor nec curator no est deformitas respectu patris. Et tn manet deformitas respectu puelle: qz nulla pactione piugali precedere corrupitur: z qz impeditur a legitimo matrimonio strahendo: z ponitur in via meretricandi. Nam puella qsdm virgo est hz spale impedimentum ptra fornicariu concubitu. s. ipsum signu virginitatis qd non dz auferri nisi per matrimoniu. In fornicatione autem simplici nulla spalis grauitas est ex pte personaz: sed solum ex pte prolis gignende vel educande: vt ostensum est. s. q. 189. Ideo stupru non est simplex fornicatio: s. est simplex fornicatio cum mulieribus iam corruptis. s. cuz viduis concubinis z meretricibus. Ideo. 36. q. i. c. Lex illa. s. Lu ergo: dr q fornicatio est abusus cu pcubinis z meretricibus z viduis. Ad secundu dicens qz Ambrosius accipit stuprum large pro fornicatione quacuqz. i. pro omni peccato luxurie. Unde accipit stuprum ibi pro coitu viri coniugati cum quacuqz muliere pter suam: Cum dicat omne stupru adulterium est. i. omnis coitus viri coniugati cuz quacuqz muliere que non est sua est adulterium: sicut omnis coitus piugate cum quocuqz viro qui non sit suus est adulteriu. Unde dicit imediate nec viro lz q mulieri non lz. i. sicut non lz vxore accedere ad alium q ad virum suu: ita non lz viro accedere ad aliam q ad vxorem suam. Et sic omne stupru erit adulterium. i. quicuqz coitus viri coniugati cuz ea que no est vxor. Sic etia coitus coniugate cum eo qui non est vir suus vocatur: interdum stupru. numeri. s. i. Si latet adulterium z testibus argui non pot: qz no est inuenta in stupro. i. qz mulier no fuit inuenta cu adulterio. Unde lz pprie stupru sit virginuz illicita defloratio non pcedente coniugali pactione. 36. q. i. ca. Lex illa: tn stuprum aliqu accipitur pro cognitione viduaz z pro cognitione sodomitica pueroz. Unde dr stupru pmitit in vidua vel virgine vel puero. ff. de adulte. l. inter liberas. s. i. de vbo. signi. l. inter stupru. Et aliqn stupru est adulterium: sicut. 36. q. 4. nemo: z. 28. q. i. c. idolatria. Et aliqn dr committi cuz virgine vel vidua vel puero vel muliere soluta que non hr loco vxoris nec pcubine. ff. de adulte. l. stupru: z dicit glo. hoc. 32. q. 4. ca. nemo. Et id diuersimode inueniet stupru. Qn tn stupru est spes luxurie accipit pro sola virginu defloratione. Ad 3m dicens q no est inconueniens vnu vitiu recipere deformitatem quandaz ex adiunctione alterius vitij. Sicut nunc peccatu luxurie ex adiunctione iniustitie. Et tn ista iniustitia non psistit in eo in quo est ppria ma iniustitie. Sz in ma venereoz: z ptinet hoc ad luxuria magis inordinata qz pcupiscentia est inordinatio que a delectabili non abstinere vt iniuria vitet. Qd aut dr q pater dz reuocare iniurias ad animu hoc veru est ad hoc q possit agere actione iniuriaruz ad pena ptra stupratoru. Si tn non vult agere: no dz reuocare iniurias ad animu. Et tn non tollet per hoc qn sit stupru ista defloratio z spale pccatu. Si tn non reuocat iniuria ad animu cessat actio iniuriaruz post annu. Ut pz instituta de iniurijs. s. vlti. z t3 hoc glo. 36. q. i. c. Lex illa. s. cum ergo.

De pena stupri fm legem diuinam z humanam z canonicam. **Questio. CCII.** **Querit** circa pena stupri. Et ddm q alia est fm leges huanas z alia est hz lege diuinu z canonica: Scdz lege humanu q deflorat virginu si fuerit vir ho

nestus. i. no de gne ignobili vel minoris pditionis qz femina ps dimidia bonoz eius publicat. i. applicat fisco. Si aut stuprator sit infime pditionis minoris qz femina relegat z punitur corpali: vt pz instituta de publi. iudi. s. itez lex iulia. Et intellegendum semp q sit pprie stupru. i. non inferat violentia virgini: qz tunc esset pena capitalis: qz est raptus: vt insti. de publi. iudi. s. Sin aut. Si vo tutor stupraret virginuz cuius tutor est magis punit. s. qz deportatur z bona eius publicant vt pz. c. Si qs eam cuius tutor fuerit corrupit. l. vnica. Naz hic est spalis deformitas. s. qz ille qui custodire debebat lesit. Eodem mo si femina stupret a seruo suo: qz illa hoc procurat fm leges humanu capitalr punitur: z bona eius ad cognatos pueniet vel applicabunt fisco. c. de bonis da. l. si. seruus aut no pot manumitti. i. d. seruitute liberari. c. de collu. dete. l. i. mo coburi pcipitur: vt. c. de mulie. q seruis pprijs se imiscuerunt. l. vnica. Et hoc vtz est siue dna que comiscet seruo esset virgo siue non. Na large vocat stuprum: accipiedo aut stuprum pro pcubitu cu vidua non hz aliquu pena spalez ex lege: qz est fornicatio simplex nisi essz aliq alia deformitas in super vtpote q comisceretur seruo suo: vel qz alicui cognato aut affini q ptineret ad incestum: z sic de alijs spibus luxurie. Et tn qsdm cognoscitur solu vt vidua pena nullam hz a lege. Si aut accipiat stupru in pueris sicut accipit. ff. de adulte. l. inter liberas. s. i. lz accipiat large semp punitur capitalr. Et hoc siue volere siue inuito eo qui cognoscit fiat: vt pz. c. de adulte. l. cum vir. Si aut psideret pena fm legem diuinam Moyti: qui deflorabat virginuz seducens eam: accipiebat eaz in vxore si pater puelle psentire vellet. Si aut noluerit dare cogebat stuprator dotare eam fm puetudinem patrie. i. qz daret ei tanta pecunia cuz quata posset virgo sui status viru hre exo. 22. Qn tn pater volebat eam dare in piuge stupratori semp tenebat eam accipere in vxore: z non poterat eam repudiare tota vita sua deuter. 22. Et hoc erat viro impositum in pena. Nam fm lege Moyti erit vir ista libertas qz si no placerent eis vxores repudiarent illas etia si no hberent aliam cam nisi q non placeret eis: vt pz deuter. 34. z magis mala. 2o. Iste aut vir ptiuabat hoc iure. s. qz nunq poterat eam repudiare etia si ei non placeret. Et dicit Aug. in qonibus deuter. q hoc erat ne videat ludibriu fecisse. i. illuderet puellam z parentes eius si posset eam repudiare. Istud autem est qn vir deflorabat virginuz in ciuitate vbi poterat ipsa clamare. Si aut in agro inuenit puellam no despofatam z cognouit eam non solu cogitur accipere in vxore z non repudiare: sed etia tenebatur dare quinquaginta siclos patri puelle. Et hoc erat pro iniuria quaz patri puelle intulerat. An vero repudiare deflorata esset pena solius deflorantis in agro vel etia si in ciuitate deflorasset diximus deuteronomij. 22. Si aut consideretur pena fm leges canonicas: dicens q concordat aliquo modo cu pena legis moyti: quia illa lex. exo. 22. s. si seduxerit quis virginuz est canonizata per ecclesiaz: z habet extra de adulte. z stupro. c. Si seduxerit: lz illud qd habetur deuter. 22. de non repudiado z de soluendo quinquaginta siclos abolutus est qz iam ex nulla causa lz repudiari vxorem. Dicendum ergo q defloras virginem aut pot cum ea strahere aut non: vt si esset piugatus: vel colanguineus eius: aut religiosus vel ordinatus in sacris. Nam tunc non accipiet eaz in vxorem: lz si sit consanguineus erit iam magis qz stuprum: qz erit incestus. 3o erit pena sicut pro coitu incestuoso: vt dictus est supra. q. 100. In alijs aut non erit hec pena. Sz qz no pnt accipere deflorata in vxorem tenent dotare eaz: qz cum isti non possint primu facere tenent ad 2m. Naz si possent cotrabere tenebantur ad duo. s. ad dotandum z ad accipiendu in vxore: ergo cuz non possunt vtruz tenentur ad id qd possunt. Quia cu quis obligatur ad duo copulatiue vel alternatiue si alteru facere no potest tenetur ad alteru. ff. de contrahen. emp. l. Si emptio nem: z. 22. q. i. c. faciat homo. Si autem est talis qui pot puellam accipere in vxorem aut consentiant omnes in hoc: scilicet deflorator z puella z pater eius aut non. Si omnes consentiant accipiet eam deflorator in vxorem: extra de adulte. capitulo. Si seduxerit. Et tunc duo faciet: scilicet accipiet in vxorem z dotabit eam: quia littera dicit: dotabit eam z habebit vxorem. Et tamen tunc est dubium de dotatione Quia quidam intelligunt dotabit: idest dabit ei donatio nem propter nuptias. Et ista reddit ad cognatos viri soluto matrimonio

pene legis humane

pena legis diuine.

pena legis canonice.

Ad 3m argu.

Obijci

Rndet obiectio

Ad 3m argu.

Ad 3m argu.

Rndet ad qsdm qon.

luto matrimonio si non maneant liberi. Alij dicunt dabitur ei dotem: scilicet q̄ pecunia data in dotē per tinet ad mulierem. Et habebit illam etiam si matrimonium solvatur: quia dos semper reddit ad feminā soluto matrimonio. Nisi forte in aliquo delinqueret propter quod deberet perdere dotem: extra de donatione inter virum et uxorem. c. mulieres et per totum. Nam rei publice interest mulieres semper esse dotatas: ut matrimonia semper inveniiri possint per que fiat liberorum multiplicatio. ff. soluto matrimonio. Quādam modum dos petatur. l. i. Et tamen si ista pecunia fuisset proprie dos mulieris deberet redire ad eam. ergo cum nunc sit ei assignata in dotem per leges propter defloratoris redibit ad eam soluto matrimonio. Aliqui autem volunt q̄ non sit dos sed donatio propter nuptias: Quia quando deflorator non accipit defloratam in uxorem dat ei dotem fm̄ consuetudinē patrie quā ipsa retinet: extra de adulte. c. i. Si autem acciperet eam in uxorem q̄ simul etiam teneretur dare dotem esset duplex pena: ideo videtur q̄ tunc non dabitur dotes: sed donationem propter nuptias. Dicendum q̄ accipitur proprie dotabit. i. dotem dabit: et si eam acceperit uxorem: et ita tenet glo. e. c. Cum autem obicitur q̄ quando non accipit eam in uxorem dat dotem. Dicendum q̄ regulariter tenebatur deflorator fm̄ legem Moysi puelle ad duo si pater consentiret. s. ad accipiendum eam in uxorem et ad dandū dotem. Si autem pater non vult eam dare in uxorem manebit vna pena istarum: et q̄ ibi sit minor pena non est inconueniens: quia hoc non fit tanq̄ ius velit alienare defloratores: sed quia pater puelle non consentit et ita renunciat iuri suo. Quia etiam posset renunciare iuri recipiendi dotem si vellet: dum tamen puella haberet alias vnde sufficienter dotaretur. Et sic quādo consentit deflorator et puella et pater eius in matrimonium sit matrimonium et tenetur ad dotem. Si autem non consentiunt omnes differt fm̄ legem Moysi et fm̄ legem canonicam. Quia fm̄ legem Moysi tenebatur deflorator accipere defloratam in uxorem si pater illius vellet eam dare etiam si vellet ipse eam accipere: et non solum tenebatur accipere: sed etiam non repudiare. deuteronomij. 22. Nunc vero si deflorator non consentit eam accipere non cogetur accipere: q̄ nūq̄ matrimonium dicitur nisi per liberū consensum: extra de spons. ca. cum locum: sed tenebitur tunc deflorator dotare puellam: extra de adulte. c. Si seduxerit: et insuper punietur quia excommunicabitur et castigatus corporaliter in monasterio recludetur ut agat ibi penitentiam et manebit ibi ad arbitrium iudicis: extra de adulte. c. Peruenit: et quādiu ibi fuerit erit excommunicatus: non quidem quātum ad cōmunionem fidelium. Sed priuatus perceptione sacramentorum: ut dicit ibi glo. Si tamen deflorator et deflorata matrimonium contraxerint etiam patre nolente tenet matrimonium: licet non teneret fm̄ legem Moysi: quia in potestate patris erat tradere puellam defloratori vel non. Unde tunc solus patris consensus requirebatur: nunc autem consensus eius non requiritur principaliter sed puelle et stupratoris. Si autem stuprator velit eam accipere et puella nollit: licet pater cōsentiat non habebit eam uxorem: quia non potest contrahi matrimonium ab iniuris: sed dabitur eam ut possit transire ad aliud matrimonium. Et tamen fm̄ leges Moysi si pater et stuprator consentirent: immo etiam si solus pater vellet matrimonium contraheretur: quia stuprator iam tenebat ex lege eas accipere: deuteronomij. 22. In puella autem non requirebatur quem ipsa vellet in virum: sed cui pater eam dare voluerit. Ideo exo. 22. Solius patris voluntas ponitur vel dissentus. s. Si vero pater virginis dare noluerit et c. Et quādo dicitur q̄ dabit ei dotem iuxta modum dotis quaz accipere solent virginēs: intelligendum est de virginibus: status sui et conditionis. Et intelligunt iuriste q̄ non solum dabit ei tantum quantum accipiunt alie virginēs: sed dabit tantam dotem ut inueniat virum tante conditionis et status quāti inueniret si maneret in virginitate. Nam oportet valde maiorem dotes dari ad hoc q̄ accipiatur in tanto statu sicut alias acciperetur si maneret in virginitate. Et hoc rationabile est quia alias non rederet iste tantum quantum intulit damni: sicut in iniurijs. Si quis dedit alapam et non est sufficiens satisfactio iniurie q̄ ipse suscipiat alapam patietur maiorem penam. s. ethicozum. c. de contra passo: ut tantam penam recipiat quantum iniuriam intulit. fiet autem ista estimatio do-

Solutio ob lectio

E.

tis per arbitrium boni viri. s. iudicis. An raptus sit species luxurie. Q. 5. CCIII. Queritur de alia specie luxurie. s. raptum an sit spes luxurie distincta ab alijs. Dicitur enim quidam q̄ non: quia coincidit cum stupro. Dicit enim Isidorus. 2. ethimolo. 2. 32. q. i. ca. Raptus est illicitus coitus a corumpendo dictus. Unde qui raptu potitur stupro fruitur. i. raptus est rapere feminam ad stuprum: quia frui de fine est: ergo non ponitur raptus species distincta luxurie a stupro. Item raptus importat violentiam quandam. 36. q. i. ca. Lex illa. s. cum ergo. s. raptus admittitur cum puella violenter a domo patris ducitur ut corrupta in uxorem habeat. Sed q̄ violentia inferatur alicui per accidēs se habet ad luxurias que per se respicit delectationem concubitus: ergo raptus non debet poni species determinata luxurie. Tunc peccatum luxurie cohibetur per matrimonium: prima corint. 7. vnusquisq̄ suam habeat propter fornicationem. Raptus tamen impedit matrimonium sequens: quia dicitur. 26. q. 2. ca. Si autem q̄ h̄i qui feminas rapiunt vel furantur vel seducunt eas nullatenus habeant in uxores quāuis postmodum nuptialiter cum consensu parentum suorum susceperint: ergo non est raptus species luxurie determinata distincta a stupro. Item potest aliquis cognoscere sponsam suam absq̄ peccato luxurie. Sed raptus potest committi si aliquis violenter sponsam suam auferat de domo parentum et eam carnaliter cognoscat: ergo non erit raptus species luxurie cum sine peccato luxurie fieri posset. Dicendum q̄ raptus ponitur species luxurie et conuenit aliquo modo cum stupro: et necesse est q̄ sit peccatū sub genere luxurie. Quia dicit Isidorus q̄ raptus est illicitus coitus. 36. q. i. c. Raptus. Omnis tamē coitus illicitus est sub luxuria. ergo raptus est spes luxurie. Non tñ est omnino raptus idem cum stupro: lz cum illo conueniat: q̄ stuprum solum est ad virginēs incognitas duz manent in potestate patris aut alias: non tñ violenter. Raptus autem importat semper aliquā violentiam. Et accipitur aliquā stricte: et sic raptus semper est cum stupro. s. quādo puella in virginitate de domo patris rapitur et corripitur ut corrupta in uxorem habeatur: ut dicitur. 36. q. i. c. lex illa. Et isto modo accepit Isidorus raptum. 2. ethimo. 2. 36. q. i. c. Raptus. s. Qui raptu potitur stupro fruitur. i. Quicūq̄ raptum committit: propter stuprum facit. Aliqñ accipit raptus magis large pro omni violenta ablatione mulieris de domo: pp̄ia siue sit mulier in potestate patris et sit virgo: siue sit mulier que in nullius potestate est: et non est virgo sicut vidua: siue sit mulier in potestate alicuius superioris constituta in loco sacro sicut moniales: siue mulier in potestate domini constituta ut ancilla. Et sic raptus potest committi in puella virgine aut in vidua vel moniali et in ancilla et in puero. Sic accipitur. 26. q. 2. c. Raptores: et c. Si quis non dicat: et c. Si quis virginēs. s. Raptores viduarū vel virginum ob imanitatē tantū facinoros detestamur: et in. c. Si quis non dicat prohibet raptus sacrarū virginum. i. monialiu: siue sint virginēs siue non: dum tñ castitates vouerint. De ancilla p3. In autētica de mulieribus que proprijs raptoribus nubūt. s. sancimus. col. 9. Pueri quoq̄ si ad illicitum vsu rapiant ad crimen raptus ptinet. Et totum est sub luxuria: q̄ est deformitas quedā sub luxuria siue in ipsa luxuria. Potest tñ interdum raptus esse simul cū stupro: et interdum stuprus sine raptu: et interdum raptus sine stupro. De primo p3 qñ quis infert violentiam rapiendo virginē: ad eam illicite deflorandaz. Et ista violentia aliqñ infertur tam patri q̄ virgini. s. Quia puella non est consentiens sed violenter tollit: et pater hoc nesciuit vel defendere non potuit. Aliqñ autē soli patri infertur violentia: vñ si puella fuit consentiens q̄ de domo patris rapetur et cognoscere patre nesciente vel inuito. Primo modo est raptus pp̄issime dictus: lz potest in ipso distingui: q̄ aliqñ puella violenter rapta est: et tñ postea cōsentit cognosci siue matrimonialr siue fornicarie. Et vterq̄ modus est raptus: lz non fit culpa equalis. Etiam qñ puella voluntaria rapta est parentibus: tñ non cōsentientibus vel reclamantibus raptus est. Lz iste hēat ad huc minorem culpā: q̄ tñ in h̄is oibus est quedam violentia saluatur ratio raptus: et est stuprum in oibus istis modis: Quia puella rapta illicite defloratur: et sic est stuprum cum raptu. De 2o p3 vt si quis rapiat de domo patris puellam: corruptam vel rapiat viduam: aut monialem que non est virgo. Nam

Opio q rudam. p. ro.

2. ro.

3. ro.

4. ro.

Rūdet ad q̄stū qōnis.

C

D

Nam in omnibus hīs raptus est. 36. q. 2. ca. Raptus: et tū.  
 Si quis non dicam, et sic est hic raptus sine stupro cum rap-  
 ta non sit virgo: et tamen stuprum semper est in virgine.  
 De tertio p. 3. q. 1. q. fit stuprum sine raptu: ut quādo quis in  
 domo patris cognoscit puellam virginem: vel extra domum  
 non tollendo eam ad alium locum: sed ipsa consentiente cog-  
 nosci: quia tunc est stuprum quia puella virgo est: et nō est  
 raptus: quia nulla violentia ei nec parētibz illata est. Est et  
 raptus species quedam luxurie ab alijs distincta. De hīs  
 sanctus Thomas secūda secūda. q. 15. 4. arti. 7. Ad pri-  
 mum dicens q. raptus aliquādo appellat stuprum eo q. con-  
 currit cū stupro: et tamē non est tunc raptus solus stuprum: s3  
 addit semper violentiam quā nūq. importat stuprum. Unde  
 tunc melius dicit q. raptus fit cū stupro q. raptus fit stu-  
 prum: ideo Iudorus dixit qui rapto potitur stupro fruitur. i.  
 habet simul raptū et stuprum. Et tamē sepe differt raptus a  
 stupro: ut quādo vidua vel corrupta rapit. i. species distincta  
 est luxurie a stupro. Ad secundū dicens q. h3 iniuria ab  
 solute sumpta pertinet ad iniustitiam particulare: tamē ini-  
 uria prout pcedit ex concupiscentia pertinet ad luxuriam.  
 Quia ex magnitudine concupiscentie procedit q. aliquis nō  
 fugiat pericula et violentiam inferre velit ut assequat concu-  
 pitum. Et modus istius concupiscentie: ad specie luxurie per-  
 tinet prout dicit speciale modū deformitatis in luxuria. Ad  
 tertium dicens q. aliquādo rapiuntur puelle que sunt des-  
 sponsate: vel que sunt deo dicte per votus: et aliquando ille  
 que nulli obligate sunt: sicut vidue vel puelle virgines aut  
 corrupte de domo paterna. Primo modo rapte nunquā pos-  
 sunt contrahere matrimonium cum raptoribus: quia obligate  
 erant primo matrimonio vel ex voto castitatis: ideo restitue-  
 re sunt patribz vel spōsis aut locis sacris de quibus rapte  
 sunt. Et de istis posset intelligi illud. c. Si autē. Si vero secū-  
 do modo restituende sunt patribz vel reddende in liberta-  
 tem suam locis in quibus erant. Et tūc de voluntate paren-  
 tum possunt eas raptas accipere in vxores. Vel postq. ip-  
 se reddite fuerint plene libertati si sunt sui iuris: sicut vidue  
 contrahere poterūt cum raptoribus. Si autē raptor contra-  
 hat cum rapta nōdum restituta in potestate patris cōtra ius  
 cōtrahit matrimonium: quia tenebatur raptor restituere quas  
 rapuerat: ideo prohibet contrahere cum ea anteq. restituat.  
 Si tamen straxerit: nō dirimitur matrimonium. Si vero in  
 isto casu intelligatur. c. Si autē. dicitur q. hoc fuit positū in  
 detestationem istius criminis. Et tamē postea fuit abrogatū.  
 Unde Hieronymus dicit et habetur. 36. q. 2. Tria. s. q. tria le-  
 gitima coniugia in scripturis legunt. Primū legitimus est  
 virgo casta in virginitate viro data legitime. Secundus est  
 virgo in ciuitate deprehensa a viro et illi per vim copulata: si  
 voluerit pater eius dotabit eam iste vir quātum iudicauerit  
 pater. Tertium autem est quando auferitur ei et alteri tradit  
 de voluntate patris. Si tamē velimus dicere q. nō est abro-  
 gatū. c. illud: dicitur q. intelligit de raptis que erant spon-  
 sate, vel sacre virgines. Ad quartū dicens q. sponsus ra-  
 piens sponsam non pprie committit raptum. Nam spōsus ex  
 ipsa desponsatione facta per verba de pñti h3 ius quoddā in  
 sponsa. Ideo quāq. inferat violentiā ducendo eam de domo  
 patris non committit crimen raptus: s3 peccat hoc verus est in  
 sponsa de pñti que est vxor: Secus aut in spōsa de futuro: qz  
 illa posset accipere alium virū: et tñ proprie raptus est quan-  
 do puella que nec est sponsa nec vxor rapitur. 36. q. 1. c. Lex. s.  
 Lex illa preteritorū principū ibi raptū dixit esse pmissus: vbi  
 puella de cuius an nuptijs nihil actū fuerat videat abducta.  
 An sacrilegiū sit aliqua spēs luxurie. Qō. CCIII.

**Queritur** de sacrilegio put pertinet ad luxuriam  
 an sit aliqua spēs luxurie. Aliq. di-  
 cunt q. non: q. non pot inueniri eadem spēs sub diuersis ge-  
 neribus nō subalternatim positis: sicut hō inuenit sub aiali  
 et sub corpore: et tñ lapis non inuenit sub substantia et q. tu-  
 tate. Sacrilegium tñ est spēs irreligiositatis: qz est ptra cul-  
 tum diuinū: ergo non est spēs luxurie. Item. 26. q. 1. c. Lex  
 §. Cum ergo: enumerant omnes spēs luxurie: et tñ ibi nō po-  
 nitur sacrilegiū: ergo non est spēs luxurie. Item sicut cō-  
 tingit per luxuriā male se habere circa aliquā rem sacraz ita  
 per alia genera vitioz: et sic poneret sacrilegium in quocūq.  
 genere vitij: et tamē non ponit: ergo nec dz poni in luxuria.  
 Dicendū q. sacrilegium ad spēm quādam luxurie pertinet

quia dicit quādam deformitatem circa luxuriam. Dicit enim  
 August. 15. de ciuitate dei: q. sicut iniquū est auiditate possi-  
 dendū transgredi limitem agroz: ita iniquū est libidine concu-  
 bendi subuertere limitem moz. Transgredi limitem agroz  
 in rebus sacris est pctm. sacrilegiū: ergo pari rōne subuertere  
 limitem moz libidine concubendi circa rem sacraz faciet vi-  
 tium sacrilegiū. Et hoc ad luxuriam pertinet: et sic est species  
 eius. Et non est incōueniens sacrilegium p̄tinere ad luxuriā  
 qz quando actus vnius virtutis vel vitij ordinat ad fines al-  
 terius assumit spēm illius: sicut furtū quod ppter adulteriū  
 committitur pertinet ad spēm adulteriū: et si quis fornicat pro-  
 pter lucrum pertinet ad auaritiā et non ad incōperantiā  
 vel luxuriam. Manifestum est autē q. castitatis obseruatio  
 fm q. ordinatur ad cultum dei est actus religiositatis: sic in  
 illis qui vouent virginitatem et obseruant: vt p3 per Augus-  
 lib. de virginitate. Et sic luxuria in quātum violat aliquid qd  
 pertinet ad cultum diuinum pertinet ad irreligiositatem. Et  
 sic stabit q. sacrilegiū sit species irreligiositatis et etiaz luxu-  
 rie: in quātū ista sunt aliquo mō. genera subalternata. Ad  
 siderandum autē q. sacrilegium cum sit quedam irreligiosi-  
 tas et repugnet cultui diuino: inuenitur in oibus illis vitij  
 que sunt contra religiositatem vel cultū diuinū. Ut est que  
 dam cerimonia vel obseruantia facta propter deum. Specia-  
 liter tamē reperitur in tribus vel quattuor generibus vitio-  
 rum. s. in luxuria et furto: homicidio et gula. De primo p3:  
 vt cum quis cognoscit virgines sacras quacūq. que votus ca-  
 stitatis emiserit. Nam ista obseruatio castitatis est quidam rī-  
 tus specialis colendi deum. Qui autem cognoscit feminam  
 obseruantem sic castitatem ex voto tollit istam religiositatem.  
 Ideo sacrilegium committit. Et non differt an voluntarie vel  
 inuita talis femina cognoscatur: quia vitioz modo cogno-  
 scens sacrilegium committit: licet grauius est quādo violentē  
 cognoscitur: quia tunc cognoscens nō solum sacrilegiū sed  
 etiam raptum quēdam committit. Et sic si aliqua femina velit  
 cognosci a viro religioso vel ordinato, in sacris etiā ipsa sacri-  
 legiū committit. Quia semper masculus et femina peccant eo-  
 dem genere delicti in coitu: licet nō sint eiusdem conditionis  
 vel status. Sicut si solutus cognoscat cōiugataz ambo adul-  
 terium committunt: licet femina teneatur ibi seruare fidem ali-  
 cui vir autem nulli: quia solutus est. Ita ergo hic cum vir sit  
 religiosus et cognoscendo quacūq. feminaz quātum est ex  
 parte sua est sacrilegium: quia res sacra violatur. s. continen-  
 tia deo promissa: sed femina ad hoc concurrat: ergo licet ipsa  
 non vouit deo castitatem sacrilegium committit: sicut si femi-  
 na esset religiosa et vir solutus nemo dubitaret quin ambo sa-  
 crilegium committerent. Vocatur etiaz istud delictū incestus:  
 vt patet. 27. q. 1. c. Virginitas: et 27. di. c. Virgines. Et tamē  
 magis proprie sacrilegiū dicitur q. incestus: quia incestus sit  
 propriū nomē vitij consistentis in abusu cōsanguinearum  
 et affinium. 36. q. 1. c. Lex illa. §. cum ergo. Vocatur etiā adul-  
 terium: quia dicit Hieronymus contra Iovinianum q. vir-  
 gines que post cōsecrationem nupserunt non tam adultere  
 q. inceste dicuntur: et habetur. 27. di. c. Virgines. De secū-  
 do patet: nam ille qui accipit rem sacram vsurpando illaz ad  
 possidendam siue clam accipiat (q. furtum dicitur) siue palā  
 q. dicitur rapina ad sacrilegium pertinet. Et hoc fit tripli-  
 citer. Quando quis accipit rem sacram et de loco sacro siue  
 violentē et palam siue occulte. Alio modo quādo accipi-  
 tur res sacra non de loco sacro: sed inueniatur in loco nō sa-  
 cro aliquod de vasis sacris vel de rebus pertinentibus ad cul-  
 tum diuinū que omnes sacre dicuntur. Tertio modo quā-  
 do quis accipit rem nō sacram de loco sacro: vt qui intra ec-  
 clesiam furatur aliquid proximo suo quod nō est sacrum. In  
 hīs tribus modis sacrilegiū est: quia iniuria fit rei sacre. Et  
 primus est grauior: quia est sacrilegiū tam ex parte rei q. ex  
 parte loci. Et sic fit magna irreuerentia religioni. Secundus  
 est minor: quia solum irrogatur iniuria rei: sed non loco quia  
 nō est sacer. Tertius est adhuc minor quia soli loco irro-  
 gatur iniuria vel propter solum locum irrogatur iniuria re-  
 ligioni. Et quia locus est circumstantia aliquāter extrinse-  
 ca actui et obiectum est q. dat speciem: grauius peccatur est  
 quando accipitur sacrum de non sacro: q. cum accipitur nō  
 sacrum de sacro: de hīs oib. 17. q. 4. §. Sacrilegiū. et dr sacrile-  
 giū: quia sit contra religiositates. Nā est religio. i. ceremonia  
 cultus diuini q. tales res et talis locus diuino cultui appor-  
 tentur

B  
 Sacrilegiū  
 inuenitur i  
 quattuor gēn-  
 eribus vitioz

C  
 p̄m sacri

2m sacri

Opinio  
 quāda  
 p̄ rō.  
 2. rō  
 3. rō  
 Rūdet  
 ad q̄stū  
 q̄stio.

centur: q̄ ergo aliqs illas res accipiat vt iam nō possint prodesse ad cultum diuinū vel ipsi loco iniuriam inferat in quo diuina ministrantur contra religionem est. Et sic sacrilegium est. Et ob hoc grauius est: cum res sacra auferatur siue de sacro siue de non sacro: q̄ cum de loco sacro res nō sacra auferatur: q̄ magis p̄iudicatur religioni primo mō quā sc̄dō. Nam 2<sup>o</sup> solum cōmittitur quedā irreuerentia circa diuinū cultum. Sed primo mō cōmittit̄ irreuerentia et etiaz tollit̄ ipse cultus cum non possit applicari ad cultū diuinū. Et p̄dicto modo sunt sacrilegi qui de locis sacris extrahunt p̄fugietes: ita vt non p̄ficiat eis imunitas locoꝝ sacroꝝ: quia tollit̄ nō sacrum de sacro violenter. Modo etiā p̄dicto d̄r cōmittere sacrilegium qui publicos redditus vel officia publica iudeis cōmittit. q. 17. §. Sacrilegiū: 2. c. Constituit. Et d̄r sacrilegiū quia oīa publica vocātur sacra vt platee ciuitatis et memia: et porte: et vie: q̄ nullius priuatoꝝ sunt: vt p̄z in sti. de re. diui. §. Sacre quoq̄ res. Iniuria ergo facta rebus istis publicis vocabit̄ sacrilegium. S̄z fit iniuria eis q̄ cōmittuntur indignis: ideo redditus publicos et officia publica p̄mitti iudeis sacrilegium est. Etiā qui alienat aliquas res ecclesie. e. q. ca. Omnes ecclesie et intelligit̄ de alienatiōe indebita: q̄ aliqui potest fm iura alienari res ecclesie. Etiā qui dedit aliquid ecclesie et postea reuocare attentat sacrilegus est. e. q. c. sunt q̄ opes. Etiā qui auferit ecclesie ea que relicta sunt ei ab alijs sacrilegus est. e. q. c. Sacrilegiū esse. Sacrilegus etiā est qui ecclesie pecuniā rapit. e. q. c. Qui rapit. De tertio p̄z: q̄ quādo quis percutit clericum siue sit in sacris siue non: aut saltem manus violentas ei apponit sacrilegium incurrit. 17. q. 4. c. Si quis suadente: 2. c. Sicut qui ecclesiā. Et vocatur sacrilegium: q̄ clerici sunt p̄sone electe ad cultū diuinū: et ideo vocantur clerici a cleros q̄ est fors: q̄ ad sortem d̄ni p̄tinet: vt ait Isidorus. 7. ethimo. 2. 21. di. c. cleros. Est ergo religiositas istos eē applicatos ad cerimonias diuini cultus. Quod ergo quis p̄tra illos cōmittat irreuerentiā aliquā iniuriosā sacrilegiū est. Et ita determinatur per iura. s. q̄ manus violente eis apponunt̄ siue percutiunt̄ siue nō: et p̄ modos similes. De 4<sup>o</sup> p̄z. Nam potest aliqs rem sacram que ad cibum pertinet indebite assumere: et erit sacrilegus. Sicut in veteri testō carnes sacrificioꝝ erant sacre ex eo q̄ aialia offerebantur deo. Et generalr̄ nulli immundo licebat comedere de illis. Nam etiā phasē non comedebāt imundi. numeri. 9. Si ergo imūdus aliquis comederet de illis sacrilegus erat. Sic etiā alie carnes p̄tinebāt ad solos sacerdotes: masculos vt quedā hostie pro pctō. Leui. 6. 2. x. Si aut̄ alius comederet de illis erat sacrilegiū: et ita ēt multi modi delinquēdi erat manducando cibos sacros. Et in oibus erat sacrilegium: q̄ fiebat contra cerimonias religionis. i. diuini cultus. Sic etiā eucharistia est cibus sacer. Si quis ergo sine honore et non solum sine charitate: sed p̄tra ecclesie ritum eucharistiā manducaret quasi contēnens: sacrilegus esset q̄ rem maxime sacras contēnēbat. Quintus modus est circa fidē: q̄ fides est res maxime sacra sine qua deo nemo placere p̄t et ipsa si des est exordiu totius religiositatis. i. diuini cultus. Si quis ergo p̄tra fidē errauerit factus hereticus sacrilegiū cōmittit q̄ rem maxime sacrā tollit vel offendit. Et sic oīs hereticus est sacrilegus: In multis alijs peccatis p̄t hō offendere diuinum cultū: sed non noiant̄ sacrilegia: eo q̄ sub istis modis dictis sacrilegiū includunt̄ vel reducunt̄ ad eos vel non sunt ita principales modi sicut isti vt appet in eis p̄uaricatio religiositatis determinate. Ad primū dōm q̄ q̄n vnum vitiiū vel virtus ordinatur ad finē alterius vitij vel virtutis accipit spēm illius. Et ita l̄ luxuria sit quoddā genus peccati et q̄libet pars luxurie sit aliqua spēs: t̄n in q̄stuz ordinant̄ ad finē alterius spēs vitij poterunt p̄tinere ad illam: et t̄n luxuria vel aliqua spēs eius ordinatur interdum ad finē irreligiositatis: ideo sacrilegiū q̄ dicit̄ irreligiositatem poterit p̄tinere ad luxuriam ita q̄ aliqua spēs luxurie sit sacrilegiū: l̄ absolute accipiēdo quelibet spēs luxurie intra genus suū habeat certum modū et nomen. Ad 2<sup>m</sup> dōm q̄ ibi enumerant̄ spēs luxurie in q̄stuz sunt modi luxurie: et non vt cōparant̄ ad alī quem finē extrinsecū. Et tunc oēs spēs luxurie ponunt̄ ibi: et non est sacril egium spēs luxurie. Sed d̄r spēs luxurie in q̄stuz est p̄tra aliquā rem sacram. Et t̄n sacrilegiū q̄ est in luxuria p̄tinet ad aliquā de alijs spēbus luxurie vel ad multas. Qd̄ non fieret si ess̄ sacrilegiū absolute spēs luxurie: q̄

nunq̄ spēs vna inuenitur sub alia. Unde sacrilegiū inuenitur concidere cum alijs spēbus luxurie. Si quis. n. abutatur p̄sone coniuncta sibi fm spūalem cognationē vt est in cognatione spūali est sacrilegium ad modū incestus. Nam sacrilegium est ibi in quantum spūalis cerimonia cognationis introducte per baptismū violatur: q̄ fit ibi p̄tra cerimonias diuini cultus. Nam cerimonia diuini cultus est in baptismo cognationē quādam causari: p̄tra quā qui agit dicitur agere contra rem sacram: est ideo sacrilegiū. Et est per modū incestus. Quia incestus est abusus cognatoꝝ et affiniū. 36. q. 1. c. Lex illa. §. Cum ergo. hic aut̄ est spūalis cognatio: ideo est spūalis incestus. Si quis aut̄ cognouerit virginē deo sacram aut quācūq̄ aliam que votū castitatis emiseric: in q̄stuz est sponsa xpi est sacrilegium per modū adulteriū. Nam sacrilegium est: q̄ contra virginē sacram est: et est per modū adulteriū: q̄ adulteriū est cum vxore vel sponsa de presenti. Virgo t̄n dedicata deo sponsa eius est. Ideo adulteriū spūale cōmittit si cōtēpto xpo alicui viro adhereat. 27. di. c. virgines. l. Virgines que post p̄secrationē nupservit: non tam adulate sunt quā inceste. Si quis aut̄ abutatur virgine sacra in q̄stuz est sub custodia patris spūalis: est sacrilegiū per modū stupri. De sacrilegio p̄z: q̄ virgo sacra est: de stupro etiā: quia stuprum est quādo quis virginē sub p̄tate patris manentes nulla p̄cedente matrimoniali pactione illicite deflorat. 36. q. 1. c. Lex illa. §. cum ergo: et t̄n quelibet virgo sacra est sub custodia alicuius patris spūalis. Ideo in q̄stuz ei iniuria fit cuz p̄ter eius p̄scientiā cognoscat̄ virgo ab eo custodia stuprū est spūale. Si vero rapiat quis virginē sacram ad abutendū ea est sacrilegiū per modū raptus. Et iste raptus reputatur grauissimus alijs et infligitur pro eo maior pena. Quia non solum si quis realiter rapuerit virginem sacra: sed etiaz si rapere tentauit capitali sententia punitur vt imperator iubet et habetur. 36. q. 2. cap. Si quis non dicam. l. Si quis non dicam rapere sed attentare tantūmodo: matrimonij iungendā cā sacratissimas virgines ausus fuerit: capitali sententia feriatur. Et sic semp sacrilegium p̄tinet ad aliquā de alijs spēbus luxurie. Qd̄ nō fieret si sacrilegiū directe p̄tinet ad genus luxurie: sed solum p̄tinet ad eam in q̄stuz luxuria ordinatur ad finē alterius vitij. s. irreligiositas. Ad 3<sup>m</sup> dicēdū q̄ sacrilegiū in re sacra cōmittitur: et q̄ per plura vitia possumus offendere in re sacra inuenitur sacrilegiū in multis generibus vitioꝝ. q̄ res sacra p̄t esse persona sacra que ad cōcubitum concupiscit. Et sic sacrilegiū ad luxuriam p̄tinet. Vel res sacra p̄cupiscitur ad possidendū: et sic p̄tinet ad iniustitiam: sicut cum auferit res sacra aut aliqd̄ de sacro: q̄ cōmittitur quedam iniustitia p̄tra rem sacram. Vel pertinet ad iram: vt si quis ex ira p̄curiat p̄sonam sacrā. Et sic est sacrilegium: cū quis manus violentas apponit clerico. Et interdū p̄tinet ad gulā vt cum quis indecenter cibo sacro vescitur vt in exēplis supra positis. Spūalius t̄n sacrilegium inuenit̄ in luxuria que opponitur castitati que obseruat̄ a quibusdā vt cerimonia religiositatis: ideo sacrilegiū magis ponimus in luxuria q̄ in alijs speciebus vitioꝝ. An p̄ctm̄ contra naturāz conuenienter ponatur species luxurie. Questio. CCVI. Queritur nūc de alia spē luxurie. s. de pctō p̄tra nām an p̄ueniēt̄ sit species luxurie. Aliq̄ dicunt q̄ nō q̄. 36. q. 1. c. Lex illa. §. cū ergo: vbi enumerant̄ spēs luxurie nō ponit̄ vitiiū p̄tra nām: q̄ nō est spēs luxurie. Itē luxuria opponit̄ virtuti: et ita inuenit̄ sub malitia que opponit̄ virtuti. 7. ethi. c. 1. Etiā t̄n vitiiū p̄tra nām nō inuenit̄ sub malitia sed sub bestialitate. 7. ethi. c. 7. et bestialitas est quoddā genus vitij distinctū a malitia. 7. ethi. c. 1. §. vitiiū p̄tra nām nō est spēs luxurie. Itē luxuria p̄sistit circa actus ordinatos ad humanā gnōnez: et t̄n vitiiū p̄ nām p̄sistit i actibus ex quibus non p̄t seq̄ gnō: q̄ ideo vocat̄ vitiiū p̄ nām: iō nō est spēs luxurie. Dōm q̄ sit spēs quā luxurie: q̄ p̄ corinth. 12. numerat̄ alijs spēbus luxurie cū d̄r. Non egerunt prius sup̄ imunditia et fornicatione: et ipudicitia vbi glo. dicit q̄ imunditia d̄r vitiiū p̄tra nām. Itē vitiiū p̄tra nām in coitu ponit̄ ab Aristot. inter mores fugiēdos ab hoīe. 7. ethi. c. 7. ergo oīs q̄ p̄tinet ad aliqd̄ genus vitij et nullū aliud est nisi luxuria. Ampli p̄z l̄ q̄ vitiiū inuenit̄ spūalis rō deformitatis circa aliqd̄ vitiiū ibi est spēs determinata illi vitij. Et q̄ in vitio p̄tra nām reperitur specialis ratio deformitatis q̄ iū

3<sup>m</sup> facti<sup>m</sup>

4<sup>m</sup> facti<sup>m</sup>

5<sup>m</sup> facti<sup>m</sup> addet̄ alijs quattuor.

Ad p<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

k

l

Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Opio q̄ rūdā. p̄ rō. 2. rō. 1

3. rō. A Rūdef ad q̄stū qōnis. p̄ rō 2<sup>o</sup> rō

3<sup>o</sup> rō



**B**  
Ad malitia  
duo regru

nature humane: ideo tale vitium no dicitur humanum siue malitia: sed bestialitas: qz sequit homo extremum in delectabilibus fm quantitate couenientez nature bestiali. **C** Duo ergo requiruntur ad hoc qz sit malitia. s. qz sit vitium per abundantiam: vel defectu circa obiectum humane operationis: z qz in magnitudine no excedat modum humani vitij: vel excessus in appetendo delectabile. Et istud vocatur malitia: qz malitia est habitus electiuus ex corruptione recte ronis ad supabundantia vel defectuz. Ideo malitie opponitur virtus generaliter: vt dicit. 7. ethico. s. quia virtus est habitus electiuus circa obiecta humane operationis fm rectam ronez. 2. ethico. **C** Incotinencia autem que erat aliud malu vel species fugiedoz est circa ea que est malitia: qz sicut malitia est solius hominis ita z incontinencia. Nam bestie non sunt in continentes: vt dicit. 7. ethico. c. 5. f. Propter hoc bestias no incotinens agere: quonia non habet vniuersalem opinionem: sed singulariu fantasiam z memoriã. Sed differt incotinencia a malitia sicut dispositio ab habitu. Nam non dicit incotinencia malitia: z incontinens non dicitur malus nec prauus. 7. ethico. Ratio est: quia malitia est corruptio principij operationu. 7. ethico. In homine autem principiu operationis est intellectus siue ratio. 7. ethico. c. 9. Quando ergo corumpitur extimatio intellectus circa operabilia ita vt iudicet determinate esse aliqd bonum quod est contra rationes: est malitia: si ista determinatio sit ex habitu: z propter istam moueatur homo ad operationes. Sicut ille qui iudicat simpliciter delectabile tactus z gustus esse bonum: z tanqz bonu debere illud prosequi est malus: z dicitur intemperatus: quia iam necesse est istum male agere cum iudicium de agibili sit corruptum in eo. Et istud est in omnibus habitibus habituu vitij. Sic enim est in auaro sic in iniusto z in ceteris. Incontinencia est autem quando non est corruptum principiu operationis. s. iudiciu: sed habet aliquis rectuz iudiciu de operabili: et tamen interdum adueniente passione corumpitur siue offuscatur. Sicut qui iudicat malu esse fornicari z inebriari: z tamẽ postea adueniente forti concupiscencia inebriatur z fornicatur. Iste autẽ differt ab inteporato: quia lz sunt circa eadẽ delectabilia: tamen incotinens nuqz peccabit nisi adueniente forti passione. Quadiu autem passio nulla incidit semper bene ager. Inteporatus autem no indiget passione nec expectat eam: sed ipse post illam prouocat: vt vtens ea tanqz instrumẽto possit peruenire ad delectabilia que appetit tanqz finem: sicut dicit Aristo. de illis qui per se appetunt delectationẽ que est in potu vini. Et quia non est delectatio in potu nisi sit sitis: etiã si non sitiant sibi sitim preparant quedã salsa comedendo. Et in hoc est inteporatus simpliciter malus. Scdm est quia inteporatus siue quando peccat actualiter psequendo delectationes siue quando no peccat semper lz iudiciu corruptum. Incotinens autem no: qz ante passionem habet rectum iudiciuz z non perturbatum. In passione autẽ turbatur iudiciu z male iudicat. Lessante autem passione: qz iudiciu no fuerat ablatum: sed solũ obfuscatum redit: sicut prius erat ita vt bene iudicet. Et dr tũc incotinens soluitur ab ignorantia. 7. ethi. c. 5. f. Qualiter autem soluitur ignorantia: z rursus fit sciens incotinens eadez ratio est que de violento z dormiente. Ideo inteporatus peccat z malus est. Incontinens autem peccat: sed non est malus. Est enim adhuc sanabilis cum integrũ maneat in eo principiu operationuz. s. rectitudo iudicij. Inteporatus autem est insanabilis: quia corruptum est in eo operationis principiu: sicut quando deficit z in aliquo virtus naturalis no potest sanari per medicinam. **C** Differt etiã incotinencia a malitia: qz malitia est circa omnẽ operationem humanam in qua cõtingit errare ex falsa opinione de ipso operabili. Incotinencia autem pprie solũ est circa delectationes z tristitias tactus z gustus. Unde dicit esse circa concupiscencias: vt pz 7. ethi. Et sic quãtuz ad obiectum coincidit cũ inteporatus: sed differt in eis que supra dicta sunt. **C** Incontinencia autẽ continencia opponit: que non accedit ad perfectaz rationem tempantie: z habet continens rectum iudiciu de operabili: sicut temperatus incotinens. Hj enim tres rectum iudiciuz habent: sed differunt quia continens z teperatus bn agunt. Incontinens vero peccat. **C** Differt rursus incontinens a continente: quia vterqz passiones habet fortes. Et tamen in continens vincitur ab eis: z male iudicat z peccat. Ideo dicitur

**C**

De habitibus

ad 12

**D**  
Differt in  
continencie  
z malitia

**E**  
Continencie  
opponitur  
incotinencia

atur incontinens egressiuus ab opinione. 7. ethi. i. non manet in opinione qua habebat ante passiones. Quia ante passionem iudicabat no esse fornicandum nec inebriandum: existente autem passione forti iudicat fornicandum z fornicat. **C** Continens autem sustinet concupiscencias fortes z non ducitur ab eis. Ideo non egreditur ab opinione quaz habebat ante passionem lz affligatur valde sustinens. Et sic dicit non egressiuus ab opinione. 7. ethico. **C** Differt tamen continens a temperato: qz lz vterqz bene agat: tamen temperatus agit ex habitu z inclinatione z electione: continens autem non agit ex habitu: quia no dum habet illum: sed ex consideratione finis: quia iudicat valde bonu esse abstinere a delectabilibus turpibus. Et ideo abstinens no dum tamen habet habitum: quia habitus faciliat ad agendu: z reddit operationes delectabiles. 2. ethico. Quia vtribi dicitur no dum est iustus qui non gaudet operibus temperantie. Continens tamen non abstinens a concupiscencia cum gaudio z faciliat: sed cum magna tristitia z difficultate duriciez sustinens in resistendo concupiscencia. 7. ethi. z ad ro. 7. vbi apostolus conuincitur de fortitudine concupiscenciarum: z cuz magna difficultate resistebat eis z vocabat eas mortem quãdaz dicẽs. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Et quia nimis affligebatur ter orauit deum: vt auferret ei istas concupiscencias: sed non fuit exauditus: 2ª corin. xi. Non ergo habet continens adhuc habituz. **C** Temperatus autem habituz habet z non est sibi difficile resistere alicui teptationi. siue ppter bonitatem nature. i. cõplexionis siue inclinatione potius ad virtutem qz ad passiones: sicut dicit Arist. 6. ethico. c. 17. de habitibus virtutez naturalẽ. Et sic etiã dicit christus infra. 19. de eunuchis qui ab vtero matris sic nati sunt. i. non inclinati ad venerea. Ita qz non insurgit eis aliq passio ad hoc. Et istis facile est esse teperatos siue vt aliquãdo accidit propter longã assuetudinez. s. quia aliquis logo tepeze passionibus resistendo perdomuit illas ita vt iam debilitate insurgant in eo. Et si fortes insurgent: ppter magnitudinez habituz existẽtis ex longo tepeze: z crescentis quotidie per consuetudinem facile est resistere illis: imo est iam quasi naturale propter assuetudinem: quia cõsuetudo est altera natura. 7. ethico. z primo rhetoz: z gaudium causatur in eo quod iam connaturale est propter assuetudinem. Aliquando autem causatur ista facilitas resistendi ex dei gratia vel priuilegio: sicut est in sanctificatis in vtero in quibus formos totaliter auferuntur vel debilitat. Et sic in domina nostra erat temperantia perfectissima: quia non solũ abstinere ab omni delectabili turpi: imo ad nullam eoz inclinabatur propter no habere fomitem. Et ideo nec mortaliter nec venialiter vnqz peccauit: quia nullum ad peccandu incentiuum habebat quomodocũqz. Et ista gratia ei prouenerit siue per sanctificationem preuenientem si no incidit in originale: siue per purificationem z sanctificationẽ sequentes si ponatur ab aliquo incidisse in originale. Hoc ergo modo cõtinencia z temperantia differunt. **C** Ex hoc autẽ sequitur qz continencia no est virtus: quia virtus est habitus electiuus. 2. ethico. cõtinencia autẽ non est habitus vt ostensum est: sed est quedaz dispositio ad temperantia. **C** Item patet quia si esset virtus nullo modo differret a temperantia: eo qz idem est obiectum vtriusqz. s. delectatio tactus z gustus. Ideo si esset continencia habitus: sicut temperantia esset omnino idẽz habitus: z tamẽ differunt: quia. 7. ethico. ponuntur differre cõtinencia z virtus vt duo mores eligendoz: sicut incontinencia z malitia: vt duo mores fugiendoz. Sunt ergo teperantia z continencia vt habitus z dispositio. Temperantia quidem habitus: cõtinencia vero dispositio ad teperantia. Et sic continencia no est virtus. Est tamẽ laudabilis: quia fm rectam ronez operatur. **C** Bestialitas autẽ dicitur per respectu ad malitia. Nam sicut incotinencia est prauitas quedã minor qz malitia: vt ostẽ suz est: ita z bestialitas est quedã prauitas maior qz malitia. Et differt a malitia per illas duas condiciones malitie supra postas. Est. n. malitia prauitas humana. Bestialitas autẽ prauitas bestie: vel ad similitudinẽ bestie. Et qz bestie non hnt oio eadẽ delectabilia q hoies nã est eis appetere alia delectabilia qz appetant hoies. Cuz g aliq appetuerit delectabilia que bestie appetit z non pueniunt nãe humane est vitiu bestialitatis: sicut dicit. 7. ethi. c. 7. de eo qui delectatur comedẽdo carnes crudas: z qui precidit pgnates vt extrahat fetus de vtero z

**F**  
Cõtinens  
z teperatus  
quõ differunt.

**B**  
Cõtinencia  
no e  
virtus  
pã ro  
2ª ro

Incotinencia  
z malitia  
differt

**D**

utero & comedat: & de illo qui delectatur comedendo carbo-  
nes & terram. Sic etiam circa venerea qui delectatur in eis que  
sunt extra humanam spem ut cum pecoribus. Ad ista. n. non  
est concupiscentia humana: qz sunt extra conditione speciei.  
Ideo qui habuerit talia desideria: & per hec operat bestialis  
dicitur & non malus: qz non est pravitas humana. i. circa obie-  
ctum operationis humane. Alius modus bestialitatis est  
circa ea que hoi competunt ex genere obiecti: tñ non competunt  
in quacumq; magnitudine: sicut cibum sumere & veneris de-  
lectari competit homini ex spe. Quia tñ complexio hominis est  
in medio temperamenti respectu complexionu alioz aialiu co-  
petit sibi non sumere multu de delectatione in cibo aut potu  
aut veneris. Bestie vero: qz habet extremitate in complexioni-  
bus appetunt delectabilia quedam in extremo vt multu come-  
dere aut multum coire: & hec qdem respectu ipsaz no sunt  
extrema: sed media: qz quantitas delectabilium suoz comensu-  
ratur nature eoz: sed respectu humane complexionis dicuntur  
extrema. Quia sicut complexio bestiaru hz extremuz respectu  
humane complexionis: ita & quantitas delectabilis bestialis est  
extremum respectu quantitatis delectabilis humani. Si ergo  
quis imitet bestias in magnitudine cibi & potus: vel in mul-  
titudine veneris: bestialitas est. Qz excessit non solu rone  
sed etiam conditione humana. Nam malitia. i. intemperantia in  
delectabilibus excedit rone. Bestialitas tñ non solu ronez  
sed etiam quantitatem delectabilis hoi convenientis. Sic ps. 7.  
ethi. c. 9. vbi ponunt delectationes quedam humane genere &  
magnitudine. Ex quo apparet qz non solu est bestialis qz pro-  
sequitur delectabilia dia obiecto siue spe delectabilibus hu-  
manis: sed etiam qui prosequitur delectabilia humana differetia  
in magnitudine ab humanis delectationibus. i. qui prosequi-  
tur delectabilia humana in maiori quantitate qua natura hu-  
mana illa exigit que vsq; ad certam quantitatem solu exigit de-  
lectationes. Opponit aut bestialitati vtus heroica que est  
quedam virtus diuina. Nam heroes dicuntur aerei. i. dii qui sunt  
elevanti super nos fm nam & habent locum excellentiores. i.  
in celo que homines putant esse aere. Et sicut bestialitas est  
malitia excedens super humanam malitiam: Ita virtus heroica  
est super humanam virtutem. Nam hoies illos quos excellen-  
tiores putamus ceteris hominibus quasi iam ptinentes ad  
aliquid excellentius quam sit humana spes in deos transferi-  
mus. Sicut homerus introduxit Priamum dicentem de Hecto-  
re qz non erat filius hois mortalis sed dei: & hoc ppter virtu-  
tis excellentiam: vt dicitur. 7. ethi. c. i. Ita in illis qui habent virtu-  
tem excellentiorem qz sit humana virtus dicimus esse virtu-  
tem diuinam qz est vtus heroica siue celestis aut aerea qz id e.  
An bestialitas & humana malitia differant fm naturam  
vel fm excessum.

**Queritur** an bestialitas & humana malitia diffe-  
rant fm naturam vel soluz fm excessum. **Questio. CCIX.**  
Dicunt quidam qz solum fm excessum. Quia cum bestiali-  
tas & humana malitia sint circa eadez obiecta no pnt differ-  
re fm spem: nisi ex potentijs in quibus sunt. Sicut prudentia  
est circa omnia oba circa que sunt oes virtutes mozales.  
Quia omne qz est eligibile per virtute mozalem est consiliabi-  
le & diffinibile. 3. ethi. Cum consilia precedat electione. Pru-  
dentia tñ est que consiliatur & diffinit. 6. ethi. ergo ipsa est cir-  
ca omnia que sunt virtutes mozales. Differt tñ ab eis quia  
ipsa est in intellectu: mozales aut virtutes in concupisibili &  
irascibili aut in voluntate. Ita ergo opz bestialitatem differ-  
re a virtute humana per potentiam si spe differt cum in obie-  
cto coueniat. Et tñ ipsa est habitus vel dispositio inclinatiua  
sicut mozales virtus: ideo no pot ponit in intellectu sicut pru-  
dentia. Quia inclinatiua est & non iudicatiua. Erit ergo in  
irascibili & concupisibili sicut mozales virtus. Si aut fuerit  
in irascibili & concupisibili humana non poterit differre in  
specie a mozaali virtute que est in eisdem potentijs. Opz ergo  
ponit eam in irascibili & concupisibili bestiali si differre dz spe a  
virtute mozaali. Et tñ non ponitur vitium aliquod in bestijs:  
vt ostensum est. s. q. 207. ergo non erit nisi in potentijs huma-  
nis: & sic non differt spe a mozaali vitio vel virtute: sed solum  
fm excessum. Itz. 7. ethi. c. 9. dicit qz bestiales delectationes  
differunt magnitudine ab humanis & circa illas est bestiali-  
tas. Magnitudo tñ non facit differentiam in spe: qz vna tepe-  
rantia est maior alia: & vna intemperantia est maior altera: qz  
non pstitit vitium nec virtus in diuisibili: ergo no differunt in

specie. Item illa que solum differunt per excellentiam quia  
damnon differunt spe. Ita tñ est de bestialitate ad humanam  
malitiam: & de virtute heroica ad virtute mozales. 7. ethi. c. i.  
scz. Quoadmodu ex hominibus sunt dii ppter virtutis sup-  
excellentiā: talis quidem erit bestialitas oppositus habitus:  
Itz etiam qz dicit ibi qz ppter admirationem solemus vocare  
aliquid diuinu. Ita etiam ppter admiratione malitie vocamus  
aliquo bestialem. Admiratio tñ fit ppter insolitam magnitu-  
dinem alicuius rei: ergo bestialitas non differt a mozaali ma-  
litia nisi in magnitudine. Dicendū qz bestialitas differt sz  
spem siue nam a mozaali vitio: & virtus heroica a virtute mo-  
zaali. Non est tñ putanduz qz bestialitas sit vitium bestiaz &  
malitia vitium humanu: qz bestie vitium nullu habet vt ostē-  
sum est. s. q. 205. Et tñ differt bestialitas a vitio mozaali vt hu-  
mano in spe. Quia. 7. ethi. c. i. dicit qz circa mozes fugiendo: v3  
tres sunt species: malitia incontinentia. Bestialitas: ergo sal-  
tem spe differunt. Itz ps. qz. 7. ethi. c. 7. dicitur qz habere  
singula hoz extra terminos malitie est quoadmodu bestiali-  
tas. Et sic dicit qz delectabilia illa circa que bestialitas est de-  
quibus ibi loquitur sunt extra terminos malitie. Quod tamē  
est extra terminos malitie non ptinet ad spem malitie: sz ad  
alia: sicut quod est extra terminos nature humane non per-  
tinet ad spem humanam. Nam sz in spe humana: & omniu aia-  
lium repiatur magnu & puum: totum est intraterminos spe-  
ciei: qz ad tantam magnitudine posset peruenire aliquod in-  
diuiduum in natura humana qz iam non posset aia vegeta-  
re illud corpus: sicut si esset aliquis ho centum cubitoz im-  
possibile erat illum viuere. Nam viuere est per hoc qz aia ve-  
getat oia membra. Nulla tñ anima humana posset vegetare  
tantam molez: ideo non posset viuere. Quicqd ergo viuut in  
specie humana siue magnu siue paruum totum est intra ter-  
minos spei. Bestialitas tñ est extra terminos humane mali-  
tie: ergo differt in specie. Item eodem. c. dicit qz habentes  
desideria bestialia superare illa vel superari ab eis no est sim-  
pliciter incontinentia sed fm similitudine. Sicut male se ha-  
bentem circa iras incontinentē dicimus & non simplr. Sed  
incontinentē ire. Constat aut qz iracundia vt nominat vitium  
oppositum mansuetudini fm qz male se hz homo circa iram  
differt specie ab incontinentia que circa delectationes est: ergo  
etiam differt specie bestialitas a malitia humana. Itz  
ps. qz bestialitas opponitur virtuti heroice: & illa est in eo qui  
nullam virtutem hz: ergo ex opposito bestialitas erit in eo qz  
nulla hz malitiam. i. heroica virtus in deo qui virtutes nul-  
lam habet: & bestialitas ad bestiam pertinet que nullu habz  
vitium. 7. ethi. c. primo. Et quoadmoduz nec bestie malitia:  
nec virtus sic nec dei. Et tñ dicit ibi qz heroica virtus ad deū  
ptinet & bestialitas ad bestias. Erit ergo heroica virtus que  
dam virtus differēs spe ab humana vtute: & bestialitas per-  
tinet ad spe superiorē. Bestialitas aut est quoddam alterz  
genus malitie. i. malitia distincta a malitia humana fm ge-  
nus. Item si bestialitas esset eadem in specie cum huma-  
na malitia cum plures homines sint mali qz boni essent plu-  
rimi homines bestiales: & tamē bestialitas rara est in homi-  
nibus nisi in illis qui quodammodo declinant a conditione spe-  
ciei: ergo non est bestialitas eadem in specie cum malitia hu-  
mana. Patet hoc. 7. ethi. c. i. Bestialis autem in hominibus  
rarus est: maxime autē fit in barbaris. Et tamē inter eos qui  
habent conditiones humanam reperiuntur plurima vitiosa:  
ergo bestialitas specie differt ab humana malitia. Itz ad  
hoc qz homo habeat malitiam humanam Aristoteles non assi-  
gnat aliquam causam quasi hoc facile sit homini per inclinatio-  
nem naturalem. Et tamē ad hoc qz habere possit bestialitatem  
assignat tres causas que hominem multum separāt ab huma-  
na conditione. i. Perniciosas naturas: & egritudines vel egrit-  
udinales passiones: & peruersas consuetudines: vt patet. 7.  
ethi. c. primo & 7. de quibus dicitur infra. q. 209. ergo bestia-  
litas differt specie ab humana malitia. Dicenduz aut pro  
hoc qz bestialitas potest dupliciter accipi. Uno modo pro co-  
ditione bestiali vt in bestia est. Alio modo pro similitudine  
quodam hominis ad bestiam in desiderio & operatione. Primo  
modo bestialitas non est vitium: qz in bestijs nullum vitium  
est nec

3<sup>ro</sup>  
Rūdet ad  
questus. q.  
A  
rō prima  
rō 2<sup>a</sup> B  
rō 3.  
rō 4.  
rō 5.  
rō 6.  
rō 7.  
Bestialitas  
duplex

Opio q  
rundas  
p<sup>o</sup> rō.  
rō.  
rō.

est nec esse potest: ut ostensum est supra q. 205. Sed est in eis natura: quia naturale est bestiis sic inclinari et appetere et nunquam agunt aliquid contra naturam suam: quia unicuique principium habent apprehensivum et appetitivum: ideo non possunt per aliud apprehendere aut appetere. Et tamen illud est eis naturale. scilicet sensus ad apprehendendum: et vis irascibilis et concupiscibilis ad appetendum. Ideo impossibile est bestia agere contra naturam. homo autem habet duplex principium appetitivum. scilicet voluntatem et partem concupiscibilem cum irascibili: et duplex apprehensivum. scilicet intellectum et sensum. Ideo est quilibet homo quasi duo homines. Nam potest apprehendere per intellectum et appetere per voluntatem: vel apprehendere per sensum et appetere per irascibile et concupiscibile. Et quia homini secundum quod homo est natura ipse intellectus eo quod homo est rationalis: est naturale homini apprehendere et iudicare per intellectum et appetere et eligere per voluntatem: quia ergo homo sequutus fuerit apprehensione sensus et appetitum concupiscibilem aut irascibilem agere contra naturam: quia agere contra rationem cum sensus et ratio quantum ad appetibilia discordent: imo ut in plurimum contrariantur. Quia contrarietas apostolus nominavit sub nomine spiritus et carnis. Ad galath. 5. dicens. Spiritus concupiscit adversus carnes: et caro adversus spiritum. Et est ista contrarietas in apprehendendo et appetendo. Sicut si quilibet homo esset duo homines distincti et separati. Et ob hoc apostolus vocat interdum in nobis hominem interiore. Et hominem exteriori. et hominem novum: et hominem veterem: quod idem est. Quia homo exterior est homo vetus. scilicet homo ut sequitur apprehensione sensus et appetitum irascibilem et concupiscibilem. Nam iste homo vocatur exterior: quia sensus exteriores sunt: et de solis exterioribus iudicamus per eos: et per appetitum consequemur eos. scilicet irascibile et concupiscibile sola exteriora appetimus: que sunt bona materialia et sensibilia. Et iste est homo vetus: quia ab antiquo homo habet istam apprehensione et appetitum. scilicet a principio seculi fere omnes homines istam apprehensione et appetitum sequuntur. Dicitur etiam vetus homo respectu cuiuslibet nostrum: quia in nobis a principio etatis incipit apprehensio per sensum et appetitum per concupiscibile et irascibile et non regimur per rationem. Unde dicitur. 2. ethi. c. 3. loquendo de concupiscentia delectationum. Adhuc autem ex puero omnibus nobis commutatur. scilicet concupiscentia. Et sequitur. Propter quod difficile est preterere hanc passionem a temporanea vite. Dicitur autem apprehensio secundum rationem et appetitus voluntatis homo interior: quia intellectus et voluntas intra nos sunt: et non sunt exterius sicut sensus in organo corporeis. Etiam quia per intellectum iudicamus tam de his que extra: quam de his que intra nos sunt et ipsemet intellectus de seipso iudicat. Sensus autem de solis exterioribus iudicat et de seipso non: quia non potest habere actum reflexum. Dicitur autem homo novus: quia iudicare per rationem et sequi illam in appetendo non accidit hominibus a principio seculi: sed christus adveniens reformavit omnia et reduxit homines ad sequendum regulam rationis in omnibus. Et ideo per eius adventum homines inceperunt esse novi. Ideo dicit apostolus induite novum hominem. Quod per christi fidem et mores quos introduxit dicit in nobis fieri. Ad colof. 3. 3. Spoliantes vos veterem hominem et induentes novum: eum qui renovatur in agnitione dei. Dicitur etiam novus homo respectu cuiuslibet nostrum: quia homo non incipit operari secundum rationem a principio etatis: quia tunc non sequitur rationem sed passionem. i. ethi. c. 3. Non est prius auditor: politice juvenis passionum sequutor: etiam. Cum autem homo pervenit ad etatem robustioris secundum rationem potest operari: quia tunc magis cognoscit singula: et sic potest cohibere passionem. Ex his autem appetit quod homo potest operari contra naturam eo quod quilibet homo est quasi duo homines. Bestia autem non potest operari contra naturam: quia habet unicum principium operandi: et sic non potest esse peccatum in bestiis: sicut in hominibus. Deinde tamen quod ista bestialitas potest esse conditio bestiarum differt in specie vel in genere ab humano vitio. Quia sicut homo est bestia differtur ita et proprietates hominis et bestie. De hac bestialitate ad nos nihil attinet: quia in moralibus de bestiis nullus sermo est: sed solum de hominibus. Isti etiam bestialitati non opponitur virtus heroica: quia virtus et vitium circa idem sunt. Et tamen bestia virtutem nullam habet. 7. ethi. c. 1. ergo non habet virtutem heroicam nec habere potest. Et sic non opponitur bestialitati isti heroica virtus. Alio modo accipitur bestialitas pro similitudine hominis ad bestiam. Hoc autem potest esse in duobus. scilicet in genere appetitivum: ita quod appetat illa delectabilia que bestiis secundum naturam competunt et non hominibus: vel in magnitudine. scilicet quod appetat eadem delectabilia que homines: et tamen

in maiori quantitate quam homines appetere solent: sicut bestie appetunt: ut dicitur septimo ethicorum ca. 9. Et tunc bestialitas homini competit. Et est quedam superabundans malitia. huic autem opponitur virtus heroica: quia sicut virtus heroica est divina et est quoddam bonum super excellens. Ita et bestialitas est quedam malitia superexcedens malitiam humanam. Et vocatur bestialitas quia non est talis malitia qualis hominum: sed quod est conditio bestiarum. De ista bestialitate dicitur quod differt in specie ab humana malitia: quia interdum differt ab ea in obiecto ut quando est circa delectabilia bestialia que differunt genere a delectabilibus humanis. 7. ethi. c. 7. 2. 9. et tamen quicunque habitus differunt per obiectum differunt saltem specie. Aliquando autem differunt in sola magnitudine: et tamen etiam tunc differunt in specie: quia appetere delectabilia in tanta quantitate excedit conditionem humanam ideo non pertinet ad malitiam humanam: taliter appetere: sed necesse est quod differant sicut malitie diversarum specierum. Nam sicut si bestie possent peccare differeret peccata earum in specie a peccatis humanis propter differentiam specificam hominis: et bestie et principiorum operationum in vitiis. Ita et nunc cum homo habuerit malitiam tales sicut bestia: differret illa a malitia quam habet homo. Et hoc est quod supra probatum fuit. Et non solum differunt specie bestialitas et malitia humana: sed etiam genere: quia 7. ethi. c. 1. dicitur de bestialitate. Hoc autem quoddam alterius generis malitie. i. differt bestialitas in genere malitie a malitia humana. Et appetit hoc: quia magis differt vitium bestiale ab humano quam vitium humanum ab altero. Et tamen differt vitium humanum ab altero in specie sicut intemperantia ab avaritia: ergo bestialitas et humana malitia differunt plusquam specie. scilicet in genere. Ad primum in contrarium dicendum quod bestialitas et malitia humana aliquando differunt obiecto: et aliquando magnitudine earum in specie vel genere. Quando etiam differunt magnitudine differunt etiam specie: quia non differunt sola magnitudine manente intra terminos eiusdem speciei. scilicet humane sicut una intemperantia est maior altera. Et tamen non differunt specie: quia ambe sunt per excessum supra rectam rationem: qui tamen excessus competit nature humane. Bestialitas autem excedit in magnitudine que competit nature humane: ut dicitur. 7. ethi. c. 7. Habere quidem singula horum extra terminos est malitie queadmodum bestialitas. Bestialitas est extra terminos nature humane: et appetitus illarum rerum circa quas est bestialitas est in quadam magnitudine que excedit terminos humani desiderii. Cum autem de differentia in potentis: dicitur quod si accipere bestialitas pro conditione bestie differret per potentiam ab illis potentis in quibus est humana malitia sicut differunt potentia humana et bestialis. Accipitur tamen bestialitas pro similitudine hominis ad bestiam: et sic sunt bestialitas et malitia humana in eadem potentia numero: ideo non differunt ex potentis. Ad 2. per nunc dicta. scilicet quod magnitudo intra terminos eiusdem speciei non facit differre specie. Et tamen magnitudo extra terminos speciei differre facit. Et sic est in bestialitate et malitia humana: ut dictum est nunc. Ad 3. dicendum quod differre per excellentiam potest esse differentia in specie: aliquando etiam non. Nam excellentia magnitudinis dicitur: et tamen ista magnitudo est aliquando in aliquo equivoce vel analogo sicut bonitas dei et hominis. Unde excellentia est inter bonitatem divinam et humanam. Et tamen differunt plusquam specie. Aliquando autem excellentia est in aliquo quod habet univoce inter excellens et excessum. Et tunc excellentia non facit differre specie: sicut si comparatur duo in excellentia albedinis. Inter bestialitatem autem et malitiam humanam est primus modus: quia comparantur in aliquo quod equivoce habetur inter ea. scilicet in essentia malitiam: quia non sunt idem genus malitie. Ad quartum dicendum quod admiratio fit propter aliquam magnitudinem vel potius propter rem insolitam. Potest autem res insolita esse eiusdem speciei cum eis que communitur habentur: sed differt sola magnitudine: quia in tanta magnitudine non convenit res illa haberi. Sicut admiramur si viderimus aliquem hominem maioris roboris quam videmus ante hoc. Nam tunc sola magnitudine differt id de quo admiramur. Aliquando autem specie differt. Ut si id quod videtur sit quoddam animal alterius speciei quam que apud nos habentur. Nam tunc est istud magis insolitum et de eo admiramur. Ita est de bestialitate et heroica virtute. Nam cum aliquis excellentem viderimus quod non solum excellat alios: ut homo sed et perveniat ad statum in quo videatur habere virtutes ut deus: admiramur eum.

Et dicitur in principio

Quid vel homo interior et exterior

homo interior

Duplex accipitur bestialitas

20

Ad 2. argu.

Ad 2. argu.

Ad 3. argu.

Ad 4. argu.



zum tanq̄ de re p̄tinente ad alteram sp̄m: velut si quis ali- quod genus noue artis vel scientie introduceret. Sic et de bestialitate. Nam bestiales admiramur tanq̄ in extremo ma- los. s. extra terminos hūane malitie. 7. ethi. 2. c. 7. z sic tanq̄ habeant malitiā alterius sp̄i eos admiramur.

De bestialitate circa que sit. **Questio. CCX.**

**Queritur** de bestialitate circa que sit. **Dicēdū** q̄ bestialitas genus q̄dā malitie est di- stinctum ab humana malitiā: vt dī. 7. ethi. c. i. Et ideo deter- minat sibi genus velligia multa oboz circa que sit. Quia be- stialitas non est vnicū vitii solū sed multa: sicut malitiā hūa- na nō est: vnicus habitus malus. s. multi. Differt aut bestia- litas ab humana malitiā: z per hoc videri p̄t circa quid est. Differt. n. dupl. s. genere z magnitudine. 7. ethi. c. 9. i. Aliq̄ est bestialitas circa oba que differunt genere vel sp̄e ab obis malitie humane. Aliq̄ aut sola magnitudine. i. obm malitie humane z bestialitatis est idem: z tñ bestialitas accipit illud vt in magnitudine excessiua. De primo dōm q̄ bestialitas cō- tingit fieri circa q̄tuor genera virtutis z malitie humane. s. circa prudentiā: tempantiā: fortitudines: z mansuetudinem. Nam lz bestialitas cōiter dicatur circa delectationes: tñ hīs quattuor inueniri p̄t sicut dī. 7. ethi. c. 7. Omnis. n. supabū dans malitiā z insipientiā: z timiditas: z intēperātia: z cru- delitas: hec qdem bestiales. i. In hīs homo vocat bestialis. De prudentiā pz: qz ad oēm virtutē requirit cū nō sit virtus moralis sine prudentiā. 6. ethi. circa finē. Est autē prudentia habitus iudicatiuus z p̄siliatiuus cum recta rōne circa ea q̄ ad totam vitā p̄tinent. 6. ethi. Circa hoc cōtingit fieri hoīem imprudentē errando a rectitudine rōnis: qz difficile est in oi- bus bene consiliari z recte iudicare. Et ista est imprudentia que est vitii humanū. Insuper tñ est (si aliquis oīno igno- ret ea que p̄tinent ad humanā vitā: z non qdem per solā in- experientiā: sed pp̄ hīe dispōnez contrariā ad male iudican- dum: z ignorātem esse humanoz agibiliū. Naz istud nō vo- catur imprudentia: sed quedā insipientia que est extra cōdi- tionem nature humane: z non inuenitur nisi in hoibus qui multum recedunt ab humana p̄fectione: sicut in quibusdāz barbaris sic dicit. 7. ethi. c. 7. f. Et insipientiū hī quidē ex nā irrōnales z solum sensu viuētes bestiales quēdamodū ge- nera barbaroz. Et sic differt fm sp̄m ista ignorantia ab im- prudentia humana qm̄ videntē differre ex p̄ncipijs. s. qz ho- mines tam prudentes q̄ imprudentes per intellectū iudi- cant: sed hī qdē recte: hī aut non. Bestie aut solo sensu iudi- cant. Jō etiā si fieret ab homine z a bestia apprehēso vel iudicium de eadē re differt in sp̄e p̄pter diuersa p̄ncipia. Sic autē z barbari qdāz solo sensu iudicant sicut bestie velut si non haberent potentiā rōnalem. Ideo insipientia eoz circa agibilia differt saltem sp̄e ab imprudentia hominum qui nō recte iudicant de agilibus tanq̄ sint in diuersis potentijs. Et non differunt solū vt imprudentia maior z minor: sicut quidam hō magis errat per intellectū circa agibilia q̄ alius. Quod etiā in speculatiuis fit. Jbi aut sola magnitudine im- prudentia differt: qz ambo fz intellectū iudicat de eodē ḡne rei. s. De humano agibili z ambo errāt: sed vnus plus: alius minus. Barbari aut per solū sensu iudicant. Jō etiā si inter- dum bene iudicarent differret iudiciū eoz a nro in sp̄e: z ita etiā qm̄ errant: qz per aliud p̄ncipiū errāt q̄ nos. Circa timiditātē etiā est bestialitas: qz quidā supabundanter timēt oīa: z talia quidē que a nullo timenda sunt. Et hoc fm cōdi- tionem bestiaz: sicut illi qui timent mures z similia. Sic dī. 7. ethi. c. 7. Hic quidem nā talis qualis timere omnia z si so- num faciat mus fm bestialem timiditātē timidus. Hic autēz mustelā timuit p̄pter egritudinē. Jta est timiditas sp̄e diffe- rens ab humana: qz timor est hoī de terribilib⁹ z alicui plus z alicui minus fm variā dispōnez nature z p̄suetudinem. Timere tñ oīa non est humanuz sed extra sp̄m humanā: sicut ad bruta p̄tinet que ad oīa vitā timore concutiūt. Et hoc innuitur cum dī. Hic quidem nā talis qualis timere oīa fm bestialem timiditatem. q. d. Non cōpetit hoc humane ti- miditati s. bestiali. Circa intēperantiāz etiā bestialitas est vt qz alicui sunt delectabilia in tactu z gustu ea q̄ non sunt delectabilia fm sp̄m humanā. Naz in vtroq̄ istoz. i. gustu z tactu sunt homini z bestijs distincta delectabilia. Alij enīz cibi sunt hominū: z aliq̄ bestiaz. Si quis desideret bestiaruz cibos vt herbas: vel carnes crudas z similia bestialis est: qz

talīa nō sunt homini delectabilia. Sic dī. 7. ethi. c. 7. Dico an- tem bestiales puta eum hoīem quē dicunt pregnantes reci- dentem pueros deuorare: vel qualibus gaudere aiunt quos- dā siluestriū circa pontū. Hos qdēz crudis. Hos aut hominū carnibus. hos aut pueros cōmodare adinuicē in cōniuium. Oīa hec bestialia sunt. Nam desiderare comedere fetus ad- huc existentes in vteris matrū z ad hoc recidere ventres ea- rum: (vt inde fetus extrahat) non est hūanū delectabile: car- nibus etiā crudis vesci humanū nō est. Quia repugnat cō- plexioni humane que est in medio tēperamēti comedere car- nes crudas. Nam nō posset eas digerere. Ad bestias autē q̄ habēt extremū in cōplexione z sunt voraces z magne dige- stionis cōpetit h: hoī aut cui natura dedit potestātē ad dispo- nendū cibos: vt sibi essent puenientes coquendo z assando z alijs modis dedit cōplexionē mediā cui cōpeterent cibi isti sic medio modo dispositi. Aliibus aut ceteris natura nō de- derat posse disponere cibos assando z coquēdo: ideo dedit il- lis cōplexionem cui cōpeteret crudis carnibus vesci. Velle ergo carnes crudas nō est humanū delectabile sed bestiale. Qd̄ et dicit quosdā hūanis carnib⁹ vesci bestiale valde ē: qz nā non inclināt ad tale delectabile. Nam vt in plurimū ceteris aiāntibus que carnes vorant etiā si valde voracia sint: tñ non cōpetit comedere carnes aialium sp̄i sue: s. illas horrēt alioz aut animalū carnes vorant. Magis ergo hoibus hor- ridum est sp̄i sue carnibus vesci. Nam si natura hoī deside- rium ad vescendū humanis carnibus dedisset: etiā desiderū hoīes occidēdi: vt sic eoz carnibus vesceretur. Quod aliter fieri non poterat: z sic natura humana inclinaret ad seipsas destruēdam q̄ falsum est. Est autē adhuc inhumanum q̄ ibi dī barbaros cōmodare adinuicem pueros ad cōniuium. i. qz vnus cōmodabat alteri filiū suum ad faciendū cōniuiūz solē- ne occidendo illum z rursus ipse petebat ab alio filiū cōmo- datum ad cōniuium cum ipse cōniuius aliq̄ paraturus esset solēniter. Sicut qui carnes electas aut cibos optimos pete- rent pro aliquo cōniuiō. Dicit etiā qz quidāz sacrificauit ma- trem z comedit epar conserui sui. i. socj sui. Alios etiāz dicit delectari in corrosionibus vnguiūz z euulsionē piloz z co- mēstione carbonū z terre. Nihil tamen istoz est humanum delectabile: sed oīa bestialia. Hec aut in gustu sunt. In ta- ctu quoq̄. i. circa venerea p̄tingit fieri aliquos bestiales. Nā cui libet aiali nāliter est determinatus coitus ad femellaz sue sp̄i: nec aliter regulariter coeunt lz humana industria con- iunxit aialia diuersaz speciez faciendo ea simul coire vt in- de proles equoca nasceretur. Quod deus detestatur leui. 19. Ita ergo hoibus ad mulierem coitus determinatus est extra hanc quicquid fuerit bestiale est. Sic dī. 7. ethi. c. 7. qz deside- ria venereoz ad masculos bestialia sunt: qz hoc nō est ex ap- petitu nature: sed ex aliquo errore: de quo dicit infra. q. 214. Et adhuc vident magis bestialia d̄sideria coitus ad pecora: non qdē qz sit maioris criminis aut minoris: qz de hoc nunc nihil asseritur: sed qz sit magis pp̄rie bestiale inclinari ad pe- cora: qz bestia ad bestiam inclinatur. Si ergo pariter hō ad bestiam inclinē bestialis est: qz est id qd̄ bestia agit: z tñ non tetigit Ari. qd̄ de coitu isto: fortassis vt non infirmaret nar- turam. Hoc modo circa tactū bestiales hoīes sunt. Circa mansuetudinem etiā bestialitas p̄tingit. Est. n. mansuetudo circa iram. 4. ethi. c. de mansuetudine. In ira autēz homo est valde tempatus in coparatione ad alia aialia. Nam comple- xio sua est media: ideo oēs inclinatioes sue sunt medie z tē- perate. Non enīz inclinatur nimis ad aliquid. Unde minus hō de ira quā bestie: ideo vocat homo aial naturaliter mā sue- tum non qdem qz nullā iram hēat: sed qz fm exigentiāz cor- poris sui z prudentie ad sciendū inferre vindictā vel ad pos- se nocere nullū aial est tam pauca ire. Bestie aut hnt magnā iram: p̄pter ferocitates eaz z extremitates cōplexionuz. Jō dicitur sapientie. 7. qz sapientia nouit iras bestiaruz: quasi dī cat qz ire bestiarū valde magne sunt. Et iste ire transeunt in crudelitātē. s. qz nihil misereantur: sed etiā sine cōmōtione ire omnia lacerant: z destruunt z in hoc gaudent. Domini aut quia pauca ira naturalr̄ competit non conuenit crudelitas: bestijs autem conuenit. Si quis ergo transeat in crudelita- tem ita vt delectetur in penis hominum bestialis est: quia crudelitas bestiarum est z non hominuz. Et ad hoc pertinet quod dicitur septimo ethicozum. c. 7. quosdam recidere pre- gnātes z extrahere fetus de vtero. Nā velle comedere fetus existentes

Ridet ad q̄tū qōnis. B hūana malitia z bestia litas: vif ferūt ou plr. p̄ genē

D Bestiali tas ē cir ca timi- ditatem

E Bestiali tas ē cir ca intē- perantiāz

Bestialitas est circa ve nereā

Bestialitas est circa mā suetudines

existētis in vtero est bestialitas circa itēperatiā. Nō horrere in apire vteroz pgnatiū ad crudelitātē ptinet. Sic fecit Nero apiens vterz mris sue vt videret locū in q̄ fuit in vtero. Et cū vidēt mrem lacerari nullas lachrymas fudit nec leui mja mor<sup>o</sup> est s̄ tanq̄ nihil istud eēt iudicare potuit de pulchritudine eius dicēs. Vere pulchra fuit vt ait Boe. de p̄lo. lib. 2. 2. Metro. 6. Sic etiā de illis de qb<sup>o</sup> d̄. 7. ethi. q̄ pueros. i. filios suos mutuo cōmodant ad p̄uicia faciēda de carnib<sup>o</sup> eoz: qz nulla mja mouētur sup filijs suis. Sic ēt dicit ibi quāda sacri ficasse mrem suā. i. imolasse eā sup altare sic pecora imolabatur: z alijs comedit epar p̄serui sui. s. occidit vt comedēt epar in qb<sup>o</sup> poti<sup>o</sup> est bestialis crudelitas quā itēperatiā lz vtrū q̄ sit fil. Circa alia aut ḡna vitioz z vtrū nō p̄tingit fieri bestialē vt circa liberalitatē. Magnificentiā. Magnanimitatē. Philothimiā. Eutrapeliā. veritatē: z iustitiā z reliquas qz in hīs nō p̄tingit fieri in hoib<sup>o</sup> aliq̄s inordinatiōes excedētes humanū vitiiū vt bestiales dicātur: ēt qz bestie in materijs istaz vtrū z vitioz nō cōicāt nobiscū sicut in p̄dictis. Alius modus q̄ sit bestialitas est p̄ magnitudinē circa ea in qb<sup>o</sup> solem<sup>o</sup> delectari vt hoies. Naz si q̄ peccat in illis excedēdo plus q̄ humane nāe pueniat: bestialis est. Nā. n. humana qz fm se est i medietate tēperamēti resp̄cū alioz aialiu opz qz p̄seruet per ea que p̄sistūt tēperate. Excessus ḡ in qui bus lz reb<sup>o</sup> destruit cōplexionē humanā. Sic. n. ari. dicit lib. problematū pte. j. in p̄n<sup>o</sup> pp qd excessus z defect<sup>o</sup> egritudinales. i. excessus in delectabilib<sup>o</sup> causat egritudinē z ēt defectus. s. q̄ nō sumitur quantū nature op<sup>o</sup> est: z redditur causa qz nā vel cōplexio humana p̄sistit in medio z corūp̄it ab extremis. Repugnat ḡ cōplexiōi humane appetē nimius de aliqua re s̄ tēperate. Si q̄ ḡ circa delectabilia que p̄pa hoī sunt in cibo z potu z veneris excesserit imoderate non erit malus sed bestialis: qz malus excedit ad rectā rōnē nō tñ excedit ad humanā inclinationē. Qui aut excedit humanā inclinationē plusq̄ malus est z bestialis efficit: qz bestie p̄sequuntur magnitudinē excessiua in delectabilib<sup>o</sup> siue in cibo siue i veneris. Iste modus bestialitatis minor est q̄ p̄cedētes qa minor est differentia in magnitudine q̄ in obiecto: lz vtrāq̄ in p̄senti sit differentia saltē in sp̄e ab humana malitia. Ex qb<sup>o</sup> cāis bestialitas causet in hoib<sup>o</sup>. Q. CCXI.

**Queritur** ex qbus cāis bestialitas causet in hoī bus. C. Dm q̄ cū bestialitas sit cōditio bestiaz z nō sit hoī nāle h̄re p̄ditionē bestie. s̄ poti<sup>o</sup> p̄tra nām: si aliq̄ acciderit necē est puenire ex aliqua cā sp̄ali: iō Aristo. 7. ethi. de malitiā humana z icōtinētia cām non q̄rit qz iste due pueritates nō excedūt p̄ditionē nāe s̄ aliq̄mō sūt nāles. Naz appetit<sup>o</sup> ad ea que pueniūt hoī inest sibi nāl: mēfura aut p̄ appetibili determinat a rōne. Et iō excedē rōnez est malitia humana vel icōtinētia circa delectabilia. Si tam iste excessus nō sit tant<sup>o</sup> q̄ excedat nāe p̄portionem que p̄sistit in medio tēperamēti erit human<sup>o</sup> error: qz errat in eo q̄ nā bene se hīs appetē pōt. Jō circa B cā nulla petēda est q̄ re q̄s malus sit: qz p̄stat eū malū eē p̄pter seg nāle desideriu: z nō regulare illō fm rōnē. Si q̄s tñ appetat delectabilia bestialia d̄fia ḡne ab humano delectabili. 7. ethi. c. 9. vel appetat delectabilia humana in maiori q̄titate: q̄s competat nāe nō puenit ex nāe inclinationē z errore rōnis nō regulādo desideriu nāle: s̄ ex aliq̄ alia cā nō nāl: iō pro bestialitate: cāe petende sunt. Est aut d̄m q̄ tres sunt cāe bestialitatis aut altera eaz vt p̄. 7. ethi. c. j. f. Passiōes siue egritudines: z p̄raue p̄suetudines: z p̄nitiose nāe. C. Primū est in passiōib<sup>o</sup>: q̄ nō vocant simplr passiōes s̄ potius egritudines vel passiōnes egritudinales. Naz passiōes hoī nāles sunt vt cōcupiscentia z ira z alie. Iste tñ nō sunt egritudines qz nō disponunt hoies p̄ nāe p̄ditionē. Passiōes aut que sūt sunt egritudines alterāt nāe statū sic: amētia: furoz: mania: z similes. Naz p̄uat actū rōnis. Velut si eēt hoī solū pec<sup>o</sup> z in talib<sup>o</sup> se quunt desideria bestialia z opatiōes. Et hoc qz rō nō nouit in eis qd agat. Et p̄ talis passiō cāre bestialitatē fm oēs modos positos p̄ce. q. f. quantū ad ip̄rudētiā. Qz cū isti habeāt passiōes tollentes oēm vsuz rōnis fiet opatio totalr iordinata pp defectū p̄ncipiū regulatiui: z nō erit aliq̄ malū q̄ntū cumq̄ graue qd hoī appetere aut facē nō possit cū nihil sit q̄ eū cohibeat qz sola rō est que illicitos mot<sup>o</sup> cohibet: qua nō exite nihil est qd fieri nō possit aut appeti de malo. Etiā peritnere pōt ad timiditatē: qz nō existēte rōne que iudicet verū

poterit apparere eē terribile q̄ nō est terribile. Et maxime fit hoc: qz in talib<sup>o</sup> passiōib<sup>o</sup> indisponit cerebrū z turbant organa sp̄ez. Un cōceptiōes per illas sp̄es sunt multū differētes a veris z pōt videri aliqd maxime eē timēdū q̄ nihil oio est. Circa itēperantiā etiā per hunc modū fit bestialitas: qz deficiēte vsu rōnis poterit iudicari aliqd eē valde delectabile: qd tñ nullo mō est delectabile: z aliqd eē triste q̄ iocundum est. Et sic incidet homo in delectabilia bestialia qz nature desideriu est fm p̄ditionē ip̄ius. Necesse est ḡ q̄ cū alicui<sup>o</sup> nā fuerit alterata in deterius q̄ desideria deteriora efficiant. Et sic incidet hoī in id qd est infra se. i. in bestiale delectabile: imo z aliq̄ tāta fit pueritas ex hīs passiōib<sup>o</sup> q̄ aliqd appetat hoī q̄ nō est etiā delectabile bestijs sicut dicit. 7. ethico r̄. c. 7. de illo qui terras comedit: z carbones. Nam ēt bestie nō delectant in hīs. Istud aut nō puenit ex alteratiōe nature sed ex alteratione app̄hensiōis. Nam si fieret ex nāe mutatione: declinaret hoī ad aliq̄ delectabilia que sunt aliquo mō delectabilia: sicut sunt bestialia delectabilia. Nam bestijs illa nālia sunt: qz eis pueniūt. Ita ḡ posset hoī alterari a sua nālī cōplexiōe ad alterā: in quo statu nō eēt sibi vere cōueniētia delectabilia humana sed alia. Sicut bestijs nō solū sunt grata delectabilia humana sed etiā nec cōueniūt eis ad nāe cōp̄seruationē. s. equo nō cōuenit comedere carnes coctas ad cōseruationē suā. Ita z hoī alterato ad aliā cōplexionē non nālem erit aliqd vere pueniēs fm illā cōplexionē ad conseruandū eū in illa si ibi cōseruandus eēt: z illa erūt ei delectabilia. Qd tñ nullo mō est delectabile: nulli pōt eē delectabile Delectatio in gustu est pp aliq̄ genus saporis: vbi aut nullus sapor inuenit delectatio eē nulla pōt. Maxime qz delectatio gustus est in eis que p̄nt summi in cibo z potu ad cōseruationē nāe. Illud aut qd nullo mō pōt nutrire: nō pōt eē cibus nec h̄re delectationē fm gustū. Sic aut est de carbonibus z terra qz nō nutriūt. Nulli ḡ p̄nt eē delectabilia. Qd ḡ aliq̄ bestialiter dispositis sunt delectabilia ista nō est q̄s itrea liter eis sint delectabilia aut cōueniētia sed solū sit per app̄hensionē. s. qz corrupta fantasia per alterationē nō nāle sūt app̄hensiōes multū diuerse ab eo q̄ pueniēs est. Circa crudelitātē etiā efficiūt hoies hoc mō bestiales: qz exntes i talibus passiōib<sup>o</sup> crudelia exercēt. Et hoc qz vident eis illa tāq̄ bona z delectabilia: qz pp defectū rōnis nō iudicāt de malo qd faciūt nec miserent: vel pp app̄hensionē fantasie turbate illa eis bona vident. Sic dicit. 7. ethi. c. 7. f. h̄j aut p̄pter egritudines z mania que admodū m̄rez sacrificans z comedens p̄serui epar. Sic etiā d̄ de hercule furēte q̄ filios occiderit vt ait Seneca tragedia p̄ma que d̄ hercules furens. C. Scda cā est p̄pter p̄suetudines p̄rauas. Quia p̄suetudo est altera nā. 7. ethi. z primo retho. Et sic hoī cuilibet animalia nā determinant delectabilia ita z p̄suetudo nāe vim habens determinat hoīem ad qd cūq̄ genus delectabiliū fuerit assuet<sup>o</sup>: z etiā ad magnitudinē delectabiliū humanoz q̄ nō cōpetit nāe humane. Sic d̄. 7. ethi. c. 7. h̄j autē ex p̄suetudine puta pilloz euulsiones z vnguiū corrosiōes adhuc autē carbonū z terre. i. Quidā sūt bestiales pp cōsuetudineur: z assuefiūt ad euellendū pillos. s. vt mordeant carnē suā z pillos dentibus euellāt z in hoc delectantur: z si q̄s eos cohibuerit tristant velut in p̄riū nāe sue eos moueat. Alij etiā am gaudēt rodēdo vngues z mordendo man<sup>o</sup> z alia mēbra qd sola assuetudo facit. Isti ēt inter dū gaudēt comedēdo terram z carbones: nō tanq̄ aliquā delectationē vere in B experiant. Qz non v̄ possibile hoc alicui corpi potissime humano puenire: s̄ qz assuefacti sunt gaudēt mouēte eos ad B ip̄ressione quadā relicta ex assuetudine sic nā monet per for maz ip̄ressam rei. Hoc aut maxime fit q̄n assuetudo ista sit ex pueritia. Dia enī que sunt a pueritia faciūt fortissimā imp̄sionem siue quātū ad intellectū siue mores siue nām. De intellectu p̄. qz ea que ingenijs paruuloz imprimūtur semp manēt sicut dicit aug. p̄mo de ciui. dei q̄ pueri romanoz in pueritia virgilij libros ad discēbāt: vt velut egregi<sup>o</sup> poetaz tene ris ibibitus annis non posset facile aboleri. De morib<sup>o</sup> patet qz quos mores q̄s susceperit a parua etate tenebit fact<sup>o</sup> adultus. Et ob B recta disciplina in moralib<sup>o</sup> est pueros assuefacere cōfestim in parua etate ad recte tristandū z recte gaudēdum vt d̄. 7. ethi. c. j. nō parum differt ex iuvene cōfestim assueferi sed multū. Magis aut oē idest non modicū differt Sed multum: magis aut oē idest potius totum. s. bonum homines

Rūdet ad q̄ntū q̄nis

Tres sunt cāe bestialitatis. p<sup>o</sup> cā

Q̄no est sciunt homines cca crudelitate

2. cō.

minio est in assuefieri ad bonū a prava etate. De nā p3 q2 delectabilia z tristabilia fiunt cuilibet aiali fm puenientiaz ad nās suā. Si tñ assuefcat a parua etate ad delectabilia illa que nō sunt sibi nālia: appetet postea illa tāq; nālia sunt. Et sic est in assuetis ad comedēdū carnes crudas vel aliqd sūte qd ad bestias ptinet. Nā efficit iste appetitus hoi qñ nālis z delectabile nāle. Sic dī. 7. ethi. c. 7. hōs aut ex psuetudine accidunt puta affuefactis ex pueris. i. a pueritia. Tertia causa est pp puerfas nās. i. qñ cōplexio z dispositio tota corpis humani a natiuitate sua est multū puerfa. Qd ptingit ex errore nāe. Nā determinatus est hō fm nām ad certā figuram z numerū certū mēbroz. Lōtingit tñ interdū p nāe errorem monstra fieri in habundātia vel defectu mēbroz aut in variatione figure. ita z circa cōplexionē nā humana determinata est ad mediū tēperamēti respectu cōplexionū alioz aialū pōt tñ p errozē nāe accidere extremas in cōplexione hōis: ita vt declinet ad cōditionē cōplexionis alicuius bestie lz nō in totū qd hoc erat impoē. Et tunc erūt isti hoi delectabilia eadē vel quasi eadem que bestijs. hoc aut pōt fieri ex aliquo errore pticulari nāe. vel ex cōditione regiois: qz patria ē pncipiū gnationis. Ideo genitus cōsequit aliqd de cōplexione patrie. Et qz regiones quedā excedunt a tēperamēto in magnitudine calozis z alie in alijs qualitibus. Cōplexio aut humana cōsistit in tēperamēto necesse est qz in talibus regionibus corpora hōiuz declinet aliquo mō a tēperamento nālis cōplexionis z sic disponunt ad bestialitatē. Alie etiā cāe ad hoc esse possunt. Quarta cā pōt esse fm Ari. egritudo z differt ista a pma. s. a passione egritudinali qz illa est quandiu aliqs manet in passione vt in amētia vel mania: furore z sic de alijs qz tunc bestialr agit. Ista quarta intelligit cessante passione qz cessantibus talibus passionibus relinquuntur interdū quedā dispositiones fm quas inclinat homo ad delectabilia bestialia vel cōtra nām. Et tñ tunc nulla passio est nec egritudo sed dispōnes manent ex egritudinali passione. Alia dīa est qz interdū causat dispositio bestialis ex egritudine siue passione. ita qz nō fuerit amētia nec furor: aut aliqd tale: qz nō solū egritudinē sed etiā passiones noiam. Sed quecūq; alia egritudo magna. Nā videmus in eis qui sustinuerūt grauissimas egritudines z curati sunt manere dispositiones nās ad pōzē statū. ita qz nō delectant iā in eis in qbus pmo delectabant nec eadē appetunt. Et hoc qz alterate sunt dispōnes corpis. ita interdū pnt per egritudinē tantū alterari dispōnes nāles qz pueniat hō ad aliquas dispōnes siles bestialibus z appetat delectabilia bestialia. Et istō erit causatū ex sola egritudine z manens post egritudines. Dicit aut Aristo. 7. ethi. c. pmo qz bestialitas accidit interdū pp orbitates: z coincidit cum tertia cā supraposita. s. propter pniciosas nās. Dicit enī orbitas defectus aliqs eozū q nālī inesse debēt. Sicut si qs a natiuitate careat oculis vel manibus aut altero organo: z hoc mō dī hō orbatū a natura qñ ex cōplexiōe nālī auferet hoi rectus vsus rōnis: ita qz nō sit pōtē talr existentē recte iudicare. Et sic dicit Ari. pmo ethi. qz felicitas est possibilis oibus nō orbatis ad virtutē. i. non carentibus nālīter eis que sunt necessaria ad vsū virtutis cuius est ipse vsus rationis. Istud autē est vere prauitas nature ideo ad eandē causam reducuntur.

**Q**uæritur. An bestialitas sit deterior qz malitia. Q. CCXII. Ulterius circa bestialitatē an sit deterior qz malitia. Aliqui dicūt qz sic qz sicut heroica vīus excedit humanā vīutē: ita necesse est bestialitatē que ei opponit excedere humanā viciū. Item qz dī. 7. ethi. c. pmo qz sup excedētēs in malicia infamamus z bestiales vocamus. Itē qz. 7. ethi. c. 9. dicitur qz delectabilia bestialia differunt genere z magnitudine a delectabilibus humanis. Et tamē peccatū intēperatiōe est qñ qs excedit rectā rōnē circa delectabile. qz quāto magis excesserit in magnitudine tāto erit mai⁹ viciū z sic erit bestialitas maior. Itē 7. ethi. c. 7. dī qz bestialitas est extra terminos malitiē: s. malicia est pctūz: qz est extra terminos rōnis. Bestialitas autē est etiā supra terminos malitiē. qz magis est extra terminos rōnis z sic erit deterior. Dōm qz vt dī. 7. ethi. c. pmo tria sūt fugienda in moribus. s. incōtinētia. malicia. z bestialitas. de incōtinētia dōm est qz est minor qz malicia. Nā incōtinēs non vocat malus qz nō agit malū ex electione sed ex passione. in temperatus autē ex electione z habitu. Etiā incōtinēs rectā

rōnē h3 lz adueniente passione offuscat. intēperatus autē corruptū h3 id qd optimū est. s. iudiciū rōnis. 7. ethi. c. 9. iō peior est malicia quā incō inētia. De malicia z bestialitate dōz qz aut bestialitas accipit pro pditione bestie: vel pro similitudine hōis ad bestia. Si pmo mō deterior est malitia qz bestialitas qz bestie viciū nullū hnt: vt onsum est supra. q. 205. z bestias nō dicimus tēperatas nec intēperatas: qz nō excedunt cōditionē nāe siue nisi forte fm similitudinē cōparādo vna3 bestia ad alterā: qz quedā sunt voratiorēs alijs z crudeliores. Et sic quantū ad oēm modū bestialitatis: z maxime in excessu delectationū que ptinet ad tēperantiā. Itē qz bestie rōnē nō hnt iō nō pōt corrūpi in eis pncipiū operationū sicut in hōie corrūpit iudiciū: z totū malū hōis est in peruersitate rōnis. Itē ppare maliciā ad bestialitatē est sicut cōparare inaiata ad aiata in malicia. Nam inaiata nō pnt dici hre malicia vel malū facere: aiata autē malū facere pnt. eo qz inaiata nō hnt pncipiū ad volendū malū aut faciendū. Aiata autē hnt illud. Sic de hōie respectu bestiarū qz bestia nō h3 rōnē a q opatio dī bona vel mala: nō dicit qz inotentior est prauitas nō hntis pncipiū. i. nō hntis intellectū. itell's enī pncipiū est. Itē cōparare bestia ad hōies est sicut cōparare iniusticiā ad hōiem iniustū. Nā deterior est hō iniustus qz iniustos h3 intellectū z pōt bñ vel male agere. Jō vituperabilis est cū male egerit. Iniusticia autē nō h3 intellectū: qz ipsa est quidā habitus: z nō est in ptate sua bene aut male facere. imo ipsa iniusticia est determinata nālī ad malū qz necesse eā iclinare ad malū sicut iusticia nālī ad bonū iclinat. lz hō iniustus sit in iustus p iniusticiā deterior: tñ est iust⁹ quā iniusticia. Itē deterior dī qui plura mala facit z tñ hō malus faciet decies milies plura mala qz bestia: iō deterior est quā bestia. hec oia ponit Ari. 7. ethi. c. 9. Jō cōcludit ibi qz bestialitas est terribilior qz malicia z tñ malicia est deterior quā bestialitas. dī at terribilior: qz ex gñe suo est ad aliqua peiora z magis inordi nata qz sit malicia z qñ coincidit in gñe obi cū malicia est ad maiora mala bestialitas qz malicia. Ex pte tñ pncipiū bestialitas pdit rōnē mali qz nō est a rōne a qua est bonū z maluz in opatione. Si aut accipiat bestialitas pro similitudine hōis ad bestia: dōm qz est deterior valde bestialitas qz malicia sicut probant argumenta scā in pncipio. q. que vā sunt z p3 magis qz maior pena datur pro maiori vicio: z tñ tā deus qz leges humane infligunt grauiozē penāz pro pctō bestialī vt pro sodomitico per intēperatiā que est humana malicia. g deterior est. Itē bestialitas reperit in coitu vt p3. 7. ethi. c. 7. z nos vocamus illd viciū p nām. Et dicit eē deterius quo lz alio coitu. vt dicit Aug. in lib. de adulterinis cōiugijs z li. pmo cōtra iouenianū z hī. 32. q. 7. c. Adulteriū. z. c. vsus nālis. Erit g bestialitas deterior qz malicia. Dōm tñ qz ad h cōsiderandū est maliciā z bestialitatē posse cōparari vniuoce. s. qz bestialitas in illo gñe in quo est cōparare ad maliciā que est circa illd genus. Nam. 7. ethi. c. 7. dicit qz bestialitas sit circa prudētiā fortitudinē tēperantiā z mansuetudinē cū dicit. Ois superabundans malicia z insipientia z timiditas z intēperatiā z crudelitas bestiales. i. sunt bestiales: pōterit ergo compari ista bestialitas ad maliciā humanā hui⁹ generis. s. imprudētiā timiditatē intēperantiā z iracundiaz. Aliomō qz cōparet generalr bestialitas ad maliciā. Si scōmō pōt intelligi qz absolute loquēdo peior sit in hōie bestialitas qz malicia. Et tñ aliqua malicia humana esse poterit q sit peior oibus bestialitatibus. Sicut pōt accidere circa diuinā blasphemā z idolatriā in quibus pnt excogitari pctā infinite grauitatis. Maxie qz pctā ista cū sint p deū vñr deteriora qz peccata bestialia qz illa sunt p primū vl sūt qdā que dam preuaricatio ordinis ipsius nāe. Qui ordo lz a deo sit: nō tamē ita directe militat cōtra deū preuaricatio eius sicut idolatria vel blasphemā. Si autē pmo modo dicendū qz in bestialitate aliquādo manet homini rō per quas iudicare pōt se malū agere lz inclinationes sunt ad malū bestiale z ali quando nō. Quādo manet rōnis vsus est deterior bestialitas qz humana malitia. Et hoc modo intelligunt oia que dicit viciū cōtra nām eē maximū alioz z grauius puniri. si autē non maneat vsus rōnis: tūc viciū bestiale non reputatur. Quia sicut in bestia nō est iniusticia quia nō h3 intellectum vt dicit. 7. ethi. c. 9. ita z qui nō h3 vsū rōnis nō habet intellectū quātū ad hoc qz possit ei prodesse. Ideo actus suus nō dicit bonus nec malus. Ex hoc p3 qz bestialitas

Opinio aliqru3. 6<sup>a</sup> rō. 2<sup>a</sup> rō. 3<sup>a</sup> rō. 4<sup>a</sup> rō. nō ad questū opio

B  
C  
D  
E  
F  
G  
H  
I  
J  
Lōparatio bestialitatis ad malitiaz duplex.

Inquantū puenit ex pueritate nature z praua p̄suetudine z precedētibz egritudinibus est deterior q̄ malicia huma-  
na: z tñ in quantū puenit ex egritudinali passione duz ma-  
net ipsa passio minus mala est q̄ hūana malitia. ¶ Isti sunt  
quattuor modi ex q̄bus puenit bestialitas. 7. ethi. c. 7. z vt  
declaratū est supra. q. 210. z p̄cedenti. q. z in tribus p̄mis ma-  
net vsus rōnis lz maneant fortes inclinationes ad delecta-  
bile bestiale. Nam iste nō excusant p̄ctūz. sicut incōtinēs hz  
fortes passionēs: z tñ nō excusatū qn peccet cū habeat vsuz  
rōnis. imo circa ipsaz bestialitatē dñr aliqui cōtinētes vel in  
cōtinētes. Qui eni superant a bestiali desiderio incōtinētes  
sunt: qui autē nō superant cōtinētes. Nō tñ dñr simplr cō-  
tinētes vl̄ incōtinētes: s̄ p̄tinētes bestialitatis vel incōtinētes  
bestialitatis. Sicut circa iram nō d̄r aliqs simp̄ cōtinēs vel  
incōtinēs sed cū adiectione. s. cōtinētes vel incōtinētes ire.  
Circā cōcupiscentias aut delectationū z circa tristitias dici-  
tur simplr cōtinens vel incōtinens. 7. ethi. c. 7. Qui vō ha-  
bentes egritudines passionales. s. mania vel amentia q̄ oio  
auferunt vsuz rōnis bestialia agunt: nō vituperant sicut nec  
ipse bestie: qz hois existētis in tali statu nō est bene nec male  
operari: qz deficit in eo vsuz rōnis a qua opatio bona vl̄ ma-  
la dicit. ¶ In tribus tñ modis q̄bus bestialitas p̄ctūz est vt  
diximus vitupabilior est q̄ p̄suetudinē cātus est: qz ibi fuit  
p̄ncipiū oīno liberū. In prauis autē naturis z in accidenti-  
bus sequētibz ex egritudine nō fuit libertas in causando  
talē dispositionē. Ideo minus culpabiles sunt quāto minus  
liberi sunt. ¶ Considerandū qz lz h̄ys quattuor modis di-  
cant hoies bestiales pp̄rie tñ bestiales sunt qui pp̄ pernicio-  
sas nās. Nam sicut bestia ex nā hz bestialitatē: ita isti ex nati-  
uitate. ¶ Ari. istos vocat simplr bestiales. 7. ethi. c. 7. Reli-  
quos aut cū adiectione. s. ex egritudine vel cōsuetudine. aut in  
passione. iō istos p̄mos dicit eē bestiales: alios aut dicit fieri  
bestiales q̄si vnū sit nāle z aliud acc̄ntale. e. c. Lū ait h̄y qui-  
dē bestiales. Hi aut pp̄ egritudines sūt z mania quēadmo-  
dū m̄rem sacrificatē. H̄y aut egritudinales vel ex cōsuetudī-  
ne. i. illi primi sunt quia non sunt per aliqd qz eis accidit s̄  
per naturā. H̄y autē sunt per ista accidentia.

De vitio bestiali ad virū qd̄ d̄r sodomiticū. Qd̄. CCXIII.  
**Dicō** In generali de vitio bestiali qd̄ introductum  
fuerat pp̄ vitium sodomiticū. vel cōtra nām. Nūc  
ad illud redeundū est. ¶ Cōsiderandū aut qz vitium p̄ naturā  
multis modis fiebat. s. qnqz: vt dictū est supra. q. 188. z vnus  
illoz erat in coitu sodomitico. Et iste etiā multipl̄ d̄r s̄ vnū  
dōm est de illo qui effad virū. Nā istud Arist. vocat bestiale  
sp̄aliter. 7. ethi. c. 7. Dōm aut qz istud vitium pp̄rie p̄ nām d̄r.  
Accidit tñ sibi vocari sodomiticū pp̄ regionē in q̄ illud p̄us  
legimus punitū. s. in sodoma gen. 19. Nec solū ibi fuit: s̄ etiā  
in tota terra chanaā erat vt inuis leui. 18. vbi ponunt oīa vi-  
cia carnis z cuz eis sodomiticū z concludit. Ne poluamini  
in h̄ys oibus q̄bus cōtaminatē sunt gētes quas ego eūciaz  
ante cōspectū v̄m. Et iterū d̄r. Dēs execrationes istas fece-  
runt accole terre qui fuerunt ante vos: z poluerūt eā. Deus  
tñ nō deleuit totā terrā chanaā qñ deleuit sodomā. Qz non  
dū erāt cōplete iniquitates eoz sicut sodomoz ad hoc qz de-  
lerent. Sicut d̄r gen. 15. Nec dum eni cōplete sunt iniquita-  
tes amorreoz vsqz ad p̄ns t̄ps. Dicit hoc qz deus dixit abra-  
he. Peregrinū erit semē tuū in tra nō sua qdringētis annis  
gnatione aut. q̄rta reuertē huc. Et ibi se. Nēdū eni cōplete  
sūt iniquitates amorreoz z ē. q. d. Nō dabo semini tuo imedia  
te terrā istā sed post quadringentos annos. Qz si nūc daret  
oportebit qz delerē chaneanos z hoc fieri nō erat iustū nisi  
pp̄pter iniquitates eoz: z tñ nōdū sunt cōplete iniquitates eoz  
ita vt pro eis deleri debeant. q̄ nō dabo semini tuo terrā hāc  
vsqz quadringentos annos. H̄ys finitis peccata amorreoz  
i. oīum chaneanz erant cōpleta: z tunc deus iussit iocidi  
illos magnos z paruulos viros z feminas deuterono. 20. z  
terra dicebat clamare p̄ eos z euomere illos qz poluerāt eā.  
leui. 18. ¶ Nunc aut quādo sodomite puniti fuerūt nō erāt  
cōpleta p̄ctā alioz chaneanz: iō ipsi soli puniti sunt. Non  
tñ sola ciuitas sodomoz sed et alie tres cū ea deuterono. 29.  
vbi noiant sodoma z gomorra adama z soboiz. Quinta aut  
s. segor nō fuit tunc subuersa ad preces loth gen. 19. z māsit  
postea illa ciuitas. lz aliqui volunt qz fuerint qnqz ciuitates  
subuersē vt d̄r extra de excels. pla. c. clerici. Et dicunt qdaz qz  
tres ciuitates istarū cōbuste sunt pp̄ p̄ctūm suū z due pp̄ vi-

ciuitatē. Nō fuit tñ vitium istud noiatū ab oibus istis ciuitati-  
bus sed a sola sodoma que erat precipua in crimine. z maxi-  
me qz ibi fuit facta maior enormitas q̄ in alijs. Nā cū intra-  
uerunt angeli dñi in eā oēs viri ciuitatis a puero vsqz ad se-  
nē cōuenerūt vt eos stuprarent gen. 19. Qd̄ in hac sola vrbe  
factū est. ¶ Iō ipsa fuit increpabilior. Etiaz videbat̄ p̄ter hoc  
peccatū sodomitarū maius peccatis aliaz vrbiuz. Unde de  
hac sola dicit gen. 13. Hoies aut sodomite pessimi erant z pec-  
catores corā dño nimis: de alijs vrbibus nihil d̄r. ideo ab ea  
istud vitium nomē accepit. ¶ Est aut istud vitium valde graue.  
Nam p̄ter hoc qz est cōtra nām. i. qz non pōt seq̄ gnatio ex  
eo: est valde infamatiuū nāe. Et d̄r p̄ illud violari societas q̄  
hō hz cū deo. vt dicit Aug. 3. cōfessionū z 32. q. 7. c. flagitia. s.  
Violatur q̄ppe ipsa societas que cū deo nobis esse d̄z: cuz ea  
dē nā cuius ipse auctor est libidinis pueritate poluit. ¶ De  
isto etiā dicit Aug. li. eo. qz ita est vitium apertū qz nulla aucto-  
ritate excusari pōt nec multitudine peccatiū. In quibusdam  
alijs secus est qz etiā si aliqua viderent aliquo mō esse mala  
dū tñ ab oibus tenerent in cōsuetudinē non punirent. Istū  
aut etiā si ab oibus hoibus exerceat̄ oēs punient. 32. qd̄. 7.  
c. flagitia. s. flagitia que sunt cōtra nām vbiqz ac semp̄ repu-  
dianda atqz puniēda qualia sodomitarū fuerūt. Que si oēs  
gentes facerent eodē criminis reatu diuina lege tenerentur  
que nō sic fecit hoies vt illo sepyterent modo. Sile idē Aug.  
lib. p̄mo cōtra iouinianū. z. c. vsus. De grauitate istius deli-  
cti in comparatione ad reliqua dicit. j. q. 134. Deus aut val-  
de irascit̄ pp̄ istud d̄ictū. Unde de isto dicit qz pro illo venit  
ira dei in filios disidentie. extra de excels. prela. c. clerici. Et pp̄  
istud deus dicit mittere tempestates z pestilentias vt indu-  
cit impator in auctētica ne luxuriēt hoies cōtra nās. col. 6.

De causa istius vitij sodomitici. Qd̄. CCXIII.

**Queritur** De causa vicij istius. Nāz est cōtra na-  
turā: ideo oportet esse aliquam sp̄alem  
cām eius sicut ostendimus de peccato bestiali. supra. q. 209.  
¶ Dōm qz cū sit peccatū bestiale p̄nt assignari in eo eedem  
causē que assignabant̄ generalr in peccato bestiali. q. eadē.  
¶ Est tñ dōm vt videat̄ magis particulariter: qd̄ pōt proue-  
nire ex multis causis. ¶ Primo ex assuetudine a parua eta-  
te que causat in homine inclinationē. q. nālem. 7. ethi. z hoc  
generalr siue in bono siue in malo. Et hoc videt̄ fuisse in so-  
domitis quia cū aliqui pessimi introduxerint a principio vi-  
cium istud in vrbe illa postea oēs magni z paruuli a tenera  
etate exercebant̄ illud sicut dicitur gen. 19. Viri. ciuitatis val-  
lauerūt domū loth a puero vsqz ad senē oīs populus simul  
z dixerūt. Ubi sunt viri isti qui introierūt ad te nocte. Educ  
illos huc vt cognoscamus illos. Hoc autē erat qz adulti abu-  
tebat̄ paruulis a tenera etate: z per hoc incitabat̄ eos ad co-  
trariā actionē cum potentes fierent. Sicut dicit ouidius me-  
thamor. qz opheus exofus oē genus mulierū docuit amorē  
in teneros mutare mares citraqz iuentā etatis breue verū z  
primos carpere flores. z iste modus est pessimus oīum quia  
est cōior z magis ex libertate introductus. ¶ Scd̄o modo  
accidit hoc ex prauitate nature qz aliqz hoies nascūt̄ ad hoc  
vitium dispositi. Nam sicut natura errat interdū in corpore  
humano in figura z numero membrorū. Ita etiā errat inter-  
dum circa dispositionē z cōplexiones humanā z facit aliqs  
hoies inclinatos ad bestiales delectationes quarū ista vna  
est. istas duas causas tangit Arist. 7. ethi. c. 7. s. Adhuc aut  
que veneroz in masculis. i. inclinatio ad coitū cuz masculis.  
His eni natura. h̄ys autē ex cōsuetudine accidit: puta affue-  
factis ex pueris. i. a pueritia. Et apparet hoc quia videmus  
maxime istud vitium apud quasdam gentes barbaras sicut  
apud tartaros: qui illud pro vitio non h̄nt. Barbari tñ sunt  
maxime bestiales pp̄pter perniciosas naturas. 7. ethico. c. 7.  
¶ Tertio modo accidit hoc ex celesti influentia. Et potest  
iste modus reduci ad precedentē quia astra operant̄ nāliter  
in generatione super hoies z oīa aialia z attendit̄ maxime  
operatio astrorū ex habitudine eoz in ascendente natiuita-  
tis: z in tepore cōceptionis z per astra iudicatur de inclina-  
tione hois ad venerea. Sic dicit p̄tholomēus in centiloquio  
verbo octogesimo. s. Lū venus in corpore abitur saturno in ma-  
tuitate fueritqz eidē in septimo dignitas: erit natus imundi  
coitus. Et dicit hali ibi in comento qz venus est principalis  
causa coitus: z precipue cū p̄fuerit septima que est domus  
coniugij. Cum ergo iuncta fuerit cor: poraliter saturno inci-

Declaratio  
auctoris.

rñ. ad q  
sitū. q.  
A  
B  
C  
D

tabit natura vt preferat stuprū posteriorū anteriori z in excitatione spermatis cum manu: sed si fuerit orientalis saturus diliget cōfricationē cū pueris: z preponet nigros albis z flauis. q̄ si fuerit infortunius ex icōporatione martis significabit q̄ nō sit zelotipus z coeat cū plurimis pueris q̄ etiā coeant cū illo z vxore sua z pueniet ad hoc vt fornicet cū p̄p̄ris filijs. Quarto accidit hoc ex egritudine. Quia ex magnis egritudinibus etiā si curent relinquit dispositiōes in hoibus multū oppositē precedētibus: vt nos solemus videre in hīs q̄ lōgo tpe egrotauerunt z curati sunt. Et qz oēs magna egritudo alterat valde nām relinquit etiā post illā curatā alique dispositiōes cōtrarie precedentibus in corpore ipsius hois. Si aut fuerint egritudines que valde indisponūt cerebrū vt mania epilepsia z similes cōiter incidūt hoies ex talibus egritudinibus in bestiales dispositiōes que manēt in eis postq̄ curati sunt. 7. ethi. c. 7. cū dicit. Hī quidē ex nā irrationales z solo sensu viuētēs quēadmodū quedā genera barbarorū. Hī aut ppter egritudines puta epilepticās vt manias egritudinales. i. quidā efficiunt bestiales nāliter vt barbari. Alij aut ppter egritudinē epilepsia vel mania z filijs. Ratio huius est qz bestialia desideria in hoie causant cōmuniter ex prauitate apprehensionis z iudicij. Non enī fit semper bestialitas: ex hoc qz sit facta tāta nāe alteratio qz illa delectabilia bestialia efficiant hōi delectabilia z cōuenientia sibi sicut pz de comedere terrā z carbones. 7. ethi. c. 7. qz nulli possunt esse vere delectabilia in gustu z cōuenientia nutritioni eius: sed ex prauitate apprehensionis iudicant delectabilia ea que nullo modo sunt delectabilia: apprehensio aut z iudiciū delectabili fit p species existētes in organis fantastiatis. Si ergo spēs ille turbant necesse est apprehensionē fieri incōuenienter. Sicut apparet in oculis patientibus ophthalmiā. Naz oia iudicant subalba p illos. 9. ethi. Et hoc est ppter corruptionē apostematis existētis in oculis. Sic z in lingua si fuerit pfusa colera redditur iudiciū perturbatū de saporibz qz oia etiā dulcia iudicant amara. Et sic ex corruptione vel idispōne organi turbat iudiciū z apprehensio que fit per ipsuz organū. i. per potentia organica s̄m species existētes in organo. Et sic si organa fantastica ledantur necesse est p species receptas in eis prauā apprehensionē z iudiciū fieri. Et qz mania epilepsia z similes egritudines corrumpunt aut alterant multū dispositiōne cerebrū necesse est qz curatis hīs egritudinibus ppter indisponēs manentes in cerebro fiat praua apprehensio p spēs ibi existētes. Et qz ad apprehensionē sequit appetitus sicut est praua apprehensio: ita z prauus appetitus. Et hoc mō p̄git in talibus manere inclinationē ad bestialia delectabilia. imo z ad aliqua q̄ nulli delectabilia sunt sed p errorē fantasie sic existimantur z qz vna de bestialitatibus est in venereis sodomiticis p̄t ex talibus egritudinibus manere hōi dispositio ad talia delectabilia bestialia. Quinto fit hoc ex ocio: qz nullū malum est qd nō doceat ociositas. Est enī prompta natura humana ad inueniendū diuersa genera vicioz. Et diabolus semp temptat hoies de rebus nouis vt p has facilius vincat eo qz natura nra gaudet semp nouitatibus z mutationibus. 7. ethi. c. vltimo. Et sic etiā in ipsis vicijs vult semp varietatem quia nō sunt semp eadē delectabilia sed p assuetudinē fastidiunt hoies z oz transire ad alia. Diabolus aut sciens humana cōditionē imittit ei semp cogitatiōes nouoz vicioz. quibus suscipiendis si homines p̄mpti sunt incident in noua vicia. Promptitudo autē ad suscipiendū est maxie ipsa ociositas qz nihil agens attendet cuiusqz cogitationi incidenti. Ideo qui ociosi sunt diuersa genera vicioz inueniunt z in illa incidunt. Sexto p̄t accidere hoc ex abundantia bonoz tēporaliū in cibo z potu. Naz ista venereis coniuncta sunt z superabundantia in gustu exigit supabundantiam z varietatē quandā in venereis. Istē due cause pcti sodomium ponunt ezechiel. 16. f. hec fuit iniquitas sodome sororis tue: saturitas panis z ocium. i. Quia habebant abundantia delectationuz in cibis z potibus z ociabant inuenerunt istam iniquitatē concubitus z erant ei dediti.

De sodomia mulierū: cū femina feminā cognoscit. q. ccxv. Queritur De alio vicio cōtra nāz simile huic qz sit etiā p mutationē sexus. Et est si femina cognoscat a femina. Naz tale viciū est sicut dicit ad roma. p. Nam z femine immutauerūt nālem vsū in eū qui contra

naturā est. Similr aut z masculi relicto nālī vsu femine exarserunt se in desiderijs suis inuicē masculi in masculos turpitudine operātes. i. sicut viri relinquerunt vsū nālem vt nō accederent ad feminas sed viri in viros exardescerent: sic z femine mutuo in seipsas exardescerant. Et istud erat mutare vsū nālem in eum qui est cōtra nām. Nam sicut dicit Aug. 3. cōfessionū z. 32. q. 7. c. flagicia. Sicut deus non cōdidit hoies vt hoc modo seipsi z vterē sic nec fecit feminas vt in se ipsas exardescerent: sed masculū ad feminā genēs. 2. f. faciamus ei adiutorij simile sibi. Et fecit feminā. Et ipse vir dixit ppter hanc reliquit hō patrē z matrē z adheret vxori sue. z ad ro. pmo Similiter z masculi relicto nālī vsu femine. z sic nālīs vsus erat masculi ad feminā. femine ergo exardescētēs inuicē in se ipsas per hoc mutabant vsū nālem. De hoc Aug. in lib. ptra iouinianū z. 32. q. 7. c. Usus nālīs. Ubi dicitur qz scūs apls in feminis z in masculis arguebat vsuz cōtra nām. Istud viciū vocat cōtra nām ad ro. p. femine eoz mutauerunt vsū nāles. Et aug. vbi supra dicit qz apls istū coitū cōtra nām in masculis z in feminis arguebat. Et nō est intelligendū qz arguebat coitū masculi ad feminā quia iste nō est cōtra nām sed masculi ad masculū: z femine ad feminas. Et ppter hoc dicit in masculis z in feminis qz significat teneri copulatiue. i. arguebat istum vsuz in masculis. z arguebat istum vsū in feminis. Si aut intelligeret de aliquo coitu masculi ad feminā diceret qz apls arguebat istuz vsū in masculo z femina vt inuerec eundē esse coitū masculi z femine. Cum dixit tñ in masculis z in feminis inuit p se in feminis z p se in masculis increpari. Etiaz qz dato qz poneret in plurali ppter multos peccantes diceret tā in masculis z feminis vt teneret copulatiue z esset idem coitus masculoz z feminaz. i. masculoz ad feminas. Sed ponit in masculis z in feminis: z sic tenet copulatiue vt cuilibet per se intelligat cōpetere coitus z increpatio. Itē pz magis quia necesse est intelligi sram apli ad ro. p. De isto coitu cōtra nām. Ideo necesse est qz femine sole faceret istū coitū: aut si viri cū feminis esset etiā cōtra nām vt in mutatione vasis aut modi concubendi. Sed neutro modo istoz p̄t intelligi. Quasi peccaretur mutato vase iam viri mutabant p̄ncipaliter z nō femine qz volebant eas cognoscere nō in consueto vase. Et tñ d̄r qz femine mutauerunt vsū nālem in eum qui est cōtra nām. q̄ nō p̄t intelligi de hac mutatione quia tūc viri dicebantur mutasse: qz nō est in p̄tate patientis quid aut quomodo vel vbi paciatur sed in p̄tate agentis. Agens ergo mutat modū actionis: patiens autē nō sed tollerat hāc mutationes vel patitur illam. Itē nō p̄t intelligi de mō coitus mutato. f. qz femine supergrederent viris vt aliqui volunt intelligere. Naz hoc non est in p̄tate femine: sed viri vt pz cōsiderato modo actionis. Itē nō diceret qz femine mutauerūt vsū nālem sed viri. Itē qz dicit s̄tr aut est viri relicto nālī vsu femine. i. qz viri peccauerunt sicut peccauerant femine relinquēdo vsū illarū: ergo femine peccauerāt sic. f. qz accederet femina ad feminā sicut vir ad virū: z sic erat coitus cōtra naturā per mutationē sexus. Vocatur etiā viciū istud sodomiticū qz sicut sodomite mutabant sexum feminā relinquentes. ita z iste femine viruz relinquebant saltē quantū ad istū coitū z tñ cōiter nō vocamus eū sodomiticū qz spāliter accipimus illū esse masculi ad masculum.

De causa z grauitate huius pcti feminarū. Qo. CCXVI. Queritur De causa z grauitate huius criminis. Dicendū qz etiam istud bestiale est. ideo posset habere aliquas de causis quas assignauimus in vicio bestiali supra. q. 210. etiā i vicio sodomitico supra. q. 214. non tñ opz poni ad istud spālem causaz qz inclinatio naturalis est ad aliquā delectationē cōsequendā: z tñ non habetur ibi terminus eius qz natura desiderat: ideo videtur hoc fieri ex superabundanti appetitu venereoz non data oportunitate ad sexum virilem vel impediēte verecundia que nō erit femine ad feminā. Ad istud quoqz genus pertinere p̄t qz femina seipsam corrumpat. Melius tñ reducitur ad mollicies vt dicitur infra. q. 230. ideo non videtur assignāda aliqua naturalis causa nisi superabundās desiderij. Si tñ videretur aliquā feminā hntem oportunitatē z copā venereoz gaudere in cōfricatione que ad feminā fit oporteret assignari aliquā cām ad hoc: z esset aliqua de pertinentibus ad viciū sodomiticū vel bestialitatez in generali vt dictū est supra. q. 211.

Tholsta. sup Mat. E ij

conuicti  
abqz vultu

B  
Usus car  
nalis femie  
ad feminaz  
est pctuz  
naturam.  
p̄ rō.

C  
2<sup>o</sup> rō.

D  
3<sup>o</sup> rō.  
E  
4<sup>o</sup> rō.

R̄ndet ad  
questuz. q.  
A

E

f.

6

A

vel questione. 214. De isto coitu scriptura non inuenit ita sepe facere mentione sicut de alijs extraordinarijs et non naturalibus coitibus. Ratio est quia raro est et etiam huius causa est: quia non consequitur per eum id quod per alios. Et tamen quia in hoc aliquando peccabat apostolus, illud tetigit ad rom. 1. De grauitate huius criminis dicitur quod magna est: quia contra naturam est. Et tamen uicia contra naturam maiora sunt alijs modis fornicandi. ut ait Aug. li. de adulterinis coniugijs et lib. p. contra iouinianum et habetur. 32. q. 7. c. adulteri. et c. usus naturalis. Non est tamen ita graue sicut sodomiticum uicium quod uiri ad uirum est. Nam maior est permutatio ordinis naturae in sodomitico quam in isto quia in illo uir cognoscitur qui non est extremum ad passionem: hic autem femina quae ad passionem apta est sed non fit conueniens agens. Secundo quod in illo perficatur coitus et imago dei deturpat. in isto autem impletur est feminas seipsas poluere. Sed solum deordinat uoluntas earum et ideo ex parte uoluntatis non potest esse deterior dispositio: quia consentiunt in libidine et uehementissimo desiderio illam prosequuntur. Non possunt tamen eam sic consequi et etiam ipse sciunt quod hoc non consequentur. Tertio quod per sodomiticum magis repugnat intentioni naturae quae est ad gignendum cum ibi proficiat coitus ex quo alius possit proles sequi. In isto autem nihil impedit quod nihil patitur cum femina non possit alteras polluere. Quod tamen quod peccatum graue est propter nimiam deordinationem uoluntatis earum: et ista est quae maxime attenditur in peccato. Quia quamuis ex maiori desiderio peccat magis peccat. Est etiam contra naturam quia est talis coitus ex quo non potest sequi generatio. Est etiam omnino contra naturam et rationem: quia non solum generatio sed etiam nullus effectus libidinis inde sequi potest: sed potius ipsa se libido incitat et continuo per hoc crescit et maiorem semper esse necessesse est nisi aliter expleat. In alijs autem coitibus secus est: quia licet turpissime tamen in eis expletur quod appetitur et ipsa libido saltem tempus residet. In hoc autem cum non expleat residere non potest maiorem fieri necesse est. Ideo istud non solum est uicium sed etiam est occasio grauissima ad ueteriora uicia cum magis sit incitatio ad ueneria post tale actum quam prius. Est etiam pena grauis ipsorum peccantium. Nam in ueneris una causa et praecipua propter quam aliqui peccant est propter non tollerare tristitia si non consentiat concupiscentiae uenerae. Quanto ergo fuerit maior concupiscentia tanto maior erit tristitia sustinendo illam: et difficilius erit resistere ei. Hoc ergo peccatum pena grauis est. Unde recte dicitur ad rom. 1. de sibi uoluntatibus. Tradidit eos deus in desideria cordis eorum et in imundicia ut contumelios afficiant corpora sua. id est in ipsis peccatis puniunt se ipsos in ferendo sibi contumelias et penas: quod etiam ad omne peccatum contra naturam conuenire potest.

De pena peccati sodomitici. Q. CCXVII.

**Queritur** De pena peccati sodomitici. Quod dicitur quod tamen masculi ad masculum quam feminae ad feminam sodomiticum uocatur ut consueuerunt doctores noiare. Sic accipit sanctus Thomas. scilicet de scdo. q. 15. art. xi. Pena tamen non est eadem. Nam pro coitu feminae ad feminam nec lex diuina nec humana posuit. Diuina quidem. scilicet illa quae iudeis data est tamquam specialis ad illam populum nullam penam huius criminis posuit nec etiam mentionem fecit de eo: quia per istud non uidebatur tantum infamari natura humana sicut per uicium sodomiticum: nec etiam impediatur proles sicut in sodomitico: quia perit origo plis. Nam si licuerit masculis ad masculos accedere et hoc exercuerint sublata est omnis spes plis quam non habet nisi a masculo et femina quod autem femina non tagat feminam non impedit generationem quam cum uiro fit. imo magis incitat ad illam quod per tales coitus incitant magis feminae in libidine et querunt modum quo expleri possit ut dictum est precedenti questione. Lex autem humana non punit hoc crimine nec facit speciale mentionem de eo quia istud non infamat reze publicam sicut sodomiticum. Etiam quia rarius est propter non consequi in de effectum libidinis. De pena autem sodomitici uicij dicendum quod aliter deus per se punit aliter puniri in lege sua iubet: aliter lex humana: taliter canonica. De primo patet quod deus punit uicium istud subuertendo quattuor uerbes deuter. 29. mittens super eas sulphur et ignem per angelos gen. 19. In quo non solum qui peccauerunt puniti sunt sed etiam qui nunquam peccauerant. scilicet puuli citra usum rationis usque ad infantem unius horae quod nihil uiuam mansit in sodomis quod ad detestationem criminis factum est ut filij pro patribus punirent. De mulieribus autem quare ibi perierint cum non prinerent ad istud uicium et an priuebant offensum est gen. 19. Et non solum fuit pena grauis sodomitarum: sed etiam mansit in exemplum omnibus seculis subuersis

B Grauitas huius peccati.

C

D E

Ridet ad questus. q. 2

B Pena uicij sodomitici est diuersas leges.

ciuitatibus eorum: et facto mari in quo contra naturam omnia sunt: ut attestetur uicium eorum qui ibi perierunt. Nam nihil uiuens ibi mergi potest quantumque ponderosum sit. non habetia autem uita mergunt. Sunt etiam ibi arbores in fructibus pulcherrimi non habentes. Si quis tamen dentibus attractauerit in fauillam et cinere quodammodo resoluunt. De his dictum fuit satis gen. 19. De ista pena dicitur sapie. 10. hec iustitia a pereuntibus impijs liberauit fugientem descendente igne in pentapoli cuius in testimonium nequitie fumigabunda constat deserta terra et in certo tempore fructus habentes arbores et incredibilis aie memoria stans figmentum salis. id est uxor: loth uersa in statuam salis quae ibi postea mansit. De scdo patet leui. 8. ubi deus uetat istum coitum. scilicet cum masculo non comisceberis coitu femineo: quia abominatio est. Penam autem delicti huius posuit leui. 20. Qui dormierit cum masculo coitu femineo uterque operatus est nephas morte moriantur. Sit sanguis eorum super eos. Modus autem mortis an esset lapidationis vel iugulationis. Dicendum quod lapidationis sicut pro adulterio fiebat quia ista pena erat apud iudeos multum uulgata de quo dictum est leui. 24. De tertio dicendum quod lex humana punit etiam grauius istud delictum. Nam pena capitalis pro eo imponitur. C. ad. l. iul. de adulterijs. l. c. u3 uir. Nam leges contra tales armant qui ifames sunt et re publica infamant. Et propter talia uicia tempestates et pestes ciuitatibus aduenire credunt. Ut ostendit impator in autentica ne luxurient homines contra naturam col. 6. Ut non solum qui talia agunt: sed etiam qui corrumpunt puerum ad stuprum. id est persuadent ei se exponere ad stuprum sustinendum et ille facit: etiam si isti non abutant capitaliter puniunt. de peni. di. isra qui puero. De quarto patet quod etiam canonica lex punit hoc uicium: sed non ita grauius cum non possit capitales suam inferre. Si ergo qui deliquit est clericus deponitur. Si autem laicus excoicatur extra. de excess. pla. c. clericus. Si autem sit religiosus cum non possit priuari aliquo honore seculari detruditur in aliquod monasterium arcuif ad penitentiam ibi agenda in perpetuum. Sicut ille qui stuprum commiserat et nollebat deflorata in uxor accipere detrudebatur in monasterium ad agenda penitentiam quousque iudici placuerit. extra de homici. c. puenit. Sic tenet hosti. in summa ti. de excess. pla. In penitentiali autem foro pena debita est huic crimini maior quam alijs fornicationibus: et tamen ista omnia ad arbitrium redacta sunt. De uicio contra naturam feminae ad feminam licet non ponatur pena in lege diuina mosaica nec in humana: tamen punitur a deo eternaliter: quod est contra legem dei naturalem. Dis namque usus membrorum generatiuorum ad libidine illicitus est nisi inter uirum et uxor. ut ait Aug. in questionibus deuter. 7. 32. q. 4. c. meretrices. Et ob hoc etiam in foro penali ualde puniendum est. Quia ibi omne uicium punitur quia ille est diuinus forus. Et quia peccatum graue est cum sit contra naturam grauem penam exigeret: nisi omnia redacta essent ad arbitrium confessoris.

De peccato bestialitatis quo homo coit cum bestijs uel femine eis se supponit. Q. CCXVIII.

**Queritur** De alio uicio contra naturam quod est per mutationem speciei ut si uir accedat ad peccora uel mulier a peccore cognoscat. Utrumque uicium est contra naturam quia natura non iungit duas species: sed in qualibet specie dedit masculum et feminam ut ex his fiat generatio. Agere ergo contra naturam est agere. Item quod ex tali coitu proles non sequitur cum non conueniat sibi femina diuersarum specierum. Uel si aliquando sequatur proles illa est monstruosa. Nam aut non intendit monstrum sed re perfectam determinatam secundum speciem suam. Hoc uero est nisi quando due species multum similes coeunt quod proinde sequitur aial quod non sit omnino monstrum sicut ex equa et asino sequitur mulus et tamen non est monstrum. Habet tamen aliquid de monstrum quod non est aial perfectum. Nam tunc unumquodque aial perfectum est quando potest sibi simile generare. Mulier autem et mule non possunt generare nec in specie sua nec commixti aialibus aliarum specierum. Hoc autem est quia non sunt de principali intentione naturae: quia alius dedisset uim generatiuam sicut alijs aialibus quae minoris perfectionis sunt. Istud uicium deus ualde uetuit leui. 18. scilicet cum omni peccore non coibis nec maculaberis cum eo. De femina etiam idem uetuit. scilicet mulier non succumbet iumento nec miscebitur ei: quia scelus est. Pena autem mortis pro hoc delicto imponitur leui. 20. scilicet. Qui cum iumento et peccore coierit morte moriatur pectus quoque occidite. intelligebatur quod lapidarentur ambo: quia ista mors infligebatur pro coitu danato in ueteri testamento. Occidebat autem peccus non quod dicitur quod peccasset bestie malicia hinc non possunt ut ostium est supra q. 209.

C

D

E

Ridet ad qstus qonis. 2

B

C

q. 209. maxime q: ipsa peccora non intelligunt quid patiantur nec ad hoc mouentur. Et tñ nō est reus criminis q nescit q facit ut ait Augu. li. qñdū noui z veteris testamēti z. is. q. j. c. Aliquos. S; fit hoc ad detestationē criminis vt iudicet magnū fuisse crimē p quo deus nō solū hoīem peccatē sed etiā peccora occidit iubet q nō peccauerūt. Sicut iubebat ciuitates in qbus ydola colebant destrui z cremari vt nō hītarēt in eternū deū. i. z. Un l; peccabant soli ciues ybes q nō peccabant destruebant. Alia cā erat vt tollerēt memoria criminis. Nā si pecus cuz quo aliquis coisset supuueret eo occiso z agnosceret qñcūq; videret veniret in memoriā illud crimen z esset hoibus tēptatio ad similia ppetradū cū eodē vlt alio. Debeat q; perire memoria huius facti vt nō eēt occasio ad malū. vt ait aug. sup leuiticū z. is. q. j. s. sacre z. c. mulier. f. peccora in de credēdū est iussa interfici qz tali flagicio cōtaminata indignā refricat facti memoriā. De muliere idem erat q; occidebat z peccus qd cū illa coiret leui. 20. Mulier q succubuerit cui libet iumēto simul interficiet cū eo. i. q succubuerit alicui de oibus iumētis. Et dr iumētū qd cūq; aial large accipiēdo. Nā iumētū ppe dr de aialib; q sūt ad adiutoriu hoīsvt boues equi z asini z tñ cū oi aiali phibita erat coitio. Jō in viro dr qui cū iumēto z peccore coiret. i. cuz iumēto vel peccore siue cū quocūq; aiali. Detestabat aut de; in tantū ista mixtionē hoīs cū alijs aialibus : q; ēt inter ipsa aialia phibebat hoc fieri leui. 19. iumenta tua nō facies coire cū alterius generis aiantibus. hoc aut pncipalr vetabatur ne ex hoc ipsi iudei q erant infirmi hērent exēplū z incitamentū ad cocundū cū aialib; alterius spēi. Nūc vō nobis nō est vetitū iumēta nra facere coire cū aialibus alterius spēi qñ in de putat seq generatio alicuius aialis vtilis fuituti nre sicut in gnatione muloz. Nā illa erat lex ceremonialis vt iudicialis nō obligans nātr: ideo cessauit cū ipso statu veteris testamēti cessante. De legib; humanis dicēdū q; nō iponūt penā p hoc crimine nec ecclīastice leges imo nō faciūt mētionē d; eo. Rō est q; forte nō erat ita frequēs sic sodomiticū. iō illud magis oportebat puniri. Itē q; non erat tā ifamatiū rei publice. Itē q; nō erat tanta inclinatio ad illud sic ad sodomiti cū quā quātō magis aliqd est extra spēm rei tāto minus ad illū res inclināt. Quia inclinatio est ad aliqd tāq; ad bonū z cōueniens q; aut extra spēm sunt minus cōueniūt spēi qz ea q; intra illā sunt qñ vtrūq; vti possum; ad eundē finē. Secus aut qñ ea q; sunt intra spēm nō ptnēt ad illū vsuz: sic hō vescit cibis q; nō sūt de spē sua. i. vescit carnib; peccoz z nō hominū: z bibit vinum z non sanguinem humanum.

De causa coitus contra naturam. Q. CCXIX.

**Queritur** De cā huius coitus contra naturam. **Q** In quo cōsiderādus q; l; oīs coitus cōtra nāz sit bestialis maxie tñ iste vocat bestialitas. Q; nō solū est similitudo hoīs ad bestia sed ēt idēptitas qdā q; cuz bestia coit z p hoc se mēbrū bestie efficit. Quia q; fornicatū meretrice efficit vnū corpus cū meretrice: z mēbra xpi facit mēbra meretricis. p. chor. 6. Ita q; qui cū bestia coit efficit se mēbrū bestie vel efficit vna caro cū ea. In sodomitico aut z ceteris cōtra nām coitibus bestialitas est q; hōvt bestia deuiat ab intētionē nāe z tñ nō est ppa bestialitas q; nō accedit ad bestia realt; s; p similitudinē. Dicendū aut q; cū sit pure bestiale viciū pōt hēre eadē cās quas h; bestialitas in gnāli vt ostensuz est sup. 2. q. 21. Nā pōt accidere ex pnciosa nā ppter aliquā dispositionē impssam in hoīe p quā inclinatur ad peccora. Vel pōt accidere ex passione egritudinali manēte vt in eo q; est actualr maniacus aut in furore versuz: q; nū bil est quantūcūq; pessimū q; ipse nō possit iudicare esse bonū. Vel accidit ex egritudine magna pterita relinquēte dispositiones ad hoc in hoīe vt ostēdimus de vicio sodomitico sup. 2. q. 214. Vel accidit ex assuetudine a pueritia. Et istud maius est z cōius. Jō sunt qdā gnā hoīum ad quos magis ptnēt ista macula sic dr gen. 37. q; Joseph accusauit fratres suos de crimine pessimo z dicit ibi glo. q; accusauit de vicio peccozali. Erant enī pastozes qbus oportunitas occasione pbet. Alia etiā cā est humana verecūdia: q; qd timeret aliter fieri in nō cognoscēte nō est timor nec verecūdia. In feminis q; inclinēt ad succūbendū peccori eodē cāe esse possunt que in viris. Interdū. n. apphēdūt tāq; aliqd delectabile valde coire cū peccore quoniā peccus vt aliqd pulcrū sibi iudicat. Sicut refert ovidius octauo meth. de pasiphae vxo

re regis minois que desiderans coire cū quodā tauro fabry carū lignea vacā fecit z operiri corio vacē vt sic taurus decipi posset z hoc artificio effectū est q; voluit. Sunt tñ z in feminis maiores cāe ex oportunitate z ex verecūdia ppter organi differentis ab humano. Maxime aut fit fortassis ad turpē libidinē saturandā. Quia libidinosa mens femina aut viri interdū talia cōcupiscit q; fateri erubescit. Etiā si femina nō erubescat vir: nec femina virū quātū ad legē cōem coitus talia aut sine confusione fieri putant in peccore. Jō ad hoc maxime mouet humana verecūdia.

Quid sit grauius coire cum peccore: an feminam a peccore cognosci.

**Queritur** Quid sit grauius virū coire cū peccore vel feminā a peccore cognosci. **Q** Dicendū q; qstū ad aliqd vident ista equalia. Primo q; vtrūq; est cōtra nām. 2o quia vtrūq; extra spēs. 3o q; ex neutro eoz sequit gnō vel ex vtroq; mōstrū fiet. 4o q; in vtroq; moīs imponit leui. 20. 5o quia in vtroq; humana spēs vificatur quia assimilatur immo idēptificatur peccori quia efficiunt vna caro. Sexto quia in vtroq; iubetur peccus occidi. Dicendum tamen q; maius videtur q; mulier a peccore cognoscat quā q; vir cū peccore coeat quātū est ex cōditione pcti. Quia magis fit nām femina a peccore cognosci quia est maior indignitas: etiā q; cognosci feminā a peccore pōt aliquo mō ptnere ad adulteriū. Ut si illa sit coniugata z p hoc capitalr deberet puniri sicut si cuz viro altero coiret. Et tñ si vir peccus cognoscit nō est eadē pena. hoc tñ est magis p accūs ad istū coitū. Sed cā ppria est q; vir p coitū nō polluit sicut femina que suscipit. q; q; cognoscat peccus a viro est pollui peccus. q; vero femina a peccore cognoscat est feminā polui a peccore z effici minorē peccore in dignitate. Quia semp agens ē pstantius paciente. Jō valde magis infamat z polluit humanā spēm femina cuz peccore q; vir. Istud aut aggrauat valde delictum. Quia quātō aliquid est magis cōtra dignitatē debitas humane nāe tanto est magis contra nām z cōtra deū qui est autor nature. Nā iō peccatū contra nām est graue q; natura cuius deus est autor libidinis pueritate polluit vt ait aug. 3o confessionū z. 32. q. 7. c. flagicia. Et tñ maior pueritas ē cū femina a peccore cognoscit. Quia cū vir coit cū peccore facit se equalē peccori. cum vero femina a peccore cognoscit facit se valde minorē peccore q; eius imūdicia suscipere nō dedignat. Jō valde grauius videt. hoc aut inuūit leui. 18. Nā de viro dicit cū peccore nō coibis nec immaculaberis cū eo. De femina aut dr mulier nō succūbet iumēto nec miscebit ei q; scelus est. Ad significandū q; maioritates criminis expssit in muliere qm scelus est: In viro aut nihil dixit sed solū vetuit. Jō licet vtrūq; sit scelus vel flagitiū maius est femine cū peccore. Istud veruz est ex genere delicti. Ex cōditione tñ peccantis regulr min; peccat femina. s. datis duobus peccatis equalibus vel eodē pctō in spē minus peccat femina in illo q; vir: eo q; femina nō habet tātā rectitudinē iudicij sicut vir. Quia sicut bestie nō dicunt incōtinētes q; nō hēnt opinionem vlem. s. q; oē turpe sit fugiendū vel oē inhonestū. z sic de alijs vniuersalibus opinionibus siue existimationibus moralib; q; sūt pncipia rōnis practice: sed solū hnt quādā cognittonē pncularē. s. q; hoc sit delectabile. z hoc triste. vñ incōtinētes eē nō pnt. Quia incontinenens egressiū est ab opione. s. ab opione vli. 7o. ethi. Bestia aut quia nō h; opionē vlem nō pōt egredi ab illa z sic nō pōt esse incōtinēs. 7o. ethi. c. 5o. cū dicitur. Et ppter hoc bestias nō incōtinēt agere qm nō hnt vlem opionē sed singulariū fantasia z memoriā. Ita mulier ppter impfectionē nāe nō videt hēre vlem opionē vel nō h; eaz fixā sed particulariū memoriā z fantasia iō est sibi nāle pseq delectabilia pncularia. z tristia fugere q; cognoscit cuz vlem opionē nō heat q; retrahit a psecutione delectabiliū pnculariū tristitiaz. Nāle est q; femine ista pseq z fugere: z nō erit incōtinēs q; nō h; vlem opionē a q; egrediēdo dicat incōtinens vel h; eā impsectā. Un delectabilia z tristia feminaz trahunt qm nātr nō hntem p qd resistat. Sed q; illa sequat sic dicit. 7o. ethi. c. 7o. q; tis igit nā cā hoc vtrūq; nullus dicet incōtinētes quēadmodū nec mulieres qm nō ducūt sed ducunt. Nō tñ asserimus simplr feminā nō posse esse incōtinētē. Quia tñc nihil peccaret psequendo quascūq; delecta

P  
E

Rñdet ad qstū omnis

B  
C

Rñdet ad qstū qōis. A  
B  
C  
D  
E  
F  
G  
H  
I  
J  
K  
L  
M  
N  
O  
P  
Q  
R  
S  
T  
U  
V  
W  
X  
Y  
Z

ribes vel fugiendo tristitias: s; falsus e. Quia ta lex dei q; hu- mana punit feminā p adulterio z p qbusdā alijs turpibus delectationibus. Et sic femina pōt ee incōtinens z intempe- rata z tñ nō ita ppe sicut vir. Jō in quocūq; genere peccati maxime quod ex concupiscentijs habet ortuz magis peccat vir q; femina ceteris paribus.

De duplici errore vitij bestialitatis extra vas debituz vel intra. Questio. CCXXI.

Queritur. Alterius q; i hoc vicio bestiali pōt ee duplex error: vnus q; solū sit trasgres- sio spēi ita q; vir bestia cognoscat z mulier a peccore cogno- scat. z fiat hoc in vase debito. i. psueto ad gñationē siue i pec- core siue in femina. Alius modus e q; et sit pueritas va- sis: vt pote q; vir coeat cū peccore masculino z sic necē e ee trasgressionē spēi z sexus. vel coeat cū peccore feminino i va- se nō psueto ad gñationē. Sic et femina si cognosceret a pec- core extra vas psuetū. Tūc dubiū est de diuersitate istoz peccoz an p hoc pctm fiat maius. Dicit qdā q; sic: q; pri- mo mō est vnica trasgressio. s; q; sit coitū extra spēs. T. 2. mō est duplex trasgressio. s; extra spēm z extra vas vel extra sexū

Magis g; cōtra naturā est: z sic e maius pctm. Alij dicūt q; nō differt q; q; alijs cognoscat virū est contra nām eo q; coitus ordinat ad gñationē: cū viro tñ nō pōt fieri gñatio s; cū femina. Qñ q; tñ mutat spēm siue masculū siue femellaz cognoscat nō erit gñatio. z siue cognoscat in vase cōsuetū si- ue nō. gñatio nō erit id videt nō differre. Itē q; maluz sit z cōtra nām virū cognoscere est q; nāle est femina cognosce- re ad ro. p. Et tñ quocūq; cognoscat peccus ab hoīe vel mu- lier a peccore ptra nām. est. id nō differt siue in vase consueto siue nō psueto cognoscat. Itē fieri coitū in vase psueto est nāle z in nō psueto est ptra nām eo q; ex coitu facto in vase psueto pōt seq. ples. ex alio aut nō: z tñ mutata spē. ples nō gignit. Jō et si fiat in vase psueto ptra nām est. vtroq; modo.

Si autē obijcias q; pōt seq. ples ex coitu cuz peccore in vase psueto. Dicedū q; illa ples est p accūs q; nō est de intē- tione gignētū: nec etiā de intēdōe nāe: q; nā nō intēdit ex ta- lib; plē pducere cū ad talē copulā nō inclinēt. Totū g; q; ibi est siue sequat. ples siue nō p nām est. Itē p3 q; et vir co- gnoscēs peccus femininū i vase feminino nō dicit cognosce- re in vase psueto vel nāli. q; psuetuz vel nāle dicunt respectū aialiu eiu s; spēi qbus nāle est vasa illa tāgere: z tñ viro cō- tra nām est aliq; illoz tāgere. Diceduz aut q; nō est tāta diuersitas si vir cognoscat peccus femininū vel masculinū si- cut si cognoscat mulierē vel virū q; ista duo differūt vt nāle z sodomiticū z illa duo ptra nām sunt. Sic et q; vir coeat cū peccore feminino in vase feminino vel extra: nō tñ differt si- cut si cognoscat mulierē in vase debito vel extra p eadē rōez. Sic et de femina cogñita a peccore in vase psueto vel nō cō- sueto. S; dōm q; aliquat est maius viciū qñ ibi mutat spēs z sexus vel spēs z vas q; quādo alterū solū. q; magis rece- dit ab ordine rōnis z nāe. vno mō q; altero. z tñ ista differē- tia pcti nō est magna. z maxie q; icriptura sacra z iura z sa- cri doctores raro loquunt de coitu peccozali. Jō nō psueue- rūt fieri differētia ista de trasgressionē spēi solius vel sexus z spēi. Hoc tñ dōm q; coitus peccozal quocūq; fiat e de ma- ximis criminibus q; in luxuria fiunt. Jō grauis penitētia p eo iponit sic p3. 23. q. 2. s. hec q; q; q;. Ubi ponit penitētia septē annoz p qlibet magno crimine. Dr tñ q; si sit crimē incest; q; paretēs cū liberis aut alijs psonis piuctis pmittūt vel qñ q; nāz more sodomitico fornicat vel vsq; ad coitū cū bang aialib; plabif penitētia maior q; septem annoz.

De pctō contra naturam qñ vir cognoscat feminā extra vas debitum. Questio. CCXXII.

Queritur. De alio vicio p nāz z e tertiu vl quar- tū fm aliquos. s; mutationē sexus vt si vir feminā ex vas solitū cognoscat. Dōm q; istd est viciū p nām. Q; sicut nā instituit certū sexū. i. masculū z feminā i qlibet spē ad gñationē. Ita et determinauit certa vasa. Si a- sexus puerit ita q; masculus i masculū aut femina in femi- nā agat p nām est ad ro. p. g; si mutet organū a nā determinā- tū viciū p nām erit. Itē coitus ordinat ad plē: ex coitu tñ scō extra vas nō pōt seq. ples g; p nām est. Talē coitū vocāt iura pollutionē extraordinariā. i. factā ex vasa ordinata ad B. 35. q. 3. c. Extraordinaria. Istud est graue delictū q; p nāz e. Sic p3 p aug. li. de adulterinis piugis. z. 32. q. 7. c. adulte-

ri. s. pessimū est q; p nām sit vt si vir mēbra mulieris nō ad B- pcesso voluerit vt. z sile. 32. q. 2. s. hoc q; q;. Et vocat istd vi- ciū sodomiticū ibidē. rō e q; fit ad morē sodomitaz q; pmutādo sexū pmutabāt vas. hic aut pmutat vas sed nō sexus. Jō in eodē. s. dr dū relicto nāli vsu p nām more sodomitico fornicamur. Quasi dicat sodomiticus mos est lz nō sit oino viciū sodomiticū nisi forte dicat q; sodomite nō solū pmutā- bant sexū sed et feminas extraordinarie cognoscebāt. si va- se nō solito. Considerādū aut q; ex tali coitu nō cāt affi- nitas. Nā regulare est q; p coitū viri z femine causēt affini- tas inter cognatos eoz ad alterutrū ipsoz pmutatis. Et tñ si q; femina sic cognoscat nō causat affinitas et si vxoz sua sit illa quā cognoscat. p3. 35. q. 3. c. exordinaria. Et dr q; extra ordinaria pollutio affinitatē nō cāt. Et dr exordinaria si in vase altero cognouit: vel si in vase nāli cognoscere voluit z nō valuit pp impotētiā q; claustra nō fuerūt apta s; facta ex- terior effusio. et si claustra apta fuerint z sublata virginitas: z tñ nō fuit effusio seminis: q; tūc manifestū e nō cārī affini- tatē: q; illa sit p sanguinis p̄mixtionē. Jbi tñ nulla e cū fiat p effusionē z decisionē seminis sic dicit glo. c. c. Exordinaria. Dicit tñ q; si cognosceret femina a viro suo in vase nō nā- li q; ipedirent oēs cognati eius p̄here cū illa femina si dissol- ueret matrimoniū inter eos ex aliq; cā. Et dicit q; B e pp enor- mitatē criminis. Et sic vult q; nō causēt ibi affinitas s; ipe- diaf p̄t pp enormitatē criminis cōmissi cuz muliere. Nā si affinitas cāta eēt nō oporteret dici q; pp enormitatē criminis ipediret p̄hi mrimoniū vel dirimi p̄ctū: q; et si nullū crimē eēt z p̄ta eēt affinitas mrimoniū p̄hi nō posset: Et patet q; nō fuerit affinitas causata quia in tali vase non pōt fieri cōmixtio sanguinis nec vnitas carnis.

An coitū bestial sit peior q; sodomiticus. Qd. CCXXIII.

Queritur. An coitū bestialis. i. cū peccore sit de- terior q; sodomiticus vel econtrario. Dicit qdā q; est deterior: q; isti coitus sūt dānati in q̄tuz sūt p naturā. Ideo quanto fuerit aliquis coitus magis ptra naturā erit deterior. Magis tñ est ptra naturā quādo quis mutat spēm q; qñ mutat sexus: g; est maius pctm in bestiali q; in sodomitico. Patet q; naturalis coitus est viri ad femi- nā qui sunt in eadē spē. Si aut vir cognouerit virū mutat se- rum z tñ manet intra spēm. Si aut coierit cū peccore iaz exit spēm. Ideo elongat magis ab ordine nature. Et sic erit ma- ius peccatus. Itē gen. 37. dr q; Joseph accusauit fratres suos de crimine pessimo. Et dicit ibi glo. q; cōmiscebant pec- coribus: ergo coitus cuz peccore est grauius oibus peccatis z p̄ter sodomiticū. Ita positionē tenet sanctus Thomas. 2. 2. q. 15. 4. articulo. 2. in solutione arti. 4. dicit q; graui- sīmū peccatū in luxuria est bestialitas vbi non seruat debituz sexus. Dicendum tñ q; adhuc est istud dubiū: quia videt q; crimē sodomiticū sit grauius. Nam inter peccata luxurie nō fuit aliqd q; de magis puniret q; viciū sodomiticū p quo q̄tuor ciuitates integras celesti igne exulsit z subuertit gen. 19. z denē. 29. Et manet exēplū eternū illius pene in mari so- domoz z arboribus incertos fructus pferentibus z in si- mulacro salis sapiētie. 10. Viciū aut bestiale fuit in terra cha- naam vt innuit leui. 18. vbi ponit de isto crimine z postea dr oēs execratōes istas fecerūt accole terre q; fuerūt ante vos z polluerūt eā: nō tñ fuerūt cananei puniti gñalr z atrociter p isto crimine sic sodomite g; nō est tā graue. Itē q̄sto ali- qd peccatū magis deturpat naturā humanā tāto e grauius. Nā pp hoc peccata ptra nām sunt oia grauia q; in eis detur- pat aliq; mō dignitas nāe humane. Et tñ magis deturpat si vir cognoscat aviro q; si cognoscat vir peccudē eo q; pacies est semp min; p̄stās z ipsectio ei attribuit. Jō erit pctm istud graui; q; bestiale. Uñ i eo spāltr violat societas dei z hoīz vt ait aug. 3. p̄sē. z. 32. q. 7. c. flagi. s. Nō fecit sic deus hoīes vt se illo vterent mō. Violat qppe ipsa societas q; cū deo no- bis. eē dz cū eadē nā cuius ipse auctor est libidinis puerlita- te polluit. Itē leui. 18. vbi vetat viciū sodomiticū z pecco- rale innuit grauius eē sodomiticū. Nā d ipso dr cū masculo nō comisceberis coitu femineo. Q; abhominatio est. Et de- inde dr d peccozali cū oi peccore nō coibis nec maculaberis cū eo. z sic peccozale phibet simplr. Sodomiticū aut phibet z dr abhominatio q; signat rē valde malā z detestabilē. Jō innuit grauius eē sodomiticū. Itē leui. 20. dr q; dormierit cū masculo coitu femineo vterq; opatus est nephas morte morientur:

Op. q̄rūdā  
Opio alioz  
p̄ma rō.  
2. rō  
3. rō  
Instant  
Rūdet ad questuz. q. A  
Rūdet ad q̄stū qōnis A

In cor- tu p nāz cuz seio nō p̄bit affini- tas

. s. Tho- mas A Rūdet ad q̄stū qōnis.

Sodo- miticus cuz ma- sculo vt minus pctm p rō



morient: d̄ peccozali aut̄ d̄ q̄ cū iumēto coierit morte moriaf  
 Peccus quoq; occidite. Et sic vocat̄ ibi crimē sodomiticū ne  
 phas z de peccozali nihil d̄. deteri⁹ ḡ v̄r sodomiticū. **Rō**  
 nes in p̄riū parū pbant. de p̄mo p3 q2 lz mutatio sp̄i sit ma  
 ior exitus ab ordine n̄e simplr loquēdo t̄n quātū ad graui  
 tatē q̄ attendit̄ in vicio fm q̄ repugnat̄ rōni magis v̄r repu  
 gnare sodomiticuz q2 p̄ illud magis deturpat̄ z vilificat̄ n̄a  
 humana. **Ad fm dōm vno mō q̄ nō cōstat̄ intelligi gen.**  
 37. de coitu peccozali cū lra dicat̄ de crimine pessimo. Jō aliq  
 dicunt q̄ sodomiticū viciū erat de quo accusati sūt: z aliq̄ po  
 nūt alia. lz ḡ glo. dicat̄ q̄ erat peccozale nō est necariū hoc te  
 nere. **Aliter pōt̄ dici q̄ et̄ si intelligat̄ de peccozali nō cō**  
**stat̄ eē maius sodomiticū lz dicat̄ crimē pessimū: q2 suplatiū**  
**aliq̄ tenet̄ absolute z exponit̄ p̄ positūū z valde. z sic di**  
**cef̄ crimē pessimū. i. valde malū. hoc t̄n nō tollit̄ qd̄ aliud pe**  
**ius. Sic d̄r. Josue. io. de oibus israelitis q̄ ierunt ad belluz**  
**q̄ erat̄ illi viri fortissimi z t̄n si p̄pe accipiat̄ suplatiū vni**  
**cus eoz̄ esset fortissimus. Sic et̄ d̄r theophilus vir optimus**  
**cui scribebat lucas. luce. p̄. z festus p̄ses iudeoz̄ vocatus est**  
**optimus a paulo: z t̄n nō ē sensus q̄ qlibet̄ istoz̄ eēt melior**  
**oibus hoibus: de festo actu. 26. Aliter pōt̄ dici q̄ iste mo**  
**dus loquendi est in peccatis multis. Quia q̄ncūq; est aliq̄d**  
**pctm̄ valde malū in detestationē eius d̄r q̄ est pessimū vl̄ q̄**  
**nihil illo est grauius. Sic d̄r de adulterio q̄ nihil est graui⁹**  
**illo. f. qd̄ in oibus pctis adulterio grauius. 32. q. 7. c. Qd̄ in**  
**oibus. Et t̄n manifestū ē q̄ aliqd̄ est deterius adulterio. Q2**  
**eadē. c. d̄r q̄ p̄m̄ locū h̄nt̄ illi q̄ a deo aberrat̄. f. ydolatre. z. 2<sup>m</sup>**  
**adulteri. Sic et̄ aug. li. p̄. de f̄mone domi. in mon. z. 32. q. 6. c.**  
**Nihil dicit. Nihil iniquius est q̄ cā fornicationis dimittere**  
**vrozē si ipse quincif fornicari. Et t̄n cōstat̄ q̄ multa alia sunt**  
**deteriora. Itē aug. lib. de adulterinis p̄iugis. z. 32. q. 7. c.**  
**adulterij d̄r enarrādo gravitatē criminū in luxuria q̄ oium**  
**pessimū est q̄ p̄ sit vt̄ si vir vt̄i voluerit mēbro mulieris ad b̄**  
**nō p̄cesso z deterius est sodomiticū q̄ b̄ vt̄ oñdet̄. j. q. 23. 4.**  
**ḡ z peccozale lz dicat̄ pessimū nō seq̄t̄ q̄ simplr sit deterius**  
**oibus criminibus. Itē si ex hoc q̄ vocat̄ crimē pessimuz**  
**coitus peccozalis est dōm q̄ est maius q̄ sodomiticū: eadez**  
**rōne d̄r de sodomitico q̄ est grauius peccozali q2 et̄ vocatur**  
**pessimū. Nā gen. 13. d̄r hoies aut̄ sodomite pessimi erat̄ z pe**  
**catores corā d̄no nimis. Et sic vtrūq; vocat̄ pessimuz. immo**  
**magis aggrauat̄ pctm̄ sodomitaz̄ q2 nō solū d̄r q̄ erat̄ pessī**  
**mi: sed et̄ q̄ erant̄ pctōzes corā d̄no nimis. Jō v̄ esse maius**  
**sodomiticū q̄ peccozale. Dicit̄ pōt̄ q̄ sodomiticū est deteri**  
**us q̄ peccozale q̄ est viri ad peccus z t̄n est minus malū q̄**  
**cū femina a peccozē cognoscat̄ q2 ista v̄r eē maxia pueritas**  
**q2 sup̄za. q. 220. oñsum est deterius valde eē femina a peccozē**  
**cognosci q̄ q̄ vir coeat̄ cū peccozē. Rō diuersitatis pōt̄ hec**  
**eē: q2 magis deturpat̄ humana nā cū indebite succūbit mu**  
**lier peccozī qd̄ est infra sp̄m̄ suā q̄ cū vir succūbit viro q̄ est**  
**in eadē sp̄e. Secus aut̄ est in agēdo. Quia turpitudō p̄sides**  
**raf̄ ex pte patiētis: z q2 in sodomitico patif̄ vir: magis v̄r de**  
**turpari dignitas n̄e humane p̄ hoc q̄ vir succūbit viro q̄**  
**p̄ hoc q̄ vir agit̄ in pecus. Si t̄n q̄ voluerit tenere viciū**  
**peccozale eē simplr deterius q̄ sodomiticū nō est insitēdūz:**  
**z pōt̄ adiuuare ad hoc q̄ hēt̄ur. 32. q. 2. §. hoc q̄ q̄ vbi cū po**  
**nif̄ grauitas in peccatis d̄r q̄ incestus q̄ sit inter parētes z**  
**liberos d̄z h̄ere maiorē penā quā adulteriū z filia crimina.**  
**Et seq̄t̄ vel dū relicto vsu n̄ali p̄ nām moze sodomitico forni**  
**camur vel vsq; ad coitū brutoz̄ aialū plabimur z sic v̄r q̄**  
**vltra viciū sodomiticū sit peccozale cū dicatur homo vl**  
**tra sodomiticū prolabi in peccozale.**

**Ad fm dōm q̄ vroz tenet̄ ad debitū. Et t̄n cognosci in ta**  
**li vase nō est debitū: iō nec tenet̄ reddere: q2 ois vroz est fem**  
**ina. Et sic tenet̄ ad debitū vt̄ femina: z t̄n vas nō p̄fectuz**  
**nō est vas femininū sed cōe masculo z femine ḡ nō tenet̄ ibi**  
**reddere. Itē tenet̄ reddere debitū q2 vroz est q2 si nō eēt**  
**vroz nihil d̄ret̄ viro lz p̄ m̄rimoniū tradit̄ mutua corporuz**  
**ptās: z sic est iā debita vtriq; in altero ista ptās. Est aut̄ ma**  
**trimoniū ad gignēdū plē. Jō p̄iuges tenet̄ sibi vicisiz ad illā**  
**coitū q̄ ptinet̄ ad plē. Itē aut̄ nō ē talis iō nō tenet̄ ad eum.**  
**Itē debitū in coniugibus est ad evitandā fornicationē z**

tū z p̄ nām. **Aliq; dicit q̄ nō tenet̄ argumentū. Quia lz**  
**fit pctm̄ in viro petēte sic vsu vrozis t̄n i ea nō erit pctm̄ red**  
**dere sicut petif̄. Sile p3 q2. 33. q. 4. p̄ torū d̄r q̄ in festiuitati**  
**bus z dieb⁹ ieiunioz̄ debitū petēdū nō est z q̄ petif̄ peccat.**  
**cui petif̄ t̄n tenet̄ reddere z nō peccat reddēdo. Et p3 ibidez**  
**z est ḡnale q̄ semp exactus debitū tenet̄ reddere eē de p̄u**  
**gio leprosoz̄. c. 2. Ita ḡ erit hic q̄ nō peccabit femina reddē**  
**do sed vir petēdo z sic cognoscendo eā. Dōm q̄ istō tenet̄**  
**q̄n̄ illud qd̄ fit nō est fm se malū lz soluz ex phibitione legis.**  
**Quia tunc lex pōt̄ relaxare phibitionē p̄ vno z nō p̄ alio z**  
**peccabit vn⁹ z nō aliuz. Secus est si sit malū fm se. Nā tūc**  
**lex humana nō pōt̄ disp̄sare i eo nec facere illō bonū disp̄**  
**sando: iō ex vtraz̄ pte erit malū. Sic est hic. Quia cū actus**  
**m̄rimonalis sit bonus oi tpe eēt bonus lz se nisi phiberet:**  
**sed p̄ phibitionez̄ ecclie in q̄busdā t̄pibus est tūc illicitus.**  
**Pōt̄ ḡ tūc ecclia disp̄sare cū vtroz̄ vel altero p̄iugū. Et sic**  
**poterit nō eē pctm̄ ex pte vnuz vel amboz̄. Et ita est ex pte**  
**illius a quo debitū petif̄. Quia ecclia relaxat̄ phibitionē z**  
**iubet̄ ei reddere debitū. In coitu aut̄ extra vas secus est: q2**  
**iste actus fm se est malus q2 est viciū p̄ nām. Jō nō pōt̄ disp̄**  
**sari q̄ licitū sit. Jō tā vir petēs q̄ vroz si p̄sentiat peccabit.**  
**Nā ad 10. p̄. vbi apls loq̄t̄ de coitib⁹ p̄ nām dicit. Qui talia**  
**agunt digni sunt morte: nō solū q̄ faciūt ea sed et̄ q̄ p̄sentiant̄**  
**faciētibus. Itē nō solū est pctm̄ sed et̄ e valde detestabile.**  
**35. q. 3. c. Extraordinaria. f. extraordinaria pollutio non in**  
**nālibus admitta criminosa est z dānabilis. Itē nō solum**  
**dānabilis est lz oius peccatoz̄ pessimū z peius quā coire cū**  
**matre vt̄ ait aug. li. de adulterinis p̄iugis. z. 32. q. 7. c. adul**  
**terij vbi ponens ordinē grauitatis in luxuria dicit adulterij**  
**malū vincit fornicationē. vincit aut̄ ab incestu. Peius est. n.**  
**cū matre q̄ cū aliena vrozē p̄cubere: sed oium hoz̄ pessimū**  
**est qd̄ p̄ nām sit: vt̄ si vir mēbro mulieris nō ad b̄ p̄cesso vo**  
**luerit vti. Ergo peccabit grauius vroz si p̄mittere se cogno**  
**sci sic a viro: lz potius d̄z pati mortē q̄ hoc p̄mittere. Quia si**  
**potius debz̄ q̄ oia mala pati q̄ p̄sentire malo. i. alicui pctō**  
**mortali a fortiori erit cū fuerit malū grauius sicut istud.**  
**Potius. n. d̄ret̄ mulier ab adultero se p̄mittere cognosci in**  
**vase n̄ali q̄ a marito extra vas. Quia istō malū vincit adul**  
**teriū vt̄ in allegato. c. adulterij. Ad p̄mū dōm q̄ vir habz̄**  
**ptatē corporis mulieris nō simplr sed ad actum p̄iugalē: q2**  
**nō hz̄ ptatē ad vendendū eā vt̄ ancillā: nec ad subijciēdūz**  
**fuituti sue vt̄ sit ei tanq; ancilla sicut oñdit Arist. p̄. politi**  
**coz̄. c. p̄. loquēs p̄ illos q̄ ponebant̄ feminā extremū eē cōi**  
**cationis despotice. f. vt̄ vir esset d̄ns z mulier ancilla. Et dic̄**  
**q̄ hoc est cōtra nām: q2 nā nō facit vnuz ad multa sicut ars**  
**facit gladiū delphicū p̄ paupere q̄ ad multa est. i. ad scindē**  
**dū z ferrādū: sed natura fac̄ vnū ad vnū. Et t̄n femina extre**  
**mū naturalis. f. ad silē tertius. Derelinquere ḡ nō est extre**  
**mū cōicationis despotice. Etia nō hz̄ vir ptatē sup̄ vrozē ad**  
**oēm copulā: sed solū ad copulā p̄iugalē: q2 ista debet̄ ex m̄ri**  
**monio. Que aut̄ est extra vas p̄fectū: nō solū non est debita**  
**sed oino est p̄ditionē matrimonij. Q2 est p̄ bonū plis: in tā**  
**tū q̄ si ista p̄ditio apponeret̄ matrimonio nō teneret̄ p̄ctus:**  
**lz als oēs turpes z impossibiles ei apposite nō viciat̄ illō**  
**Que t̄n sunt p̄ sbam viciat̄. Ut si vir dicat̄ straho tecū si ḡna**  
**tionē plis euites: aut si p̄ questu te adulterandā tradideris:**  
**vel donec inueniā aliā honore z facultatib⁹ digniorē: extra**  
**de p̄ditionibus appositis. c. si cōditiones. Polluere aut̄ ex**  
**tra vas est p̄ sbam: ḡ impediret̄ si poneret̄ in p̄ctu. Un̄ nō so**  
**lū femina nō tenet̄ p̄sentire viro in hoc sed potius d̄z euitare**  
**maxime tāq; m̄rimoniū repugnans: q2 p̄ hoc nō eēt vroz lz**  
**adultera viri sicut dicit Aug. z hēt̄ur. 4. sen. di. 31. De illis q̄**  
**p̄curat̄ venena sterilitatis. Q2 si ambo tales sūt nō sunt p̄i**  
**ges sed adulteri: si a p̄ncipio tales fuerūt. Si vō alter eoz̄ b̄**  
**facit: aut illa est mariti meretrix: aut ille est adulter vrozis.**  
**Ad fm dōm q̄ vroz tenet̄ ad debitū. Et t̄n cognosci in ta**  
**li vase nō est debitū: iō nec tenet̄ reddere: q2 ois vroz est fem**  
**ina. Et sic tenet̄ ad debitū vt̄ femina: z t̄n vas nō p̄fectuz**  
**nō est vas femininū sed cōe masculo z femine ḡ nō tenet̄ ibi**  
**reddere. Itē tenet̄ reddere debitū q2 vroz est q2 si nō eēt**  
**vroz nihil d̄ret̄ viro lz p̄ m̄rimoniū tradit̄ mutua corporuz**  
**ptās: z sic est iā debita vtriq; in altero ista ptās. Est aut̄ ma**  
**trimoniū ad gignēdū plē. Jō p̄iuges tenet̄ sibi vicisiz ad illā**  
**coitū q̄ ptinet̄ ad plē. Itē aut̄ nō ē talis iō nō tenet̄ ad eum.**  
**Itē debitū in coniugibus est ad evitandā fornicationē z**

Ad p̄m  
argm  
Ad 2<sup>m</sup>  
argm  
Alia  
m̄rio  
Alia  
m̄rio  
3  
Opi. q̄  
runda3.  
p̄. 10.  
2. rō  
R̄ndet̄  
ad q̄sitū  
q̄p̄is

Just af p̄  
R̄ndet̄ in  
stantie B  
p̄. 10  
2. rō.  
3<sup>o</sup> rō  
Ad p̄m  
argm  
Ad 2<sup>m</sup> arg.  
f

313 v

temptatione diaboli. p. chorin. 7. Nolite fraudare iniucē de-  
bito: nisi forte ex sensu ad ipsos ut vacetis oroni z iterū re-  
uertimini in idipsum ne temptet vos sathanas pp incōtinētia  
vram. Per tale tñ coitū nō tollit incōtinētia aut tēptatio fe-  
mine: sed p coitū in altero vase. s. nāli: g nō tenet reddere de-  
bitū nisi in illo.

**¶** An grauius sit cognoscere extra vas debitum vnaz mu-  
liorem q̄ aliam. **Questio.** CCXXV.

**Queritur** An grauius sit cognoscere eē vas cō-  
suetū vnā mulierē q̄ alterā. Dicūt qui  
dā q̄ cognoscere eē vas ē qdam gradus peccati z si addat  
alijs pctis quāto maioribus addit tanto maius est: z q̄ pec-  
cata luxurie sunt ineqlia q̄ maius ē adulteriū q̄ fornicatio  
simplex: z incestus maior adulterio: z viciū n̄ nām maius in  
cestu vt ait aug. li. de adulteriis p̄iugis. z. 32. q. 7. c. Adulte-  
riū. Ita ista pollutio eē ordinaria addita istis vicijs erit maior  
vl̄ minor fm diuersitate vicijs: q̄ deterius erit cogscere plan-  
guinea eē vas q̄ adultera: z deterius adultera q̄ meretrice:  
q̄ cū meretrice minimuz pctm̄ luxurie est. Et ex b̄ dicunt q̄  
ista copula sit minimū pctm̄ qñ sit in p̄pa vxore: q̄ coit⁹ cū  
oibus p̄ter vxorē est pctm̄. It̄ ista eē ordinaria pollutio addi-  
ta cuiuscūq̄ alteri pctō faciet illud maius cū vxore aut coitus  
simplex pctm̄ nō est: sed ista copula eē ordinaria est pctm̄: iō  
cū vxore sic polluit hoc solū in ea pctm̄ est: ḡ in ea minus est  
q̄ in qualz alia q̄ in ea ē vnica cā pcti: in ql̄bz alia sūt salte  
due. s. q̄ cognoscit z q̄ sic cognoscit. ¶ Dm̄ q̄ istud viciū  
deterius sit in coniuge q̄ in meretrice: in ql̄z talis coitus sit  
pctm̄ graue nō est tñ tā graue sic in vxore. Sic dicit aug. z hē-  
tur in allegato. c. adulteriū. s. iste vsus q̄ est cōtra nām execra-  
bilis sit in meretrice sed execrabilius in vxore. ¶ Ad argu-  
mētū dōm q̄ l̄z coitus cū meretrice semp sit pctm̄ z cū vxore  
nō: tñ ista turpitudine addita copule p̄iugali facit maius pec-  
catū q̄ sit i meretrice cognosci. Patet b̄ q̄ p̄iudicat m̄rimo-  
nio in tali coitu z tñ nō p̄iudicat meretrici. Nā m̄rimoniū  
est aliqd̄ sacrū: meretrix aut turpis est: z ad solā turpitudinē  
est. ¶ ḡ q̄s vtaf ea turpius q̄ sol̄ tuz sit l̄z pctm̄ sit nō: tñ est  
tā graue sicut cū abutimur re illa q̄ ad solā honestatē est. Et  
sic est de matrimonio q̄ factz est: z honestatē h̄z: ideo abuti  
illo grauius est quā abuti meretrice. ¶ Itē p̄z q̄ quāto ma-  
gis sit p̄ ordinē alicuius rei tāto magis pctm̄ sicut dicit aug:  
3. p̄f. z. 32. q. 2. c. flagi. q̄ pctm̄ n̄ nām semp repudiandū est:  
q̄ deus nō fecit hoies vt illo se vterent̄ nō. Meretrix aut̄ so-  
lū est ad seruiendū turpitudinē z libidini. Nā ad hoc venales  
sunt sicut dicit aug. in q̄oni. deus. z. 32. q. 4. Meretrices. s. ad  
meretrices accedere p̄hibet d̄ns quaz publice venalis ē tur-  
pitudine. Matrimoniu aut̄ nō est ad seruiendū turpitudinē. Sed  
ad liberorū p̄creationē z honestā copulā p̄ quā vitef incōti-  
nētia. Maior ḡ deordinatio est si q̄s abutaf vxore q̄ si abu-  
taf meretrice. Idē de p̄cubina dōm q̄ mulieres q̄ p̄ter sedus  
m̄rimoniū ad copulā assumūf large vocant̄ oēs meretrices:  
q̄ nō se h̄nt caste. hoc verū est nisi al̄s coitus ille sit multuz  
differens in magnitudine criminis pp̄ additionē p̄sone. Sic  
deterius est matrē vel sororē polluere extra vas q̄ p̄iugē: q̄  
cū talibus p̄sonis ē ipsa copula nālis est multū detestabilis  
Sed in ea muliere ad quā nullū ipedimētū est z cū q̄ pote-  
rat eē matrimoniū si meretricāl̄ cognoscat extra vas min⁹  
graue est q̄ si vxore sic cognoscitur.

**¶** An cognoscere mulierem extra vas debitum sit deterius  
q̄ coitus sodomiticus. **Questio.** CCXXVI.

**Queritur** An cognoscere feminā extra vas or-  
dinariū: sit deterius q̄ coitus sodomi-  
ticus. ¶ Dōz q̄ vterq̄ solet vocari coitus sodomiticus a do-  
ctoribus. Et tñ distinguendo eū sic dōm q̄ grauius est sodo-  
miticū q̄ istū. Rō est q̄ vbi est maior p̄uersio ē maius pctm̄  
Et tñ in coitu sodomitico est maior p̄uersio: q̄ ibi mutat se-  
xus z vas: in femina aut̄ solū vas mutat. Nā in viro nō pōt  
eē vas debitū ad hoc: iō quocūq̄ cognoscat extra vas cogno-  
scit. ¶ 2. p̄z q̄ in viro nō solū mutat vas s̄ ē p̄ditio agētis  
z paciētis. Nā femine si cognoscat eē vasa pctm̄ est q̄ sic  
cognoscat: z tñ al̄s cōpetit eis cognosci q̄ ad hoc ē sexus  
femininus. Viro aut̄ p̄petit agere z nō pati: iō est maior per-  
uersitas in eo. ¶ 3. q̄ magis vilificat humana spēs q̄ vir  
cognoscat a viro: q̄ femina a viro extra vas debitū. ¶ 4. si  
cut tanto maior est iniuria quāto maior est ille q̄ eā patit: ita  
tāto est maior turpitudine aut magis detestabilis: quāto excel-

lentior est q̄ patit. vir tñ est excellētior: femina: q̄ ipse vocat  
imago dei. Mulier aut̄ est imago vel glia viri. p. chorin. ii. z  
33. q. 5. c. Dec imago. It̄ turpius est q̄ vir polluat q̄ q̄ femi-  
na. Et sic deterior erit sodomiticus coitus q̄ coitus cū femi-  
na eē vas. ¶ 2. magis repugnat rōni z dignitati hūane nāe.  
¶ De pctō n̄ nāz ex mō cōcubēdi. Q. CCXXVII.

**Queritur** De pctō q̄ accidit ex mō cōcubēdi q̄  
aliqui vocant n̄ nām: sicut dicit sanctus  
thomas. 2. 2. q. 154. arti. ii. c. viciū n̄ nāz in q̄busdā modis  
coeundi mōstruosus. ¶ Dōz circa hoc vt aliqui volunt q̄ nul-  
lus defectus pueniēs ex mō coitus est fm se pctm̄ mortale  
suato debito vase: l̄z sit vel esse possit signū p̄cupiscētie mor-  
talis: qñ nō seruat modus quē nā determinat. Sic dicit Al-  
ber. mag. 4. sen. di. 31. z idē tenet ibi scūs Tho. ¶ Ad aperiē-  
dū magis hoc dicit frater Joānes in sumā p̄fessoz. titu. 8. ma-  
trimonio. q. 4. 7. q̄ modus nālis z debitus coeūdi est vt mu-  
lier iaceat in dorso: z vir ei incubat. Et isto mō sequet̄ facile  
p̄ceptio. Et verū est q̄ iste modus ē facilior ad seminis emis-  
sionē in viro z est aptior in femina ad suscipiendū z ad reti-  
nēdū illud. Natura ḡ sic determinauit finē in coitu. s. plē: z  
ē vasa distingit: ita determinauit modū quo masculus z fe-  
mina se puenienter ad istū finē hērent z ē supradictus. Dis-  
aut̄ deuiatio ab isto mō est aliquat̄ illicita: q̄ nō est de intē-  
tione nature. Et dicit idē frater Joānes: q̄ p̄ma z minor de-  
uatio a nāli p̄cubitu est p̄cubitus lateralis: deinde sequens  
deuiatio z maior est sedētiū: z maior adhuc est stantiū: z ha-  
rū maxima deuiatio est mutato situ ad retrorsuz mō brutoz  
est ē deuiatio interdū ex sup̄gessione. ¶ De modis primis  
tribus an sit pctm̄: dicendū est q̄ qñ vir vult sic cognoscere  
vxorē aut aliqua cā subest: aut facit pp̄ delectationē q̄ vult  
satisfacere libidinosē voluptati. De primo vt si forte mulier p̄-  
gnas est z timef abortus si vir incubat ei. vel est debilis z ti-  
mef piculū pp̄ grossitiē aut tumorem vteri ex quacūq̄ cā ita  
vt nō possit puenienter teneri modus nālis q̄ erit piculū vl̄  
difficultas z tunc dōz q̄ aut reddit debitū aut pctm̄. Si red-  
dit: dōm q̄ nullū pctm̄ est q̄ debitū semp reddēdū est si mu-  
lier impotune petat nec aliqd̄ excusabit ad hoc nisi impossī-  
bilitas vt colligit̄ eē de p̄iugio leproso. c. 2. Et q̄ nō pōt red-  
di mō p̄suetō tenet vir reddere eo quo pōt. It̄ p̄ istos modos  
reddēdo nō peccat nec ēt veniāl̄ q̄ al̄ obligaret ad peccan-  
dū. Si aut̄ ipse exigit debitū ab vxore existentibus istis ipe  
dimētis si pp̄ plē faciat vel ad vitādū incōtinētia in seipso  
pctm̄ nō est nisi diceref eē veniale. Quia licitū est p̄iugibus  
petere debitū ēt solū ad vitandū incōtinētia siue mittigan-  
dū somitē. p. choz. 7. cū apl̄s dicat bonū esse hēre vxorez pp̄  
fornicationē vitandā. Et tñ in casu posito nō pōt mō p̄suetō  
cognoscere feminā sine piculo: ḡ licebit ei cognoscere eā mo-  
dis p̄dictis. ¶ De 2. dōm q̄ nō existente aliquo ipedimēto  
de p̄dictis cū posset vir modo p̄suetō vxorē cognoscere: si ve-  
lit aliqd̄ vltra hoc ad p̄cupiscētia saturandā: vel q̄ putat se  
magis sic delectari signuz est mortalis p̄cupiscētie vt dicit  
albertus vbi supra: z tñ nō opz dicit q̄ sit pctm̄ mortale. imo  
cōiter d̄r q̄ si p̄cupiscētia ista nō excedat terminos matri-  
moniū ita q̄ vir cā delectationis expiende nō cognosceret il-  
lā illo mō nec alio si nō ēt vxore sua nō est pctm̄ mortale. Si  
aut̄ excedit limites matrimoniū. i. q̄ vir tantū afficit ad dele-  
ctationē illā q̄ siue esset vxore illa sua siue nō: veller eā sic co-  
gnoscere est pctm̄ mortale: q̄ iā p̄ caritatem est. Et tñ qñ est  
desideriū delectationis intra limites matrimoniū z sit varia-  
tio in mō p̄suetō an sit pctm̄ mortale vel solum veniale non  
poteft satis secure determinari: ideo magis timendum est z  
cauendum tanq̄ a mortali peccato.

**¶** De modo enormi quo quis vtitur sua vxore in vase debi-  
to sed a retrorsum. Q. CCXXVIII.

**Queritur** De alio mō magis enormi. s. mutato  
situ ad retrorsuz sicut i brutis. ¶ De  
isto dicūt qdā indifferētē q̄ est pctm̄ mortale: z q̄ p̄ nulla  
cā fieri dōz: est coitus n̄ nām z tñ viciū n̄ nām semp malū ē  
z fugiendū. 32. q. 7. c. flagi. Et cū istud turpiter fiat in meretri-  
ce turpius adhuc z detestabilius sit in vxore. Eadez cā z. q.  
e. adulteriū. It̄ dicit q̄ siue petaf debitū vir nō tenet redde-  
re q̄ peccabit siue ipse exigit peccat. Un̄ ēt si timeaf q̄ vxore  
adulteriū cōmitet si sic nō reddidit sibi debituz: vt pote q̄ alr  
reddi nō pōt q̄ est ipedita: dicūt q̄ adhuc reddi nō dōz pōt  
tius p̄mitti q̄ illa adulteriū cōmitat: q̄ deterius ē sic vxore  
z cognoscere

Opinio q̄  
rundam

Rūdet ad  
questuz. q.

Ad argm̄  
in p̄iugiu

Rūdet ad  
q̄sitū q̄oni

B

C

Scūs  
Tho.

Rūdet  
ad que-  
situz. q.

It̄ Joā-  
nes ord.  
p̄dicato-  
rū p̄pila-  
to: sume  
p̄fessoz

C

D

Opio q̄  
rundam.  
p. argm̄.

2. 10

Alia opinio

Declaratio auctoris

E

D

E

re cognoscere q̄ meretricē in allegato. Adulteriū: q̄ potius vir fornicari dēret cū meretrice z pmittere a fornicatiōe vxorem fornicari q̄ sic eā cogscere. Itē q̄ viciū n̄ n̄z dēteri⁹ e q̄ adulteriū: q̄ potius vir dēret adulteriū cōmittere vel pmittere q̄ vxor cōmitteret q̄ q̄ sic eaz cogsceret. In nullo ḡ casu isti volūt eē licitū siue sit petēdo debitū siue reddēdo. Aliter pōt dici q̄ aliq̄ p̄t eē licitū tal' coit⁹. Nā Alber. z. f. Tho. dicūt q̄to s̄niarū. di. 31. q. p̄uato vase debito variatio i mō coitus nō ē fm se pctm̄ mortale s̄ p̄t eē signū p̄cupie mortāl' id tñ q̄ fm se nō est pctm̄ pōt esse aliq̄ bonus ex aliqua causa iō nō erit semp̄ pctm̄ mortale. P̄o quo sciēdū q̄ aut vir cogscēs sic vxorē debitū petit vel reddit. Si reddit aut ē mulier ipedita ita vt nō possit alr' cognosci sine piculo pp̄ timorē abortus: vel debilitatē: aut pinguēdinē vētris z piculū suf focatōis: aut nō h̄z mulier aliq̄ ipeditū s̄ p̄t cognosci mō p̄suetō. Si nō sit ipedita z vir vellit eā cogscere sic siue reddēdo debitū siue petēdo sp̄ est pctm̄ mortale pp̄ mutationez modi. Et nō ē distinguēdū h̄ sic p̄cedēti. q. an faciat pp̄ delectationē p̄tentā intra terminos m̄rimonij vl' nō s̄stere in terminis s̄ sp̄ erit pctm̄. Rō ē q̄ iste modus magis deuiat a nāli z p̄suetō q̄ tres positi p̄cedēti. q. cū oino mutet sit. s̄ anteriora i posteriora. In illis aut nō. Itē q̄ plus ē q̄ iste modus v̄r s̄ nām z alij tres nō. Nā nā determinauit hoi modū coitus de quo p̄cedēti. q. b̄rūḡ aut determinauit coitū ex posteriori. Tres s̄t modi positi p̄cedēti. q. l̄z deuiet aliq̄tr a mō nāli hois tñ nulli bestie pueniūt. Modus aut q̄ ē a posteriori puenit oib' brutis fere: iō hō vsurpādo modū coitus p̄petētis brutis efficit q̄dāmō bestialis. Q̄ nō sit in alijs trib' modis q̄ nō similat ibi bestijs. Iō q̄n̄cūq̄ scia pōt pueniēter cognosci mō p̄suetō si q̄s aut eā alr' cognouerit. s̄ a posteriori sp̄ mortāl' peccat. Et v̄r dōm q̄ istd̄ fiat turpius z detestabili⁹ in vxore q̄ in meretrice vt q̄daz volūt iuxta illd̄ aug. 32. q. 7. c. adulteriū. s̄. Iste q̄ ē s̄ nām execrabili⁹ sit in meretrice s̄z execrabilius in vxore. Hoc tñ nō ē tenēdū vt dicet seq̄nti. q. Si aut scia sit ipedita pp̄ cās p̄dictas aut vir reddit ei debitū aut petit. Si reddit dōm q̄ nō peccat nec venialit' saltes q̄ sp̄ vir tenet reddere debitū: z tñ nō p̄t alr' reddere pp̄ piculū ḡ tenet sic reddē. q̄ q̄n̄ q̄s obligat ad duo si nō p̄t vtrūq̄ d̄z facere alterū eoz q̄ p̄t. 22. q. 2. c. faciat hō. Sic tenet sc̄tus Tho. z Alber. 4. sen. di. 31. dicēs q̄ si vir cogscat feminaz eē vas debitū sp̄ ē pctm̄ mortale: q̄ p̄les seq̄ nō p̄t: z tñ si mutet situs ad posteriora nō ē sp̄ pctm̄ mortale: z dic̄ q̄ q̄n̄cūq̄ ē sine pctō q̄n̄ dispositio corpis nō patit aliū modū. al' aut tāto graui⁹ ē sp̄ q̄to magis recedit a mō nāli. Et h̄ ponit in fine eius dē distin cōis in expositiōe l̄re. Si aut vir petat debitū: aut sit pp̄ plē: aut pp̄ incōtinētiā euitādā: aut ad expiēdā delectationē. P̄imus modus nō h̄z locū in muliere p̄gnate: q̄ nō adiunat p̄ceptiō iā facta ex isto coitu s̄ potius ledi posset z abortus fieri: z nō p̄t p̄ceptiō alia fieri z sic nō h̄z ibi locū ipeditiōē de vxore p̄gnate: s̄ p̄t eē q̄ vxor sit debilis aut hēat vētris pinguēdinē vel tumorē ex aliq̄ cā ita vt nō possit sine piculo cogsci mō p̄suetō z tūc desiderij licitū ē. s̄ velle plē gignere: z tñ an potius dēat q̄s abstinere a tali coitu z care re. ple vel talē coitū hēndo. plē q̄rere nō posset facili⁹ dici. Nā si p̄cubit⁹ ē aliq̄ mō illicit⁹ desiderij plus nō excusat eū vt ait aug. li. de bono p̄iugali z. 32. q. 4. c. sic sati⁹. s̄. Sic sati⁹ ē mōri fame quā p̄doloritiss velti. Ita satius ē defungi sine liberis q̄ ex illicito p̄cubitu stirpē q̄rere. Posset tñ satis dici q̄ cum matrim̄ sit p̄ncipalr' institutū ad plē z vir nō p̄t alr' vxorem cogscere q̄ liceat isto mō cogscere maxie si nodū h̄z plē. Et si putat istud ipeditiōē lōgo tpe duraturū: ita vt elabaf sibi aut vxori gignēdi etas. Si aut facit ad euitādā incōtinētiā: dōm q̄ istd̄ simplr' ē licitū z nō erit pctm̄ aliq̄. Q̄ matrim̄ l̄z a p̄ncipio fuerit necm̄ pp̄ plē: nūc tñ magis necariū ē pp̄ incōtinētiā vel fornicationē vitādā. Un̄ istā solā cām assignauit ap̄ls. p̄. choz. 7. s̄. vnusq̄sq̄s hēat vxorē suā pp̄ fornicationē. s̄. vitādā z nibil exp̄ssit de. ple. Etia dixit q̄ p̄iuges nō se fraudarēt debito nisi ad tps vt ofoni vacarēt z postea rediret in idipm̄ ne tēptaret eos sathanas pp̄ incōtinētiā suā: z nō dixit q̄ rediret ad coitū pp̄ plē gignēdā. Etia dixit q̄ bonū erat manere sine vxore. Qui tñ nō p̄t p̄tinerē nubāt. Q̄ melius ē nubere quā vri. Istā ē solā cām ad matrim̄ p̄bēdūz p̄s exp̄ssit. j. i9. dicētib' ap̄ls si ita ē nō expedit hoi nubere. p̄s dixit. Nō oēs capiūt v̄bū istd̄ sed q̄bus datū est. i. Uerū ē q̄ nō expedit hoi nubere q̄ simplr' meli⁹ eēt ei nō nubere z

mauere i v̄ginitate. Dixit tñ nō oēs capiūt v̄bū istd̄. i. nō p̄t oēs h̄ facere. s̄ p̄tinere s̄ solū illi q̄b' datū ē. s̄ a deo. Iō q̄bus dā hoibus ē nubere q̄si necariūz eo q̄ nō p̄t p̄tinere. Et tñ nō dixit ibi q̄ erat bonū nubere pp̄ plē: s̄ solū q̄ nō poterat hō p̄tinere: ḡ ista ē cā. p̄cipua nūc mirimo. Iō i casu dato magis ē sine pctō vxorē cogscere nō dicto. s̄ a posteriori pp̄ fornicationē vitādā q̄ pp̄ plē gignēdā: s̄z existēte vxore disposita admodū coitus nālis melior coitus ē pp̄ plē q̄ pp̄ fornicationē vitādā: q̄ p̄mus nō solū est licitū: s̄z ē interdū mētorius. Sc̄ds aut nūq̄ ē meritorius q̄ satis ē sibi q̄ sit licitū. Si aut fiat h̄ ad expiēdā delectationē venereā solū nō v̄r quō possit esse sine pctō mortali: siue sit volūtas delectationis contenta limitibus matrimonij siue nō. Quia in coitu mō naturali volūtas delectatiōis p̄tente intra limites matrimonij faciebat coitū esse veniale pctm̄. Si nō p̄tinere limitibus matrimonij esset pctm̄ mortale. Dic tñ est magna mutatio a naturali mō. Q̄ ḡ sine necitate fiat aut cā valde honesta nō v̄r quō satis excuset pctm̄ mortale. Si tñ aliquis voluerit esse veniale ēt in hoc casu cōtenta volūate delectationis intra limites matrimonij nō est multū s̄ eū insistēdū. Ad rōnes opinionis cōtrarie dicēdū q̄ ille p̄supponebat coitū istum esse cōtra naturā. Et verū est q̄ aliquo modo est cōtra naturā q̄ ibi vsurpat modus coeundi debitus bestijs a natura. Ideo sanctus Tho. 2. 2. q. 15. 4. arti. ii. ponit modos coeundi monstruosos esse viciū cōtra naturā: nō est tñ penitus s̄ naturā sicut alia vicia q̄ dicunt s̄ nām: q̄ in alijs impeditur nature intētiō. s̄. p̄les: In hoc aut nō impedit: cū etiā sic sequat' etiāz q̄ interdū aliq̄ cause honeste sunt ad hoc faciēdū. s̄ ipsa necitas z indispositio corpis. Ideo dū nō sp̄tē fiat emissio seminis extra vas in hoc coitu nō ē peccatū mortale. Secus aut q̄n̄ femina extra vas cognoscit. Q̄ istud oino s̄ nām est. Frustrat. n. ibi intentio nature cū p̄les seq̄ nō posset. Sic dicit Alber. z sc̄tus Tho. vbi supra. Sic aut esset iste modus coeundi simplr' s̄ nām verū est q̄ in nullo casu p̄mitti deberet z potius deberet vir fornicari z p̄mittere vxores adulterari q̄ hoc faceret. Et tñ nō est s̄ nām. Et patet maxime q̄ textus ille. 32. q. 7. c. Adulteriū exp̄sse loquit' q̄n̄ mulier cognoscit extra vas. s̄ pessimus est q̄ s̄ nām sit vt si vir mēbro mulieris nō ad hoc p̄cesso vti voluerit. Nō est ḡ intelligendū si femina cognoscat in vase solito solū mutato modo q̄: istū duo coitus nō p̄tinent ad idē genus. An iste modus sit magis illicitus in vxore q̄ in alijs mulieribus. Questio. CCXXIX. Queritur Cū coit⁹ iste q̄ sit a posteriori sit illicit⁹ ēt in vxore nisi in casibus exp̄ssis p̄cedēti. q. z in q̄libz alia muliere sit illicitus an sit magis illicitus i vxore quā in alijs. Aliq̄ dicūt q̄ sic q̄. 32. q. 7. c. adulteriū d̄r q̄ iste coitus q̄ est s̄ nām execrabili⁹ sit in meretrice: s̄z execrabilius in vxore. Dōm q̄ magis est illicitus in q̄libz alia muliere istud q̄ in vxore q̄ cū q̄libet alia coitus est illicitus ēt si nō addat alia circūstantia grauitatis nisi q̄ est coitus. Cū vxore aut coitus licitus ē nisi pp̄ aliquā circūstantiā fiat illicitus: ḡ q̄n̄ fuerit modus coeundi p̄dictus cuius vxore z fuerit illicitus solū erit coitus illicitus pp̄ istū modū z nō pp̄ coitū. Cū q̄libet aut alia muliere coitus est illicit⁹ fm se: q̄ ē saltē fornicatio simpliciter: iō nō p̄t eē licitus. Et sic erit illicitus pp̄ duo. s̄. pp̄ se z pp̄ modū z ita erit grauior eo q̄ sit cū vxore cū ille sit illicitus ex vnica pte. Rō aut diuersitatis est: q̄ coitus eē vas solitū cū vxore est pctm̄ s̄ nām z p̄iudicat magis matrimonio q̄ meretricio vt dictū est sup̄. q. 25. Coitus aut mutato mō nō est s̄ nām simplr': iō poterit esse sine p̄iudicio matrimonij. Maxie cū interdū licitus sit. Ut onus est p̄cedēti. q. Et tñ in nulla muliere alia est licitus: ḡ magis illicitus erit in q̄cūq̄ alia q̄ i vxore. Maxime q̄ q̄dā excusant istū coitū fere in oibus casib' l̄z nō b̄n̄ vt p̄s aliqualr' p̄cedēti. q. Et tñ nullus excusat saltē fornicationē simplicē nisi sit in sapiens aut hereticus. ḡ a fornicatiōi q̄n̄ fornicatiōi simplici fuerit adiunctus iste modus erit grauior. Et sic coitus iste mutato mō grauior ē cū q̄cūq̄ alia muliere ēt cū meretrice quā cū vxore. Cōsiderādū ēt q̄ istd̄ viciū nō d̄z vocari simplr' s̄ nām q̄ tūc est dēteri⁹ q̄ cogscere matrē: vt si q̄s cognoscat vxorē extra vas solitū. 32. q. 7. c. adulteriū. Nemo tñ dicit q̄ sit dēteri⁹ cogscere vxorē p̄mutato mō in vase tñ debito q̄ cogscere matrē: q̄ lōge grauius est cogscere matrēz imo q̄libz incestus dēteri⁹ est z ēt adulteriū. Aliq̄ mō ḡ est

Alia opinio

Ad rōnes i oppo

Opio aliorum

B

E

D

contra nam qz vsurpat ibi modus coeundi bestialis no tr est simplr p naz:io qn absolute loquimur d pctis p naz no itelli git istd inter illa nec et aliqs ali' modus coitus quatuciqz il le sit turpis du tr sit cu femina z in vase solito.

De concubitu quo femina virum supergredit.

Questio. CCXXX.

Queritur De alio mo pcubitus deuiate a nali. si feia supgrediat an sit pctm mortale. Quidam dicit qz pot distingui sic distinguebat sup. q. 26. de coitu q fiebat a posteriori: qz lz ille eet modus brutalis tn interdū erat sine pcto mortali. Qdōm qz asserit cōter istud ee sp pctm mortale. Et rō vr ee qz iste modus vr esse oino p nam. Nā coitus nāl'r fit ad gnationē. s. vr suscipiat semē a fe mina. Et tn iste modus repugnat oino effusioni ex pte viri z magis repugnat susceptioni ex pte feie: qz fortassis nō pote rit sic semē recipi in matrice s. effluet. Lā satis pz intuenti. Hoc nō est in pcubitu q fit a posteriori qm ibi tā emissio quā receptio fieri pot lz nō ita pueniēter sic in mō nāl'i. Qz ite ad pcubitu q fit a posteriori pot ee aliq' cā excusans: vr qz sit mulier pgnās: vel debilis: aut vtre tumido vel pingui: z nō poterit fieri mō nāl'i pcubitus sine piculo: z tn mutato situ a posteriori euitabunt picula. Sz nullū euitaf ex hoc qz femi ne supgrediant. Jō nulla cā honesta ad h pot ee et sic pctm mortale erit. Qz ite in isto mō pcubitus nō solū mutat situs s. et aliq' mō pditio pfone agentis z patietis. Est. n. nāle viro agere z feie pati. Qui tn succūbit patie quātū est ex ipso mō agēdi. Et sic femina in tali actu vsurpat pditionez viri: qz ex hoc agēs vr. femina tn agentē ee in coitu p nam ē oino iō qz femina supgrediat sp est mortale. Nō est aut sic d coitu a po steriori qz solum mutat situs nāl'is manet tn pditio agētis z patietis qz femina est sp vt patiens. In supgressionē aut mu taf tā situs qz pditio pfone. Jō est magis p nam: z sic est pec catū mortale. Qz ite istud ponit inter cās diluuij in historia scolastica. D. n. qz femine in vesania vfe supgresse viris suis abutebāt: diluuiū tn nō uenit nisi p pctis mortalibus: qz ista supgressio mortale pctm est. Qz ite aliq' exponūt de ista sup gressionē illud qd hētur ad ro. p. c. femine eoz imutauerūt vsu nāl'e in eū qz p nam est. Et lz intelligat d femina cogno scēte femina vt dictū est sup. q. 25. tn et intelligi pot d hoc qz p istū modū mutat vsus nāl'is in eū qz est p nam. i. modus nā lis in modū q est p inclinationē nāe. Qz ad rōnē in opposi tū dōm qz nō est sile de supgressionē z de coitu q est a poste riori pp oia supradicta: iō coitus a posteriori pot ee aliq' si ne peccato mortali nō tamen supergressio.

An mollities sit pctm mortale. Questio. CCXXXI.

Queritur De alio mō vitij p nam qd vocamus mollicie an sit pctm mortale. Dicūt qdā qz nō: qz nō est phibitū hoc lege dei in nouo nec in vete ri testamēto: in qbus tn oia vitia phibent: qz nō est pctm mor tale. Qz ite istud nō est in pndiciū alicuius. Nā in hoc coitu vitij qz te sua z nemini pndicat nec occasione peccādi tri buit: qz nullā femina polluit nec infamat. Qdōm qz istud ē pctm mortale z valde graue. Nā hic deordinat volūtas hu mana circa venere fruens illis qz pctm est. Qz ite pz qz act' organoz generatiuoz nūqz est licitus nisi quādo cus vxore fit: z h ad plē vel ad debitū reddēdū vel ad fornicationē eui tādā in se vel in vxore: cū tn qz mollicie cōmittit nihil istoz est: qz pctm. Qz ite dōm qz nō solū est pctm sed et contra nām Quia nā coitū ingeniāuit ad plē coitus: qz illi vel actus ve nerei ex qbus nō pot seq ples sunt cōtra naturā z ita illos vocamus vt sodomiticū peccoralē z siles. Et tn ex mollicie nulla ples sequi pot: qz nō est ibi alterū extremū in quo fiat gno. Jō est p nam. Et hoc verū est qz p se nō pot ex isto actu sequi ples. Interdū tn p accūs pot seq mediātibus demoni bus incubis z succubis de qbus aug. 15. d. ciui. dei. Nā de mō vt succubus pot suscipe sic emissum semē: z deinde ipse met vt incubus factus pot illd in vas femininū refūdere z pcipiet feia. Et tn illa pceptio nō erit a demone sed a viro qz mollicie semē effudit z ipse dicit pater illius. plis qz nascit lz femina illā nūqz viderit de qz gignit. Et sic aliq' dr esse scm de qbusdā quos vulgares historie demonū filios affirmant. z isto mō dicunt fuisse geniti gigantes ante diluuiū de quo dictū est gen. 6. Istud tn est p accūs qz immūdus vel mollis nō intēdit hāc gnationē: qz qstū ad eū est impolis. Etiā qz ē multū p accūs: qz eodē mō z adhuc magis pueniēter demō

nes pnt accipe semē effusus a dormiētibus q nocturno som nio pollunt qz ibi magis pot demō applicare organa sua vt succubus factus qz nō vr: nec eū ipedit qsqū in mollibus se polluentib': qz ibi aliud est z demō videret ab eis si vt suc cubus vellet suscipe semē qd effusum est. Est qz viciū p nam Qz ite pz qz natura determinauit agēs z paties. Et qm mu tatur agens in patiens sicut in sodomiticis est pctm graue. Maior tn pueritas est qz agens sit simul patiens qz id qd solebat esse agens vertat in patiens. Hoc tn est in mollicie: qz idē agit z patit cū suppleat locum vtriusqz extremi qz erit valde magnum peccatum ipsa mollicies. Qz ite apls. p. cho rin. 6. ponit spāle in peccato luxurie ab oibus alijs peccatis dicens qz omne pctm quodcūqz homo fecerit extra corpus est: qui autem fornicatur in corpus suū peccat. Et hoc est qz nō solum anima sed etiā corpus ibi polluitur hoc aut maxi me est in mollicie: qz ipse agens polluit: ergo magnū pecca tū est. Qz dicendū qz istud peccatū qd est cōtra naturam vt ostensum est nō habet ita nomen speciale sicut cetera partes luxurie: eo qz partes vel species luxurie accipiunt nomen z spēm a femina que est patiens vt ostensum est supra. q. 187. Hic aut nullū est patiens sed solum agens Ideo nō compe tit sibi ppriū nomen sed attribuit ei nomen ab aliqbus sili tudinibus z vocat immundicia ad galath. 5. z ad ephe. 4. Et recte puenit sibi: qz qui sic peccat se ipsum polluit: z ideo immūdus efficit. Qz in alijs aut coitibus polluit extremum patiens: z nō dr agens immūdū: nec etiā patiens si sit sibi naturale recipe. Hic aut fit immūdus agens: qz ipse est agēs z patiens: vocatur etiam mollicies p similitudinem. Quia 7. ethicoz. c. 10. vocat Arist. molles eos q succūbunt tristitij: qz pp nō sustinere illas faciunt aliqd turpe. Et dr ibi qz incōtinēs z mollis peccant circa delectationē. Et tamen in continens qz ducit p concupiscentiam ad delectationē z in quantū iudicat esse bonum z delectabile tendit in delecta tionem. Mollis vero tendit in delectationē nō propter con cupiscentiam eius sed propter fugere tristitiam que est in su stinēdo concupiscentiam. Et vocatur illi molles. i. delicati z multū passibiles qz nihil pnt sustinere z quālibet tristitiaz fugiunt. Accipiunt aut sic proprie molles. z tunc molles ē nomen g nāle circa oēs modū luxurie z spēm. s. qnūqz luxu ria vt nō sustineat tristitiā concupiscentie. Etiā pūnet ad ci bum z potum inquātum quis comedit aut bibit quod veti tum est pp nō sustinere tristitiā que est in cōcupiscentia illi cibi z potus. Et sic fractores ieiunioz vocant pprie mol les qz pp nō sustinere tristitiā famis ieiunij frangunt. Et h mō mollis equallet incōtinēti: qz circa oia ad qz est incōtinēs. s. in tactu z gustu ē et mollis h diuersa rōne incōtinēs qdē pp seq delectatiōes: mollis at pp fugere tristitias. Hic at mol lis accipit stricte circa istū modū spālē luxurie in q nō est pa ciēs. Et dr mollis qz cōter q sic agūt nō itēdūt pncipal'r de lectationē pseq: qz tūc seias cogscerēt: s. agūt pp euitare tri stitiā qz ē in sustinēdo pcupiaz venereoz. Recte qz molles. i. delicati vel reneri dicūt. Qz accidit tn aliq' hoib' p ex nāl'i i elinatiōe. Qd apparet si qz forte magis ad talē modū vene reoz inclinatur qz ad cognoscendūz feminam. Et istud dicit Ptholomeus accidere in illis in quoz natiuitate venus in corpab' saturno z habuerit aliquā dignitatē in septimo qz tūc dicit qz natus erit imūdi coitus. Et dicit Hali in comēto qz cum fuerit venus corporaliter iuncta saturno in natiuita te alicuius incitabit natū vt preferat stuprum posteriorz an teriori z in exercitatione spermatis cum manu vt dicit ptho lomeus in centiloquio ppositione. 80. Et quantum ad hoc magis deberet vocari iste actus venereoz bestialis quā mol lis: eo qz fit propter naturālē inclinationēz a natura puer se inclinata. Et tamen vna causa bestialitatis est nature per uersitas vt dicit. 7. et hico. c. 7. Ideo bestialis diceret. Qz ta men vt communiter nō accidit ex causa naturali sed ex alijs vocatur mollicies. s. quia omnes qui hoc vicio se pollunt tri stitiā que ē in sustinēdo concupiscentiam venereozum fuge re volunt. Et sic ista mollicies est pars quedam illius molli ciei quā Arist. nominat. 7. ethico. c. 10. Nos tamen quan do vocamus istos molles non accipimus istos tanqz perti nentes ad illam speciem mollium: sed istos quasi solos dici mus. Eos autem quos Arist. molles nominat vocamus nos incōtinētes large: qz peccāt circa delectationē siue ples quant' ipsam delectationem siue tristitiaz fugere intendant.

Ad primū

Opinio gradas. Rndet ad qstūm. q. A p. rō B 2. rō. C 3. rō D 4. rō E 5. rō Op. qm. das. p. rō. 2. rō Rndet ad qstū qōis. p. rō A 2. rō B De demoni bus succu bis z incu bis quō ge nerare di cunt.

3. rō L 4. rō D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Ad 1<sup>m</sup>  
Ad 2<sup>m</sup>  
Ad 3<sup>m</sup>  
Ad 4<sup>m</sup>  
Ad 5<sup>m</sup>  
Ad 6<sup>m</sup>  
Ad 7<sup>m</sup>  
Ad 8<sup>m</sup>  
Ad 9<sup>m</sup>  
Ad 10<sup>m</sup>  
Ad 11<sup>m</sup>  
Ad 12<sup>m</sup>  
Ad 13<sup>m</sup>  
Ad 14<sup>m</sup>  
Ad 15<sup>m</sup>  
Ad 16<sup>m</sup>  
Ad 17<sup>m</sup>  
Ad 18<sup>m</sup>  
Ad 19<sup>m</sup>  
Ad 20<sup>m</sup>

**Ad** p<sup>m</sup>um dōm q<sup>o</sup> etiā si non vetaretur istud viciū spāl<sup>t</sup> in scriptura non tollebatur qd eēt vicium: qz recta rō: z con-  
 scientia nra est nobis p lege: z fm illā iudicabimur ad ro. ij. f. Sentes que legē nō hnt nāl<sup>r</sup> ea que leges sunt faciūt eius modi legem nō hntes ipsi sibi sunt lex qui oñdunt op<sup>o</sup> legis scriptū in cordibus suis testimoniū reddente illis pscia ipso-  
 rum: z inter se inuicē excogitationuz accusantiū aut dōfendē-  
 rium in die cū iudicabit deus occulta hoīuz. i. Per istas cog-  
 itationes pscientie accusantes z defendentes iudicabitur homo in die iudicij. Nā quādo cūqz hō agit ptra conscientiā peccat: quia agit ptra legē sibi indictā ad ro. i. 4. Oē qd nō ē ex fide peccatuz ē. i. Oē qd est ptra id qd credimus: si facim<sup>o</sup> illud est peccatū. Et ob hoc et si nō sit aliqua lex positiua ha-  
 bemus legē sufficienter per quā dānemur vel saluemur. Ad ro. ij. Quicūqz. n. sine lege peccauerunt sine lege pibūt: z q-  
 cūqz in lege peccauerunt per legē iudicabuntur. i. Qui non habuerūt aliquā legē positiuā: z sine illa viuētes egerūt cō-  
 tra dictamen rōnis: z pscie peribunt sine lege. i. p dēnabunt z nō per aliquā legē positiuā: sed per cogitationes pscie ac-  
 cusantes z defendentes: vt dī. e. c. Qui autē peccauerūt i le-  
 ge. i. qui habuerūt aliquā legē positiuā bonā dirigētē in mo-  
 ribus z peccauerunt z illā per illā iudicabunt. i. per illā con-  
 uincuntur peccasse z cōdēnabūtur. **Aliter** p<sup>t</sup> dicit q<sup>o</sup> s<sup>m</sup> p<sup>r</sup>esupponit. Nā mollities vetita est in vtroqz testō. Patet d<sup>o</sup> veteri in quo ponit decalogus vbi per hoc q<sup>o</sup> dī nō mecha-  
 beris phibet oīs coitus illicitus z nō legitimus vsus mem-  
 broz gñatiuoz: vt dicit Aug. in lib. deuterono. z. 32. q. 4. c. Meretrices. De nouo testō p<sup>r</sup> qz ad Gala. 5. dicitur. Mani-  
 festa sunt opa carnis: que sunt fornicatio: z imundicia: z ac-  
 cipitur imundicia p mollitiē: vt dcm est. Et postea pcluditur ibi qui talia agunt regnū dei nō psequūt. Et ad ephē. 4. dicit. Fornicatio z oīs imunditia non nominet in vobis. i. non so-  
 lum non sit: sed et non nominetur: qz talia turpe est nomina-  
 re. Xps quoqz mollitiē sub verbo generali phibuit inquātū dixit supra in sra qui viderit mulierē ad cōcupiscēdū iaz me-  
 charus est. Et sic pcupiscentiā venereoz que non est ad pū-  
 gem et sine actu existentē dānat. In mollitiē autē nō solū cō-  
 cupiscentiā deordinata: sed et actus venereoz est: q<sup>o</sup> phibetur sub illa clausula gñali: z p<sup>r</sup> expresse. i. corin. 6. Nolite errare nec fornicari neqz idolis seruientes nec adulteri neqz mol-  
 les neqz masculoz p<sup>r</sup>ubitores: neqz fures: neqz auari: neqz ebriosi: neqz maledici: neqz rapaces: regnū dei possidebunt. **Item** p<sup>r</sup> qz non solū dicit istud esse pctm: sed et res dete-  
 stabiles gen. 38. Etiā p h<sup>o</sup> deus infligit mortē Onam filio Ju-  
 de. e. c. Deus tñ non infligit alicui mortē nisi p pctō magno maxime qñ per se ipsum mortē infligit. i. non per hoīem: sed ope diuino: qz tunc signus est q<sup>o</sup> deus magis detestet illā rē. Un dī. e. c. de Onā q<sup>o</sup> introsens ad vxorē fr̄is sui semē funde-  
 bat in terrā ne liberi fr̄is noīe nascerentur. Et iccirco p<sup>r</sup>ussit eū dñs q<sup>o</sup> rem detestabilē faceret. Fundere at semen in terrā ad molliciē p<sup>r</sup>inet. Potest tñ dupl<sup>r</sup> intelligi vno mō q<sup>o</sup> onas sciens q<sup>o</sup> filij qui nascerent de thamar quā accepit in vxorē nō p<sup>r</sup>inerent ad eū: sed ad fr̄em suū defunctū non coibat cum thamar: sed ad satisfaciendū libidini sue per modūz molliciet semen fundebat in terrā sine coitu. Et ista est pprie molliciet qz sola molliciet de actib<sup>o</sup> venereis est sine coitu. **Aliter** potest intelligi q<sup>o</sup> Onā cognoscebat thamar in organo p<sup>r</sup>sue-  
 to: z tñ tpe effusiois nō fundebat semē in organo: sed in ter-  
 ra. z ista erat magna iniquitas: z istud et p<sup>r</sup>inet aliquo mō ad molliciē. s. ex pte finis: qz consumatio istius actus ē sine coi-  
 tu. Vetita g<sup>o</sup> est molliciet in scriptura. **Ad** ij. dōm q<sup>o</sup> licet iste nemini p<sup>r</sup>uidet. s. nulli p<sup>r</sup>io deo tñ: z nāe p<sup>r</sup>udicat: qz agit z nālē ordinē z inclinationē: cū vsus venereoz sit ad p-  
 lem: iste at taliter venerea excōicet qualiter ad nullā plem p-  
 desse possunt. Cum autē dicitur q<sup>o</sup> vti<sup>r</sup> re sua: id q<sup>o</sup> non pec-  
 cat. Dōm est q<sup>o</sup> non stat: qz pōt aliqs vti re sua male sic si q<sup>o</sup> intēpate comedat z inebrietur de eo q<sup>o</sup> suū est q<sup>o</sup> nemo dubi-  
 tat esse pctm. **Itē** dicit pōt q<sup>o</sup> h<sup>o</sup> iste vtra<sup>r</sup> hic semine z orga-  
 nis que sua sunt peccat: qz ista non sunt oīno sua sed data sē ei a deo ad certum vsū. Ideo qñ sec<sup>o</sup> fecerit peccat. Sic dīc Aug. 3. p<sup>r</sup>essio: z. 32. q. 7. c. flagitia loquēs de sodomitico coi-  
 tu: z alijs contra nām: qd isti tenent rei criminis diuina lege: qz deus non fecit hoīes: vt se illo vterent modo. Et tñ etiam nō fecit semen: z organa ad hoc q<sup>o</sup> sine coitu effundat: ideo q<sup>o</sup> sic effundit peccat. z sic molliciet est pctm graue.

**Ad** An mulier per se ipsam se corrupens peccet per molli-  
 tiem. **Questio. CCXXXII.**  
**Queritur** de muliere que se ipaz corrumpit an sit hoc pctm: z an pertineat ad mollietiam.  
**Ad** Dōm q<sup>o</sup> mulier pōt corrumpi a se ipsa vel ab alia v<sup>t</sup> a vi-  
 ro vel a peccore. Si a peccore p<sup>r</sup>inet ad bestialitatē: z est cri-  
 men z nām. De cuius grauitate dcm fuit supra. qd. 214. z in-  
 duab<sup>o</sup> sequentibus. Si at corrupatur a viro modus nāl<sup>r</sup> est: z  
 aliqñ est licitus: aliqñ illicitus: vt p<sup>r</sup> ex supradictis. Si autēz  
 ab alia femina graue crimen est q<sup>o</sup> ap<sup>l</sup>s increpat ad ro. primo  
 h<sup>o</sup> femina aliqñ pōt coire cū femina sine corruptiōe z aliqñ  
 do q<sup>o</sup> sequatur corruptio: p<sup>r</sup>mū est frequentius z est magnū  
 crimē de quo dcm est sup. q. 216. z sequē. q. aliqñ pōt seq cor-  
 ruptio non qdem nāl<sup>r</sup>iter: qz femina nō h<sup>o</sup>z tale organū: sed  
 per magnā iniquitatē aliqñ femine alicui coaptant sibi or-  
 gana similia virilibus: z sequitur inde subingressio organo-  
 rum: z vera defloratio etiā in virginibus q<sup>o</sup> interdum fit. Et  
 istud est pessimū crimē: quia puenit ex supabundanti iniqui-  
 tate cum ibi peat castitas sine vlla vtilitate: quia defloras nō  
 delectatur cum non sit organū sensitiuū quo res agitur: z et  
 non est aliquid ipsi deflorantis velut si q<sup>o</sup> ferro v<sup>t</sup> ginea clau-  
 stra apiat. Que et violat nō p<sup>t</sup> hic expiri qd optat. Jō i h<sup>o</sup> cri-  
 mine tato est maior iniquitas quāto minor vtilitas. Et quā-  
 to maior impolitas pueniēdi ad id qd optat: qz hoc fac actū  
 esse magis z nām: z iō deteriorē: z sic inter oia crimina con-  
 tra nām istud satis magnū est. **Aliqñ** autem femina ex se  
 ipsa corrumpitur ita vt pereat virginitas. Nā virginitas mē-  
 tis que est pprie virginitas p<sup>r</sup> cum femina pponit experiri  
 delectationē venereā. Materialis at virginitas est carnis in-  
 tegratas. Et ista p<sup>r</sup>it quādo claustra p<sup>r</sup>mo aperiunt q<sup>o</sup> femi-  
 na sibi meti facere pōt intendens quādā delectationē per ta-  
 lem coitum expiri: vel ab alia muliere pati pōt idem mō sup-  
 dicto. Et post p<sup>r</sup>ditā virginitatem ab ipsamet vel ab alia pōt  
 hēri iste actus z subingressio organi ex intentione delecta-  
 tionis. Quolibet at istoz modoz peccatum est. Nam pōt h<sup>o</sup>  
 tolli virginitas mentis z corporis: vt dcm est: z nihil p<sup>r</sup> fit  
 in stupro. Et tñ pstat illud eē pctm: q<sup>o</sup> a fortiori hic cū sit ma-  
 gis z nām talis ablatio virginitatis: etiā istius actus frequē-  
 tatio pctm est: qz per hoc deordinatur voluntas mulieris in-  
 tendentis delectationē venereā expiri modo in debito. s. si-  
 ne viro: z extra matrimoniu. Maius tñ pctm v<sup>t</sup> si vna femi-  
 na ab alia defloret q<sup>o</sup> si se ipsam corrupat eo q<sup>o</sup> multiplicat  
 ibi plures pueritates: qz totum est ptra nām. **Ad** An tamen  
 p<sup>r</sup>ineat pctm istud ad mollietē. Dicēdū q<sup>o</sup> aut mulier se ipam  
 corrūpit aut ab alia corrupit ita vt auferat v<sup>t</sup> ginitas. Uterqz  
 modus h<sup>o</sup>z silitudinē quādā cū stupro q<sup>o</sup> est defloratio virgi-  
 nis: z tñ non est stuprū: quia illud est coitus nāl<sup>r</sup>is cū puella  
 defloret a viro nullo pacto matrimoniali interueniente vel  
 p<sup>r</sup>cedente. 36 q. i. c. Lex illa. §. Lū g. hic at non cognoscit a vi-  
 ro. z tñ maior similitudo est si vna femina ab alia defloret q<sup>o</sup>  
 si a se ipsa pprie tñ p<sup>r</sup>inet ad vtrūqz ad viciū z nām. Et dicen-  
 dum q<sup>o</sup> cū defloratur ab alia muliere vel tāgūt ab ea p subin-  
 gressiōe organi post p<sup>r</sup>ditā virginitatē nō est molliciet: qz in  
 mollietē idē est agēs z patiens. Si at a se ipsa defloret vel pa-  
 tiatur hūc actū post deflorationē h<sup>o</sup>z silitudinē quādā cum  
 mollietē: qz idē ē agēs z patiens: z tñ nō ē molliciet: qz i mol-  
 litie agēs se ipz polluit z psumat act<sup>o</sup> venere<sup>o</sup>: in femina autē  
 nō p<sup>t</sup> seq pollutio a se ipsa: iō posset reduci aliq mō ad molli-  
 tiē tāqz ipsem ad pfectū. Nō tñ ē molliciet nec imūditia: naz  
 maxie vocat istd viciū imūditia: qz agens imundus fit. i. pol-  
 luitur: z tamen non fit hoc in femina.  
**Ad** An vxor possit virum repellere: si comiserit peccatuz cō-  
 tra naturam. **Questio. CCXXXIII.**  
**Queritur** occasiōe p<sup>r</sup>cedētū que dca sunt d<sup>o</sup> coi-  
 tu sodomitico: z de mollietē: z de alijs  
 pctis z nāz an possit vxor vix repellē si comiserit aliqd istoz  
 pctoz. s. si sodomita ē v<sup>t</sup> si polluit aut pollue vult eā e<sup>t</sup> vas  
 v<sup>t</sup> si se ipz p mollietē polluit. **Ad** Dōz q<sup>o</sup> in m<sup>r</sup>imonio qñ vn<sup>o</sup>  
 p<sup>r</sup>ingū alter repellit soluit qdā mō m<sup>r</sup>imoniu. h<sup>o</sup>z at m<sup>r</sup>imo-  
 niū duo iura. Primū est q<sup>o</sup> p<sup>r</sup>uges abinuicē debitū exigē pos-  
 sint: 2<sup>m</sup> est q<sup>o</sup> neutri eoz liceat alicui e<sup>t</sup>neo se copulare. Istō  
 2<sup>m</sup> nunquā potest solui viuētibus coniugibus quārumcūqz  
 qz magna crimina alter eozum vel ambo commiserint. Sic  
 dicit Hieronymus ad Damasum: z tregesimatertia questio-  
 ne. v<sup>t</sup> c. Omnes causationes. scilicet. Qd licet vir sit adulter  
 z oibus

Ridet ad  
qstū qōnis

B

C

Ridet ad  
qstū qōnis

z omnibus flagitijs opertus z derelictus ab vxore ppter h scelera: maritus tn reputandus est cui alteru virum accipere no licet. Et hoc vtz est nisi ambo iuges ex coi pnsu igre dantur religionē: quia per hoc matrimoniu soluitur (quātum ad p̄m̄uz debitum.) Dicendū q tollit per fornicationē quia si alter iugum fornicatur alius non tenetur ei reddere debitū lz petat: sed pōt recedere ab illo non solū quātū ad thozum. s. nō reddendo debitūz nec petēdo: sed etiam quātū ad cohabitationē: z istum casum solū exp̄ssit x̄ps. j. 19. z tñ in isto non tollitur. adhuc matrimoniu ex toto: quia non licet alteri coiuguz alicui extraneo se copulare. Un. j. corin. 7. dicit q si mulier recedit a viro oz recōciliari ei vel manere inupta. i. nulli alteri posset nubere viro viuentē. z tunc dicit qd cum esse sodomita sit d̄teri. xxxij. q. vij. c. adulterij. z. c. Usus naturalis q poterit dimittere femina virū. Idem z h̄ero. v̄i d̄tor et inuere ea. q. c. Omnes dicens. Lz vir adulter sit licet sodomita lz flagitijs omnibus coopertus: z ab vxore ppter hec scelera derelictus est. q poterat derelinqui ppter sodomitam esse sicut ppter esse adulter. Idem dicunt si vir polluerit feminam extra vas p̄suetū: qz istud deterius est qz adulterium imo deterius qz cognoscere matrē vt h̄etur in allega. c. Adulterij: q poterit dimitti sicut p adulterio: idē etiā dicunt si vir se ipsum polluit per mollitiē vel accedit ad peccora aut cōmittit aliqd de peccatis p̄tra nām: qz oia sunt detiora adulterio in alleg. c. adulterij. z. c. offerēbat. z. c. Usus non ppter illa poterit a fortiori dimitti. C hanc qōnē mouet gl. in allega. c. Oēs causatiōes: z respondet q nō pōt dimitti vir p̄t aliqd istoz nisi fuerit vera fornicatio. Rō est: quia x̄ps soluz casum fornicationis posuit: z accipitur ibi fornicatio p adulterio. s. qñ alter coiugū alicui extra matrimoniu cōmissetur. Ista autē crimina p̄dicta sunt deteriora qz adulteriu: z tamen non sunt adulteriu nec et repugnatur ita directe m̄rimonio per illa sic per adulteriu. Qz per matrimoniu hz vter qz coiuguz p̄tate corp̄is alterius. j. cori. 7. Et nō lz alteri eoz copulare se alicui ex̄neo: qz si liceret tollerē iam p̄m̄uz debitum. s. q nō h̄iet vterqz coiuguz inuicem p̄tate corp̄is alteri: per ista at̄ vicia nō p̄iudicat ita directe matrimonio: qz nō copulat vir alicui alteri per qd tollat vel inuat debitum vxoris in eoz: iō per hoc nō lz vxori recedere ab ipso. Cū autē dicit h̄ero. q vir fuerit derelictus a muliere ppter adulteriu vel qz sodomita erat. Dicendū q intelligit si volebat eaz cognoscere in vase nō cōsueto q etiā vocat viciū sodomiticuz z est detestabile. xxxij. q. vij. c. adulterij. Nā tūc si femina nō posset se defendere a viro volente ei inferre vim vt p̄sentiat si bi in hoc crimine: recedere licet vxori ne hoc patiat: qz meli⁹ est qz recedat imo qz se ipsam occidi permittat qz in hoc crimine viro p̄sentiat. De ceteris criminibus ppter que dicit h̄ero. viz derelictum ab vxore intelligēdū est si vir volebat trahere vxorē ad illa crimina: z nō poterat se defendere. Nā licet ei recedere: qz nō p̄t cohabitare ei sine iniuria dei. Sicut dicitur de iugib⁹ infidelib⁹: qñ alter eoz cōuertitur ad x̄pm̄ z alter in fidelitate manet q licet fideli manere cuz infideli in m̄rimo si vult ei cohabitare sine offēsa dei. si at̄ nō vult sine hac offēsa debet recedere ab eo vt inuirit. j. corin. 7. z ex d̄ diuortijs. c. Saudemus vel erant ista crimina viri talia per q̄ inuebat periculū vxori: vt si erat vir Seuer⁹ z timebat mortem: si maneret cum eo licebat sibi recedere a viro. C Sz q̄ rit adhuc glo. illa. Qd si vir habuit voluntatē fornicandi an liceat vxori recedere. Nā voluntas fornicandi fornicatio est xxxij. q. v. c. Qui viderit z. c. Proposito. Rūdet q nō potest ppter istā causam dimitti: quia voluntas fornicandi est occulta z ecclesia non iudicat de occultis. xxxij. di. c. Erubescat. s. q si vxor deberet dimittere viz non poterat fieri nisi iudicio ecclesie. Quia diuortium pena qdā est cum alter coniugum p̄iuerit iure petendi debitum. Pena tñ nō pōt infligi nisi p iudicem. Sed dōm q nō est ista cā. s. ppter esse occultā volūtatem fornicandi. Quia et si vir cōfiteret in iudicio vel p̄ alios actus exteriores potuisset p̄stare q vir habuit volūtatem fornicandi: adhuc non posset fieri diuortiu: qz illd nō p̄t fieri nisi ppter realē fornicationē: pro voluntate at̄ peccandi qñ voluntas nō exit ad actū: sed solum est voluntas non infertur pena in foro p̄tioso. ff. de penis. l. cogitatio. z de pe. di. i. §. cogitationis. Et hoc est qñ voluntas cōtēta est terminis suis. i. solū est voluntas z nihil seq̄ in ope nec in conatu exteriori. de pe. di. i. §. cogitatio. l. Cogitatio non meret penā le-

ge civili cum suis terminis p̄tenta est. Nō q̄ pōt aliqua pena diuortij aut aliq̄ alia per iudicē ecclesiasticū infligi in foro cōtentionis. p voluntate fornicandi: sed solū hoc pōt iudex fori cōscientie. i. confessor: qui tam de factis qz de cogitationib⁹ iudicat z p̄ illis penam imponit.

**De ḡuitate peccatoz luxurie in ḡnali. Qd. CCXXXIII.**

**Queritur** post p̄cedentia nunc de grauitate peccatoz cum tactū fuerit in ḡnali de oibus sp̄ibus luxurie. C Dicendū q aut queritur de cōpatione vicioz luxurie inter se vel istius vicij ad alia. Si de cōpatione istius ad alia dicunt quidam q luxuria est grauior oibus peccatis. Sic dicit Isido. z h̄etur. xxxij. q. vij. c. non solū s. Inter cetera septē vicia fornicatio maximū scelus: qz p̄ carnis imunditiā templuz dei violatur. Et tñ ad ista septē vicia reducimus omnia p̄ctā mortalia: iō luxuria est simpliciter maior oibus mortalibus. C Dicendū q nō est luxuria grauior oibus delictis. Nā Grego. in moralibus dicit q vicia carnalia sunt minoris culpe qz sp̄ualia. Luxuria tñ oīs est peccatū carnale. C Item p̄ctā illa sunt grauiora fm̄ sp̄em suam que sunt magis directe p̄tra deū: sicut est idolatria z heresis. Luxuria autē non est tā directe cōtra deū. Jō ex conditione sua nō est ipsa maior oibus vicijs nisi per accidēs aliqd speciale peccatū luxurie esset maius oibus: qz etiā in q̄libet sp̄e p̄cti per accidēs p̄t eē tāta magnitudo qz excedat vicia aliaz sp̄erum. Judicandū tñ est semp de eo q est per se: qz in eo q est per accidēs non pōt dari aliq̄ certitudo. z sic dicit. 32. qd. vij. c. qd in oibus: vbi dicit q p̄m̄uz gradū in penis obtinet illi qui aberrant a deo. i. qui cōmittūt p̄ctm̄ qd est directe cōtra deū. Quia: als per quodlibet p̄ctm̄ aberramus a deo. C Cū autē dicit q fornicatio est maximū scelus: dicendū q non intelligitur simplr: sed solū quātū ad id qd exp̄m̄it. s. qz per imunditiā carnis templū dei violatur. Et hoc nō fit in alijs p̄ctis. Quia. j. corin. 6. dicit q omne p̄ctm̄ qd hō fecerit extra corpus suū est. Qui autē fornicatur in corpus suū peccat. Et qz corpus nostrū est tēplū dei vt dicitur ibi. z. j. corin. 3. ille qui fornicatur polluit tēplū dei: qd nō fit in alijs peccatis. Et ista ē grauitas sp̄alis huius p̄cti quā tangit apl̄s. j. corin. 6. s. Tolerēs mēbra x̄pi faciā mēbra meretricis: Absit. Quasi. d. Per fornicationē membrū x̄pi fit meretricis. In hoc q luxuria est maximū oīuz p̄ctoz: qz ipsa sola violat templū dei. Et tamen non seq̄ q sit simplr maximū sicut ira est maximū p̄ctoz in ferocitate z impetuositate: vt ostensum est sup. q. 129. z. 147. z. 151. Et tñ nō est maximū simpliciter. Nā turpior est cupiscentia venereoz qz ira. Ut p. 7. ethi. c. 8. Glo. at̄ in allega. c. Nō solum dicit q fornicatio est maximū viciū. i. cōe: vel maximū. i. habet sub se multas sp̄es. Primū veruz est: qz sine luxuria carnis pauci inueniunt: vt ait Grego. Et ex hoc vocabitur grauius ceteris. l. di. c. Tua sanctitas. s. Quid. n. ē grauius qz carnale delictū cōmittere: sine quo pauci inueniunt etiā habet multas sp̄es: z pres vt p̄s ex oibus p̄cedentib⁹. Non tñ dicitur maximū ppter aliqd istoz: sed qz per ip̄s tēplum dei violat. Et exp̄m̄it hāc cām Isido. e. c. s. Qz p̄ carnis imunditiā tēplū dei violat. Sic et dicit h̄ero. z h̄etur. 32. q. 4. c. In eo. s. In eo fornicato: maioris ē criminis: qz tollit mēbra x̄pi: z facit ea mēbra meretricis. Et h̄ est violare tēplū dei. Si at̄ inueniat aliqñ dicit q p̄ctō aliq̄ luxurie q sit p̄cti simū: intelligi d̄s respectu alioz p̄ctoz luxurie. Nō tñ simplr resp̄cū oīuz p̄ctoz. Ut. 32. q. 7. c. adulterij. Dicit q pessimuz est qd p̄tra nās fit. s. Pessimū iter alia p̄ctā luxurie. Non est q luxuria simplr maximū p̄ctm̄. C Si at̄ cōparent pres luxurie inter se dōm q viciū p̄tra nām est maius oib⁹: qz in q̄libet genere pessima: z vitupabilior est corruptio p̄ncipij: qz ex illo oia p̄dent que sunt in illo ḡnē. Actus at̄ humani per rōem dirigunt. P̄ncipia at̄ rōnis sunt ea que fm̄ nās sunt. Nā q̄dam sunt determinata fm̄ nām que insunt ipsi rōi: z suppositis istis rō p̄cedit ad alia disponenda: z non p̄cedit ab alijs ad ista: qz non sunt alia p̄za per que deducant ista tāqz cōclusiones cū sint p̄ncipia: nec et opz illa deduci aut inuestigari: qz per se determinata insunt ipsi rōni. Et h̄ est tā in speculatiuis qz in p̄acticis: quia in vtriqz sunt p̄ncipia natura liter cognita z indita hōi. Jō error: circa ista ē ḡuissim⁹ z turpissim⁹: ita nūc circa venerea. Nā aliqd d̄terminatū ē de cis fm̄ nās: z aliqd ip̄a rō d̄terminat. Nā qz coit⁹ d̄beat fieri iter viz z femina: z nō iter viz z viz vel viz z pec⁹ ip̄a nā p̄ se oñdit. Qd tñ debeat matrimoniu esse cum muliere distante per tot

Rūdet ad q̄sitū qōnis.

B C

D

E De vicijs luxurij p̄ nām.

per tot gradus sanguinitatis: et quod matrimonium semper maneat: et quod non debeat esse alia copula nisi matrimonialis ista quae a ratione determinata sunt. Illa igitur quae secundum naturam sunt determinata circa venerea sunt tamquam principium in materia venereorum: et ideo peccatum contra ista determinata est maximum in venereis. et istud vocatur vicium contra naturam. et istud est in viro ad virum et in femina ad feminam: et in viro vel femina ad pecus: et in viro ad feminam in vase indebito: et in viro ad se ipsum vel in mollicie: et in silibus de quibus supra dictum est. Nam ista non se ad posse plerumque producere: quod ipsa natura ex coitu considerat. Sed obiectum quod non sit maximum in vicibus luxurie ipsum quod est contra naturam. Quia quanto magis contra naturam aliquid peccatum charitati tanto maius est: et tamen adulterium et stuprum et raptus contrariane magis dilectioni proximi: quod per hoc offendimus eum quam coitus peccatorum per quem proximus non offenditur: sed est minoris culpe. Tres maria peccata sunt quae contra deum directius committuntur sic est sacrilegium: ut cum virgo sacra rapitur: quod fit directe deo irreuerentia quod non videtur in sodomiticis et peccatoribus: sed maius est sacrilegium quam vicium contra naturam. Item tanto est peccatum gravius quanto est contra personam quam magis diligere debemus: ex ordine tamen charitatis debemus diligere personas magis coniunctas sanguine quam alias. et cum istis committitur incestus. Vicium autem contra naturam potest committi cum personis non coniunctis. Iam maius est incestus quam vicium contra naturam. Sed deum quod maius est vicium contra naturam quam omnia peccata luxurie videtur deum esse: et ita sacri doctores et iura dicunt. Nam maius est vicium contra naturam quam adulterium et fornicatio: ut ait Ambrosius de patriarchis. et Augustinus contra Iovinianum lib. 32. q. vii. c. Offerebat: et c. Usus naturalis. Est etiam vicium istud maius incestu. e. q. 5. Sunt. n. i. Sunt. n. in fornicatione gradus: et in fine dicitur: sed hos oculos transcendunt incestuosi: quos vincunt contra naturam delinquentes. et c. Adulterium dicitur: peius est cum matre concubere quam cum aliena uxore: sed omnium horum pessimum est quod contra naturam fit. Ad primum deum quod sic ordo rationis recte est ab homine: quod homo regulat actus suos secundum rationem: ita ordo naturae est a deo. quod ipse solus instituit nam in eo ordine in quo manet. Ideo quando homo peccat contra naturam violando ordinem eius peccat directe contra deum qui est ordinator naturae. Quando autem peccat in eis quae sunt determinata a ratione non peccat ita determinate contra deum: quod ordo rationis est ab homine immediate. Sicut si quis agat contra aliquam legem datam a deo maius peccatum est quam si egerit contra legem aliquam positam datam ab homine: etiam si illa bona sit: et obliget sub pena peccati mortalis. Nam licet agendo contra istas agatur contra deum qui rationem: et sapientiam homini dedit ecclesiae. 3. Dis sapientia a domino deo est: tamen non agitur cum tanta irreuerentia: et contemptu sicut quando agitur contra legem quam deus immediate dedit. Et istam rationem inquit Augustinus confessionum dicens. Peccatum contra naturam esse maximum. et subditur. Violat quippe ipsa societas quae cum deo nobis esse debet: cum eadem natura cuius ipse est auctor libidinis perversitate polluit. 32. q. 7. c. flagitia. Ad secundum deum quod vicium contra naturam magis est contra deum quam sacrilegium: quod vicium contra naturam est contra dei ordinem. sacrilegium autem est contra ordinem rationis: quod observare continentiam propter deum a ratione itro ductum est. Pervariatio ergo naturalis ordinis quae est a deo est maius delictum quam pervariatio cuiuscumque alterius ordinis quantumcumque ille sit introductus ad cultum dei. Nam ordo naturae est prior et stabilior omnibus ordinibus: ceteri autem sunt tanquam supradediti et fundati supra ordinem naturae: ideo corruptio ordinis naturae est deterius corruptione cuiuscumque alterius ordinis. Et sic est maius peccatum. Ad tertium deum quod vnicuique individuo speciei magis est coniuncta natura speciei quam quocumque alteri individuo. Iam maius peccatum est cum quis agit contra naturam quam cum agit contra quocumque individuum speciei. Nunc considerandum est de vicibus contra naturam inter se: et de his quod maximum istorum est vicium sodomiticum: licet aliquid volent quod sit maius peccatum bestialitas quae est ad peccata eo quod est extra speciem de quo dictum est supra. q. 223. Post sodomiticum est bestiale vel ut aliquid volunt e contrario. Ita tamen quod ista duo sint coniuncta. sed inter illa non intercedat aliquid peccatum. Maximum tamen simpliciter videbatur quando femina a peccatore cognoscitur: quod nulla potest esse maior enormitas nec deviantia a rectitudine naturae: ut dictum est eadem. q. 2. maius est cum femina cognoscitur a peccatore quam cum vir cognoscitur peccatore: ut ostensum est supra. q. 220. Post hoc est si femina cognoscitur feminam. Nam istud est minus quam sodomiticum et peccatorale: supra. q. 215. Postea autem est mutatio vasis: ut si cognoscatur femina ex vase solitum. Nam istud minus est peccatum saltim sodomiticum: et peccatorale. s. q. 222. An vero

fit minus quam cum femina cognoscitur ab alia. Dicitur potest: quod aut in tactu illo sequitur defloratio aut non. Si sequitur: satis videtur quod sit maius: quod ibi nihil deficit de peccato cum sit prava voluntas: et pravius effectus. sed quod auferat virginitas indebite. Si autem solum sit contactus et conficatio videtur quod maius sit feminam a viro cognosci ex vase debitu eo quod ibi consumatur actus luxurie quod non fit si femina tangatur feminam. Post ista est peccatum mollicie quod graue est: et tamen minimum est inter omnia quae sunt contra naturam. Sed obiectum quidam quod sit maximum omnium: quia est magis contra ordinem naturae: quod natura exigit ut alter sit agens: alterum patiens: et istud pervertitur hic: quod idem agit: et patitur. Dicendum quod grauitas in peccato magis consistit in abusu alicuius rei quam in omissione debiti usus: et ob hoc mollicies habet minimum gradum inter vicia contra naturam: quia consistit in omissione coitus ad alterum. Nam non est ibi extremum sicut in omnibus aliis coitibus: quo extremo habito forte iste actus bene fieret. Cum autem dicitur quod est idem agens et patiens: deum quod hoc large concedimus et tamen non est ibi proprie patiens: quia patiens in coitu non est nisi suscipiens: in mollicie autem nullum suscipiens est. Minimum ergo est mollicies inter omnia quae sunt contra naturam. Et hoc modo dicitur quod quando femina se ipsam corrumpit vel se corrupta abutitur per quendam tactum illicitum est simpliciter minimum inter omnia peccata contra naturam: quia talis contactus reducit ad mollicie: ut dictum est. s. q. 230. Et tamen non est perfecta mollicies. Quia in mollicie sequitur complementum actus venerei quod non fit cum femina sic se tangit. Iam habet se tanquam perfectum et in perfectum sub eadem specie large loquedo. Sicut autem diximus videtur cum contra naturam esse maius eis quae non sunt contra naturam: ita deus est quod libet vicium contra naturam est maius omnibus vicibus quod non sunt contra naturam. Nam cognoscere feminam extra vase debitu non est de maximis vicibus contra naturam: ut dictum est. Et tamen ipse est peius quam omnia vicia luxurie naturalis. Quia in naturali luxuria quae est viri ad feminam in vase debito nihil potest esse peius quam quod filius cognoscat matrem. Et tamen peius est cognoscere feminam extra vase debitu quam coire cum matre: ut ait Augustinus de adulterinis coniugiis. xxxij. q. vii. c. adulterij. Ita ergo de ceteris erit. scilicet de sodomitico et peccatorali: et si femina feminam defloret. De mollicie tamen est dubium an sit deterius quam cognoscere matrem: et videtur quod sic. Quia est vicium contra naturam: et tamen vicium contra naturam superat omne incestum. xxxij. q. vii. §. sunt. n. in fornicatione. Coire autem cum matre incestus est. Dicendum quod ex conditione speciei vel generis videtur esse deterius mollicies quam coitus cum matre: et tamen ex deviatione quadam a rectitudine rationis est istud vicium deterius: quod ratio magis horret coitum cum matre proprie reverentia quae debetur ei naturaliter quam mollicie. Et tamen peccatum habet grauitatem plurimam ex opinione nostra: quod cum consistat peccatum in deviatione voluntatis quanto aliquis credit se deterius agere tanto deterius agit. quia magis deordinatur ibi voluntas. Quia deordinari voluntatem est appetere id quod putatur esse contra rationem: sed quanto aliquis putat se maius malum agere tanto magis recedit a rectitudine rationis: et credit se appetere maius malum. Ideo ibi maius peccatum est: et maior deordinatio voluntatis. Magis ergo videtur esse coire cum matre quam mollicie committere. Sed ex hoc insurgent inconuenientia: quia etiam aliquis putabit deterius esse coire cum matre quam cum peccatore: immo rari sunt qui hoc non putent. Et sic efficerentur peccata contra naturam minora quam naturalia quod falsum est: cum non solum coire cum peccatore: sed etiam alia minora quae sunt contra naturam sunt maiora quam coire cum matre: ut dictum est. Dicendum quod peccata contra naturam secundum speciem deteriora sunt peccatis naturalibus: et tamen potest aliquis peccata naturaliter magis peccare quam agendo contra naturam: ut si credit grauius esse coire cum matre quam cum peccatore grauius peccat coeundo cum matre: et magis punietur a deo: quam pro peccatorali coitu. facit tamen rem deteriore coeundo cum peccatore quam coeundo cum matre. In mollicie autem dicendum videtur aliter. sed non solum secundum estimationem nostram: sed etiam secundum veritates sit leuius quam coire cum matre. Et ratio est: quia non pertinet ita proprie mollicies ad peccatum contra naturam sicut alia peccata eo quod alia consistunt in abusu alicuius rei: mollicies autem consistit in priuatione usus debiti. scilicet quia deficit ibi alterum extremum cum quo coitus esse debebat et poterat esse licitum: ut dicit sanctus Thomas. scda scda. q. 15. ar. xij. De vicibus luxurie naturalibus dicendum quod primum locum tenet incestus: quia habet aliquid de ordinatione naturae et rationis. Nam

f  
Ad p<sup>m</sup>

Ad p<sup>m</sup>  
Ad p<sup>m</sup>

h

l

do h<sup>m</sup> p<sup>m</sup>  
Augustinus

20

7

0

p

Nam si peccata sunt sunt deteriora quam naturalia: quia preparantur ibi ordo naturae: ita illa in quibus inuenitur magis de ordine naturae habent graviores purgationes. Parentibus tamen debet naturaliter a filiis quodam reuerentia cui repugnat turpitudine actus venerei: id naturale est quod filii non commisceant parentibus: cum et inueniatur in brutis quod cognoscunt parentes sicut refert Ari. 8. de animalibus de equo qui deceptus coivit cum matre et cum agnovisset eam matrem quasi deest opus suum precipitavit se. Observatio est iuris matrimonialis et patris paternae et quod spontaneum sit coitus vel violentus ista a ratione determinantur. id incestus qui est cum personis coniunctis est deterior quam adulterium et stuprum et raptus et sacrilegium. Quod tamen naturaliter non debet iste honor omnibus cognatis sed personis maxime coniunctis: non opus quod semper incestus sit deterior omnibus aliis speciebus luxurie naturalis. Ut si quis coeat cum personis coniunctis sola affinitate et in gradu remoto. Nam poterit esse aliquis raptus vel sacrilegium aliud deterius quam talis incestus: et tamen incestus secundum speciem suam est gravior aliis peccatis luxurie naturalis. Quod tamen in actibus moralibus non inveniuntur ita perfecta ratio speciei sicut in naturalibus: aliquid actus qui est de specie minus mala poterit esse deterior: quod tamen est impossibile in naturalibus. Quod si una species naturalis est perfectior altera. sicut equus asino impossibile est inueniri aliquem asinum equalē alicui equo in perfectione etiam si sit pessimus equorum et optimus asinorum. Hoc autem est: quia ratio spiritus inuenitur perfecta et determinata in naturalibus: quod non est in moralibus: cum per actus multa fiat meliora vel deteriora. Ponitur autem incestus immediate post peccatum contra naturam in gravitate. sic dicitur. 32. q. 7. §. Sunt. n. et c. adulterij. Adulterij malum vincit fornicationem: et vincitur ab incestu. Sed omnium horum pessimum est quod contra naturam sit: sed obijciat quod adulterium sit gravius incestu. Quod 32. q. 7. c. Quid in omnibus dicitur quid in omnibus peccatis est adulterio gravius. §. est incestu gravius. Dicendum quod non probatur ex hoc: quia ipsamet littera significat quod non sit adulterium gravius omnibus peccatis. Nam subditur ibi quod adulterium tenet secundum locum in penis. Primum autem habent illi qui aberrant a deo: §. maius peccatum est aberrare a deo quam adulterium. Etiam ex hoc non solum sequitur quod esset adulterium gravius incestu. sed etiam gravius peccatum est naturam. Et tamen falsum est: quia illud deterius est omnibus: ut patet in alle. c. Adulterij. §. Pessimum omnium est quod contra naturam sit. Patet etiam ex penitentia imposita pro eo: quod 32. q. 7. §. Hoc quod dicitur quod pro homicidio et adulterio septem annorum penitentia imponitur nisi magnitudo criminum vulgarem consuetudinem excedat. et ponitur exemplum. s. veluti cum contra naturam humane societatis parentibus vel liberis vel alijs eius modi personis impudice adheremus. Vel dum relicto naturali usu contra naturam more sodomitico fornicamur: vel usque ad coitum brutorum animalium plabimur. Ex quo apparet quod in incestus et coitus sodomiticus et peccatoralis sunt deteriora vicia quam adulterium et maiori penitentia emendanda. Sed dicendum quod si non sit adulterium gravius alijs peccatis de eo hoc: est modus detestationis. Quod n. aliquid viciu habet aliquam magnitudinem ad detestandum illud dicimus quod nihil gravius est. sic dicit Aug. li. de sermo. 20. in mon. et 32. q. 6. c. Nihil iniquius est quam cum fornicationis dimittere uxorem si et ipse conuincitur fornicari. Et tamen multa sunt deteriora. Nam deterius est homicidium adulterio. 33. q. 9. c. si quod. Et incestus deterius est. ut deum fuit: et sacrilegium. ut 27. q. 4. Sicut et fractio voti. ut 27. q. 1. c. Nuptiarum et generaliter vbiusque maior pena imponitur. ut 24. q. 0. i. c. Non asseram. Ita exponit gl. et c. Quid in omnibus. et est modus iste vulgatus loquendi ad detestationem criminum ut eccle. x. Et quare nihil est scelestius: et nihil iniquius quam amare pecuniam et tamen constat multa esse iniquiora quam amare pecuniam. s. heresis. in fidelitas. idolatria et blasfemia et multa alia. Et est sepe modus loquendi hyperbolicus. ut 32. q. 6. Nihil iniquius quam cum fornicationis dimittere uxorem. Dicit ibi gl. hyperbolice loquitur: ita §. in multis similibus erit. Post incestum sequuntur alia crimina. s. raptus. sacrilegium. adulterium. stuprum. fornicatio. et est dubium de illis per quod de fornicatione quod sit maius. Dicendum quod ista crimina aut considerantur sola aut commixta. Si commixta semper commixtum erit maius simpliciter. Ut si raptus coincidat cum matrimonio: vel sacrilegium cum raptu. Ut si puella rapiatur de domo patris que tamen erat desponsata erit tunc gravius crimine raptus quam adulterium: sacrilegium et stuprum: quia simul sunt raptus et adulterium cum puella esset desponsata. Vel si coincidat raptus cum sacrilegio ut si quis rapiat virginem deo sacratam. Est. n. maius peccatum quam adulterium et stuprum et raptus. Unde non solum rape tales: sed

etiam attentare puniri capitaliter. ut. C. de episc. et cler. l. Si quis non dicam: et de peni. di. j. c. si quis non dicam. et 36. q. 0. §. eo. c. Si autem vicia sunt simplicia. s. raptus per se et adulterium per se: et ita de ceteris vix esse raptus maius alijs delictis: eo quod raptus proprie dicitur semper includit duo vicia. s. stuprum et raptus. Quia raptus est quando puella violenter de domo patris ducitur: ut corrupta in uxorem habeatur. 36. q. 1. §. Et sic raptus semper includit violentiam: quia ad raptum proprie pertinet. e. §. Et stuprum etiam: quia stuprum est defloratio virginis. Quod etiam fit in raptu: quia puella rapitur ut postea deflorata in uxorem habeatur. Et ob hoc Iusto. §. et himologiae semper ponit raptum cum stupro. 36. q. 1. c. Raptus. Unde qui raptu potitur stupro fruitur. i. Qui rapit stuprum committit. Occurrunt §. multe gravitates simul in raptu que non occurrunt in alijs. Et maxima gravitas est violentia. s. cum honor virginis inuite auferatur et ponitur in via meretricandi. Et multa alia incommoda sequuntur. Est §. raptus peccatum deterius alijs. s. adulterium et stuprum et sacrilegium et fornicatione simplici. Post raptum sequitur sacrilegium in gravitate: §. de hoc dubium est apud multos. Putant. n. aliqui quod adulterium sit gravius sacrilegio: tamen sacrilegium gravius est: et hoc potissime quando virgo deo sacrata defloratur volens: quia tunc stuprum et sacrilegium simul est. §. quia virgo est: et quia sacra est. Est et adulterium speciale: quia virgo que vouit deo castitatem contraxit cum deo spirituale matrimonium. si §. cognoscat ab aliquo est specialiter adulterium et est maioris culpe quam adulterium legale quod perpetratur cum coniugata. sic patet xvij. q. iij. c. sicut. s. Non ergo §. peccatum est fornicatio quam sacrilegium. id est adulterium quam sacrilegium: ut exponit ibi gl. et 32. q. vij. c. Quid in omnibus. et reditur ad in. e. c. Sicut. s. Quia sicut maius peccatum est quod in deo committitur quam quod in homine: sic gravius est sacrilegium agere quam fornicari. i. cognoscere virginem sacratam quam adulterium committere. Post sacrilegium in gravitate sequitur adulterium. Nam non manet nisi adulterium et stuprum de quibus possit dubitari. Est autem maius adulterium quam stuprum. Quia in adulterio violatur federa matrimonij: et fit iniuria illi cuius uxor est: et istud est secundum leges humanas gravior peccatum: quia mariti valde zelant castitatem uxorum suarum et dolent in mensum si quis alius eas tetigerit: et nemo circa hoc potest esse tollerans patienter: sed potius lex dicit quod maritus non potest tollerare tantum iniuriam dolorem. s. si viderit alium cum uxore sua concubentem. C. de adulter. l. Gratus et ob hoc lex humana permittit hic quod in alijs criminibus non permittit. s. quod maritus possit occidere adulterum inferentem sibi hanc iniuriam non expectata auctoritate cuiusque. Est et istud peccatum magne infamie. Nam ex hoc res publicae valde infamatur: et plures nascuntur degeneres. Nam si de adulterio multi dubitarent etiam de filiis dubitarent an sui vel alieni essent: et ex hoc honor adimeretur eis: quia plures degeneres non consequuntur honorem paternum: etiam preiudicatur valde in hoc crimine ei cuius uxor adulterat: quia plures que ex adulterio nascuntur quoad hoc ignotum est succedit ei qui putatur esse pater: et non est: et usurpat bona non sibi debita: et preiudicatur filiis legitimis cum quibus succedit eorum et nihil de iure succedendi competat. Ideo imponitur valde adulterium. eccle. 23. Et dicitur est: de hoc magis supra. q. 198. Post adulterium sequitur stuprum. Est. n. minoris gravitatis quam adulterium quod in stupro violatur virgo que nulli alligata est. Nam si sit desponsata non vocatur stuprum sed magis adulterium. Preiudicatur autem in stupro patri in cuius potestate puella est: ut alicui legitime in uxorem tradatur. Quia tamen maior est obligatio uxoris ad virum quam puelle ad patrem: maius peccatum est adulterium quam stuprum. Nec videtur stuprum differre a fornicatione simpliciter nisi: quia virgo defloratur: et in simplici fornicatione cognoscitur ea que corrupta est. Et ob hoc secundum legem humanam: et etiam ecclesiasticam maior pena pro adulterio quam pro stupro ponitur. Post stuprum ultimo loco sequitur fornicatio simplex: non potest esse alijs coitus fornicationis quam fornicatio simplex: quia cognoscitur illa que nulli est: et volens cognoscitur: et ita ab alio cognita est: quia si virgo cognosceretur non esset fornicatio simplex sed stuprum: ideo non est fornicatio simplex aliqua specialis gravitas. Et ob hoc simplex vocatur. s. quia nullum aliud malum in ea est nisi quod fornicatio est. et hoc est: quia cognoscitur illa que non est sua licet nulli sit: et tamen ad hoc quod non esset peccatum oportebat quod esset qui cognoscit eam quod in matrimonio accipit id est simplex fornicatio que cum meretrice et scubia: et vidua est minus omnium peccatorum luxuriosum quod itellim est de speciebus luxuriosum quod nomen habet speciale: quia inter duos vix

Andes oblectioni.

R

S

I

U

X

Y

3



peccat cognoscendo vxore sua: vt dicit sequenti. q. 2 in alijs  
2 tñ nō est tā graue pctm̄ sicut fornicatio simplex eo q̄ pec-  
care cuz vxore est excedere in re cōcessa. fornicatio autē sim-  
plex est cū re oīno vetita. Sic dicit Aug. li. de adulterinis cō-  
iugijs. 2. 32. q. vij. c. Adulterij. s. tantū valet ordinatio creato-  
ris 2 ordo creature: vt in rebus ad vtendū cōcessis cum mo-  
dus exceditur longe sit tollerabilius q̄ in eis que concessa  
non sunt vnus vel rarus excessus.

**¶** An sit aliq̄ peccatum in vsu matrimonij inter virum 2  
vxorem.

Questio. CCXXXV.

**Nunc** occasione p̄cedentiu sunt aliq̄ dubia circa spe-  
cies luxurie 2 potissime circa vsu viri 2 vxorij  
an sit aliq̄ peccatuz. **¶** Dōm q̄ cū matrimonij sit aliq̄d ho-  
nestū 2 a deo institutū actus eius bonus est. Jō coitus ad plē gi-  
gnendā qui est p̄ncipalior actus. et bonus est per ipsa bona  
matrimonij. s. plē fidē sacramētuz. vt ait Aug. lib. d. bono cō-  
iugali. Jō coitus matrimonialis nō pōt eē malus nisi p̄ acci-  
dēs. **¶** Pro quo sciendū q̄ si cōiuges sunt veri coniuges coi-  
tus poterit esse semp licitus inter eos. Impediunt tñ eē veri  
cōiuges per aliq̄d impedimentū iuris qd pōt accidē in eis: vt  
affinitatis 2 p̄sanguinitatis: 2 similitū q̄ nō p̄mittat eos eē  
cōiuges. Et tunc si aliquis cōiugū indubitate scit istō impe-  
dimentū non d̄z petere debitū nec exigere: q̄ erit fornicatio  
cū nō possint eē cōiuges sed poti⁹ d̄z petere diuortij: si p̄t p̄-  
bare impedimentū. Si vō nō p̄t etiā nō debet petere nec red-  
dere dato q̄ ecclesia excoicet eū cōpellendo ad reddēdū obi-  
tum. Nā non d̄z obedire ecclesie cū cōstet sibi de impedimento  
2 sustinebit sniaz excoicationis 2 geret sctanz excoicatus  
apud hoies cuz tñ apud deū nō sit reus sed poti⁹ laudabilis  
q̄ iniuste patit. Sic p̄z eē de resti. spo. c. lras. 2 de sen. excō.  
c. inq̄sitioni. Si at nō scit indubitanter s̄z per p̄sumptionem  
aut est p̄sumptio leuis aut rōnabilis. si leuis non d̄z curare d̄  
ea si ecclesia iubet debitū reddere sed poterit reddere 2 pe-  
tere 2 maxie reddere cū istō sit nēcessitate. petere at sit liberū:  
si at est p̄sumptio rōnabilis: s̄z nō certa cognitio tenet d̄bitū  
reddere maxie si ecclia cogit ad hoc per excoicationē s̄z non  
d̄z petere: q̄ ageret cōtra cōsciaz. vt in allega. c. lras 2 c. inq̄-  
sitioni. D̄z at rōnabilis p̄sumptio: si h̄z aliq̄ motiua verisimilia  
ad putandū eē impedimentū s̄z nō possit nēcio 2 māifeste cō-  
mittere. Si at nullū sit impedimentū vel nullū esse credatur  
s̄z cōiugibus petere 2 reddere debitū. **¶** An tñ aliq̄n in hoc  
possit pctm̄ iter cidere. **¶** Dōm est q̄ h̄z p̄t puenire ex mltis.  
vnus est intētio. s. an aliq̄n ex intētionē coitus coniugalis red-  
datur illicit⁹. Et dōm q̄ p̄nt cōiuges multiplici cōuenire itē-  
tione. s. cā plis: vel debiti reddendū: vel fornicatōis vitade: vl  
saturandē libidinis: 2 q̄rendē delectatōis: qd idē est: vel cā  
sanitatis pcurandē aut p̄seruandē. **¶** De p̄mo dōm q̄ coitus  
coniugalis gratia gñandi nō h̄z culpā: vt ait Augu. Nā si cul-  
pam hēret ipsum matrimonij eēt pctm̄ cū per pctm̄ m̄rimo-  
nij tradat ptas vtriq̄ cōiugū ad petendū ab altero debitū. s.  
carnalē vsu. 2 tñ nubere peccatū nō est. j. corit. 7. Si virgo  
nupserit nō peccat: etiā p̄z q̄ si peccatū eēt coire ad gignen-  
dū nō iussisset hoc de⁹ gen. p. Crescite 2 multiplicamini. 2 istō  
est per copulā carnalē: q̄ nō est alius modus. Nec valet si qs  
dicat istud fuisse dictū ante pctm̄ qñ poterat fieri coitus sine  
cōcupiscētia. Q̄ et post diluuiū deus dixit hoc gen. 8. 2. 9. 2  
tñ tūc nō poterat fieri coitus sine p̄cupia. Et ista est cā hone-  
stissima p̄bendi matrimonij: q̄ est nēcia. **¶** De scōdo dōz q̄  
etiā non est peccatū: q̄ illud ad qd tenetur aliqs nō est pec-  
catū reddere: s̄z poti⁹ meritū: q̄ opus iustitiē est imo cōpellit  
vir ad hoc faciendū per ecclesiasticā censurā. **¶** Ex de resti. spo.  
lia. c. lras: 2 de sen. excō. c. inq̄sitioni. Et si vir nolit reddē debi-  
tum vxori vl eōzio p̄iudicat ei: vt dicit Aug. sup psal. cxlvi. 2  
33. q. 5. c. si dicat. s. Redde debitum: 2 si nō exigit p̄ sctificatio-  
ne p̄fecta deus tibi cōputabit si non qd tibi debet exigit sed  
reddis qd debet vxori. Et sic nō solū est peccatū s̄z et merito-  
riū est interdū reddē debitū cū dicat q̄ p̄ sctificationē p̄scā  
cōputat. i. p̄ sanctitate. e. c. 2. c. secundū vba. **¶** De 3<sup>o</sup> dōz qd  
qui petit debitū p̄pter vitandā fornicationē aut vult vitare  
eā in se aut in vxore vt pote: q̄ scit vxorē eē venereā 2 forte  
ex verecūdia nō petentē debitū: 2 si vir nō coḡscat eā forni-  
cabit fortassis. 2 tūc vir vt nō hēat ipsa fornicadi occasionez  
cognoscit eā. si isto scōdo mō nullū pctm̄ est: s̄z poti⁹ meritorij  
q̄ ex charitate mouet: 2 adhuc v̄ eē magis meritorij quaz  
reddere debitū. Q̄ reddere debitū p̄tinet ad iustitiā p̄ricula

rem: cognoscere vxorē vt nō fornicet ad charitatē p̄tinet. est  
at charitatis actus excellentior q̄ actus iustitiē: 2 magis me-  
ritorius. De h̄is sanctus Tho. 4. sen. di. 32. arti. penul. s̄z p̄  
mo mō. s. vt vitet in se fornicationē est pctm̄ veniale: q̄ ex in-  
continentia puenit q̄ qs velit vltra debitū gignēdi vxorem  
coḡscere 2 vltra debitū reddendū. Est tñ malū istud veniale  
p̄p matrimonij qd bonū est: 2 nunc p̄ncipalr p̄bif p̄p forni-  
cationē vitandā. j. corin. 7. vnusquisq̄ vxorē suā hēat p̄p for-  
nicationē. i. Ad vitandā illā. Hoc tñ dixit apls fm indulgentiā  
2 nō fm imperiū. i. p̄misit 2 nō iussit. e. c. De hoc Aug. di-  
cit forte aliqs dicit. si veniā cōcessit apls q̄ pctm̄ sūt nuptie  
cui eni venia nisi pctō p̄cedit. Sed veniā p̄cedēs apls cōcessit  
bitū atredit coniugatorū vbi est incōtinētie malū. Incōtinētie  
malū est q̄ vir cognoscit vxorē vltra nēcessitatē p̄cedēdi filios:  
sed est ibi nuptiaz bonū: 2 ita non p̄pter illud malū culpa-  
bile est hoc bonū: sed maluz sit veniale p̄p bonum nuptiale.  
**¶** De 4<sup>o</sup> dōm q̄ vir qui p̄p solā delectationē querendā vel  
saturandā libidinē qd idē est vxorē cognoscit si cōsistit cōcu-  
piscētia intra terminos matrimonij est peccatū veniale. si au-  
tem eē terminos matrimonij p̄grediat est mortale. Rō eē: q̄  
coitus honestatur per matrimonij: 2 ideo qñ h̄z rōnē matri-  
monij honestus est: cū autē non h̄z rationem matrimonij nō  
h̄z per quid honestet. ideo erit inhonestus 2 peccatū morta-  
le. Dicitur p̄cupia manere intra terminos matrimonij quan-  
do quis vxorē suam p̄pter solā delectationē cognoscit: 2 ta-  
men nō cognoscet eam si nō eēt vxor sed caueret 2 cōtine-  
ret desiderij suū etiā si passio insurgeret 2 tunc est qdam re-  
spectus hōestatis. Jō actus licitus est. D̄z p̄gredi cōcupiscē-  
tia eē terminos matrimonij quādo vxorē cognoscit p̄pter so-  
lam delectationē. Et tñ si nō esset vxor sua cognoscet eam  
data opportunitate ad h̄: 2 tunc d̄z vir q̄rere in vxore blādi-  
cias mereticales. i. idē facit in vxore quod faceret in meretri-  
ce: 2 nō alio respectu. Nā coḡscit eaz vt feminā 2 nō vt vxorē.  
Sic tenet sanctus Thomas. 4. sent. disti. 32. artic. vlti.  
**¶** Quidā autē dicunt. Qui p̄pter delectationē accedit ad  
vxorē aut propter delectationē mouet p̄ncipalr aut minus  
p̄ncipaliter. si p̄pter eā p̄ncipaliter vel q̄ ipsa sit tota cau-  
sa: dicunt eē pctm̄ mortale. si at minus p̄ncipalr propter illā  
dicunt esse veniale: si vero nullo mō delectatio q̄ritur: s̄z po-  
rius displicet: q̄ isurgit: 2 oderunt illā coniuges nullū pctm̄ eē  
sed dicunt p̄tinere ad p̄fectionē. **¶** Sed non stat dictū eoz:  
quia delectatio non est bona nec mala nisi fm q̄ operatio eē  
bona vel mala. Bone. n. opationis delectatio bona est: 2 ma-  
le operatiōis p̄tra delectatio. x. ethi. Et hoc q̄ delectatio cō-  
sequit operationē perfectā nō impeditā vt dicit ibi. Act⁹ ta-  
men matrimonialis per se bonus est. Jō qñdiu delectatio pe-  
titur itra terminos matrimonij nō pōt eē mala ita vt sit pec-  
catū mortale: aut dicit sanctus Tho. vbi supra. Si autē exce-  
dat terminos matrimonij est coitus malus: q̄ nō h̄z aliq̄d  
per quod honestet: iō delectatio erit mala. Et tales vocatur  
vehementes amatores vxorū: 2 sunt adulteri in vxorib⁹ vt di-  
cit Hiero. 32. q. 4. c. Origo. s. Adulter est ardentior amator in  
suā vxorē: sapiens iudicio debet amare cōingem non affcū.  
Non regnet in eo impetus voluptatis: nec p̄receptus feratur  
ad coitum. Nihil est eniz sedius q̄ vxorē amare quasi adul-  
terā. Aliqui tamē volūt vt huguitius q̄ ille. qui puenit volu-  
ptatē manib⁹ vel cogitatione vel vtendo calidis vel incenti-  
uis vt pluries possit cū vxore coire mortaliter peccat. **¶** Di-  
cendū tamē est q̄ istud nō est vep: nisi delectationes q̄rat vt  
eē terminos matrimonij. Nāz omnia ista: adhuc fieri possūt  
ita q̄ nō se extēdat p̄cupiscētia extra terminos matrimonij:  
2 sic nō erit pctm̄ mortale. si tamen excedat limites mortale  
pctm̄ est: fuit tñ huguitius multū strictus in hoc: 2 sibi pla-  
cens: sic etiā dixit q̄ reddere debitū nunq̄ pōt fieri sine pec-  
cato veniali eo q̄ delectatio 2 pruritus quidā est in emissio-  
ne seminis: sed hoc falsum est: quia tūc obligaretur quis ad  
peccandū venialiter: 2 actus virtutis esset peccatuz venia-  
le. Reddere eniz debitū iustitiē actus est: 2 tamē actus v̄riū  
est simplr bonus. Ideo non est ibi pctm̄ aliq̄d sed potius  
interdū est meritum ibi vt supradictuz est. Ista opinio hug-  
tāq̄ 2 ip̄robaf in gl. 33. q. 4. c. Vir cū p̄pā. **¶** S̄z adhuc di-  
cet q̄ cū qs p̄p solā delectationē vxorē cōm̄iscet eē si nō exce-  
dat p̄cupiscētia limites matrimonij peccet mortaliter. Q̄  
frui creatura est semper peccatū mortale. Qui tñ delectatōez  
venereā p̄pter se ipsam querit fruitur ea: quia frui eē amozē  
inherere

Rūdet  
ad q̄stū  
q̄nis.

p̄cā

2<sup>a</sup> cā

3<sup>a</sup> cā

S. Tho.

Opi. q̄rū  
dam.

7c

Inherere alicui ppter se vt ait Aug. li. de doctrina xpiana 2 lib. de trini. Et ita est in pccubitu qñ ppter se, qñ. Jo gene. 38. thamar loquens tanq̄ meretrix dixit iude. Qd̄ mihi dabis vt fruarius cõcubitu meo ḡ erit peccatũ mortale. C Ddm qd̄ frui creatura simplr. i. q̄ in ea ponat terminus pctm̄ e. Qui tñ delectatione solã q̄rit in coitu intra terminos matrimonij nõ frui simplr delectatiõ. Q: tunc quereret ea absolute q̄ modocũq̄ h̄eri posset non distinguẽdo siue eẽt vxor siue nõ q: qd̄ pp se querit in imensuz querit. Pz pmo poli. C Sed ddm q̄ iste querit delectatione ppter se ipsum: q: vult sibi ip si in hoc cõplacere: z se ipsum habitualĩ ordinat in deũ licet actualr de deo nihil cogitet. Et sic nec frui delectatiõ nec se ipso sed vtrũ. Qd̄ pz q: obseruat adhuc in ista delectatione legẽ dei: q: nõ coiret cũ ista femina nisi esset vxor sua. Et tamen esse vxore z viz a deo institutũ est gen. ij. Et sic nõ peccat mortaliter. Secus at̄ si q̄reret in ea delectatione siue eẽt vxor siue nõ: q: tũc frueretur simplr delectatione venerea z eẽt pctm̄ mortale. Sic dicit sanctus Tho. 4. sen. di. 32. arti. vlti mo in solone. 3. arti. C De. 5. ddm q̄ coire cũ vxore pp sanitatem pctm̄ est eo q̄ querit res pp finẽ ad quẽ nõ est. Sicut si quis velit baptizari solũ vt sanet ab aliq̄ egritudine pctm̄ est: vt pz. 4. sen. di. 6. Et hoc q: baptismus nõ est institutũ ad querendã salutẽ t̄pale sed eternã: ita de coitu cõiugali. Nam matrimonij institutũ est ad plẽ. Tunc ḡ rectissime quis ad vxore accedit qñ cã plis gignende accedit. Ista. n. est cã nubendi. vt Ambro. sup Lucã. 2. xxxij. q. ij. c. Pudor. s. pudor e feminis nuptiaz p̄mia nõ h̄et. i. plẽ quibus hec sola est causa nubedi. Et sic. c. seq̄nti. Er tunc nullũ pctm̄ e in coitu cõiugali. Etiã poterit esse hõestus coitus ad reddendũ debitũ quia reddere debitũ est de iure matrimonij z reddit ad p̄mũ s. ad plẽ: q: forte p̄mũ petens debitũ plẽ desiderat: z reddẽs debitũ ex hoc q̄ adiuuat ptinet ad eundẽ finẽ: z in h̄ nulluz pctm̄ est. Si eẽt sit coitus cõiugalis ad vitandã incontinentiã z non pp plem etiã ptinet ad matrimonij: q: matrimonijz cõcessum est in lege xpi ad euitandã fornicatione. j. cori. 7. Jo nõ est pctm̄ mortale sed veniale. vt ait hiero. xxxij. q. ij. c. Si cut non ois. s. Qui ppter incontinentiã in nalẽ vsum reddere moueretur: pz q̄ non pp filioz p̄creatione tñ misceri iubentur. Non iõ tñ nuptie male iudicant. Quicqd̄. n. p̄ter intentione generandi fit nõ est nuptiaz malũ sed e veniale ppter nuptiaz bonũ. Sile Aug. lib. de bono coniugali. 2. 32. q. ij. c. Quicqd̄ z gre. xxxij. q. iij. c. Vir cũ ppa. Si tñ q̄ vtaf cõiugali actu nihil in eo desiderans nisi salutẽ p̄seruare aut acquirere: s. cura salutis laudabilis fit tñ malũ est q̄ salus p̄ illa querat que ad ipsam nequaq̄ ordinata sunt: q: est qd̄az puerfio ordinis in qua cõsistit rõ peccati. Et sic semp est peccatuz talis coitus. vt dicit sanctus Tho. 4. sen. di. 31. artic. penult. in responsione ad q̄rtũ argum. Dicendũ tñ q̄ sic coeũtes ppter salutẽ aut faciunt intra limites matrimonij. s. q̄ eẽt salutẽ per coitũ non pcurarent cũ ista femina nisi esset vxor aut non. Si p̄mũ est peccatuz veniale: q: non est actus õ se malus. s. q: salutẽ petere nõ est malũ de se: etiã matrimonialit̄ coire malũ nõ est. Luz ḡ ista duo cõiugant non efficit maluz mortale: q: nõ est ibi nisi quedã pua p̄uaricatio ordinis: z in tentio ad matrimonij tollit malum istius inordinationis. C Nã peius est pp solã delectatione coitũ petere: z tñ si cõtineat ista delectatio intra limites matrimonij nõ est peccatũ mortale: sed solũ veniale vt sup̄ onsum est ḡ a fortiori h. nã sic q̄ coitus sit pp sanitatẽ est doordinatio finis: ita eẽt q̄ sit ppter delectatione. Q: nõ est coitus pp delectatione: s. po. i. delectatio pp coitũ. Nã. n. delectatione apposuit in opib̄ necessarijs sue cõseruatiõĩ vt esset delectatio ista irritamentum qd̄dã z psequẽdũ z nõ cõtendũ illa opa vt onsum est sup̄ q. 24. z melius. q. 33. z. 49. Maior ḡ p̄uaricatio est h̄ in ordĩne: q: maior repugnantia est inter cõtraria q̄ iter disparata. Et sic deterius est id qd̄ subordinat alteri p̄stituire finẽ illi: q: istud est facere p̄ria quã q̄ inter ea que nullã inter se habitudinẽ h̄nt vnuz p̄stitue finẽ alterius. z h̄ est cõiugẽ disparata. Aliud eẽt: q: q̄rere delectatione in coitu nõ est bonũ ali qd̄: iõ nihil p̄t honeste ordinari ad illd̄. Querere autẽ salutẽ bonũ qd̄dã est: iõ p̄t aliqd̄ honeste ordinari ad illud. z si p̄tingat nõ hõeste ordinari ceteris parib̄ nõ poterit eẽ tanta inhonestas sic si aliqd̄ ordinet ad illud qd̄ nõq̄ bonũ e: aut in se bonũ nõ est. Est ḡ solũ peccatũ veniale si quis per coitũ p̄iugale corporis salutẽ intendant intra limites matrimonij.

Si aut extra limites peccatuz mortale est: q: coitus non p̄t hõestari nisi per matrimonij. Jo qñ in coitu deest intentio ad matrimonij. s. q̄ est ibi intentio posita. i. q̄ fieret coitus etiã si nõ eẽt matrimonij semp est peccatũ mortale: q: per modicũ vt differre a fornicatiõ. C Ddm tñ q̄ lz vterq̄ coit̄ cõiugalis. s. tã pp solã delectatione q̄ pp salutẽ q̄redã sit peccatũ veniale: multo tñ minoris culpe est coitus pp salutẽ quã pp delectatione pp cã sup̄positas. Q: eẽt inter venialia non est equalitas: sed vnũ est maiũ alio. Qd̄ ondit apls dices q̄sdam sup̄ edificare lignũ fenũ z stipulã. j. corin. iij. Per que õsignatur tres gradus pctõz venialiu que sunt facilioz z difficilioz pene: sicut lignũ fenũ z stipula facilioz z difficilioz cõbultionis. C Cõsiderandũ circa id qd̄ supra dicebat. s. coitus p̄iugalis pp incontinentiã vel fornicatione vitandã nõq̄ est peccatũ mortale: z pp libidinẽ saturandã erat aliqñ mortale. s. qñ nõ p̄tinet intra limites matrimonij. Differunt. n. ista. Q: tunc per coitũ vitatur fornicatio qñ quis est potens ad venerea z cõcupiscens: z si nõ accesserit ad vxore nõ potes cõtinere ppter magnitudinẽ desiderij accedet ad aliam: saturare libidinẽ est quando quis non mouetur ad libidinẽ propter superabundantiam humoris seminalis vrgentis ad exitum sed pp soluz desiderij libidinoso voluntatis. Et ista libido quã saturare sic intẽdunt nõ est carnis sed ai. Qd̄ sepe accidit. s. vt hoies exhausti per actũ venerũ i qbus iã organa deficiunt ita vt sit eis difficilis coit̄ desiderij tñ coitus non desinit. Sunt. n. volẽtes semp expiri delectatione illam quã aliqñ in coitu exp̄ti sunt. s. corpe existẽte disposito. Nũc at̄ corpis dispõ nõ mouet sed pot̄ in tali coitu affligit z pit. Alius tñ deordinat delectatione illã q̄rit: z illud desiderij p̄zie vocat libido. Tunc ḡ qs saturare libidinẽ cupit qñ corpore nõ disposito ad venerea ex sola libidinẽ voluptate mouetur. sic appz in eis qui se ipsos puocat z pueniunt per aliq̄ que incitẽt ad venerea. Istõ eẽt q̄rere in coitu solã delectatione. z tunc nõ est coit̄ ad vitandã fornicatione: q: vitare fornicatione est qñ ex sup̄abundãtia humoris seminalis z alijs dispõnib̄ corp̄alib̄ insurgit vehemens cõcupia ad venerea quã difficile est tollerare. C In exhaustis tñ per actũ venerũ vel ex alia cã nõ p̄t eẽ talis cõcupia: iõ in eis nõ eẽ vitare fornicatione sed solũ libidinẽ ai saturare. C Ex h̄ seq̄ q̄ eẽt qñ vtrũq̄ est peccatũ veniale valde minus est pp vitandã fornicatione coire q̄ pp libidinẽ saturandã. Q: vitare incontinentiã vel fornicatione est qdã finis matrimonij. j. cori. 7. psequi at̄ inde delectatione nullo mō est finis matrimonij. Jo illud magis p̄t hõestari q̄ istud. C Itẽ qui agit ex maiori tẽtatione minus peccat: q: magis iuoluntarie agit: z tñ volens vitare fornicatione agit ex forti passiõẽ que nalr mouet ex ipa corporis dispõne. Qui at̄ libidinẽ saturare vult tẽtationem nõ h̄z s. ipse eã puenit z suscitã: iõ d̄terior valde e: z e volẽs vitare fornicatione sic icõtinẽs qui pp solã passiõẽ agit: volens at̄ saturare libidinẽ siue delectatione appetes est sic intẽperat̄ qui ex electõẽ mouet ad psequẽdũ delectabilia z nõ ex passiõẽ. Jo d̄terior valde e: vt pz. 7. ethi. c. x. f. Dio at̄ videbit̄ d̄terior eẽ: si qs nõ cõcupiscẽs vl̄ qete. i. remisit cõcupiscẽs aliqd̄ turpe opẽt q̄ si vehemẽter p̄cupiscẽs: z si nõ irat̄ pctu tit q̄ si iratus. Quid. n. vtiq̄ faceret in passiõẽ existẽs. Quia si dicat. Multo grauiora ageret cũ sine passiõẽ praua opẽt. z infert ppter qd̄ intẽperatus d̄terior incontinentẽ. Grauiũ ḡ est vnuz veniale altero vt onsum fuit supra neutru tñ e mō tale: q: nõ repugnat oĩno charitati nec datur pena eterna p eo: z tamen p qbusdã venialibus datur pena valde grauis in purgatorio que differunt ab alijs venialibus sicut lignuz a stipula in difficultate z diurnitate crematiõis. Et sic apparet an aliquãdo coitus cõiugalis ppter intentione malã fiat z qñ hoc fit z quãtum malus est.

An propter nimiam frequentationem actus coniugalis sit peccatum. **Questio. CCXXXVI.**  
**Queritur** an in coitu coniugali sit aliqñ peccatũ ppter nimiam frequentatione act̄ sup̄ modũ. C Dicunt quidã q̄ sic quia ardens amator in p̄pria vxore adulter est vt ait Hierony. z habetur. xxxij. q. iij. c. Di go. Istud at̄ est frequentare coitũ sup̄modũ: q: ex ardẽri amorẽ fit: iõ pctm̄ e. C Itẽ Hier. e. c. icrepat tales dices: cẽte q̄ dicũt se cã rei publice z ḡnis humani vxorib̄ iungi z filios p̄creare imitentur saltẽ pecudes. s. nõ frequentent coitus vltra necessitates generationis: ad hoc at̄ non est necesse nimis frequentare

Opi. q̄ runda. p. 20.

2. rō

quentare: quia multa tempora sunt quibus ad vxorē causa p-  
lis accedere nō est necesse cū tunc sit impedita concipe sicut dicit  
Ambrosio super eplaz ad cori. 7. xxxij. qōe. iij. c. Si causa. s. si  
cā procreando filiorum ducitur vxor: non multum tempus  
cessum vī ad ipsum vsus. **C** Dicendū q̄ frequentatio in coi-  
tu coniugali potest aliqñ esse causa plis. s. tēporibus illis qui-  
bus vxor nō est impedita concipe vt si nōdū concepit. 7. tūc  
nunq̄ est excessus in frequentatiōe cū actus honestus 7. si-  
nis honestus. Jō nō erit pctm nisi als propter tempus vī lo-  
cum vel alias circūstātiās. Si autē non propter prolem: vel  
erit hoc: qz forte vir est potens ad venerea 7. respū aliorum  
viroz videt esse frequentatio: qz illi non sunt tam potentes.  
Et tamen huic non est frequentatio: qz corporis sui disposi-  
tio hoc exigit. 7. tunc reddit hoc ad coitū qui sit ppter vitan-  
dam incōtinentiā: 7. talis coitus nūq̄ est nisi peccatū venia-  
le: quia ex eo q̄ quis vult vitare fornicationē per coitum hz  
respectū ad bonū coniugale per quod iste coitus excusaf. 32.  
q. 2. c. Sicut non omnes 7. c. quicquid. Vel erit frequentatio  
ista ppter solam delectationem experiendā in actu venereo  
7. tales increpabiles sunt: qz omni tempore indistincte coitū  
volunt: qz libido dominaf in animo. Unde tales increpat Jf-  
do. xxxij. q. vij. c. Non solū. s. Sunt quidam qui sicut anima-  
lia absqz vlla discretionē indefinēter libidini seruiūt: qz ego  
nec mutis pecudibus cōpauerim. Non tñ est propter h̄ sem-  
per peccatū mortale. **C** Sed distinguendū sic precedē. qō. s.  
an cōcupiscētia maneat itra limites matrimonij vel non. Si  
intra limites non est mortale peccatū: quia bonū matrimōia  
le excusaf coitū. Et iō nō indicatur mortale sicut fornicatio:  
sed veniale est vt xxxij. q. ij. c. Sicut 7. c. qcqd. Si aut sit ex-  
tra limites matrimonij mortale peccatū est: 7. tamē adhuc nō  
est ita graue sicut fornicatio simplex cū meretrice vel concu-  
bina: quia federa matrimonij aliqd de turpitudine alleuiant  
lz non tollant eam in totū: vt ait Aug. li. de adulterinis coi-  
gijs: 7. xxxij. q. vij. c. Adu. terij. s. Tñ valet ordinatio creato-  
ris 7. ordo creature: vt in reb⁹ ad vīdū concess. s. cū modus  
exceditur longe sit tollerabilius q̄ in eis que cōcessa nō sūt  
vnius vel raris excessus. **C** Ad argu. dōm q. c. Origo itelli-  
gitur de eo qui extra limites matrimonij vxorem amat 7. ille  
adulter est. Nam dicitur ibi. Nihil est. n. fedius quā vxorem  
amare quasi adulteram. Tunc autē vt adultera amatur qñ  
illud facit vir in vxore quod faceret in meretrice aut in qua  
cūqz adultera. s. quia nō affectu piugali eā cogiseret. **C** Ad  
aliud dicendū q̄ isti increpantur: quia inhoneste agūt: 7. tñ  
ista inhonestas nō est semper peccatū mortale etiam si nō p-  
pter prolem cōiuges coeant cū etiā alijs finibus coitus con-  
iugalis licitus sit vt dcm̄ est hic 7. p̄ce. q.

**C** An coitus piugalis in omni loco possit excusari sine pec-  
cato.

Questio. CCXXXVII.

**Queritur** an coniugalis coitus sit aliquādo illi-  
citus propter locum: 7. an coniuges  
ad reddendū debitum in omni loco teneantur in quo exigi-  
tur. **C** Dicendū qz obligatio ad reddendū debitum est val-  
de vrgens ita qz cōiuges nunquā ab ea excusantur aut ab-  
solvuntur sicut dicitur extra de coniugio leprosoz. c. ij. 7. apo-  
stolus vult qz cōiuges nūq̄ se fraudent debito nisi ex cōfen-  
su vt orationi vacent ad tempus. p̄ma cori. 7. Et ob hoc ex-  
actus debitum tenetur illud reddere quādo cūqz petiē 7. in  
quocūqz loco: salua tamen humana verecūdia 7. honestate  
coniunctis humani. vt dicit sanctus Thomas. 4. sentē. dist.  
32. hoc autem est qd silalter coniugum in publico debitū pe-  
tat astantibus aliquibus non tenetur alius coniugū sibi d-  
bitum reddere. Quia contra humanam verecūdiam istud  
est. Licet enim coitus coniugalis sit honestus verecūdia ta-  
men data est homini in penam in isto actu. Et tamen verecū-  
dia est passio laudabilis potissime: quia ista ē data toti gene-  
ri humano. Velle ergo agere contra eam coeundo in publi-  
co est quasi velle agere contra naturā: ideo vituperabile ē.  
Fuerunt tamē quidā p̄bi qui vocabantur cynici. i. canini: qz  
canū morē seruabant quoz p̄ncipis diogenes extitit asserē-  
tes de nullo hōesto hoīez debere verecūdari. Jō vxorib⁹ suis  
astante multitudine populi cōmiscabantur. Sed preualuit  
humana verecūdia ratiōi eoz. Un̄ ista secta phoz paucos  
habuit sectatores. Et quādiu durauit non sine iniurijs 7. ob-  
probrio inter ceteros hoīez vivebat. Qui cū eos cōspicerent  
in publico cōmisceri lapidib⁹ 7. luto eos pcutiebāt 7. coing-

nabant hāc totius hūani generis verecūdiā tollerare nō po-  
tentes. Quapropter pauco tpe postqz cepit secta ista cōualu-  
it. Svt nāc p̄traria abolita est. de quo Augu. 14. de ciu. dei.  
Maxime autē non obligatur petitus debitus in publico ibi  
reddere: qz in breui pōt ad aliū locū transire in quo honeste  
reddi possit. Requirit. n. actus iste secreta lat. bula. Siue. n.  
coniuges siue adulteri aut quicūqz fornicarij tenebras que-  
runt. Job. 24. Oculus adulteri seruat caliginem dicens non  
me videbit oculus: 7. operiet vultū suum. Et eccle. xxxij. dicitur.  
Ois q̄ transgredit lectum suum dicit quis me videt te-  
nebre circūdant me 7. parietes cooperiunt me. 7. nemo circū-  
spicit me. **C** Si autē locus sit occultus regulariter reddi de-  
bet debitus vbi exigitur nisi forte sit locus sacer. Ibi enī red-  
di nō debet: sed si alter coniugū petierit debitum in loco sa-  
cro alius d̄z ei suadere vt desistat ppter loci incōgruitatem:  
qz locus sacer violatur per effusione seminis in ipso 7. recō-  
ciliatione indiget: iō peccatū est ibi coire: quia est quoddā ge-  
nus sacrilegij. Nam nō solū ecclesie sit irreuerentia: sed etiā  
impeditur diuinū officiū. Quia si constat eā polutam semie  
nō dicentur ibi diuina quisqz reconcilietur. Debet ergo peti-  
tus debitū suadere cōiugi petenti transire ad alterū locū in  
quo honeste reddi possit. Sic tenet sanctus Thomas. dicit  
tamen Albertus magn⁹. 4. sentē. di. 32. q. si petens d̄bitū. nō  
vult auerti a petēdo sed instat 7. forte nō est p̄mptum ire ad  
aliū locū non sacrū in quo debitū reddi possit q̄ tenet ibi  
reddere cū dolore qz necesse sit in tali loco reddere. Pot⁹ enī  
hoc facere debet qz negato debito prestare cōiugi occasione  
ad fornicandū: 7. tunc nulluz tempus aut locus ipedit quin  
licite debitū reddi possit. Qui tñ debitum ibi petit nolens se  
sustinere vt in alio loco petat mortaliter peccat: 7. magis pec-  
cat qz qui petit in tēpore vetito: eo qz facit⁹ ē locū mutare qz  
t̄ps: qz t̄ps mutari nō pōt sed ipsum per se trāsit. Locus autē  
pōt mutari facili. **C** Itē nō inferi incōueniēs sigs in tpe ve-  
tito debitū petat. Nā lz sit irreuerentia quedā nullū tñ malū  
aliud inde seq̄. Secus in loco: qz locus violat⁹ si est sacer 7  
idiget recōciliatione t̄ps at nō. **C** Itē qz reddere debitū ime-  
diate vt petiē d̄bet cōiugi ne alteri piugi fornicadi occasiōez  
tribuat. Si tñ t̄ps vetitū simplr̄ obstat et ad reddēdū debitū  
eēt magna occasio ad fornicandū. Sic si quis petens debitū  
in p̄ncipio q̄dragesime tenetur scripture vsqz ad finē eius  
pp̄ t̄ps. phibitionē. si tñ sunt in loco sacro piuges qz trāseant  
ad locū nō sacz vbi possit debitū reddi facile ē: 7. si iteris dis-  
ferat reddito debiti nō p̄stat occasio ad fornicationē: qz nul-  
lū t̄ps iterdidit in q̄ fornicari cōiuges possunt cū se sil ad aliū  
locū trāssere possint qñ debitū alter eoz exegerit. Jō vī qd  
qñ loc⁹ immediate p̄t mutari ad debitū reddēdū nō solū petēs  
lz ēt reddēs debitū in loco sacro peccat mortalr̄. **C** Et qz di-  
ctū est de recōciliatiōe loci d̄z qz si in loco sacro sit effusio se-  
minis polluit 7. idiget recōciliatiōe: ex de p̄se. eccleie vī altarj  
c. si ecclia. s. Si ecclia nō p̄secrata cuiusqz fuerit semie aut sa-  
uis effusio polluta aq̄ p̄tin⁹ exorzata lauef: ne dīne lau-  
dis organa suspēdant. i. q̄sqz recōciliat⁹: qd sit per illā alpsio-  
nē aq̄ nō debet dici officia dīna in ecclia eadē: 7. lz est suspē-  
di organa laudis dīne. i. taceri. Idē p̄z de p̄se. di. j. c. Ecclesijs  
7. c. si motū. 7. c. de fabrica. Et lz est quocūqz effundat semen  
in ecclia. s. p̄ adulteriū p̄ ictū vī per fornicationē aut quēcū-  
qz modū ēt si fiat sine coitu vt in mollitie. Qz sic p̄ adulteriū  
ecclia polluit 7. idiget purgatiōe 7. p̄secra: vt in alle. c. si mo-  
tū. Idē 7. in mollitie erit: qz deterior act⁹ est cū sit crim⁹ nāz  
adulterio deter⁹: maxie qz magi p̄pe polluit loc⁹ p̄ mollicie  
quā p̄ adulteriū aut quēcūqz aliū coitū: qz p̄ mollicie semen  
in ipso loco effundit 7. realr̄ loc⁹ cōtaminat. In coitu. at non  
effundit semē in loco: qz recipit a patētē: 7. iō ista solū ē pol-  
lutio legalis. s. p̄ opionē legi. i. qz lex reputat locū pollutū: qz  
itra eū coit⁹ fact⁹ ē: per mollicie tñ ē sil real⁹ 7. legal⁹ pollutio:  
iō magi p̄prie ecclia erit tūc polluta: 7. idē est in coitu sodo-  
mitico vel bestiali aut q̄cūqz nām: cū sit va semis effusio 7  
maioris criminis qz adulteriū. Idē ēt est si qz vxorē in loco sa-  
cro coguerit: qz et polluit ecclia lz piugal act⁹ als licit⁹ esset.  
Aliq̄ tñ putat qz lz nō t̄z in coitu piugali: lz in adulterio vel  
fornicatiōe. Idē vī dicit huguit⁹ 7. hētur de p̄se. di. j. c. ecclijs  
i gl. **C** D̄z tñ qz q̄lrcūqz semē effundat in loco sacro polluit  
siue sit coitus piugalis siue nō: 7. idiget ecclia recōciliatiōe.  
Et p̄z qz ex de p̄secratio. ecc. vel alta. di. c. Si ecclia: quod  
si ecclia cuiusquam fuerit polluta semine aut sanguinis  
effusione

Ridet ad que-  
stus q.

B

ad. p. ar.

ad. 2. m.

Ridet ad q̄stus  
q̄nis.

B

L

D

M

S

S

D

effusioe lauetur: z de pfe. di. p. c. ecclesijs di nisi ab igne exu  
 ste aut sanguinis effusioe aut cuiusq; semine pollute fuerit:  
 q; p quacuq; effusioe seminis a quocunq; z qualrcunq; fiat ec  
 clesia polluitur. It nō spalius per adulteriu q; per alios coi  
 tus. Est tñ p b dōm q; ecclesia polluta aliqñ solū reconci  
 liatur; aliqñ aut recōciliat z reconsecrat. vt si fuerit homici  
 diū factū in ecclesia dz mundari z reconsecrari. de cōse. dist.  
 p. c. Si motū. 7. c. Ecclesijs. Si at fiat aliqua imūditia leuis  
 nō opz ecclesiā reconsecrari: sed soluz reconciliari. z ita est si  
 q; vxorē in ecclesia cognouerit. Si tñ adulterium cōmissuz  
 fuerit in ecclesia nō solū reconciliat: sed recōsecrat: q; in alto  
 c. si motū dz si homicidio vel adulterio ecclesia violata fuerit  
 diligentissime expurget z denuo cōsecret. Pro qlibet tñ se  
 minis effusione ecclesia polluit ita vt saltē indigeat reconci  
 liari: z sic glo. Hugui. loquit. s. q; si per coitū cū vxore ecclia  
 fuerit violata nō denuo psecrabit: z tñ nō negat q; dbeat re  
 conciliari: immo cōstet eam pollutā cē z pñ idigere aliqua  
 emūdatione: nō tñ emūdatioe z consecratione predicta vera  
 sunt nisi qñ semē effusum fuerit per somnū: q; tūc ecclesia nō  
 iudicat polluta eo q; illud nō est in pñate hois: qd tñ nō pos  
 sumus vitare nec est crimen nec imūdicia. Sic dicit de cōse.  
 di. pma. c. Ecclesijs in glo. s. q; si per somnū semē emittit ec  
 clesia non psecrabit itez. s. nec mundabit. z ita tenet cōmun  
 iter. Hoc etiā vep est quādo est māifesta ista pollutio vt  
 violatio ecclesie per seminis effusione: vt q; delinquentes vt  
 alter eoz confitet hoc: vel de hoc est fama z scandalū nasci  
 tur. Alioqn etiā si constaret alicui sacerdoti ecclesiā cē pollu  
 ram nō ideo cessare a diuinis in ea deberet nec reconciliatio  
 nem illius petere: q; istud esset dare opus in infinitū. s. vt sem  
 per inquiri deberet an pollutioes aliq; facte cēt in ecclesia  
 qd est incōueniens: sic. n. tenetur cōmuniter.

¶ An actus cōiugalis sit pectū ex conditione temporis.

¶ Questio. CCXXXVIII.

**Queritur** an coitus cōiugalis sit aliqñ peccatū  
 ex conditione tēporis. Cō dōm q; ali  
 qua impedimenta sunt pñalia s; actū cōiugale: z quedā sunt  
 pp reuerentiā sacroz vt orōnis: z ieiunij z similia: alia sunt  
 pp alias cās non sacras: vt ppter fecūditatē z mēstrua z pu  
 rificationē z silia. De pñis dōm q; h; actus cōiugalis in  
 se licitus sit. Interdū tñ abstinendū est ab eo pp reuerentiā sa  
 croz: z sunt tria tēpora sacroz ipedientia. s. ips ieiunij: orō  
 nis: z susceptionis eucharistie. De p p; q; iubent fideles  
 tpe ieiunioz abstinē a coitu: vt ait Aug. li. qdñū veteri z no  
 ui testamētū. z. xxxij. q. iij. c. xpiano cū vxore sua aliqñ pue  
 nire nō licet: vt sunt ieiunioz dies. z pp h; illa tpa que ab ec  
 clesia sunt instituta ad ieiunij phibēt pñtionē debiti inter  
 puges z nuptias celebrari. xxxij. q. iij. c. Nō opz z. c. Non  
 lz. Rō huius est: q; ieiunia sunt a nobis ad affligenduz  
 carnē nram: vt sic peccauimus per indebitas delectationes  
 ita z subtraham⁹ nobis eas que al's licite sunt. z tñ i actu cō  
 iugali est delectatio carnalis vehemens: iō tpe ieiunioz ab  
 ista abstinere iustū fuit: q; facilius est alicui abstinere a cibis  
 q; a venereis. Nō g; est cōmēdabilis abstinētia si q; a cibo  
 abstineat z venere delectationi velit vacare. Nam nō soluz  
 ab istis in qbus est delectatio: sed et ab illis in qbus nō ē de  
 lectatio talis z possumus iuste agere abstinendū est sic cessare  
 a litigijs z a repetitōe debitoz. Isa. 58. vbi de d' testat iei  
 unium iudeoz dicit. Ecce in die ieiunij vri iuenit voluntas  
 vra: z oēs debitores vros repetitis: ecce ad lites z pñtio  
 nes ieiunatis: z ista causa etiā reddid in allegato. c. xpiano.  
 ¶ Alia cā est: q; qui ieiunāt aliquid a deo impetrare volūt.  
 s. pñtioz remissionē vel aliqd bonū qd desiderant. Ut g; deus  
 facilius hoies exaudiat debet hō a licitis abstinē. vt dicit aug.  
 in allegato. c. xpiano. s. q; et a licitis abstinendū est vt facili⁹  
 ipetrari possit q; postulat. De. ij. s. de orōne dōm q; et tem  
 pore orōnis cessandū ē a coitu pugi. Sic dicit Hiero. z h; z  
 xxxij. q. iij. c. Sciatis. s. Sciatis ftes qñ qcuq; vxorē debitū  
 reddit vacare nō pñt orōni. Et ob h; in dieb; illis qd eccle  
 sia orōni vult hoies vacare iubet abstinē a coitu cōiugali: z  
 q; festiuitates institute sunt ad h; q; hoies in eis orōni vacēt  
 iubet q; in festiuitatib; ab vxoribus abstinēant. vt ait Aug.  
 xxxij. q. iij. c. Quotiescūq; s. Quotiescūq; dies natal' domi  
 ni aut relique festiuitates venerint nō solū ab infidelij cōcu  
 pinaz pñtio: sed et a pñijs vxorib; abstineri dz. Idē ambz.  
 z hētur. e. q. c. ftes. z. e. s. cā. De h; tñ dubiū est an in om

nibus festiuitatibus a pugi coitu abstinendū sit. Quidā di  
 cunt q; simplr in oibus: q; in allega. c. Quotiescūq; dz qñt  
 cūq; dies natalis dñi aut relique festiuitates aduenerit zē.  
 g; in oibus abstinendū dicit. Aliq dicunt q; nō ē necē ab  
 stinere a coitu pugi in festiuitatib; s; ē cōsilij qdā z per  
 tinet ad pfectionē. Dicendū tñ z meli⁹ q; pceptū est absti  
 nere in festiuitatib; z obligat sub pena pcti mortalis. Nō tñ  
 intelligitur de omnibus festiuitatibus: quia tunc semp absti  
 nendū esset a coitu: q; rari aut nulli dies sunt in quib; nō  
 sint aliqua natalitia martyru vel virginū aut alioz scōz: s; z  
 debet intelligi phibitio de festiuitatibus pñcipuis. Nā al's nō  
 vocamus cōiter festiuitates. iste autē sunt ille in qbus iube  
 tur hoies cessare a laboribus: vt p; de psecra. di. ij. c. Pronū  
 ciandū vbi nominant iste festiuitates z cōcludit q; epī in su  
 is epātib; denūciant eas pplo z seq; reliqs; s; festiuitates  
 per anū nō sunt cogendi ad feriādū nec phibendi. Et idē est  
 de festiuitatibus illis in qbus pñcipi a iudicialibus actibus  
 cessari e; de ferijs. c. Loquēstus. Q; cū ille sint magne festi  
 uitates ppter reuerentiā eaz iubet cessari ab actib; iudicia  
 libus. In ceteris at festiuitatib; licet puges carnalr cōmifce  
 ri. Idē autē v; de festiuitatib; statutis in singulis puincijs:  
 q; etiam in eis abstinendū ē a coitu: s; nō sit tāta obligatio sic  
 in eis que sunt de iure cōi. Hoc t; Joan. z Hostie. in sūma ti.  
 de spon. z matrimo. in. s. quis sit effectus. Causa at qua  
 re abstinendū sit tpe orōnis est: q; orō dicit quēdā motū z ele  
 uationē animi in deū. Omnia g; illa per que ipeditur oratio  
 nis feror debent prohiberi tempore orationis. Nihil tamē  
 magis tollit animi eleuationē in deū q; ipse coitus siue sit cō  
 iugalis siue alius quicūq; sicut dicit Aug. li. soliloquiorum.  
 Nihil eē sentio q; magis ex arce deiciat animū virilē q; blā  
 dimenta femine corporūq; ille cōtactus. Nō solū. n. deicit ab  
 arce cōtēplationis imo oīno aufert cōtēplationē: quia abfor  
 bet hominē ita vt ipossibile sit in ipso aliquid itelligere vt di  
 citur. 7. ethic. c. 15. Et propter hoc prophete quādo vacabat  
 actui cōiugali nō recipiebant reuelationes a spiritu sancto.  
 vt ait Hieronij. super Matthe. z. xxxij. qdē. ij. c. Cōnubia. s.  
 pñbia legitima carent quidē peccato: nō tñ tēpore illo quo  
 pugi actus geruntur pñtia spūs sancti dabitur: z si  
 propheta esse videatur qui officio generationis obsequitur.  
 ¶ Alia causa est eadem que in ieiunio. s. quia in oratiōe ali  
 quid petitur a deo: z vt facilius exaudiat debet homo absti  
 nere a licitis seipsuz affligēdo. xxxij. q. iij. c. Christiano. Et h;  
 quia deus exaudit homines afflictos. psal. 50. cor contrictū  
 z humiliatū deus non despiciet. Sed obicitur q; tempo  
 re orationis non sit necessariū abstinere ab actu cōiugali:  
 sed solum ex voluntate cōiugum: q; dicitur. pma corinth. 7.  
 Nolite fraudare inuicem. s. redditione debiti: nisi forte ex cō  
 sensu ad tēpus vt vacetis orationi. Dicendū q; quedā sūt  
 orationes quas sponte z ex super erogatiōe coniuges face  
 re volunt: z alie sunt orationes solēnes. i. dies institute ab ec  
 clesia generaliter ad orandum. De primis verum est q; non  
 licet alteri cōiugum ppter orationem subtrahere debituz al  
 teri: sed oporteret ambos consentire ad hoc siue ambo orent  
 siue non: dum tamen ambo consentiant q; debitū illo tēpore  
 non petatur nec reddatur. Et de hoc loquit apostolus. de se  
 cundis temporibus orandi. Dicēduz qd coniuges obligan  
 tur in eis abstinere cum ecclesia preceperit. Et satis apparet  
 q; intelligatur de oratione priuata quam specialiter vult fa  
 cere aliquis cōiugum. Quia dicit q; non fraudet alterū de  
 bito nisi ambo consentiant. Si enim intelligeret de oratiōe  
 solēni non stare: quia ad illam ambo coniuges equaliter te  
 nentur: z non requiritur consensus eozuz: q; ex lege sūt ob  
 ligati. ¶ Item patet: quia dicit q; postea reuertatur in id ip  
 sum ne temptet eos sathanas. Ex quo inuitur q; tempus il  
 lud orationis de quo loquitur est indeterninatum: quia dicit  
 tur q; reuertantur postea ad coituz cōiugalem. Si intellige  
 retur de oratione solēni nō oportebat q; diceret q; postea  
 reuerterentur in id ipsum. Quia tempus festiuitatis deter  
 minatum est: z cessante illa cessat phibitio pugi actus  
 z ipso iure coniuges habent potestatem licite exercēdi hūc  
 actum. Intellexit ergo de oratione priuata ad quam ex solo  
 consensu faciendam possunt abstinere a coitu. Et ista nō ha  
 bet tempus determinatum: sed potest extendi vel breuis eē  
 ad nutum cōiugum. Et sic posset vnus fraudare altez pre  
 textu orationis vsq; ad lōgu tēpus nolēdo alij dbitū reddē.  
 3 deo

318  
 Rñdes ad  
 questus. q.  
 B  
 pma rō.  
 2. rō.  
 C

Opi. q.  
 ruidas. D  
 E  
 F  
 G  
 H

Ideo dixit q non se fraudarent sed reuertent in id ipsum. i. itez ad copulā pūgalē. Apl's aut loquutus fuit solū de ista oīone pūuata: q tpe suo nōdū erant alique festiuitates per ecclesiā institute ad oīonē solēnē in qbus obligarent coniu ges abstinerē a coitu. Jō de sola oīone pūuata loquutus est ad quā requirit' sensus amboꝝ vt in ea abstineat a debito carnis. **C De. iij. dōm q etiā pp susceptionē eucharistie abstinere debent iuges a coitu. Tenent. n. saltē semel in āno eucharistiā recipe oēs fideles. ex de peni. z remi. c. Oēs: z p illo tēpoꝝe quo ex nēcitate iuris recepturi sunt eucharistiāz tenentur abstinerē a coitu etiā si al's suscipe velint abstinerē debēt. sic dixit Hiero. z hētur. xxxij. q. iij. c. Sciatis frēs qm̄ qcuq; vxorū debitū reddit de carnis agni comedere nō debet. z reddid' ibi cā. s. q; si panes ppositiōis ab hīs qui vxores suas tetigerant comedi nō poterant quāto magis ille panis qui de celo descendit nō p̄r ab hīs qui pūgalibus paulo an' hēserē cōplexibus violari atq; ptingi. Nō tñ per b̄ credendū est pūgalē eē malū: sed ad hoc q quis licite z reuerenter eucharistiā sumat ab opibus carnis abstinerē debet. Qz ēt si opus carnalē malū nō sit irreuerentia tñ que dam marcia est q quis res valde spūales tradat existentib' i ope valde carnali: q; per hoc non exhibet debita reuerentia rei spūali. Sicut sedere ad mensaz bonū est: qd tñ rege adueniente qui sedet non asurgat sed p̄tinuet cibū irreuerentia ē z peccatū. Sic est de sumptione eucharistie que maximā reuerentiā exigit cū sit ibi res optima. s. caro z sanguis xpi: an tñ semp sit abstinedū a coitu qm̄ eucharistiā suscipiēda est z an pollutio nocturna impediāt eucharistie susceptionē dicitur infra. q. 245. **C Ex p̄dictis autē infertur q temporib' oīonīs z ieiunioꝝ non solū debitum exigendū nō est sed ēt nuptie nō sunt celebrāde z ob hoc: quia in qdragesima gñā liter sunt ieiunia nō lz ibi nuptias facere. xxxij. q. iij. c. Nō opz. z. c. Non licet etiā a. 70. vsq; octauas pasche z trib' ebdomadibus an' festiuitatē scti Joā. z ab aduētū dñi vsq; ad epiphaniā nuptie non celebrant' eo q ista tpa p̄tim ad ieiuniū p̄tim ad oīonē z p̄tim ad sumptionē eucharistie p̄tinēt. xxxij. q. iij. c. Nō oꝝ. z. c. Nec vxorē. z ex. de ferijs. c. capellanus. **C Dōm autē circa hec q t̄pibus istis non licet coniugibus petere debitū: reddere tñ licet q̄stacūq; sit festiuitas vel ieiuniū z ēt si eucharistiā sumēda sit ad certū diem ab vxorē q; pūgū vel altero eoz z exigat debitū ab eo qui sequenti die suscepturus est eucharistiā tenet reddere ne detur occasio fornicandi alteri pūgi. Et hoc q; nulla exceptio est quin semp petitus d̄bitū teneat reddere: non obstāte tpe nec alia circūstātia. ex de pūgio leprosoꝝ. c. ij. Et tñ p̄t quis iterdū petere debitū in istis t̄pibus z q nō peccet mortāl' lz regulanter sit p̄ctm̄. Rō est q; si sine p̄ceptū: z cum aliq' nēcitate vel infirmitate petat debitū p̄ctm̄ non est. vt si qs scies vxorem nō posse p̄tinere z verecundā in petendo debitū z q si nō exigit ab ea debitū fornicabit' etiā in istis t̄pibus p̄t exigē vir z nō solum p̄t sed ēt meret' exigēdo: q; ex charitate agit si v̄sitr' p̄sumat q ipsa fornicabit' nisi illo tpe cōmisceat viro suo. Vel si forte vir erat fragilis nō potens cōtinere: z vt vitaret fornicationē illo tpe potuit. Debitū solū peccat veniali ter nisi in p̄ceptū agit. s. nō curans de p̄stitutione ecclesie q; eū ad abstinentiā illo tempore artat: q; tunc contēptus facit peccatum mortale.******

**C An sit conueniens id quod in p̄cedenti questione dcm̄ d̄ abstinentia a coitu coniugali t̄pib' p̄positis. qd. CCXXXIX.**  
**Queritur** p̄pter p̄cedētia: q; dcm̄ est q; tēporib' sacris iuges impediunt' ab actu pūgali. s. tpe oīonīs z ieiunioꝝ z eucharistie suscipiēde an veniunt sit. **C Dicunt qdā q; est inconueniens: q; subueniēdū ē morbo qm̄ inualefcit. z tñ istis t̄pibus p̄t occupia insurgere sic alijs t̄pibus z aliq' tūc qm̄ insurgit q̄ nō d̄z tunc phiberi remediū exigendi debitū. **C Itē nō est aliqua cā qre nō debeat exigi debitū dieb' festiuitatib' nisi: q; sunt oīoni deputati: s; in illis diebus sunt hore determinate oīoni q; in alijs lz debitum petere: z sic nulla dies erit in qua nō liceat. Qz idē erit de diebus in qbus sumit' eucharistiā. **C Dōm q; aliq' tpa sacra sunt illicita ad petēdū debitū. sic dictū est p̄ce. q. q; sic ali qua loca ex eo q; sunt sacra vetat' ibi deb' tū exigi z reddi. ita z in qbusdā tēporib': q; sacra sunt nō debet exigi debitum. Rō est q; lz actus pūgalis nō sit mal' sic nec matrimonij est malū: tñ p̄pter carnalē delectationē vehementē deprimit******

rōnē ita q; in actu illo nihil itelligi possit. 7. etbi. c. is. Et qm̄ dies festiuitatū sunt instituti ad oīoni vacandū in qua requiritur eleuatio mentis in deū vt ostensum est p̄cedē. q. debet in festiuitatibus phiberi act' pūgal'. Qd apl's inuit dices nō esse fraudādos iuges debito nisi ad tps ad vacandū oratōi. Et sic v̄ q; oīo abstinentiā exigit a coitu vt bene fiat. Eadem rō est in ieiunio z susceptionē eucharistie vt dcm̄ est p̄ceden. q. Et tñ magis nēcia est abstinentia a coitu in oīone q; in ieiunio: q; fructus oīonīs nō est nisi ex b̄ q; mens eleuatur in deū. z tñ actus carnalis repugnat valde huic eleuatōi. Secus in ieiunio: q; ieiuniū est ad macerandū carnes. z tñ ēt si qs tunc fornicetur nihilominus macerat in carne lz illa maceratio nō sit fructuosa. **C Ad p̄mū dōm q; lz t̄pibus sacris veterē coitus z cōcupiscentia possit insurgere: p̄nt. tñ aliq' remedia adhiberi ad reprimentā eā: p̄ illo tpe sicut adhibent semper illi qui cōtinētia p̄petuā seruant. **C Ad. ij. dōm q; lz nō obliget hō orare oibus horis diei festi tenet tñ se tales exhibere. vt sit idoneus ad hoc q; singulis horis possit orare: q; q; nō orat in vna p̄t orare in altera. Si tñ liceat in festiuitate debitū petere erit homo p̄ illa hora, nō solū occupat': s; ēt in dispositus ad orandū per quādā indispositionē p̄trarie tatis. Qd d̄r q; in festo lz comedere z dormire in qbus non p̄t eē oīo. Itē tñ sunt occupatiōes disparate sed nō sunt dispositiōes p̄rie: q; nō repugnant oīoni: coitus at est p̄ria dispositiō: q; totalit' tollit fortior z eleuatio mentis in deū p̄ coitū in quo hō efficitur tot' caro: q; nō lz aliq' p̄te diei festi petere debitum. De hoc sanct' Tho. 4. sen. di. 32. arti. 5. s. b̄ art. j. **C An exigens debitū diebus festi semp peccet. Qd. CCXL.******

**Queritur** circa id qd sup dicebat. q. 238. s. q; exigens debitū dieb' festis peccabat an sit v̄p. **C Dicunt aliq' q; semp peccat. Dicit. n. Grego. sp̄ dia logoꝝ. qd mulier quedā q; p noctē a viro suo cognita fuerat mane ad p̄cessionē veniēs a diabolo arrepta ē. Sed hoc nō fieret nisi peccass' mortāl': q; p peccato mortali tradit' hō sa thane. p̄ corin. v. ḡ mortāl' peccauit. **C Itē qui fecit p̄ p̄ceptū dei peccat: sed p̄ceptū erat exo. 19. iudeis suscepturis legem nolite appropinquare vxorib' v̄ris: z sic peccarent mortāliter' cōtra fecissent. A fortiori at peccabūt in nouo testō qui vtētes sacris reb' vtunt' coitu pūgali: q; magis sacra s̄ ea que in nouo q; que in veteri testō erant. **C Dōm q; circūstantia alicui' si solū est circūstātia nō p̄t dare grauitatē infinitā actu: z tñ appropinquare vxori die festo circūstātia q; dā est. Cū ḡ ipse coit' pūgalis in se bon' est nō p̄t per istā circūstātia effici p̄ctm̄ mortale: q; per b̄ acciperet grauitatē infinitā. Dōm ḡ q; absolute nō est p̄ctm̄ petere debitū in die festo nisi sm̄ q; ab ecclia vetitū ē. Et tūc iste act' p̄ b̄ malus efficit q; p̄ceptū est. Interdū tñ in dieb' ieiunioꝝ z festiuitatib' d̄bitū licite petit: vt si sit ad vitādā fornicationē in vxore. Si tñ fiat ad plē gignēdā vl' vitādā fornicationē in seipso vl' ad libidines saturādā peccatum est. Et dicūt aliqui eē veniale solum. Alj autem mortale: z tamen lz sanctus Thomas q; sit veniale. Qd v̄p v̄r qm̄ sit ex infirmitate carnis. s. ad vitandā in seipso fornicationē. Si tñ sit ad libidinē saturandā mortale ē: z b̄ siue p̄tineat libido intra terminos matrimonij siue non vt aliqd opes phibitio ecclie. Et b̄ cōi. tenet. Et tñ sanct' Tho. vult q; ēt qm̄ ad solā libidinē saturādā petit d̄bitū veniale est si p̄tineat libido itra limites m̄rimoniū. Graui' tñ p̄ctm̄ ē q; cū ex sola infirmitate carnis d̄bitū petat vt vitet i seipso fornicatōes. b̄ at v̄r eē fauorabili' lz fortassis nō eēt tā secuz: z tñ qcqd teneat nō ē resistēdū. **C Ad p̄mū d̄m d̄m p̄t qd forte illa mulier ad solā libidinē saturādā fuerat cognita petēs d̄bitū a viro: z delectatio q; q̄rebat erat ex limites m̄rimoniū: z sic mortāl' peccaret: z arriperef a demone. **C Aliē p̄t d̄m q; nō peccauit m̄lier in b̄ q; cognita ē a viro suo debi tū reddēs: s; q; irreuerēter igessit se ad diuina p̄sciam. Nō n. debuit se ingerere p̄cessiōi: z alijs sacris: cū a viro cognita eēt p̄cedēti nocte. **C Ad. ij. dōm q; iudei forte nō peccarent mortāl' cogscēdo vxores suas lz eēt eis vetitū tpe susceptionis legis: q; ista dabant' ad quādā mūditiā z hōestates non nēcia. Meli' tñ dōm est q; iudei peccarēt mortāl' si p̄ facerēt q; p̄ceptū dei exp̄ssuz fuit traditū eis adeo sine b̄ z tenebantur fuare. Nos tñ nō tenemur fuare: q; m̄ta data erat iude is q; cerimōia fuerūt: z p̄tēbāt ad quādā ritū extiorē z mūditiā q; nos obfuarē n̄ obligamur nisi ecclia exp̄sse iubēt. De hoc sanctus Tho. 8. sen. di. 32. arti. 5. sub articu. ij.************

Ad p̄m ar<sup>m</sup>  
B  
Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>  
C

Opi. q̄rūdā  
prima rō  
p̄rō  
2<sup>a</sup> rō

A  
Rn̄. aucto  
ris.

B

Ad p̄m ar<sup>m</sup>  
C  
E

S. Tho.

3

7

2

Opinio  
d̄m d̄m  
p̄rō.  
2<sup>a</sup> rō.

R̄ndet  
ad que  
fuit. q.



An illa psona a q̄ peti debitu iugale dieb' festis reddere teneatur.

Questio. CCLXI.

Queritur an ille a quo debitu exigit die festo teneat reddere. Dicunt qdā q̄ n̄: qz peccates z p̄sentietes eq̄l'r puniunt. s. qz vtriqz morte digni sūt ad rō. p̄. Nō tñ lz peti debitu die festo. vt dcm̄ est. qui tñ reddidit p̄sentit petēti. ḡ peccat sic ille. Itē p̄ceptū affirmatiuū obligat p̄ aliq̄ determinato tpe: s. tpe quo q̄ orat. nō p̄t reddere debitu: ḡ nō obligat reddere quicūqz peti. Dcm̄ qd̄ reddere debitu est simplr de necessitate. iō nulla excusatio ē q̄ tñ ad tps nec q̄tū ad locū. ex de iugio leprosoz. c. 2. z. 33. q. 5. c. Si dicat. Un̄ apls dixit q̄ nō se fraudaret d̄bito iuges nisi ex p̄sensu ad vacanduz orōni ad tps. Quicūqz ḡ exigit debitu reddēdū est. Et et si p̄cederet sibi mutuo iuges licētā abstīnēdi p̄ aliq̄ tpe in quo oraret z alter eoz p̄teret z debitu petere vellet tenebat al' sibi reddere nō obstat licētā data de abstīnēdo: qz quicūqz tpe p̄t illa reuocari maxie: qz als eēt occasio fornicādi ei cui surgeret p̄cupiscētia. Ob h̄ ḡ lz ecclia vetuit qbusdā t̄pibus peti debitu nullo tñ tpe vetat reddi s̄ pot' iuber. Ad p̄mū dcm̄ q̄ iste a quo debitu exigitur non p̄sentit. Nā petere debitu voluntariū est: reddē autem est oīno neciū: qz debitu est. Reddens ḡ nō p̄sentit petenti: qz p̄sensus est actus libertatis: z tñ in eo qui teneat ad aliq̄ respectu: illius actus nō est aliq̄ libertas. Iō reddens non p̄sentit: sed cū dolore reddit dolēs qz tantā necessitate incurret vt p̄tra ecclie p̄ceptū agere aliqd cogat. Secus at̄ esset si nō tenerent iuges mutuo ad copulā: qz tūc si petente vno p̄sentiret al' si peccaret petēs peccaret et reddēs. z ob hoc ecclia vetuit peti debitu. z tñ nō vetuit reddi: qz qd̄ libtatis est p̄t tolli q̄ autē est: necessitatis non p̄t tolli. z tñ de lege diuina est qz teneant iuges ad reddendū d̄bitū. Nō potuit ḡ ecclia: artare eos ad nō petendum. p̄ aliq̄ tpe: qz talis res magis est voti q̄ p̄cepti. Iō sepe ecclia iponit quibusdā in penā qz debitu nō exigit: et tñ nūquā absoluit eos a debito reddēdo ex de eo qui cognouit p̄sanguī. vxo. su. c. Trāsmis- se. Sic et̄ in eo qui h̄z p̄sciētā aliquā de p̄sanguinitate vel af- finitate: quā tñ non pōt pbare ad hoc qz fiat diuorzi. teneat d̄bitum reddere. z tñ nō licet ei petere. ex de resti. spo. c. Lras z de sen. excō. c. inquisitioni. Ad. ij. dicendū qz lz oīo d̄beat fieri in aliq̄ hora d̄terminata. i. in vna z nō in oibus non ta- men est illa limitata que sit vñ nō p̄t in aliq̄ hora ipediri oīo qn possit in alijs recuperari. z sic nō est aliq̄ hora in qua peti- tus debitus nō teneat reddere. Aliter p̄t dici qz lz teneamur orare in die festo nō est tñ tāta obligatio quin illa possit tolli vel ipediri aliq̄ tpe per aliā maiore obligationē sicut est obligatio de reddendo debitu p̄tra quā nulla recipit excusa- tio. ex de iugio lepro. c. ij. De hoc sanct' Tho. sc̄do sentē. ar- ticu. 5. sub articulo tertio.

An nuptie sint phibite aliquo tēpore vel debuerint pro- hibere.

Questio. CCXLII.

Queritur an nuptie aliq̄ tpe sint vetite aut veta- ri debuerint sic dicebat. s. q. 238. Alii qui dicunt qz nullo tpe debent vetari: qz matrimoniu ē sac̄z qdā z nuptie sunt celebratio matrimonij: s. celebratio alio- rū sac̄oz nūqz est interdīta ḡ nec debent nuptie aliq̄ tpe i- terdicti. Itē magis icōueniēs est debitu peti dieb' festiuis z reddi q̄ nuptias celebrari: qz magi de sac̄o est in nuptijs q̄ in petitione debiti. z tñ lz debitu peti in festiuitatibus ex aliqbus causis vt pp vitandā fornicationē i vxoze: ḡ licebit nuptias celebrari in festiuitatibus. Itē si eēt p̄ ecclie. p̄cep- tus nuptias celebrari in festis matrimonia sic celebrata se- parantē: z tñ nō sepant ḡ non est p̄ p̄ceptū. Dd̄s qz nu- ptias celebrare z d̄bitū petere aliq̄ mō p̄tinet ad idē eo qz in vtriqz est coit' iugalis. Sed differt qz in nuptijs incohat: i alijs at̄ petitionibus debiti p̄riuat. Iō sicut fuerunt aliq̄ tē- pora interdīta ad petitionē debiti: ita z aliq̄ interdīcantur ad nuptiaz celebrationē lz nō oīno eadē. Qz ad petitionem debiti festiuitates solū z q̄dragesima cū alijs t̄pibus ieiunio- ruz obstant: z tñ ad celebrationē nuptiaz alia tpa obstat. s. a septuagesima vsqz ad octauas pasche z tribus ebdomadi- bus ante festiuitatē festi Joan. z ab aduentu dñi vsqz p̄ epi- phaniā. vt. 33. q. 4. c. Non opz: z sic maiori tpe interdīcti cele- bratio nuptiaz q̄ petitiō debiti. Rō autē est: qz qñ noue spō se accipiunt in iuges ad p̄sumationē matrimonij aius vtro- ruz magis anellat ad curā carnaliū delectationū: qz carna-

les hoies p̄mos illos p̄cubit' p̄ magna felicitate hnt: qd̄ nō fit in seq̄ntibus. Un̄ magis carnales ibi efficiunt etiā ad or- dendū istā leticiā dissoluunt hoies in multis: z nō soluz dis- soluunt sponi sed etiā plurimi ali. Un̄ maius impedimentū est ibi ad spūalē eleuationē mentis q̄ in petitione quottidia- na debiti. Iō debuerunt maiori tēpore interdīci nuptie q̄ pe- titio debiti iugalis. Et sunt tpa ista que p̄tinent ad orōnem vel ad sumptionē eucharistie vt hoies vacantes orationi ali- quāto tpe disponerent se ad digne sumendū Eucharistiaz: z p̄pter hoc tria tēpora interdīta sunt ad nuptias. s. a septua- gesima vsqz ad octauas pasche: z hoc p̄p̄ cōmunionē que fieri debebat in pascha: z etiā nunc fit. Et per tres ebdoma- das ante festuz beati Joā. quas aliqui cōputant a tribus die- bus ante ascensionē vsqz ad octauas penthecostes propter cōmunionē que in penthecoste fieri solebat. Et ab aduentu dñi vsqz ad epiphaniā p̄pter cōmunionē aliā que etiā tpe il- lo fiebat. Qz fm antiq̄s canones erant tria tpa cōmunicādi. s. in pascha z penthecoste z natiuitate dñi. Et ob hoc p̄ ali- quātū tēpus ante ista festa z post vacabat oratiōi vt eucha- ristia digne reciper. z ad hoc interdīcebant nuptie que maxi- me repugnant spirituali eleuationi mentis in deū. Nūc autē lz non manent illa tria tēpora cōmunicādi quia non tene- mur nisi semel in anno cōmunicare sic semel cōfiteri: extra d̄ peni. z remi. c. Ois. tñ tēpora que tunc interdīta erant etiaz nūc interdīta manēt. Quia lz nunc nō obligemur ter in an- no cōmunicare vt tñ ecclia nō auferret occasione benefa- ciendi eis qui als facere hoc poterant: vel ad faciendū incli- narentur noluit licentiā dare nuptias celebrandi tēporibus illis qz per hoc non solū necessitas ad cōmunicādi sed etiaz occasio sublatā maneret. Ideo fuit p̄ueniens qz ista tpa ma- nerent semel interdīta ad nuptiaz celebrationē z ita ma- nēt. Ad p̄mū dicendū qz nō est de celebratione nuptiarū sicut de alijs sacramētis. Quia in nuptijs p̄pter nouas spō- sas accipi a viris sunt multe dissolutōes in munda. vñ z car- nalibus gaudijs que tollunt eleuationē mentis in deū. In alijs autē sacramētis nihil mundanū fit: iō celebratio illorū nullo tēpore phibita est. z etiā ipse cōtract' matrimonij nul- lo tēpore fieri phibetur: qz cōtractu non solent accipi sponse a sponsis nec fieri aliqua hūana gaudia z carnalia. Un̄ ille p̄tractus nihil obstat orationi z ieiunio iō oī tēpore licit' est. Secus autē de nuptiaz celebratione p̄pter causam dictaz. Ad 2m̄ dicendū qz in receptione debiti aliquo mō impedi- tur eleuatio mentis in deū. iō sunt certa tēpora in qbus iter dicitur petitiō debiti: z tñ maiora sunt in quibus iter dicitur celebratio nuptiaz: eo qz in nuptijs magis dissoluūt hoies q̄ in q̄ttidiana z assidua redditiōe debiti. vt dcm̄ est. Ad tertiu dcm̄ qz lz cōtra interdīctū ecclie fuerint nuptie cele- brate nō rescindunt matrimoniu: qz an̄ celebrationē nuptia- ruz erant vera matrimonia: s. cta: z matrimoniu qz semel ve- rū est nō p̄t vnqz separi quātū ad vinculū p̄pter qd̄cūqz sup- ueniēs. Sed ob̄iect' qz. 33. q. 4. c. Nō opz: interdīcti nu- ptias celebrare p̄dictis t̄pibus: z d̄ ibi qz si factū fuerit sepa- rentur qui nuptie celebrauerūt. Sed itelligit' de separatio- ne ad tps ad agendū p̄nias p̄ pctō. s. qz p̄ interdīctū ecclie nu- ptias celebrauerūt. Sic p̄z ex de matrimonio scto. c. Ex lris z sic exponit in dicto. c. Nō opz. De hoc sanct' Tho. 8. sent. di. 32. articu. 5. sub articulo tertio.

An tempore impregnationis liceat vti actu coniugali.

Questio. CCXLIII.

Queritur de tēporibus alijs nō sacris qb' accedē ad vxoze est illicitū: z p̄mū est tpe ipre- gnatiōis. Dicunt enim quidā qz peccatū est ad vxoze accedere postquaz cōfiterit eam esse p̄gnantē. Sic enīz di- cit Ambrosi' super epistolaz ad corinthi. z. xxxij. qd̄. iij. cap. Si causa. s. Si causa p̄creandoz filioz ducitur vxoze nō ml- tuz tēpus cōcessum videt ad ipsum vsum: quia tēp' cōcept' z ptus iuxta leges cessare debere vsum carnis demonstrant. Et hierony'. increpat istos qui post vxoze secūditatē eis ad cōmiserunt. xxxij. qd̄. iij. c. Origo. s. Certe qui dicunt se cau- sa rei publice z generis hūani vxoze iungi z filios p̄crea- re imitentur saltē pecudes: z postqz vxoze veter intumuit non pdāt filios: nec amatores se vxoze p̄beat s̄ maritos: d̄ p̄dere filios qui illo tpe accedit ad mlierē qñ p̄cipe nō p̄t: qz ex q̄lz actu p̄t seq̄ p̄ceptio: cū tñ semel p̄cepit mulier quicūqz pa- riat p̄cipe iterum non potest. Ideo non expedit cōmiseri ei.

Dicit

Opinio q̄rūdas. p̄ma rō.

2. rō. Rūdet ad quesituz. q.

Ad p̄m̄ ar̄m B

Opio q̄run- dam qz sic. p̄ rō

2. rō. tertia rō.

Rūdet ad quesituz. q.

B

ad. p̄ar.

Ad 2m̄ ar̄m

Ad 3m̄ ar̄m

Rūdet ad q̄stū q̄onīs.

B Quare tpe pre- gnatois no bbe- ant pu- ges que p' ro

L 2' ro

D 3' causa

E Decla- tio au- ctoria

f Ad p' m

Dicit et q' qui sic comiserent no sunt mariti, s' amatores, s' ardentes amatores vxoz q' in vxozibus pprijs vocant adulteri. e. c. Origo. Istos quoq' increpat. Istos, asserens esse detestabiles, pecoribus, xxxij. q. vij. c. Non solu. s' sunt qda qui sic aialia absq' vlla discretionē indefinēter libidini fuit: quos ego nec mutis pecorib' copauerim. Pecora. n. cu' conceptint vltra no indulget maribus copia sui. **C** La aut' qre tpe ipre gnationis no debeant piuges cōuenire est. **C** P'ria qz est p' intentionē m'rimonij que est ples: vt ait Ambro. sup' Lucas 7. xxxij. q. ij. c. pudor. Et tñ post ipregnationē non pnt gigni aliq' filij quousq' illi nati fuerit. **I**o superfluū est tñ accedere ad vxozes. Et sic intelligit allegatur. c. Si cā. 7. c. Origo. **I**o dicit Hiero. q' no perdāt filios. Et tñ pdunt qñ comiscetur vxozibus p'gnatibus: qz cōstat inde plē non posse seq' quousq' p'or cōceptus de ventre exierit p' natiuitatem vel abozsum. Et ob hoc aliqs dicit istud esse pctm cōtra nām in lege m'rimonij. Sicut. n. simplr est cōtra nām in venereis ille act' ex quo non pōt sequi ples vt bestialis: sodomiticus 7 filies. ita 7 m'rimonialis ex quo non pōt sequi ples. Et ita est de coitu post cōceptum. **C** Secūda cā est ppter periculum. **Q**z qñ venter vxozis multū intumuit periculū est cognoscē eaz qz poterit pati abozsum. Et de hoc pōt exponi dictū Hiero. i allegato. c. Origo. s. ne filios perdant. i. vt no destruat filios iam cōceptos: qd fieret si per accessus ad p'gnatē cōtingeret eam pati abozsum. **C** Tertia cā est: qz tpe cōceptus non videt coitus piugalis eē nisi ppter delectationē. Et hoc perinet ad amatores vxozū. Unde dicit Hiero. e. c. Origo. ne se amatores vxozibus prebeat: sed maritos. s. Si cognouerint eas postq' vter intumuit: 7 tamē amatorē esse vxozis facit esse adulteriū eius. e. c. **C** Dōm q' tēpore ipregnationis sic quolz alio tpe pōt debitū peti 7 reddi sic alijs tpalibus: si piculū nullum est de abozsu. Si putat esse piculū: vt qz venter multū intumuit: vel qz putat manifeste ppter vxozis dispositionē q' fetus peribit non debet peti debitū nec dz reddi: si quisq' piugum petierit. **Q**z non dz fieri homicidiū vt reddatur debitū. Et tñ per abozsus homicidiū est qñ iam est foetū puerperia. xxxij. q. ij. c. Aliqñ. 7. c. **Q**z vero: 7. c. **M**oyses. **I**o comisceri no debet: lz si putet esse aliqs modus cognoscēdi feminā securus quo euitet periculū etiā mutato mō psueto licebit tpe illo ipsi reddi debitū: vt onus est. s. q. cccxvj. **E**t tñ valde melius q' abstereret vt no mutaret modū psuetum coitus. Si tñ peti iportune a viro debitū tenet ipse quo poterit reddere. **Q**uādo tñ nullo mō putat sine periculo pro lis posse reddi debitū non dz reddi et si instat petat: qz in tali casu nemo est obligatus. **N**ā ad peccādū mortali nulla est oblo. 7 ita est si debitū redderet qñ credit' ples pitura p abozsus. Si aut' no timeat periculū vt qz nouus est cōcept' nec dū multū intumuit vter licite reddi 7 exigi: qz matri moniū non est institutū solū in officiū: sed nūc principalr in remediū ad vitandū fornicationē. p. corin. 7. Et qz cōtingit post conceptū ipsas p'gnates appetere plus coitū q' ante ipregnationē ne def' occaso fornicandi lz eis petere debitū. **M**axie qz tēpus ipregnationis longū est: 7 si toto illo tēpore obligaretur piuges absterere a coitu difficile eis eēt. **I**deo no artant: maxime cū dixerit apl's q' no se fraudarent debito nisi ad tps vt vacaret ozoni. p. corin. 7. **T**ēpora ergo cōceptionis no exclusit. De periculo aut' nihil exclusit: qz et si lex hoc no diceret: manifestū est q' no deberet reddi debitū qñ esset manifestū periculū de morte cōceptus. **C** Ad primū dicendū q' verū est q' si matri moniū ad solā prolē eēt institutū nūq' liceret comisceri piugibus tēpore ipregnationis. **Q**z tñ magis datū est iā in remediū fornicationis vitandē q' in officiū gignēde prolis: licet ad vxozē accedere quousq' tēpore quo sine piculo pōt cognosci. 7 ita loquit' Am bro. in alkato. c. Si cā. s. Si cā pcreandoz filioz ducit vxoz non multū tēpus pcessum videt ipm vsuz. **Q**uasi dicat. Si ppter hoc solū vxoz ducit: paucū tps sufficit ad vsuz piugalem. Si tamē causa vitandē fornicationis ducat vxoz multū tēpus necessariū est vt sit licitū: ne si artent tēpora no inueniatur remediū ptra cōcupiscentiā. **C** Lū autem dicit q' est contra nām matri monij cognoscere vxozē p'gnatē: dicendū q' verū est si esset matri moniū ad solā prolē. Et tñ est etiā ad vitandā fornicationē. vt dictū fuit. **I**deo quādoquē piuges coeunt ad illā vitandā fm legē matri monij agunt. Si autē dicatur q' est ptra legē nature coitus. qz coitus est ad gene-

randum: dōm q' illos coitus vocamus cōtra naturā ex quibus quātum ad seipos no potest ples sequi: sicut ex molli cie: 7 coitu cū femina extra vas debitū. **I**o isti sunt semp vetiti 7 detestabiles. **C**oitus aut' qui cū femina est fm se semp est talis qui possit pdesse ad gnationē. qd at impediatur se qui prolē inde eo q' cōceptus alius factus est per accis: id nūq' vocatur iste coitus cōtra nām licitus g' est. **C** Ad 2<sup>m</sup> dōm q' etiā Hiero. loquit' de coitu matrimoniali si sit solum ad prolē gignendā: qz tunc no opz miseri vxozibus post cōceptum. **U**nde dicit certe qui dicit se cā rei publice 7 generi humani filios procreare imitent saltē pecudes 7 c. **E**t tamē non est matri moniū ad hoc solū vt dictum est. **I**deo etiā in illo tēpore licet cōuenire carnalr nisi ppter piculum: vt fuit dictum. **C** Ad tertiu' dicendū eodē modo q' **I**sidorus increpat hoies volens deducere eos: saltē ad p'inentiam pecoz: qz honestū est q' postq' vter vxozis intumuit q' vir no accedat ad eaz. Et tñ si accesserit no sequitur q' peccet: cum liceat sibi debitū reddere 7 exigere. **C** Lū aut' dicit q' cognoscentes tali tēpore vxozes sunt vehemētes amatores. **D**ōm q' pōt fieri istud ex multis causis. **Q**z forte vir vt caueat fornicationē quam timet de vxoze accedit ad eam 7 charitatis opus est. **U**el vt euitet fornicationē in seipso licitū est: qz ad plus est veniale. **E**tia aliqñ ppter solā delectationem. **S**i tñ contineat se intra limites m'rimonij cognoscere vxozē mortale no est. **S**i vō non se cōtineat itra terminos m'rimonij est peccatū mortale. **E**t tūc vocat' vir vehemēs vel ardens amator vxozis. 7 est adulter in eaz: qz facit in ea qd facit in adultera. **Q**d tñ post ipregnationē quis vxozem cognoscat no facit semper esse ardentem amatorem.

**C** An licitus sit vxozī comisceri post partum anteq' purificetur.

Questio. CCXLIII.

**Q**ueritur de tempore post partū anteq' purificetur mulier. **N**ā aliq' putant illicitū esse vxozem tangere. **C** Dōm pro b' q' istud pendet ex cerimonia purificationis post partū. **E**rat. n. in lege moysi cerimonia ista q' mulier abstereret p' quadraginta dies ab ingressu in tēpluz si peperisset masculū. **S**i vero feminā dieb' octo ginta **L**eu. 12. q' tñ lex moysi cessauit p'iter oia legalia cessauerunt no manet oblo ad aliquā cerimoniā. **I**o nec ad istaz vt dicit' extra de purificationē post partū. c. vnico. i. **S**i mulier immediate post partū voluerit ingredi eccliaz ad gratias deo agendū de puerpio phibenda no est: qz pena cōputaret ei i culpam. vt dicit' e. c. **S**ic etiā dicit' Aug. 7 hr di. v. c. **S**i mulier vbi d' q' eadē hora q' parit pōt intrare eccliaz. **S**i tñ mulier ppter reuerentiā vult absterere aliquāto tpe ab ingressu ecclie ne videat sic imunda corporalr intrare no est incōpāda. **D**e hoc e' de purificationē post partū. c. vnico. **D**ū tamē non faciat b' mulier: qz sic fiebat in lege veteri. **N**ā esset iam culpabile: cū putaret manere lex que oblata est. **E**t ob b' liez mulieres aliquāto tpe ex reuerētia post partū absterere ab ingressu ecclie sit laudabile: tñ absterere q'draginta diebus vel octoginta p'ise sicut fiebat in lege veteri: et si no fiat ad hanc intentionē honestū no est ne occasione p'sent alijs errandi aut de eis male suspicandi. **M**axie qz ad b' q' cessent imundicie copales in femina post partū paucū tps sufficit imo supuacū esset q'draginta aut octoginta dieb' spectari: imo si sine cā fieret: 7 no est laudabile tāto tpe absterere ab ingressu ecclie: qz ad diminutionem dini cultus p'inet. **C** Ex hac at purificationē orit' q' viri absterere debeat ab vxozib' post partū aliquāto tpe no qdē q'draginta vel octoginta diebus: qd erat tps purificationis fm legē: s' quozq' mulier ab imundicis suis sit oino purificata nāl' post partū. **E**t tūc ad eā honeste accedere pōt. **D**ū aut' durant imundicie phibet vir accedere ad vxozē dist. v. c. **A**d eius. **E**t ob b' putant aliq' esse mortale pctm vxozes tunc cognoscere: 7 tñ de honestate hoc lz. **U**n si p'rium fiat no peccat piuges mortaliter.

**C** An tpe mēstruoz liceat ad vxozē accedē. Q. d. CCXLV.

**Q**uerit' de tēporibus mēstruoz an liceat tūc ad vxozē accedere. **C** Dōm q' reddere dōm g'io leprosoz. c. 2. **A**n tñ petere liceat est dubiū. **S**i loq'mur fm veterem legē erat vetitū 7 pena grauissima puniebant' s. morte **L**eu. 12. **N**ūc aut' qz cessauit lex illa nec manet eadē pene nec eadē prohibitiones nisi inquātū ecclia instituit de nouo obseruari aliq' que ibi fuerant sic phibet coitus cōi-

Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

R'ir ad q' sitū. q.

R'ndet ad questus. q.

galis tpe menstruoz di. v. c. Ad eius. f. Du in mēstruis p̄sue-  
tis detinent viris suis misceri. phibent. ¶ In hoc aut diuer-  
simode multi sentiūt. ¶ Aliq dicunt q̄ si petat debitū z cre-  
ditur q̄ fornicabit petēs si non reddat dz reddi. Si aut nō  
timeat de piculo non dz reddi. Et h̄ q̄ dicunt q̄ istud prece-  
ptū est morale z nō cerimoniale: z ideo sp̄ obligat. ¶ Aliq  
dicunt q̄ passio mēstruoz aliqñ est nālis. f. qñ redeūte men-  
se feia ordinarie patit mēstrua. aliqñ aut passio nō nālis: sed  
potius egritudo. vt qñ mulier eē tpa mēstruoz fluxū patit.  
Et talis morbus non dz passio mēstruoz: s̄ fluxus sangui-  
nis. Leui. is. vbi distinguit qd̄ pro istis fieri debeat: z p̄git  
istā passionē eē longissimā. Nam interdus legimus durasse  
annis duodeciz. Et iste manebant extra castra siue sepate a  
cōione alioz. Leui. is. z nūi. 5. Dicit̄ q̄ si passio sit nō nā-  
lis licitū est exigere debitū z reddere: qz tunc nō p̄t fer̄ cō-  
cipi pp̄ egritudinē illā: saltē tñ ad virandā fornicationē erit  
vtilē potissime qñ talis passio diuturna est. Si aut sit passio  
nālis mēstruoz durat paucis dieb̄. Nā pp̄ illā soluz erat  
mulier sepata septem diebus fm̄ legem moysi Leui. 12. Et sic  
appet q̄ nō durabunt septē diebus mēstrua. Et de istis di-  
cunt q̄ nō licet tunc debitū petere nec reddere: eo q̄ ex coi-  
tu in tali tpe p̄sueuerunt fetus membris dānati z leprosi z  
morbofi nasci. Un̄ si mulier petat debitū a viro tpe mēstruo-  
rum: dicit̄ q̄ vir non dz reddere: nisi timeat de eius fornicā-  
tione. Et si vir petat debitū a muliere: tunc ipsa nō dz redde-  
re: sed exponere ei cam̄ qre non pōt. Sic t3 glo. disti. v. c. Ad  
eius. Dicit̄ aut̄ hug. q̄ tā mulier q̄ vir petēs debitū tpe mē-  
struoz peccat mortalr: s̄ qui reddit petitus nō peccat. Pōt  
tñ denegare sine pctō nisi videat iminere periculū fornicatio-  
nis exigenti. Dicit̄ et̄ q̄ tenet mulier reuelare marito tēpus  
mēstruoz si exigat ab ea debitū: z et̄ si nō exigat: ne forte  
ad exactionē ipsius mulieris vir reddat ei debitū nesciēs de  
mēstruo. ¶ Aliq̄ aut̄ dicunt q̄ exigere debitū tpe mēstrui  
veniale est: reddere aut̄ nullū pctm̄ est. ¶ Satis tñ vī dōm  
q̄ nunq̄ sit peccatū reddere: s̄ qñcūq̄ petitur debeat reddi  
cum et̄ inter leprosoz sit ius reddēdi debitū: s̄ inde timeant̄  
ples morvide nasciture. eē de p̄iu. lepro. c. 2°. Quāto magis  
in mēstruis in qbus minus piculū est de morbo plis nasci-  
ture: s̄ ex aliā pte sit minus licitū: qz tps mēstrui determina-  
tus est z est paucū: iō facilius est abstinere in illo q̄ inter le-  
prosoz quoz morbus p̄petuus est. Nō tñ excusat h̄ qñ debi-  
tum reddi debeat si petat tpe mēstrui: s̄ honestū sit q̄ feia  
reuellet viro mēstrua: vt ille desistat a petitiōe debiti. Si tñ  
importune petit reddendū est. Idē si mulier paties mēstrua  
petat debitū a viro sciētē dz mēstruis. Nā dz suadere ei q̄ nō  
petat. Si tñ instat reddenduz est. De petente aut̄ dici pot̄ q̄  
peccabit venialr petendo ex quacūq̄ cā petat: dū tñ non pe-  
tat ppter solā delectationē nō p̄tentā limitib̄ m̄rimoniq̄: qz  
tunc semp̄ est pctm̄ mortale. Multa alia circa petitionēz de-  
biti z redditiōnē dubia sunt de quo dices. p̄. cozim. 7. De ma-  
trimonio aut̄ z adulterio: z seppatione p̄iugū: z quō se coniu-  
ges repellūt pp̄ fornicatoz: vī quō d ea excusant dices. j. 19.  
¶ An nocturna pollutio sit pctm̄. Questio. CCXLVI.  
**Queritur** nunc circa nocturnā pollutionē que  
prinēt ad genus venereoꝝ an pecca-  
tum sit. Nā nisi impediat sopor sine dubio eēt pctm̄: vt si fie-  
ret in vigilia. ¶ Aliqui dicūt q̄ pollutio nocturna nūq̄ sit  
peccatū siue pueniat ex precedētī cogitatiōe siue non: quia  
Augu. p̄ de ciuitate dei. c. 25. dicit̄ Locupiscentialis: iobediē-  
tia que adhuc in mēbris moribūdis hitat absq̄ culpa est in  
corpe dormiētis si recta est portio. s̄ non est culpa in corpe  
dormiētis sic̄ non est culpa in corpe non p̄sentietis. ¶ Itē  
Augu. super gen. ad lram li. 12. dicit̄. Cū ipsa fantasia que sit  
in cogitatiōe fermocinatīs exp̄ssa fuerit in visiōe sōnians vt  
inter illā z verā cōmixtionē certum nō discernat p̄tinue mo-  
uetur caro: z sequit̄ q̄ cū motu sequi solet: cū hoc tā sine pec-  
cato fiat q̄ sine pctō a vigilātibz dz. ¶ Item pollutio non  
est pctm̄ ex se: qz est passio z nō actio: nec et̄ ex cogitatiōe p̄-  
cedente: qz nō est cōtinuatio inter cogitationē p̄cedentē in  
vigilia z pollutionē dormiētis sicut inter cam̄ z effectuz:  
qz cognitio sit ex mēte: pollutio aut̄ ex fantasia dormiētis.  
¶ Item Augu. lib. de vera religiōe omne pctm̄ est volūta-  
rium: qd̄ si non est volūtarium non est pctm̄: s̄ pollutio que  
accidit p̄ter legē voluntatis culpa nō est: sed huiusmodi est  
pollutio nocturna: s̄ nō est peccatū. ¶ Itē omnis pollutio

est passio. ideo est inuoluntaria. vt ait Dama. z Augu. de ci-  
ui. dei li. 14. c. 15. sed oē peccatū est actio voluntaria. s̄ nō est  
peccatū. ¶ Item dormiens nō peccat: qz non h̄z liberi arbi-  
trij vsū. Sic dicit Grego. di. vij. c. Testamētū. Ipsa mēs rea  
offēditur nō tunc. i. in sōno: sed in iudicio suo libero. Et ibi  
Jos. z hugu. dicunt q̄ dormiens nō peccat. ergo nō peccat  
ex pollutione. ¶ Itē nocturna pollutio est in solo corpe: oē  
aut peccatū in mente est: ergo nō est peccatū. ¶ Itē Arist. p̄  
ethi. per dimidiū vite. i. sopore nihil differt prauus a studio-  
so. Si tñ peccaret dormiēdo differret. ergo non est pctm̄ pol-  
lutio in sōno. ¶ Itē Arist. lib. de aia. Intellectus est velat⁹  
in egritudine vel sōno: sed intell⁹ velatus in egritudine nō  
peccat sicut in furioso. ergo nec cū polluit homo in somno.  
¶ Itē non pōt prouenire ex reliq̄s cogitatiois ad hoc q̄ sit  
pctm̄: qz reliquie cogitatiois sunt in intellectu: s̄ peccatum  
pp̄rie est in effectu. ergo nō est pctm̄ pollutio fm̄ q̄ dz pro-  
uenire ex reliq̄s cogitatiois. ¶ Aliqui dicūt q̄ est pctm̄:  
qz dormiēs peccare pōt. Meritū. n. et demeritū sūt circa idē  
sbm: sed dormiēs pōt mereri sicut p3 de Salomo. q dormiēs  
impetrauit a dño sapiam. 3. reg. 3. z. 2 paralipo. p̄. Et sic dor-  
miendo pōt aliquis demereri. Unde pollutio nocturna po-  
terit esse pctm̄. ¶ Item qz h̄z vsū rōnis: qz frequētē aliq̄s in sō-  
nis rōcinatur multa z p̄legit vnū alteri p̄sentiens z dissen-  
tiens. ergo pōt peccare dormiēdo. Et sic pollutio nocturna  
non ipediēt esse peccatū pp̄ soporē cuz als ex genere suo sit  
peccatū. ¶ Itē frustra increpat̄ z instruit ille qui nō potest  
agere p̄ rōnem: nec fm̄ rōnem: z tñ in sōno homo instruitur  
a deo. Job. 33. f. Per sōnum z in visione nocturna qñ sopor  
solet occupare hoies tunc apparet deus viroz z erudiens  
eos instruit disciplina: s̄ pōt hō in sōnis agere p̄ rationē vel  
fm̄ rōnez: qd̄ est peccare z bene agere. z sic pollutio noctur-  
na poterit esse peccatū. ¶ Itē qui nō h̄z mentē ligatā: z fa-  
ciat aliqd̄ qd̄ est malū a pctō nō excusatur. Dormiēs tñ non  
videt h̄re mentem ligatā: qz mens non est virtus corpis ex  
cuius passione accidit sōnus: sed tūc videt q̄ esse debeat ma-  
gis libera in opatōibus suis: qz cessant motus exteriores q  
aliquo mō ipediūt actus rōnis: qd̄ maxie appet: qz in sōnis  
percipiunt hoies aliqua dina z futura que in vigilia p̄cipe  
non poterūt. s̄ poterit pctm̄ fieri in sōno: z ita erit pctm̄ no-  
cturna pollutio. ¶ Itē cum pctm̄ sit actus quidaz: z actus  
ex terminis accipiant speciē z iudicent: erit sic de pollutiōe  
nocturna. Illa. n. incipit aliqñ in sōno: z finitur in vigilia. s̄  
pctm̄ erit in ea: qz si fieret in vigilia simplr eēt pctm̄. ¶ Itē  
Jsidorus: z h̄r. di. vij. c. Non est. dicit̄. Nō est pctm̄ qñ volen-  
tes imaginibus nocturnis illudimur. Sed tunc est pctm̄ si  
anteq̄ illudamur cogitatiōis affectibus p̄uenimur. s̄ si pro-  
uenit ex cogitatiōe precedenti pctm̄ est. ¶ Itē dz eodem. c.  
luxurie quippe imagines quas in vitate gessimus sepe dor-  
mientibus apparent: sed innoxie si nō p̄cupiscendo occurrūt  
ergo a p̄rio sensu si p̄cupiscendo occurrūt noxie sunt. S̄ ni-  
hil est hoi noxiū nisi rōne culpe: vt dicit Augu. ergo tūc pol-  
lutio est pctm̄. ¶ Itē. xxvj. q. v. c. Epi dicit̄ q̄ diabolus men-  
tem quā t3 captiua in sōnis deludens mō blanda mō aspa-  
rōndens per deuia queq̄ d̄ducit. blāda. f. in pollutiōe noctur-  
na: sed q̄ a demōe est: pctm̄ est: s̄ hoc erit pctm̄. ¶ Itē Job  
p̄. Per sōnia terrebis me. Ubi dicit Grego. h̄ benigne p̄mit-  
tit m̄sa dei ne electoz sōnus a p̄mio passiois vacet. s̄ pōt in  
sōno mereri z p̄r demereri: z ita in pollutiōe nocturna po-  
terit esse pctm̄. ¶ Itē vbiq̄ pōt eē p̄sentis pōt eē pctm̄:  
s̄ in sōno pōt mēs p̄sentire delectatōi venere. s̄ pōt eē pctm̄  
nocturna pollutio. dicte aug. li. p̄fessionū. Adhuc viuūt in  
memoria mea taliū rez imagines q̄s ibi p̄suetudo mea fixit  
z occurrūt mihi vigilāti: z in sōno nō solū vsq̄ ad delectatiō-  
nē: s̄ vsq̄ ad p̄sensuz scm̄. s̄ poterit eē ibi pctm̄. ¶ Itē qz ibi  
dem orās dic̄. Auge dñe magis magisq̄ munera tua vt aia  
mea sequat̄ me ad te: atq̄ et̄ in sōno nō solū nō p̄p̄ret istas  
corruptellaz turpitudines p̄ imagies vsq̄ ad carnis fluxū:  
s̄ ne p̄sentiat qd̄. S̄ nō oraret q̄ non p̄sentiret nisi posset  
p̄sentire in sōno: s̄ pōt ibi peccare. ¶ Itē sensitua ps retra-  
bit intellectiua in vigilia ab intelligēdo pp̄ multas occasio-  
nes. Un̄ dz. 7. phi. q̄ cessante trāsmutatiōe aia fit prudēs z  
sapiens. s̄ qñ sensus maxie ligat vt in sōno opabit itell⁹ ex  
peditus: z p̄r ibi poterit peccare. ¶ Itē ps sensitua ligat  
in sōno z organa sentiēdi p̄mūf ex frigore vaporis p̄gelati  
in cerebro

B  
D  
E  
A  
H  
I  
II  
IV  
V

6. rō  
7. rō  
8. rō  
9. rō  
10. rō  
B  
Aliaopi  
nio i op  
posituz.  
p. rō  
2. rō  
3. rō  
4. rō  
5. rō  
6. rō  
7. rō  
8. rō  
9. rō  
10. rō  
11. rō  
12. rō  
13. rō



14<sup>o</sup> rō  
15<sup>o</sup> rō  
16<sup>o</sup> rō  
17<sup>o</sup> rō  
18<sup>o</sup> rō  
19<sup>o</sup> rō  
20<sup>o</sup> rō  
21<sup>o</sup> rō  
Rō  
D  
E  
2<sup>a</sup> cā

in cerebro z in suo descensu cōpimentis organa sensitiva: sed imaginatiua est vtus organica ppinquior sensitivae quā intellectiva que nō est organica: z distat magis a sensitiva. q̄ magis in sōno ligabit imaginatiua q̄ intellectiva. Et tñ s̄z hūicē imaginatiua magis movet in dormiēdo q̄ in vigiliādo. q̄ intellectiva magis opabit in sōno q̄ in vigilia: z sic poterit peccare hō dormiēdo. ¶ Itē in actu intell's sunt duo s̄receptio z iudiciū: s̄z quātū ad actū iudicādi nō depēdet in intellectus a sensu s̄z depēdeat q̄tū ad receptionē. Un̄ anteq̄ recipiat spēs indiget sensib<sup>o</sup>: qz nihil est in intellectu qn fuerit p̄us in sensu: s̄z postq̄ recepit nō indiget sensib<sup>o</sup>: nō d̄ spēbus iā receptis poterit iudicare in sōno: z sic poterit peccare. ¶ Itē gravior est pollutio ex vas q̄ in vase: qz illa est ex ordinaria: z est valde detestabilis. xxxv. q. ij. c. Exordinaria: s̄z loth dormiēs pollutus in vase ordinario increpat gen. 19. q̄ a fortiori nocturna pollutio q̄ est ex vas. ¶ Itē vbi est rebellio z inobediētia carnis ad sp̄m ibi est inordinatio culpabilis: maxie qn lex mētis captivaf a lege carnis: hoc tñ est in nocturna pollutioe dicēte Aug. 3 Julianum. Ubi est illa passio est inobediētia carnis ad sp̄m: qz lex mentis captivaf a lege carnis q̄ pollutio ista est pctm̄. ¶ Itē p̄z qz aia cōsentit in quādā turpitudine in pollutione nocturna: vt ait aug. ad Julianū. Sopiū in sōno sensibus aia diuidat nescio quō aie caste in turpes illabunt s̄sensu: s̄z nō pōt aia illabi i cōsensum turpē sine culpa: q̄ in hac pollutioe est pctm̄. ¶ Itēz vbiēq̄z aius sibiip̄i cōplacet cū inordinata p̄perat est p̄p̄e pctm̄: z tñ hoc accidit in nocturna pollutioe cū cogitatione vel sōno: qz cōsiderat dormiēs locū p̄sonā t̄ps: z in hīs gauDET q̄ peccat. ¶ Itē ecclia orat q̄ttidie 3 pollutionē nocturnam dicēs hostēq̄z n̄m cōpime ne polluant cozpa. Non tñ oraret 3 illud nisi eēt pctm̄. Nā per oionē sanant pestes mētis. vt dic gl. j. 17. sup illo vbo 3 genus d̄monioz zc. ¶ Itēz Jaco. p. d̄z p̄cupia cū p̄cepit parit pctm̄. Sed parit p̄cupia in fluxu nocturne pollutiois q̄ p̄cepit in vigilia. q̄ pctm̄ ē pollutio ex cogitatioe p̄ueniēs. ¶ Itē nemo arceat fm̄ ecclie p̄ceptū ab euechie susceptioe nisi pro mortali pctō. Et tñ arceat quilz ab euechie susceptioe si p̄stet sibi se fuisse pollutū ex cogitatioe p̄cedenti. vt dicit Grego. z h̄. vj. dist. c. Testm̄. q̄ est pctm̄ mortale. ¶ Dōm q̄ nocturna pollutio aliq̄ mō p̄t esse pctm̄: z aliq̄n est sine pctō. Pōt. n. cōsiderari pollutio nocturna duplr. ¶ Uno<sup>o</sup> fm̄ se. alio<sup>o</sup> p̄ cōpationez ad suā cām. Si fm̄ se non h̄z rōnē pcti. Oē. n. pctm̄ dependet a iudicio rōis: qz p̄mus motus sensualitaz nō h̄z q̄ sit pctm̄ nisi inquātuz p̄tinet ad rōnē. s̄z pōt p̄ eā reprimi. p̄ ethi. in fine. Et ordiāf nāliter ad hoc q̄ subiciat ei cū rō z ps sensitiva sunt eiusdē aialis: z non sunt tāq̄z duo p̄ncipia opationis oīno sepata. Qz cū sit vnicū aial non pōt h̄re p̄ncipia dispata opationū suaz: s̄z vnū erit ei p̄p̄riū p̄m̄ z cetera reducēt ad illud. Et istud est rō. Nā rō est p̄m̄ in hoie cū ab ea dicat rōnalis. cetera vō ei nāliter subiecta sunt. Si q̄ hō cetera rōni nō subiecerit peccabit: qz 3 ordinē nāe agit. Et sic lz in actu ptis sensitivae fm̄ se nō sit pctm̄: vt appet in bestijs que p̄fectā sensitivā h̄nt: z tñ peccare non p̄nt: tñ inquātū sensitiva est subiecta rōni nāliter si rō neglexerit eā regulare peccabit homo i actu ptis sensitivae. z sic q̄ncūq̄z regulari nō pōt sensitiva p̄ rōnē nullū pctm̄ esse pōt in actu eius. In dormiēdo tñ non h̄z quis vsuz liberi arbitrij: iō nō pōt fm̄ rōnē reglāre aliqd z sic nō pōt peccare in dormiēdo. Sic d̄z p̄ ethico. q̄ p̄ dimidiū vite nihil differt p̄uus a studioso: z vocat sōn<sup>o</sup> dimidiūz vite. z tñ per pctm̄ z actū virtutis d̄int p̄uus z studiosus. q̄ nō pōt dormiēs peccare nec vtuose opari. ¶ Si aut̄ p̄side retur nocturna pollutio p̄ opationē ad suā cām pōt eē triplr

¶ Una quidē est cā corpalis. s̄. cū humor: seminis supabundat in cozpe: qz tūc facile est pulsare ad exitū z solui. Vel cū facta est resolo per nimia calefactionē cozpis vel p̄ quācūq̄z aliā comotionē sōniat dormiēs ea que p̄tinet ad expulsiōnē huius humoris abūdantis vel resoluti. Formant. n. in imaginatione nālī fantasmatā p̄tinetia ad emissioē p̄dicti humoris. Sicut cū nā ḡuat ex aliq̄ alia supfluitate formantur q̄ncūq̄z fantasmatā in imaginatiōe p̄tinetia ad emissioē illius supfluitatis: z t̄ngit organa solui z emitti. Sic accidit ali quos grauos multitudime humoris vrinaz q̄ui sōno depressos sōniare se vrina emittere: z tūc solui organa z realr illā emitti. Et h̄ est vep̄ in supfluitatib<sup>o</sup> illis que facilt̄ emit t̄i p̄nt sicut in valde fluidis. Et h̄mōi est de semine: qz est ali-

quid ligdū facilt̄ fluens. Qz q̄ humor: seminalis supabūdās vel resolutus esluat p̄ sōnū nāle est nec pōt in 3 assignari ali q̄ pctm̄. Si tñ cā istius multitudinis humoris vel resolonis eius sit culpabilis: ipsa emissio q̄ fit in sōno erit culpabilis. Ut cū ex supabundantia cibi z potus p̄uenit ista multitudo vel resolo: qz cū supabūdantia in cibo z potu sit pctm̄ id q̄ sequet̄ ex ea peccatū erit. Si aut̄ multitudo seminis vel resolutio nō sit ex cā culpabili nō erit pctm̄ i emissioe. ¶ Pro hoc cōsiderandū q̄ multitudo seminis nō p̄uenit sp̄ ex causa culpabili: vt aliq̄ putant. Qz et sine ciboz supabūdantia p̄t esse seminis multitudo. Nā. n. est sollicita circa seminis ḡnōne sicut circa nutritioē z vegetatioē mēbroz indiuidu: qz sicut indiuiduū p̄suaf p̄ alimentū: ita z spēs p̄ ḡnatiōē. Et sicut nō sit nutritio sine cibo: ita nō sit p̄seruatio sine ḡnatiōne: z ḡnatio nō fit sine semine. Iō nā sicut sollicita est digere re cibū vt p̄uertat in mēbra indiuidu: ita sollicita est gignere semen ad ḡnatiōē faciendā. Et locus ḡnatiōis seminis est distinctus a loco digestiois alimēti pro p̄uersioe in mēbra z vtus digerens z p̄uertens vtrūq̄z nō est filis. Nā maior calor requir̄ ad digerendū mām z p̄uertēdū in semē q̄ ad dirigendū cibū z p̄uertēdū in sanguinē z mēbra. Qz oī tpe quō diu aial viuit nutrit̄ p̄ p̄uersionē cibi in mēbra: ḡnatio tñ sp̄matis nō fit nisi ab aiali incipiētī iā perfici. Un̄ in hoie tunc incipit fieri ḡnatio qn incipiunt ei appere pilli. Et iō tunc d̄z venire ad pubertatē z eē aptus m̄rimonio. Et fit max<sup>a</sup> ḡnatio piloz p̄us in organis ḡnatiuis. z ille ortus piloz attestatur pubertatē. vt dicit 3sido. xj. ethico. z ex de spon. ipub. c. Puberes. fit tñ ḡnatio seminis de eadē mā de qua fit nutritio mēbroz: z iō semen vocat̄ supflūū alimenti. Ex hīs apparet q̄ nā nimis sollicita est circa ḡnatiōē seminis: iō fm̄ p̄portioē seminis ad necitatē ḡnandi sp̄ sollicita est habere multū de semine. s̄. nō est necia tāta quatitas seminis ad generationē quāta magnitudo mām ad indiuiduū p̄uatiōez. Iō maior quatitas cibi p̄uertit̄ in mēbra q̄ in semē. Et tñ s̄z p̄portioē quatitatis seminis necie ad ḡnatiōē tñ est sollicita nā de ḡnatiōe semis sicut de p̄uersioe cibi in mēbra. Ex quo appet q̄ semen nō gignit̄ per accūs in hoie: sicut aliq̄ putant credentes q̄ semen sit supfluitas q̄dā: z simplr ex supfluitate alimēti gignat̄. Iō cū p̄tigerit aliq̄ in cibo z potu paulatim trāsgredi ex necitate tunc opz gigni semen als nō Non est. n. sic. Sed et si q̄ nō comederit nisi sp̄ ad famem: ita q̄ nūq̄z saturet̄ necē est semē gigni: qz ex quātociq̄z pauco cibo sumpto nā ista duo intēdit. s̄. p̄uere re in mēbra z cōuere re in semē. Iō quātūcūq̄z aliq̄ abstinēs sit: z q̄ttidie ieiunet: necē est i eo semē gigni. Et qz tuz quotidie vlt̄ p̄tinue fiat ista ḡnatio seminis si quis lōgo tpe maneat nō coiens: cui nec alio mō semen effluat necē est q̄ aliq̄n sil̄ h̄cat multum de semine: lz semp̄ aliq̄e p̄ticule eius resoluant̄ p̄ labores z sudores z nālē cozporis alterationē: sicut eē caro que magis solida est resoluif. Nō tñ est tanta ista resolo qn necē sit multū h̄re de semine eū cui a longo tpe fluxus eius non accidit. Et sic viri abstinentissimi in cibo z potu interdūz h̄nt multitudinē semis. Et si defluat p̄ multitudinē: sine pctō de fluit: qz cā istius multitudinis seminis sine pctō fuit. Aliq̄n aut̄ cū peccato est: vt tunc cū quis sumit de cibo z potu supbundantius q̄ oporteat in quātitate notabili: qz tunc magl de semine gignit̄ q̄ als: potissime qz quidā cibi sunt magis apti ad 3 q̄ ex eis veneris mā generet̄ q̄ aliq̄. Etiā cōplexio nes quedā hominū abundant magis in ḡnatiōe seminis q̄ alie. Luz ergo in cibo z potu quis excedens multitudinē seminis gignit̄: z inde p̄ueit pollutio nocturna ex cā culpa bili venit: z sic ipsa pollutio h̄z rōnē culpe ex sua cā. ¶ 2<sup>a</sup> causa pollutionis nocturne p̄uenit ab interiori ab ipso aiali vt cūz ex cogitatione p̄cedētī in vigilia cōtingit̄ aliquem in sōnijs pollui. Et hoc p̄uenit aliq̄n a cogitatioe speculatiua vt cūz quis disputat vel studet de vitijs carnis vt veritate z inquirat vel alijs aperiat. Nam etiā tunc relinquūtur impressiones aliq̄e in imaginatione ex q̄bus insurgit nocturnum sōniū z semen fluit. Aliq̄n autez est ex cogitatione practica vt cū quis de vitijs carnalibus cogitat quāsi inclinatus ex desiderio venereoz vel horrēs venerea sicut boni viri quibus tēptationes carnis insurgūt: z cogitātes flagitia que eis in mentē veniunt detestant̄ ea vel etiā nondum insurgente passione aliq̄ venereoz cogitant de illis: z detestantur ea. Utrūq̄ istaz cogitationūz est practica: qz est ad

opus. inclinans ad prosequendum et alia ad fugiendum. Contingit tñ magis pollutio nocturna ex cogitatione carnalium vitioꝝ inquantum inclinans ad delectatione: qꝫ tunc remanet quoddam vestigiũ et inclinatio in aĩo magis q̃ ex cogitatione speculatiua. Ita qꝫ dormiens facilius inducitur in sua imaginatione ad assentiendũ. Licet. n. non sit assensus ille p̃fectus actus rōnis: qꝫ non p̃t esse in dormiente perfectus vsus liberi arbitrii: est tñ quidam assensus s̃m imaginatione qui sufficit ad motũ seminis et efluxum. Ita autẽ nocturna fantasmatata et cogitationes: vt cõiter sequũt ex diurnis: vel ex eis in quibus hō assuetus est. Ideo qui turpia p̃ diẽ agere consuevit vel cogitare turpes h̃z in s̃no cogitationes. Qui ṽo per diẽ circa bona studere et implicari solitus est: p̃ noctẽ bona cogitat. Q. l. z dormiens videat esse alter homo. i. alterius nãe a vigilante: tñ aliquid de vigilantibus transit ad dormientes. Jō Aristot. p̃. ethi. cũ dixisset qꝫ per dimidiũ vite. i. per s̃porem nihil differt p̃uauis a studioso: qꝫ in s̃pore nec ṽtus nec vitij actus est: dixit p̃tinuo qꝫ inquantũ paulatim p̃transeunt quidaz motus a vigilantibus ad dormientes meliora sunt fantasmatata studiosoꝝ q̃ quozũlibet. i. meliora cogitat studiosi per s̃nium q̃ ceteri hoies. Sic etiã dicit Aug. duo decimo super gen. ad lram. qꝫ p̃pter bonã aie affectionẽ que dam eius merita et in s̃nũs clarent. Et ex hac parte p̃nt pollutiones nocturne esse peccatũ ex cã sua. Quando tñ ex cogitatione speculatiua de venereis vel ex cogitatione practica cuꝝ horore ipsoꝝ vitioꝝ sequatur in s̃nũs pollutio. Quia relicta sunt cogitationis vestigia in imaginatione: tunc nõ h̃z pollutio rōnem culpe in se nec in cã sua. Tertia cã est spiritalis et extrinseca. s. a demone. s. qñ per opationẽ demonis cõmouentur fantasmatata dormientis in ordine ad actus venereũ: et sequit efluxus seminis. Et ista aliqñ est peccatum et aliqñ non. Si. n. hō se premuniuit petens auxiliũ d̃ demone ne polluat: et sequat pollutio non est peccatũ. Et ob h̃ ecclesia quotidie in completorio orat demones arceri dicens. hostes q̃ ñm comprime ne polluant corpora. Si quis vero negligit se p̃munire p̃tra hec et sequat pollutio ex ope demonis aliquo mō imputatur ad culpaz. Sepe tñ demon ex sola iniquitate p̃curat in homine pollutionẽ vt ipediat cuꝝ a bono sp̃ali. s. a celebratione missẽ vel a susceptione euc̃hie. vel vt deducat eũ in desideriu venereoꝝ per delectationẽ quam imperfecte expit in pollutione nocturna: et non valz homo seipsũ defendre p̃tra eũ. Sicut legitur in vitis patrum de quodam qꝫ semp in diebus festis pollutionẽ nocturnã pateatur p̃curante hoc diabolo vt ipediret a sacra cõione. Demones autem p̃nt facere hoc dupl̃r. Aliqñ per motum vasozũ seminarioꝝ sine aliqua cogitatione. Q. mouere quecuqꝫ cozpora facultati demonis subest nisi deus illũ arceat. Aliqñ p̃ motum fantasmatuz exñtium in imaginatione faciẽdo quamdam repñtationẽ facit semen efluere etiã non mouẽdo organa seminaria: qꝫ nã corporalis multum obedit apprehẽsioni imaginariẽ: et mouet ad illã. Ideo qñ quis per s̃nium talia cogitat vt exp̃sse videat sibi talia exercẽ sequit seminis fluxus qꝫ corpus mouet immediate. Sic dicit August. 12. sup gen. ad lram qꝫ ipsa fantasia q̃ fit in cognitione s̃mociñtis cũ exp̃ssa fuerit in visione s̃niantis vt inter illã et verã iunctionem cozpoz non discernatur cõtinue mouet caro: et sequit qꝫ cũ motu sequi solet. i. effusio seminis que a coeũtibz fit p̃ motum organozũ. Et d̃ qñ illa que fuerint in cognitione s̃mociñtis sunt in visione s̃niantis: qꝫ per s̃nũs res ṽz taq̃ p̃ns et sub p̃ditionibz p̃ticularibus. Sicut in sensu: iō modicum differt cognitio per fantasã ab ea que fit per sensũ quãtum ad modũ repñtandi rem. Uñ ibi nihil p̃cipit ṽl: s. p̃ticulariter eo qꝫ ista app̃hensio fit per fantasmatata p̃ticulariter repñtantiã. Q. cũ nõ sit ibi perfectus actus rōnis nõ est act̃ intells agentis abstrahẽtis sp̃em intelligibilẽ a p̃ditionibus particularibus fantasmatũ. Jō ea que per s̃nium cogitatur non sunt tanq̃ cogitata: s. taq̃ visa et nobis p̃ntibus gesta. Dicit etiã cum fuerit exp̃ssa: qꝫ expressio est maxima d̃clatio cogitationis et imitatio ad rẽ verã. Sicut dicimus qꝫ imago est expressa similitudo. i. valde p̃formis ipsi rei vere cuius imago est. Et sic est in nocturna cogitatione: qꝫ ita res se aperiũt qñ a nobis realit viderent et fieret. Jō est exp̃ssa fantasia: et peruenit ista exp̃ssio ad h̃ qꝫ nihil videat differre inter istã cogitationẽ et rẽ verã. i. Tanta est expressio rez per imaginatões p̃formit significates: qꝫ nõ ṽz hoi ibi qꝫ de venereis co-

gitet: sed qꝫ venerea exercent. Et qñ p̃uenit cogitatio ad tam exp̃ssionẽ sequit immediate motus in carne et fluxus seminis. Si autẽ cogitatio nõ est tã exp̃ssa. i. qꝫ nõ ṽz res tã particulariter fieri nõ sequit pollutio ex cogitatione. Et tã nõ est fluxus seminis nisi qñ cogitatio p̃uenit ad cõplementũ. Ut cũ quis incipit cogitare de venereis. ita vt ordinet cogitatio qñ ipse ad exercendũ venerea p̃uenturus sit. Contingit tñ interdum qꝫ irruẽte graui s̃pore aut alia mutatiõẽ scã aut si quis forte euigilauerit nõ cõplet cogitatio s̃nũ: et tũ nõ sequit fluxus seminis. In vigilia aut ista non fiũt et si q̃s p̃sentiat in venerea nisi raro. s. cũ aliq̃s est valde affectus ad aliquid: et est inflamatus p̃ quã inflammationẽ resoluũt semen intra corpus: ita vt iã facile sit fluere: tunc poterit cogitatio ita intensa et delectabilis de aliq̃ re amata intercidere qꝫ sequatur fluxus seminis sine coitu et mollitie p̃ solã imaginationes. Et tñ tunc p̃ magnã p̃cupias est hō totalit affectus ad rem amatã: et tota intẽtione tendit aia in illã. Et tunc mouet corpus ad app̃hensionẽ imaginationis. Ut cõmuniter aut in vigilantibus nõ fit: qꝫ et si quis sit affectus ad aliquã rẽ tñ in vigilia aia est occupata circa multa que p̃ sensũ repñtatur. Et non p̃t toto conatu in vnũ ire: qꝫ sic oportebat abstrahi ab oibus alijs. Jō in vigilia h̃ raro accidit. In s̃nũs autẽ se p̃ssime fit: qꝫ ibi ligant̃ sensus exteriores. Et cũ per illos nihil aia p̃cipiat non p̃t circa multa diuagari. Cũ ergo aliq̃d per imaginationẽ repñtationẽ oñdatur ei: tendit aia tota illud: et erit vehemẽs in ope suo. iō obedit sibi corpus: et mouentur organa et semen fluit. T̃ste. n. sunt cãe cões pollutionis nocturne. Interdũ tñ ex infirmitate sola h̃ accidit. s. ex debilitate vasozũ seminarioꝝ. Nã in aliquo nõ abundãte in semine nec et aliq̃d cogitate p̃tingit fieri nocturnã pollutionem q̃ ex sola infirmitate tũc accidit: cũ videamus in multis hoibus qꝫ magis patiunt̃: et frequẽtius nocturnã pollutioẽ qñ ieiunant q̃ cũ saturant̃. Ibi tñ nõ est alia cã nisi debilitas virtutis p̃tentiuẽ. sic in quibusdã ex defectu ṽtutis retẽtiue virtutis q̃ est in vasis seminarijs fluit interdũ semẽ. Uñ et in egrotãtibz iste fluxus aliqñ appet. Istud et ṽz qꝫ si q̃s ieiunans vel nõ ieiunans biberit aquã paulo añ accubitu facili mouet ad pollutionẽ nocturnã. Et hoc est: qꝫ aqua laxat virtutẽ retentiua p̃ humiditatẽ. Uñ magis patiunt̃ aliq̃ pollutionẽ si biberint aquã solã añ accubitu q̃ si vinũ tepidũ: qꝫ h̃ vinũ p̃ calozẽ mouet magis a d̃ venerea disponendo et p̃citando hoies ad desideriu illoꝝ: tñ non laxat virtutẽ retentiua sicut aqua. Jō ex aqua fit magis pollutio nocturna q̃ ex vino. Cõtrariũ aut accidit in vigilantibus: qꝫ vinũ disponit eos ad venerea: qua aut non. Jō d̃ qꝫ luxuriosas re est vinum p̃uerb. 20. et ad ephe. 5. Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Et cũ aqua bibita ante accubitu ad pollutionem disponat: magis disponet si fuerit tepida q̃ si frigida q̃a frigidum stringit: et resistit laxationi quã facit humidũ. Tepidũ autem vel aliquat̃ calidũ in aqua p̃pter humiditatẽ laxat et propter calozẽ aperit. Ideo facilio: erit fluxus seminis bibita aqua tepida aut aliquat̃ulum calida. Omnia hec proueniunt ex infirmitate. s. qñ laxatur ṽtus retẽtiua que est in organis seminarijs. Ideo Grego. dicit qꝫ aliqñ pollutio ex sola infirmitate p̃uenit. vt p̃z distin. vi. c. Testamentũ. T̃ De pollutione nocturna inquantum p̃uenit ex alijs causis satis dictum est: et tamẽ inquantum prouenit ex p̃cedenti cogitatione adhuc est dicendum qꝫ potest cõsiderari quinqz modis. T̃ Primus s̃m rationẽ propriã. T̃ Secundo per cõpationes ad s̃m proximoꝝ pollutum. T̃ Tertio per cõpationes ad causam proxima pollutionis. T̃ Quarto per cõpationes ad libertatem arbitrii que est causa peccati. T̃ Quinto per cõpationem ad causas remotas que est p̃cedẽs cogitatio. T̃ Quantum ad seipsaz dicendum qꝫ est pollutio passio non peccatum. Unde Levi. 15. dicitur. Vir qui patitur fluxum seminis imundus erit. Et sic dicit̃ patitur. Ideo passio est. et Gregorius Augu. episcopo angloꝝ. et distin. vi. c. testamentus dicit: qꝫ cogitauit sciens hoc pertulit nesciens. In quantũ autem dicit pertulit notat passionẽ. Si autẽ obijciatur qꝫ leui. 15. nõ dicitur de pollutione nocturna: sed de egritudine: dic qꝫ verũ est. Et tamẽ non differunt iste pollutioes quãtum ad rationẽ pollutionis: sed quãtus ad causas et modum. Et qꝫ pollutio s̃m se dicit passionẽ ṽterqz conuenit eẽ passionem. Omnis autẽ passio est inuolũtaria: qꝫ passioes nobis

3<sup>a</sup> cã.

Quo dmo nes pnt in hoie cura re pollutio nem.

Alia cã pollutio nis.

De pol lutoe ex p̃cedenti cogitatione.

Et p̃side ratio.

nobis nolentibus accidunt. Peccatū autē est partis ratio  
 nalis: ideo pollutio fm propria rationē est peccatū. Com  
 parandū etiā ad subiectū proximū non est peccatū: qz subie  
 ctum eius non est affectus: sed mēbra dormientis. Un̄ Leui  
 i. s. super illo verbo vir qui patit fluxus zc. dicit glo. Semen  
 incōpetenter fluens corporis mēbra inquinat. Peccatū autē  
 in voluntate est: vt dicit Augu. lib. de duabus animabus. q̄  
 non est peccatū quātū ad s̄m. Com̄pando etiā pollutio  
 nem nocturnā ad liberum arbitriū q̄ est causa pcti non est  
 peccatū: qz liberū arbitriū in sōno velatum est. Prop̄ q̄ in  
 sōno non sit peccatū. vt dicit Augu. in glo. deuteronom. 23. su  
 per illo verbo qui nocturno pollutus sit sōno. Nec. n. in sō  
 no sit peccatū. Et Grego. distin. vj. c. Testamentū. dicit. Ipsa  
 mens omnino rea nō sit tunc: sed in suo iudicio libera osten  
 ditur: cū se z si dormiens nihil meminit vidisse: tñ in vigilis  
 corporis meminit se in ingluuie cecidisse. In quo inuit q̄ tūc  
 i. quādo pollutio illa accidit mens nō peccat: z ita notat ibi  
 glo. Et sic nō est peccatū pollutio quātū ad hoc. Com̄  
 parando autē ad causam proximā non potest iudicari pctm̄.  
 Quia causa prima est fatasia expressa ex cogitatione vigilā  
 tis que ex vehemētia sue agitationis excitat virtutē expulsi  
 uam cuius vtus fortificatur in dormiendo ppter abstractio  
 nem anime ab opibus sensitiue ptis exterioris. Qz meli<sup>o</sup> ex  
 ercet vegetatiua particula dormiēdo q̄ vigilando. Sic di  
 cit Aristot. lib. de sōno z vigilia: qz nō impeditur ex occupa  
 tione anime circa sensus exteriores: z etiā collectiōes calo  
 ris ad interiora adiuuant ad hoc. Et fm Augu. i2. sup gen.  
 ad litterā: z Aristot. z Algaze. z Auicē. residuus for<sup>o</sup>. cogita  
 tionis que est in imaginatiōe excitat expulsiuā ad rescadū  
 superfluū yltime digestiōis: maxime vbi sunt plena vasa se  
 minaria. s. Qz tunc est facilis fluxus spermatis: z tñ est ve  
 hemens affectio z apprehēsiō fantasie. Motus enī sensibi  
 lis passiōē causat. Parui autē motus latētes sensus nō fa  
 ciunt passiōē. sicut dicit Dama. li. sc̄do. Et nō solū sit hec pol  
 lutio in sōno: sed etiā in vigilia: vt dictū est. Et hoc cuz tanta  
 ostenditur vel exprimit similitudo amate rei q̄ ratio nō fini  
 tur discernere vtrū foris videat ipsū corpus an intus solus  
 cogitetur. z tunc fluit iterdū humor de genitalibus. Sic ex  
 p̄resse tāgit Augu. lib. xj. de trinitate. Sed si in sōno sit non  
 est peccatū: qz causa eius nō est capax peccati: qz peccatum  
 non cadit in imaginatiōe vel fantasia que pertinet ad ptem  
 sensibile. Si autē sit in vigilia est peccatū: qz pertinet ad actio  
 nem mētis cogitatis que nimia cogitatiōe detinet: z ex ma  
 gnitudine desiderij culpabilis obcecat: z a regulis eterne le  
 gis auertitur: nec nāliter velatur sicut in sōno: ideo p se est  
 culpabilis in vigilia z nō in sōno. Com̄pando autē pol  
 lutioē ad precedentē cogitationē est culpabilis: qz orit ex  
 radice culpabili. s. ex cogitatione libidinosa cui tripl̄ conti  
 nuatur. s. per modū cogitationis: affectionis: z delectatiōis.  
 De primo pz qz continuat actus vigilātis ad dormientes p  
 reliqas cogitatiōis: qz forma exp̄ssa est in imaginatiua dor  
 mientis: z formatur fantasinata in motu sōnatiōis: vt dicitur  
 pmo ethi. c. i8. f. Quies est. n. aie in sōnis fm q̄ dicit studio  
 sa z praua. i. anima in sōno quiescit. i. cessat ab illis per q̄ di  
 citur praua vel studiosa. Verūtāē si quo paulatim pertran  
 seant quidā motuū: z ita melioza sūt fantasinata studiosorū  
 q̄ quozlibet. i. lz in sōnis anima regulariter nō habeat opa  
 tionem per quā dicatur bona vel mala. Si tamē quidā mo  
 tus paulatim pertrāseant. i. si quidā motus trāseant aliqua  
 liter a vigilātibz in dormiētes. z hoc est per h̄ q̄ cogitatio  
 nes vigilantū cōtinuētur cogitatiōibus dormiētium. Et di  
 ctur paulatim. i. aliquat̄ saltē quātū ad modicū: qz integre  
 z vere nō est possibile. s. q̄ eadē cogitatio numero per conti  
 nuationes sit in dormiēte z in vigilāte. Nā per hoc q̄ qz in  
 cipit dormire desinit cogitare: sed paulatim. i. quātuz ad q̄  
 dam reliquias manētes in imaginatiua ppter fantasinata q̄  
 ibi relinquūtur expressa cum quadā virtute cogitatiōis licz  
 transferit iaz cogitatio. Sc̄do modo continuat motus vi  
 gilantis z dormiētis per modū affectionis. s. qz vehemētia  
 affectionis ad venerea fuit in vigilāte. Et ista vehemēter ex  
 primitur. i. ostēditur valde expresse in fantasia dormiētis: z  
 inde sequit motus ad fluxus semis sicut sup̄. Et de h̄s duo  
 bus dicit Grego. distin. vj. c. Testamentū. Si vero ex turpi  
 cogitatione oritur illusio pz animo reatus suus. s. a qua ra  
 dice illa pollutio pcessit: qz qz cogitauit sciens. i. vigilans. s.

pertulit nesciens. i. dormiens. Tercio mō continuatur p  
 modū delectationis. Et nō est modus iste oīno distinctus a  
 p̄cedētibus: s. sup̄ addit aliqd. Nā delectatio nō p̄t p̄ces  
 sisse in vigilāte nisi inquātum cogitauit de venereis: z dele  
 ctatus est in hac cogitatiōe. Et nō differt a p̄mo mō nisi in  
 quātum potest interdū esse cogitatio de venereis sine dele  
 ctatione siue sit cogitatio practica siue speculatiua: vt ostē  
 sum est. Est autē regula q̄ pollutio nūq̄ p̄t esse peccatū ni  
 si cā sua fuit peccatū: z inquātum cōtinuat actus dormiēns  
 cum vigilante vt dictū est cōtinuatur peccatū dormiētis cuz  
 peccato vigilātis. i. vt hoc sit peccatū ppter illud: z reputet  
 culpabile ppter illud. Et est vnū peccatū ex actu iteriori co  
 gitationis precedentis in sōno z actu exteriori vel passione  
 pollutionis dormiētis: vt dicit in allegato. c. Testamentū ostē  
 ditur ipsa mens rea nō tunc. i. in sōno vel post sōnū cū libe  
 rum h̄z iudiciū: sed ante. s. in vigilia que fuit ante sōnū. Un̄  
 pollutio quādo peccatū est: z puenit ex cogitatiōe est vnus  
 peccatū ex ipsa z cogitatiōe: z nō cōmittitur istud peccatuz  
 quādo homo polluit: sed qñ cogitauit in vigilia. Sic tamen  
 quis polluitur ex crapula nō peccat in pollutioē nec postq̄  
 euigilat z recordat̄ p̄terite crapule z pollutiois: sed tunc  
 peccatuz qñ crapulā cōmisit ex qua pollutiois reatū p̄traxit  
 vt in causa: ita q̄ iam tunc poterat ei imputari pollutio futu  
 ra si ciretur q̄ futura erat. Et ideo deus qui hoc futurū no  
 uit nō solum crapulato iputat ad peccatū ipsaz crapulā: sed  
 etiam futuram pollutionē. z satis pueniens exēplum ponit  
 Dama. lib. sc̄do de ebrioso. Si enī ebrius homicidius cōmit  
 tat ignorās facit: nō tamē inuolūtariē: qz ebrietas p̄stitit cāz  
 ignorantie. ideo fm Aristot. duplices maledictiones sustinet.  
 ideo homicidii suum est peccatū lz non heat vsum liberi ar  
 bitrij. Sic Loth culpaf de incestu: lz hoc fecerit nescijs gen.  
 i9. f. qz ebrietas que fuit culpabilis cām p̄stitit. Et sic pollu  
 tio talis peccatū est veniens ex turpi cogitatione. Et obem<sup>o</sup>  
 eam confiteri: qz non constat an mortale vel veniale fuerit.  
 Ex h̄ pz quō pollutio nocturna aliquā est culpabilis p̄p̄  
 cām suam: z aliquādo non. Un̄ tamē sit peccatū veniale: z  
 an aliquā sit mortale dicit sequēt. q. Ad p̄mū dōm q̄ Sa  
 lomon dormiēdo nō meruit sapiam a deo: imo nec petiuit. il  
 laz cū vere dormiret: sed solū fuit sōniū in quo videbat q̄ di  
 cebat deus ei qd peteret: z ipse petebat sapias. vt pz 3<sup>o</sup>. reg.  
 3<sup>o</sup>. z ibi declarū est. z. 2<sup>o</sup> paral. p̄. Unde dicit Aug. sup gen.  
 ad lram lib. i2. q. Salomon nō meruit sapiam a deo dormiē  
 do: sed fuit signū p̄cedētis desiderij. Et pp hoc dī petiit ei<sup>o</sup>  
 placuisse deo. s. qz anteq̄ dormiret istud desiderij habebat.  
 Et sic nec Salomō meruit in dormiēdo nec aliqz mereri po  
 test. Ad sc̄dōm dōm q̄ in dormiēte ligant oēs sensus exte  
 riores: interiores autē vires interdū totalit ligant: z interdū  
 non. Un̄. n. est mltitudo vaporis surgētis a stomacho ad ce  
 rebzū: z est grossus z turbidus vapo: ligatur vires interio  
 res: qz non est aliqd puiū ad transitū speciey. Et ob hoc qñ  
 homo icipit dormire nihil sōniat: vt cōter eo q̄ tūc grossior  
 vapor insurgit: z est maior copia eius. Cuz autem fuerit ce  
 rebzūm alleuiaturz ab illa multitudine vaporum paucis ma  
 nentibus possunt fieri sōnia. Et sic post aliquātam dormitio  
 nem sōnia eueniūt: vt cōter. Si autē interdū eueniāt in p̄  
 sōni erit hoc anq̄z in surreyerit tota multitudine vaporū vt qñ  
 quis h̄z leuem soporē: qz ille oī hora p̄t sōniare. Quocūqz  
 aut accidat sōnium nō est nisi qñ solute sunt vires iteriores  
 sensitiue ex pte: nam totaliter solute eē non p̄nt in dormiēte  
 qz iaz nō dormiret. Solui tñ contingit magis z minus illas  
 in sopore in diuersis hoibus vel in eodē homine in diuersis  
 partibus soporis. Quātūcuqz tñ soluant nō soluūtur ex in  
 tegro: qz tunc soluerentur exteriores sensus: z esset vigilia.  
 Quādōcuqz autē solute sunt vires interiores quātūcuqz  
 modicū est aliquis actus ratiōis: qz ratio fm se non potest li  
 gari cū non sit virtus corporis. Quia tamē nūq̄ soluuntur  
 vires interiores ex toto in sōno nūq̄ potest esse iudiciuz ra  
 tionis perfectū. Et ob hoc non est ibi cōsentire nec dissentire  
 q̄ pertineat ad electionē: qz electio est quasi cōclusio con  
 silij. 3<sup>o</sup> ethicoz. Dormiens autē non p̄t habere cōsilijuz: qz  
 illud pertinet ad actū perfectū ratiōis: ideo nō potest eē in  
 dormiente culpa nec merituz: lz ex causa precedenti p̄t esse  
 actus culpabilis fm q̄ in vigilia p̄cessit culpa aliq̄. Ad  
 4<sup>m</sup> dicendū qz mens humana h̄z duos respectus. vnū ad  
 superiora a quibus illustratur: aliū ad corpus a quo recipit

2<sup>o</sup> offide ratio.

3<sup>o</sup> consi.

4<sup>o</sup> consi.

5<sup>o</sup> consi.

Pollutio ē culpabilis. 3<sup>o</sup> modo

2<sup>o</sup> modo

3<sup>o</sup> modo

Epilogus

Ad arg. qz pollutio est peccatu m. Ad p<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

spēs sensibiles z qd̄ regit. Ex pte illa s̄z q̄s aīa recipit aliqd̄ a diuis nō ligatur p̄ somnū sed magis reddid̄ libera quāto sit a corporalibus magis absoluta. s. q. nō impedit p̄ diuagatio nem ad spēs sensibiles que ei presentāf. Et sic est magis di sp̄sita aīa ad suscipienduz aliqd̄ a deo in sōno q̄s in vigilia. Et iō interdū ex influētia diuini lumis vel angelici dormiēs pōt aliqua de futuris percipe que vigilās p̄cipere nō posset. s. q. dato quodā leui pulsū q̄ deus aīam nr̄am moueat: for te i vigilia nō sentiret illū pulsū z nō erudiret per eū. In sō no aut̄ percipit illum: qz̄ cuz sit magis disposita a leuioribus pōt imutari. Ex parte autē illa q̄ aīa recipit a corpore vel per corpus est ligata: qz̄ recipit per sensus exteriores z illi sunt totaliter ligati. Et sic necesse est q̄ liget̄ quantū ad iudiciuz perfectū habendū ligatis sensibus a quibus icipit̄ cognitio eius. ¶ Quia quedā relatio ipsi itell̄s̄ sit ad sensibilia appre hensā per sensus exteriores ad perfectū iudiciū dandū de re per sensum rep̄ntata. Nō est ergo in sōno perfectū iudiciū. Quia tñ imaginatio z oēs vires interiores que imediate in tellectui subministrant ea que per sensus accipiunt̄ sunt ali qualt̄ solute in somno lz̄ nō plene pōt esse aliqualis actus rō nis in sōno: qz̄ al̄s erat impole esse somniū. ¶ Ad tertiū di cendū q̄ apprehensio rōnis lz̄ impediāf in sōno nō tñ ita si cut iudiciū qd̄ p̄ficitur p̄ cōuersionē intellectus ad sensibilia que sunt p̄ma p̄ncipia cognitionis humane. Jō nihil prohibet hoicm̄ apprehendere aliqd̄ fm̄ rōnem de nouo in dormi endo ex ipsis reliquijs precedentū cogitationū in fantasia ribis oblati: vel ex reuelatione diuina vel angeli boni aut mali. ¶ Judicare tñ de re fm̄ iudiciū perfectū nō est possibi le: qz̄ hoc sit p̄ cōuersionē ad sensibilia vt dictū est. Differt at̄ inter apprehensionē z iudiciū. qz̄ per apprehensionē solū recipiē res z h̄z se potētia vt passiuā: p̄ iudiciū aut̄ de re susce pta discutit an vere vel false bene vel male se hēat qd̄ susce ptiū est. Et istud nō est pati solū s̄z potius agere: z p̄tinet ad p̄ sectū actū itellectus. iō nō pōt in sōno quis h̄re talē actum. ¶ Aliter pōt dici sicut supra q̄ in sōno aīa ligat̄ quantū ad id per qd̄ recipit a cā inferiori z nāli. s. per sensus: z tñ quan tū ad id per qd̄ recipit a cā supiori z diuina nō ligatur sed po tius in sōno est magis disp̄sita: z ibi p̄nt fieri facilius reuel atioēs aīe q̄s in vigilia. Et ob hoc deus in sōno tāgit corda viroz̄ instruens eos qz̄ tunc facilius imutabunt̄ a deo z ma gis p̄cipient se imutari q̄s in vigilia. Quia in vigilia imutan tur per sensus z fortassis nō esset p̄optū cognoscere de imu tatione que a deo fieret vnde proueniret an ex cogitatioē no stra vel ab aliquo extrinseco. In sōno aut̄ facilius est cogno sci hoc qz̄ ibi nō hēmus vsum rōnis perfectū nec imutamur ab exterioribus. Ideo planius erit videre vñ imutatio sit. Et sic deus ergo. in sōno poterit hoies pueniēter instruere lz̄ nō possit homo in sōno p̄fecte iudicare fm̄ rōnem. ita vt possit esse cōsensus vel dissensus qui p̄tinet ad pctūz vel ad vir tutē. Et sic nō frustra a deo instrui mur: qz̄ nō instrui mur q̄s p̄ tpe ipso quo instrui mur aliquid facturū sit. sed postq̄ euig ilauerit dirigetur per ea de quibus in somno instructus est. ¶ Ad quintū dōm q̄ corporales motus nō p̄tinet ad meri tū vel demeritū nisi fm̄ q̄ causant̄ a voluntate tanquā a p̄n cipio. Et iō pollutio nocturna magis iudicat̄ quantū ad rō nē meriti vel demeriti quantū ad p̄ncipiū qd̄ est in dormiē do q̄s ex termino qui est in vigilando: qz̄ ex quo in dormiēte excitatus est motus carnis nō subiacet voluntati vigilantis vlt̄erius motus ille nec reputat̄ euigilasse quousq̄ vsuz libe ri arbitrij p̄fecte recupauerit. Pōt tñ cōtingere q̄ in ipsa euig ilatione pctūz oriat̄: vt si pollutio pp̄ delectationē cōplaceat aut si sine deliberatione cōsensus aut cū appetitu futuri. ista aut̄ cōplacencia nō facit preterita pollutionē esse peccatū qz̄ nō est cā ipsius: qd̄ iaz̄ preterita est sed ipsa in se peccatū est. Si ergo cōplaceat pollutio illa inquātū delectationē prete rita causauit vel iquātū p̄ istā cōplacet homini delectationē in futuro h̄re in veneris: qz̄ per id qd̄ in vigilia exptus est delectatus est z desiderat talia postea experiri peccatū est z mortale: qz̄ ibi cōsensus est in malū. Si tñ ista preterita pol lutio nō cōplaceat vt delectatio qd̄a venerea: sed vt alleuia tio quedā nāe z exoneratio nō est pctūm. Secus aut̄ si anq̄ fiat placeret alicui h̄re pollutionē nocturnā solū vt per eam alleuiaret̄ z nō vt cōsequeret̄ inde quādā delectationē: qz̄ et istud velle peccatū est: qz̄ simul vult hō oīa illa que cū pollu tione eueniūt z sic vult ip̄licite delectationē venereā etiā vlt̄

alleuiari per modū illū qui nō est cōueniēs sicut qui vult cō sequi sanitatē nālem p̄ coitū fornicarium. Et per hoc q̄ pol lutio sub ista rōne est volita ipse volens est cā eius. Et iō ipu tatur sibi tanq̄ actus eius. Unde sine pctō esse nō pōt. Aliq̄ aut̄ est qn̄ postq̄ facta est cōplacet hoī nō de ea tāquā de cā sed de alleuiatione z exoneratione nāe que per eaz̄ inducta est: qz̄ tunc de bono cōplacet hoī z nō de aliquo medio p̄ qd̄ iductū fuit. Si aut̄ pollutio accidat in vigilia etiā ex sola cogitatione sine mollicie semp̄ v̄ esse peccatū mortale: qz̄ non pōt puenire nisi ex magno desiderio libidinis ad aliquā rez desideratā: z hoc mortale est nisi forte eēt morbus quidā in quo inuito hoīe distillat semē qz̄ ibi nullū pctūm est: s̄z pena vt̄dicit̄ sequenti. q. ¶ Ad sextū dōz q̄ pollutio nocturna ē aliq̄n̄ peccatū non quātū ip̄metipsa sed in sua cā. s. qn̄ ex cul pabili cā orit̄. Et iō si cōtingit aliq̄ peccare in cogitādo de veneris z sequat̄ inde pollutio: peccatū est ita loquit̄ J̄sido rus. ¶ Ad septimū dōm sicut ad precedens z d̄r̄ imagines noxie qz̄ nocent per peccatum non. scilicet q̄ tunc de nouo causatur sed q̄ commissum est quando hoc cogitabatur. ¶ Ad octauū dōm q̄ etiā si pollutio nocturna causet̄ p̄ de mones nō sequit̄ q̄ sit mala: qz̄ etiā pene iferunt nobis per demones ps. 77. Misit in eos indignationē suā per angelos malos: z tñ pena nō est culpabili. Et ita pōt esse pollutio q̄ in nobis causat̄ per demonū iniquitatē nobis nihil ante hoc cogitantibus. imo p̄ eos nos orōne munitibus. Et tūc ma nifestū est q̄ nulla culpa est ibi. Et iō nihil d̄r̄ cōcurrere de mones ad causandā pollutionē vel nō cōcurrere dū nō pro ueniat ex alia cā culpabili. Pōt tñ dici q̄ pollutio semper est mala ex quacūq̄ cā veniat si sentiat̄ vel saltē homo se postea pollutū inueniat: qz̄ ebetat hoīem p̄ delectationēz quas in ea expertus est z inclinat ad filia in actu. hoc tñ nō est peccatū sed prouitas ad peccatū vel incentiuuz: sicut sunt passiones nr̄e. ¶ Ad nonūz dōm q̄ somnus electoz̄ nō vacat merito. Nō quidē q̄ dum somniat̄ aliqd̄ mereant̄: sed qz̄ vigilantes cogitauerunt de istis terribilibus que eis in sōno occurrūt z cogitando meruerunt. Utpote si illa pacienter tollerabāt que cogitabant: vel erant aliqua mala que ventura formida bant. Et tñ disponebant animū suū ad illa pacienter tollerā dū. Et inquantū ista cogitatio dormientis p̄tinuat̄ cogitatio nī vigilās p̄ modū supradictū d̄r̄ eē meritoria. Nō tñ ē h̄ aliō mereri distinctū ab illo qd̄ fuit in vigilādo: s̄z illō q̄ fuit in vi gilādo. ¶ Ad iōm dōz q̄ Aug. loq̄t̄ de sensu imagiario vel interpretatiuo. s. qz̄ sōniati v̄ interdū nō solū q̄ delectet̄ in aliq̄ re sed etiā q̄ cōsentiat z facere incipiat: z illā imaginatiōne de cōsensu vocat̄ Aug. cōsensus. Nā verū cōsensum esse in somno est impole. Et eodē mō respōdendū est ad v̄ndecimū qz̄ etiā est ibi cōsensus imaginariū. Si aut̄ quis vellet itelli gere de vero cōsensu: tunc necesse est itelligi de sensu q̄ pre cessit in cogitatione vigilantis z postea sequit̄ pollutio no cturna ex eo: z tñ melius est q̄ dictū est. ¶ Ad duodecimū dōm q̄ determinare an in sōno possit quis cogitare z de co ligationibus virtutū aīe z earū separationibus vel solutio nibus per se est qd̄ satis longa: de qua forte alibi dicit̄. Et tñ dōm q̄ in sōno soluit̄ actualis colligantia sensitīue z intel lectiue ordinate ad sensuz: z iō vellatus est itellectus in egrit udine vel sōno vt̄ dicit̄ p̄mo de aīa in fine. Nec impedit̄ in tellectus pp̄ motū vel quietē sensitīue s̄z p̄pter solōnē actua lis colligantie vel armonie. ¶ Ad decimūtertū dōz q̄ lz̄ in tellectus nō liget̄ fm̄ se aliquo mō tñ nō p̄t h̄re operationēz p̄ spēs abstractas a sensibus nisi hēat actualē colligantia cū sensibus particularibus: z tñ in sōno soluit̄ ista colligantia eo q̄ sopiunt̄ z cōprimunt̄ oīa organa sentiēdo. Jō nō itel ligit tunc itellectus lz̄ nō impediāf fm̄ se. ¶ Ad i3m dōz q̄ in tellectus dependet a sensu tā ad apprehensionē q̄s ad iudi ciū: sed differt qz̄ itellectus apprehendit per sensum nō autē iudicat per sensum sed p̄ se. Et tñ nō iudicat sine sensu: qz̄ for me rerū intelligibiliū lz̄ per itellectū sunt abstracte a condi tionibus particularibus nō tñ pōt tolli quin sunt forme rez particulariū. Et ideo lz̄ per hoc q̄ sunt abstracte a cōditio nibus particularibus possit itellectus intelligere p̄ eas: qz̄ tñ sunt forme rerū particulariū nō intelligent̄ nisi per rela tionē ad formas pticulares z res filios. Qd̄ nō fit sine actua li sensatione per quā apprehenduntur sensus particularia. Si autē essent forme rerū particulariū nondū abstracte a conditioni bus rerū particulariū non possent intelligi sine presentibus

AA  
BB  
CC  
DD  
EE  
FF  
GG  
HH  
II

aljs rebus pticularibus in sensu siue nō. Cū aut̄ solemus dicere q̄ intellectus nō dependet a sensu. quantū ad iudicium sed solū quantū ad apprehensionē: intelligendū est q̄ nō fit tñ sine sensu. i. sine p̄ntia sensibiliū. Ad decimūq̄ntū dōm q̄ nō fuit de loth sicut de pollutiōe nocturna. Quia ille nō dicitur p̄pe pollutus sed polluit filias suas: q̄ cognouit eas etiā nō erat dormiēs: sed erat ebrius: z nō iudicauit quid faceret. Et iō culpatur q̄ ebrietas que fecit eū nescientes quid faceret fuit in eo culpabilis z in hoc est aliqua similitudo cum pollutione nocturna que provenit ex causa culpabili. s. ex cogitatione. Ad 16<sup>m</sup> dōm q̄ duplex est inobedientia: carnis ad sp̄m. Quedā fm̄ inclinationē corruptionis nālis sicut fluxus inuoluntarius mēstruoz: alia fm̄ inclinationē corruptionis vitiose vt in motu generātis z in exitu superfluitatis vl̄ time. Pertinet enī ad p̄uaricationē p̄mā ita q̄ sine inordinacione culpabili nō posset moueri in vigilia nec in sōno ex causis volūtarijs vigilie. Et iō qñ puenit ista pollutio ex cogitatione que fuit in vigilia est peccatū. vt in. 14. d. ciuita. dei. Alias aut̄ est penalis sed nō culpabilis. Et itellige etiā si nō precesserunt alie cause culpabiles vt inurgitatio z similia. Ad 17<sup>m</sup> dic q̄ ille cōsensus nō est verus q̄ nō pōt esse in somnis: sed imaginarius. s. q̄ putat homo se cōsentire z tam̄ nō cōsentit. Ad 18<sup>m</sup> dic q̄ nō est vera cōplacencia in somno in aliquo ordinato vel deordinato: sed imaginaria sicut ē cōsensus imaginarius. Ad 19<sup>m</sup> dic q̄ ecclesia orat nos liberari a qualibet nocturna pollutione: q̄ lz non sit quelibet mala aut culpabilis nulla tñ est que nō causet ebetudinē mētis si sentiat: z prestat hōi occasione ad peccādū in venereis p̄pter desiderū ex parte delectationis. Ad 20<sup>m</sup> dicendū q̄ intellectus qñ ipsamet cōcupiscētia que concipit parit est peccatū mortale: vt si cōcipiat delectationē z pariat cōsensū si tñ sit delectatio in concupiscētia z postea sequat̄ seminis reolutio ex motu fantasie nō gignit̄ peccatū mortale q̄ cōceptus z partus non sunt in eodē subiecto. Ad 21<sup>m</sup> dōm q̄ aliquādo sine mortali peccato arceat quis a susceptiōe eucharistie vt dicit̄ sequēti. q. Argumēta alia p̄babāt q̄ nū quā erat pollutio peccatū z etiā istud nō est verū. iō dicēdū ad p̄mū q̄ Aug. loquit̄ de motu cōcupiscētie qui est solū passio polluti z nō de illa que est actio polluentis nec in se nec in origine precedentis cogitationis. Qz tūc magis dolendū est animū ptulisse q̄ egisse. Secus est si q̄ cogitat sciens. i. vigilās hoc pertulit nesciens. i. dormiēs. vt dicit̄ grego. dist. vj. c. Testamētū. qz tunc est peccatū. vt dictū est. Ad scōz dicendū q̄ in vigilia aliqñ potuit de venereis cogitari sine peccato vt si speculatiue vel solū ad detestandū. Et tunc si se quaf̄ pollutio ex hoc cogitatione nō est peccatū: qz cogitatio fuit sine peccato. Ad tertū dicēdū q̄ pollutio fm̄ se non est peccatū sed inquantū cōtinuat̄ cause sue que precessit in vigilia. Et si ista cā fuit cogitatio pōt ei tripl̄ cōtinuari vt supra ostēsum est. Ad quartū dōm q̄ pollutio nocturna nō est oino inuoluntaria: qz lz nō sit voluntaria voluntate cōcomitante est: tñ voluntaria voluntate precedēte: inquantū pollutionis que fuit cogitatio vel crapula fuit volita. Ad 5<sup>m</sup> dicendū q̄ pollutio inquantū est passio polluti nō est volūtaria sed inquantū est actio polluentis. s. qz precessit cā aliqua pollutionis que fuit voluntaria: z illa vocat̄ actio que cōstituit pollutionē z quantū ad hoc hō fuit polluens seipm. Ad sextū dōm q̄ dormiens hz vsū liberi arbitrii. Ideo q̄ polluitur nō peccat tūc. Sed si pollutio est culpabilis fuit commissus p̄ctūz in vigilia qñ precessit cā: z pollutio nō addit nō uū peccatū sup̄ peccatū: qd̄ fuit in cogitatione precedente vl̄ crapula que fuerūt cāe pollutionis. Ad septimū dicendū q̄ pollutio nocturna nō est in solo corpore sed etiā ē in mēte scilicet inquantum precessit culpa in mente volendo causas huius pollutionis que culpabilis est. Ad octauū q̄ p̄ somnū acceptum fm̄ se qui vocatur dimidiū vite non differt p̄au<sup>o</sup> la studioso. Et tñ quantū ad ea que precesserunt in vigilia differt. Et qz ea que sunt in sōno hñt interdū originem ex hys que sunt in vigilia iudicabit̄ differre malus a bono p̄ ea que in sōno sunt interdū. Et hoc inuit̄ Aristo. ibidē dicēs q̄ si paulisper transeant quidā motus. s. a vigilātibus ad dormiētes meliora sunt fantasmata studiosoz quā quozūlibet. Et sic vult manifeste q̄ inquantū transeunt motus qui fuerunt in vigilia ad dormiētes differūt studiosi a malis. q̄ p̄t esse ibi aliquid per qd̄ hō efficiat̄ bonus vel malus. Ad

noni dōm q̄ intellectus velatus est in sōno sicut in egritudine. Ideo in neutro eoz peccat si per se sumatur. Si p̄cessit tñ in vigilia vel sanitate cā aliqua culpabilis ex qua postea in egritudine vel somno fiat aliqd̄ q̄ factū in vigilia eēt malū iudicabit̄ esse malū nō pro malo q̄ tunc factū est: sed q̄ factum fuit in vigilia. Ad decimū dōm q̄ peccatū in voluntate est z tñ iudicatur pollutio ista peccatū nō pro eo q̄ nūc fit sed pro eo q̄ fiebat in vigilia qñ voluntas volebat illud q̄ fiebat siue esset turpis cogitatio siue crapula. De hys sc̄tis Tho. sc̄da sc̄be. q. 154. arti. 5. z. 4. sen. di. 9. arti. 8. sub arti. p̄. Quale peccatū sit pollutio nocturna. z an ipediat a sumptione cōionis.

**Queritur** Quale peccatū sit pollutio z an ipediat hoīem a sumptione eucharistie.

Dicunt quidam q̄ non impedit qz peccatū veniale magis deo displicet q̄ quelibet imundicia corpis que est sine p̄ctō: sed pollutio nocturna pōt nō esse peccatū. vt p̄z per Aug. 12. super gen. ad 17az etiā per gregorū di. vi. c. Testamētū. Peccatū tñ veniale nō impedit a sumptione eucharistie. q̄ a fortiori nō impedit nocturna pollutione. Itē certū est peccatum mortale magis impedit sumptionē eucharistie q̄ q̄ pollutio nocturna: sed hō cōfessus p̄ctū mortale pōt imediate corpus xpi manducare. ergo a fortiori qui pollutus est p̄ sōnū poterit cōfessus istam pollutionē eodē die sumere eucharistia. Item tenet̄ quilibet impedire peccatū mortale alterius. s. ne faciat illud quantū pōt. Sed si aliq̄ in mortali exiēte cōfessiet missas cōstat q̄ peccat mortali. q̄ si aliq̄ nō hñs cōscientiā peccati mortalis possit hoc impedire celebrādo loco eius videt̄ q̄ hoc debet facere et si fuerit pollutus nocturna pollutione. Item cogitatio turpis accidit aliqñ hōi sine p̄ctō. crapula autē sine peccato nunq̄ est z tñ vt ait Grego. di. vi. c. Testamētū pollutio que ex crapula accidit a cōione nō impedit si necessitas celebrandi incumbit. ergo nec illa que ex turpi cogitatione precedēte in vigilia p̄cedit: nec illa que est ex infirmitate vt d̄r ibidē. ergo nulla pollutio impedit. Item dicit̄ Grego. in eplā ad Aug. ep̄m anglorū. z. 33. q. 4. c. Vir cū p̄p̄ia. Si quis sua coniuge nō cupidīne voluptatis raptus sed tñ procreandoz liberoz grā vti ille profecto sicut de ingressu ecclie ita de sumendo corporis dñici misterio suo est iudicio relinquendus. Quia prohiberi a nobis nō dz accipe qui in igne positus nescit ardere. Et sic p̄z q̄ ille qui sine p̄ctō carnale copulā hz etiā in vigilia nō arceat a sumptione eucharistie. q̄ a fortiori nō prohibebit nocturna pollutio dormientis. Item grauius est homicidiū quā fornicatio. Sed si aliq̄ de nocte somniaret homicidiū vl̄ fur tñ cōmittere aut qd̄cūqz aliud peccatū nō phiberet a sumptione eucharistie. ergo multo minus fornicatio somniata cū pollutione sequente. In cōtrariū p̄ glo. deuterono. 23. dicit. Qui cogitatione polluit̄ indignū se societate fidelīū arbitret̄. ergo multo fortius debet se arbitrari indignū societate corporis xpi. s. qui indigne sumit manducat z bibit iudiciū. p̄z. corin. xi. ergo nō debet sumere. Item iste abusus nō est ventris: sed mentis ergo magis repugnat ei spūalis imundicia q̄ corporalialis: qz reddit deo magis dissimilē. sed p̄ imundiciam peccati venialis que est imundicia mentis non est abstinēdū a cōione eucharistie. ergo nec p̄ pollutionē. Itēz in hoc sacramento melior est manducatio spūalis q̄ sacramentalis: sed spūalē non impedit nisi peccatum mortale. ergo a fortiori non impedit sacramentalem: sed pollutio nō impedit ab eucharistie perceptione. Item deuterono. 23. glo. cōparat pollutionē nocturnā z fluxū mēstruoz dicens. Si hec peccata. s. pollutionis nocturne putat quis accidere ex desiderio nunqd̄ z solita mēstrū feminarū mēstrua sunt peccata. Et tñ p̄pter mēstruoz fluxū non prohibet mulier ab ingressu ecclie z eucharistie sumptionē. Extra de purga. post partū. c. vnico. z di. v. c. Ad eius. Ne imputet̄ in culpas qd̄ pena est. ita nec impedit pollutio nocturna. Itēz nullus est corporaliter imundior leproso: sed non prohibet a p̄ceptione eucharistie vt colligit̄. extra de clerico. egrotante. c. Expte. z. c. tua. z. c. d̄ rectoribus. ergo pollutio nocturna q̄ est imundicia non impedit. Itēz qui consilio non vtitur non peccant. xiiij. q. 1. c. Quisquis. vbi Aug. dicit̄ p̄cepto dñi non obedire peccatū est. Consilio vti si nolueris minus bōi adipisceris non mali aliqd̄ perpetrabis. Sz cōsiliū est q̄ abstinēatur ab eucharistia post pollutionē vt inuitur di. vi. ca.

kk  
ll  
mm  
nn  
oo  
pp  
qq  
rr  
ss  
tt  
uu  
xx  
yy  
zz

Opio q̄ntum dam  
p̄ rō  
2<sup>a</sup> rō  
3<sup>a</sup> rō  
4<sup>a</sup> rō  
5<sup>a</sup> rō  
6<sup>a</sup> rō  
7<sup>a</sup> rō  
8<sup>a</sup> rō  
9<sup>a</sup> rō  
10<sup>a</sup> rō  
11<sup>a</sup> rō  
12<sup>a</sup> rō

Testamentū. ergo qui non abstinuerit non peccat. **Item** Aug. dicit et habet de cōse. di. ij. c. quotidie. s. quotidie cōicare. zc. dñcis tñ diebus cōicandum hortor. Si tñ mens in affectu peccandi non sit. Nā habentē adhuc voluntatē peccandi grauari magis dico eucharistie perceptione q̄ iuari ergo qui penitet et nō manet in desiderio peccandi nō prohibet post pollutionē cōicare. **Item** ibidē Aug. dicit cōicaturus satisfaciatur lacrimis et cōfidens de dñi misericordia et misericordia accedat ad pñias intrepidus et securus. **Item** dicit hilarius. zc. ple. di. ij. c. si nō sunt. s. si nō sunt tanta peccata vt excōicetur quis nō se d̄ a medicina corporis dñi separare. et tñ ppter nocturnā pollutionē nemo excōicat. q̄ nō ipe dicit susceptionē eucharistie. **Item** 33. q. iij. c. Vir cū ppria. nō debet a cōione phiberi qui positus in igne nescit ardere sed iste est qui vxori debitū reddit. vigilans. q̄ a fortiori q̄dor miēs patit pollutionē nō d̄ phiberi. **Item** dicit Ambro. et h̄r de cōse. di. ij. c. Si quoties. Quia semp pecco semp debeo accipere medicinā. ergo nunq̄ est abstinendū a sumptione eucharistie: qz de hac medicina ibi loquitur: ergo nō est cessandū ppter pollutionē. **Item** ista. is. dicit x̄ps. De corde exeunt male cogitationes zc. que coinquināt hoīem: pollutio autez nocturna nō exit de corde sed de ventre. ergo non inquināt hoīem nec reddit inhabilē ad suscipiendū eucharistiā. **Item** pollutio est in carne. leui. is. sup illo verbo vir q̄ patit fluxus seminis. dicit glo. Semē in cōpetenter fluens corporis mēbra inquinat: sed iste cibus non transit in carnē sed in mentē. vt dicit Ambro. ergo pollutio carnis nō impedit a susceptione. **Item** imūdicia corporis transit per exteriorē ablutionē sicut imūditia interior: p interiorē ablutionē. Sed cessante imūdicia mēt̄ p interiorē ablutionē nullus phibet a pceptione euechie. q̄ sicut cessante imūdicia corporis p ablutionē: s̄ pollutio nocturna imūdicia corporis ē. Postq̄ s̄ lauerit q̄s carnē suā nō impedit eucharistiā sumere. **Item** pp exitū aliarū superfluitatū non impedit quis eucharistiā suscipere. ergo nec propter exitū istius. **Item** cum pena nō debeat nisi culpe et separari a corpore x̄pi sit pena: nō infligitur nisi ppter culpā. s̄ pollutio nocturna nō v̄ esse culpa. ergo ppter ipsam nō est abstinendū. **Item** in x̄riū prima corin. xi. super illo verbo qui cunctis manducauerit hunc panē vel biberit calicē dñi idigne. dicit glo. indignus est qui aliter celebrat misterīū eucharistie q̄ a x̄po traditū est: Talis est q̄ nō deuore accedit ad eucharistiā vel in voluntate peccandi manēs. Sed qui pollutus ē nocturno somno d̄ hoc culpe sue attribuire. vt ait Grego. et Isido. Qui nocturna illusione polluit q̄uis ex memoriā turpiū cogitationū se se perferat iquātū tñ hoc vt tēptare se culpe tribuat suāq̄ imūdiciaz statim fletibus tergat. di. vi. c. nō est p̄ctm̄. Si ergo accesserit anteq̄ fletibus terferit imūdicia indeuote accedit et irreuerenter. Ideo indignus est corporis et sanguinis dñi. q̄ debet abstinere. **Item** qui polluitur cū vxoribus non manducant de panibus pponis p̄mo regū. 21. ergo a fortiori de pane celesti nō debent manducare imūdi qui tñ polluitur nocturno sono est magis imūdus quā qui cognoscit vxorē. ergo debet abstinere. **Item** de cōse. distin. ij. c. Dis homo. Dicit ois homo ante sacra cōionem a ppria vxore tribus aut quattuor: aut septem diebus abstinere. ergo multo magis debet abstinere coinquinatus illa die preter vxorē. **Item** Dicendū q̄ pollutio quedā est ex egritudine alia est sine egritudine. Est eni ex egritudine qñ quis patitur dissolutionē semis sine aliquo impetu et delectatione et fluit per singulas horas et adheret humor fedus et cōcretus carni vt dicitur leui. is. Ista ē pessima et turpis egritudo ex qua contingit sepe hoies mori. Ista non est peccatū sed pena peccati sicut quilibet alia egritudo. imo in tantū est maior iquātum est turpior et periculosior. Nec est ibi delectatio aliq̄ aut cogitatio precedens que cām prestet fluxui seminis. Et habebatur istud iter iudeos pro magna pena. Unde dauid qñ voluit imprecari malū ioab qz occiderat dolose et sub spē pacis abner pncipem exercitus isobseth dixit. Nō deficiat d̄ stipe tua fluens semine quasi magna pena ista esset. 2. regū. 4. Qui patiebant hunc fluxū egrediebant de castris et manebat foris sicut leprosi quousq̄ sanarent vel morerent leui. is. et numeri. 5. De alijs accidentibus istius egritudinis dicitur est leui. xv. Talis autē fluxus siue vigilati siue dormienti. accidat peccatū nullum est. Si aut sit pollutio per modū coitus aut est in vigilia aut in sono: si in vigilia peccatū mortale est;

etiā si nō sit ibi mollicies: qz est ex vehementi desiderio venereorum vt dicitur est precedenti q̄o. Et d̄ hac non queritur: qz nō est nocturna. Si aut nocturna sit aliqñ est p̄ctm̄ et aliqñ non. Ad hoc aut distinguit Grego. di. vi. c. Testamentū. Dicens q̄ pollutio nocturna accidit aliquādo ex crapula: aliāquādo ex supfluitate: aliqñ ex infirmitate. aliqñ ex cogitatione. Quādo euenerit ex superfluitate seminis vel ex infirmitate nature dicit nō esse timendū de hac pollutione: qz hanc magis dolendus est animus pertulisse q̄ fecisse. et intelligitur hic supfluitas non ciboz et potuū sed seminis multitudo que p̄t esse in hoibus etiā abstinentissimis et quotidie ieiunantibus vt ostensum est precedenti. q. Nam qñ ex supfluitate ciboz et potuū sequit pollutio dicitur ex crapula fieri. et de hoc dicit Grego. q̄ cum vltra modū appetitus gula in sumendis cibis rapitur receptacula humorū grauant et fit tūc pollutio ex superfluitate p̄ q̄d h̄s animus aliqñ reatū: et tñ est leuis. Unde dicit q̄ ppter hoc non impedit quis suscipere eucharistiā: sed impeditur missaz celebrare nisi forte necessitas urgeat. Ut quia est dies festus in quo oportet certū sacerdotē celebrare: vel qz nullus alius h̄ri p̄t. Et iste pollutio nes sunt que habent sine cogitatione. Si autē ex cogitatione precedenti in vigilia acciderit pollutio in sono impedit hominē a celebratione missarū et a perceptione eucharistie. Et tñ istō p̄ctū aliqñ est veniale: vt si i cogitatione diurna d̄lectatō fuit q̄s: et tñ nō puenit ad p̄sensuz. si at ad cōsensum puenit mortale p̄ctm̄ est. Si vero diabolus solum suggestit hoī et nō confensit nec delectatus est in cogitatione p̄ctm̄ nullum est. **Item** dicit aut glo. di. vi. s. Quia vero: q̄ pollutio nocturna que p̄cedit ex infirmitate nō est p̄ctm̄ nec etiā veniale: et iō non est timēda. Si aut ex crapula pueniat p̄ctm̄ veniale est. Si vero puenit ex cogitatione p̄cedeti p̄ctm̄ est. Sed est distinguendū q̄ aurilla. cogitatio nō p̄cessit ad sensum et tunc pollutio pueniens est p̄ctm̄ veniale: si aut p̄cessit ad cōsensuz est mortale. **Item** dicit autē sc̄us tho. 4. sen. di. 9. arti. 4. sub arti. cu. 2. q̄ ad hoc q̄ aliq̄s accedat digne ad sacramentū eucharistie tria requirunt. Primo mundicia cōscientie que nō tollit nisi per peccatū 2º eleuatio mentis in deū per actualē deuotionem. Et hec per mēt̄s ebetudinē vel occupationē aut diuagationē amittit et accidit sepe sine p̄ctō. **Item** Tertio imūdicia corporalis. Unde celebraturi vel tractaturi aliq̄d sacrum ppter reuerentiā manus lauant: a susceptione ergo eucharistie homo impeditur tripliciter. **Item** Primo et principalit̄ per peccatū. **Item** Secūdo per indeuotionē sine ebetudinē mentis. **Item** Tertio per corporalē imūdicia. Hec autē tria aliquādo cōcurrūt in vna pollutione nocturna: aliquādo duo tñ aliqñ vnicum. **Item** De p̄mo vt si ex cogitatione que p̄ueniat ad cōsensum secuta est pollutio: qz ibi est peccatū mortale et ebetudo mentis si forte ex illa pollutione secuta est delectatio p̄ quā adhuc manet aius hoīs affectus aliqualr ad carnalia et depresso ab eleuatione in deū. Est etiā ibi corporalis imūdicia qz sine ea nō p̄t esse pollutio. Nam iō pollutio dicit qz polluitur. i. inquinat ille cui acciderit. **Item** De 2º vt si ex cogitatione que nō pueniat ad p̄sensum vel ex crapula secuta ē pollutio. Nam tunc non est peccatū mortale: est tñ ebetudo q̄das mentis ppter delectationē quā expertus est qui polluitur et est inquinatio corporis. P̄t etiā poni hoc sine p̄ctō veniali vt cum alicui acciderit pollutio ex infirmitate nature vel supfluitate nō pueniente ex crapula: qz tūc nec est mortale nec veniale. Si tñ sentiat in somnijs vel terminet in vigilia est ibi quedā delectatio ex qua mēs p̄t ebetari sine p̄ctō mortali et veniali. **Item** De tertio p̄t vt si quis ex infirmitate vel superfluitate nature polluat per noctē: nō tñ sentiat se pollui s̄m inueniat se pollutū nō fuit ibi delectatio aliq̄ que posset ebetare mentē: et sic erit hic sola corporalis imūdicia. Ad h̄s autem q̄ videat qñ p̄ctm̄ est pollutio et quādo impedit a sumptione eucharistie dicit q̄ p̄t cōsiderari pollutio quantū ad cām vel quantū ad modū. Quantū ad cām p̄t. tripliciter cārī. s. a causa intrinseca spirituali. s. a cogitationibus n̄ris precedentibus quoz reliquie manēt in dormientibus. Et a cā extrinseca spūali. s. a demonibus. Et a causa intrinseca corporali. s. a superfluitate ciboz vel superfluitate nature aut infirmitate. Et vna istarū est voluntati subiecta. s. cibozū multitudine. alie due nō. s. infirmitas et superfluitas seminis ex multo tēpore collecta de q̄bus magis declaratū est precedenti. q̄o. Quantū ad modū distinguitur pollutio: qz aliqua venit cū cogitatione

13. rō.  
14. rō  
15. rō  
16. rō.  
17. rō  
18. rō  
19. rō  
20. rō  
21. rō  
rō. 2. i. p̄ctū  
R̄ndef ad  
questus. q.  
A  
01.01  
01.02

32  
33  
34  
35  
36  
37  
38  
39  
40  
41  
42  
43  
44  
45  
46  
47  
48  
49  
50  
51  
52  
53  
54  
55  
56  
57  
58  
59  
60  
61  
62  
63  
64  
65  
66  
67  
68  
69  
70  
71  
72  
73  
74  
75  
76  
77  
78  
79  
80  
81  
82  
83  
84  
85  
86  
87  
88  
89  
90  
91  
92  
93  
94  
95  
96  
97  
98  
99  
100  
101  
102  
103  
104  
105  
106  
107  
108  
109  
110  
111  
112  
113  
114  
115  
116  
117  
118  
119  
120  
121  
122  
123  
124  
125  
126  
127  
128  
129  
130  
131  
132  
133  
134  
135  
136  
137  
138  
139  
140  
141  
142  
143  
144  
145  
146  
147  
148  
149  
150  
151  
152  
153  
154  
155  
156  
157  
158  
159  
160  
161  
162  
163  
164  
165  
166  
167  
168  
169  
170  
171  
172  
173  
174  
175  
176  
177  
178  
179  
180  
181  
182  
183  
184  
185  
186  
187  
188  
189  
190  
191  
192  
193  
194  
195  
196  
197  
198  
199  
200

cogitatione precedenti. et alia sine cogitatione. In pollutionibus illis que sine cogitatione accidunt nullum peccatum est: quia anima non vult ibi peccare aliquando. sed solum est corporalis passio. potest tamen esse ista pollutio effectus vel signum peccati preteriti si gnas peccatum mortale vel veniale precessisse. Peccatum autem mortale impletur ex necessitate precepti a susceptioe eucharistie quia peccat mortaliter qui habens conscientiam peccati mortalis eucharistiam sumit. Ebetudo autem mentis et imunditia corporalis impediunt a susceptioe eucharistie non propter se: sed ex quadam decentia honestatis: quod in deuotio quedam videtur sic accedere ad eucharistiam nisi necessitas urgeat. et ideo considerandum est vtrum in causa pollutionis possit inueniri peccatum. Cogitatio enim precedens de rebus turpibus quibus est sine peccato si in cogitatione sistit non procedit ad delectationem nec sensum sicut in disputante vel exponente de venereis. Nam cum ista loquatur necesse est quod prius illa cogitet: et ex cogitatione relinquuntur vestigia quedam in imaginatione ex quibus in dormientibus sequi potest pollutio. Aliquando autem est cum venialiter: ut si cogitatio non sistat in terminis cogitationis: sed sequatur inde quedam delectatio. Aliquando autem mortale ut si cogitatio perveniat ad sensum. Et quia dubium est quoniam cogitatio pervenit ad sensum et quoniam non: eo quod difficile est iudicare interdum cum nullus effectus exterior sequatur: debet attendi an in ipso somnio circa venerea in quo sequuta fuit pollutio anima videbatur dissentire aut sentire. Si dissentire: manifeste apparet quod in cogitatione que fuit in vigilia non fuit sensus: quia alias somnium factum ex reliquijs illius cogitationis exprimeret sensus vel si de modo esset qui moveret fantasmatum moveret illa ad finem sentiendi. Si tamen appareat anima consentire in somnijs non sequitur quod in vigilando precesserit sensus: sed potest ex ligatione iudicij que est dormientibus exprimi sensus cum prius non fuerit. Si ergo cogitans de causa pollutionis inueniat sensum fuisse cum non debet accedere ad celebrationem nisi vel sumptionem eucharistie nisi urgeat necessitas vel imminet scandalum si non fiat quia etiam tunc habens conscientiam peccati mortalis si non habeat cui profiteatur potest dolendo de peccato licite celebrare. Si autem non precesserit consensus: sed solum sit quedam ebetudo mentis et corporalis imunditia sequuta ex pollutione sicut se non impeditur a sacramenti preceptione nec a celebratione missae. Non tamen debet celebrare nec percipere eucharistiam nisi urgeat necessitas: aliqua quia alias committit irreuerentiam quandam. Et tamen si non ex parte necessitate nec scandalo sic pollutus velit celebrare aut eucharistiam percipere non peccat mortaliter: sed venialiter sicut cum quis quibus patitur mentis enagationem in sacramento et non est deuotus ad illud non tamen est peccatum mortale. Fit autem interdum pollutio ex demonis illusionem: et potest in nobis procedere causa illusionis ut si quis in deuotus iuit ad dormiendum et non premuniuit se contra demonum insidias quasi hoc negligens. Et tunc est idem iudicium sicut quoniam provenit pollutio ex cogitatione precedenti. Et ideo abstinere debemus: nisi sit necessitas vel scandalum ut dictum est. Aliquando homo se premuniuit contra demones. Et tamen ex nequitia demonis adhuc sequuta est pollutio. Quod apparet quoniam tunc magis sequitur pollutio quoniam magis ea volumus vitare: sicut in collationibus patrum legitur de monacho qui in omnibus diebus festis quibus suscepturus erat eucharistiam polluebat fraude demonis ut non perciperet fructum sacramenti. Unde presulum fuit ei quod non obstante pollutione sumeret eucharistiam. Tunc demon videns se illusum. quia ille communicabat cessavit eum amplius illudere polluendo eum in festis. Si autem ex cibo precedenti aut ex potu acciderit idem est iudicium quod de illa pollutione que accidit ex turpi cogitatione precedenti nisi quod non est ita facile peccare mortaliter in sumptione cibi sicut in cogitatione turpi etiam quod pollutio que accidit ex turpi cogitatione semper fit cum somnio et imaginatione: que autem ex cibo et potu potest fieri sine imaginatione et somnio: ita quod non sentiat. Pollutio autem que accidit ex dispositione nature non est signum alicuius peccati: sed potest ebetationem mentis inducere si cum imaginatione contingat. Habet tamen imunditiam corporalem. Et ideo si necessitas imineat vel deuotio exposcat: non impedit talis preceptione eucharistie vel a celebratione missae. Si tamen propter reuerentiam abstinere laudandus est. Quia tamen in pollutionibus non potest faciliter causa distinguui a qua perveniat: tutius est semper abstinere quicquid pol-

lutio accidat quomodocumque accidat: nisi necessitas aut scandalum sequatur: quia tunc laudabilius est celebrare satisfaciendo necessitati vel tollendo scandalum quam abstinere ex reuerentia quia talis reuerentia indiscreta est. Debet autem abstinere per viginti quattuor horas ille qui propter pollutionem abstinere vult quia in tanto tempore natura deordinata per imunditiam carnis et ebetationem mentis reddit ad priorum ordinem sicut dicit Albertus magnus et sanctus Thomas. Aliiter potest dici et est idem quantum ad sententiam. scilicet pollutio pervenit tripliciter. Quedam ex cogitatione precedente: quedam cum cogitatione vel imaginatione comitante: sed non precedente: alia sine cogitatione precedente et imaginatione comitante. De prima dicendum quod illa pollutio que habet ortum ex sola cogitatione procedit vel principaliter ex illa: necesse est quod habeat imaginationem concomitantem. quia tunc quoniam fit pollutio fit somnium quia alias cogitatio precedens non potest habere efficaciam nisi secundum quod reliquie illius relicte in imaginatione moventur in somno. et fit somnium et pollutio. Et tunc distinguendum est de cogitatione precedente in vigilia an fuit speculativa aut practica. Si fuit speculativa ut potest quod solum disputabat quis aut exponere de venereis et inde secuta imaginatio in somnis causavit pollutionem: non est illa peccatum mortale nec veniale quantum ad se: nec quantum ad causam suam. Si autem cogitatio est practica. id est quod per eam ordinatur homo ad agendum venerea vel evitandum potest esse triplex ut distinguit Gregorius. di. vi. c. Testatur. Nam aliquando cogitatio est per solam suggestionem. scilicet quia a diabolo nobis suggerit quod venerea exerceamus: aliquando pervenit usque ad delectationem. id est quod in actu venereo proposito per demonem suggerentem delectatur homo cogitando de illo et tamen non consentit nec deliberat se facturum. Aliquando autem pervenit cogitatio usque ad sensum perfectum sed non dum sequatur opus. Si ex cogitatione prima istarum sequitur pollutio non est peccatum mortale nec veniale in se nec in causa. Si autem ex 2<sup>a</sup> est peccatum veniale: quia delectatio in cogitatione sine sensu est veniale et tunc pollutio ex causa sua est veniale. Si ex tertia cogitatione pollutio sequitur est peccatum mortale quantum ad causam suam. Secundus modus est quoniam cogitatio comitatur pollutionem: sed non procedit. Et tunc ut communiter ista imaginatio provenit ex demonis illusionem cum non sit relicta ex aliquibus precedentibus cogitationibus. Potest tamen interdum esse naturaliter perveniens: ut quoniam in aliquo est abundantia seminis ex dispositione nature movetur fantasmatum significatiam seminis effusione. Et sic etiam in alijs superfluitatibus sicut est in egritudinibus. ut dicit Aristoteles in libro de somno et vigilia. Et sic illi in quibus descendit flegma dulce ad linguam somniant se comedere dulca. Ista cogitatio que est concomitans pollutionem non causat per se peccatum mortale nec veniale nisi in quantum refertur ad causam pollutionis. Quia si pollutio ex sua causa erat mortale ista cogitatio concomitans auget gravitatem. Si autem erat veniale ex causa sua etiam ista cogitatio concomitans gravius illud facit. quam si esset sine ea. Si autem ex causa sua pollutio non erat mortale nec veniale ista cogitatio concomitans non facit veniale nec mortale. Causat tamen quandam mentis ebetationem: quia si quis polluat sine cogitatione aliqua per noctem non est delectatio aliqua nec sentit se pollui: sed postea invenit se pollutum vel forte non invenit. et sic non habet aliquid animus ex quo afficiatur ad carnalia et deprimat eius elevatio in deum quod pusillat ac si nulla pollutio accidisset. Cum autem imaginatio comitatur pollutionem sentit delectatio in effusione seminis siue sequatur evigilatio siue non: et manet memoria illius delectationis huiusmodi vigilanti. Et quia delectabile naturaliter inclinatur afficitur homo ad simile delectabile: etiam si non dum sentiat. Et ista affectio caret ebetudinem mentis. Dicitur enim mentis ebetudo quoniam quod remisse tendit in aliquid non ex toto conatu. Et proprie dicitur ebetudo circa divina ideuotio quodam quoniam homo non est ad illa attentus nec ad illa aspirat toto animo: sed remissam mentem habet et cogitationem diuagantem. Istud autem necesse est fieri quicquid afficitur animus non ad aliquid delectabile sed carnem vel ad aliquid mundanum. quia tunc vires sensitivae feruntur in illud. Sola ergo ratio potest ferri in deum. Et quia pars rationalis et pars sensitiva non sunt due anime distincte: sed eadem numero ipsamet est quae inclinatur ad delectabilia carnalia sed parte sensitiva et tendit in deum sed rationem. Cum ergo ipsamet tendat in duo et maxime quia ista sunt tria: necesse est quod in vtriusque feratur remissio et non ex toto conatu. Et tunc anima est indevota circa divina quia non tendit in illa toto conatu. sed remissio. Sic ergo delectatio vel affectio ad delectationem caret mentis ebetudinem et sic quoniam in pollutione non

Alia delectatio.

Triplex modus pollutionis. Primus.

Secundus modus.

2<sup>a</sup> causa polluti.3<sup>a</sup> causa polluti.

3<sup>o</sup> modus pollutiois

eterna fuerit cogitatio cōcomitans causat̄ mentis ebetudo ppter delectationē que ibi expit̄. Nō eēt aut̄ aliq̄ ebetudo si nō esset cogitatio pcomitans: qz nō esset aliqua delectatio. Tertius modus est qn̄ pollutio nō hz cogitationē pcedentē nec etiā pcomitantē. Et tūc respiciēda est cā ex qua pcedit. Pōt. n. iterdū puenire ex ifirmitate. s. qz vasa feminaria laxant̄ z effluit semē. Et vocat̄ ista ifirmitas. i. debilitas virtutis p̄tēne: qz nō est egritudo nec passio sp̄alis. s. est accūs qz ptingit fortificari vel debilitari vires cuiuslibet aialis. Et ista pollutio est sine pctō mortali z veniali: qz cā sua non est in p̄tate n̄ra. s. ifirmitas carnis. Ista pollutio vt cōmunit̄ eue nit sine imaginatiōe aliq̄ z somnio z sine delectatiōe: z nulla est magis inōcēs q̄ ista. qz nec cāt pctm̄ mortale aut veniale nec etiā ebetudinē mētis cū non sentiat̄ ibi delectatio: s. solū cāt imūdiā corpālē. Nisi forte demon se igerat p̄ nō cte imittēdo nobis cogitationes vidēs qz sumus faciles ad pollutionē ppter ifirmitatē carnis. i. dbilitatiōē virtutis re tentiue feminis z laxatiōē organoz: Et tūc nō erit peccatū mortale nec veniale: qz ex cā sua nō hz mortale nec veniale. Quod aut̄ pcomitās est nō pōt eē mortale nec veniale: qz in somnijs nullū pctm̄ esse pōt nisi inquantū trahit cām ex vigilia. Causabit̄ tñ ista pollutio mētis ebetudinē ppter delectationē q̄ expta fuit in ipsa pollutiōe: Pōt tñ mētis ebetudo esse sine mortali z veniali iterdū sicut hic. Aliqñ puenit ex supfluitate n̄ae. s. qz semē multū collectū est in vasīs seminarijs ex lōgo tpe etiā nulla existente crapula aut ebrietate: cū hoc possit accidere z accidat sepe in hominibus p̄tinē tissimis vt onsum est p̄cedenti. q. Et ista etiā non est pctm̄ mortale nec veniale nec est vllō mō timēda vt dicit Grego. di. vj. c. Testamētū: qz idē ē de ista z de illa q̄ fit ex ifirmitate. Et ē accidit ista sepe sine aliqua cogitatiōe pcomitātē. Pluries tñ accidit cogitatio in ista q̄ in illa q̄ est ex ifirmitate: z etiā sentit̄ vt cōmuniter dicit̄ in ista. Rō diuersitatis est qz qñ fit pollutio ex ifirmitate carnis fit emissio feminis q̄si sine motu ppter debilitatē organi. delectatio tñ venerea est in motu decisionis feminis z iō ibi raro est delectatio. Quā aut̄ fit pollutio ex supfluitate feminis ipm̄ semē ppter suam multitudinē fortiter pulsar ad exitū: ideo in motu illo sentit̄ delectatio: Nec tñ est ppter hoc pollutio illa peccatū veniale nec mortale: cātur tñ ibi ebetudo mētis ppter delectationē illā que ibi sentit̄. Aliqñ aut̄ causat̄ pollutio ex crapula vel ebrietate. Et ista est iā aliquat̄ culpabilis sicut dicit Grego. qz in hoc hz aia aliq̄ reatū. Pōt tñ ista crapula vl' ebrietate esse iterdū pctm̄ mortale. z iterdū veniale. Et fm̄ hoc iudicabit̄ de pollutione sequēte: s. ipsa pollutio in se non fit peccatū mortale vel veniale iudicat̄ tñ tale ex cā sua. Unde saltē erit semp peccatū veniale in pollutione qn̄ cātur ex crapula. Ista pollutio pōt fieri sine cogitatiōe vel cū cogitatione pcomitante. Et tñ quomodocūqz fiat non pōt excusari a veniali. S. si cogitatio pcomitēs erit grauius aut saltē sequetur ibi ebetudo mētis. Istis modis accidit pollutio nocturna: z quō sit peccatū z quomodo nō colligit̄ di. vj. c. Testamētū: z. c. Nō est peccatū. Ad videndū aut̄ quomodo p pollutionē nocturnā impeditur quis a pceptiōe eucharistie vel a celebratione missē. Dicendū qz p peccatum mortale impedit̄ quis directē ad hoc qz nō possit digne p̄cipē eucharistia p̄. corin. xi. z consequēter nec celebrare missam. Quia quicūqz missam celebrat eucharistiā sumere dz z nō ecouer so. Et facilius qz impedit̄ a celebratione missē q̄ a sumptiōe eucharistie. Ut ait Gre. di. vj. c. Testamētū. Peccatū aut̄ veniale aut̄ qcqd aliud est nō impedit̄ hoiez sufficienter a sumptiōe eucharistie. iō qn̄ pollutio fuerit peccatū mortale nō hz sumere eucharistiā. Quā aut̄ est peccatū veniale vel est sine veniali z est solū ebetudo mētis cū imūdiā corporali: vel sola est corporalis imūdiā pōt suscipi eucharistiā ita qz nō peccabit̄ mortali qui suscipit eā. Ad hoc tñ qz aliqs oino digne suscipiat nō solū dz cauere a mortali: s. etiā a veniali: z ab indeuotione que est ebetudo mētis: z a corporali imūdiā. Et qz nūq̄ est pollutio nocturna saltē sine imūdiā corporali honestius esset cauere qn̄ quis pollutus fuerit quā suscipere. Nam nulla pollutio est minus culpabilis q̄ qñ fit sine aliqua cogitatione pueniente. Et tñ tūc dz homo imputare culpe sue. s. qz deus pmiserit eū inquinari propter culpā suam vt ait isidorus z habet di. vj. c. Nō est. Si tñ necessitas celebrandi aut sumendi eucharistiā fuerit vel scan-

2. Quā hō p pollutionē impedit̄ a sumptiōe sacre cōionis

dalū si nō fiat: dz summi vel celebrari cū non p̄cefferit aliq̄ qd peccatū mortale. Et tñ quando fuit pollutio sine aliqua cogitatione p̄cedente z cōcomitante z putatur venisse ex ifirmitate vel superfluitate nature licite potest accipi eucharistia vel celebrari missa qz non est timēda talis pollutio vt ait Grego. di. vj. c. Testamētū. Si aut̄ ex crapula creditur prouenisse illicitum est celebrari missam. nisi necessitas fuerit. Licet tñ est sumere eucharistiā a non celebrante. Quā autem ex cogitationibus p̄cedentibus pollutio accidit: cauendum est a susceptione si cogitationes ille ad delectationem peccati perduxerūt. Quia tñ non est facile distinguere ex qua cā pollutio quelibet proueniat: securius est in oibus abstinere nisi necessitas fuerit sumendi aut scandalū sequatur cessando. Sic tenet sanctus Thomas. vt p̄z. s. ex dictis. Ad primū dicendum qz peccatū veniale magis pertinet ad impuritatem mētis fm̄ se q̄ pollutio nocturna in se: z hz hoc magis deo displicet: tñ peccatū veniale nō inquinat corpus z ebetat aiam sicut pollutio nocturna: nec est ita signū peccati mortalis sicut illa qz illa pōt sequi ex peccato mortali z veniale non sequitur ex mortali. Ideo ppter pollutionē magis abstinendum est. Et facit ad hoc multū ipsa ebetatio mētis: qz per pollutionem fit homo carnalis z distrabitur a seruoze deuotionis qz nō fit per cā venialia. Quia quedā sunt que modicū tollunt de seruoze deuotionis: actus autēz veneris siue sit licitus siue illicitus hominem absorbet z carnalem facit. Nam reddere debitu z v̄cori licitū est immo iustum z necessariū: z tñ qui debitu reddit non dz sumere eucharistiā vt ait Jero. Et habet. 33. q. 4. Sciatis fratres. Et est istud potissimū in pollutione nocturna. Etiam qz videt̄ quedā irreuerētia qz hō qui fuerit inquinatus h̄is fordidibus p̄festim accedat ad sumendū eucharistiā. Ad 2<sup>m</sup> dicendū qz magis impedit mortale peccatū sumptionē eucharistie quā pollutio nocturna. Et tñ nō est v̄z qz p̄trictio de peccato mortali z p̄fesso liceat moy accedere ad sumendū eucharistiā: sed dz aliquāto tpe abstinere nisi necessitas vrgeret. Quia cōtrictio purgat maculā mētis non tñ tollit adhuc ebetudinē mētis causatam ex peccato: s. paulatiz tollitur. Ideo dz aliquantulū abstinere cōtrictus z postea sumere vt dicit sanctus Thomas. Et intelligitur qz dz abstinere aliquāto tēpore post contrictionē: non tñ est necesse qz abstinere post contrictionem z cōfessionem. Et hoc dicitur qz post q̄ aliquis peccauit cū primo dolet de peccato ēt si nondum confiteatur tollit maculā mētis z per paucum tēpus potest tolli ebetudo mētis si quis vere p̄trictus est. Si q̄ post duos vel tres dies abhabita p̄trictiōe p̄fiteat̄: nō opz qz post p̄fessionē spectet aliquantulū vt tollat ebetudo mētis s. imediate lz suscipere eucharistiā. Si tñ qz moy vt peccauit p̄trictus fuit z simul p̄fessus est adhuc dz spectare aliquantulū ad susceptionē eucharistie ppter reuerētiā: z maxime in pctis q̄ causant ebetudinē mētis magnā sic est in venereis. In alijs aut̄ nō dz hoc tā stricte seruari: qz ibi nō deprimitur mēs tñ sicut in libidine ppter vehemētiā delectatiōis multū absorbetis hominē ita vt nō possit imediate redire ad eleuādū itegre affectū in deū. Et ita est in pollutiōe nocturna. Ideo in talibus saltem per viginti quattuor horas honestus est abstinere quod totum intelligitur nisi necessitas vel scādalu hoc prohibeat. Ad tertium dicendum fm̄ quosdam qz dz homo peccare venialiter vt impediāt alium ne peccet mortaliter. Dicit tñ sanctus Thomas qz hoc includit contradictionem. Quia ex hoc ipso qz dicitur peccatum esse ponitur esse indebitum. Siue ergo mortale siue veniale sit indebitum est: quia alias peccatum non esset. Et ideo nūq̄ est licitū fieri peccatū aliquod pro aliqua cā lz ad hoc peccatū veniale esset factū sine cā nūc factū cū cā erit licitū z sic nullū peccatū erit: qz pro pietate fit. Et tñ quādiu manet peccatū veniale nūquā lz illud fieri pro aliqua re. Sicut dicit̄ aliq̄ v̄bū ioculosum qd eēt ociosum: eēt peccatū veniale. Si tñ dicat̄ illō idē ad p̄solationē alicuius vl' ad aliquā piā vtilitatē iā nō erit veniale. Ita de pollutiōe. Celebrare. n. ei qz pollutus fuit iterdū est veniale si nulla cā subsit celebrandi: z tñ si necitas subsit vel scādalu ḡnet si nō celebrat iā nō erit veniale celebrando. Ita si qz pollutus celebras peccaret venialiter si vt alit̄ excuset a peccato mortali celebrat z alio nō celebraret iā non peccabit venialiter: qz ex caritate mouet. Ad 4<sup>m</sup>

s. Tho. m Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

n Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

o Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

pctm veniale ēt p̄vi rando mortali non est cōmita dum



**Ad 4<sup>m</sup>** dōm q cogitatio vocat turpis non quidē illa q̄ solum de turpibus est: qz de turpibus pōt esse honesta cogitatio: sicut qñ quis oia pctā sua cogitat vt p̄fiteat: sed d3 eē cogitatio hñs in se turpitudine pp delectationē vel p̄sensuz adiunctū. Et hec quidē cogitatio est turpior q̄ excessus qui est in cibo z potu cū sit difficile modū tenere per oia in cibo z potu: z est facilius tenere modū in cogitatioibus. Etiam qz cogitatio turpis fm se ppin qoz est ad pctm mortale q̄ excessus in cibo z potu. De his scūs Tho. 4. sen. di. 9. arti. 4. sub arti. 2<sup>o</sup>. **Ad 5<sup>m</sup>** q̄ coitus p̄iugalis si sit sine pctō: puta si fiat cā prolis gñande vel reddēdi debiti nō ipedit a<sup>o</sup> rōne susceptionē sacri huius: nisi sicut dcm̄ est de pollutiōe nocturna q̄ accidit sine pctō. s. pp corpale imundiciā z mentis distractionē. vt ait hiero. xxxij. q. iij. c. Sciatis. s. Scias fres q̄ qui vxori debitū reddit non pōt de carnibus agni comedere. Si. n. panes p̄positiōis ab his q̄ vxores suas paulo añ tetigerant comedi nō poterāt: quāto magis panis ille q̄ de celo descendit poterit ab his q̄ p̄iugalibus paulo añ hētere cōplexibus violari atqz p̄tigi. Nō q̄ nuptias p̄denemus: s3 q̄ eo tpe quo carnes agni māducaturi sumus vacare a carnalibus opibus dēmus. Sed qz hoc fm cōgruitatē: z non fm necitatem est intelligēdū. Grego. dicit q̄ talis est suo iudicio relinquēdus. Si vō nō cā p̄creande plis: s3 voluptas dñatur in ope phiberi d3 accedere ad hoc sacm̄. **Ad 6<sup>m</sup>** dōm q̄ sōnium de homicidio nō inducit corporale imundiciā nec etiā tantā mentis distractionē sicut fornicatio somniata pp vehemētiā delectatiōis. Si tñ sōniū homicidij pueniat ex cā q̄ est pctm̄ mortale ipedit a sūptione h<sup>o</sup> sacri rōne sue cāe. Sic dicit. s. Tho. 3<sup>a</sup> pte sum. q. 80. arti. 7. **Aliq̄ tñ** volunt q̄ nulluz sōniuz impediāt sūptionē sacramēti nisi in quo sequitur pollutio. Unde etiā sōnium de fornicando dum nō sit ibi pollutio dicit q̄ nō impedit. Quod satis videtur rationale. **Ad septimū** dicendū q̄ imunditia pollutionis pōt tripliciter cōsiderari. s. in se vel quātum ad radicē siue causaz: vel quātū ad effectuz. **Primo** mō quodlibet peccatū veniale est grauius pollutione: qz pollutio non est culpa aliqua: sed passio vt dicitū est precedēti qōne. **Secūdo** modo pōt esse pollutio grauior q̄ cetera venialia: qz sumit originem a libidine desiderij z cogitatiōis in qbus interdūz est pctm̄ mortale: vt si sequat in vigilatiōib<sup>o</sup> p̄sensuz: z dato q̄ nōn sequatur est grauior illa vehemētia desiderij venerē. **Tertio** modo quātum ad effectū: z est gñaliter deterior pollutio quolibet venialis: qz causat mentis ebetudinē z iclinationē ad venerea qd̄ non faciunt alia venialia. **Ad 8<sup>m</sup>** argu. dicendū q̄ in mādicatione spūali solū est accessus spiritalis ad sacm̄ z nō corporalis vbi sufficiūt fides z charitas manducatis. In sacramēntali autē manducatiōe est vel esse d3 tam accessus corporalis q̄ spūalis: iō requirit vtraqz munditia. Nā qui sumit spūalr̄ non sumit xpm̄ realr̄: sed solum ex desiderio: iō non requirit ibi talis dispositio. Qui vō sacraliter sumit xpm̄ vere sumit: ideo regr̄r dispō ista. **Ad nouū** dōm q̄ aliquo mō silantur pollutio z fluxus mēstruorum. s. qñ pollutio sequit̄ ex sola infirmitate vel sine cā culpabili: qz est pure passio. Secus autē qñ p̄cedit aliq̄ causa voluntaria sicut cogitatio vel crapula: qz tunc magis est actio q̄ passio. Fluxus autē mēstruoz semp puenit ex necitate: iō non ipedit regulariter ab igr̄ssu ecclie nec euehie sūptione. Pollutio autē interdū ipedit. Etiā qz fluxus mēstruoz sit sine vlla delectatione. pollutio autē qñ sentit̄ cū vehemēti delectatiōe que ebetat mentē z retrahit a diuinis. Et ista est p̄cipua cā q̄re ipedit a sūptione euechie. Iō non est idē de mēstruis z pollutiōe. **Ad decimū** dōm q̄ lepra ipedit a p̄secratione z nō qd̄ ab ois: s3 solū a publica pp scādalum ppli: nō aut a sūptione vt dicit seq. q. **Ad vndecimū** dōm q̄ vt ait scūs Tho. qli. 4. 4. duplex est p̄siliū. Qd̄da sup̄rogationis z p̄fectionis. aliud reuerētie z deuotiōis. Ad p̄mū p̄siliū nō tenemur. z iō qui nō vti illo nō peccat. Ad cōsiliū 2<sup>o</sup> mō tenemur: iō qui illud nō implet peccat. Et ita est hic: qz recipe reuerēter p̄siliū est: z tñ q̄ nō accipit sic peccat. **Ad 12<sup>m</sup>** dicit scūs Tho. q̄ loqz Aug. nō esse in effectu peccandi z penitere nō solū de p̄niā interiori: s3 de exteriori q̄ est satisfactio. z tñ nō pōt satisfacere q̄ pollutus est culpabilr̄ nisi q̄ abstinerit saltē p. 24. horas pp cās sup̄positas. q̄ d3 tātō tpe abstineret. Un̄ dicit Grego. q̄ mens a sua rectitudine dclinatā est: z remanet deordinatio viriū ex seruoze cōcupiscentie

z d̄bilitatio nālium. Ideo expectare d3 q̄ nā reparat: z spūs ad dñm dirigatur. Illa. n. die nō pōt sufficiēter p̄pari. Cuius rōnem reddit Grego. qz pus culpa cogitatiōis abluenda est lacrimis: z quousqz infixus tēptationis ignis recesserit se reuz recognoscat vsqz ad vesperū. Reliquie. n. ignite cogitatiōis p̄tinuo nō recedunt: qz z si culpa trāseat actu. manet tñ reatu. **Ad 13<sup>m</sup>** q̄ l3 per p̄niā z lacrimas delectat culpa z accedendū sit ad euechiaz: non tñ imediate: s3 post. 24. horas. Qz z si ablatū est vulnus pcti: manet tñ seruoze vulneri inflicti q̄ non subito: s3 p̄tinuis cura tur successib<sup>o</sup>. Sic dicit Augu. lib. de trini. Reuocatio. n. nō fit i vno momēto ipsius p̄uersionis: sed quottidianis accessibus: qñ aliud est febris carere: z aliud est ab infirmitate q̄ scā ē ex febrib<sup>o</sup> p̄uale scere. Itē aliud est infixū telū de corpe demere: z aliud ē vulnus q̄ ex eo scm̄ est sera curatiōe sanare. **Ad 14<sup>m</sup>** dōm q̄ excōicatio est duplex. s. maior z minor: maior est q̄ sepat q̄ a cōione fidelij z p̄ceptiōe sacroz. Minor est q̄ puat q̄s cōione sacroz. Un̄ q̄libet i mortali exns est suspēsus q̄tum ad se ipm̄: z est dignus minori excōicatiōe. Talis est q̄ polluit ex cā culpabili: l3 non inducat pctm̄ mortale. Iō q̄ polluit d̄bet abstinere ab euechia alr̄ pōt dici q̄ loquit̄ hūilarius de abstinentia simplr̄. Secus autē de abstinetia ad tps. Nā aliud est ad extingvendū seruoze venereū relictū ex pollutiōe z ebetatione mētis abstinere ad tps a sacro. aliud est totalr̄ abstinere. Et hoc laudabile est: qz pertinet ad reuerentiā. Aliud est totalr̄ abstinere qd̄ malū est: qz est puare egrū medicina. **Alr̄ pōt dici z meli<sup>o</sup>** q̄ abstinere volūtarie a sacro pp reuerentiā laudabile est: et si q̄s nō cōmiserit pctā digna excōicatione. q̄ tamē per sūtiā ecclie quis p̄uinet ab his q̄ est vere excōicari non d3 fieri nisi pro pctis que sunt digna excōicatione. Et hoc qz istud est pena s3 non p̄mū. **Ad 15<sup>m</sup>** dōm q̄ q̄ cognoscat vxorē nō pp delectationē: s3 solū cā plis non d3 ab ecclia phiberi: s3 relinq suo iudicio. Ipse tñ pp reuerentiā d̄bet abstinere: z eēt laudabilius q̄ sumē nisi subeēt scādalū vel aliq̄ cā sumēdi: vt. j. dices. **Ad 16<sup>m</sup>** dōm q̄ loqur Ambro. de venialibus pctis q̄ nō inducūt mētis ebetudinē sicut pollutio nocturna: qz illa nullo mō impediūt p̄ficiētem nec sumentē nisi itercidat p̄ceptus q̄ facit pctm̄ vbi nō erat. **Ad 17<sup>m</sup>** dōm q̄ pollutio exit aliqñ sōm̄ d̄ vtre. s. qñ nō p̄cessit aliq̄ cā culpabilis. s. nec cogitatio nec crapula. Aliqñ d̄ vtre z mētē: vt si p̄cessit cā voluntaria culpabilis. Et tunc magis exit de mente q̄ de vtre: ideo inquinat aiām. **Ad 18<sup>m</sup>** dōm q̄ imūditia corporalis inquinat aliquādo hominē in quātum cōiungitur spiritali: vt dices sequēti questioe. z sic pollutio nocturna l3 corporaliter mēbra cōinquinat spiritaliter: tamē etiā mētē inquinat in quātum a causa voluntaria interdū ortuz habet: z tunc prohibet a sūptionib<sup>o</sup> illius cibi qui trāsit in mentem. i. eucharistie. **Ad decimū** num dicendū q̄ imūditia pure corporalis que est cōtinuatio tollitur per corporale abluōnez. illa tamē que est corporalis: z dependet a spūali idiget vtraqz abluōne. Et quia pollutio est corporalis imunditia depēdens a spūali d̄bet lauari spiritaliter vt doleamus z cōfiteamur de illa si accidit ex causa culpabili: d̄bet etiā lauari corporalr̄. s. vt expectetur q̄ natura deordinata per seruoze libidinis reordinē z tollatur ebetudo mētis inducta qd̄ sit post vigintiquattuor horas: z tunc licite cōmunicat. Alioqñ imunditia corporalis vel spiritalis relicta ex pollutiōe manet z indebite cōmunicatur. **Ad 20<sup>m</sup>** dicendū q̄ non est simile de pollutiōe z alijs sup̄fluitatib<sup>o</sup>: qz cetera sine aliq̄ d̄siderio vel d̄lectatiōe iordi nata expellunt: in seie autē sec<sup>o</sup> est. Iō h̄ p̄t cāri pctm̄ z nō in alijs. Un̄ dicit hugo de scō Vic. s. pte p̄mi lib. q̄ alie vtutes solū corrupte fuerūt: gñatiua at corrupta z ifecta. vñ signū iobediētie p̄ quā hō p̄ creatorē suū itumuit positū ē iscriptū in porta p̄ quā hūana p̄pago trāfire debuit. Un̄ cetera mēbra in quo p̄cipue p̄cupia regnat: qz nutui volūtaz nō sequit̄ sine culpa non operat. Nō tñ est intelligēdū q̄ sp̄ sit pctm̄ actus gñatiue: qz coitus m̄fimonialis licit<sup>o</sup> est: qz s3 rōnē relatus. **Ad 21<sup>m</sup>** dōm q̄ pollutio nocturna nō ē culpa p̄ quā q̄s p̄sit p̄ eccliaz excōicari z priuari cōione sacroz: qd̄ est pena. Est tamē aliqñ p̄pter qd̄ d̄bet qui se reū sentit abstinere: z hoc non est pena: quia nō infer tur ab alio nec inuolūtarie suscipitur. **Argumēta** autē in p̄riuz p̄bat q̄ oino abstinentiā sit pp pollutionem a sūptione euechie qd̄ nō est vey. **Ad dōm**

P ad. 4. ar gumen.

Q ad. 5. ar.

R ad. 6. ar.

S ad. 7. ar.

T ad. 8. ar.

U ad. 9. ar.

X ad. 10. ar gu.

Y ad. 11. ar gu.

Z ad. 12. ar gu.

ad. 13. argu.

ad. 14. arg.

ad. 15. arg.

ad. 16. arg.

ad. 17. arg.

ad. 18. arg.

ad. 19. arg.

ad. 20. arg.

ad. 21. arg.

ad argumē ta icōtra<sup>m</sup>.

**D**dm ergo ad pmu q intelligit de pollutioe mentis qua do precessit cogitatio cu delectatioe siue secutus fuerit plenus siue non: qz tuc ab euchia abstinendu est. Et dz qz debet se indignu reputare societate fidelium non qde ad puerandū euz eis: qz nūqz hz quis istā indignitatē etiā si sit in grauib<sup>9</sup> culpīs et notozis nisi si sit excoicatus: sed dz abstinere a societate fidelium. s. ne cū eis sacramēta recipiat. Et intelligit de eucharistia: qz penitentia z cetera sacramēta recipere potest qz nō requirit de neitate in eis talis dispositio. **C**Ad scōs ddm qz accedere in deuote pōt intelligi negatiue vel pūatiue. Ut qui hz aliquā distractionē mētia que fit sepe sine causa culpabil: vt ex labore vel fastidio. Alio mō ideuotio. i. irreuerentia que est aliquid positiuū. s. qz importat quēdaz cōtemptum. Et ista in deuotio est peccatū. Sola aut pūatio de uotiois nō est peccatū. vt dicit scūs Tho. quoli. 4.4. Et sciēdum qz deuotio qnqz dicit feruor: charitatis: qnqz feruor naturalis dilectionis. qnqz reuerentia: z sic assumit in glos. p. corin. xj. **C**Ad tertiu dōs qz nō dz manē easde obseruatiōes in nouo z in veteri testamēto. Licet ḡ abstinere a panib<sup>9</sup> pro positionis ppter uenera pcedentia esset morale: z debeat obseruari taz in nouo qz in veteri testamēto qz tamē tāto vl tanto tēpore abstinere: est cerimoniale. Ideo nō opz qz idem tempus precise obseruet hic z ibi: sed satis est in nouo testamento in eo qui polluit per noctē manere per. 24. horas in qbus reddit natura ad ordinē suuz: z qz postea possit suscipere euchia. Naz etiā pollutis sōnio nocturno in veteri testamento nō imponebat abstinere nisi per diē deuterono. 23. **C**Ad quartū dōm qz vir cōmiseretur vxori aliquādo cā icōtinentie vitade. xxxij. q. c. Quicqd z tunc est veniale. Uel libidinis explende: z tunc multū aggrauat. xxxij. q. iij. c. Uir cum ppria. Uel cā plis pcreande: z tunc est sine culpa. e. c. vel reddendi debitū. xxvij. q. ij. c. Si tu abstines. Et est tunc meritum. z id aliqui dicūt qz qn est peccatuz talis coitus est abstinendū ab euchia: qn aut non est pctm nō est abstinendū. Sed ddm est qz cū actus ueneris nūqz possit esse sine ebetatione mētis: z requir de honestate feruor qdā deuotionis ad sumendū digne euchia qz oīno abstinendū est ab vxore ante cōionē. Qd tñ abstinere tribus vel qttuor: vel septē diebus piliū est z nō pceptū. vt dicit gl. eo. c. Dis hō. Debet tñ qui cōicaturus est abstinere a petendo debitum an cōicatio nem: si tamē petatur tenet reddere: vt dicit ibi glo.

**C**An p pollutiō nocturnā tollat vgitas. **Mo. CCXLVIII. Queritur** an p pollutionē nocturnā tollat vgitas. Dicit Alb. magnus qz nō: eo qz uolūtas z delectatiōis deliberatio nō pūngunt ipsi pollutioni. Dicit et scūs Tho. qz non amittit vgitas p pollutionem in sōnīs sicut nō amittit in mulierib<sup>9</sup> que dormiētes cognoscunt. nisi ea intētiōe iuerint ad dormiendū vt dormiētes cognoscerent. **Q:** tūc et si nō sentiāt delectationē ueneram vere amittunt vgitatē. Qñ tñ hoc nō intēderint virginitatē non perdūt. Et ita mulier que est amēs vel omnino ebria: ita vt sui cōpos nō sit etiā si tunc cognoscat vgitatē non pdit. de hoc scūs Tho. 4. sen. di. 33. q. de vgitate arti. p. **C**An per corporales immunditias arceatur quis a sacra communione. **Questio. CCXLIX.**

**Querit** occasione pdictoz de pollutioe que iterdū est solū corpalis immunditia: an p aliqs imūditias corporales arceat homo a sumptione euchie. **C**Aliqui dicunt qz sic: qz deuterono. 23. dz qz hērent israelite locum extra castra ad purgandū aliū. Et subdiē cā vt castra sint munda z nihil feditatis appareat in medio castrorū. Et dicit ibi glo. qz deus diligit munditiā corporale: z detestat immunditiā. ergo pp corporale immunditiā dz quis abstinere ab eucharistia. **C**Itē maior est dignitas sacri euchie qz oīum sacrorū veteris testamēti. Sed in veteri lege mulieres post ptum: z omnes mēstruate z fluētes sanguine eē tēpora mēstruorū z viri fluētes semine reputabānt imundi: z non licebat eis accedere ad scūariū. Leui. 12. z. 15. z idē de leprosis erat leui 14. ergo a fortiori debent abstinere a sacro eucharistie quod mundius est. **C**Itē sacerdoti leproso interdicit facultas celebrandi: eē de clericis egrotante vel debilitato. c. de rectoribus. z. c. Tua nos. ergo etiā laicus pp leprā excludet a pceptione euchie. qz ppter dignitatē huius sacramenti sacerdos leprosus arceat a celebratioe eius. **C**Ddm qz regularit non dz aliquis phiberi a sumptione eucharistie ppter cōpo

rales maculas vel immunditias: qz iste sunt pene quedā: z tñ non dz dari pena pro pena: sed pena pro culpa sic dicit. Nam pmo qz non insurget duplex tribulatio: iō pro imūditijs corporalibus quas inuiti patimur: nō est qz arcendus a sumptione euchie. **C**Itē qz per nālia non meremur nec demeremur. Omnes tñ corporales immunditie ex causis nālibus accidunt. ergo pp eas nemo arcebit ab euchia susceptioe. **C**Diendū ergo qz immunditie corporales fm se nō sunt de gñe peccati: iō fm se nō phibent hominē ab aliquo sacro nec dīestatur deus illas: qz deus diligit munditiā cordis nrī: z qcqd hūc munditie repugnat detestat: qd aut cum hac munditia stare pōt non odit. Ideo xps non increpauit illos qui manibus nō lotis māducabant: qz dixit qz hoc nō inqñabat mentem: qz si per māducare (manibus nō lotis) aliqz sordes incederet ista intraret per os. Sed quicqd per os intrat in vētrem vadit z in secessu mittitur. ideo nō inqñat mentē: sed qd a corde exit inqñat hoīem. s. furta: fornicationes: homicidia: z oē peccatū. j. 15. Potest tamē immunditia corporalis displicere deo nō inqñatū est immunditia: sed in inqñatū per eam hz se hō irreuerenter: z irreuerentia est pctm. Et qz sacri eucharistie est aliqd excellētissimū dz cum magna reuerētia suscipi. Et qz corporales sordes aliqñ faciunt irreuerentiā iquā tum sunt aliquo mō uolūtariē in hoīe. aliqñ arcent eū a pceptione euchie. Et pro hoc ddm qz sordes corporales: aut sunt aliqd ppetiuuz vel longo tēpore durans: aut qd leuiter tolli pōt. Si p modo nō arcent hoīes a pceptione euchie: vt pz i lepra que est infirmitas ppetua: z licitū est leprosis eucharistiam suscipi. Si tñ esset lepra in breui curabilis laudabile esset ad tps abstinere pp reuerentiā sacri: non tñ pōt phiberi a cōione nec a pfectione si est sacerdos. Qñ tñ est ppetua nullo mō dz abstinere a sumptione nec est laudabile abstinere pp reuerentiā: qz nō esset reuerētia: s. indiscretio z diabolica suggestio vt puet hoīes fructu sacri. Et idē de patiētib<sup>9</sup> diuturnaz infirmitatē vt fluere femine qd aliqñ lōgo tēpore durat. Et idē est de muliere patiēte fluxū sanguinis eē tēpore mēstruorū: qz interdū durat ad totā vitā: z interdū longo tpe sicut pz de muliere qñ xps sanauit q̄ passa fuerat duodecim ānis istū fluxū. Luc. 18. Tales aut nō arcent a suscipienda euchia nec ab intrādo in loca sacra. sic iducit. di. v. c. Ad eius qz patiētes fluxū sanguis nō sunt phibēde introire in ecclīaz cū mulier fluēs sanguine nō fuerit phibita xpm tangere: sed potius diuotio sua laudata est: z curata fuit a fluxu illo. Si aut immunditia sit pauci tps. s. qz pōt tolli leuiter: licz illa fm se nō offendat deū. tñ qz vī esse quidā pceptus qz hō exis in illa suscipiat euchia: cū possit fieri mūdus corporaliter: z tunc suscipere honesti<sup>9</sup> est qz expectet purgatio immunditie: z postea sumat: qz qz manēte immūditia ista sumatur. Et ita est de tpsibus mēstruorū: qz cū mēstrua ordinate accidunt seīs quolz mense durant pauco tpe. Jō honestius ē se minā tūc abstinere ab introitu ecclīe z pceptioe sacri qz suscipere. Si tñ ex deuotioe mouet ad suscipiendū nō est phibenda suscipe. di. v. c. Ad eius. f. Mulier q̄ ex p̄suetudie mēstrua patit phiberi ecclīaz intrare nō dz: qz ei nāe supfluitas in culpa reputari nō v3. Et p h qz inuita patit iniustū est vt ecclīe puef igressu. Et postea dz. Scē at cōicatiōis misteriu in eisde dieb<sup>9</sup> p̄cipe nō dz phiberi. Si. n. ex ueneratioe mag<sup>9</sup> p̄cipe nō p̄sumit laudāda est: s. si p̄cepit nō ē iudicāda. Hoc aut ē de imūditijs q̄ nob nolētib<sup>9</sup> sunt: z nō possum<sup>9</sup> eas tollere: quoz p se cessent nālī. Secus at dz sordib<sup>9</sup> qz nos p cōtactū phim<sup>9</sup> z qb<sup>9</sup> polluimur. Nā istas possum<sup>9</sup> tollē: qz nō sūt egritudines nec passioes nobis accidētes. Et ob h qz celebrant p̄suerūt manus lauarē: qz tractaturi sūt rē tā sacras z mundā. Si qz ḡ imundis manibus z alijs ptibus corporis apparētib<sup>9</sup> accedere uellet ad sacm istud iudicaretur reprehensibile soluz inqñatū per hoc videt esse quidā cōtemptus: qz homo nō curat habere munditiā illam z honestatē exteriorē quā hēre possz suscipiēdo: z qz p talia offenduntur hoīes z iudicant cōtemptū dz cauere qlibet ab istis sordibus qñ accesserit ad sacm ne p̄tenere videat. Uult. n. deus qz nos exhibeam<sup>9</sup> ei honorē talē qlē solem<sup>9</sup> exhibē nrīs p̄positis z onīs t̄palibus. Als dicit se p̄tēni a nobis. Jō malach. p̄ querit de sacerdotibus qz offerret ei aialia ceca z clauda z debilia in sacrificiū dices. Si ego sūz dñs: vbi ē timor me<sup>9</sup>. z si p̄ vbi honor me<sup>9</sup>. Si offers aial claudū z cecū nōne malū ē: Offer illō duci tuo: z si iplacuerit ei: z si accepit faciem tuam

DD Ad 2<sup>m</sup> arg

33 Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

RR Ad 4<sup>m</sup> ar.

Opi. qru dam. prima rō

2<sup>a</sup> rō

3<sup>a</sup> rō

A Rndef ad qūcum. q.

p<sup>o</sup> rō  
B  
2. ratio.  
C

ma. Quasi dicat. No placebit ei nec acceptabit te offeretes ita nec ego acceptabo offeretes ista contemptibilia. Si tñ ptingat hoimem corporalr imundū accedere ad sumendū euchariz non ex irreuerentia; sed qz nō aduertit ad istas fordes cōporales nihil nocet; dñ tñ imundiciā mentis suauerit. **C**onfiderandū vterius circa imundiciā corpale qz quadruplex est corpalis imundicia. **P**rima est que iungit spūali imundicie quātum ad cālitatē. Et ita est pollutio inquātum procedit ex crapula del cogitatōe delectante. **S**cōda ē cor poralis iuncta spūali per pformitatē meriti vel demeriti. **S**ic est pollutio nocturna pcedens ex sola diabolicā illusione de qua tangit a Grego. 8. moralū. Et dī per cōformitatē de meriti. **Q**uāz non pueniat a crapula nec cogitatōe; pcessit tñ aliqđ demeritum in isto pp qđ deus pmisit diabolo euz il ludere. **T**ertia est corpalis iuncta spūali quātuz ad penalitatem. i. dependet ab aliqđ spūali imundicia tāqz pena data pro illa. Et ita est corruptio; z infectio vtrutis gñatiue i penam pcti originalis. z sic qñ pollutio cātur ex sola nāe infirmitate vel supfluitate nō culpabili; qz ēt ibi sequit dlectio repugnans rōni. Et est ista pollutio corpalis que est pena sequens ex imundicia spūali. s. ex pctō Ade: z psequit ad peccatū originale. **Q**uarta est oino corporalis nō coniuncta spūali imundicie; vt contaminatio manus vel pedis: z ista nūqz est mala nisi fm qz pōt ipōtare quādam irreuerentiaz pma z scōda imundicia harū ipediunt sumptionē eucharie de cōdigno. tertia de cōgruo ipedit pp incertitudinē cāe: qz ne scitur an ex cā culpabili puenit ista pollutio. qzta impedit de congruo; maxie in cōficiēte pp reuerētia sacramēti. tres prime sicut nāliter causant; ita nāliter tollūtur. s. qz nā redit ad ordinē suū; z hoc post. 24. horas; vt dcm est precedenti. **Q**uarta autē qz nō cātur nāliter; sed solū ex cōtactu nō impedit nisi ad momentū. s. quousqz lauentur manus vel alie partes corporis apparētes. Nā partes nō apparētes nō os lanari lz in veteri testō non solum manus; sed etiā pedes la uabant sacerdotes qñ ministraturi erant exo. 30. **S**ed nō est trahendū in psequentiā ad sacerdotes noui testamēti; qz in veteri testamēto attēdebat valde ad ceremonias corpales; z nō in nouo; sed ad mundiciā spūalem. **U**nde qñ cōsecrabantur leuite dño radebant oēs pilli corpis eoz nume. 8. sed in nouo testamēto nihil tale fit. **C**onsiderandū etiā circa hoc qz infirmitas putat aliqñ ipedimentū sumendi eucharistia. Pro quo sciendū qz est qdruplex infirmitas. **P**rima que est peccatū z cā peccati vel saltē peccatū. **U**t luxuria inuidia gula. Et ista semp impedit eucharie susceptionē. **E**st autē que nō est peccatū; est tñ pena pcti z cā pcti. Sic est obliuio z ignorātia respectu intell's z cupia carnis respectu affectus. Nā pene sunt in inflicte pro pctō Ade; etiā sunt causa peccati; qz ignorātia est cā pcti dicēte Aristo. 3. ethicorū. **O**mnis malus est ignorans. **L**upiditas. n. siue cupia gñaliter sumpta est cā pcti. p. thimo. 6. **L**upiditas est radix oīuz maloz. Et talis infirmitas non arceat ab euchariz; qz als oportet hominē semp vel lōgo tēpore abstinere ab eucharistia. **T**ertia est que est cāta a pctō non per modū pene; sed p modū effectus directi. z ista arceat ab euchariz. **T**alis est pollutio pueniens ex cā culpabili. Si autē pueniat ex cā nō culpabili ptenet ad scōm modū infirmitatis. s. qz est pena cūz sit ex infirmitate nāe non potētis retinere. z omnes iste penalitates venerūt ex pctō pmo. **Q**uarta est que nūqz est peccatum nec cā pcti; sed solū pena pcti; vt febris z dolor membrorū; z fames; z sitis. **I**ta lz ex culpa veniāt; sine cl'pa agūtur vel sustinent; vt sine pctō comedimus quādo esurimus z tñ fames z sitis ex peccato pueniunt. z ista infirmitas nūqz impedit sumptionē eucharistie. **A**d primū dicēdum qz deus diligit mundiciā corporale; z detestat imundiciā corporalem non fm se; sed fm qz pertinet ad interiorē mūdiciā z imundiciā. **N**am corporalis mūdicia circa sūptionem diuinorum pertinet ad quādam reuerētiam; qz ex reuerentia nāmia quā homo hz ad sacra mūdāt se quātuz pōt vt non inueniat saltē corporalis imundicia in illo; z qz reuerētia pertinet ad vtrutē qñ deus diligit fm se. etiā actus pcedētes ab ea diliget. z sic deus iussit qz sacerdotes qñ ministraturi ecēt i scūario lauarēt manus z pedes in labo eneo qđ fecit Moyses exo. 30. z 38. z ecōtrario est de imundicia corporali; qz inquātum pertinet ad irreuerentiaz deus detestat illam fm qz ipsas irreuerentiaz detestatur. quādo imundicia

est sine irreuerentia; vt qa aliquis non aduertit vel non vidit eam non detestatur deus illas. **A**lter potest dici qz se cus erat apud iudeos qz apud nos; qa iudei erant rudes; z deus ostendere volebat eis qz habitabat cūz ipsis corporaliter; z ideo omnia que poterat offendere aliquē hominēz volebat vitari tanqz offendētis eum. z quia stercoza offendūt aspectum hominis z odoratus si sint in conspectu eius. de noluit qz essent in medio castrorū; quia archa trāsitura erat per castra; z deus qui videbatur habitare in ea dicebat offēdi per fordes illas. z ista causa tradit deuteronomij. 23. f. vt sint castra tua mūda; qa dominus ambulat per castra vt nō dimittat te. s. si viderit te esse imundum. **N**obis autē iā non se ostendit deus vt paruulis; sed vt viris perfectis. **I**deo nō inuit se diligere precipue corporale mūdiciā; quia ista non pertinet ad euz; nec etiā corporalis imundicia; qz ipse spiritus purus ē. **S**ola ergo spūalis mūdicia ei placet; z spūales fordes detestatur; qz ipse spiritus est z eos qui volunt eum collere opz in spū ambulare. i. collere spūaliter; z non fm ceremonias corpales. **J**oan. 4. **A**d secundū dicendū qz isti imundi in lege veteri vetabant in lege veteri magis ppter quādam significationem qz ppter ipsas res; qz status ille erat figuralis. p. corin. io. z ad hebre. io. **N**unc autē cessauerūt oēs figure aduentūribus rebus ipsis. **I**deo nō oportuit manere aliquid istorū. **S**ic dicit scūs Tho. **A**lter potest dici qz ista vetabant pp cām israhel; z decuit sic fieri pp iudeos; qz erāt viri simplices; z nō cognoscebāt deū suūz qualis erat. **V**olebat autē ipse ostendere se excellentiorē oibus dñs g' gentiū; z hoc voluit inuere per mundiciā ministroz z ministratiū. **N**ā quāto aliquis est maior dñs; tanto plures ceremonias exigit in obsequio suo. z qz deus volebat se inuere maiorē omnibus dñs gentiū apposuit ples ceremonias cultus sui qz exhiberentur dñs gentiū. **E**t qz imundi erāt illi dñi voluit se ostendere mundissimū; qz per h' maxie ostēdebat dignitatē suā. **I**ō phibuit oēs imundicias corporales vt sic magnā reuerētia haberent iudei ad deū vidētes qz cū tante ceremonie mūdicie regerentur ad accedendū saltē ad tēpluz domini qz celebrabilis esse deberet dei mūdicia z dignitas. **P**er mūdiciā autem spirituales hoc arguerē nō poterāt; qz erant viri multum carnales qui z ad ista capiēda nondum pertinebant; per mundiciā ergo corporalem hoc eis debuit notificari. **A**lter potest dici qz in veteri testamēto nō erant aliqua que spiritualiter multū proficerent z haberent aliquam magnitudinem. **I**deo debuerūt carnalia habere magnitudines; qz iudei nō poterant pcepere de deo suo aliqd magnum nisi per magna que eis in lege darent. non tñ fuerunt data magna spūalia; qz nōdum venerat tēporis plenitudo. **I**deo tota magnitudo debuit esse in appatu ceremoniaz exterioris; sic erant iste mūdicie corpales. **I**ō deus multos dedit modos corporaliū purificationū; z cauere multos modos corporaliū imundiciāz eis iussit. **N**unc autē est abundantia in bonis spūalibus pp gratie plenitudinē. **I**ō oportuit euacuari istas mundicias z imundicias corpales; qz fm se inutiles erant. **Q**uāz quedā eaz aliqd faciāt ad reuerentia cultus diuini alie tñ nihil faciunt. **I**ō nunc obseruari nō debuerunt ne tota nra occupatio in ceremonijs esset. **E**t sic iussum est qz qui pollueret sōno nocturno iret ex castra; z māeret ibi vsqz ad solis occasuz. z tūc lotus aquis itrare in castra. deute. 23. **E**t qui cogsceret vxorē suā vel aliā debebat lauare corpus suūz totū; z imundus erat vsqz ad vesperū; z nisi sic lotus eēt nō licebat intrare in scūariū. **L**evi. 15. **I**ste mūdicie nāc suari debent qz ad aliqd. s. qz ad sumētes euchariz qz pollutus est nocturna pollutioe nō sumat euchariz quousqz dies iterget; trāseat nisi aliqd impediāt. s. necitas vel scādalu; vt dcm est. s. q. 24. 7. **E**t tñ non dī qui pollutus est ire extra urbem vel habitatiōes humanas; qa etiam licet ei intrare ecclesiā dum tamē non suscipiat eucharistia; nec requirit qz lauetur in aquis. **I**dem de illo qui cognoscit vxorem suam; qa nō dī suscipere imēdiate eucharistia. **N**az vt dicit hiero. xxxij. questioe qzta. caplo sciatis. **Q**ui vxorē debituz reddidit non potest carnes agni comedere. **E**t tamē potest itrare ecclesiam z non oportet corpus lauari aqua sicut in veteri testamēto. **V**erum est tamē qz ab antiquo apud quasda ecclesias; qz consuetudo erat qz postqz quis cognoscebat vxorē pxiā nō intrabat ecclesiā quousqz lauaret corpus. **E**t ista fuit spūalē consuetudo ecclesie romane; vt dicit Grego. scribēs Augustino

Quadruplex imundicia corporalis.

1<sup>a</sup>

2<sup>a</sup>

3<sup>a</sup>

4<sup>a</sup>

Quadruplex infirmitas.

1<sup>a</sup>

2<sup>a</sup>

5<sup>a</sup> 2<sup>a</sup> 1<sup>a</sup> argu.

5

Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

3

7c

2

epo angloz. z. xxxij. q. v. c. vir cu ppria. f. Vir cu ppria vxore dormiens nisi lotus aqua eccliam intrare non dz. Quis diuerse hoium nationes de hac re diuerfa sentiant atq; alia custodire videant. Romanoz tñ ab antiquoz sp vsus su it post admixtionē pprie piugis z lauachri purificationem querere: z ab igressu ecclie ita a fortiori circa susceptionē eucharistie q lauarent. Unde dī ibi. Cū vō nō amor pcreāde sobol sed voluptas dñaf in ope cōmixtiōis hñt piuges et de cōmixtione sua q desuāt. Tunc aut vir qui post admixtiones piugis aqua lotus fuit sacre cōionis misteriu vs accipe: cuz ei fm pñitā suam eccliam licuerit intrare. Si tñ cogsceret vir vxorē solū cā liberoz pcreādoz non iubebat lauari nec abstinere ab euechie suscepiōe nec ecclie ingressu. Et in hoc differēbat a veteri testō: qz ibi ex qñq; cā vir vxorē cogscēt non licebat accedere ad scūariū nisi pus aqua lauaret. Ista tñ pñuetudo nō erat in multis ecclis et tpe Gregozij: z postea et apud ipsos romanos abūt in dissuetudinē: qz erat ce rimonis iudaicis silis. Ad 3<sup>m</sup> dōm q nō est idē de facer dote leproso: z de laico. Nā sacerdoti leproso nō prohibetur euechiam suscipere: s; pñcere celebrando missaz: z hoc nō pp se: sed pp pplm: qz scandalizabunt videntes celebrare lepro sum cū quo puerfari fugiunt. Et nemo de manu eius vellet suscipe euechiam. Jō tam pp scandalū z horrozē qz pp digni tatē misterij vt nō pñentur si manibus leprosi zbois imū di tractet non pmittit sacerdoti leproso corā pplō celebrare z iste cāe tangunt in eo. c. Tua nos. z. c. De rectorib. Si tñ ex deuotiōe vult celebrare in occulto lz ei facē. Non tñ ordi nabit in sacris si fuerit leprosus anq; ordinet: qz ordinatio est ad ministrandū z imundus vitio lepre nō est ap ad mi nistrandū. De laico secus est: qz nō ministrat alijs sacrm. S; pro se vult sumere: sed nō ipedit pp leprā sumere euechiaz: qz nō est in hoc scandalum nec horroz.

**Qd si oculus tuus dexter scandalizat te: erue eum z projice abs te. Expedi enim tibi vt pereat vnum membrorum tuorum: qz totum corpus tuum mittatur in gebennam ignis. Et si dextera manus tua scandalizat te: abscide eā z projice abs te. Expedi enim tibi vt pereat vnum membrorum tuorum qz totum corpus tuum exeat in gebennam.**

**A** **44** **¶** Qd si oculus tuus J. positū fuit supra pceptū de nō no cendo alicui in psona pñuncta. f. in vxore. Et hui<sup>9</sup> pcepti posuerat xps verū intellectū: hic aut infert ex illo correlarium. Nam verabaf ibi feiam aliquā illicite pcupiscere. Et qz ad b est nobis via p hoc q videmus ea q videre non est bonum: instruit nos xps circa b. f. q abstinēamus a vidēdo illa que non lz pcupiscere ne per b scandalizemur. i. inclinēmur ad cō cupiscendū. roz. **¶** Qd si oculus tuus dexter scandalizat te J. i. nō debes videre mulierē ad pcupiscendū eā: vt dcm est: z si vidēdo scandalizaris. f. qz inclinaris ad pcupiscendūz oculus tuus scandalizat te. i. pñtat tibi occasiōē scādali. z ruine. z dē de dextro nō qz sinister nō scandalizat: s; qz istū magis diligit. Et si istū eruere debemus a fortiori eruere dēmus sinu strum. vt. j. dicet. **¶** Erue eū z pñce abs te J. Non est oculus eruendus corpali z a nobis pñciēdus: s; spūaliter vel meta phorice oculū eruimus qñ eū a vidēdo solita phibemus: ita vt iaz nihil videat illoz que pus videbat ac si eēt erut a carne z pñset. **¶** Expedi. n. tibi vt peat vñū mēbroz tuozum J. i. Melius est q vñū de mēbris tuis peat. f. oculus qz totū corpus. i. si per oculū scādalizamur: z inclinamur i pec catum mortale p qd hō periturus esset in inferno in eternā quātuz ad totū corpus z aiaz sil: melius est qz eruat sibi hō oculū pñuādo illū opatiōib<sup>9</sup> soliq; p qd dē oculus qñ pñe qz qz totū hō peat pp oculū. **¶** Qz totū corpus tuū mittat in gebennā J. Nō solū corpus tuū: s; et corpus z aia peccātum mittent sil in gebennā. j. io. S; totus hō significat hic noie totius corpis. **¶** Et si dextera manus tua scādalizat te J. Sic d oculo dixerat qz eruendus est si p eū scādalizamur. i. ad aliqō malū inclinamur: ita z de manu dextera p quā significat opa tio bona ex gñe suo q interdū est nob cā scādali. i. iclinatiois ad pctm. Et cessandū est tūc ab illa opatiōe qz tūc qz sit bo na. vt. j. dicet. **¶** Abscide eā z pñce abs te J. Abscisio est ces

ratio ab opatiōe. Qz sicut manus abscissa nihil opat: ita z si hō cessauerit ab aliq opatiōe solita sibi abscidere manū quā tum ad illā opatiōē. **¶** Expedi. n. tibi vt peat vñū mēbroz tuozum J. Eades snia est q. s. i. melius est qz peat manus qz qz pereat totū corpus. i. meli<sup>9</sup> est qz cesset hō ab vna opatiōe qz qz pp illā pdat fructū oīuz opatiōnū suarum. **¶** Qz totū cor pus tuū eat in gebennā J. i. Qz qz peat totū corpus. f. totus hō in igne eterno qz gebennā dī. **¶** Pōt aut lra ista itelligi multi pliciter. Uno<sup>9</sup> qz intelligat de occasione pctoz amputanda f. qz aliqñ hō p actus mēbroz suoz scandalizat. i. ad malum inclināt: z vt nō incidat in malū illud dz a se abscidē actus illos mēbroz. Et puenit pcedentibus. f. Qz supra vetitum fuit videre mulierē ad pcupiscendū eā. z qz oculus pñtat no bis pcupiscere aliqd illicitū: debemus abstinere ab actu eius qd est eū a nobis eruere. **¶** Sic intelligit glo. hic dicēs. Qz nō solū pctā: s; et occasiōes pctoz tollēde s; **¶** Postq; docuit vitare mechie pctm nō solū in opere: s; et in corde pñr docet peccatoz occasiōes abscidere. Et b mō cessare dz hō a quo cunq; actu scandalizate euz. Et qz multoz mēbroz actus scandalizare possunt hominē multa sibi mēbra abscidere dz Sic dicit Chzifosto. super Mattheuz. Sed si fm pphaz nō est sanitas in carne mea: quot mēbra quis habet dz absci dere vt fm malitiā carnis sufficiat pena mēbroz. Et dclat quō oculus eruendus est dicēs. Sed videamus si sic pos sibile est intelligere de oculo corpali vel manu. Sicut. n. cuz totus homo cōuersus fuerit ad deū mortuus est pctō: sic z oculus cū deserit male aspicere eiectus est. **¶** S; tūc obji cit quō spūaliter dicat de dextro cū et sinister scādalizet dicēs. Sed nec sic puenit. Si. n. dexter oculus scandalizat sinister quid facit. Nunqd dicit dextro: vt qñ innocēs refuet: Qua si dicat nō. Ex quo inuif q nō dz intelligi ad lraz: s; figura te. Et intelliget qz et si hō valde diligit ista mēbra dz illa. i. actus illoz a se abscidere si sibi scādalosi sunt. Et dē dextro: qz hō magis diligit oculū dextrū qz sinistrū: qz in pte dextra vtus mag; viget. Etiā qz oculus dexter ē vtioz nob maxie p illis q vtunt bellicis z scyta portat: qz oculus sinister te gi pōt. dexter aut nō. Et si qz heat sinistrū z non dextrū est inutilis ad pugnādū cū scuto. Et ob b Naas rex amonitaz qñ pmebat iudeos in Jabea galaad nolebat cū eis facē pa ctū dimittedi eos nisi eruēdo oculos eoz dxtros. p reg. xj. f. In b feriā vobiscū fedus vt eruā oīuz vrus oculos dxtros: z dicit Joseph. 6. antiq; qd iō b faciebat vt sinistrū pte vult sui scutis celātes ad bellādū foret min<sup>9</sup> idonei. de manu dex tra eadē rō est. Illa. n. valde mag; diligit qz sinistrā: qz vtioz est nob z aptioz ad oēs opatiōē. Alr pōt intelligi qz vterq; oculus eruendus sit: z vtraq; manus abscindēda. Dixit tñ d dextris: qz si dextre ptes q mag; diligit abscidēde sunt: a fortiori sinistre q minus diligit. Sic dic Aug. De sinistro aut scādalizante supflūū erat dicē qñq; dz nec dextro pccn dū est. **¶** 2<sup>o</sup> pōt exponi qz hic moneamur amputare a nobis ppñquoq; amorē: qz aliqñ nos ipedit a rectitudine. z qz re ctitudo est in duobus. f. in cogscēdo z opādo ab istis ipedi mur iterdū p amorē ppñquoq; z iō iubemur abscidē eos. roz si oculus tuus dxtre: z c. i. Si amor cognatoz ipedit te a cognitiōe boni q designat p oculū eruendus est. z si manus tua. i. si amor ppñquoq; ipedit te a recta opatiōe qz p manus iteltr. lz. n. multa organa pñeāt ad opatiōē. z mltā ad co gnitiōē: qz tñ int oēs ptes apphēsuas sensitie oculus pls apphēdit z certū quā alie plus diligit<sup>9</sup> cū. ari. n. dic p meta sensuz visuz plus diligit<sup>9</sup>: qz ples rez dñas nob ondit. z ob b oēs opatiōes cognitue dñr qdā vidē. sic d gustāte aliqd dicim<sup>9</sup> vides qñlis sapor ē. sic dī. 33. ps. Sustate z videte qm suauis est dñs. Et tñ suauitas q ē i sapore nō vñ: s; gustu pñ pñ. Etiā de audietē aliqd dicim<sup>9</sup>. Vides nualt iste loqf z qz pulchre voces s; exo. 20. Lūct<sup>9</sup> pplis videbat voces. i. audie bat. z ita z ad reliqs sensus trāferim<sup>9</sup> vidē. z ad ipz itellm q plus distat nomē visuz z oculi trāsumim<sup>9</sup>: vt d intelligēte aliqd dicim<sup>9</sup> tu vides arg<sup>9</sup> istū. i. itelligis. Sic dī. 6. ethi. c. 15. qz itell<sup>9</sup> ē qdā oculus: vel qdā visus. Et sic p b q iubemur eruere oculū iubemur abscidere a nobis oēm cognitioez per quam impedimur in bono. Multa etiā organa operati ua sunt preter manum: qz tamē manus est organū opatiūū generaliter ponitur pro omnibus operationibus. Sicut so lemus dicere istud in manu tua est. i. in potestate tua ad fa ciendum. Unde etiam que per solum intellectum fiunt vel per solā

Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

A 44

B 44

C 44

D 44

44 E

2<sup>o</sup> scūs

D

3

per solam linguā dicuntur per manum fieri. Sicut dicimus aliquid fieri per manum iudicis. i. ad preceptum eius. Sic dicit nume. 9. q̄ erant israelite in excubijs domini iuxta imperium eius per manum Moysi. i. prolatum per os Moysi. Et sic dum iubemur manus dextram abscidere iubemur oēs operationes abscidere que possunt nobis esse ad scādalum: vel abscidere amorem propinquoꝝ in quātum ad cognoscēdum vel operandum nos impediunt. Sic dicit Hierony. In dextro ergo oculo z dextera manu fratrum z propinquoꝝ inuitur affectus que si ad contemplandam veram lucēz nobis impedimenta cernimus debemus huius portiones nobis truncare. **T**ertio potest exponi de amicis z consiliatoribus nostris quos a nobis abscidere debemus si ipediāt nos a bono. Sic enim exponit Augusti. dicens. Quemadmodum in oculo contēplatio. sic z in manu actio recte intelligitur. Per oculum ergo intelligimus dilectissimuz amicū. Sic enim ab eis qui vehemēter volunt exprimere dilectationem suam dici solet diligo eum vt oculus meum. Per oculū meum z cōsiliarium intellige: qz oculus iter demonstrat. qd̄ autem additum est dextera fortasse ad augendū dilectionis vim valet. Dextruz enim oculum homines magis formidāt amittere. Vel qz dexter est intelligitur cōsiliarius in reb<sup>o</sup> diuinis. sinister autem est cōsiliarius in rebus terrenis. vt sit iste sensus quicqd̄ illd̄ est qd̄ sic diligis vt pro oculo dextro habeas si scandalizat te. i. si impedimēto est tibi ad verā beatitudinem eice euz z proice abs te. De sinistro autem scādalizante supfluz erat dicere quādoquidē nec dextro parcendum est. Dextera autem manus accipitur dilectus adiutor in diuinis operibus. Sinistra autem in operibus que huic vite z corpori sunt necessaria. Et a fortiori illa precipienda sunt. Ex quo innuitur q̄ quicqd̄ pertinet ad scandalum nostrum siue sit in cognitione que significat per oculuz siue in operatione que significat per manus etiam quātumcūqz ista diligātur q̄ significat pars dextra: abijciendus illud est. **Q**uarto potest exponi de cura quaz homo habere debet de bono alioꝝ. i. Si quis habz amicos vel famulos qui sint ei viles dirigēdo negocia eius. i. prospiciēdo illa q̄ ad oculum pertinet: vel procurādo ea q̄ pertinet ad manū. z si isti aliquid turpiter fecerint proijcēdi sunt a nobis: quia scādalizant nos. Non quidem in hoc q̄ mouent nos ad peccandum: quia istud coincideret euz prima expositione: sed iquātum nos de eozum gestis rationēz reddere debemus cum illos prohibere possimus a malo. Nos autem debemus abscidere a nostra cōuersatione vel familia abijciendo: vt iā si peccauerint nō peccent quasi nobis permittētibz. z sic non te neamur reddere rationē de eis. Sic exponit Chriost. super mattheum dicens. Vel aliter vult christus vt non solum de periculo nostri peccati curemus: sed etiam ne ad nos pertinentes turpe aliquid agāt. Urputa si habes aliquē amicus qui res tuas bene aspiciat quasi pprius oculus aut qui pcti ret res tuas quasi ppria manus: si eum cognoueris aliquid turpiter agere proijce eū longe abs te: qz scādalizat te: qz nō solum pro nro peccato: sed etiaz proximoꝝ quos prohibere possumus dabimus rationē. **Q**uinto pōt exponi de peccatis que hōi proueniunt ab extrinseco. Supra eniz euz dicebatur nō mechaberis: z qui viderit mulieres ad cupiscēdum eam zc. inuebat q̄ hō caueret a peccatis que p seipm ei cōueniunt. i. a seipso sūt nullo alio prestāte causas. Iubet hic xps etiā fugere peccata que hōi accidunt ppter alteruz. i. altero moyente vel occasione dante. Et est hoc scādalizare. i. ad ruendū in peccatū dare occasionē. Et vocātur ista pctā aliena: qz propter aliuꝝ in illa incidim<sup>o</sup>. Sic David petebat liberari a peccatū alienis. dicens. Ab occultis meis mūda me z ab alienis parce seruo tuo. ps. 18. Non intellexit de pctis que sunt oīno aliena: qz illa nullo modo ad nos pertinent: s̄ dixit aliena q̄ ad nos ipsos pertinet. Et tamē alieni dederunt nobis occasiones ad illa. Et cauere talia adhuc est maioris gradus q̄ cauere illa que a nobis ipsis. nullo dāte occasione pueniunt. Sic exponit Hilarius dicens sit ergo in nocentie gradus excelsior. Carere enim non solum propiis vitijs: sed etiā extrinsecus incidentibus admonemur. **S**exto potest exponi de parte sensitua z rationali. In parte enim sensitua est oculus z manus. i. appetit<sup>o</sup> z cognitio: z in parte rationali eadem sunt. Et tamē cognitio z appetitus ptis rationalis vocātur oculus dexter z manus dextra: quia re-

ctitudinem facit ratio in rebus. Appetitus autēz z cognitio sensitua vel corporalis per oculum sinistrum manum sinistra m designat: quia pars sensitua sinistra est eo q̄ aduersatur rationi. Scriptura tamē iubet dextrum oculum z dextram manum abscidi: z non sinistrum oculum z manus: qz quando quis peccat nō debet aduertere q̄ auferat sibi concupiscentiam sensituiam vel carnales: z apprehensionē fantastie per quā iudicat bonuz esse qd̄ delectabile est: qz ista nō potest auferre euz sint naturalia: sed debet amputare iudicium z appetitum ptis rationalis. i. vt non p̄sentiat desiderijs carnis. Et hoc est amputare oculuz dextrum: z manum dextram: qz ista possunt amputari cū iudicuz partis rōnalis z appetitus eius possint variari ad voluntatē nostrā: s̄ non appetitus partis sensitue. Et dicimur scādalizari per ista. i. peccare: qz per hoc q̄ quis cupiscit delectabilia solo appetitu sensituo inclināte ad hoc nondū peccat si rō adhuc non assensit. Sic exponit Chriost. dicens. Oculuz eniz iste carnalis speculū est interioris oculi. Habet. n. z corpus suuz sensum qui est oculus sinister z appetitū qui est manus sinistra. Partes autē aie dextre vocantur: qm̄ aia in libero arbitrio creata est: z sub lege iusticie vt recta videat z agat. Partes autē corporis qd̄ non hz liberū arbitriū: z est sub lege pcti sinistre dicunt. non autē carnis sensum vel appetitū p̄cidere iubet. Carnis. n. desideria retinere possumus vt nō faciam<sup>o</sup> qd̄ desiderat caro. p̄scidere autē non possumus vt nō desideret. **Q**uā autē ex p̄posito volumus malū z cogitamus: tūc dexter sensus z dextra volūtas nos scādalizant. z iō p̄scindere iubet. Possunt. n. p̄scindi pp arbitriū libertatē. **S**eptio pōt exponi q̄ per hoc vetent bona opa ex gr̄e suo: z et que ex charitate p̄cedunt qm̄ ex illis est nobis occasio peccandi. Et qz aliqua opa bona p̄tinent ad cognitionē sicut docē: admonere: p̄dicare: p̄fessiones audire: z alia p̄tinent ad opationē sicut elemosinā dare: vel aliquas admistraciones exercere: quoz primū per oculū. 2<sup>m</sup>. p manū significat. Si ex his seq̄tur nobis occasio peccandi vtraqz relinquēda sunt et si bona sint: z ex charitate fiant: qz potius d̄ se q̄sqz respicere q̄ alios. Iō apls admonēbat q̄ si q̄s incideret in tēptationem aliq̄ eēt spūales adiuuaret eū: cauentes tñ ne ipsi volētes p̄solari tēptatū p̄ter tēptent. Ad gal. 6. s̄ res z si p̄occupat<sup>o</sup> fuerit hō in aliq̄ delicto: vos q̄ spūales eitis hōmō instruite i spū leuitat<sup>o</sup> p̄sideras te ip̄s: ne z tu tēptet. Sic expōit Chriost. dicens. Vel alit̄ oē bonū qd̄ nos vel alios scādalizat gñat p̄scindē dēmus. sicut si vistro aliquā mulierē cā religiois. bonus respect<sup>o</sup> est oculus dexter. s̄ si assidue visitas decidi in laqueū desiderij eius: vel et qd̄ vidētes scādalizant: dexter oculus scādalizat. qd̄ bonū est scādalizat. oculus. n. dext̄ est bonus respect<sup>o</sup>. i. intētio manus dextra est bona volūtas. vel applicabilis ad cognitionē z opationēz. vtpote si p̄uersando cū seia ad docēdū eā in spūalib<sup>o</sup> vel audiēdū p̄fessionē ei<sup>o</sup> q̄ scādalizat: d̄ oculus eius dext̄ scādalizare eū. Si autē p̄uersando cū ea ad dādū sibi elemosinaz vel pp al̄s misratiōes tpales scādalizat: d̄ man<sup>o</sup> ei<sup>o</sup> dextra scādalizare eū. Et vtroqz nō cessare d̄ a p̄uersatiōe. **S**exto pōt exponi de vita actia z p̄tēplatiua: qz p̄tēplatiua p̄tinet ad cognē z p̄siderationē z significat p oculū: actiua p̄tinet ad opationē: z significat p manū. Et si in aliq̄ eaz hō scādalizat cessare d̄ aliquat̄ ab illa z alteri vacare vel vtraqz miscere. sic dicit glo. Oculuz dexter est vita p̄tēplatiua q̄ scādalizat in desidiā mittēdo vel arrogatiā: vel dū ex infirmitate p̄tēplatiua ad purū fruēdū valemus. Dextra autē manus ē bona opatio vel vita actiua que scādalizat dū p̄secuti frequētia z occupatiōis tedio illaq̄at. Si q̄s q̄ nō pōt frui p̄tēplatiua non torpeat ocio ab actiua: vel nedū occupat actibus arefcat ab inēna dulcedine. **I**n his oib<sup>o</sup> facile est applicare ceteras ptes s̄c: qz qcqd̄ sit istd̄ qd̄ eruedū est: siue amicus: siue ppinqu<sup>o</sup>: siue p̄siliator: siue opatio sensuū: siue bonū ex gr̄e dēmus illd̄ p̄scidē tāqz quādam p̄tē corpis nri eo q̄ reputamus illd̄ eē p̄tē bonoꝝ nrorū. **Q**z meli<sup>o</sup> est q̄ hō cū paucis opib<sup>o</sup> bonis saluet q̄ q̄ volēs multa agē pp aliqd̄ eoz scādalizat<sup>o</sup> peccet z peat: z sic oia bona amittat. Sic dicit Chriost. sup mat. Qm̄. n. alter alius mēbro sum<sup>o</sup>: meli<sup>o</sup> ē vt sine vno mēbro tali saluemur q̄ vt volētes tales h̄re et ipsi peamus cū eis. Vel meli<sup>o</sup> est vt sine vno resp̄cū aut vno bono opere saluemur q̄ dum oia bona opera facere volumus cum oibus peamus. De scādalo autē z alijs ad ipsum: dicitur. j. 18. vbi est ista materia.

**T**An licitū

7<sup>o</sup> sensus  
in s hu  
ius lre

7<sup>o</sup> sensus  
in s hu  
ius b<sup>o</sup>

7<sup>o</sup> sensus

7<sup>o</sup> sensus

7<sup>o</sup> sensus

8<sup>o</sup> sensus

An licitū sit p̄textu istius littere q̄ quis eruat sibi oculū vel manum p̄scindat. **Questio.** **CCL.**

**Queritur** cur dicatur hic q̄ eruat homo oculū an licitū sit oculū eruere vel aliq̄ mēbrum p̄scindere. **Aliqui** dicūt q̄ licitū est hoc facere p̄p̄ bonū desiderū v̄tote vt hō saluet: vt si aliq̄ ad p̄cupiscētiā carnis tollendā vel mitigandā aut occasione euitādā abscindat sibi aliquā corporis p̄tē. vt. s. genitalia. Nam tales laudant. sicut dī. i. 19. Sunt eunuchi qui castrauerūt seip̄os p̄pter regnū celoz. ergo licitū est hoc fieri: q̄ quicq̄ p̄ficat homini ad vitā eternā bonū est. **Itē** p̄ q̄ corpus naliter ordinatur ad animā: z ideo d̄z exponi p̄o salute aie sicut in corpe quelz pars corpis p̄o toto corpore exponit si opz ne totum corpus peat. Sicut q̄n abscindit aliq̄ mēbrum putridum ne oīa inficiat: ita etiā mēbrum minus nobile exponitur p̄o magis nobili: vt manus vel brachiū p̄ capite v̄t excipiat ictuz gladij vel lapidis qui capiti videt incubere. Et tñ aia perit per p̄cupiscētiā aliquoz mēbroz. ergo licet illa amputari vt aia nō pereat. Sic p̄pter medicinā licet alicui abscindere virilia: vel alias p̄tes corporis. z non imponit pena. lv. di. c. Si q̄s a medicis. z. c. Si q̄s in infirmitate. Et ē de coz. vitia. c. Ex parte. m. p̄sbyteri. **Item** p̄ q̄ si aliq̄ ex deuotione abscidat sibi gētilia vt deo obsequiū p̄stet nōn punitur de iure: sed p̄mittit ministrare in offō sacerdotali. **Ē** d̄ coz. vitia. c. Significauit. Et tñ qui al̄s sibi abscidunt aliq̄ mēbra nō p̄mittit ordinari. Et si fuerint ordinati nō p̄mittunt ministrare. lv. di. c. si q̄s abscidit. z. c. qui p̄tem. z. c. si q̄s per egritudinē. s̄ v̄ q̄ nō peccauit qui per deuotionēz si bi ista abscidit. **Dom̄** q̄ non lz alicui hoi abscidere sibiūp̄i genitalia vt vitet p̄ctm̄ fornicatōis: nec eruerit oculos vt nō peccet videndo: q̄ tales puniunt. s. q̄ nō permittunt ordiari in sacris nec ministrare si fuerint iaz ordinati sicut illi qui sine vlla cā sibi mēbra abscidunt. lv. dist. c. bi qui. s. di q̄ se carnali vitio repugnare nesciētes abscidunt: ad cleruz puenire non p̄nt. Si aut̄ iam p̄moti sunt debēt deponi: z eadē disti. c. Si quis per egritudinē. s. Si q̄s sanus existiat posse se carnales p̄cupiscētiā amputare: z iō se castrauerit: non eū admitti decernimus ad aliq̄ c̄licatus offm̄. **Qd̄** si iam an̄ fuerit p̄motus ad clerū a suo ministerio deponat. **Isti. n.** peccat̄ multipl̄. **Primo** q̄ stulte mouent puniētes innocentem. **Des. n.** sensus z mēbra corpis nostri innocentes sunt nec est iniquitas nisi in intellectu z volūtate: q̄ p̄ actus sensuuz si rō z voluntas nō p̄currant peccatū nullū est. Punire ergo innocētes partes corpis nostri p̄o iniq̄tate voluntatis n̄re peccatū est: z oimoda fatuitas. **Secdo** q̄ per hoc nihil p̄ficimus. Nam p̄cupiscētie que mouēt nos ad peccanduz non sunt in istis mēbris: sicut libido nō est in genitalib̄: s̄ intra nos est in aia: z originē h̄z ab ipsa seminis abūdantia q̄ nō est in genitalibus: s̄z itra corpus in vasis seminarijs. Sic. n. dicit **Chrisost.** super **Mat.** **Maleditioni. n.** est obnoxius q̄ mēbrū abscidit. Et. n. que homicidaz sunt talis p̄sumit. **Postea** subdit. **Nō** p̄cupiscētia mansuetior ita sit: s̄z molestior. **Aliunde** enī h̄z fontē. **Sperma** enī in nobis est: z p̄cipue a proposito incōtinēdi ēt vite negligētis. **Nec** ita abscisio mēbr̄ cop̄imit tēptationes vt cogitatōis frenū. **Tertio** q̄a etiā si p̄cupiscētie eēt in mēbris nō sunt mēbra que peccat̄ sed hō peccat. **Iō** seip̄z homo punire d̄z ieiunijs z vite aspitate z nō mēbra sua illa abscidendo. **Quarto** q̄ iniurias fac̄ magnā deo qui sibi mēbrū abscidit: q̄ aufert nālē pulchritudinē que ex dei ordinatione: z dono cōpetit humane nature. Nam inuit deū non recte ordinasse ille qui putat ali quid esse tollēdū de eis que deus humane sp̄ci ad p̄fectionē tradidit. Sic dicit. lv. dist. c. Si q̄s per egritudinē. s. Si quis sanus nō per disciplinā religiōis zabstinētie: s̄z p̄ abscisioē a deo plasmato corpis existimat posse carnales p̄cupiscētiā amputari zc. **Quasi** dicat male agit: q̄ iniuriā facit corpoi plasmato a deo vel potius deo plasmatozi corpis: z maḡ. lv. di. c. Si q̄s absciderit. **Quinto** peccat: q̄ facit iniustū pol litie cuius pars est: q̄ seip̄suz inutilē reddit. Sicut. n. dicit. s. ethico. circa finē q̄ occidens seip̄m nō facit sibi in iustus q̄ volēs patitur: sed ciuitati. Et p̄bat ibi **Arist.** s. q̄ in hono rationes sunt seip̄sum corūpenti. i. se occidenti. Et hoc iniustum est: q̄ iste priuat ciuitatē quadā parte sua: ita peccabit si abscidat sibi aliq̄ mēbrū: q̄ per hoc reddit quadā p̄tem ciuitatis inutilē. **Sexto** peccat cōtra humanam speciem

Opio drun dam p̄ rō:

2° rō

3° rō

Rūdet ad questuz. q.

B p̄

c 2°

D 3°

E 4°

f 5°

g 6°

tollendo eius pulchritudinē: q̄ per hoc inuit melius eē abscisum esse quā integrū. Et tñ in mēbroz integritate cōsistit p̄fectio speciei humane. **Septimo** peccat q̄ iste est homicida sui ipsius. **Q. n.** seip̄sum occidit peccat. z tñ qui abscidit sibi aliquod mēbrū facit opus homicide. vt ait **Chriso.** super **Mattheū:** imo vocatur homicida. lv. dist. c. Si quis absciderit. s. si quis absciderit semetipsuz. i. si amputauerit sibi virilia nō fiat clericus: q̄ sui homicida est z dei cōditioni inimicus. **Octauo** q̄ iste exercet tyrānidēz: z p̄sumitur q̄ in alios magis tyrānidem exerceret: q̄ in seip̄sum ausus est deseruire ff. de redibi. ac. l. cum autē. s. accipitur. Et tamē illi qui in alios tyrānidem exercēt peccant: z nō promouētur ad clerum. **Nono** q̄ iste p̄iudicat domino cuius seruus est. Nam nemo est dominus mēbrozū suoz. ff. ad legem aquiliam. l. liber homo. Rem ergo alienā inuadit quando mēbrū aliq̄ sibiūp̄i amputat. Et ista iniuria fit deo cuius seruus est. **Quilibet** homo z ad eius volūtates z fuitiū viuit ad roma. i. 4. Tu quis es qui iudicas alienū seruū suo dño stat aut cadit. Stabit autē potens est enī deus statuere illū. i. deus qui est dñs eius potest illū statuere. i. facere stare vel cadere p̄mittere sicut voluerit. Si igit̄ non licet alicui iudicare alterū: q̄ seruus dei est: a fortiori nō licebit ei abscidere mēbrū: q̄ grauius p̄iudiciū est. Et tñ ip̄emet est ēt seruus dei. ergo nulli lz sibiūp̄i amputare mēbrū aliquod. **Decio** q̄ specialr̄ p̄iudicamus sp̄iū scō: q̄ mēbra nostra sunt templū eius que ip̄emet vult custodiri in scificatione. Si ergo nos abscidimus mēbra destruimus templū eius: z subtrahimus nos per h̄ ab eius dño cū de reb̄ eius disponamus ac si essent res n̄re. Nam ipsius etiā sumus z nō nō stri. p̄. corin. 6. s. An nescitis quoniā mēbra vestra tēplū sūt spiritus sancti qui in nobis est quez habet a deo: z nō estis vestri. **Empti. n.** estis pretio magno. i. q̄ x̄ps̄ emit vos pretio magno iam non estis v̄ri: sed illius: ideo nō potestis dispone re aliquid d̄ vobis ip̄is sicut si essetis liberi. peccat ergo val de qui sibi abscidit aliq̄ mēbrum p̄pter deuotionēz. **Secus** autem si propter necessitatē: v̄tote q̄ timebat q̄ cetera mēbra p̄irent. vt si aliq̄ mēbrum erat putridū ne alia cor rumpantur pōt sibi illud abscidere si cirurgicus est: v̄t p̄mittere medicis q̄ abscindat. lv. dist. c. Si q̄s a medicis. z. c. Si quis per egritudinē: vel si timeat q̄ eueniat aliqua egritudo pessima nisi aliqua pars abscidat sicut ille qui timens morbū lepre sibi futurū: vt illū euaderet de p̄silio medicozū genitalia sibi abscidi permittit. **ē** de coz. vitia. c. Ex p̄te. m. p̄sbyteri. **Considerandū** circa h̄: q̄ illi qui se absciderūt vel abscissa mēbra habēt vt cōmuniter phibentur accedere ad sacros ordines: vel si iaz promoti sunt phibētur ministrare in eis. **Distinquendū** tamē: q̄ habēt mēbra abscissa aut sponte se absciderunt aut casu abscissi sunt. Si spōte aut nulla causa iusta interuenit: aut interuenit aliqua. Si nulla interuenit phibentur ascendere ad sacros ordines. z d̄ponuntur si iaz sint p̄moti. Et hoc verum est: q̄ isti incidūt in irregularitatem. Et hoc siue mēbrū magnū sibi amputet siue parū siue sit occultum mēbrū siue apparens. lv. dist. c. Qui partes. s. Qui partem cuiuslibet digiti sibi volens abscidit hūc ad clerū canones nō admittūt. z. c. Si quis a medicis. s. si quis sanus se absciderit: z hunc in clero constitutum abstinere cōueniet. i. remoueri: z deinceps nullū debere talium promoueri. hoc autē claret de his qui hanc rez assectant. audētq̄ semetipsos abscidere. **Predicta** intelliguntur nulla causa existente iusta aut iniusta: sed solū volūtate vel audacia quadā. Et sic dicit in allegato. c. Si quis a medicis q̄ hoc est de illis qui rem hāc affectant: z audēt semet ipsos abscidere. Si autē ex aliqua causa factū sit: aut est iusta aut iniusta. Si iusta nō peccant qui se abscidūt: nec phibentur ascendere ad sacros ordines nec ministrare in ordine iam suscepto. Sicut qui volēs vitare lepraz fecit sibi amputari virilia. **Extra** de coz. vitia. c. ex parte. m. p̄sbyteri z. lv. di. c. Si q̄s a medicis. z. c. si q̄s p̄ egritudinē. Sic ēt ille q̄ positus in alia egritudine q̄cūq̄ aliquod mēbrū permittit sibi abscindi p̄pter sanitatem. Quod verum est de quocūq̄ nisi forte ex tali abscisione deformitas magna sequatur: q̄ tunc etiā si bona intentione actum est non licebit abscisso ministrare in sacris nec ascendere ad ordines quos non habet ar. lv. di. c. Lator. z. c. Si euāgelica. z ē d̄ coz. vitia. c. Ex posuisti. Si aut̄ a casu sc̄m̄ est. i. nō volētē eo q̄ passus ē siue per

7° b

8° 3

9° k

io l

m

p violentia sine pure a casu acciderit no differt qz non iputa  
 tur ipsi, abscissio quatum ad peccatum cum potius sit pena.  
 Et tamen quantum ad irregularitatem ita quod prohibea  
 tur promoueri ad sacros ordines z ministrare in iam susce  
 ptis aliqñ i putat qz irregularitas sepe sine culpa accidit. z  
 ad hoc distinguendum est: q aut ista mēbra sunt magna aut  
 parua, dicuntur mēbra magna dupliciter. s. quātitate z digni  
 tate. quātitate vt brachium vel crus: dignitate vt oculus z  
 quocūqz mō sunt magna phibetur abscissus ministrare z p  
 moueri: qz ista nō possunt eē sine deformitate z defectu qua  
 tū ad operatiōes aliquas: tñ etiā si sit sola deformitas impe  
 ditur. lv. di. c. Si euāgelica qz ibi oculus fuerat cuidā violen  
 ter erutus: z nō pmittitur ascēdere ad sacerdotiū. Si autēz  
 sunt mēbra parua vel ptes mēbroz aut sequitur deformitas  
 aut nō. Si nō sequit deformitas pōt abscissus ascendere ad  
 ordines z ministrare in susceptis. lv. di. c. Lator. Et extra de  
 cor. vici. c. Thomas monachus. Hoc verū est nisi culpa sua  
 acciderit ei abscissio illa: qz tunc nō dōz promoueri. nec tolle  
 rari in ordine suscepto. Potest tñ dispēfari cū eo ex misericor  
 dia. extra de cor. vicia. c. de pbytero. De illis autē qui ex cau  
 sa iniusta sibi mēbra absciderūt: vt si genitalia pp concupiscen  
 tiā carnis vel oculos pp eadē vel alia concupiscibilia ne illa  
 cōcupiscat: dicendū qz nō pmittunt ascendere ad sacros or  
 dines nec ministrare in susceptis. lv. dist. c. siqz per egritudi  
 nē. z. xxxij. di. c. maritū. Vocat ista cā iniusta qz cōcupiscen  
 tia carnis nō pōt tolli per abscissionē genitaliū: sed p absti  
 nentiā z disciplinā z sanctam cōuersationē. e. c. siquis egritu  
 dinem. Nō. n. castitas ferro querēda est sed sanctitate vite: vt  
 Hierony. ait. xxxij. q. v. c. Tunc saluabit. Non est g iusta cā  
 abscidēdi mēbra: qz per illoz abscissionē nō tollitur incōtinē  
 tia z cōcupiscētia: s. molestior fit vt dicit Chriſto. sup Mat  
 theum. De hīs extra de cor. vicia. c. Thomas in gl. Sed  
 obijcietur qz dicit. xxxij. di. c. Maritū qz qui semetipſuz absci  
 dit trūcans mēbrum aliqñ indignatiōe aliqua aut iusto vel  
 iniusto timore nō dōz ordinari in clericū. Dicendū qz voca  
 tur iniustus timor quādo quis ex furore aut cōmōtione ni  
 mia sibi amputauit mēbrū: vt dicitur ibi in glo. Dicit iustus  
 timor qñ pp aliquā rem bonam facta est abscissio. z tñ nō di  
 screte: nec pderat abscissio ad illū finem. Ut siquis supatus  
 sepe a cōcupiscētia carnis timēs qz sep suparetur z per hoc  
 deū offēderet abscidit sibi genitalia qñ per b aufertur timor  
 Ista intētiō bona fuit: z tñ finis intentus non seqtur ex hac  
 re. Et sic vocat iusta cā: qz est iusta intentiō. s. abstinēdi a for  
 nicatiōe. Et ista etiā vocat iniusta cā qz non est cōueniens  
 mediū perueniēdi ad finē istum. Si autē esset iusta cā simpli  
 citer: non phiberet pmoueri ad sacros ordines nec ministra  
 re in susceptis se abscindēs. Sicut qz ppter timorē lepre ab  
 scidit sibi genitalia vel abscidi pmisit. extra de cor. vicia. c. ex  
 pte. Sed obijciat adhuc qz origenes se fecit eunuchūz vt  
 liberius posset pdicare in occulto tēpore psequutionis eccle  
 sie. s. vt secure posset esse cū feminis exnīs eunuchus: z tñ po  
 stea apud cesareā factus ē sacerdos. Item sanctus Mar  
 amputauit sibi pollicez vt sacerdotio indignus hēret. Et tñ  
 postea fuit sacerdos z patriarcha alexandri. vt ait Hiero. in  
 plogo sup Marcuz: z p3 in ecclesiastica historia. Dicen  
 dū qz lz regulare sit qz tales spōte abscissi non ascendant ad  
 sacros ordines: tñ interdū dispēfatur: qz dispēfari pōt z sub  
 sunt alique cause ad dispensandū. Nec tñ ad consequētiā  
 talia trahenda sunt. Quia ea q pp tēporis necessitatem vel  
 alias cās spāliter facta sunt nō debent ab alijs trahi in exem  
 pluz sic dicit glo. lv. di. c. siquis absciderit. De beato Marco  
 dicēdum qz factū est dei electione quā ipse nō potuit prurba  
 re per abscissionem policio. vt dicit Hierony. in plogo super  
 Marcū qz predestinatio dei cōsenties fidei magis valuit ad  
 hoc qz pmoueretur quā detruccatio mēbri ad hoc qz impedi  
 retur. Ad p<sup>m</sup> dicendū qz xps nō laudat illos q se castrat  
 corporaliter pp regnum celoz: sed illos q se castrat concupi  
 scētiās suas abscidēdo p continentia carnis vel illas miti  
 gādo: qz isti vident sibi abscidisse genitalia cū iam illis or  
 ganis ad venerea nūqz vtant. Sic dicit Chriſto. sup Mat  
 theum. s. sunt eunuchi q seipſos castrauerunt: nō mēbroz  
 abscissionē sed malarū cogitationum increpatione. Maledi  
 cioni. n. obnoxius est q sibi mēbrum abscidit. Sic etiā dicit  
 Hierony. z habet. xxxij. q. v. c. Tunc saluabit. Et recte con  
 uenit: qz dicit qui castrauerūt seipſos in quo inuit q nō est

castratio corporalis: qz tunc poterat fieri ab alijs etiā ppter  
 regnum celozum ipsi hoc iubentibus. z tñ castratio que ibi  
 laudat est quā facit quis sibiipſi: z hoc est domādo concupiscē  
 tiās q nullus alteri pſtare pōt qz nemo dnatur cōcupiscen  
 tijs alterius sed qlibet suis. Ad 2<sup>m</sup> dicēdū qz corpus nā  
 liter est pp aiām. z ideo vbi nō pōt salus aiē saluari nisi ab  
 scisso aliquo mēbro: dōz quilibet pmittit se abscindi z etiam  
 occidi. s. qñ oportet negare fidē xpi vel perdere mēbrūz. nūqz  
 tñ est necessariū ad salutē aiē q aliquis sibiipſi mēbrū absci  
 dat cū possit cōseruari salus aiē cum salute corporis. z ideo  
 in nullo casu lz alicui abscindere sibi aliqñ mēbrum pp salu  
 tem aiē sicut nec lz vnqz hōi seipſuz occidere pp aiē salutem  
 vt ostensus est supra. q. iij. lz tñ hōi abscindere sibi mēbrū pp  
 corporis salutē vt supra dictū est. z cū dicit qz per cōcupiscē  
 tiās aiā perit. Dicendū qz si necesse esset perire hōiem p con  
 cupiscētiām nisi mēbra abscinderet z illis abscissis tolleret  
 cōcupiscētiā cōueniēs esset z necessariūz mēbra abscindi. z  
 tñ etiā manētibus mēbris integris possumus resistere cō  
 cupiscētijs. Etiā qd maius est abscissis mēbris nō tollit pra  
 ua concupiscētia imo fit molestior: vt ait Chriſto. sup Mattheū  
 Qz cōcupiscētia alios fontes h3 spmā. n. in nobis est. i. intra  
 corpus i vasis seminarijs. Ideo abscissis mēbris cū maneat  
 gnō spermatis manet concupiscētia. z ē molestior: qz iā nullus  
 modus ē mitigādi eā. s. per actū licitū qd fieret p actū contuga  
 lem si mēbra existerent. z sic est de illis qbus abscindunt te  
 sticuli relicto alio organo qz in eis est cōcupiscētia dura eo  
 q nō possunt cōsumare actū venereū que pnt inchoare. Et  
 isti sunt spadones quoz cōcupiscētia magna ē. ecc. 20. Cōcu  
 piscētia spadonis deuirginauit iuenculā. Modus autem  
 ad superādū cōcupiscētiās ē abstinētia a cibis z colloquijs  
 ipudicis: z ab aspectu eoz que nō lz cōcupiscere z cōuersari  
 in rebus sanctis. lv. di. c. siqz per egritudinē. Ad 3<sup>m</sup> di  
 cendū qz. c. illud significauit nō tenet de rigore iuris: s. ex be  
 nignitate z misericordia p dispensationē. Qz dicit lra man  
 damus si iā dictū presbyterū alias dignū inueneris ei sacer  
 dotale officij absqz altaris ministerio auctoritate nra fretus  
 z tua put videtis expedire cōcedas. Si tñ de iure istud nō  
 esset pcm: non cōpeteret ei q eps auctoritate pape pmitte  
 ret sacerdoti isti ministratiōes in sacerdotali officio qz iam  
 sibi cōpeterat ex ordine suo z nō indigebat iam alicuius li  
 cētia nec auctoritate. z tñ sine auctoritate pape z epi z lnia  
 de nouo cōcessa nunc nō pōt ministrare: g ministrat p dispē  
 sationē: sic dicit glo. ibi. s. Dispēfatio est: qz depomi dōz eo q in  
 iusto errore supatus se ipſuz absciderit. lv. di. c. siqz semetip  
 sum. z. c. Qui partē. z. xxxij. di. c. Maritūz. Itē p3 magis qz  
 dicit ibi mādamus qz ei sacerdotale officij absqz altaris mi  
 nisterio cōcedas. Est autē precipuus actus sacerdotalis mini  
 sterium altaris quo iste priuat hic. Et tñ si nō peccasset non  
 priuaret. Ergo peccauit z merebat depositionē. Dicit autēz  
 sacerdotale officij vt baptizare dare pñias z gñaliter cuiusli  
 bet sacramēti ministratio ad sacerdotē ptinet qñ solēnter fit  
 vt dicit ibi glo. Et de cōsecratiōe di. iij. c. Constat. Est g pcm  
 se abscindere ēt si pp cultum dei hoc quis fecerit.

Que gehēna sit ista de qua hic dr. Qo. CCLI.  
**Queritur** que gehēna sit ista de qua dr h. C. Di  
 cendū qz gehēna nomē loci est vbi cō  
 burebātur corpora mortuoz: z dicit a gehēno que erat val  
 lis filioz enō iuxta hierusalē: vt ait rabanus. Et ob lz vocat  
 gehēna ignis sicut dr supra. Qui dixerit fatue reus est gehē  
 ne ignis. Accipit tñ aliqñ gehēna pro inferno eo qz ibi est  
 ignis eternus. Et qz dānati debēt ire in ignē eternum infra  
 25. Vocat gehēna locus ille in quo dānati in eternum cru  
 ciabūtur sic accipit infra. io. s. Nolite timere eos q occidunt  
 corpus: aiām vero nō possunt occidere. sed potius eū timete  
 qui pōt aiām z corpus pdere in gehēnam. Ibi tñ non potest  
 accipi gehēna p aliquo igne tēporali: qz nullus talis est in  
 quo aiā z corpus cruciētur. Quia in quolibet tali possumt  
 principes tēporales hōiem cruciare. Sed necesse est qz gehē  
 na sit aliquis locus in quo nullus possit hōiem cruciare ni  
 si deus. Et iste locus est isern<sup>o</sup>. Et ideo gñaliter qñcūqz nūqz  
 loquimur de gehēna intelligimus infernū. z tamen in sacra  
 scriptura aliqñ accipitur gehēna p igne tēporali in quo snia  
 reozum traditur executioni sic accipitur supra cum dicitur.  
 Quis dicit fatue reus est gehēne ignis. Et non potest intel  
 ligi de inferno sed de pena tēporali: quia nō accipitur nisi p  
 executione

q mēbra  
onir ma  
gna z q  
parua

mi obie  
ctioni

p<sup>o</sup> rō

2. rō

p

Ad p<sup>m</sup>  
argu.

R  
Ad e<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

I

A  
rñ. ad qñtū  
qōnis

executio sine capitalis cuiuscumque iudicio: vt. s. onus est.  
 Dicitur est autē. Quicumque dimiserit uxorem suam  
 det ei libellum repudij. Ego autē dico vobis: quia  
 ois qui dimiserit uxorem suam excepta fornicatio  
 nis causa: facit eam mechari. Et qui dimissam du  
 xerit: adulterat.

B

¶ Dicitur est autē. ¶ Hic ponit xps intellectū cuiusdam pmi  
 sionis q̄ erat in lege moysi. s. dare libellum repudij quē iudei  
 putabāt esse simpliciter bonū. Xps autē ondit q̄ nō erat bo  
 nus: sed solū erat eis cōcessus pp duritiē cordis eoz. i. 19. Et  
 dicit. ¶ Dicitur est autē. ¶ s. dicitur ē antiquis. Debet. n. istud sub  
 intelligi sicut in alijs ponit: qz etiam istud pceptū datus fuit  
 antiqs. Nam mādatuz ē simul cū alia lege moysi tora deute  
 ronomij. 24. Et antiq fuerūt illi q̄ susceperūt eā. s. patres hu  
 ius ppli. ¶ Quicumque dimiserit uxorem suam. i. q̄ voluerit eas  
 dimittere. nemini. n. iubebat sed pmittebat volētibz. ¶ Det  
 illi libellū repudij. ¶ Iste libellus erat qdam pua carta p quā  
 ondebatur q̄ vir abiebat uxore a se et p h̄ licebat ei alteri  
 viro nubere et nō iudicaret adultera: et si fornicaretur nō  
 esset adultera qz erat iā q̄si vidua. Si autē sine libello mulier  
 recederet et si vir eā dimississet poterat eā accusare: et ipsa nō  
 hēret defensioē qz cōstabat eā fuisse uxore illius et nō p̄ta  
 bat fuisse ab eo dimissam. et dicit libellus. i. parvus liber quia  
 erat parua carta. Et dicit repudij qz uxore repellebat a viro.

¶ Ego autē dico vobis. ¶ s. iā nō h̄ vobis h̄ obseruare: s̄ id  
 qd ego nūc dico vobis. ¶ qz ois qui dimiserit uxore suam ex  
 cepta cā fornicatiōis. ¶ Iam solā cām xps reliquit q̄re vir  
 possit uxore dimittere. s. pp fornicationē. ex quo appet q̄ iu  
 dei p quacūqz cā imo sine cā solum q̄ displiceret eis uxores  
 dimittebat eas. Qd ē cōtra aliquos q̄ dicunt qz iudei p sola  
 fornicatione uxores repudiabāt. Quia si h̄ fuisset: frustra ef  
 set q̄ xps istam cām expressisset. Et accipit h̄ fornicatio pro  
 adulterio. Est. n. fornicatio pprie dicta abusus cōcubinaruz  
 meretricū et viduarū. Accipit tñ interdū gñaliter vt cōpre  
 hendit oēm coitū viri ad feminā. xxxvj. q. i. c. lex illa. §. Cum  
 ergo. Et ita accipit hic. et cū dicit q̄ pp fornicationē pot dimit  
 ti uxore: d̄z intelligi quātum ad thoz et mutuā cohabitationes  
 non tñ quātum ad vinculu. Qz matrimonij q̄ semel verū  
 fuit semp manet: nec h̄ alicui cōiugū transire ad alia vota.  
 Qd tñ fieret si matrimonij oīno solueret sicut qm matrimo  
 niū p̄ctū fuit iter psonaz ipeditas p̄here. s. iter affines vel cō  
 sanguineos et silēs dissoluit matrimonij et qlibet p̄hentiuz  
 p̄t trāsire ad alia vota. Et tñ qui uxore dimittit nō h̄ accipe  
 re aliā. Nam si repullerit vir uxore aut illa recesserit a viro:  
 opz q̄ recōciliet viro vel q̄ maneat inupta: et cōueniēter vir  
 sine aliq uxore. i. cho. c. 7. ¶ Istud autē differt inter libellum re  
 pudij veteris testamēti et dimissionē uxoris i nouo. qz in ve  
 teri mulier repudiata accipiebat aliū virū et vir aliam uxore  
 deuteronomij. 24. In nouo autē nō accipit uxore dimissa aliū  
 virū. Et in nouo testamēto nō d̄ dari libellum repudij et p  
 fornicationē: sed d̄ fieri diuortij. i. sepatio quātum ad thoz et  
 cohabitationē: eo q̄ dari libellū dicit matrimonij dissolui  
 simpliciter: diuortij autē non dicit matrimonij dissolutionē  
 s̄ cōiugatorū sepatioē. ¶ Facit eā mechari. i. dat sibi occa  
 sionē mechandi. Nā h̄ uxore dimittat a viro p̄ter cām forni  
 cationis non sequit q̄ illa mechaf: qz pot p̄tinere: s̄ d̄ vir fa  
 cere eā mechari qz quātuz in se est dat ei occasione fornicadi  
 cum dimittat eā: et fornicatio illius iputabit viro: qz eaz inu  
 ste abiecit. Vel pot intelligi qm mulier abiecit et accipit alium  
 virū: qz tunc ipsa fornicat: qz ille cui cōiungit non est vir ei⁹  
 cū alium hēat: et ille facit eā mechari qz iniuste eam abiecit et  
 dat sibi occasione ad h̄. Et iste sensus p̄cordat h̄re qz dicitur  
 immediate. ¶ Et q̄ dimissam duxerit adulterat. i. si uxore dimis  
 sa ab alio viro accipiat ille qui accipit eā adulter ē: qz accipit  
 uxore non suā. De libello repudij multa dubia sunt. q̄ gbus  
 dicit. j. 19. vbi xps repetiuit istam materiā.

¶ Iterū audistis qz dictū est antiquis non piura  
 bis: reddes autē dño iuramenta tua. Ego autē dico  
 vobis: non iurare oīno: neqz per celū qz thronus  
 dei est: neqz p̄ terram qz scabellū est pedum eius:  
 neqz per hierosolymā qz ciuitas est magni regis:  
 neqz p̄ caput tuum iuraueris qz nō potes vni ca

pillum album facere aut nigrum. Sit autē sermo  
 vr est est: non non: quod autem his abundantius  
 est: a malo est.

¶ Iterū audistis. ¶ Hic dat xps intellectū cuiusdā p̄cepti  
 p̄me tabule. s. de iuramento et piurio: qz iudei errabant circa  
 iuramētū tam in iurādo q̄ in obseruādo: et maxime qz puta  
 bant iurare fm se bonū esse. xps autē voluit tollere istuz erro  
 rem: ostendēs q̄ nō sufficiebat hoīem iurare et exeq qd iura  
 bat in noīe dñi ad h̄ q̄ esset liber a p̄co: qz manebat occasio  
 errādi magna in iuramēto sigs illud frequētaret. Xps igit  
 illius frequētatiōez vetuit h̄: ne per frequētationē veniat in  
 periuriū et dicit. ¶ Iterū audistis qz dictuz est antiqs. ¶ Ista  
 dictio iterū cōtinuatiua ē. q. d. Etia audistis istud qd dictum  
 est antiqs de iuramēto. i. iudeis q̄ in deserto leges susceperūt  
 q̄ sunt antiq respectu totius ppli iudeoz. ¶ Non piurabis:  
 reddes autē dño iuramēta tua. ¶ Istud est ad qd iudei se puta  
 bāt teneri. s. q̄ nō essent piuri. Est. n. piuriū oppositum iura  
 mēto bono. s. qm mendaciū iuramēto firmat. et est iuramen  
 tū duplex. s. assertoriū et pmissoriū. in pmissorio pmittit ad  
 faciendū vel nō faciendū et iuramento firmat. In assertorio  
 asserit aliqd esse vel futurū esse et valla iuramēto ista asser  
 tio. in vtroqz pot accidere piuriū. In assertorio: vt sigs asser  
 uerit p̄ vero qd falsum est: qz tunc cōfirmando illud iuramē  
 to efficit piurium. In pmissorio autē accidit piuriū: si quis qd  
 p̄mitit non impleat vel implere nō intēdebat. In assertorio piu  
 rium ē ex eo ipso qz qz iurat et non expectat ex futuro: eo qz  
 veritas rei asserit vel falsitas inest p̄positiōi qm asserit: ideo  
 imediate vt quis iurat ē piurus. vel nūqz poterit esse ex illo  
 iuramēto p̄terea piurus: qz nisi fuerit p̄positio falsa qm asse  
 rit nūqz poterit esse falsa p̄terea. et iō in assertorio nō spectat  
 euētus aliquis ad h̄ qz dicat iuramētū esse bonū vel esse piu  
 riū. In pmissorijs autē dependet ex futuro. s. vt impleat qd p̄  
 mittit eo tpe quo p̄mittit implendū. et iō in pmissorijs reg  
 ritur reddere. In assertorijs autē nihil. et sic scriptura loquit  
 h̄ de pmissorijs et d̄ non piurabis. s. nollēdo implere qd pro  
 misisti: sed potius reddes dño iuramēta tua. i. solues qd pro  
 misisti per iuramētuz. Vel pot intelligi hic vtrūqz iuramen  
 tum. s. assertoriuz in quātum dicit non piurabis. i. nō iurabis  
 falsum asserēdo qd est effici periurium. reddes autē dño iura  
 mēta tua: qd ad pmissorium p̄tinet. Et per h̄ qz dicit dño.  
 inuis qz iuramētū fieri debebat inuocato noīe dñi. Per no  
 mina. n. ydoloruz iurare nō licebat. exo. 23. scilicet p̄ noīa ex  
 ternozū deoz nō iurabitis nec audietur oīno ex ore vestro  
 Per nomē autē dñi iurandū erat deuteronomij. 6. Domino  
 deo tuo seruis et in noīe eius iurabis. Dicit etiā reddes do  
 mino. i. cōplebis ad honore dei id qd promissisti per iuramen  
 tum. Nā in iuramēto pmissorio p̄mittit aliquid et inuo  
 catur nomē dñi in attestatiōe veritatis. Illud autē qd faciē  
 dum p̄mittitur pot esse in fauore dei: sicut in votis iuratis  
 qm quis vouet aliquid se facturū ad cultuz dei: et illud iura  
 mēto cōfirmit. Pot etiam in fauore proximi vt si aliquid ei  
 dādum p̄mittatur. Vtroqz modo dicimur reddere deo iura  
 mēta cōplendo promissa: qz p̄mo nō reddimus dño iuramē  
 ta. i. res iuratas quas p̄miseramus in cultuz eius faciendo:  
 scdō nō reddimus ei veritatē iuramēti: quia cū in noīe eius  
 iurauerimus et introducat nomē suum ad hoc qz p̄pter re  
 uerentiam eius nō fallamus nos inuicē: sed cōfirmentur di  
 cta nostra si seruauerimus iuramētuz reddimus deo quēdā  
 honore. s. qz p̄pter nomē eius p̄missa seruamus. et sic deo iu  
 ramēta reddimus. et ideo Aug. dixit qz iurare est ius verita  
 tis deo reddere. i. tenetur qlibet veritatē dicere p̄pter deuz.  
 maxime tñ tenetur ei ad hoc qm inuocat nomē eius in testi  
 ficationē. et tūc si cōpleat qd promittit: reddit deo ius verita  
 tis. i. veritatē ad quam tenet ei. Et ob hoc putabant iudei qz  
 ista duo soluz requirebant in iuramēto. s. qz fieret in noīe do  
 mini: et qz cōpleretur p̄missuz vel iurātū. Quibus existenti  
 bus adhuc erāt duo errores. Primus qz putabāt actū iura  
 di esse de se bonū sicut orādī vel ieiunādī: et ideo eē frequē  
 tandū. Quia ois actus q̄ de se bonus ē quāto magis frequē  
 tatur melius ē: qz est ad mains meritū. Scdō qz putabāt qz  
 quicqd esset qz iuraret in noīe dñi siue bonū siue malū imple  
 dū erat. Pz actū. 23. vbi iudei qdam deuouerūt et iurauerūt  
 se nō comesturos panē quēqz occiderit paulū. et putabant se  
 teneri ad implendū hoc. Sic etiam Jephthe galadites iura  
 uit vouēdo

¶

¶

E de iura  
mētodu  
plici

f

5 errores  
iudeoz  
de iura  
mēto

2°



nit vouedo imolare dno quicqd ei occurreret primū de dō  
 mo sua. z occurrit filia vnica imolauitq; eā putans se ad b  
 teneri iudi. xi. c. Xps autē tollit h pncipaliter primū istoz. s.  
 q iurare nō sit frequētandum tāq; bonus sit dicens non iu-  
 randum esse oino. C. 2. autem tollitur indirecte qz per hoc  
 q phibemur iurare prohibemur tā verum q; falsum iura-  
 re. z tā bonū q; malum. Nec est aliqs modus p quē sufficiē  
 ter caueat illicita iuratio nisi p hoc q est nō iurare: qz iuran-  
 do facile est incidere in piuriū falsūz asserēdo vel in iuramē-  
 tum illicitum iniq; pmitēdo vel iurata nō cōplendo. [ Ego  
 at dico vobis ] i. Nō putetis q sufficiat vobis iurare z red-  
 dere dno iuramēta: s; facite qd dico vobis. [ nō iurare oio ]  
 Aliq; intelligūt. i. null mō iurare. Et tūc excludit ois: cā piū-  
 riū. Qz qui nūq; iurat nūq; pot esse piurus. Etiā qz dī nec p  
 celū: nec p terrā: nec per ierlm zē. in q videt phibere oēs mo-  
 dos iuradi. C. dōm tñ q non vetuit simpliciter iuramētum  
 nec lra b significat: qz nō iurare oino egpollit huic. s. Aliq;  
 tum iurare q est suum dīctozū. scūs si diceret ego dico vo-  
 bis oino nō iurare: qz tunc egpollit huic. s. nullo mō iurare.  
 Posset tñ intelligi q xps vetaret h oēs modos iurandi. s. q  
 nullus eoz pp se frequētandū esset lz pp necessitatē essent li-  
 citi. Sed volūtas iuradi z facilitas phibent. [ Neq; per ce-  
 lum. ] Ponit h de iuramēto qd sit p creaturas: qz h nō noia-  
 tur nisi celū z terrā z Hierosolymā z caput z capilli. z tñ in-  
 telligendū qz ē prohibeat iuramētū factū in noie dñi. C. Di-  
 cunt. n. qdam q iudei erāt assueti ad iurandū p istas creatu-  
 ras: z xps dissuadet hoc. Ita vī diceret Hierony. sup Mat.  
 Cōsidera q saluator nī non p deū iurare phibuit: sed p ce-  
 lum z terrā: z p Hierosolymā z p caput tuū. hāc. n. p elemē-  
 ta iuradi pessimā cōsuetudinē semp hīe iudei noscunt. hoc  
 tñ nō sufficit: qz lz verū sit q per ista vetet hō iurare nō asse-  
 rit q bonū z licitū sit iurare p nomē dñi. Qz etiā lz phibitū  
 est h cuz dicat infra. sit at sermo vī est ē: nō nō. Qd aut hīs  
 abundātius ē. Et tñ iurare p nomen dñi ē vltra est: z non. g.  
 a malo ē z phibitū ē. C. Sed dōm q deus vetuit h iura-  
 mentū p oēs istos modos lz non in oi casu: ita q nō putaret  
 aliqs modus istoz fm se cō bonus. s. q frequētare illū semp  
 esset illicitū. lz qlibet eoz in aliq casu poterat esse licitū. Et  
 nō expssit h xps de iuramento qd sit per deū sit: p creaturas  
 aut rariis. Ut adō g iuramētū absolute putaret qz vetabat  
 illud qd fiebat in noie dñi z nō cetera: iō oēs modi iurandi  
 expssit sunt. C. Alia cā est q iuramentū vetat pp periculum  
 incidēdi in piuriū. Et ex hac pte nulluz iuramentum magis  
 euitandū est qz iuramentū qd sit per deū: qz sicut in iuramē-  
 to. si seruet exhibet deo qdam honor: ita si nō obseruet con-  
 tēnit nomē eius z fit ei iniuria. Si aut qz iuret p creaturam  
 aliquā etiā si falsum dicat vel pmissum nō reddat non facit  
 iniuriā expresse nisi illi noi p qd iurat. Et sic nō esset pericu-  
 lū cōmittere piuriū iurādo p creaturā ita graue sit iurando  
 p deum. iō potius debuit vetari iuramētuz p deum qz p crea-  
 turā. iō cum h vetaret iuramentū pncipalī pp periuriū: ma-  
 gis debuit vetari iuramētuz in noie dñi qz in noie creatura-  
 rū. Et ad b sufficiebat dici nō iurare oino. Qz tñ tunc puta-  
 ret adhuc qz liceret iurare p creaturas eo q nō fiebat iniu-  
 ria deo iurādo p illas z fallēdo: dī etiā qz non ē iurandū per  
 celum nec p terrā nec per aliquā creaturā: qz istud minus vi-  
 debat: iō expssit ponit. C. Itēz p ex causis expssis h q xps  
 vetet iurari p deum. qz qñ vetat iurari p quālibet istarū crea-  
 turarū reducit eā in deū vt dīcēdo neq; p celum qz thronus  
 dei ē neq; p terrā qz scabelluz pedū dei ē. z ita de ceteris. Et  
 sic vī q nō lz iurare p ista in quātuz sunt aliqd dei vel ad ip-  
 sum ptinet: g a fortiori non licebit iurari p deum. Jō dōm q  
 deus nō solū h vetat iurari p creaturas s; ē p deum: z tñ ex  
 pressit d creaturis pp cās dictas. [ qz thronus dei est ] i. nō  
 est iurādus p celuz ex eo q ē sedes dei. q. d. sicut nō lz iurare  
 p deum ne icurrām in piuriū z p b nomē dñi cōtenaf: ita  
 nec lz iurare p celum: qz iurādo p illud cū sit sedes dei si fal-  
 sum iuramus facim; iniuriā deo lz nō ita apertā sicut si p no-  
 mē dei iuremus. Dicit autē deus hīe celuz p throno: nō q  
 deus sedē hēat: qz nō est corpus nec corpore: sedē autēz ad  
 sola corporea ptinet: sed loqitur xps ad modū humanū: quia  
 putat hoies simplices deum eē qñ regē quēdam excellentēz  
 sedentē i folio excelso. z ita sepe describit sedēs in folio excel-  
 so. 3. regū. 22. z 2. palipo. 18. z ysa. 6. z dī qz sedes dei in celo ē  
 ps. 10. Nō tñ sedet qz spūs purus ē Joā. 4. Spiritū autē nec

stare nec sedē nec aliq pō cōuenit: qz ista ptinet ad corpora:  
 s; significat ptās iudiciaria ei: qz indices sedēt pp auctorita-  
 tē suā z excellentiā. j. 19. sedebitis z vos sup. 12. sedes iudica-  
 tes isrl. Neq; p terrā qz scabellū peduz eius ē. J Redditur  
 rō: qz sit illicitum iurare p terrā: qz deus offendit si iurādo p  
 terrā falsuz dicamus: qz ad ipsum terra ptinet qz est scabellū  
 pedū eius. Et dī scabellū. i. paruuz scānū vel apodiamentuz.  
 z ptinet ad modum sedēdi dñoz: qz qñ sedent in solis suis  
 nō sunt pedes eoz sup pauimētuz sed sup aliquā paruā se-  
 dē: z illa vocat scabelluz qz est pua sedes vel scanum vel su-  
 sternū aliq mollia pedib: z etiā illa vocant scabellū. Nō  
 est autē putandū q terra sit scabelluz dei vere: qz sicut celuz  
 nō est thronus ei: vere qz nō sedet ita nec terra ē scabellum  
 eius qd ad sedentē ptinet: maxie qz inueref tunc qz deus se-  
 debat i celo z extēdebant crura sua d celo vsq; ad terrāz p  
 oēs regiōes elementoz z tāgebāt pedes ipsi terrā. Sed lz  
 nō est intelligendū qz ridiculum eēt b putare: s; dī istud ad  
 significandū dei oipotentiā z p̄sentia eius ad oēm locū qz se-  
 dēs vbi sedet ē. Ut g inuat deum eē vbiq; dī qz deus sedet  
 i celo z in terra qz noie celi z terre intelligunt oēs creature  
 gen. i. in pñ crea. deus celū z terrā: p q aerē z ignē z aquā  
 z cetera creata stellet cū de igne z aere nūq; ibi fiat mētio  
 z iō ad significandū qz deo sit in oibus: satis ē dicere qz deus  
 sit i celo z i terra. Sic dī Jere. 23. si oculabif a me vī z ego  
 nō videbo eū: qñ celuz z terrā ego ipleo. Ita z hic d celo z  
 terra posuit qz deus eēt i eis. Qz tñ posuit eū per moduz se-  
 dentis opoztuit qz qdam partes eius eēt in celo z alie i ter-  
 ra. Et qz celū est locus excellētiōz iter oia corpora creata po-  
 nit deus sedere i celo. In terra aut dī hīe scabellum pedum:  
 qz terra ē inferior dignitate z situ alijs elemētis. sic dīc aug.  
 lib. de sermōe do. i. mōte. s. Celū thronus dei ē z terra scabel-  
 lum ei: non ē sic dīctū qñ hēat deus mēbra collocata in celo  
 z i terra vt cū nos sedemns: s; illa sedes dei iudicij signat.  
 z qñ in b vniuerso corpore mūdi maximā spēm celum hz se-  
 dere in celo dī tāq; p̄sentioz sit excellēti pulchritudini vis dī  
 uina terrāq; dī calcare qz minimā spēm ordinet in extremis.  
 Neq; p Hierosolymā. J Hierusalē multa noia hz vt aliqui ap-  
 ponunt. s. solyma: lyza: bethel: Hierosolyma: Jebus: helia:  
 vrbs sacra ierlm dī atq; salē. An ista noia oia conueniant ei  
 z quare declaratū ē gen. 12. z magis. 28. [ Qz ciuitas est ma-  
 gni regis ] s. qz ptinet ad deū inquātū ē ciuitas ipsius spālī  
 nō est iuranduz p illam: qz si piuriūz cōmūter etu: fieret deo  
 iniuria expresse noie irlem que ad ipsuz ptinet spālīter. Dicit  
 tur ierusalē ciuitas magni regis. i. dei qui rex ē qz ipse oia re-  
 git: z etiā vocatur rex pp excellētiām. prima ad thymo. 6. f.  
 Quē suis tēporibus offēder beatus z solus potēs rex regū  
 s. deus. Et vocatur rex magnus: qz ipse sup oēs reges ē. Et  
 b est dicere eū regem reguz. i. regē super alios reges respectu  
 cuius alijs reges nō sunt reges sed oues pascue eius ps. 98.  
 z 95. Dicit ierusalē ciuitas dei qz spālīter ibi deus habitabat  
 3. reg. 8. z 2. paralipo. 6. f. Elegi ierusalē vt sit nomē meum i  
 ea. Hoc erat pp cultū dei spālem qz in nulla alia ciuitate ter-  
 re israel erat tēplum nec cultus dñi in sacrificijs qz deus ve-  
 tuerat b fieri nisi in vno loco: z ille erat locus que deus elie-  
 gebat vt esset nomē eius ibi deuteronomij. 12. z 16. z ad hoc  
 eligerat ierusalē vt esset nomē ei in ea. 2. paralip. 6. erat et  
 ibi vasa sancta z oia ptinetia ad diuinū ministerium. Unde  
 vocabat ciuitas sancta p̄cedēti. c. f. Dixit eū in sanctā ciuitate:  
 z cōstituit supra pinaculū tēpli. Vocabat autēz pncipalī  
 sancta pp sancta scoz vbi erat archa z cherubin. Leui. 16. z  
 numeri. 7. Neq; p caput tuū iurabis. J Xps tangit modos  
 cōmunes iuradi: z per istos vetat oēs alios modos iurandi  
 quotquot itroducti fuerint fm diuersas gentiū consuetudi-  
 nes. Jurat aut aliquis p caput suuz qz est pars venerabilior  
 in eo. Jurat autē qlibet p id qd diligit aut veneratur vt dicit  
 Hierony. super Mat. Et qz caput tāq; p̄cipium mēbrum  
 corporis nī diligimus aut veneramus iuramus per illud i-  
 terdū. [ qz nō potes vnuz capillū albus facere aut nigrum. ]  
 hic inuitur qz per nullā creaturā iurandū sit cuz etiā per ca-  
 put nostrū non liceat nobis iurare. Et cā est qz etiam caput  
 nostrum ad deū ptinet. Nam de ceteris p̄cedētibz dicebat  
 qz nō licebat iurare per illa qz ad dei erant. s. celuz sedes dei  
 z terra scabelluz eius. z ideo offendebamus deum iurando  
 per ista. Ad hoc autem qz non offendemus eum iuran-  
 do, oportebat qz iurarem per aliquam rem que esset to-  
 taliter

terra dī sca- bellū pedū dei

noia hieru- salcm

Deus rex ē

noia hieru- salcm

noia hieru- salcm

epio q- midā de iuramē- ro p m. qōni

ni. istan- tie

p ca

ca

ca

ore celū vocatur thron⁹ dei

*Ant. lib. de celo. cap. 3. aduā tam b vobis qz qñ  
 possit eū qm thronus ē atq; sedes dei. aut dī  
 legē qd. in com. lectū. 8. l. l. de xpi mētēz quāre  
 dicit dūz p̄cipue ē in celis. Nō i dūz pt nō qñ off in celis.*

taliter nra in q̄ nō offenderemus p̄ periuriū nisi nos ipsos. Istud autē maxime videbat esse de capite q̄ est mēbrus cor poris nri. Et tñ de isto ostendit q̄ nō sit nrm qz nullā ptatē habem⁹ sup̄ illud. Nihil. n. minus pōt esse in capite quā mutare colorē capilli. Et tñ non ē in ptate nra mutare saltez colorē vnius capilli faciēdo illum albū vel nigrū: s; ista oia no bis non attendētibus ⁊ et nollentib⁹ deus facit vel p se vel p nām sibi subministrantē. Si ḡ caput nrm nō est iuris nri: nihil est qd nrm sit: ⁊ cōuenienter nō possumus p aliqd iurare: qz nihil erit p qd iurādo si piuriū cōmittamus nō offendamus deū: cū nihil sit qd ad deū spāliter nō ptineat. Sic dicit Aug. li. de sermōe do. in mō. s. Quid. n. poterat quisq; magis ad se ptinere arbitrari q̄ caput suū. Sed quō nrm ē: vbi ptatē faciēdo vni⁹ capilli albi aut nigri nō habem⁹? Sit aut sermo v̄r: est nō nō pōt. Post q; xps oñdit qd debem⁹ cauere in loquēdo. s. iuramentū. h̄ oñdit quō loqui debeam⁹. s. v̄bo simplici dicēdo est vel nō. i. sic ē vel nō sic: ⁊ q nō ad damus aliqd aliud: qz sunt sufficiētia ad exp̄sionē oium cōceptū nostrorū. Sunt. n. introducte loquutiōes nre ad h̄ q per illas hoies exponāt cogitatōes suas. vt p̄ pmo perimēnias. s. Sunt ea q̄ in voce earū q̄ sunt in aia passionuz note. Et Aug. in enchiridiō dicit q̄ v̄ba instituta sunt non vt p ea se inuicē hoies fallant: s; vt eis quisq; in alteri⁹ noticiā cogitatōes suas pferat. x̄ij. q. ij. c. Is aut qui. Ois autez pceptus sufficiēter exprimit p esse ⁊ nō esse: qz esse ⁊ nō esse ambiūt q̄qd est cogitabile: qz sunt p̄dictoria. Jō sufficit nobis est ⁊ nō. i. affirmatio ⁊ negatio simplex i quocūq; genere loquutiōis. Dicit aut est ē: nō nō: ad significandū maiore certitudinē: qz qñ aliqd duplicat est certitudinis signum. Sic dicit Joseph ad pharaonē. Somniū regis vnuz est. Qd aut vidisti scdo ad eandē rem prinēs sōniū firmitatis indicū est: eo q̄ fiat sermo dñi ⁊ velocius iplēat. Sic et xps aliqñ dicit. Amen amē dico vobis. Et tñ vtrūq; prinē ad affirmatiōnē: Sed facit maiore affirmatiōnez qñ geminat. Et ita est in plenti: qz xps vetat h̄ iuramentū qd introductū est ad confirmatiōnē veritatis qz nō creditur simplici v̄bo. iō dicit q̄ dicatur est ē: nō non. i. q̄ affirmatio ⁊ negatio duplicent vt magis credatur. Alia cā est ad significandū veritatē verborū nrorū. Qz ad h̄ qz qz veruz dicat oz qz sicut ex̄ exprimit ita in mēte teneat. Et si dicit nō in mēte teneat nō. ⁊ si dicit est teneat i mente ē. Et sic referit vni⁹ est: ad mentē ⁊ aliud ad verbū: ⁊ ita de nō. Sic dicit ex̄ de iureiur. c. si xps. s. Sermo v̄r est est: nō nō: vt affirmatio vel negatio sicut p̄cedit ex ore ita p̄cedat ex corde. Qd aut h̄s abundanti⁹ est a malo est. i. i. Qd est vltra est: ⁊ nō q̄ sunt simplex affirmatio ⁊ negatio a malo est. Iuramentū aut est vltra est: ⁊ nō. Jō a malo ē. Non dicit autē xps q̄ abundanti⁹ ē maluz est: qz tunc inueneretur q̄ oē iuramentū esset malū: sed dixit a malo. i. cā iurādi malū quoddā est. Pōt esse istud malū culpe vel pene. Culpe qdēz aliqñ ex pte iurātis. Ut si iurās sine aliq̄ necessitate aut honestate vel vtilitate p sola delectatiōe aut desiderio iurandi vel cōsuetudine aut leuitate qdam iurat: qz tūc culpa est iurare ⁊ ē malū iurātis. Aliqñ est culpa exigētis. s. qz qz cogit alterū ad iurandū nollens ei credē eo casu q̄ iustum eet ei sine iuramēto credē. Aliqñ est pena. s. q̄ hō nō credat alteri p simplex verbū in re de cui⁹ veritate dubitari pōt. nā puenit h̄ ex pena ignorātie. Nā ex eo q̄ ignoramus an verū nobis dicat non credim⁹ simplr̄ asserētib⁹ sed volumus maiore certitudinē: ⁊ ad h̄ petim⁹ iuramentū. Si autē nō haberemus ignorantiā in penā. nō peteremus iuramentū. Qz qñ aliqd nobis asserēt simplici v̄bo sciremus an illud verū vel falsum esset: ⁊ nō peteremus ampliozes certitudinē. Accipit tñ hic malū p̄ pena: qz cā que facit iuramentū eē necessariū simplr̄ est malū pene. s. ignorātia pp̄ quā necessarie sunt firmitates qdam i sermone nro ⁊ h̄mōi est iuramentū. Nō tñ sufficeret sola ignorātia ad exigendū iuramentū sed ē ⁊ alia pena. s. qz hō pōt mentiri aliqñ volens aliqñ ignorans ⁊ maxie volens nā si certū esset q̄ null⁹ vnq; vellet mētiri. Et si nos ignorare mus re quā ille asserit esse verā nō peteremus iuramentū et si sciremus illū posse falli p̄ ignorantiā veritatis qz iuramentū nō faceret eū scire veritatē quā ignorabat: sed soluz exigif ad h̄ q pp̄ reuerentiā nois dei qd inuocat in iuramento nō audeat iurās falsum dicē spōte. Si tñ putaret idubitatē verū dicere et si contingeret eū falli cōlitter assereret cū iuramēto ⁊ sine iuramēto: nec timeret iurare cū crederet se verū iu

rare. Cā ḡ q̄ induxit necessitatem iurādi est duplex maluz. s. ignorātia eius cui iuramentum exibat ⁊ variabilitas spōta nea vel iniquitas eius q̄ simplici v̄bo loqur ⁊ vniū totaliter est pena. s. ignorātia: alterū partim ē pena. s. q̄ hō sit defectibilis ⁊ q̄ volūtas nra possit velle qd malū est: ⁊ ptim culpa. s. qñ illō actualiter spōte voluerit. Hoc inuitur ex̄ de iureiur. c. Et si xps. s. Qz tñ hoium excrecente malitia simplici asser tiōi vel negatiōi vix credif idcirco prudēter adiūxit q̄ ampli us est a malo ē. Malo qdem tā culpe q̄ pene: nec exhibētū sed exigētū iuramentū. Nā incredulitas huius magis est pena q̄ culpa. Un̄ non dixit malū sed a malo. Pōt tñ dici q̄ hic xps accipiat malū solū p malo culpe ex pte iurātis: ⁊ q̄ sit sensus qd abundanti⁹ est. i. qd supra simplicem asser tiōnē est a malo est. i. a malitia vel culpa iurātis: vel a malo ē. i. malū est. Et p̄ qz xps vetuit h̄ iuramentū ⁊ dat cāz quare nō debemus iurare. s. qd abundanti⁹ ē a malo est. Et tñ si accipiat pro malo pene. i. p incredulitate nō est cōueniens cā prohibēdi iuramentū: qz et iuramentuz qd iustissime fit a malo est. i. ab incredulitate q̄ est malū pene: imo quāto ē pena ista maior. s. maior cā incredulitatis tāto iustus iuramentuz exigif ⁊ rōnabili⁹ p̄statur: ḡ nō est cā cōueniens ad vetan dū q̄ alias oē iuramentū quātūcūq; licituz: esset vetitum qz a malo est. Hoc tñ falsuz est et si pp̄ h̄ q̄ iuramentū est a ma lo pene deberet vetari oia que sunt i nobis penalia deberent vetari qd falsum ē: qz tūc nec sopor nec egritudo nec aliquid tale esset in nobis ⁊ maxime illi actus deberent vitari quos volūtarie facimus pp̄ quādas penā vrgentē sicut comedere pp̄ famē. ⁊ bibere pp̄ sitim ⁊ alia req̄sita nāe qm̄ ista a ma lo sunt: non tñ phibent. Ideo dōm q̄ lra pp̄rie intelligitur q̄ id qd abundanti⁹ est a malo est. i. malū est ⁊ p̄m̄ est. ⁊ in telligit de iuramentis oibus de qbus xps hic loqur qz xps vetat h̄ iuramentū ⁊ in oi casu in q̄ prohibiti⁹ est a malo ē. i. p̄m̄ est. Et tunc pp̄rie ponit vt cā phibitiōis istius. C Si aut dicat q̄ non ē oē iuramentū maluz: ⁊ iō q̄ non pōt intel ligi semp̄ o malo culpe: dōm q̄ sicut nō est maluz oē iuramē tum: ita nec est phibitū oē iuramentū: ⁊ tñ qñcūq; est phibi tū maluz est. Et qz xps nō loquit h̄ de iuramento nisi phibē do illud recte d̄r q̄ q̄quid est abundanti⁹. s. supra simplicē asser tiōnē malū est. s. in casibus oibus de qbus xps loqur. Et tunc facit ad ppositū cā ista. Si aut vellemus intellige re a malo est. i. a malo pene exigētis sicut exponit in allegato. c. s. Et si xps. dicit q̄ h̄ verū est: ⁊ tñ non ponit h̄ vt cā phibi tiōis iuramētis: s; ponit vt origo. s. q̄ iuramentuz oritur pp̄ infidelitatē que est quedā pena.

**Q**uid sit iuramentū siue iurare. Qd. CCLII.

**Q**ueritur circa iuramentū qd sit iuramentū siue iurare. Et dōm q̄ Aug. dicit q̄ iurare est deū in testē inuocare: ⁊ iuramentuz est inuocatio diuine veritatis in testimoniū: siue inuocatio dei in testimoniū veritatis. Et dubiū est an sit cōueniēs diffinitio. C Quidam di cunt q̄ nō est cōueniēs: qz quicūq; inducit auctoritatē ali quā sacre scripture inducit deū i testē qz verba eius inducit in testimoniū veritatis: ḡ quicūq; allegat aliquā auctoritatē sacre scripture iurat: sed falsuz est: ḡ nō est iuramentū inuo catio dei in testimoniū veritatis. C Itē ille q̄ iurat p̄ deū red dit ei aliqd vt d̄r supra in lra. s. reddes dño iuramenta tua. ⁊ Aug. dicit q̄ iurare ē ius veritatis alicui reddere. ⁊ tñ qui ducit aliqñ in testē nihil ei reddit: ḡ iurare non est deum in testē adducere. C Itē aliud est iudicis offm̄. ⁊ aliud testis: ⁊ tñ in iurādo iplorat hō aliqñ deum nō in testē sed in iudicē sic ps. 7. si reddidi retribuētib⁹ mibi mala decidas merito ab inimicis meis inanis. Istud autē est offm̄ dei vt iudex est: qz est iprecari penā: ḡ non est iurare semp̄ inuocare deum in te stem: cū istud sit iurare: ⁊ tñ inuocat deus in iudicē ⁊ nō in testē. C Itē iuramentū aliqñ sit p̄ creaturas ⁊ est licitū: ⁊ tñ sibi non inuocat diuinū testimoniū sed creature: ḡ non ē iura re semp̄ inuocare deuz in testē. C Item qz hoies p̄ maiorem suum iurāt ad hebre. 6. ⁊ tñ maior inter hoies nō solum est deus: sed et vnus hō est maior inter hoies alios: ḡ iuramētū sit interdū p̄ hoiem: ⁊ sic nō est iurare semp̄ inuocare deum in testē. C Item accipe testimoniū a deo aut ab hoie nō dif fert nisi maliter: sed ille q̄ inuocat hoiem in testē non dicit iurare p̄ hoiem: ḡ qui inuocat deuz in testē nō dicit iurare per deum. C Dōm q̄ iurare pp̄rie est deū in testē inuocare. Et iō nūq; est nisi qñ in testimoniū alicuius rei dubie ad confir mationē

S  
44  
I  
u  
p<sup>o</sup> cā  
æ  
2<sup>o</sup> cā  
44  
Y  
3  
Cā iurādi duplex pul cherima de claratio

rn. istan tie  
diffinit iuramē tū tripli citer  
opp. dif finitiōi  
p<sup>o</sup>  
2<sup>o</sup>  
3<sup>o</sup>  
4<sup>o</sup>  
5<sup>o</sup>  
6<sup>o</sup>  
rn. ad q̄ suū. q.

mationes eius deus aliquo modo inducit. Pro quo sciendum quod iuramentum proprie fit ad confirmationem eorum que in dubiis veniunt audienti: de quibus loquens vel certitudines habet vel dicit se habere. Et dicitur quod est ad confirmationem: quod omne iuramentum ad confirmationem est aliquid quod asserit ad hebreos. 6. Hoies per maiorem suam iurant: et omnes prouenerunt eorum ad confirmationem finis est iuramentum. Et ista est causa quare ultra verbum simplex addit iuramentum. scilicet quod per iuramentum confirmat simplex assertio. Et dicitur eorum que in dubiis veniunt audienti: quod iuramentum nunquam fit nisi in rebus dubiis. Et per hoc expigit: quod dubium est et confirmatio petit de rebus assertis an sic sint: vel de rebus promissis an sic euenient. Quod dicitur quod iuramentum est duplex. scilicet promissorium et assertorium: ut supra dicitur. Et in utroque eueniunt res aliquae dubie audienti. scilicet an sic sint vel sic fient. Et ideo iuramentum ad confirmationem interuenit. Si autem res sint manifeste tam asserenti quam audienti superfluum est iurare. Et ideo peccat qui iurat: quod in vanum iurat. Ista autem que sunt dubia audienti debent esse dubia ex natura sua: quod alias iuramentum ad illa confirmata non interuenit. Sunt enim quedam dubia ex natura sua: alia vero dubia sunt solum audienti: scilicet non ex natura sua. Prima sunt illa que non habent ex radice sua aliquas certitudines: sicut omnia casualia et particularis actiones: quod necessitas et determinatio effectus puenit ex determinatione et necessitate cause: et tamen causa effectuum particularium maxime humanorum sunt indeterminate: quod ad utrumlibet sunt contingentes ideo ipsi effectus sunt contingentes et indeterminati. Secunda sunt illa que pertinet ad causas determinatas: ut sunt cause viles et effectus eorum sunt determinati: Alicui tamen ignorantia sunt dubia. De dubiis isto modo non fit confirmatio per iuramentum: quod non potest persuadere de eis via necessaria. Iam esset ridiculum quod quis ad talium probationem iuramento uteretur: quod est deficientis probatio. Nam in disciplina est in vnaquaque arte petere probationes nisi secundum quod regit genus illius artis. Qui autem petit maiorem probationem vel pretenatur minori errat. Sic dicitur in ethi. ca. 3. Disciplinatus non est in tantum certitudinem inquirere secundum vnumquodque genus in quantum rei natura recipit. Proximus non videtur: et mathematicus persuadente acceptare et rethoricus demonstrationes expectare. id est equale partem est quod mathematicus tentat persuasionem: et rethoricus petat demonstrationem: quod persuasio est infra certitudinem quam requirit mathematicus: et demonstratio est supra certitudinem quam exigit genus rethoricum. Et uterque peccat quod non petit certitudinem habere genus artis sue. Ita si in speculativis et scibilibus que sunt demonstrabilia vel probabilia ratione necessaria: aut quod necessaria quis iuramento tentus esset tanquam puenient probatione in hoc genere peccaret. id est ageret rationem: cui iuramentum sit minus sufficientis probatio. Et potest haberi pueniens in hoc genere. Unum si quis tali probatione utatur aut tentet in speculativis irridebit. Illa autem que sunt dubia ex natura sua. scilicet particularia accidentia non possunt habere probationes ex additione generis sui: et peccaret. id est in discipline ageret si quis peteret in eis probationem per causam et inducentem necessitatem. Sicut qui petit demonstrationem in rethoricis quod rethoricus in hoc genere versatur. Iam in istis utimur alia probatione scilicet confirmatione que fit per testes. Et tamen humanum testimonium non est semper sufficientis ad confirmationem istorum propter duo. Primo propter defectum veritatis humane: quod facile est homines mentiri: et multi mentiuntur. Secundo propter defectum cognitionis: quod homines non possunt cognoscere futura nec occulta cordium nec absentia. De his tamen homines loquuntur: et expedit rebus humanis ut certitudo aliquod de his habeatur propter factus et conuersiones que interdum expectant aliquid futurum et expigit cognitionem aliquorum absentium et occultorum. Iam ideo recurri in his ad alterum testimonium. Istud autem non potest esse pueniens nisi in illo cuius scire nihil desit ut falsum non possit: et cuius veritas sit inuariabilis ut mentiri nollit. Iste autem est solus deus. Iam ipse solus est qui testimonium copetens ad certitudinem et confirmationem illi dare potest: vel testimonium ab eo sumptum efficax erit. Dei tamen testimonium aliquod sumit ad confirmationem illius quod iam exhibitum est. id est factum vel deductum ad esse. Et hoc non vocatur iuramentum sed vocatur allegatio vel probatio per auctoritatem. Aut inducit testimonium dei ad aliquid exhibendum. id est ad notificandum aliquid quod nondum fuit notificatum. Et istud vocatur proprie iuramentum. Et sic iurare est deum in teste assumere. Unde iam quasi pro iure introductum est: ut quod sub invocatione diuini testimonii dicitur pro vero habeatur. Diuinum autem testimonium inducit quicquid ad asserendum preterita vel presentia: et vocatur iuramentum assertorium aliquod ad confirmationem aliquorum futurorum: et dicitur iuramentum promissorium. De futuris autem non

est iuramentum assertorium sicut de preteritis et presentibus: sed possit affirmari aliquid futurum esse sicut aliquid fuisse preteritum vel esse presentem. Ratio est: quod futura aut sunt agibilia per nos sive per aliquos qui possunt ad nos pertinere: ut quod detur tali die certa summa pecunie: vel non sunt per nos agibilia sed per seipsa eueniunt ex causis suis: sicut quod cras sit terremotus aut pluuia aut eclipsis solis vel lune. Si primo modo non est de eis iuramentum assertorium sed promissorium: quod res quas per nos facere possumus pollicemur nos facturos. Si autem non sint per nos factibilia: aut veritas eorum potest sciri per rationes sicut de astrologicis et naturalibus quorum effectus cognoscuntur ex causis: aut non possunt a nobis sciri ex causis: quod non habent causas determinatas sicut accidentia humana vel ea que a solo deo sunt. Si primo modo non sufficit in eis iuramentum: quod potest dari plenior probatio per rationem. Nam in mathematicis demonstratio est probatio: et minor recipe probationem in disciplina est. id est ethi. Si autem non possunt a nobis sciri non solum stultum est de talibus certitudinem velle dare per iuramentum: sed etiam nephandum: quod induceret nomen domini in contemptum cum scietur non esse certa ea que per nomen domini certificata volumus. et tamen nomen domini inuocatur ut non dubitemus quod ea que per invocationem eius confirmant vera sint. Hoc verum est de iuramento quod ab homine fit. Deus tamen bene potest iurare de futuro assertorie asserendo quod aliquid erit vel non erit: quod tamen omnia respectu dei factibilia sunt cum ipse sit causa omnium: iuramentum illud magis erit iam promissorium quam assertorium: quod est sensus quod quoniam deus dicit aliquid futurum esse quod asserit quod illud faciet: et ideo de futuro solum est iuramentum promissorium. Dicebat autem quod de his super quibus fit iuramentum loquens habet certitudinem vel ostendit se habere. Nam si non putaret loquentem scire veritatem eorum de quibus loquitur non crederet ei cum assertionem nec sine assertionem. Et tamen iuramentum petitur ad veritatem confirmandum de qua aliter non habemus certitudinem. Iam presupponit quod loquens habet certitudinem de re de qua loquitur. Et quia possit sponte mentiri ad hoc quod nollit mentiri vel non audeat: expigitur ab eo iuramentum sub invocatione nominis domini ut inuocando deum in teste mentiri non audeat quasi iuste timere debeat si inuocando nomen domini in testimonium falsum dixerit. Fundamentum huius est: quod deus promisit quod puniret eos qui in vanum nomen suum pretererent: expo. 20. f. Non assumes nomen domini dei tui in vanum. Nec enim habebit in fontem dominus eum qui assumpserit nomen domini dei sui frustra. Et deuter. 5. dicitur. Non erit impunitus qui super te vanum nomen eius assumpserit. A fortiori ergo si non solum vane sed etiam in contemptum et preiudicium alicuius iniuste acceptum. Nam qui in vanum pro re non necessaria nec utili nomine domini assumit: quadam irreuerentia committit. Qui tamen falsum iurat inuocato nomine domini magnam dedecus et iniuriam nomine domini irrogat: quod coram aliis hominibus illud inhonorabile facit. Illi enim propter reuerentiam nominis domini credentes quod iste non mentiret sibi fides prestita terunt. Quibus si viderint quod iste contempto honore dei mentitus est vident nomen domini iam inhonorabile redditum: nec ipsi in tanta veneratione illud habent: quod non credent omnibus per invocationem eius. Tales ergo quasi quidam blasphemiam contra deum committentes ab eo credunt puniendi et ipse hoc promisit: ideo credit quod nemo audeat falsum iurare inuocato nomine domini. Hoc autem non solum habuerunt homines post legem datam a deo quasi habita de eo quadam cognitione: sed etiam ante omnem legem habebant hanc de deo existimationem quod ipse omnia cognosceret etiam que in occulto et sine testibus gererent: et quod ipse omnes malos punire posset et maxime contententes eum: ideo venerabant eum et timebant nomen eius noiare in vanum. Et ob hoc inuocabant eum in teste reorum suorum: et hoc erat iurare. Unde iurantibus fides adhibebatur tanquam non auderet falsum dicere nomine domini inuocato: eo quod ipsum vltroque contemptum timere possent. Sic patet de Jacob et Laban gen. 31. Non dum enim lex aliqua a deo data erat. Et tamen laban qui erat idolatra istas habebat cognitionem: et ipse et iacob inierunt pacta et iurauerunt per deum. Dixitque laban et iacob. e. c. Intueatur dominus et iudicet iter nostrum recesserimus a nobis. scilicet frangendo pacta: si affixeris filias meas et introduxeris uxores alias super eas: nullus sermone nostri testis est absque deo qui presentem respicit. Et postea dixit adhuc laban. Tumulus iste et lapis sit in testimonium: si aut ego transiero illum pergens ad te aut tu preterieris malum mihi cogitas deus abraham et deus nachor iudicet inter nos. Ecce laban idolatra asserbat deus preter esse hunc contractum et videre que fiebant et quod puniret puenientes. Et ideo

In noie illius iurabant ipse et iacob. Et ista fuit opinio ab antiquo oium gentiliu. Sic colligit per Aristo. i. ethico. ca. vlti. de iuramento. s. Pueri est velle deos attestari. i. attestari rebus nostris. Et ob hoc vocavit iuramentu honorabilissimu: pmo metha. Jo de iure introductu est et ex hominu psuetudine q iuramentu sit pbatio pueniens in iudicis humanis quatu ad quedam negocia cuz alie pbationes defunt. Recte ergo iurare dr deum in testem veritatis inuocare. Vel iuramentum est inuocatio nois diuini in testimonium alicuius veritatis.

**Ad 1<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>** Ad primu ddm q inuocare vel inducere diuinu testimonium pro re iam exhibitu. i. notificata per sacra scriptura no est iurare sed allegare vel pbationes facere. Inducere autez diuinu testimoniu ad aliqd ondenduz qd noduz onsum est p sacra scriptura nec ex ea ondi pot est iurare. **Aliter** pot dici q sine vlla distinctione iurare est inuocare diuinu nomen in testimoniu veritatis. Cum aut aliqua auctoritas sacre scripture inducitur bene dr pferri diuinu testimonium: q sacra scriptura a deo certitudine hz: q tota spu sco dictata est et no est allata voluntate humana 2<sup>o</sup> Pe. i. Non tn dz inuocari nomen dei in testimoniu: qz ibi non inuocaf: id no est iuramentum. Si tn dicaf q iurare est deum in teste inducere tunc argumentu pcedit et distinguendu est sicut supra. **Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>** Ad 2<sup>m</sup> dicendum q qui inducit aliq in testem nihil ei reddit. Cum aut dr reddes dno iuramenta tua est sensus. i. implebis ea q promissisti iurando per nome dni: vel ille qui ducit aliq in testem dr aliqd ei reddere: qz reuerentia quedam ei exhibet in quatu verbis eius sine pbatione assentit. Et ita deo exhibetur reuerentia in qtu ppter honore nois eius vera loqmur et non audemus falsum dicere. Et istud est etia ei reddere iuramenta vel reddere ius veritatis vt dicit Aug. **Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>** Ad tertiu ddm q iurare est nome dei vel ipm deu in testimoniu veritatis assumere. Testimoniu aut de re est notificatio eius. Et qz notificatio vel pfirmitio sit aliq a deo per ea que pertinent ad testem. s. aliqd declarando: et aliq per ea que pertinent ad iudicē. s. penas inferedo vtroqz mo deus testimoniu reddit de eo q volumus: et sic vtroqz modo nos eu solemnus vocare in teste: qz etia faciendo ea que ad iudicē ptinent testimonium reddit: cum illa penas false iurantis no petamus tanqz pena pro iniquitate s tanqz ostensionē false iurantis. Et hoc est teste esse q ille false iurauerit. **Ad 4<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>** Ad 4<sup>m</sup> ddm q iuramentu per creaturas interdū est licitu: vt dicit. j. q. 266. et tn cuz per creatura iuratur no ad eam attendit: s ad illius creatorē cuius magnificentia vel excellentia refulget in creatura sicut xps dixit. j. 23. Qui iurat i throno dei iurat in eo q sedet sup illuz. Ita quāqz iuret per aliqua creatura. i. exprimendo nome creature non inuocaf creatura in teste: s deus cuius magnitudo fulget in creatura. **Ad 5<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>** Ad 5<sup>m</sup> dicendum q hoies iurant per maiore suu ppter reuerentia: vt noie illius expresso timeant et erubescant falsuz dicere. Quia vt ait Hieron. sup Mat. illud per qd quis iurat aut diligit aut veneratur. Et sic iurant hoies per maiore. i. per deu qui est simplr maior oibus rebus. Vel per maiore suuz. i. per dnos suos et pncipes in qtu: tum in istis spalius representaf dei magnitudo qua in ceteris hoibus: in quatu istu hnt gubernationē illaz gentiu que per eos iurant sicut deus hz gubernationē vltz oium: id per maiores suos iurando per deu iurant euqz in testem vocant. **Ad 6<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>** Ad 6<sup>m</sup> ddm q differt inuocare deu in testes vel hoies: qz sicut veneratio que fit maiestati diuine que summa est hz modū spalem et nome p alijs venerationibus exhibitis quibuscuqz creaturis et dr latria: ita et inuocatio in testimonium ipsius veritatis infallibilis. s. diuine hz spales modum et nomen testificandi p alijs testimonijs. Jo inuocare hoiem in teste no est iurare sicut inuocare deu in testem. Et filr seruire hoī no est exhibere latria sicut seruire deo. Licet tn iurare per creatura et no exhibere deo latria per creatura: Quia iuramentu est ad diuinā testificationē. Consistit aut testificatio in manifestatōe: et qz res diuine per creaturas nobis manifestant licitu est iurare per creaturas: qz hoc est iurare per deum. Latria aut deo exhibetur ppter summā maiestatem et vniuersale dñuz: et istud in solo deo est et no est nec fit p aliqua creatura non hz latriam exhiberi deo per creaturam. i. qz exhibeat alicui creature ex qua redudat in deu. De his scūs Tho. q. 89. arti. primo: et 3. sen. di. 39. articulo primo.

**Quot modis sit iuramentum et quot species habeat.**  
**Questio. CCLIII.**

3  
Ad 1<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

R  
Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

2  
Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

20  
Ad 4<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

n  
Ad 5<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

D  
Ad 6<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

e. Tho.

**Queritur** de iuramento quot modis sit vel quot spes hz. **Dicendū** q iuramentu est inuocatio dei in testimoniu veritatis. Jo modus vel spes iuramenti pot accipi a re illa in qua diuinu testimoniu petitur siue pro qua notificanda petit vel a modo petendi. i. ab illis verbis qbus vtimur petendo istud testimoniu. Quatum ad primu iuramentu diuiditur in assertoriu et promissoriu: quia res de qbus petimus certificationē per inuocationē dei: aut sunt future. Si primo mo est iuramentu assertoriu: qz de presentibus et pteritis asserim q sint vel q fuerint. Si 2<sup>o</sup> modo est iuramentu promissoriu: qz de futuris no iuramus asserendo q futura sint: s q nos illa faciemus. Quare aut de futuris non possit esse iuramentu assertoriu declaratu est pcedenti qone. Aliq accipit distinctio iuramenti a modo petendi diuinā testificationē. Et hoc fit duplr. Uno modo qz deus inuocaf in testimoniu ad ondenduz rei veritatē. Alio mo: qz petit vt iudex pena infligens false iurantibus et per hoc eoz falsitatem ondens. Si primo mo subdividit. Quia aliq inuocatur ipse deus in teste per se: et aliq per illud in quo reuelat aliq eius excellentia. Primu est iuramentu per deum. Scdm per creaturas. Primu subdividit: qz aliq inuocatur deus in testimoniu simplr: aliq vero aliq ipsius. s. reuerentia eius que testimoniu credibile facit. De primo vt cum dr. Deus est mihi testis. q hoc est: vel deus nouit q hoc est: De 2<sup>o</sup> vt cum dr: per deum hoc est: vel iuro per deuz q ita est: qz reuerentia dei inducit hic in testimoniu. Si aut petit deus vt iudex infligēs pena male iurati vocat iuramentu per execrationē. Et istud est iuramentu durius alijs: qz in alijs deus in teste vocatur: in isto aut creatura ei obligaf vel in pignus datur. s. si no iurauerit verum q deus exerceat vltionē suam in eam. Sic dicit Aug. in sermone de piurio: q in oi iuratio ne aut deus testis adhibet aut creatura deo obligaf et oppigneratur vt b sit iurare deuz in teste adhibere vel aliqd deo oppignerare. Et istud aliq est qsi p creaturas iurado nihil petendo a deo: vt cum dr per vitas meā vel per filios meos. i. si ita non est deus destruat vitā meā vel filioz meoz. Aliquā do fit a deo aliqd petendo vt cuz expsse aliq petit pena siue exprimat nome dei a quo petit. Ut si dicat. Si hoc feci deus destruat me: siue no exprimendo nome dei vt si dicatur. Si reddi retribuētibus mihi mala decidas merito ab inimicis meis inanis psal. 7. Et illud Job. 31. Si deceptū est cor meuz sup muliere et ad hostium amici mei insidiatus sum: scortuz sit alterius vxoz mea: et sup illam incūctur aliq. Et iste modus iurandi est frequētius in sacra scriptura. Et vocatur per execrationē: qz homo execrat seipsuz sup se mala petendo si false iurauerit. Sic dr. 3. sen. di. 49. Est quoddā genus iuramenti grauissimū q fit per execrationē. Ut cū hō dicit si illud feci illud patiar vel illud ptingat filijs meis. Scdm que modum accipit interdū cum aliq iurando dicit per salutē meā vel per filios meos et hmōi deo obligat. Cū Aug. dicit. Cuz quis ait per salutē meā salutē suā deo obligat: cū dicit p filios meos oppignerat eos deo vt hoc eueniat in caput eoz: qd exit de ore eius. Si verū: verū: si falsum: falsum. Et sicut per hec iuras aliq hēc deo obligat: ita per deu iuras ipm adhibet teste. De his dicit scūs Tho. 2a 2e. q. 89. arti. i. q testimoniu alicuius inuocaf ad hoc q testis inuocatus veritates manifestet circa ea que dnr. Deus aut manifestat an sit verū qd dr duplr. Uno modo simplr reuelando veritates vel per internā inspirationē vel per facti denudationē dum. s. producit in publicū ea que erant occulta. Alio modo per pena mentis. Et tunc sit est iudex et testis: dum puniendo mendacem manifestat mendaciū. Et ideo duplex est modus iurandi. Unus qui dr per simplicē dei ptestationem: sicut cū aliq dicit. testis est mihi deus vel cor a deo loquor: vel per deu qd idem est: vt dicit augu. Alius modus iurandi est per execrationē: duz. s. aliq se vel aliqd ad se ptinens ad pena obligat.

**De forma iuramenti.** **Questio. CCLIII.**

**Queritur** de forma iuramenti. **Dicendū** q cum iurare sit deum in testem inuocare in forma inuocationis: concurrunt aliq cerimonie et aliqua verba. Cerimonie aut sunt circa aliqua exteriora. Ut pote q iurans in aliquo loco spaliter iuret et no in alijs vel tangat aliqua rem iurando. Et istud fit ad maiorem reuerentiam iuramenti et timore iurantis. Nam iuramentu pro tanto putatur validū: qz credit q hoies ppter reuerentiā noie dei

Rūdet ad qstū qōnis. B sufficiētia mōz et spēs iuramēti: et est pulchra distinctio

C

D

D

Rūdet ad questum q

non audent pferendo illud falsuz dicere. Quato ergo plu  
ra facientia reuerentia z que timore incutiant pcurrat in iu  
ramento tanto plus timent hoies falsuz dicere: z est iuramē  
tum firmitus. Jō obseruant alique cerimonie ad reuerentiaz  
z timore. Sicut q̄ aliqs iuret in ecclesia potius q̄ i alio lo  
co z potissime qm̄ ecclesia credit esse talis q̄ iurantes falsuz  
in ea puniunt a deo: sicut erat de templo Salomonis: qz si  
ue iudei siue pegrini. i. gentiles ibi falsum iurarent: deus red  
debat iniquitate sup caput false iurantis. 3. reg. 8. z. 2. palip. 6.  
Et hoc mō iuraf interdus sup corpa scōz vel sup sepulchra  
eoz. Quia qui iurat timet q̄ si falsum iurauerit in ptemptū  
illoz scōz pena isliget ei a deo. Sic aliqn̄ fuerūt aliq̄ coacti  
iurare sup sepulchra scōz. Sicut qdā eps volens se purgare  
de infamia iurauit sup corpus bti Petri. z aliqs iurauit sup  
corpus bti apollinaris vt ps. 2. q. 5. c. Me nā vō: z. c. Qua de  
cā: z. c. Quato. Aliqn̄ aut tangit enangelii. ex de iura. calū.  
ca. vlti. vel crux xpi aut familia: qz ista sunt magne veneratio  
nis z reuerētie. Et sic solemus in iudicijs cōter iurare. Pnt  
aut tot forme iurandi inueniri q̄tū ad cerimonias: quot mo  
dos reuerentie in rebus potuerimus inuenire quos putem⁹  
vtilis ad pfirmandū res dubias. C Si aut forma iuramenti  
attendat ex pte verborū tot modi poterunt esse iuradi quot  
i introducere voluerimus. Et pp hoc fm̄ diuersa tpa z diuer  
sas gentes sunt varj modi iurandi. Nā in veteri testō vt cōi  
ter iurabatur viuit dñs. Jeremie. 4. f. Jurabūt viuit domin⁹.  
Et extra de iure iur. c. Et si xps: z. 2. q. i. c. z iurabant. Aliqn̄  
dicebat viuit aia tua z iste modus sepe inuenit in libris reg.  
3. reg. 17. z in alijs libris sacre scripture. Interdum dicebat le  
uo manū meā ad deum. i. iuro per deū gen. 14. Cū dixit abra  
ham regibus sodomoz. Leuo manū meā ad deus possessore  
celi z terre q̄ nō accipiā de oibus que tua sunt. i. iuro p deuz  
q̄ non accipiam aliqd de rebus tuis. Et de deo dr̄ q̄ leuauit  
manū suā sup terrā chanaā vt daret eaz iudeis. exo. 6. i. iura  
uit q̄ illā daret eis. C In ecclesia aut pmitiua aliter iuraba  
tur. f. Testis est mihi deus. Et sic iurabat paulus. f. Testis ē  
mihi de⁹ cui fuio in spū meo: ad ro. i. Et testis est mihi scia  
mea. 22. q. i. c. Si pctm̄. Nunc aut iuraf per deū: vel dr̄ sic me  
deus adiunet: vt ps. 35. q. 6. c. de parētella. Et extra de iure iu  
rā. c. Ego eps. Aliqui tñ putant q̄ cū dicimus testis est mihi  
deus nō iuraf. Quos Aug. increpat in fnone de piurio di  
cens. Ridiculū est putare hoc. Si dicas p deuz iuras. Si di  
cas testis est mihi deus nō iuras. Quid. n. est p deū nisi q̄ te  
stis est mihi deus: aut qd est dicere: testis ē mihi deus nisi p  
deum: q. d. q̄ idē sint. Jō si per vnū iuraf etiā per altez iura  
tur. Jstū intelligit de iuramentis p que deus directe inuo  
cat in testē. In iuramentis aut execratorijs alius modus iu  
randi erat. Nā in veteri testō dicebat hec faciat mihi dñs: z  
hec addat. Vel hec faciat dñs inimicis meis. Sicut dixit Da  
uid. i. reg. 25. Et in hoc sunt infiniti modi fm̄ gnā maloz que  
hō pōt sibi imp̄cari. Et sic Job. 31. ponūtur multa iuramenta  
execratoria fm̄ diuersa mala que sibi iprecabat. Et ita. ps. 7.  
z in multis scripture locis: vel fm̄ diuersitatem bonoz q̄ hō  
diligit z deo obligat. Ut cū dr̄ per vitā meā vel p aiam meaz  
aut per filios meos: vt dicit Aug. sup psal. z in fnone de piu  
rio. Et ita nō est modus vnicus in iurādo s; variat z variari  
pōt q̄tuz hoies doluerint. C Ponunt aut diuerse forme iu  
randi a iure fm̄ diuersitate rez sup qbus iuraf z psonaz iu  
rantium: sicut forma iuramenti qd pstant epi pape z officia  
les h̄ extra de iure iur. c. Ego eps. Iuramentū qd pstant im  
perator pape h̄. 63. di. c. Tibi dño. Iuramentū qd pstant ve  
nientes de scismate qm̄ redeunt ad ecclesiā ponit. i. q. 7. c. quo  
tiens. Iuramentū eoz qui abrenūciant heresi reuocates er  
rores que tenuerunt ponit de pscra. di. 2. c. Ego berengari⁹.  
Et ita ponunt forme iurandi circa multa alia.

Utrum iurare sit licitum. **Questio. CCLV.**  
**Queritur** vtrū iurare sit licitū. C Dicunt qdam  
q̄ nō: qz qd̄ phibet in lege diuina nō  
est licitū: z tñ supra in lra dr̄ non iurare oio: ergo non est lici  
tum iurare. C Itē nullius rei phibet voluntas nisi peccati:  
qz velle quecūq; alia licitū est: z tñ velle iurare est phibituz  
qz dr̄ Jacobi. 5. ante oia frēs mei nolite iurare: q̄ non est lici  
tum. C Itē qd̄ puenit a malo non pōt esse bonuz: qz nō pōt  
arbor mala fructus bonos facere. j. 7. Et tñ iuramentū a ma  
lo puenit: qz dr̄ supra in lra sit fmo v̄ est est nō nō: qd̄ autē  
h̄s abūdantius est a malo est. q̄ illicitū est. C Itē exgere si

Opinio  
quandā  
p̄ rō.  
2<sup>a</sup> rō.  
3<sup>a</sup> rō  
4<sup>a</sup> rō

gnuz diuine puidente z tentare deū qd̄ est oio illicitū. deute  
rono. 6. z pceden. c. Non tentabis dñm deū tuū: qui tñ iurat  
diuine puidentie signū v̄ exgere dum petit diuinū testimo  
niuz qd̄ est per aliqū euidētē effectū: z hoc est oio illicitū.  
Jō iurare est illicitū. Confirmat: qz in sortibus z iudicijs que  
sunt per ignē vel aquā vel duellum z similes pbatōes vul  
gares expectat diuinū testimoniu. Et pp hoc sunt prohibita  
qz in his v̄ esse tentatio dei. Jurare tñ est inuocare diuinum  
testimoniu. ergo est illicitū. C Dm̄ q̄ iuramentū nō est oio  
prohibitū ita q̄ nullo mō liceat vt illo: s; est aliquo mō phib  
bitum. f. in aliqbus casibus. Prohibet. n. aliqd̄ inq̄tum ma  
lum est. Pōt aut esse aliqd̄ malū duplr. C Vno mō qz s; se  
ipsum maluz est. Et tunc nunq̄ est licitū q̄tūcūq; necessitas  
incubat sicut est in adulterio: z incestu: z furto: z inuidia: stu  
pro: z silibus: de qbus dr̄. 2. ethi. q̄ mox noziata cum malitia  
sunt inuoluta: z non pōt in eis dari medietas in qua sit bo  
num. C Alio mō est aliqd̄ malū pp aliqd̄ qd̄ sequit ex illo. f.  
qz pōt seq malū ex re lz non sit necesse seq illud malū. Jstū  
aut pōt esse bonū z licitū cum duabus pditionibus. f. vt aliq̄  
vtilitas inde eueniat: z qd̄ sufficiens cautela adhibeat ne in  
de sequat aliqd̄ piculum. Sic est de sectione vulneris: qz nō  
fm̄ se mala imo bonū est abscindere putrida: qz primū est ibi  
f. q̄ aliq̄ vtilitas puenit. i. q̄ nō pmittit q̄ alia mēbra corru  
pantur: qd̄ fieret si aliqd̄ mēbruz putridū relinqueret in cor  
pore. Nā ab ipso ad cetera mēbra putredo se extenderet. 2<sup>m</sup>  
etiā est. f. si caute attendat ne secando mēbrū putridū absin  
dantur ea que sana sunt. Ita in iuramento. Non est. n. malū  
per se s; solum pp piculuz q̄ inde segtur. f. ne iurando incida  
mus in piurium. Lauendo q̄ sufficienter piuriū z faciēdo q̄  
iurame<sup>m</sup> ordinet sp̄ ad aliquā vtilitatē vel honestatē nō erit  
illicitū. Si at iurame<sup>m</sup> nō eēt s; se malū: z tñ necē eēt sp̄ seq  
malū ex eo vt si oporteret iurante sp̄ incidē in piuriū dēret iu  
ramentū semp euitari tanq̄ malū. Non est tñ sic. Iuramentuz  
eniz quoddā malū siue piculuz v̄ h̄re pp defectibilitatē ver  
boz humanoz: ad que pfirmāda veritas diuina imutabil  
assumit. f. qz homo pōt putare verū esse qd̄ falsum est: v̄ pōt  
velle fallere mentiēdo. Si tñ verba humana essent ita dese  
ctibilia q̄ necesse esset ea deficere q̄cūq; dicerent iuramentū  
esset semp malū: z pro nulla necessitate liceret iurare. Qz tñ  
verba humana nō semp deficiunt: s; aliqn̄ veritatē h̄nt: iō di  
ligenti cautela adhibita: ita vt euitet piurium licitū est iura  
re. Jsta distinctio h̄r extra de iure iur. c. z si xps. f. Quedā p  
hibent: qz per se mala sunt vt furtū z adulteriū que nō sunt  
aliquatenus faciēdo. C Quedā vō prohibent ex cā nō qz  
per se mala sunt: s; qz si fiant frequēter z multū ex his mala  
sequunt. Ut vinū per se malū nō est: z tñ phibet illud apls  
ad ephe. 5. dicens. Nolite inebriari vino in q̄ est luxuria qm̄  
ex frequenti z imoderata vini potatione luxuria generatur  
sic z iuramentū per se qdem malū non est cū sit pfirmatio ve  
ritatis: s; tñ phibet. ex cā: qm̄ ex frequenti z incauta iuratio  
ne piuriū sepe ptingit: sicut dr̄ eccle. 23. Vir multū iurans res  
plebitur iniquitate: z non discedet a domo eius plaga. Sic ps  
22. q. i. c. In nouo: z ibi p totū. Est aut iuramentū aliquo mō  
licitum: qz als deus non iurasset. Et tñ deus sepe inuenit iu  
rasse: vt gen. 22. z. 26. z. psal. 94. z. iog. z. 131. z in multis locis.  
Et apls dixit ad hebre. 6. q̄ deus eo q̄ nō habuit aliū maio  
rem se iurauit per seipm̄. C Angeli quoq; iurant qz ille āge  
lus que Joānes vidit apoc. 10. stantē sup mare z sup terrā le  
uauit manū suā ad celū z iurauit per viuētē in secula secul  
loz. Etiaz sc̄ti hoies iurasse legunt. Nam dō sepe iurauit. vt  
ps. i. reg. 25. z. 3. reg. i. C Apl̄s etiā iurauit: dices. Testis est  
mihi deus: ad ro. i. c. etiā dixit p̄ma corin. 15. quottidie morioz  
ppter gloriā vestra. i. ego iuro per gliam vestra. Nā modus  
iurandi est lz nō appeat ex forma loquendi latina vt ait aug.  
sup eplam ad gala. z in epla ad publicolas: z. 22. q. i. c. nō est:  
z. c. vt noueritis: z extra de iure iur. c. z si xps: Ubi inductū  
tur iste pbatōes ad ondenduz q̄ liceat iurare. C Amplius  
aut iuramentū licituz est ex sua origine z ex suo fine: Ex ori  
gine qdem qz iuramentū introductū est ex fide: qz hoies cre  
dunt deum h̄re v̄lem oium rerū cognitiōē ita qz non possit  
in aliq̄ re ignorare aut falli. Jō in quacūq; re testimoniu eius  
petierimus poterit nobis verū testimoniu phibere. Credunt  
etiā eum h̄re infallibilem z inuariabilem veritatē. f. q̄ mentiri  
non vult nec vnq̄ volet de his que scit. Jō hoies simplr con  
fidunt testimonio eius. Est ergo ex hoc iuramentū licitū imo

Rūdet ad  
questuz. d.  
A  
B

bonu: q: in bono pcedit. s. a fide de deo: z est qdam actus religionis vel latrie: vt dicitur. j. q. 25 r. est etiã iuramentũ valde vtile: q: pficit ad iustificandum homines sicut interdum infamati de aliquo ptra quos sufficientes pbationes nõ pro ducuntur purgant infamiã suã per iuramentũ suũ z alioru: 2. q. 5. c. Si legitimi: z. c. Si mala. Etiã est ad ponendũ fines litibus: q: multe lites sunt que nunq̃ finirent nisi iuramentum esset: cũ testes non possint hri ad oia ad hebreos. 6. Nomines per maiorẽ suũ iurant z ois p̃trouersie eoz ad confirmationẽ finis est iuramentũ. Sic pz extra de iure iurã. c. z si xps. Etiã est bonũ ex suppositione ad euitandũ iuramentu: per idola. Nam cũ hoies sine iuramento inuicẽz sibi credere nollent z in iuramento honoz qdã exhibet ei per quez iurã fuit melius q̃ iste honoz p̃staretur deo q̃ demoni. Jõ lz als iuramentũ non esset bonũ fm se deus iussit iudeis iurare p̃ nomen suũ: deuterono. 6. Sicut sacrificia non sunt fm se bona que erant in lege Moyse. Quia tñ iudei oblaturi erãt illa demonibus in agris: iussit q̃ potius sibi offerrent ad ostiũz tabernaculi. Leui. 17. Sic dicit Hiero. sup Mat. z hr. 22. q. i. ca. Considera. si iurare lege pcessus erat vt quo mō victimas imolabant deo ne eas imolaret idolis: sic z iurare pmitteret in deũ: nam q: recte hoc facerent sz q̃ melius esset deo exhibere q̃ demoni. Qd aut ex iuramento malũ possit sequi nõ probat iuramentũ esse malũ: q: multa sunt per se bona q̃ alii cui mala efficiunt: q: male eis vritur. Sicut est d̃ euchia que suscipienti indigne nociua efficit: qm̃ iudiciũ sibi manducat z bibit: p̃ma ad corin. xi. Malũ aut qd ex iuramento p̃t seq est piurium. Ut si quis frequẽter iurando in piurium incidat sicut multa loquendo aliq̃ mendaciũ profert. Ad hoc autẽ cauendũ est ne hõ assuescat ad iuramentũ: q: assuetudo mala est. Qm̃ iuramentũ non dz fieri leuiter nec pro re qualibet sz solum pro rebus honestis z necessarijs. Que aut ex cõsuetudine fiunt interdũ a non atredẽtibz aliqd fiũt: z ita facile est piurium cõmittere z incidere in irreuerẽtiã z multa in conuenientia. eccle. 23. Jurationi nõ assuescat os tuũ. Multi enim casus in illa. Ad hoc ergo q̃ aliq̃ licite iuret dz atredẽ re primo: q̃ verũ dicat als piurium erit siue sit voluntarium mendaciũ siue incaute dictũ dum putat esse verum: lz nõ sit equalis culpe. fo q̃ fiat pro honesta cã vel necessaria. Dicitẽ enim necessaria cã qm̃ in iudicijs nõ est alius modus pbationis ad iuramentũ recurrũt. Et si illud non esset: multa negocia indiscussa manerent. Ad hebre. 6. Et extra de iur. iurã. c. Et si xps. f. Et ois p̃trouersie ad p̃firmationẽ finis est iuramentum. Dicitẽ cã honesta vel vtilis qm̃ extra iudiciũ aliquis loquitur alteri ea que sunt sibi vtilia qbus assentire ille piger e cũ simplici verbo dicit. Lz ergo ibi iurare vt assentiat. Sic dicit Aug. in lib. de sermone dñi in mon. Iuramentũ faciendum est cum pigri sunt hoies credere q̃ illis vtile est. 22. q. i. c. Tu non malũ. Et. c. Ita ergo: z intelligit hoc qm̃ quis dicit alteri ea que sunt p̃ximo vtilia: q: est tunc charitas. Et tñ a fortiori licebit mihi iurare si volo dicere p̃ximo id qd mihi e vtile z ipse est piger ad credendũ: q: plura licet mihi pro me q̃ pro alio vt colligit. 23. q. 5. c. Si non lz. Est aut iuramentũ ali qm̃ ppter honestatẽ vt cũ quis est infamatus inique z alius extra iudiciũ loquens sciens falsum esse qd dz vult infamiaz illius tollere. Qd si non potuerit verbo simplici licebit iuramento interposito hoc asserere etiaz si nemo illud petat. Sic etiã si quis vult pbitates alicuius ignotas alijs: quas tñ scire vtile esset oñdere si ei nõ credit simplici vbo bonũ est iurare. Sic etiã ad p̃cordiam vel pacẽ linter aliquos roborandaz iuramenta sunt vtilia: q: per iuramentũ paz p̃firmatur. Sic dz 22. q. i. c. Omne. s. omne q̃ in federa pacis venit tũc solidũ subsistit cũ iuramenti hec interpositio roborat. Sed z oẽ qd amicorũ aios p̃ciliat tunc fidelius durat cuz eos sacramenti vincula ligant. Et in casu isto est iuramentũ valde favorabile: q: in ceteris nõ permittit vt cõiter iuramentũ fieri in diebus dñicijs. s. vt in p̃ctibus z alijs que iuramento roborant: z tñ pro pace spãliter iuramentũ p̃t die dñicop̃stari. Extra de ferijs. c. Oēs dies. f. Nec sacra nisi pro pace vel alia necessitate p̃stent. Df pro alia necessitate vt pro fide: pro obediẽtia: pro fama: q: p̃seruatio istaz reruz est necessaria: extra de elec. c. Significasti. Istos casus tangit Magr. 3. sen. di. 39. dicens. Sponte. n. z sine necessitate iurare vel falsum iurare pctm̃ grande est: ex necessitate iurare. f. vel ad asserendã innocentia: vel ad federa pacis affirmanda: vel ad psuadendũ au

ditõibus qd est eis vtile malum nõ est: q: necessarius est. In alijs aut casibus iurare malũ est: siue falsum iuretur siue verum: Quia qdã irreuerẽtia cõmittit ptra deũ cũ ipse inuoluntate z indiscrete in testimoniũ inuocet. Iuramentũ ergo fm se licitũ est: z tñ cauere dz in eo ne per iurationes incurraf in piurium aut irreuerẽtia aliq̃ ptra deũ cõmittat. Tunc g̃ recte iuratur qm̃ aliq̃ necessitas incidit vel vtilitas. Et determinantur maxime sex casus in qbus iuramentũ est necessariũ per hos versus. Paz z fama fides reuerẽtia cautio dani. De sectus veri sibi poscunt va cauere. Paz pro pace. n. iuranduz est ad p̃firmandum federa. 22. q. i. Omne: z est iuramentũ valde p̃ilegiatũ. Nam diebus dñicijs p̃stari p̃t qm̃ alia iuramenta vetant: extra de ferijs. c. Oēs dies: fama. i. purgatio infamie. Quia per iuramentũ super euangelia se purgat sacerdos. 2. q. 5. c. p̃f b̃r: z. c. sequenti: z extra de purga. cano. per totum. fides. i. ad oñdenduz veritatẽ fidei z reuocationẽ erroris vt scismatis. i. q. 7. c. Quotiens: vel heresis: extra de heretico. excõicamus: z de p̃se. di. 2. c. ego berengarius. Reuerẽtia vt iurat aliq̃ pape fidelitatẽ: extra de iure iur. c. Ego eps. z ca. Nullus. Cautio dani. i. q̃ caueat de dano illato vel inferendo: extra de his que vi metusue cã fiunt. c. vlti. z. 2. q. i. ca. In p̃mis. Defectus veri. ista est cã multũ gnalis. Nam qm̃ aliter non p̃t vez p̃bari recurritur ad iuramentũ: cum ois cõtrouersie finis sit iuramentũ ad hebre. 6. Ad primũ dõm q̃ aliqui volunt q̃ hic solũ fuerit vetitũ iuramentũ per creaturas: sed nõ per deũ. Sic dicit Hiero. sup Mat. Considera q̃ saluator nõ per deũ iurare p̃hibuit sz per celũ z terraz. Hanc enim pessimã psuetudinez iurãdi per elemẽta iudei hienoscunt. Et sic dz extra de iure iur. c. Et si xps. Ad dõz tñ q̃ hoc nõ sufficit: q: oia iuramenta p̃hibita sunt. Et lz non fuerit expressum de deo: tñ de iuramento facto per ipm̃ p̃ncipaliter intelligit. Sed q: de ipso dubiũ non erat: expressus fuit ne per creaturas iuraret: vt dictum fuit supra in expõne lre. Maxime q: Jacobus dixit. c. 3. q̃ non est iurandũ per celuz: nec per terra: nec per aliud quodcũqz iuramentũ: ergo etiaz nec per deũ iurandũ est. Cum aut dicit Hiero. q̃ nõ p̃hibuit xps iurare per deũ intelligit de exp̃ssa p̃hibitione: z tñ subintellecte bene p̃hibetur: z sic dz in allegato. c. z si xps. Cã aut p̃hibitionis fuit: vt dictũ est occasio ad piurium. Jõ dicit Aug. lib. ptra mendaciũ q̃ apls iurans in eplis ostendit quõ accipiendũ sit qd dictum est dico vobis non iurare oino ne. s. iurando ad facilitatẽ iurandi veniat z ex facilitate iurãdi ad psuetudinẽ: a psuetudine aut in piurium decidatur. Et ideo non inuenit iurasse nisi scribens: vbi p̃sideratio cautior non hz linguã p̃cipitẽ. In fmone aut non est tanta p̃sideratio verborũ: iõ ibi facilius est errare. Et sic magis cauendum est iuramentũ in cõfessione q̃ in scriptis. Ad scõm dõz q̃ voluntas est de bono: z iõ voluntas absoluta e de p se bono. Eius aut qd est bonũ nõ per se: sz pp aliquã iminentẽ necessitatẽ vel vtilitatẽ nõ est voluntas absoluta: sz ex suppone: vt accipere potione amarã nõ est bonũ per se: sz ex necessitate sanitatis accrendẽ: iõ voluntas nõ est absolute de potione amara sz ex suppone. s. in q̃tuz necessaria est. In hys aut que sunt per se mala vtraqz voluntas p̃hibet. In his vò que sunt per se bona neutra est p̃hibita. In illis aut que sunt bona ex necessitate p̃hibet voluntas: sz non voluntas ex suppone: z ita p̃hibetur iuramentũ. s. q̃ non sit absolute appetendũ tã q̃ per se bonũ. Potest tñ appeti ex suppone. s. in q̃tum bonũ est pp necessitatẽ vel vtilitatẽ: vt. s. oñsum est. Ad 3m̃ p̃t dicit vno mō q̃ iuramentũ a malo est. i. a malo culpe. s. q̃ peccat ille qui iurat z q̃ hoc verũ est generalr in casibus illis: de qbus xps loquutus est. Quia ipse loquutus est de iuramento solum p̃hibendo. Et qñcũqz p̃hibetur malũ est: z tñc veruz est q̃ a malo est. i. a malo culpe. Aliter p̃t intelligi qz q̃ cõiter exponit q̃ est a malo. s. a malo pene qz puenit ex quadã infirmitate incredulitatis z ignorantie eius qui iuramentum exigit vel qui credere nõ vult nisi iuramentũ p̃stetur. Sic dicit Aug. li. de fmone dñi in monte: z hr. 22. q. i. ca. Ita g̃: z. c. Tu non malũ. f. Si iurare cogeris scias de necessitate venire infirmitatis eoz qbus aliqd suades. Que vtiqz infirmitas malũ est. Itaqz nõ dixit q̃ amplius est malũ est. Tu enim nõ malũ facis: q: bene vteris iuratione vt alteri persuas deas q̃ vtiliter psuades sz a malo est illius cuius infirmitate iurare cogeris. Ad 4m̃ dõz q̃ ille qui iurat non tentat deũ: q: tentare deũ est ipolare vel experiri velle diuinã virtutem

Juramentum in quibus casibus fieri debeat

Ad 6m ar

Ad 2m ar

Ad 3m ar

Ad 4m ar

virtutem sine necessitate et utilitate. Qui autem iurat non sine utilitate diuinum querit testimonium si recte iurat. Nam nunquam est licitum iuramentum nisi pro aliquo necessitate et utilitate. Etiam non est tentare deum: quia qui tentat deum exponit se periculo: ad hoc quod deus ostendat virtutem suam. Et si non ostendit periclitabitur. Qui autem iurat nulli periculo se exponit siue deus testimonium prohibeat siue non. Et istud est proprie: quare iurando deus non tentat: et qui tentat deum raro experit vel forte nunquam virtutem diuinam quam experiri cupit. Et tamen qui iurat et petit per hoc diuinum testimonium semper illud habet in hoc seculo vel in futuro. Quia saltem in futuro deus prohibebit testimonium manus de omnibus que hic desideramus scire virtutem. i. corinthios. 4. f. Illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium. Et istud testimonium nulli homini deficit pro eo vel contra ipsum. Et per istud testimonium erit laus vnicuique a deo pro operibus suis: quia manifestabit omnia opera eius siue bona siue mala omnibus hominibus. Et sic etiam malis erit testimonium confusionis a deo: quia omnibus manifesta erunt mala eorum non solum opera sed etiam cogitationes. i. corinthios. 4. Ad confirmationem: omnem quod illa vetant non solum quia per ea petit diuinum testimonium: sed quia petit cum periculo et in rebus illis in quibus homo non est certus an deus velit ostendere virtutem suam: de his sanctus Thoma. 2a 2ae q. 89. arti. 2. et 3. sen. di. 39. arti. 2. sub arti. 2.

¶ An iustitia iudicium et veritas dicantur comites iuramenti.

Questio. CCLVI.

**Queritur** circa illa tria que comiter vocantur comites iuramenti. scilicet iustitia, iudicium, et veritatem an proprie dicantur comites eius. Dicunt quidam quod non. Non debent enim connumerari inter se illa quorum unum includitur in altero. Et tamen includit veritas iustitiam: quia veritas est pars iustitiae. Debitum est enim omnibus hominibus inter se veritates loqui: quia aliter non est iter eos recta habitudo iustitiae commutative que pertinet ad actus. Si tamen tollat veritas de medio ois tractatus: et coicatio humana peribit. Sed non debet poni veritas tanquam comes iuramenti. Item iudicium et iustitia non videntur esse comites distincti: quia iudicium non videtur esse aliud quam executio iustitiae: posita ergo iustitia superabundat iudicium. Item multa alia praeter ista tria reperiuntur ad iuramentum. scilicet fides per quam credimus deum scire omnia et mentiri non posse: et debita forma iurandi: et deuotio: et ipsius debitu ad iurandum statutum. scilicet ut ieiuni ad sacrum accedamus sicut dicitur extra de testibus. c. placuit. f. Nemo testimonium dicat nisi ieiunus. Et in psalmo aurelianus. statutum est quod omnes fideles ieiuni ad sacra accedant: ut ps. 3. sen. di. 39. in fi. Sed non erunt solum tres comites iuramenti. Item non videtur quod sint ista tria simpliciter comites iuramenti. Quia in quolibet humano ope haec ingredienda sunt. Nihil enim contra iustitiam fieri debet cum precipiamur iustum iuste persequi deuteronomo. 16. Etiam veritas in omnibus seruanda est: quia qui mentitur occidit animam suam et est filius diaboli qui mendax est et per mendaciam. Io. 8. Iudicium quoque. i. discretio in omnibus tenenda est: quia iubet omnes obsequium nostrum rationabile esse: ad rom. 12. ergo non pertinent isti tres comites potius ad iuramentum quam ad alia quaecumque opera humana. Item dicit Hieronymus quod iuramentum quod fit sine istis tribus comitibus periurium est. 3. sen. di. 39. Sed omne iuramentum factum extra iudicium erit illicitum: sed falsum est: sed non sunt isti tres comites iuramenti. De omnibus quod isti tres sunt comites iuramenti: ut dicitur Jerem. 4. Jurabunt viuit dominus in veritate iudicio et iustitia. Hieronymus autem exponens locum istum super Jeremiam dicit. Aduertendum est quod iuramentum hoc habet comites. scilicet veritatem, iudicium et iustitiam. Sic etiam dicitur extra de iure iur. c. Et si christus. Et per hoc quod iuramentum videtur dictum est precedentem rationem: est bonum in quantum quis eo bene utitur. Ad hoc autem quod bene utatur iuramento requiruntur duo. Primum quod quis non leuiter sed ex causa necessaria iuret siue ex honesta et discreta iuret. Et quantum ad hoc requiritur iudicium. scilicet discretionis ex parte iurantis. Quia iudicium est. i. discretio per quam iudicatur pro qua causa iurandum fit: quia non pro ois sed pro necessaria vel honesta. Et quantum iurandum fit: et sic de aliis ceremoniarum et conditionibus ex parte iurantis. Secundo attenditur ex parte rei pro qua iuratur quod non sit aliquid falsum nec aliquid illicitum. Nam falsitas nunquam asserenda est per iuramentum: quia deus est veritas Io. 14. Et irrationabile est quod falsitatem velimus confirmare per eius testimonium. Non debet etiam esse aliquid illicitum. Et quantum ad hoc iustitia est comes. Unum non debet aliquis promittere rem malam se facturum. Unde si quis iurat facere quod malum est peius est iuramentum implere quam non implere: quia non est ibi iustitia. Et sic sunt tres comites iuramenti. scilicet iustitia, et veritas et ex

parte rei pro qua iuratur: Et iudicium ex parte iurantis. Et proueniunt ista iuramento secundum se: ita quod si aliquis eorum defuerit iuramentum est illicitum: ideo recte vocantur tres comites iuramenti. Ad primum omnem quod veritas et iustitia non accipiuntur pro eodem: quia non est veritas hic pro iustitia: sed solum est adequatio signi ad signatum: sicut dicimus propositionem esse veram vel falsam: et ita proueniuntur et etiam a iudicio distinguitur veritas: quia iudicium pertinet ad discretionem que est ex parte iurantis: veritas autem pertinet ad voces per quas fit iuramentum. Ad secundum dicitur quod ista omnia. scilicet fides, deuotio, discretio, tempus iurandi: et ceterae ceremonie: et ipsamet forma iurandi pertinent ad iudicium. i. discretionem: quia qui discrete se habet in iurando iurat ex fide etiam ex deuotione et obseruat formam debitam iurandi: et etiam tempus quocumque aliud obseruandum est. Non tamen ponuntur ista comites iuramenti etiam si distinguerentur a praedictis tribus comitibus: quia non sunt ista ita necessaria sicut illi tres comites. Nam etiam si quis in deuote iuret: et tamen pro causa ista et vera et pro qua debet iurare non peccat. Idem si non habet fides de deo: quia infideles iurando per deum et obseruando iuramentum in casu in quo debet obseruari non peccant. Etiam forma variari potest: quia in iuramentis extra iudicium nulla forma certa est sed quilibet iurat qualiter vult. In iudicio autem forma iuramenti est sicut iudex voluerit addendo vel minuendo. Sed non oportet poni formam iurandi tanquam comitem iuramenti. De tempore autem iurandi. scilicet quod a ieiunio iuramenta praesententur non est de necessitate: quia quocumque tempore praestant dum fit homo rationis copiosus valet. Illud autem quod dicitur de ieiunio de honestate solum tenet per reuerentiam iuramenti quod praestatur in quo deus inuocatur: extra de testibus. c. Placuit in glo. et ps. 22. q. 5. c. honestum. Solum ergo iustitia iudicium et veritas sunt comites iuramenti quia quocumque horum obmittatur peccatum est iurare. Ad tertium omnem quod iustitia et iudicium non conuincuntur quia iudicium putatur esse executio iustitiae dicitur ordinem unius ad alterum. Iudicium autem hic dicitur habitudine hominis ad seipsum secundum quod discutit quod facere debeat quod et quod quid possit sequi esse an malum vel bonum: ideo distinguitur a iustitia. Nam iustitia est ex parte rei iurate: iudicium ex parte iurantis. Ad quartum dicitur quod iuramento est magnum periculum potius quam in alijs actibus humanis propter dei reuerentiam qui in testimonium inuocatur: et propter linguam labilitatem cuius verba iuramento confirmantur: ideo magis attendendum est in iuramento quam in alijs actibus. Et ideo ista tria simpliciter proueniunt ut comites. Ad quintum omnem quod extra iudicium potest licite praestari iuramentum dum sit causa necessaria vel honesta ad hoc. Et non accipit hic iudicium putatur esse actus iudicandi sicut est in litigantibus: sed putatur esse discussio quam facit quilibet intra se. scilicet quod facere debeat et qualiter. Et sine isto iudicio iuramentum non potest conuenienter fieri. De his sanctus Thoma. 2a 2ae q. 89. arti. 3. et 3. sen. di. 39. arti. 2. sub arti. 3.

¶ An iuramentum sit actus religionis siue patrie. Q. CCLVII.

**Queritur** de iuramento an sit actus religionis siue patrie. Dicunt quidam quod non: quia actus patrie sunt circa aliquam diuinam et sacra: iuramentum tamen in statuatur circa aliquam humanam: et prophana. scilicet circa prouersias: ad hebraeos. 6. Homines per maiorem suum iurant: et ois prouersie eorum ad confirmationem finis est iuramentum: sed non est iuramentum actus patrie vel religionis. Item ut dicit Tullius ad religionem pertinet cultus deo offerre: qui tamen iurat nihil deo offert: sed inducit eum in testem: sed iurare non est actus patrie. Item finis patrie siue religionis est deo reuerentiam exhibere. finis tamen iuramenti non est deo reuerentiam exhibere sed confirmare ea de quibus dubitatur. Sed non est iuramentum actus patrie. De omnibus quod iuramentum aliquando praestatur debite: et aliquando non. Cum enim licite iuratur: quia habet rationem fit necesse est quod ad virtutem aliquam pertineat iste actus. Sed iuramentum ad aliquam virtutem pertinebit. Non est autem aliquod ad quod possit pertinere proprie nisi patrie: ideo actus patrie est. Per quod deuteronomo. 6. dicitur. Dominum deum tuum timebis et illi soli fuies ac per nomen eius iurabis. Et sic iurare per nomen domini pertinet ad fuitutem dei quam illi soli debet. Ista autem est patrie: quia quaelibet alia fuitus potest esse cois hominibus. Appet hoc quod ille qui iurat inuocat deum in testimonium ad confirmandum ea que dicit. Nihil autem confirmat nisi per id quod est maius et certius ipso. Sed per ipsum quod homo per deum iurat praesertim deus esse potior utpote cuius veritas est indefectibilis et quod habet cognitionem vlem reprobam: quia aliter non iurarem per ipsum cum in quibusdam dubitarem an ipse posset dare testimonium utpote si illa nesciret. Per haec ergo honoramus deum talia de eo praedicando et credendo. Sic dicitur. i. retho. Arist. c. vlti. f. de iuramentis. Si autem dat iuramentum pius est velle deos attestari. i. ad pietatem Thoma. sup. Mat. 5. iij

20

Opinio quanda p. 10.

1. 10.

3. 10.

4. 10.

5. 10.

Rñdet ad quest. 9.

8

Ad p. 1. m.

Ad 2. m. ar. m.

Ad 3. m. ar. m.

Ad 4. m. ar. m.

Ad 5. m. ar. m.

o. Tho.

Opinio quanda p. 10.

2. 10.

3. 10.

Rñdet ad quest. 9.

o. Tho.

o. Tho.

tem ptinet q̄ velimus deos in negocijs nr̄is testes esse. Pie-  
 tas aut̄ est latría siue ipse diuinus cultus: vt dr̄. 3. fen. di. 9. q̄  
 deos vocare in testes dicit Ari. ptinere ad latría. Et istud est  
 iurádo per deū: z sic et ipse dicit iuramētū esse inuocare deū  
 in testimoniū vel p̄firmationez alicuius vitatis. Sic et dr̄ ad  
 hebre. 6. hoies per maiore suū iurant ex q̄ appet q̄ ad reue-  
 rentiā alicuius ptinet q̄ per nomē ipsius iuret: cū p̄ maiorez  
 iuremus z non p̄ minorez nec per eq̄les. Dicit et Hiero. sup  
 Mar. q̄ qui iurat aut venerat̄ aut diligit euz per que iurat:  
 s̄ q̄d̄cūq̄ istoz̄ ptineret ad deū erit latría: q̄ nō amam̄ eum  
 vt rem nobis eq̄lez: s̄ vt dñm v̄lem cui nos totos debemus.  
 Ari. quoq̄. i. metha. dicit q̄ iuramentū est honorabilissimū.  
 ergo qñ per aliq̄e iuraf̄ honoramus eū. honorare aut̄ deus  
 ad latría vel ad religionē ptinet. q̄ iuramentū est act̄ latrie.  
 Cōtinet. n. latría oēs modū obsequij quo hō deo fuit. C̄ Ad  
 primū dōm q̄ iuramentū ad latría ptinet non tñ fm oia q̄ in  
 eo sunt. Duo. n. p̄siderant̄ in iuramento. s̄. testimo<sup>m</sup> q̄ indu-  
 citur: z istud est diuinū cuz deū adducamus in testē: z illud  
 sup̄ quo inducitur testimoniū vel q̄d̄ facit nobis necitatez testi-  
 moniū inducēdi: z istud est humanū. Q̄ in p̄trouersijs hu-  
 manis z rebus nr̄is iuramētū facimus ad cōfirmationē. In  
 rebus aut̄ diuinis iuramentū nō intercēdit. Quia aut̄ ille sūt  
 tales que sciri p̄nt ex sacra scrip. vel alij. aut non p̄nt sciri. Si  
 p̄nt sciri nō est iurandū sup̄ eis etiā si alicui dubia sunt: q̄ ta-  
 lia sunt speculatiua: z in speculatiuis p̄batio est p̄ rōnem z  
 demonstratiōē z nō p̄ iuramentū. Si aut̄ nō possunt sciri nō  
 poterit etiā sup̄ eis iuramentū p̄stari cū iuramentū semp̄ fiat  
 sup̄ eis que dubia sunt audiēti: de q̄bus loquēs certitudinez  
 h̄z vel ondit se h̄re vt dcm̄ est. s̄. q. 252. Et istud est de reb̄ pre-  
 teritis vel p̄sētibz: de q̄bus p̄t iuramentū assertoriū fieri.  
 De futuris aut̄ diuinis nō p̄t per nos fieri iuramentū: q̄ iu-  
 ramentū de futuro est p̄missoriū. Nos aut̄ nō possum̄ aliqd̄  
 de diuinis p̄mittere cū nō possum̄ illud facere. Juramētū  
 ergo q̄stū ad p̄m est diuinū z ptinet ad latría. C̄ Ad 2<sup>m</sup> dōm  
 q̄ iuramentū ptinet ad latría z p̄ illud aliqd̄ deo reddit̄. Nā  
 deo reddif̄ quedā reuerentia q̄ ex ipso q̄ iuramus per eū  
 p̄stetur euz maiore nobis cū iuramentū nō fiat nisi p̄ ma-  
 iores. Et hoc ptinet ad quedā honore. Etiā p̄stetur eū h̄re  
 cognitiōē oium z veritatē infallibilē: q̄d̄ ad maximū hono-  
 rem ptinet. C̄ Ad 3<sup>m</sup> dōm q̄ iuramentū ordinat̄ imediate  
 ad hunc finē qui est p̄firmare dubia nr̄a: mediate tñ ordinat̄  
 ad dei gl̄am z reuerentiā: q̄ oia que nos facimus ad dei glo-  
 riā faciēda sunt. i. corin. x. Sine manducatis siue bibitis vel  
 aliō qd̄ facitis oia i dei gl̄iaz facite. Nihil aut̄ p̄hibet q̄ aliqd̄  
 sit pp̄ multos fines: dum tñ nō sint oēs illi equalē se h̄ntes:  
 z sub eadē h̄itudine qd̄ appeat d̄ finibus architectoz̄: z sub  
 architectoz̄. i. ethi. c. i. Deus aut̄ est simplr̄ finis oium z c̄ fi-  
 nis nr̄: iō a fortiori erit finis oium opationū nr̄az. Cum ergo  
 nos aliqd̄ facimus pp̄ nos ipsos vel pp̄ res nr̄as adhuc illō  
 pp̄ deus facim̄ si nos ipsos ad deū dirigimus: etiā si nō cōst̄  
 deremus actualr̄ de q̄libz re quā facimus q̄ illa sit pp̄ deus.  
 Et in hoc nō diuersificamur a diuina opatione. Nā de opat̄  
 tus est oia pp̄ seipsuz̄. puer. i. 6. Et tñ dr̄ fecisse soles z luna z  
 oia astra celi pp̄ hoiem deuter. 4. s̄. q. 1. principalr̄ deus opat̄  
 pp̄ seipsuz̄ z secundario pp̄ nos vt b̄nfaciat nobis: z ita iura-  
 mentum ptinet ad latría: q̄ pp̄ deus est tanq̄ pp̄ fines: z tñ  
 nō est pp̄ deū imediate: iō nō ptinet ita pp̄rie ad latría sic ora-  
 re z vorum facere z silia: q̄ illa imediate ordinant̄ ad deus.  
 De his sc̄t̄s Tho. sa. se. q. 89. articulo. 4.

C̄ An iuramentum sit appetendum z frequentandum tan-  
 quā actus virtutis. **Questio. CCLVIII.**

**Queritur** an iuramentū sit fm se appetendus z  
 frequentandū tanq̄ vtile z actus lau-  
 dabilis. Dicunt qd̄ q̄ sic: q̄ sicut votū est actus latrie ita  
 etiā iuramentū. Et tñ laudabile est facere aliqd̄ ex voto ma-  
 gis q̄ sine voto z magis meritoriū: vt on̄suz̄ est n̄eri. 30. vbi  
 de voto actū est. q̄ iurare v̄l aliqd̄ facere cū iuramēto erit lau-  
 dabilius z melius q̄ facere sine iuramēto. Et sic erit frequē-  
 tandū iuramentū tanq̄ b̄ns aliqua sp̄alē bonitatē. C̄ Itē vi-  
 cit Hiero. sup̄ Mar. q̄ qui iurat venerat̄ aut diligit illud per  
 qd̄ iurat. Venerari tñ deū aut diligere ipm̄ est appetēdū tāq̄  
 per se bonū: q̄ vere est bonū z meritoriū: q̄ iurare est appetē-  
 dum z laudabile. C̄ Itē iuramentū ordinat̄ ad p̄firmationē  
 siue testificationē in illis q̄ in dubiū veniunt: z tñ q̄ hō cōfir-  
 met dcm̄ suū tollendo dubia bonū est: q̄ iuramentū est bonū

z per se frequentandū tanq̄ aliqd̄ eligibile. C̄ Itē iurare est  
 ius vitatis deo reddere: vt Aug. dicit. Et tñ reddere deo ius  
 aliqd̄ est honestissimū. q̄ iurare est honestū z p̄ se bonū. C̄ Itē  
 illud in quo deo p̄formamur appetibile est: q̄ cū deus sit sū-  
 mū bonū non possum̄ ei p̄formari nisi in aliquo qd̄ bonū sit  
 q̄ in eo nullū malū esse p̄t: z tñ p̄formamur ei in iurādo: q̄  
 ipse sepe iurauit: vt p̄ ex p̄cessu totius veteris testi. q̄ est iu-  
 ramentū p̄ se appetendū. C̄ Dōm q̄ iuramentū p̄t esse lici-  
 tus ad hoc eo q̄ vtamur in aliquibus casibus licite: vt on̄sum  
 est. s̄. q. 255. Nunq̄ tñ appetendū est tanq̄ per se bonū: quia  
 nullius p̄ se boni cupiditas p̄hibet cū voluntas sit de bono  
 z de p̄ se bono sit voluntas absoluta. Et tñ volūtas iurandi  
 p̄hibet: vt dicit b̄t̄s Jaco. An oia fr̄cs mei nolite iurare Ja-  
 cobi. 5. q̄ nō est per se bonū: q̄ p̄ se bona potius mouemur cō-  
 cupiscere. C̄ Itē p̄ se boni frequentatio est valde vtilis: frequē-  
 tatio tñ iuramēti est p̄hibita z nociua ecc. 23. Vir multuz̄ iu-  
 rans replebit̄ iniquitate: z nō discedet de domo eius plaga: er-  
 go iurare multū malū est: q̄ nihil inducit directe iniquitatē ex  
 frequentatione sua nisi q̄ frequentatū malū est. Etiā dr̄ ibi iura-  
 tioni nō assuecat os tuū. Multi. n. casus in illa: q̄ p̄suetudo  
 iurandi piculosa z mala est: s̄ nō sit b̄ in p̄ se bonis. C̄ Itē  
 Aug. dicit q̄ iuramentū nō est semp̄ malū nec et est s̄ se ma-  
 lum s̄ desiderū iurādi z delectatiō in iurādo mala est: vt cū  
 qs iurat q̄ delectat̄ in iurādo: vel q̄ putat aliqd̄ magnuz̄ eē  
 iurare: sic dicit Aug. sup̄ epl̄az ad gala. z. 22. q. 2. c. Nō est s̄.  
 Delectatiō tñ in p̄ se bono bona est: q̄ delectatiō iudicat̄ bo-  
 na vel mala iuxta opationē cuius est. s̄. si illa est bona v̄l ma-  
 la. iō. ethi. Delectari tñ in iurādo nō est bonū: q̄ ip̄z iuramen-  
 tus fm se desideratū nō est bonū: sic et dicit Aug. li. 3. mēda-  
 cium q̄ p̄ceptū dñi de p̄hibitiōe iuramēti ad b̄ est posituz̄ vt  
 q̄stuz̄ in te c̄ nō affectes q̄si pro bono nec cū aliq̄ delectatiōe  
 appetas iusiurandū. C̄ Cōsiderandū et q̄ cum in iuramen-  
 to sit p̄firmatio est s̄le de iuramēto z de p̄firmatione q̄ fit per  
 rōnes via argumētatiua. In via aut̄ p̄firmandi p̄ rōnem duo  
 sunt. s̄. mediū p̄bans z id qd̄ p̄bat per mediū. Ita in p̄firma-  
 tione que fit p̄ iuramentū sunt duo. s̄. id qd̄ p̄bādū est: z istud  
 est quoddā dcm̄ humanū qd̄ ad p̄trouersias z dubia hūana  
 ptinet: z mediū p̄bandi: z istud est diuinū testimoniū in qua-  
 tuz̄ deū in testez adducimus eoz̄ que asserim̄ vel p̄mittim̄  
 p̄firmare volēdo. Mediū aut̄ fm artē sillogisticā est eiusdem  
 ḡnis cui<sup>9</sup> est ipsa res p̄banda. Un̄ in nec̄is mediū p̄bādū est  
 nec̄is z in p̄tingētibus mediū est p̄tingēs. Id aut̄ qd̄ p̄ban-  
 duz̄ est p̄ iuramentū est humanū dcm̄ z minime firmitatis:  
 q̄ error: facilis est in hoie ad hoc q̄ accidat rōni: z et q̄ lin-  
 gua nr̄a p̄na est ad defectū: z sic tam rō p̄ se interdū deficit:  
 lingua et interdū rōne nō deficiente deficit ex sua defectibili-  
 tate z mobilitate p̄ incōsiderationē nr̄as. Mediū aut̄ p̄bādū  
 s̄. diuina veritas est oio infallibile. Assumere q̄ diuina vitatē  
 ad p̄firmationē dictoz̄ nr̄oz̄ que sunt valde fallibilia nō est  
 multū ueniēs: q̄ infallibile z valde fallibile nō cōcordant.  
 Id nō d̄z vnū assumi ad altez nisi necitas incubat. Et sic iu-  
 ramentū nō erit de rebus p̄ se appetibilibz: s̄ de illis q̄ sunt  
 pp̄ necitatez z sunt vtilia ad aliquē finē: sicut accipe purga-  
 tionē amarā vel pati sectionē vulneris. Et p̄ b̄ q̄ illa q̄ ordi-  
 nant̄ ad succurrēdū alicui d̄fectui nō sunt p̄ se b̄na nec opoz̄-  
 tet assumi nisi in q̄stuz̄ ad tollendū illū defectū p̄ficiunt. Iura-  
 mentū aut̄ introductū est pp̄ penā incredulitatis: q̄ vn̄ hō  
 alteri nō credit simplici v̄bo nisi addat aliquā p̄firmationē.  
 Si q̄ ista pena nō fuerit nō erit vlla cā appetēdi iuramentū.  
 Sic. n. dicit aug. li. de fmo. do. in mon. q̄ qui intelligit nō in  
 bonis. i. p̄ se appetēdis s̄ in nec̄is lucratiōez h̄ndaz̄ refrenat  
 se q̄stuz̄ p̄t vt ea nō vtat̄ nisi necitas cogat. Et sic ex de iure  
 iurā. c. Et si xps̄: vbi vinū cōpat̄ iuramento dr̄ q̄ sicut vinuz̄  
 nō est p̄ se malū: s̄ in q̄stuz̄ est cā luxurie p̄ frequētē z imode-  
 ratā potationē: ita z iuramentū frequētatū inducit piuriuz̄.  
 Et p̄cludit q̄ sicut apl̄s dixit thimoteo q̄ vteret̄ imodico vi-  
 no pp̄ stōm z infirmitates frequētes ita z iuramentū vti lici-  
 tus est nō frequētandū: s̄ ex necitate quadā assumēdo qñ cā  
 necia aut vtilia vel honesta subest. Un̄ in iuramento multū  
 iurare resp̄nsibile est. Nihil velle iurare ē suspitio d̄ heresi:  
 q̄ qd̄ heretici sunt qui iuramentū respuūt nūq̄: iurare volē-  
 tes: z qui iurare nō vult tanq̄ malū sit iurare ip̄so facto her-  
 etici reputant̄: ex de here. c. excōicamus in fi. Iuramentū at̄  
 non p̄denare tanq̄ sit p̄ se malū nec indifferēter appetere tā-  
 q̄ sit per se bonuz̄: s̄ v̄t illo ad necessitatē qñ opoz̄tuerit me-  
 diū

B Ad 1<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

C Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

D Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Opi. q̄rū-  
dam.  
p̄ma rō

2<sup>o</sup> rō

3<sup>o</sup> rō

24. rō

5. rō

R̄ndet  
ad q̄stū  
q̄onis.

p̄ rō

B

2. rō

3. rō

D



Ad p<sup>m</sup>  
Ad 2<sup>m</sup>  
Ad 3<sup>m</sup>  
Lho.  
Opinio  
quandā  
p<sup>r</sup>o.  
p<sup>r</sup>o.  
4. rō  
5. rō  
6. rō  
7. rō  
8. rō

diūm est et laudabile. Ad primū dōm q<sup>d</sup> iuramentū et votū ad latrā ptineant: non tñ eodē mō: q<sup>d</sup> votū s<sup>z</sup> se ptinet ad latrā: eo q<sup>d</sup> ad solā dei reuerentiā ordinat. Et ad hāc imediate ptinet: q<sup>d</sup> votū nō est aliqd bonū n<sup>r</sup>m s<sup>z</sup> ad dei honozes et cultū. In iuramento autē dōrio fit. Nā testimoniū diuinū et reuerentia diuini nois affirmat ad p<sup>r</sup>firmationē dictoz no<sup>r</sup>stroz. Jō iuramentū nō est actus latrē totali nec imediate sicut votū. Et illud q<sup>d</sup> iuramēto p<sup>r</sup>firmat nō fit pp hoc actus religionis vel latrē: q<sup>d</sup> semp manet actus p<sup>r</sup>phanus. Et q<sup>d</sup> actus mozales accipiunt spēs et bonū a fine nō erit p<sup>r</sup>rie iuramentū actus latrē: q<sup>d</sup> finis suus imediarus nō est deū honozare s<sup>z</sup> p<sup>r</sup>firmare humanū dictū. Ad 2<sup>m</sup> dōm q<sup>d</sup> ille q<sup>i</sup> iurat vtitur quadā veneratione aut dilectōe eius p<sup>r</sup> quē iurat. Non aut ordinat iuramentū ad venerandū aut diligendū euz per quē iurat: s<sup>z</sup> ad aliqd aliqd q<sup>d</sup> ē vite hūane p<sup>r</sup>ueniēs: s<sup>z</sup> ad ponendū finē libitū siue ad tollēdū aliq<sup>d</sup> dubia. Ad tertiu dōm q<sup>d</sup> p<sup>r</sup>firmare dictū bonū est: et tñ p<sup>r</sup>firmatio non fit per iuramentū q<sup>d</sup> ex nā rei iuramentū sit neciū: s<sup>z</sup> ex incredulitate n<sup>r</sup>a que est pena infurgit q<sup>d</sup> iuramentū sit neciū ad p<sup>r</sup>firmationē. Et est q<sup>d</sup> medicina quedā incredulitatis n<sup>r</sup>e: et tñ quanto aliqs magis pōt viuere sine medicina d<sup>z</sup> magis elongari ab ea cū nō sit nisi pp necessitatez. Ita et iuramēto: s<sup>z</sup> sit ad p<sup>r</sup>firmationē que bona est si pōt fieri sine illo nō ē ap<sup>r</sup>petendū iuramentū. Etiā in medicina q<sup>d</sup>to est vtilior et efficitior ad sanandū tanto est piculosior vsus eius si nō assumat debite. Sic de iuramēto est: q<sup>d</sup> q<sup>d</sup>to est magis ad honozē dei tanto erit piculosius si debite nō assumat ecc. 23. Si frustra uerit. i. si decepit frēs delictū illius sup illū erit si dissimulauerit. i. si dissimulando falsū iurauerit deliquit dupl<sup>r</sup>: q<sup>d</sup> sila scita duplex est iniquitas. Et si in vanū iurauerit. i. sine debita cā et necitate vel honestate nō iustificabit. i. nō iudicabitur iustus s<sup>z</sup> potius ex b<sup>r</sup> iudicabit impi<sup>9</sup>. Et sic in iuramēto ponunt multi modi peccādi. Sic. n. dr. e. c. Juratōi nō assue scat os tuū. Multi. n. casus in illa. i. multa incōueniētia pōt sequi ex iuramēto. De his sanctus Tho. sa se. q. 89. articulo 5. et 3. sen. di. 39. articulo. 2. sub articulo primo.

An iuramentū incautum obliget. Q. CCLIX.  
**Queritur** circa obligationē iuramenti. s. an iuramentū incautum obliget. Aliq<sup>d</sup> dicūt q<sup>d</sup> sic: q<sup>d</sup> iuramentū incautum d<sup>z</sup> q<sup>d</sup> uergit in malū exitū vel in minus bonū q<sup>d</sup> si nō esset iurātū. Et tñ tale iuramēto interdū obligat q<sup>d</sup> tale fuit iuramēto Josue p<sup>r</sup>stitit gabaōitis. Erat. n. p<sup>r</sup> legez dei qui iusserat occidi oēs cananeos masculos et femias magnos et puos deuter. 20. Sabaonite autē erāt cananei. Jo sue. 9. Et Josue deceptus putās eos eē de terra lōginq<sup>d</sup> iurauit q<sup>d</sup> nō noceret eis. Et postea q<sup>d</sup> cognouit eos eē cananeos noluit nocere putās se teneri b<sup>r</sup> iuramento: q<sup>d</sup> incautum iuramēto obligat. Itē si q<sup>i</sup> iurat q<sup>d</sup> nūq<sup>d</sup> intrabit religionē est iuramentū incautum: et tñ istud v<sup>r</sup> obligatō: q<sup>d</sup> sine p<sup>r</sup>o pōt custo diri nō ingrediēdo religionē et si ingrediā v<sup>r</sup> cōmissus p<sup>r</sup>uiriū: q<sup>d</sup> poterat iuramēto istud custodiri sine p<sup>r</sup>o: q<sup>d</sup> v<sup>r</sup> q<sup>i</sup> iuramēto istud incautum sit obligatō. Itē si q<sup>i</sup> iuret q<sup>d</sup> nūq<sup>d</sup> recipiet statū p<sup>r</sup>latū et s<sup>r</sup>onte oblatū iuramēto dr incautum: q<sup>d</sup> p<sup>r</sup> b<sup>r</sup> im pedis cōis vtilitas: q<sup>d</sup> sic posset qlz iurare: et ita nō esset aliqs p<sup>r</sup>latū. Et tñ v<sup>r</sup> obligare istud iuramēto: q<sup>d</sup> et si nō iurasset laudabile est p<sup>r</sup>lationē fugere. q<sup>d</sup> iuramentū scēi incaute obligat. Itē iuramēto est actus v<sup>r</sup>utis. s. latrē: vt p<sup>r</sup>batū est. s. q. 25 r. Una tñ virtus nō opponit alteri: q<sup>d</sup> bono p<sup>r</sup>sonat oia bona: sicut v<sup>r</sup>o oia vera. i. ethi. essz tñ p<sup>r</sup> v<sup>r</sup>utē vel ipeditet eā aliq<sup>d</sup> si iuramēto semp fuaret: vt cū q<sup>i</sup> iurauit facere aliqd octm vel cū iurat desistere ab aliq<sup>d</sup> ope v<sup>r</sup>utis: q<sup>d</sup> iuramēto nō est semp obligatōriū. Itē apls dixit aliqd de futuro. s. p<sup>r</sup>mittēdo se iturū in corinthū et nō cōpleuit sic dixerat. 2. corin. i. Et tñ non d<sup>z</sup> fuisse mētītus. q<sup>d</sup> v<sup>r</sup> q<sup>i</sup> iuramēto nō sit semp obligatōriū. Itē nō solū si est incautum: s<sup>z</sup> et si manifeste iurat malū q<sup>d</sup> est p<sup>r</sup> dei p<sup>r</sup>ceptū v<sup>r</sup> q<sup>d</sup> sit obligatō iuramēto: q<sup>d</sup> minus malū est trāsgredī p<sup>r</sup>cepta. 2. tabule q<sup>d</sup> p<sup>r</sup>me. Occidēdo autē hoiez trāsgredif p<sup>r</sup>ceptū. 2. tabule. s. nō occides. faciēdo autē iuramentū trāsgredimur p<sup>r</sup>ceptū se tabule. s. nō assumes nomē dei in vanū: q<sup>d</sup> si q<sup>i</sup> iurauerit occidē hoiez v<sup>r</sup> q<sup>d</sup> debeat illū occidē vt non cōmitat p<sup>r</sup>uiriū. Itē. 22. q. 4. c. Innocēs. s. illicitū: dicit Bra tianus q<sup>d</sup> si q<sup>i</sup> post votū castitatis iurauerit alieni mulieri se biturū eā in vxozē nulla auctate phibet. fuare iuramēto: q<sup>d</sup> iuramēto de re illicita est suandū. Itē duo sunt de essentia iuramēti. s. mā et forma. Et sic p<sup>r</sup>tingit in iuramēto apponi mā illi

et ita p<sup>r</sup>tingit appoi formā illicitā: vt si q<sup>i</sup> p<sup>r</sup> idola iuret. Et tñ tenet tūc fuare iuramēto peccet: vt ait Aug. ad publicolaz: et. 22. q. i. c. Mouet. q<sup>d</sup> etiā si iuramēti mā sit illicita. i. iure res mala tenebit iuramēto. Itē aliq<sup>d</sup> tenet hō ad aliqd ex solo actu rōnis. s. q<sup>d</sup> se teneri putat lz in vitate nō teneat aliq<sup>d</sup> tenet ex actu volūtatis: vt si aliqd facere p<sup>r</sup>mittat. Et tñ ex actu rōnis tenet hō interdū ad illicitū. Ut si q<sup>i</sup> mulier petat dbitū ab aliq<sup>d</sup> viro et ille credat eā vxozē suā vt pote q<sup>d</sup> inuenit eā in lecto suo sic dr. 34. q. 2. c. In lectū et nulla suspitio de fraude eā sit tenet debitu reddere et peccabit nō reddēs q<sup>d</sup> p<sup>r</sup> sciam aget. Et tñ ille actus coitus ad vitatē nō est reddere debitu s<sup>z</sup> fornicari: ita q<sup>d</sup> ex actu volūtatis ad illicitū poterit obligari: iō q<sup>d</sup> iurauerit illicitū: q<sup>d</sup> sic iurare voluit videbit ad f<sup>r</sup> adū iuramēto obligat. Itē nō d<sup>z</sup> dimittere vitatē vbi simplicis p<sup>r</sup>o aliq<sup>d</sup> bono faciēdo. Q<sup>d</sup> vt dicit aug. nullus d<sup>z</sup> mētiri et p<sup>r</sup> vita alteri fuāda: q<sup>d</sup> a fortiori nullus d<sup>z</sup> dimitte vitatē vbi iuramento firmati p<sup>r</sup> malo vitado: q<sup>d</sup> iuramēto de faciēdo malū nihilomin<sup>9</sup> fuādū erit. Itē dicit aug. 22. q. 4. c. Mulier. s. mulier si fide p<sup>r</sup>uigi violata fidē suat adultero mala ē: s<sup>z</sup> adultero peior. q<sup>d</sup> tenet fidē p<sup>r</sup>missaz adultero fuare: et sic iuramentū de re mala scēi t<sup>r</sup>. Itē fuare vitatē est de iure nālī: sed qlz tenet ad eā q<sup>d</sup> sunt iuris nālī. q<sup>d</sup> iuramēto de q<sup>d</sup> re scēi fuandū est ne vitas p<sup>r</sup>missi violef. Itē dicit Bernar. li. de dispensatione p<sup>r</sup>cepto q<sup>d</sup> p<sup>r</sup>cepta p<sup>r</sup>me tabule nullo mō sunt mutabilia: p<sup>r</sup>cepta at se tabule p<sup>r</sup> hoiez nō sunt mutabilia. Et sic p<sup>r</sup>cepta p<sup>r</sup>me tabule i nullo casu lz imutare. q<sup>d</sup> iuramēto. i. omni casu est reddendū. Itē. s. in l<sup>r</sup>a dr: reddes d<sup>z</sup>no iuramenta tua s<sup>z</sup> iuramēto de re illicita magis ē n<sup>r</sup>m q<sup>d</sup> iuramēto de re licita: q<sup>d</sup> magis sunt a nobis mala q<sup>d</sup> bona. q<sup>d</sup> iuramēto sup re illicita obf<sup>r</sup>uandū est. Dōm q<sup>d</sup> iuramēto incautum aliq<sup>d</sup> obligat et aliq<sup>d</sup> nō est. n. iuramēto duplex. s. assertoriū et p<sup>r</sup>missoriū. Assertoriū q<sup>d</sup> ad p<sup>r</sup>firmationē vitatis de p<sup>r</sup>nti et p<sup>r</sup>terito: p<sup>r</sup>missoriū autē est de eo q<sup>d</sup> in futurū a iurante faciēdū expectat. In assertorio iuramēto iurās nō est cā et q<sup>d</sup> iurat: q<sup>d</sup> nō pōt facere illud sic eē vel fuisse: s<sup>z</sup> solū refert. In p<sup>r</sup>missorio at iurās pōt eē cā q<sup>d</sup> iurat se facturū aliqd vel non facturū. Tñ si iuraret aliqd q<sup>d</sup> p<sup>r</sup> ipm fieri nō poterat iā essz iuramēto illicitū et incautum. Ut si q<sup>i</sup> iuret q<sup>d</sup> cras erit bellū vel pluuia: s<sup>z</sup> d<sup>z</sup> esse iuramēto p<sup>r</sup>missoriū de his q<sup>d</sup> pōt fieri p<sup>r</sup>mittentē. Sicut at iuramentū assertoriū q<sup>d</sup> est de p<sup>r</sup>nti vel de p<sup>r</sup>terito d<sup>z</sup> h<sup>r</sup>e vitatē ita et p<sup>r</sup>missoriū de his q<sup>d</sup> sunt fēda a nob in futurū: d<sup>z</sup> h<sup>r</sup>e veritatē. s. Ut aliq<sup>d</sup> reat<sup>r</sup> impleat sicut p<sup>r</sup>mittit et ob b<sup>r</sup> v<sup>r</sup>utūz iuramēto: s<sup>z</sup> h<sup>r</sup>e q<sup>d</sup> dā oblonē s<sup>z</sup> diuersimode. Q<sup>d</sup> in assertorio est oblonē nō q<sup>d</sup> respectu rei q<sup>d</sup> iaz fuit v<sup>r</sup> nūc est: q<sup>d</sup> illa nō pōt effici p<sup>r</sup> iurante: s<sup>z</sup> respectu act<sup>9</sup> iuradi q<sup>d</sup> isti pōt iurās eē cā. s. vt faciat iuramēto v<sup>r</sup> vel falsū iurando id q<sup>d</sup> iaz v<sup>r</sup> eē vel fuit. In iuramēto aut p<sup>r</sup>missorio cadit oblonē d<sup>z</sup>no. s. sup rez quas aliqs iuramento firmavit. Tenet. n. facere v<sup>r</sup> q<sup>d</sup> iurauit: aliq<sup>d</sup> deficit vitas iuramēto. Si autē ē res q<sup>d</sup> in p<sup>r</sup>te iuratis nō: erat q<sup>d</sup> iurabat: deficit iuramēto iudiciū discretionis. Nisi forte illud q<sup>d</sup> iurātū est erat pōte iurati q<sup>d</sup> iurauit et putabat sic futurū esse q<sup>d</sup> semp ei pōte essz: s<sup>z</sup> scēi est ipole per aliq<sup>d</sup> euentum. Ut si q<sup>i</sup> iurauit se datū certā pecuniā determinato die q<sup>d</sup> po stea furto vel violētia ablata ē aut casu p<sup>r</sup>it. Tunc. n. v<sup>r</sup> excusatus ab eo q<sup>d</sup> iurauit. s. q<sup>d</sup> nō dedit in t<sup>r</sup>e p<sup>r</sup>missio: q<sup>d</sup> sine culpa sua factus est ipotes ad reddendū. Tenet tñ adhuc face re q<sup>d</sup> tū in se est si fortassis def oportunitas vt iste cōpleat q<sup>d</sup> p<sup>r</sup>misit. Luz v<sup>r</sup>o p<sup>r</sup>missa est res q<sup>d</sup> ipossibilis erat iurati q<sup>d</sup> p<sup>r</sup>missit eā vt qui p<sup>r</sup>misit montē aureū vel filia iuramētū a p<sup>r</sup>no est illicitū et incautum. Deficit. n. iudiciū rōnis: q<sup>d</sup> rō d<sup>z</sup> indica re q<sup>d</sup> est pōte et q<sup>d</sup> nō. Et cū p<sup>r</sup>missio nō debeat fieri nisi aio complendi: non debet promitti id quod nō potest compleri. Quia qui promittit quod facere non potest hoc ipso quod promittit mentis sponte cū sciat nūq<sup>d</sup> futurū eē sic p<sup>r</sup>mittit: et iō p<sup>r</sup>nti est et p<sup>r</sup>uiriū. Si at q<sup>d</sup> p<sup>r</sup>mittit pōte sit fieri: s<sup>z</sup> nō deat fieri: vt q<sup>d</sup> est p<sup>r</sup> se malū: v<sup>r</sup> q<sup>d</sup> est ipeditiū boni tūc deficit iustitia in iuramēto. Ut si q<sup>i</sup> p<sup>r</sup>misit occidere hoīem vel facere aliqd p<sup>r</sup> q<sup>d</sup> ipedit a maiorib<sup>9</sup> bonis ad q<sup>d</sup> forte obligabat. Et q<sup>d</sup> deest iustitia nō est iuramēto obseruādū. Ad b<sup>r</sup> q<sup>d</sup> iuramentū p<sup>r</sup>missoriū licitū sit: o<sup>r</sup> ibi eē duos comites. s. iudiciū et iustitia. Ipsa at vitas nō est comes illius in iurando s<sup>z</sup> erit comes in exequendo q<sup>d</sup> reat<sup>r</sup> scēi fuerit q<sup>d</sup> p<sup>r</sup>missus ē. Itē pōt dici: s<sup>z</sup> sit idēz sensus q<sup>d</sup> iuramēto assertoriū q<sup>d</sup> p<sup>r</sup>missoriū oblonē q<sup>d</sup> daz h<sup>r</sup>e. In assertorio tñ est vnica oblonē. In p<sup>r</sup>missorio aut due. Nā in assertorio solū est oblonē ad p<sup>r</sup>nti si v<sup>r</sup>

9. rō  
10. rō  
11. rō  
12. rō  
13. rō  
14. rō

Rūdes ad q<sup>d</sup>litū q<sup>d</sup>ois

B  
C

tas nō fuerit in eo qd afferit p iuramentis. Nā ad agēdū aut cessandū ab actione oblo nulla est: qz non pōt iurans asser- torie aliqd facere de eo qd iurat: qz ea que iurat iaz sunt ex- pte in pnti vel in pterito. In pmissorio aut obligat pmittens ad faciendū id qd pmittit: qz pōt esse cā illius imo si iurat ea que facere nō pōt eo ipso peccat. 2<sup>o</sup> obligat ad pctm si nō se- cerit id qd pmittit. Et ista oblo inducit p iuramentū mox vt iuratur aliqd faciendū: lz pctm non erit quisqz adueniēte tpe quo deberet cōpleri pmissio nō cōplet. Hoc supposito sciēdū qz sicut nō est quelz assertio digna vt iuramento firmet cū iu- ramentū solū debeat fieri in rebus necessarijs z vtilibus vel honestis: ita nō est digna quelz pmissio vt iuramento pfirmetur. Qz aliqn pmittunt res pue z leues fere nulli vtilitatis. Sz tunc iuramentū erit ad pfirmandū pmissiones qn fuerit illa de rebus necessarijs vtilibus vel honestis q in se hnt ali- quā gratuitatē vel magnitudinē. Ob hoc q de rebus illis que sunt p honestatē z salutē aie: z pfectum z viā pfectionis hois nō dī fieri iuramentū pmissio: qz pmissio etiā simplr facta de istis mala est: qz est p salutē aie. A fortiori q si iura- mento firmet. Quocūqz q iuramentū sup talibus rebus pre- stat ex hoc ipso efficit in debitū: qz est actus cadens sup inde- bitam mām: iō nō pōt obligare prima oblo. s. ad faciendū id qd pmittit. Quia cū talia sint simplr mala nullo mō lz il- la fieri nec pōt iuramentū facere esse licitū id qd als erat illi- citū. Quia iuramentū nō est inuentū vt estz vinculū iniqta- tis. 2. q. 4. c. Inter cetera: z ex d iure iur. c. Quāto: cū quidā actus latrē vel ad illā ptinēs. Etiā qz hoc modo tota lex dei tolleretur vt si aliqz iuraret se nō obseruaturū leges dei siue hoc iuraret expse siue iuraret spāliter de qbusdā que ptinet ad legē dei. Et tñ iurans nō putaret pro tunc illa ptinere ad legē dei. Nam quocūqz mō fiat si iuramentū teneret tolleret lex dei quo nihil absurdius est. 3<sup>o</sup> iuramentū pstitū p dei le- gem vel p bonos mores z honestatē quā qz teneat seruare aut p viāz pueniendi ad pfectiones virtutis nō obligat: sz eo ipso malū est. Nā sicut facere p virtutē malū est ita impedire viā pueniendi ad virtutē malū est. Et non pōt ad hoc esse ali- qua oblo: qz esset p charitatē. Et qz in iuramento pmissorio solū sunt due obloes z hic cessat pma. s. qz iurans nō obli- gatur ad faciendū qd iuravit eo qz malū est: imo obligat ad nō faciendū: manet fa oblo. s. qz obligat ad pctm mortale: qz nō cōplet id qd pmissit. Et sic appet qz quicūqz talia iuramen- ta prestant que p bonos mores sunt nō solū iurās nō obliga- tur: sz et peccat mortālī eo qz talia iurat que ipleri non pnt si- ne pctō mortali. Et nō incurrit pctm aliquāto tpe post iurame- ntū. s. adueniente tpe quo dī cōpleri res pmissa: qz cū ista res sit illicita nūqz dī cōpleri sz eo ipso qz iurātū est fuit pmissum peccatum: quia in debite iuratum est. Sic autez est quā do quis iuravit rem manifeste sibi impossibilē: quia hoc ipso reddidit se impotentem ad cōplendū pmissum: z posuit sibi necessitatē mentiendi. Secus aut si a pnt erat polē: z postea factū est impole: vt. s. dictum est. Et sic iuramentū pmissori- um qd incaute pstat in casibus dictis nō est obligatoriu: z est pctm mortale eo ipso qd iuratur. Et sic p qz qn iura- tur qd malū est: qz est p ius nō lz iuramentū: vt si qz iuret qz in notorijs seruabit oio formā iuris: qz posset contingere qz multa mala ex hoc manerēt ipunita: extra de iure iur. c. Ad audientia: z. c. Quēadmodū. Et nō valz si maritus iuret nō cohabitare vxori vel ecuerso: nisi ambo vellent pntentiā pferi. e. ti. c. Tūa nos. Etiā nullū iuramentū valet pstitū in de- trimentū ecclē. e. ti. ca. Sicut nris. Et de his q sunt a maiori pte ca. ca. Nec valet si fiat iuramentū in diminutionē regni. Ut si rex iuravit in sua coronatione nō alienare in pūdicijz regni: z postea faciat imoderatas alienationes in detrimentū regni iuramentū vallatas poterit repetere alienata nō obstan- te iuramento: extra de iure iur. c. Intellecto. Quicūqz q iuraf aliqd faciendū quo facto salus corpalis aut spūalis tolleret iuramentū non lz z ponunt extra multa de B. 2. q. 4. c. In- nocens. §. Unde dat. Istud aut vep est in istis silibus que a pnt appet mala esse. Et iō iurando cōmittit piurius. Aliqn tñ iuratur aliqd illicitū: qz nō putat esse illicitū z postea scit. Sz ista ignorantia est aliqn facti: vt si quis iuravit phere matrimonij cū ea que est panguinea ignorās panguinita- tem. Aliqn iuris: vt cū quis putauit licitū esse sibi phere cuz cognata. In p nō est pctm iurare: In fo est pctm: nisi sint pso- ne iurantes tales qz iuris igno. aia excuset. De his. e. c. In-

nocens. §. Illicitū. Sed obijciēt qz non stet: qz vī per hec poni hō in pplexitate. s. qz pmittens sub iuramento tenetur obseruare pmissa: hic aut non tenet imo non lz sibi obserua- re. Et tñ qz non obseruat mortālī peccat: z sic iste est perple- xus: qz nullo modo pōt hic vitare pctm mortale siue cōpleat qd iuravit siue nō. Perplexitas tñ nō est ponēda qz als non esset hoi libez peccare vel bene agere: sz cogeret hō peccare mortālī: vt p3 per Grego. 30. moral. z di. 13. ca. Nervi in textu z glo. Dicendū qz nunqz est pcedēdū qz aliqz hō vere sit in pplexitate: qz induceret tunc necessitas peccandi: lz aliqn pp ignorantia eoz que agenda sunt vī alicui qz sit pplexus sed nō est. Est. n. pplexitas qn quis anqz aliqd faciat est talr impeditus vel illaqueatus qz ad quacūqz ptem tendat non pōt pctm mortale effugere: sicut auis q clausa est laqueo quo cūqz se verterit intra laqueū est. Et ista nunqz dāda est in ali- quo hoie: nec etiā est nūc in eo qui iuravit incaute: qz pplexi- tas est anteqz hō pctm cōmittat ita qz nesciat ad quā ptem se inclinet: vt sine pctō euadat. Postqz tñ eligens alterā ptiū peccauit mortālī nō est in pplexitate sz extra illaz est: lz male de illa exiuit. Qui tñ iuravit sic incaute iam peccauit mortā- liter qn iuravit: z iam nō hz aliqd in quo peccet: sz determi- natum est sibi qz nō dī cōplere iuramentū. Dato qz aliqua pplexitas posset dari iste nō essz in pplexitate: qz iam non hz de quo dubitet. Luz aut dī qz peccat iste si nō implet iuramē- tus peccat si implet. qz est in pplexitate. dōm qz nō peccat si nō impleat sz solū peccat si impleat. Et tñ peccauit iste a pnt qz ta- lia iuravit qualia sine pctō iplere nō poterant. Postqz autē iuravit in pctō est: sz nō in pplexitate: iō non est incōueniēs aliqd. Istud aut verū est de iuramento incauto qn iuraf qz est manifeste p bonos mores vel p viā pueniendi ad pfectiones siue cū iuraf id qd non pōt per iurante ipleri. Aliqn aut iura- tur incaute. s. qz iuraf aliqd qd non appet manifeste malū: z tñ postea appet aliqz incōuenientia que sequunt ex eo. Et si seruaret essz iam malū. 3<sup>o</sup> seruandū nō est. Et sic cessat pma oblo iuramenti pmissoriū que est ad faciendū id qd pmittit: z tñ non manet fa. s. oblo ad pctm mortale eo qz iurās a pnt habuit instā cām iurandi eo qz putabat esse bonū id qd iura- tum est: sz postea appuit esse malū: z iō nō peccauit iurās qn iuravit nec et postea qn nō implet adueniente tpe eo qz iam non obligat obseruare cū appet malū qz iurātū est. De iura- mentis incautis qz nō sint seruāda p3. 2. q. 4. qst per totū: z per magr. 3. sen. di. 29. De illis tñ qui iurauerūt qz malū erat vel impole dicit qz piuri sunt: nō qdem qz non implet: sz qz iurauerunt iniustū qd impleri nō lz. Qui aut iurauerunt id qd a pnt bonū videbat: postea tñ appuit esse malū non sunt piuri: qz ibi nō defecit iustitia nec iuditiū vt putabatur: lz po- stea inuentū sit qz nō caute factū fuerat. In illis tñ que māi- feste sunt illicita qn iuravit nulla distinctio dī hri. Sz dōz qz nunqz debent seruari: qz in actibus nālibus actus transiens sup oppositū sui obiecti nihil ponit sz soluz priuat. Ut videre tenebras est nihil videre. Sitr ergo in moralibus erit. Lum ergo mā iurandi dī esse licita actus iuradi trāsiens sup māz illicitā nihil ponit sz priuat tñ: iō nullā cām oblonem ac si nō iuraretur. Considerandū etiā amplius proboc qz oblo iu- ramenti ad aliqd faciendū vel nō faciendū ex duobus nasci- tur. s. ex humana pactione z ex diuina attestacione. Dis ergo oblo que ex iuramento nascit vel ex hoie est seipsum obliga- te: vel ex deo hoiez obligante. Sz deus non pōt obligare ho- mines ad impole manens impole nisi tollat simul impossibi- litatem: nec etiā homo ex iuramento se ad impossibile obliga- re pōt: ergo nullus obligat aliquo modo ad impossibile. Est aut impossibile aut de facto sz qz est ptra leges nature vt ho- minem volare: aut de iure. Scdm qz est de iure nature vt co- gnoscere vxorē alterius: non aut possumus aliqd ptra veri- tatem: sz pro veritate. 2. corin. 13. ergo nullus pōt obligari ad aliqd istoz: siue sit impossibile de facto siue de iure. Peccat aut iurando z dī agere penitentia de peccato vt dictum est. Unde dicit sanctus Thomas quolibet 3. q. id qd iuraf aut totaliter est iustū z manifeste iustū. Ut dare elemosynam vel seruare castitatē: z tunc iuramentū tenet: z oino seruandū est. Aut manifeste malū vt occidere hoiem: z tunc non obli- gat nec est seruandū. Aut partim iustū z partim iniustū: vt cuz latrones iurant qz in occidendo hoies vel furando erūt socj z spolia inter se diuident. Et tunc qz occidant vel furen- tur iniustum est: qz tñ si furati fuerint spolia diuidant obliga- torium

**D** Juramentus de malo nō tenet.

**E** In qb<sup>o</sup> casti- bus iur<sup>m</sup> fa- ctū nō valz

5 Rūdes obiectōi

b

ad 2. q. 4.

3

s. Tho.

De iur- ratiōz

torium est et licitum. Aut est dubium: ut si quis iurat quod nunquam erit episcopus: potest esse malum vel bonum. Et tunc ad determinationem superioris est obligatorium vel non obligatorium. Et propria auctoritate non est iudicandum. Ad primum dicitur secundum quosdam quod Josue nihil egit hic contra legem. Nam lex iubebat occidi chananeos et Josue illos occidit. Nam occidit eos morte civili subiiciendo perpetue seruituti ad portandum ligna et aqua in templum domini. Unde dixit eis Josue sub maledictione eritis et non deficiet de stirpe vestra ligna cedens et aqua portans in domum dei mei, Josue. 9. Sic. n. dicit Ambrosius. li. de officiis quod multauit eos Josue meliori morte. scilicet obsequio ministerii diuini ut esset clementior: sicut: et hie. 22. q. 4. c. Innocentius. Dicendum quod verum est quod illa seruitus fuit mortis quedam: et tamen non satisfacet huic legi: quia chananeos iussit dominus occidi gladio ita ut nulle manerent reliquie. Deutero. 20. Iam mortis civilis. scilicet seruitus non satisfaciebat legi. Etiam Josue ostendit se non egisse contra gabaonitas secundum legem dei: sed quod mutauit mortem eorum in aliam penam: et liberauit gabaonitas de manu populi: quia populus volebat occidere illos, Josue. 9. Et Josue et principes conabant liberare eos. Si tamen satisfecerit legi per mortem ciuilem istorum non conaretur populus eos occidere. Non est etiam putandum quod Josue in ista lege dispensauerit: quia nemo poterat in lege dei dispensare nec interpretari eam aliter quam erat: quia addendum vel minuendum nihil erat sed omnia seruanda ad vinguem: deutero. 4. et 12. Ideo verum est quod multauit eos alia morte Josue ut dicit Ambrosius. Et tamen istud non tollit difficultates de obligatione iuramenti nec etiam saluat leges quoniam non sit contra eam pernicatio. Ad id ergo aliter quod iuramentum incautum quod fit contra bonos mores in rebus illis que male sunt sed se non potest obligare: nec etiam est obseruandum sicut si quis iurat fornicari vel homines occidere ut ait Ambrosius. lib. de officiis. Secus tamen de illis que sunt mala in quantum prohibita: quia tunc cessante prohibitione non essent mala et possent obseruari per iuramentum. Et tamen prohibitio potest cessare per eum qui potest dispensare in lege. Iam in tali casu iuramentum incaute factum potest obseruari et obligare. In presenti tamen non erat sic: quia si non esset malum seruare chananeos ad vitam: erat tamen contra legem dei in quantum nemo poterat dispensare nisi deus: ideo quocumque iuraret Josue contra legem non teneret iuramentum. Nam si iuraret contra aliquid quod mandatum legis expressit non solum non teneret iuramentum sed etiam peccaret graviter tanquam manens in rebellionem contra legem. Si autem iuraret contra mandatum legis putans se non iurare contra illud quod postea constaret quod erat contra illud apperet manifeste quod iuramentum non tenuerat nec poterat licite obseruari sicut est in omnibus iuramentis quorum obseruatio vergit in deteriozem exitum: nam quocumque huius inuenitur non sunt obseruanda. Ita autem erat in presenti: quia quoniam Josue promisit sub iuramento non nocere gabaonitis putabat eos non esse de terra chanaan: et sic non erat contra legem seruare vitam illorum. Quoniam autem constitit illos esse chananeos apparet manifeste esse contra legem deutero. 20. illorum vitam seruare: ideo tunc constare debebat ipsi Josue quod iuramentum non tenuerat et ad veritatem non tenuit: quia non potuit Josue obligare contra legem dei per iuramentum cum sine iuramento non liceret ei agere contra illas. Et ideo ipse non peccauerit iurando seruare vitam gabaonitarum: quia tunc non agebat contra legem eo quod credebat eos non esse chananeos: tamen quoniam constitit eos esse chananeos palam erat quod non obligabat seruare vitam illorum: imo contra legem erat velle illam seruare. Si autem dicatur quod gabaonites non erant de lege iudeorum: et ideo iuramenta prestita inter eos et iudeos non erant interpretanda ad hoc quod valerent vel non valerent secundum legem iudeorum nec secundum legem gabaonitarum: que erant leges particulares: sed secundum ius gentium quod erat commune vtriusque: ideo quod erant seruanda: quia illa exceptio. scilicet quod isti essent chananeis: et ideo quod nulla pacta cum ipsis essent facienda solum habebat locum ex lege iudeorum: sed non de iure gentium quod erat commune istis contrahentibus et Josue si contra legem suam faceret hoc ipse videre deberet. Nam cum contraheret pacta faciendo cum gentibus que non erant sub lege iudeorum tenebatur obseruare pactus in quantum poterat habere vigorem de iure gentium: et non in quantum poterat elidi vel destrui per legem iudeorum vel valere per illam. Dicendum quod Josue non tenebatur ad aliquid obseruandum propter gabaonitas: quia etiam si iuramentum istud non esset contra legem iudeorum adhuc non teneret Josue ad obseruandum illud propter gabaonitas: quia ipsi seduxerant

Josue cum ipse quesuisset ab eis an essent chananei et ipsi ne gauerunt dicentes se esse de terra longinqua: imo ad hoc quod possent istud suadere fecerunt multa artificiose Josue. 9. Ideo cum fraus dederit initium isti contractui non tenebatur Josue obseruare iuramentum in fauorem eorum. Potuerat ergo Josue occidere gabaonitas non obstante iuramento: quia illud non tenuit: et tamen noluit occidere: quia forte putabat se obligare licet esset iuramentum contra legem prestitutum. Homines. n. illius temporis licet essent viri sancti non erant satis intelligentes circa legem nec circa obligationes votorum nec iuramentorum sed putabant quod cum aliquid iuraretur vel voueretur deberet postea seruari in quocumque euentu. Ita. n. fuit de septe galadite per cuius manum deus dedit victoriam iudeis contra regem amonitarum. Et factus est spiritus domini super eum et vouit quod quicquid ei occurreret primum de domo sua reuertenti de bello in pace imolaret domino. Cui cum occurrisset filia unica imolauit eam. Iudic. xi. Ipse tamen non cogitauerat de puella nec de aliquo homine: sed de animalibus imolabilibus. Quia tamen generaliter dixerat quicquid occurreret imolauit filiam: et tamen nephas erat filiam occidere. Ita et fortassis fuit de Josue: quia putauit quod iuramentum licet nunc vergeret in deteriozem exitum cum esset contra legem dei: tamen quod obligaret: quia iuramentum et votum putabat esse maius vinculum quam legem dei. Vel potest dici quod Josue dei inspiratione fecit hoc. Deus enim sepe loquebatur ei. Josue primo: cum ipse esset princeps totius populi sicut Moyses et forte nunc reuelauit ei quod gabaonites non occiderentur. Quod satis est verisimile cum ipse applicuerit eos cultui templi. scilicet ut portaret aqua et ligna in templum Josue. 9. Et hoc forte deus voluit propter honestatem iudeorum: quia gentes inter se comunicant: et vinculum communicationis est obseruatio fidei date in promissionibus que iuramento vallantur quando fortissime esse debent 22. q. 1. c. Omne quod in federa. Si autem tollatur obseruatio iuramenti et promissionum nihil manebit per quod gentes inter se conuersentur. Ideo ut iudei non essent perentibiles apud alias gentes tanquam violatores promissorum et iuramentorum per que inter omnes gentes concitatio est si data fide gabaonitis de non occidendo eos illos occiderent: voluit forte quod iuramentum istud seruaretur. Et licet gabaonites deciperint iudeos ad hoc quod iurarent non excusabat hoc omnino iudeos in conspectu aliarum gentium. Primo quia gabaonites habuerunt iustissimam causam decipiendi iudeos: quia cupiebant viuere et nullum est tam naturale desiderium quam vite: ideo quod homo agat quantumcumque potest ut mortem excuset iustissimum est. Nam licet deus iussisset israelitis occidere omnes chananeos non obligabatur chananeis permittere se occidi: quia non constabat eis an deus hoc vellet vel iudei mentirentur. Etiam dato quod constaret quod deus volebat illos occidi non tenebantur ipsi velle occidi: quia alias non liceret homini orare pro seipso ut deus eum eripiat a morte: quoniam est in aliqua grauiter egritudine de qua se morturum timet. Maxime quia quando dicitur quod deus vult aliquos occidi adhuc non constat an sit comminatio vel certitudo sententie: cum deus sepe comminetur et non faciat quod comminatur. Iere. 18. Et placet deo quod tunc exoretur et auertitur ab ira sua. Sicut fuit de ezechia. 4. regum. 20. et ysa. 38. Sic etiam de nininitis Ione. 3. et 4. habuerunt ergo iustissimam causam gabaonites quocumque modo possent vitam suam defendere: et ideo non erat in eis in crepabile quod iudeos deciperent ut viuere possent. Tres iudei erant aliquantulum culpabiles: quia Josue et principes faciliter crediderunt istos non esse chananeos: et tamen cautius agere debuissent in re tam ardua. Sibi ergo erat aliquantulum imputanda ista deceptio: quia ipsi tales se exhibuerunt ut decipi possent. Et sic fuit rationabile quod Josue seruaret istud iuramentum licet absolute non esset obligatorium: quia erat contra legem: quocumque tamen dicatur est dicendum quod placuit deo quod isti gabaonites seruarentur. Nam saul percussit multos de gabaonitis. Et quia non fuerat facta eis vindicta deus misit famem per tres annos in diebus Dauid et non cessauit quousque oves de progenie saulis traditi sunt a Dauid in manibus gabaonitarum ut faceret de eis quod vellent et ipsi suspendebant eos secundo reg. 21. Et tamen Saul percusserat eos quodammodo quasi pro filiis israel et iuda ut dicitur ibidem. Si tamen non placuisset deo quod mansissent gabaonites non puniisset saulem occidentem qui erat iudex ordinarius ad quem pertinebat reos nininitis occidere. Placuit ergo deo quod manerent gabaonites et non occiderentur. Aliqui autem dicunt quod

o. Tho.

Josue observavit intentionem dei gabaonitas subjacendo seruituti et non occidendo eos sicut dicit sanctus Tho. ¶ Dicendum tamen quod potest intelligi vno modo. scilicet quod intentio dei fuit reuelata specialiter Josue quantum ad gabaonitas quod non occiderentur sed subjicerentur seruituti: et hoc concedi potest. Si autem intelligatur quod intentio dei erat quod occiderentur chanaanem morte naturali vel civili falsum est: quia tunc omnes chanaanem potuissent sic fieri serui. Sed falsum est: quia lex iubebat quod gladio occiderentur et quod ex nullo pacto seruitutis vel alias seruaretur vita eorum. Deutero. 20. Etiam quia quando iudei subjaciebant aliquos chaneos in tributarios et volebant eos occidere deus increpabat valde iudeos dicens quod pateretur a chaneis illa mala que ipsi chaneis inflictiuri erant numeri. 33. et Josue. 23. et Judicium. 2. Ideo non seruabatur intentio dei quantum ad legem illam de occidendis chaneis per hoc quod subjicerentur seruituti. ¶ Aliqui tamen dicunt quod iuramentum Josue tenuit: quia Ambrosius dicit lib. de officiis: et habetur. 22. q. 4. c. Innocens. Josue pacem quam dederat reuocandam non censuit quia firmata erat sacramenti religione ne dum alienam perfidiam redargueret suas fides solueret: et sic videtur quod putabat se esse periurum si contra ageret. Idem asserit Gratianus. e. c. §. illicitum. scilicet. Ignorabat si quidem Josue factum sed non ignorabat ius facti. Atque ideo et si illicitum erat quod iurauit: tamen licite seruari debuit quod iuramento firmavit. ¶ Sed dicendum quod iuramentum Josue non obligabat nec fecisset contra iuramentum occidendo chaneos gabaonitas. Quia iuramentum quod non habet tres comites periurum est: ut ait Hieronymus super Jeremiam. Et tamen hic deficiebat iustitia cum esset iuramentum contra legem contra quam agere non licebat: ergo cum constaret esse contra legem non obligabat: seruauit tamen Josue iuramentum propter causas supra positas. Ad ambrosium dicendum quod noluit fidem soluere. scilicet quia forte putabat se obligatum esse: hoc iuramento licet vere non esset obligatus sicut fuit de iephthae ut supra dictum est. ¶ Ad gratianum vero oportet respondere: quia multa ipse opinatur sicut et ceteri nec cogimur et stare: maxime cum plana ratio contra eum militet. ¶ Ad secundum dicendum quod iurare non intrare religionem vel non suscipere ordinem sacrum incautum iuramentum est: quia iuratur malum non ipsius quod malum est: sed impedimentum ad maius bonum: ideo pro hoc ipsum quod iuratur ipse iurans est periurus. Nam iuramentum istud non est obligatum eo quod est contra charitatem. Deficit ergo sibi obligatio prima: et sic manet sibi secunda. scilicet quod obligat ad peccatum mortale. id est quod mortaliter peccat qui sic iurat: quia licet homini liceat non intrare religionem: nulli tamen licet ponere obicem spiritui sancto iurando quod non intrabit: quia spiritus sanctus est qui deducit homines ad perfectionem inspirando ubi vult. Per iuramentum autem de non intrando religionem vel non accipiendo ordinem sacrum precluditur via spiritui sancto: quia etiam si ipse spiret iam obstante iuramento non liceret religionem intrare si iuramentum teneret. Ad hoc tamen quod ille qui sic iurauit euitet periurium non oportet quod religionem intret: quia sicut antequam iuraret de non intrando non obligabatur intrare ita nec nunc obligatur: quia iuramentum istud non potest obligare ad intrandum cum non fuerit ad hanc intentionem prestitum: sed potius ad oppositam. scilicet ut religionem non intraret. Et etiam dato quod intrare vellet non excusaretur propter hoc periurium: quia illud iam commissum est quando iuramentum factum est: quia tale iuramentum est quod sine peccato mortali non poterat iurari nec promitti. Rursus etiam non obligatur iurans ad non intrandum religionem: quia iuramentum istud non tenet eo quod est contra charitatem: nec etiam euitatur periurium per hoc quod completur ipsum quod iuratum est: quia periurium iam commissum fuerat in iurando. Unde quantum ad iuramentum istud nihil magis differt intrare religionem: quam non intrare: de hoc. xxij. q. iij. c. Innocens. §. Illicitum. ¶ Ad tertium dicendum quod quis fugere prelaturam possit esse ex bono zelo. scilicet ex humilitate vel quia putat quis illam vitam sibi esse valde contrariam et se esse inutilem ad illam: tamen resistere pertinaciter ad non suscipiendum prelaturam est semper malus: sicut patet in glo. Jere. primo. Et est beati Gregorius. Et hoc probat exemplo moyse et Jeremie qui licet prius recusauerunt officium prelationis: tamen postea humiliter susceperunt obediendo. Ideo iuramentum istud incautum est: quia repugnat homo per hoc di-

vine providentie. Nemo enim scit quod deus disponere dignetur de illo. Unde quantum ad aliquos sit vir imperfectus in vita: et in moribus: et in litteris: et in omni alia dispone ad prelaturam adhuc non de se ipso disponere est: nunquam erit prelati iuratio quod nunquam accipiet: quia nemo est: tamen inspectus que deus non possit proficere ad altissimam huius seculi prelaturam: cum certamus eos qui fuerunt maximi prelati et columnae totius edificii christi. scilicet apostolos fuisse viros ignobiles et insipientes et quos mundus abiecerat. Et illos christus elegit ut confunderet sapientes seculi: et nobiles et potentes sibi subiceret prima corin. primo. Cum ergo non sit nunc abbreviata manus domini psal. 59. poterit etiam de viris quantumcumque imperfectis viros perfectissimos et dignos altissima prelatura subdito efficere. Ideo licet nemo debeat prelaturam anellare quia nullus debet sibi indifferenter assumere honorem nisi qui vocatus est a deo sicut Aaron ad hebre. 5. Tamen etiam nemo debet desperare posse se effici prelatum et disponere de seipso quasi nunquam futurus sit prelatus directe prestando ad hoc obicem per iuramentum de nunquam assumendo prelaturam. Qui ergo iurat non accipere illam periurus est ex hoc solus quod iurat et non obligatur ad non accipiendum: sed obligatur ad non procurandum illam: quia istud licitum est. Si tamen sibi imponatur tenetur suscipere propter obedientiam superioris quando illi omnino volunt quod quis suscipiat aliquam prelaturam. Et dato quod quis putaret se esse insufficientem ad illam statum: si tamen papa vel ecclesia sibi iubet quod prelaturam accipiat et non recipit excusationem eius: per hoc approbat eum tanquam dignum et tenetur illam suscipere quantumcumque ipse sem conscientiam suam reputet se indignum: sicut dictum est in prologo hieronymi qui incipit beatissimo pape Damaso. q. 3. ¶ Ad quartum dicendum quod una virtus non repugnat alteri: et ideo iuramentum nunquam obligat contra bonum. id est contra bonos mores qui necessarij sunt nec etiam contra viam ducentem ad perfectionem: quia etiam illa bona est: ideo quantumcumque iuramentum vergit in deteriozem exitum non est seruandum. Potest tamen hoc dupliciter esse. Uno modo quod iuramentum a principio suo vergat in deteriozem exitum. id est quod a principio sit manifestum quod iuramentum illud erat ad malum. Et hoc quia forte iuratum est id quod erat semel se malum. Ut si quis iurauit furtum vel adulterium committere: vel si res iurata licet non esset mala: impediebat tamen maius bonum: sicut si quis iurauit non intrare religionem vel non fieri sacerdotem vel non suscipere prelaturam: et sic de similibus: tale iuramentum a principio est licitum. Differt tamen quia si quis iuret se facturum aliquid quod malum est peccat iurando: et peccabit si compleuerit: ideo tenetur non completere iuramentum. Si autem iurauit illud quod impediebat maius bonum ut in dictis casibus peccat iurando: et tamen potest seruare iuramentum vel non seruare eo quod res iurata est indifferens et faciendo vel non faciendo potest manere charitas. Jurare tamen illud fuit peccatum: quia per hoc ponitur impedimentum spiritui sancto qui est boni propositi inspirator. Ideo qui iurauit non intrare religionem vel non accipere ordinem sacrum melius faceret non obseruando iuramentum quam obseruando. Et tamen non obligatur obseruare. In omnibus tamen casibus precedentibus. scilicet siue malum iureretur siue impeditiuum maioris boni periurus est qui iurat. Alio modo potest vergere iuramentum in deteriozem exitum propter aliquid quod de nouo appetit quod non fuit premeditatum: sicut in iuramento herodis qui iurauit puella saltanti se daturum quicquid petisset. j. i. 4. Istud n. iuramentum poterat esse licitum factum a principe si intelligeret debita conditio. scilicet quod peteret id quod dari licitum esset petiuit tamen illicitum. scilicet caput Joannis viri sanctissimi et innocens: id impletio iuramenti fuit illicita: quia in talibus non obseruare iuramentum est obseruare. Nec peccauerat aliquid modo herodes in iurando: quia non iurauit res mala cum iste sermo generalis possit extendi solum ad res bonas quas peti licitum erat. Unde quia puella exposcit quod volebat caput Joannis non tenebat herodes dare vigore iuramenti. Nam in isto sermone generali non poterat intelligi esse processus id quod si peteret in spiritu nullo modo peccederet. Herodes tamen ut faceret verbum suum verum ad omnem euentum processit caput Joannis. Unde dicit Ambrosius quod pro officium. id est virtutem est promissus soluere interdu sacrum sicut herodes que necem Joannis prestitit ne promissus negaret. 22. q. 4. c. est et. ¶ Ad 5. m. d. m. quod apostolus excusatur licet non fuerit factum quod ipse dixit. Quia se excus est in simplici verbo asserendo de futuro. siue promittendo quod

I

U

Ad 2. m. ar. m.

Ad 3. m. ar. m.

Nullus prelati dicitur repudiare.

Ad 4. m. ar. m.

Juramentum herodis

Ad 5. m. ar. m.

do q̄ in iuramento pmissorio. Nā in iuramento diuinū testimo-  
 num inuocatur q̄ nō sit in v̄bo simplici. Jō ad veritatē ver-  
 bi simplici de futuro sufficit q̄ aliq̄ in mēte hēat id q̄ di-  
 cit se eē facturū: q̄ per hoc iaz videt illud dictū v̄z in cā sua  
 sc̄z in p̄posito facientis a quo h̄z originē. Un̄ si postea adue-  
 niat aliq̄ impedimētū ita vt nō possit impleri vel aliq̄ aliō  
 p̄pter q̄d appareat melius eē aliud facere q̄ illud z non fiat  
 nō p̄pter hoc erit falsum q̄d dcm̄ est sed iā verū est: ex quo vo-  
 luit semel loquēs illud facere, q̄d loquebat q̄n dixit se factu-  
 rum. In iuramento aut̄ secus est q̄ in illo inuocat diuinūz te-  
 stimoniu: ideo nō d̄z adhiberi nisi in re de qua aliq̄ certus ē.  
 Un̄ si iuramentū adhibeat d̄z qui iurat p̄ reuerētiā diuinī  
 testimonij conari fm̄ suā possibilitatē vt faciat v̄z illud q̄d  
 iurauit: ne videat diuina interstificatio irrita fuisse nisi appa-  
 reat iura<sup>m</sup> vergere in deteriore exitū: q̄ tūc nō est obseruan-  
 dum sicut supradictū est. Q̄d autē de simplici v̄bo de futuro  
 dictū est d̄z intelligi nisi illud sit p̄missoriū sp̄aliter factus ad  
 alicuius vtilitatē: q̄ tunc nō licebit imitari illud nisi ex volū-  
 tate illius cui p̄missio facta est. Q̄n tñ loquutus est aliquis  
 se facturū aliq̄d q̄d nō p̄mittitur alicui nec p̄inet specialiter  
 ad alicuius vtilitatē: sufficit q̄ hēat intētiōē faciēdi q̄n dicit  
 q̄ tunc v̄z est q̄d dicit etiā si postea nunq̄ fiat. Nec obliga-  
 tur loquēs illud facere si occurrat sibi aliud q̄d melius est v̄l  
 vtilius z ipediret si teneret q̄d dictū fuerat. In votis tñ non  
 est sic q̄ vota sunt in fauorē dei: z sunt quedā p̄missiones fa-  
 cte sibi: id non l̄z mutari illa ad voluntatē emittentis. De vo-  
 tis aut̄ z obligatione z dispēsatōe ipsorū dictū est. Num̄. 30.  
 De his sc̄is Tho. ij. 2. q. 89. arti. 7. z. 3. sen. di. 39 arti. 3. sub ar-  
 ti. j. Ad. 6. m̄ dōm q̄ si talis p̄plexitas ē possibilis q̄ oppo-  
 teret aliq̄e transgredi p̄ceptū p̄me tabule vel 2. potius debe-  
 ret ceteris paribus trāsgredi p̄ceptū. 2. tabule. Et tñ in p̄sen-  
 ti nō est talis p̄plexitas nec est possibilis vt supra d̄sum est  
 nam obseruare iuramentū est p̄me tabule sc̄z nō obseruare pi-  
 rium. Sed iuramentū de re illicita eo ipso est piurū q̄ nō est  
 in p̄tate hois complere illud: id nō obseruādō nō peccamus  
 cōtra p̄ceptum p̄me tabule imo potius peccaremus si tale iu-  
 ramentū vellemus obseruare. Ad. 7. m̄ dōm q̄ gratianus  
 loquitur q̄n q̄s emisit p̄mo votū simplex de seruando cōtinē-  
 tiaz z postea iurauit alicui accipere eā in vxorē per verba de  
 p̄nti cū ea p̄hendo. Nam tūc nō impedit matrimoniu p̄ votū  
 de castitate p̄us emissum. Secus aut̄ si fuisset votū p̄mūz so-  
 lēne: q̄ postea nec matrimoniu nec iuramentū teneret. Ad  
 8. m̄ dōm q̄ vbiq̄q̄ est forma iurandi illicita actus iuradi est  
 illicitus: z peccat de p̄nti ille qui iurat. Non tñ ops q̄ ille ac-  
 tus de futuro ad quē ordinat̄ istud iuramentū sit malus. Jō  
 l̄z iurare sit illicitū q̄ actus de futuro in se nō est illicit<sup>9</sup> tenet  
 iuramentū. Secus est q̄n mā est illicita de qua iuraf: q̄ tunc  
 non solū actus iuradi de p̄nti est malus sed etiā actus qui  
 erit de futuro. Nemo tñ p̄t obligari ad peccandū mortaliter  
 iō tale iura<sup>m</sup> nō tenet. Ad. 9. dōm q̄ non est simile de itel-  
 lectus actu z actu volūtat̄is q̄ actus rōnis ligat etiā si ratio  
 false opinet non qd̄ inquatū est actus rōnis: q̄ tunc cū om-  
 nis nēccās agat ex electiōe z iudicetur bonū eē qd̄ agit saltē  
 pro eo tpe quo agit: qd̄ dico p̄pter incontinētē non peccaret  
 quis: z tñ peccamus l̄z intellectus iudicet bonū eē qd̄ fit: q̄  
 aliter eligi nō poterat: sed inquatū rō putat se ex lege dei te-  
 neri ad hoc faciendū nullo alio desiderio mouēte excusat ac-  
 tus imo tenet agere p̄tra legē dei ne agat p̄tra p̄scientiā que  
 est lex dei sibi nota. De voluntate nō est sic: q̄ non est vis co-  
 gnitiua iō nō p̄t fingere aliq̄d eē ex lege dei obligans sicut  
 intellectus: obligat ergo intellectus hoiem sed nō voluntas.  
 Ad. 10. m̄ dōm q̄ iuramentū est duplex sc̄z assertoriū z pro-  
 missoriū in assertorijs nunq̄ est mutāda veritas verbi simpli-  
 cis vel iuramenti vt bonū agat vel vt malū euitetur: in p̄mis-  
 sorijs aut̄ siue sit verbū simplex siue iuratu licitū est p̄ aliquo  
 malo euitādō nō cōplere iuramentū etiā si licitum fuit: quāto  
 magis si fuit illicitum. Rō quia in assertorijs cū sit veritas de  
 p̄terito nō p̄t aliq̄s mutare veritatē verbi q̄n mentiat̄ vel  
 falsum dicat z hoc peccatū est. Jō pro nulla re licet falsūz iu-  
 rare. Secus in p̄missorijs quia veritas sua non attendit̄ ex  
 cōplētiōe sed ex eo q̄ p̄mittes tunc quādo p̄misit intendē-  
 bat seruare vel non. Nam si intēdebat seruare verū iurauit.  
 Si aut̄ accidat postea mors iurantis vel causa necessario im-  
 pediēns manifestū est q̄ nō cōplendo nec dicit falsum iura-  
 re ita si adueniat alia causa rōnabilis vt euitare malum non

dicetur periurus vel mendax nō cōplendo. Ad. 11. m̄ dicēdū  
 q̄ mulier que iurauit fidem seruare adultero duo iurauit sc̄z  
 adherere adultero q̄ est illicitum z ad hoc nō obligat: z nō  
 se copulare alteri q̄ adultero: z hoc est licitū z tenet seruare  
 vnde peius est alteri q̄ adultero se tradere q̄ sic cōmittit fil  
 adulteriū z periuriū: non tñ peccaret redeundo ad virū suūz  
 vt dicit ibidē augu. Quia ad hoc nō se potuit obligare p̄ iu-  
 ramentū etiā si vellet. Ad. 12. m̄ dōm q̄ est duplex veritas  
 sc̄z veritas sermonis que est v̄tas signi: z veritas operis que  
 est veritas rei. Utraq̄ v̄tas seruāda est vbi seruari p̄t. Vbi  
 vero nō p̄t magis seruāda est veritas operis quā sermonis  
 q̄ de dyob<sup>9</sup> malis minus malū est eligendū. Cum ergo quis  
 p̄mittit seruare aliq̄d q̄ illicitū est non p̄t simul seruare ve-  
 ritatē sermonis z operis: q̄ p̄riant: ideo om̄ssa veritate ser-  
 monis debet obseruare veritatē operis. Ad. 13. m̄ dōm q̄  
 p̄cepta prime tabule sunt indispensabilia. Seruare tamen  
 quodcunq̄ iuramentum non est p̄ceptum sed solūz seruare  
 iuramentum licitum. Ad. 14. m̄ dōm q̄ dicitur illa iuramenta:  
 nostra que sunt sp̄ōtanea q̄ in tantū actus est n̄r inquantūz  
 per volūtatē nostrā gestus est. Q̄d vero p̄ter voluntatē aut  
 cōtra voluntatē nostrā est: n̄r nō est. Et est sensus q̄ iura-  
 menta sponte facta obligant. Nā iuramenta per metu extor-  
 ta z si aliquo mō obligent non tñ ita sicut spontanea. Vel di-  
 cuntur iuramenta tua. i. facta de illis rebus ad quas tu volū-  
 tate tua te obligasti. Q̄d d̄z ad d̄iaz eorū ad que q̄s per legē  
 obligatus erat: quia illa non sunt ita p̄prie nostra.  
 Ad. 15. m̄ dōm q̄ dicitur q̄d si iuraueris per coactionē sit obligatoriu.  
 Questio. CCLX.

**Queritur** de iuramento extorto per coactionem  
 an sit obligatoriu. Dicunt quidam  
 q̄ nō Nullus eni p̄t obligari ad aliq̄d sp̄ale nisi se ip̄suz ob-  
 liget. Et tñ coactus nihil facē d̄z q̄ non est volēs: cum q̄ iu-  
 ramentū coactū excludat volūtatē iurantis videbitur q̄ nō  
 obliget eū. Item maior est obligatiō m̄fimonij quam iura-  
 menti q̄ si q̄s iurauit nunq̄ p̄trahere m̄fimoniu si postea cō-  
 trahit tenet manere in m̄fimonio p̄tracto z nō seruare iura-  
 mentū. Et sic est maius vinculu m̄fimonij q̄ iuramenti cum  
 m̄fimoniu excludat iuramentū in casu in quo vtrūq̄ seruari  
 nō p̄t. Et tñ coactio ipedit matrimoniu: q̄ matrimoniu co-  
 actum nullū est. Extra de sponsa. ca. Cū locū ergo etiā iura-  
 mentū coactū nō obligabit. Itē iuramentū nō obligat nisi  
 ex hac nēccitate vt iurās si peccet mortalr si nō obuat iura<sup>m</sup>  
 z tñ coactio excludit p̄ctm̄ q̄ q̄cqd̄ fiat a coacto p̄ctm̄ nō ē sic  
 dixit lucia si iurā me feceris violari castitas mibi duplicabit  
 ad coronā q̄ ē iura<sup>m</sup> coactū nō obligabit ad p̄ctm̄ si nō com-  
 pleat. Ad. 16. m̄ dōm q̄ si in iura<sup>m</sup> coacto nō interueniat aliq̄d q̄d alfa-  
 ciat iura<sup>m</sup> eē illicitū adhuc: p̄ solā coactionē nō p̄dit totam  
 vim obligadi. D̄z q̄ p̄t aliq̄s coact<sup>9</sup> p̄mittere se facturūz  
 aliq̄d q̄d malū est. s. fornicari v̄l furari z talia ē iurata ab eo  
 qui liber est nō obligat: q̄ sunt iura<sup>m</sup> iniq̄. Jō si fiat a coacto  
 a fo. tiori nō tenebūt. Idē si coactus iuret q̄ nūq̄ intrabit re-  
 ligionē. Nō eni tenet tale iura<sup>m</sup> etiā si liber eēt qui iurat q̄  
 est p̄ charitatē cū ipediat maius bonū. Jō ē nō tenet a coac-  
 to scm̄. Si aut̄ nihil est q̄ al̄s ipediat l̄z fiat iura<sup>m</sup> a coacto ta-  
 le q̄le factū a nō coacto valeret: h̄z adhuc vim aliquā obligā-  
 di: q̄ iura<sup>m</sup> q̄nq̄q̄ h̄z tres comites suos est obligatoriu. Co-  
 actio tñ nō tollit aliq̄e de comitib<sup>9</sup>: q̄ poterit eē iustū qd̄ iu-  
 rat z discretē factū z verificari p̄ iplētiōē z sic erūt tres co-  
 mites ibi. Itē beat<sup>9</sup> aug. ex p̄silio b̄ti ambrosij p̄sultit cui-  
 dam qui iurauerat coact<sup>9</sup> ducere q̄ndā in vxorē q̄ seruaret  
 iura<sup>m</sup> ergo iura<sup>m</sup> coactū tenet. Considerandū tñ p̄ h̄z q̄  
 iura<sup>m</sup> vt dictū est duplex est. s. assertoriū: z p̄missoriū. In as-  
 sertorio nō p̄t aliqua coactio intercidere q̄ nulla coactio ē  
 que debeat reputari sufficiens ad hoc q̄ h̄o peccet mortaliter  
 sicut nihil d̄z eē q̄ aliq̄e ad fornicandū inducat etiā si mors  
 sibi inferenda sit nisi adulteriū cōmittat vel homicidium. In  
 talibus. n. nulla coactio p̄t interuenire q̄ quecūq̄ mala ali-  
 cui inferenda sunt nō debent ip̄m flectere ad hoc q̄ ista facie-  
 at que fm̄ se mala sunt. Quia pro nullo timore debet q̄s cō-  
 mittere peccatum mortale: Extra de his que vi metus ve cā  
 fiunt. c. sacris. Et sic dicitur. 3. ethico. q̄ ad quedam fortassis  
 non est cogi sed magis mori patientem durissima. Itē est  
 in iuramento assertorio quia q̄ aliquis scienter falsum iura-  
 mento asserat semper est peccatum mortale: q̄ deus cōtem-  
 nitur

ad. 6. ar.

ad. 7. ar.

ad. 8. ar.

ad. 9. ar.

ad. 10. ar.

Ad. xi. ar.

Ad. 12. ar. Duplex v̄tas.

Ad. 13. ar.

Ad. 14. ar. j.

Op̄. q̄run-  
das.  
p̄. rō.  
2. rō.

3. rō

R̄ndetur  
ad q̄situm  
q̄ōnis.

q̄ntū h̄z  
q̄ntū h̄z

q̄ntū h̄z

q̄ntū h̄z

q̄ntū h̄z

nitur qd nomē eius ad confirmationē falsitas inducat. Nullū ergo m illū eē pōt per qd aliquis debeat putare se, sufficiēter coactus ad hoc qd falsus asserat iurādo. Ideo quicūq; qd falsum iurauerit scienter iurā obligat ad peccatū. i. qd eo ipso peccat mortaliter qui sic iurauit nec excusat eū timor mortis vel quarūcūq; penarū q; nihil istoz est coactio sufficiens ad hoc qd quis peccet mortaliter. **C** Si aut sit iuramentum pmissorium aut pmitteret in eo qd expresse malū est vt si pmitterat qd occidere innocentē vel adulterari. Et dōm qd etiā ad hoc nulla coactio sufficiens est qd talia promittere vel iurare peccatū mortale est sed nō obligat ad hoc qd obseruet immo nō lz obseruari tale iuramentū sed eo ipso qd pstatur est piurus qui iurat. Idē de alijs casibus in qb<sup>o</sup> iurare malū ē sicut dicebatur pcedēti. q. de iura<sup>o</sup> incauto. Nam ad nullū illorū dō aliq; cogi per timorē lz potius pati qd cūq; malū qd iurare. Aliqñ aut poterit iurari per timorē illud qd vř a principio eē licitū. sed postea pp aliq; emergentia apparet manifeste eē illicitū. Sicut ergo si a nō coacto pstatetur tale iuramentū nō deberet obseruari postq; apperet ipm vergere in deteriozem exitū: a fortiori si a coacto pstatetur. Aliqñ aut pstatib<sup>o</sup> iuramentū a coacto qd pōt seruari sine interitu salutis eterne. Ut si cogat iurare qd dabit alicui certā pecuniā vel qd seruiet ei in aliquo. Itud eni seruari lz sit dānosum iuranti nō est tñ illicitū. Et tñc dōm qd aut tale iurā<sup>m</sup> est cū sufficiens coactione que caderet in viz cōstātes aut cū leui. Si cū leui nō excusat ac si pstatet a simplr voluntario: cum de iure sola coactio cadens in viz constantē excuset: extra de his que vi metus ve cā sunt. c. Ad audiētiā: z. c. Lū dilect<sup>o</sup>: talis aut est qñ cominatur penas ille qui pōt eas infligere z de quoverisimile est qd infliget eas nisi qd ipse perit fiat. Si aut sit coactio sufficiens. i. que posset cadere in viz cōstantē: aut cōsiderabit iuramentū in foro cōtētiōso: aut in foro cōscientie. Si in foro cōtētiōso nō tenet. s. si ille qui extorsit iuramentū ab altero vigore illius iuramenti petat aliqd sibi dari nō est acquisitū sibi ius aliqd sed absoluet reus ab impetiōe ist<sup>o</sup>. Si aut sit in foro cōscientie iuramentū istud obligat: qd potius dō quis pati que cūq; mala tpalia qd recedere a veritate iurata quā sub iurcatione nois dei iurauit. Et cū possit hoc iurā<sup>m</sup> sine interitu salutis eterne seruari: dō seruari eē de iure iurā. c. Si vero: z. xxij. q. iij. c. Si aliqd: qd nō solū iuramentū sed etiā pactū nudum seruādū est nisi veniat in detrimentū salutis eterne dū nō sit in dānū alterius lz sit in dānū pmittentis: extra de iure iuran. c. cū cōtingat. Habet tñ remediū aliqd qui sic iurauit. Ipse eni tenet soluere qd pmissit vt non agat cōtra iuramentū. Et tñ postq; soluerit pōt repetere in iudicio illa qd soluit tanq; indebita. s. qd coactus fuit iurare z virtute iuramenti soluit z tunc index faciet sibi restitui qd soluit. Sic est de illis qui iurauerūt se soluere vsuras. Nam tenētur soluere eas z postea pnt in iudicio repetere illas: eē de iure iurā. c. debitorēs. **S**ed qd si iurauit etiā nō repetere. Dicendū qd pōt denūciare iudici qd tale iuramentū coactus fuit facere: z soluit pecuniā virtute iuramenti z coactus fuit nō repetere in iudicio z nō repetet. Sed cū istud denūciauerit iudici ipse pōt ex officio suo facere vt restituat qd indebite solutum est. **S**ed qd si etiā iurauit qd nunq; denūciaret: dicēdum qd tunc iuramentū nō tenet qd istd est cōtra bonos mores z in dānū publicū: quia sic oia perirēt: z eēt facilitas ad maiora dlicta. Et max<sup>o</sup> fit B qd denūciatio ista dō eē euāgelica z ab ista nō pōt p iurā<sup>m</sup> aliqd: sic nec valet in rā<sup>m</sup> scñ z legem dei aut humanā. Idē etiā si iurātū est qd nō denūciaretur pōt denūciari. Et sic iurā<sup>m</sup> bene obligat quātūcūq; sit coactum sed pnt haberi remedia ista. **C** Ad p<sup>m</sup> dōm qd qñ aliqd est violentū simp<sup>r</sup> ille qui agit nihil dicit agere sed potius parati sicut si femina violenter defloret nō dō fornicari sed a fornicatore iniuriā pati. Sic etiā si aliq; violenter tenuit manum alterius z per illā apposuit sacrificia idolia nihil dō fecisse sed passus fuisse. Et ita dō. 3. ethico. c. j. qd violentū vel in voluntariū simpliciter est cuius pncipiū est extra nō cōferēt aliqā vim passio sicut si spūs hominē alicubi tulerit: vel homines dñi, existētēs. i. si ventus deiecit hoīem ad aliquē locum: z ille deiectus corruit super alterz z occidit eum: vel le sit: nihil dicit egisse qd totalite rest inuolūtariū. Aliud ē inuolūtariū mixtū ex voluntario z inuolūtario. s. qñ aliq; in piculis marinis existēs vt nauis alleuietur proicit merces in mare est ibi inuolūtariū eo qd nullus simpliciter voluntarius vel

let merces perdere. Quia tamē putat qd opz merces deici in mare vel nauē simul perire eligit tanq; minus malū merces perdere z tunc illas pōt. Et istud est aliquo modo voluntarium qd quādo pōt eas in ptate eius est applicare manus ad pncipiū vt nō. Idē nō vocat istud simp<sup>r</sup> voluntariū nec simpliciter inuolūtariū cū nō sit violentū sed vocat voluntariū mixtū ex voluntario z inuolūtario vt dō. 3. ethico. c. j. 22<sup>o</sup>. Ita in pnti oē qd sit pp timorēz alicuius malū euitandū est inuolūtariū mixtū sed nō violentū z iō est voluntariū aliquo modo. Sic est de iuramento extorto per timorē qd in ptate iurantis est iurare: nec pōt qd cogere eū loqui. Idē non est simp<sup>r</sup> inuolūtariū. Qd aut est inuolūtariū simplr. i. violentū non est bonum vel malū nec obligat ad aliqd. Et tñ qd est voluntarium mixtū ex voluntario z inuolūtario obligat z dicit bonum vel malū: lz multū differt quātū ad grauitatē pcti vel ad laudem boni operis eē opus voluntariū simp<sup>r</sup> vel mixtū ex voluntario z inuolūtario. **C** Ad 2<sup>m</sup> dōm qd matrimonium nō tenet si sit ibi qualiscūq; coactio eo qd ad mrimoniū p̄hendū nō solum requirit cōsensus sed etiā p̄sensus liber extra de spon. c. Euz locū: z iō requirit voluntariū simp<sup>r</sup> eē p̄ctū mrimoniū. In iuramento aut sufficit eē cōsensum etiā si nō sit liber: iō obligatur qui iurare coactus est. **C** Ad 3<sup>m</sup> dōm qd lucia loquebat de inuolūtario simp<sup>r</sup> qd est violentū. s. si mulier portaret violenter ad p̄stribulū z defloret ibi. Hoc. n. nō imputat ei ad culpam qd violentū est. Secus aut in iuramento qd nūq; pōt esse violentū: lz possit eē inuolūtariū mixtū: iō obligatur ad peccatum si nō obseruet. **S**ed officiet qd interdū aliq; coactus ad iurandū oñderūt pontifices romani nō teneri. Nā absoluta sunt per eos a vinculis iuramenti: extra de iure iur. c. Verū ergo nō sunt iuramēta coacta obligatoria. **C** Dōm qd in iuramento qd quis facit coactus duplex obligatio est. Una qd obligatur homini cui aliqd pmissum est alia qua obligatur deo vt impleat id qd sub inuocatiōe nois eius pmissit. Prima tollitur per coactionē. s. qd nullū ius cōpetit ei qui iuramentū extorsit ab altero ex illo iuramento. Et iō si iudicialiter agat ex illo iurā<sup>m</sup> indicabit nō teneri qui iurauit si fuit metus vel coactio cadens in viz cōstāte. **S**ecōda obligatio semp manet in foro cōscientie qd magis dō sustinere qd dānū temporale qd iuramentū violare. Habet tamē remediū ad repetendū ea qd pp iuramentū dedit vt supra dictū est. Cum autē dicit qd aliqñ papa absoluit a talib<sup>o</sup> iuramentis nō est sensus qd iudicet ista iurā<sup>m</sup> nō eē obligatoria vel nō fuisse per absolutiōnem relaxant obligatiōes causatas ex istis iuramentis ppter iustas cām. s. ne indebite cogat ad aliqd. Nemo ergo pōt p̄p̄a auctoritate cessare a cōplectiōe iuramenti ab eo coacto extorti: z tñ auctitate eius qui pōt dispēsare erit absolutus: eo qd ille est index in foro cōscientie z pōt remittere obligatiōnem istā que cāta est ppter reuerētiā nois dei ac si deus ipse remitteret. De hoc sanctus Thomas. 3. sentē. di. 39. articulo. 3. sub articulo. 2<sup>o</sup>. z. 2<sup>a</sup>. 2<sup>o</sup>. q. 89. arti. 7.

Quo iuramentū interpretandū sit. **Q**o. CCLXI.

**Q**ueritur de iurā<sup>m</sup> p̄stato ab aliq; in fauorē alterius si nō p̄cordēt ambo in itētiōe vborum fm cui<sup>o</sup> intellectū sit interpretandū. **C** Dicit qdā qd dō semper interpretari fm intētiōē p̄stātis iurā<sup>m</sup>: qd nullus dō ad ignōtum obligari. Intētiō tñ recipiētis est ignota iurātū vel poterit eē ignota: ergo nō obligabat iurans fm illā sed fm intētiōē suam. **C** Itē iuramentū p̄statur ad cōfirmandū sermōnem iurātis: sed intētiō iurātis est p̄p̄inquitior sermōni suo qd intētiō eius cui iuraf: ergo iurā<sup>m</sup> magis obligat fm intētiōnem iurantis qd recipiētis. **C** Itē ad hoc qd obliget iuramentum requiritur voluntas aliqua iurātis fm quaz se obliget. Sed si desit ei intētiō se obligādi fm intētiōnem recipiētis nō erit ibi voluntas aliqua: iō nulla erit obligatio interdū in iuramento si debeat interpretari fm intētiōnem recipiētis. **C** Dōm qd iurā<sup>m</sup> qd p̄staf alicui hoī ab altero est in fauorē eius cui p̄staf z ppter ipm solū: iō deberet accipi fm intētiōnem eius. Quia tñ nemo obligat ad aliqd spālter nisi spōte se obliget talis z tanta est obligatio qualis est voluntas se obligantis. Idē aliqñ interpretat iurā<sup>m</sup> fm intētiōnem iurātis: z aliqñ fm intētiōnem ei<sup>o</sup> cui iuraf. Pro quo sciēdū qd iurā<sup>m</sup> pmissorū vt dictū est obligat hoīez sub hac necitate. s. vt mortale pctm̄ emittet. Un obligat ad oē illud qd nō fecō culpa incurritur. Idē in eo qui iurat distinguēdū est. Aut eni simp<sup>r</sup> idest bono aio z sine intentione fallendi iurat: aut cum intentione fallendi.

L Ad. 2. ar sumē.

M Ad. 3. m argu.

N

Opinio quidam Rō p<sup>a</sup>

rō. 2.

rō. 3.

Rñdet ad qñtū qōnis.

B

Si cum

D  
E  
f Rñdet in stantie  
B Rñdetur i stantie  
D Ad p<sup>m</sup> ar.  
J Primum  
K 2<sup>m</sup>

Si cū intentiōe fallendi. s. vt per cauiliōes verborū exclu-  
dat obligationē quā vult inducere sup eū: ille cui iuraf tunc  
debet intelligi iuramētū fm intētiōe eius cui iuratur: z pec-  
cat iurās dupliciter. s. ex dolo quē cōmittit ex iuramento vo-  
lens proximū fallere: z ex violatiōe iuramēti qz vult frange-  
re nō obseruādo eo nō quo illa verba intelligenda sunt. Sic  
dicit Isidorus. 2. sen. suap: z habef. xxij. q. v. c. Quacuq; ar-  
te verborū qz iuret deus tam qui cōsciētie testis est ita h ac-  
cipit sicut ille cui iuraf intelligit. Dupliciter autē reus fit qui  
z dei nomē in vanū assumit: z proximū dolo capit. Si autē  
nō fuit intentio fallēdi sed obligādi se debet interpretari in fo-  
ro cōsciētie fm intētiōe iurātis z nō tenebit ad aliud nisi  
ad illud ad qd se obligare voluit z in quo putauit se z illum  
cui p̄stabat iuramentū cōcordare. Sic Grego. 27. Mozalius  
z habef. xxij. q. v. c. humane z ibi in. §. Si ergo. s. huane au-  
res talia verba nostra iudicāt q̄lia foris sonāt. Diuina vō iu-  
dicia talia foris audiūt qualia ex intimis p̄ferūt. Hoc vez  
est quantū ad forū p̄sciētie. Et tñ in foro cōtēntioso quando  
dubitātū fuerit de sensu verborū iuramēti vel cuiuslibet con-  
tractus interpretabunt illa verba reducēdo illa ad sensuz quē  
cōmuniter facē solēt vt in nuif extra de spon. c. Ex litteris: z  
in allegato. c. Humane. s. humane aures talia verba nra iudi-  
cant de verbis solū fm q̄ sonant. Et rō est qz homo nō pōt  
iudicare de interiorib⁹ sed deus solus. j. Reg. 16. Homo videt  
que extra apparēt: deus autē intuetur cor. Aliter distinguitur  
de dubio in verbis iuramēti in glo. z. ij. q. v. in. c. Hoc videt. s.  
qz quādo iuramētū p̄statur: aut vterq; hz rectū intellectum:  
aut vterq; dolosum: aut vnus rectū z ali⁹ dolosum. Si vter-  
q; est in dolo volēs alterū fraudare per verborū cauiliōes  
est intelligēdū fm cōmūne verborū significatiōes: vt extra  
de spon. c. Ex litteris. Si a neutro interuenit dolo tūc inter-  
pretandū est fm intellectum vtriusq; si verba p̄nt vtriusq; in-  
tellectui adaptari. Si vō vnus ipsoꝝ fuit in dolo intelligēdū  
est fm intētiōe eius qui nō fuit in dolo. Sic videt distigui.  
xxij. q. v. §. ex his. Si tamē quādo neuter fuit in dolo verba  
nō possunt applicari intētiōi vtriusq; videt qz debet reduci  
ad cōiōne sensum. Extra de spon. c. Ex litteris: eo qz iudex nō  
h̄z ibi causas magis p̄sumendi pro vno quā. p. al. ero. Ad  
p̄mū dōm qz nō obligat quis ad illud qd est sibi ignotū fal-  
tem in foro cōsciētie nisi volū cōmiserit p̄pter quez mereat  
obligari etiā ad id qd nō intendebat: z intēdebat illud ipse  
cui p̄stabatur iuramentū. In foro autē p̄tēntioso poterit iudi-  
cari aliq; obligatus ad id qd nō intellexit si verba sua s̄ iu-  
re vel ex cōmuni locutiōe talē obligationem important. fuit  
enī in culpa si nō aduertit ad verba sua. s. quid erat illud qd  
per verba significabat. Et p̄pter istā culpaz imputat ei vt te-  
neatur fm qz verba significāt qz alias possent omnia iuramē-  
ta p̄stata partib⁹ destrui dicētib⁹ eis qui p̄stiterunt illa qz n̄  
habuerūt illā intētiōe quādo iurauerūt. Hoc aut veruz est  
nisi ille qui iurauit tā simplex fuit qz merito nō debeat sibi i-  
putari ignozantia iuris z de quo posset p̄sumi verisimilit̄ qz  
sensuz vboꝝ ignozaret. Vel forte ex cōditiōe p̄sone verisimi-  
liter p̄sumi possit qz nō haberet intētiōem obligādi se ad fa-  
ciendū id qd sonant verba iuramēti: z qz h̄eret intētiōe ad  
se obligandū taliter qualiter ipse dixit se intēdisse: qz iste sunt  
p̄sumptiōes sufficientes ad hoc qz iudex in dubio debeat ani-  
mum suū cōformare vt sentētiā ferat p̄ eo qui iuramentuz  
p̄stitit. Ad. 2. dicēdū qz intētiō iurātis p̄pinq̄ior est ser-  
moni suo qz intētiō recipiētis iuramentū nisi dolum cōmisse-  
rit in intelligēdo aut fuerit in magna culpa intelligēdo aliē  
qz verba illa fm cōmūne vsū significēt z fm qz ipse cui pre-  
stitum est iuramentū petebat sibi iuramētū per illa p̄stari.  
Ad. 3. dicēdū qz nō pōt iurans obligari fm id qd sibi ignotū  
est z iō nō obligatur fm illum quē libere formare voluerit il-  
le cui p̄statur iuramentū ex verbis illis. Obligatur tñ iurās:  
fm illud qd scire pōt z scire tenetur. Pōt tamē scire in q̄ sen-  
su verba ista accipiant cōiter z tenetur hoc scire si vult eua-  
dere dānū quod pōt incurrere vt cōdo talibus verbis: alioqn  
in culpa est z sibi est imputandū qz obligetur ad id qz igno-  
rat: qz crassa ignozantia est cum ignozetur hic qd ab omnib⁹  
scitur vel sciri debet. s. qualiter verba in sensu cōi accipiātur:  
ista vocatur. 3. ethico. ignozantia eius quod cōfert z non ex-  
cusat vt ibi dicitur. De his sanctus Tho. 3. sen. di. 39. ar. 3. sub  
arti. 3. z. 2. 3. questione. 89. articulo. 7.

Que sit maior obligatio voti vel iuramēti. Q. CCLXII.

**Queritur** cuius sit maior obligatio iuramēti an  
voti. Dicūt qz maior est iuramentū  
quia votū est simplex promissio: iuramentū sup̄a p̄missione  
addit diuinā testificatiōe ergo maior est obligatio iuramen-  
ti qz voti. Item ea que infirmiora sunt cōfirmantur p̄ for-  
tiora: z tamē votum solet cōfirmari per iuramentū: vt quan-  
do quis vult votum suū esse firmiter per iuramentū: z iurat obserua-  
re. Iuramentū autē nunq; cōfirmatur per votū: ergo maior  
obligatiōis est iuramentū qz votū. Itē obligatio voti cau-  
satur ex deliberatiōe animi sola scz quādo quis deliberat al-  
quid p̄pter deū facere z habet voluntatē se obligandi ad il-  
lud vt ostēsum est Nume. 30. vbi de voto agitur. Iuramentū  
autē obligatiōe hz ex diuina veritate cuius testimoniū iuo-  
catur. Cum ergo veritas dei excedat deliberatiōe humanā  
videtur qz erit maior obligatio iuramēti qz voti. Dicēdū  
qz generaliter loquēdo nō determinādo ad casuz spālem: ma-  
ior est obligatio voti qz iuramēti: quia votū fit ad deum iura-  
mentum autē fit p̄ximo. Magis tamē obligatur homo deo  
qz p̄ximo: ideo est maior obligatio voti. Considerandū ta-  
mē pro hoc quādo aliq; iurat aliquid facere vel non facere  
aut iuramentū p̄statur in fauore cultus diuini: aut in fauo-  
rem proximi: aut est iuramentū qd ad neutrū eoz determi-  
nate pertinet: sed iurat hō p̄opter se ipsum: quia forte putat  
sibi vtile esse vel bonū obseruare id quod iurat: z vt maiorē  
causam habeat obseruandi vult se iuramēto astringere. Vel  
forte est iuramentū quasi indifferens cuius obseruatio nec  
est manifeste vtilis nec dānosa. Si primo mō iuramentum i-  
cidit in votū: quia votū est quādo quis sponte se obligat ad  
faciendū aliquid qd ad cultū dei pertinet: z tūc nō potest cō-  
parari iuramentū ad votū quia in idem incidunt. Si aut. 2.  
mō est votum iuramentū: qz per hoc qz aliq; se obligat facere  
aliquid qz est p̄ximo vtile nō vouet: quia votū solum fit deo.  
Et de his que ad ipm pertinent: vel saltes debet ipsi deo fieri  
p̄missio z nō p̄ximo. Et tunc dicēdū qz ex genere suo ma-  
gis obligat votū qz iuramentuz quia p̄pter deum: z iuramē-  
tum fit p̄pter p̄ximū. Si. 3. modo a fortiori dicēdū qz obl-  
gat magis votum: eo qz iuramentū qd quis facit ad vtilitatē  
sui ipsius est minime obligatiōis. Nam in iuramento qd facit  
quis p̄ximo sunt due obligatiōes. Una qua quis obligat:  
p̄ximo ad faciendū id quod p̄mittit cū in eius fauore iura-  
mentum sit p̄stitum. Alia obligatur deo cuius nomen  
in testimoniū adduxit ad cōfirmatiōe veritatis. Et tenet p̄-  
pter dei reuerētiā conari vt verū facit id quod dixit. In iura-  
mento autē qd quis facit ad vtilitatē sui ipsius est vnica obli-  
gatio. s. ad deum. Nam sibi ipi nō pōt aliquis obligari: qz ali-  
as posset facere sibi iniustum nō soluendo id ad qd tenetur.  
Et tñ nemo pōt facere sibi ipsi iniustum. 5. ethi. circa finē. Mi-  
noris ergo obligatiōis est iuramentū qd quis facit ad vtilita-  
tem sui ipsius qz oia alia iuramenta. Si vō faciat quis iura-  
mentum de rebus indifferentib⁹ que nec sibi nec alteri ma-  
nifestam vtilitatē nec dānū afferunt est iuramentuz illicitum:  
qz iurari nūq; d̄z nisi pro re necia aut honesta vel vtili vt oñ-  
sum est. 5. q. 253. Et istud ēt est p̄ue obligatiōis in q̄tū est iu-  
ramē illicitū. Et tñ si pōt sine iteritu salutis ene seruari d̄z ser-  
uari p̄pter dei reuerētiā vt nomē ei⁹ nō assumat in vanū. Et sic  
de iuramētis istis apparet qz minoris obligatiōis sūt qz vo-  
ta. Aliē p̄t dici qz iura<sup>m</sup> z votū aliqñ coincidūt in idē tali  
qñ accipiunt vt distincta. De p̄ p̄ vt cū qz vouet aliqd facē  
z p̄firmet illud iura<sup>m</sup> vt si qz iuret dare elemosinā vel suare  
castitatē p̄petuā. Nā votū est hic qz p̄pter deū istud fit z deo p̄-  
mittit: z istud votū iura<sup>m</sup> valla<sup>m</sup>. In istis nō p̄t cōpari votuz  
iura<sup>m</sup> qz ambo sūt sunt: s̄ est vez qz votū sic ē mai⁹ qz votuz  
simp<sup>r</sup>: z qz iura<sup>m</sup> simp<sup>r</sup>. Si aut votū accipiat per se z iura<sup>m</sup>  
p̄ se d̄z qz maior est obligatio voti quā iuramēti. Utraq; enī  
obligatio catur ex aliquo diuino s̄z alr z alr. Nam obligatio  
voti catur ex fidelitate quā hō ōz deo vt ei p̄missuz soluat. In  
voto. n. p̄mittit hō aliqd deo obfuarē qd p̄pter deū ē: z obliga-  
tio ad suādū illō nascit ex h̄ qz tenet hō deo fidelitatē serua-  
re tanq; creatura ei⁹: fidelitas autē qdā ē qz fuent promissa z  
maxime eis q sūt maiores. Obligatio iuramēti catur ex reue-  
rētiā quā tenet hō exhibē deo. In iura<sup>m</sup> nāq; nihil deo p̄mit-  
tit iō nō ē ibi fidelitas qz deo d̄cam<sup>r</sup> cū illa sit i obfuarōe p̄-  
missoz s̄z inuocam<sup>r</sup> nomē dñi i p̄firmatiōe dictoz n̄roz. de-  
bem<sup>r</sup> ar dō reuerētiā iō nomē ei⁹ n̄ ē assumēdū i vanū qd est d̄  
fuerētiā qd tñ fiet si iducēdo nomē dñi ad p̄firmādū d̄cā nra

Oplio qrun  
dam  
p<sup>o</sup> rō  
2<sup>o</sup> rō

3. rō

A  
Rūdes ad  
questuz. q.

B

D  
Ad p<sup>m</sup>  
arg<sup>m</sup>

E  
Ad 2<sup>m</sup>  
er<sup>m</sup>

F  
Ad 3<sup>m</sup>  
er<sup>m</sup>







Rñdet obiectio ni

f

Ad 3<sup>m</sup> argu. p<sup>m</sup> pñ.

Ad 3<sup>m</sup> argu. p<sup>m</sup> pñ.

b

tis ipso solis eēt ius q̄ntū. Pro B tñ sciēdū q̄ aliq̄s p̄t alteri pmittre aliqd sub iuramēto dupl̄r. Uno mō aliqd p̄tinens ad vtilitatē ipsius vt si q̄s pmittat alteri pecuniā dare vel ei fuire: z a tali p̄missiōe z iuramento pōt absoluerē ille cui scā est p̄missiō qz ei soli acq̄rebat ius ex ista p̄missiōe. Et itelligit iuramētū iā eē cōpletū cū iste sit p̄sent̄ ac si vere soluta eēt sibi pecuniā. v̄l fuitiū exhibitū. ¶ S3 obiect̄ q̄ nō tollatur iuramētū p̄ relaxationē scāz ab isto: qz in iuramēto sūt due obligatiōes. s̄ vna ad soluēdū qd̄ pmittit̄: z alia ad obf̄uādū diuinā reuerētiā cui⁹ nomē in iuramēto in testimoniū iducitur. Iste at̄ nō p̄t absolue nisi ab eo qd̄ sibi debetur iō adhuc manet iuramētū. ¶ Cōd̄z q̄ in iuramēto sūt ista duo: z tñ nō sunt abo eā p̄n<sup>o</sup> s3 p̄missiō scā primo ē sola q̄ itēdit. Inuocatio diuini nois nō ē pp̄ se s3 ad cōfirmationē p̄missiōis vt credat̄ pmittētī. Ablato ḡ p̄ncipali tollēt̄ accessoriū: z tñ ille cui sit p̄missiō p̄t absolue a toto iurā: et qñ q̄s absoluit ab eo cui iurā p̄stitū est facit illd̄ ad qd̄ erat deo obligat⁹. Nā sic si solueret qd̄ pmiserat fuare diuinā reuerētiā: ita si absoluat ab hac p̄missiōe p̄ illū cui iurā p̄stitū ē fuat iste diuinā reuerētiā cū cēseat p̄ h̄ iā cōpleuisse illd̄ qd̄ pmiserat. Et tñ iurā nō agit alr̄ s̄ diuinā reuerētiā nisi qñ nō vult fuare illd̄ qd̄ inuocato noie dñi fuare p̄misit̄: z sic a toto iurā lib̄ est q̄ absoluitur ab eo cui p̄stitit iurā. ¶ Alio mō pmittit aliq̄s alit̄ qd̄ p̄tinet ad honorē dei v̄l vtilitatē alioz: vt si q̄s sub iurā pmittat alicui q̄ itrabit religionē v̄l q̄ dabit elemosynā aliquam pauperib⁹: z silia. Nā h̄ iurā p̄stet̄ isti vtilitas tñ iuramētū istū z ius ide pueniēs nō acq̄rit̄ isti cui p̄stet̄ iurā s3 deo v̄l illis in quoz fauorē p̄stet̄ iurā. Et tūc iste cui p̄stet̄ iuramētum nō p̄t absolue iurātē qz p̄missiō nō est scā sibi. i. p̄ se: sed p̄ deo vel p̄ alijs hoib⁹. Et h̄ vez est: nisi in h̄ iurā interponeret̄ p̄ditio sic vt diceret. Ego iuro tibi q̄ dabo elemosynā talē vel itrabō religionē si placuerit tibi v̄l si tibi visus fuerit vel aliqd sile: qz tūc ex p̄tate istī p̄det̄ absolue istum a iurā nō directe absolue dō s3 faciēdo q̄ iurā nunquā icipiat obligare. Qz cū ponat̄ ibi p̄ditio expectat̄ ibi t̄ps cōditiois. Et sic si isti nō placet nodū icipit obligare iurā. Jō iste nodū icipit teneri ad id qd̄ p̄misit̄. Et isto mō large d̄ eū absolue a iuramēto qd̄ magis p̄p̄e ē istigē iurā istū faciēdo q̄ nunquā h̄eat vires. Nō obstatē tñ h̄ p̄t q̄ iurauit itrare religionē vel elemosynā quā iurauit dare et si nō videat̄ isti immo et si displiceat ei z phibeat. Qz h̄ iste cui p̄stitū est iurā possit absolue istū ne teneat̄ ad cōplēdū iurā nō p̄t tñ obligare eum ad nō cōplēdū: qz h̄ nō iuratus est: maxime qz et si istd̄ iurā nō eēt p̄stitū poterat de nouo velle dare elemosynā vel itrare religionē ille qui h̄ iurauit: z in h̄ nō tenet querē p̄siliū nec voluntatē hui⁹ cui iuratus ē. Et iā qz eēt illicitū iurā si ad h̄ se extēderet. Est. n. licitū sic iuro itrare religionē si tibi placuerit. Et tñ istd̄ est illicitū iuro nunq̄s itrare religionē nisi tibi placuerit qz p̄ h̄ ponit̄ ipedimētū ad mai⁹ bonū z ponimus obiect̄ sp̄ū scō q̄ est ispirator̄ sc̄i p̄silij cū q̄ forte iste hō nō cōcurret. Sic ḡ est illicitū si q̄s iuret nūq̄s itrare religionē: ita si iuret nūq̄s itrare nisi placuerit isti: qz p̄ vtrūq̄ repugnat̄ spiritui scō h̄ inquat̄ qz magis p̄ p̄m̄ quā p̄ 2<sup>m</sup>. Quocūq̄ tñ aliq̄s cui iurā p̄stitū ē possit absolue iurātē in casib⁹ supra positis nō d̄t dispēsare eū eo in iurā qz dispēsare ē auct̄as s3 d̄t absolue eū. i. a vinculo q̄ sibi tenet. ¶ Ad 3<sup>m</sup> dōz q̄ iurā aliq̄n ē tale q̄ nō indiget dispēsatiōe: aliq̄n ē tale q̄ nō p̄t eaz suscipē. Aliq̄n aut̄ p̄t in eo dispensari. ¶ De p̄ p̄t si iurā sit q̄ nō obliget nō indiget dispēsatiōe: vt si q̄s iurauit facere qd̄ malū ē. s. adulteriū v̄l furtū v̄l illd̄ qd̄ vergit in deteriorē exitū z silia. Et istud ē triplex. Unū ē qñ iuraf qd̄ p̄ se malū est vt facē adulteriū furtū v̄l homicidiū z a p̄n<sup>o</sup> apparet q̄ ista mala sūt cū de talib⁹ nemo possit dubitare. ¶ 2<sup>m</sup> est qñ q̄s iuraf facē aliqd qd̄ a p̄n<sup>o</sup> bonū apparet: deinde oriunt̄ multa i cōueniētia si illd̄ fuer̄ q̄ sunt manifeste p̄ctā mortalia: vt si q̄s iurauit nunq̄s recedē a quersatiōe alicui⁹ p̄ totā vitam z posse ille efficiat hostis p̄uē v̄l heresiarcha q̄ conat̄ fidē d̄struere z puerē oēs cū q̄ loq̄t̄ vel efficiat amēs ita vt occidē vel lit̄ astates sibi: nā tūc p̄ctm̄ eēt cū eo quersari. ¶ 3<sup>m</sup> est qñ iuraf id qd̄ in se sine p̄ctō fuari p̄t: tñ ipedit̄ mai⁹ bonū vt si q̄s iuret nō itrare religionē: vel nō suscipē sacros ordines v̄l nō recipe p̄laturā. ¶ De p̄ 2<sup>o</sup> dōm q̄ nō obligat̄ z etiā p̄ctm̄ est illa seruare. qz qd̄libet illoz est p̄ se. p̄ctm̄ morale z etiā si nō eēt iuratus nō liceret illa fieri. Ita z nūc cū fuerit de eis iuratus nō licebit obseruare iurā s3 peccabit q̄ obseruat z pec

cauit iurādo qz rez malā iurauit. Differt tñ qz in p̄ casu raz iurādo q̄ obf̄uādo p̄ctm̄ ē. In. 2<sup>o</sup> p̄t eē p̄ctm̄ solū in obseruādo vt si a p̄n<sup>o</sup> nō apparuit q̄ vergebat in deteriorē exitū nō fuit p̄ctm̄ in iurando qz potuit iurari sic res licita z eēt obseruari vsq̄quo appareat q̄ v̄git in deteriorē exitū. Ex tūc aut̄ nō h̄ obseruari z peccat q̄ obseruat. Si aut̄ a p̄n<sup>o</sup> fuit notū q̄ istd̄ iurā v̄gebat in deteriorē exitū tā in iurādo q̄ in obseruādo p̄ctm̄ est sic in p̄ casu qñ iuraf id nō p̄ se malū est. ¶ In. 3. at̄ casu p̄ctm̄ est iurare: qz manifeste iuraf cōtra charitates. Qz tñ ipm̄ op<sup>o</sup> in se nō ē malū z p̄t sine p̄ctō obseruari. s. nō itrare religionē z nō accipe ordinē sacru nec p̄laturā ē in p̄tate iuratis obf̄uare iurā vel nō obf̄uare. Nō p̄t tñ euadē quin fuerit piur⁹ iurādo talia que erat manifeste s̄ viā p̄fectionis. In oib⁹ his trib⁹ casib⁹ dōm q̄ iuramēta nō tenēt s3 p̄ se nulla sunt: iō nulla indiget dispēsatiōe: s3 iurās p̄p̄a auct̄itate p̄ueniet: z in p̄mis duob⁹ obligat̄ p̄uenire. In. 3. aut̄ p̄t p̄uenire si vult vel obf̄uare: z vtrūq̄ p̄p̄a auct̄itate. hoc p̄t qz si i istis idigeret dispēsatiōe obligaret iurans seruare iurā quousq̄ dispēsēt̄ secū qz p̄ dispēsatiōe in iurā sit vnū de duob⁹. s. qz aut absoluit qz vere a vinculo quo tenebat: vel nō teneri ali quo vinculo declarat̄ p̄ eū qz h̄ auct̄itate ad h̄: z tñ in tali iuramēto nō obligat̄ iurās aliq̄ tpe illd̄ obf̄uare imo obligat̄ nunq̄s obseruare qz peccaret mortāl̄ obseruādo ḡ dispēsatiōe nō indiget hoc iurā. De hoc. 22. q. 4. In malis. s. In malis p̄missis rescinde fidē. Et rescinde illā: z nō d̄t qz d̄t expectari p̄tās dispēsantis. Sile. e. q. c. Est etiā. z. c. Si aliqd. z. c. difinitio z qñ per totū. ¶ Itē p̄t dispēsatiō nunq̄s ē necētia sim p̄t in iure: sed ē necētia sub p̄ditioe. Ut si q̄s est illegittim⁹: z vult obtinē beneficiū vel ordinē sacru indiget dispēsatiōe: si tñ nihil vellent nō eēt necētia aliq̄ dispēsatiō. Est ergo dispensatiō beneficiū: z nō necitas: z tñ qui iurauit illicitū cogit nō seruare ḡ nō indiget dispēsatiōe in iuramēto tali. Et h̄ est generale ad duos modos. s. si iuraf illicitū in se vel ex q̄ sequit̄ illicitū. Pro istis aut̄ duob⁹ z p̄ tertio. s. qui iurauit licitū p̄ qd̄ tñ ipedit̄ bonū maius vt nō itrare religionē est alia rō. s. qz dispensatiōe regrit̄ in iuramēto qd̄ valet aut ē dubiū an valeat: in eo aut̄ qz de quo nullū dubiū est nō p̄t dispēsari cū dispēsatiō sit act⁹ iurisdicōis: z tñ in oib⁹ his trib⁹ manifestū ē qz iurā nō tenet iō p̄t qlibet p̄p̄a auct̄itate p̄uenire. ¶ S3 obiect̄ q̄ in iuramēto illicito debeat fieri absolutio. Qz iuramētum sc̄i s̄ ecclesiā est piuriū: ex̄ de iure iurā. c. Sicut n̄ris: z tñ a talib⁹ absoluit̄ qz per papā. e. ti. c. Peruenit. p̄. Etiam q̄ iurauit nō loq̄ p̄i aut̄ m̄ri illicitū iurat qz p̄ charitatē iurat z tñ absoluit̄ a iuramēto. e. ti. c. Lū quidā. ¶ Dōm q̄ nō regrit̄ tur dispēsatiō nec absolutio in talib⁹ iuramētis s3 iurātis h̄ p̄ se p̄uenire ad. ca. Peruenit n̄det glo. ibi q̄ fuit absolutio ad cautelā z nō necitate: Et sic ad cautelā absoluit̄ a snia excōmunicatiōis qui excōicat⁹ nō est. Et cōstat q̄ nō potuit excōmunicari. 24. q. j. c. Audiuimus: z ex̄ de appella. c. Ad p̄niaz alr̄ exponit̄ absolutiōm. i. absolutiōm ordīmus. Et sic nō fuit absolutio: z h̄ p̄t qz d̄t ibi in lra valde doluim⁹ asserētes ipsū ep̄m nullū iuramētū vinculis sup hoc posse p̄stringi. ¶ Alr̄ pōt dici q̄ papa absoluit̄ illū ep̄m nō qd̄ a iuramēto qz non obligabat s3 a piurio: qz iurādo facē id qd̄ erat illicitū erat piurus h̄ iurā nō teneret: z p̄ piurio erat p̄nia iponēda. Qz tñ fuit magna coactio v̄l mel⁹ papa absoluit̄ eū a piurio qd̄ iurrerat sic iurādo: z iponit̄ ei p̄niaz aliquā. Et p̄t qz h̄ vellit lra qz d̄t ibi que tñ absoluiūm qz nefādiffima coactione iurauit. Et sic cā absolutiōis ē ibi qz fuit valde coact⁹. Et sic si nō fuisset coact⁹ nō absolueret. Si tñ itelligatur de iurā manifestū ē qz et si spōte fuisset p̄stitū nō teneret z nullo mō eēt obf̄uādū: ḡ nō itell̄t̄ de iurā s3 de piurio. Et ad h̄ fuit cā absoluteūdi ipa coactio. Si aut̄ spōte h̄ iurā fuisset p̄stitū s̄ res ecclie p̄nia iponeret̄ iurātis p̄ piurio. Nō ḡ erat necētia absolutio in h̄ casu. P̄t. e. ti. c. Sic n̄ris vbi ep̄s z canonici iurauer̄t spōte iudiciū dignitatē ep̄alis z tñ nō absoluer̄t a iurā s3 iubet̄ eis q̄ nō obf̄uet̄ iurā z ibi iponit̄ p̄nia ep̄o qz spōte iurauit illicitū: z nō absoluit̄ a iuramēto: z in. c. Peruenit absoluit̄ qz fuit coact⁹ iō nō est absolutio a iuramēto s3 a piurio nō iponēdo penā. Ad. c. Lū qd̄ dōm q̄ nō erat necessaria absolutio imo nulla va absolutio ibi fieri p̄t s3 fit ad cautelā z de scō. Sic dicit̄ ibi gl. P̄t in silib⁹: qz. 22. q. 4. c. Qui sacramēto ille qui iurauit nūq̄s facē pacē cū aduersario suo q̄ erat p̄ charitatē nō absoluit̄ ibi s3 p̄ oti⁹ iubet̄ ei q̄ p̄riū faciat: z iponit̄ p̄nia p̄ incauto iuramētō. Si tñ absolutio aliqua est

Obicitur.

Rñdet obiectioi. p

Rñdet 2<sup>o</sup>

est 2

est necia: nō absolueret iniur? q̄ in talib⁹ nō ē absolutio. Si  
 mile. e. q. c. Inter cetera. Patet et ex de iure iur. ca. Sicut ex  
 lris vbi monachus iurās nō manē in claustrō in quo erat n̄  
 absoluit a iuramēto s; cogit p̄face: z iponit ei p̄nia qz male  
 iurauit. Si tñ eēt necia absolutio absolueret: q̄ nō est necia.  
**C** Itē iuramētū illicitū nō est seruādū z est p̄ eo p̄nia impo  
 nēda. eo. ti. e. Quāto: z. c. Intellecto: q̄ nō est absolutio imo  
 p̄pe nō est ibi possibilis etiā vbi lz alicui venire q̄ iuramētū  
 suū nō est absolutio nec dispēfatio necia qz al's nō liceret. cō  
 trauenire s; deberet obseruare iuramētū quōq; absolueretur.  
 Et tñ iuramēto qd̄ vergit in iteritū salutē eterne lz cuiilibet cō  
 trauenire. e. ti. c. Si vō: q̄ nō est necia aliq̄ absolutio. Est. autē  
 qd̄libet iuramētū illicitū h̄mōi. i. qn̄ res illicita iuraf ad caute  
 lam tñ pōt qlibet petē absolutiōnē in oib⁹ h̄ys. Qz vbi mani  
 feste nullū vinculū est absoluit interdū qd̄ ad cautelā. 24. q. j.  
 c. audiuius. **S**ed obijciē. p̄ p̄cedētia. s. q. nō solū regrat  
 absolutio in iuramēto illicito imo q̄ teneat iurās obseruare  
 nā dare vel recipē ad vsuras p̄ctm̄ est. Et tñ iuramētū de sol  
 uendo vsuras tenet z cogit iurās soluē: ex de iure iurā. c. de  
 bitores. Etiā iuramētū sc̄m̄ sup̄ p̄ctu vsurario est tenendū. e.  
 ti. c. Ad n̄faz noueris. **D**ōm̄ q̄ iuramēta ista licita sunt qz  
 p̄nt seruari sine iteritu salutis eterne. Nā lz cōtract⁹ vsurari  
 us malus z tā creditor q̄ debitor peccēt sic p̄hēdo: iuramē  
 ti tñ obseruatio nō est mala. s. dare pecunias qz pōt dari sine  
 dispēdio salutis eterne. Recipiēs tñ peccat mortāl'r iō per ec  
 clesiasticā cēsura cogitur restituē vsuras. e. ti. c. Debitorēs. z. c.  
 Ex administratiōis. Ad. c. Ad n̄faz noueris idē dōm̄ est. s. q.  
 peccauerūt p̄hētes cōponēdo q̄ debitor nō molestarēt credi  
 torē sup̄ possessionib⁹ datis in pignore quōq; pecunia mutua  
 ta soluere. Poterat tñ iuramētū seruari sine dispēdio salutis  
 eterne. s. dare pecunias z p̄mittē possessionē apud creditorem  
 iō seruari debuit. Soluta autē pecunia ecclia cōpellit. credito  
 rem restituē fruct⁹ quos de possessionib⁹ recepit. e. c. Ad no  
 strā. Et ita si qz iurat nō repetere vsuras tenet non repetere  
 e. ti. c. Ad n̄faz noueris. Logunt tñ heredes testatoris resti  
 tuere vsuras ei qui iurauit illas non repetē. **S**ed obijciē  
 q̄ cū iurare fuerit illicitū quāuis possit obseruari licite nō te  
 neat iurās p̄z vt si qz iurauit nō itrare religionē q̄ iurare il  
 licitū est qz ponimus obicē sp̄ū sc̄o qui est boni p̄positi inspi  
 rator: nō obligamur tñ illud seruare q̄ ius licite possim⁹ ob  
 uare dōm̄ q̄ hic nō solū iura<sup>m</sup> est in se illicitū s; etiā res iura  
 ta impedit maius bonū z p̄fectionē. Et iō iuramētū nō pōt  
 obligare qz obligare p̄ charitatē. Secus in solone vsurari  
 qz nō soluē vsuras nō est melius q̄ soluē vsuras. Lum q̄ ob  
 seruatio iuramēti nō sit in se mala nec impedit maius bonū  
 tenet iurans obseruare soluēdo vsuras. **D**icit autē qdā iu  
 ristē q̄ nemo p̄t venire q̄ iura<sup>m</sup> suū p̄p̄ia auctitate siue iura  
 mentū teneat siue nō nisi in casib⁹ sequētib⁹. **P**rimo si ob  
 seruatiā iuramēti vergit in dispēdiū salutis cēne ex de iure  
 iurā. c. Lum qdā. **C** cū vergit in detrimētū oium rez sua  
 rum siue maioris ptis siue qb⁹ nō possit t̄palē vitā ducē. 22.  
 q. 5. §. si. **T**ertio si tēdit i detiore exitū. 22. q. 4. c. Si aliqd  
**Q**uarto si sit p̄bitū de re tertij vt de reb⁹ ecclie per p̄latū  
 ex de iure iurā. c. puenit: z. c. sicut ex n̄ris. **C** 5<sup>o</sup> si sit p̄bitum  
 p̄ ius publicū: ex de foro cōpe. c. si diligēti. **S**exto: qn̄ ē p̄  
 bitū p̄ p̄m̄. e. ti. c. Intellecto. **C** 7<sup>o</sup> qn̄ vis cōditionis apposite  
 hoc sustinet. e. ti. c. Quēadmodū: z ex de sp̄o. c. Ex lris. Et tñ  
 nō intelligas aliquā regulā dari per hoc. s. q̄ in oibus alijs ca  
 sibus p̄ter istos teneat qlibet seruare iuramētū nisi dispense  
 tur. Quia si qz per metū daret alteri oia que hz tenet iuramē  
 tum z tenet seruare illud iurās nec pōt p̄uenire p̄p̄a auctita  
 te sed requirit dispēfatio ecclie ex de iure iurā. c. Si vō. Si ta  
 mē venerit q̄ iuramētū nō est ita grauit p̄niēdus sic p̄ pu  
 rio. e. ti. c. vey. **S**cdz p̄ncipale erat q̄ aliqd iura<sup>m</sup> est i quo  
 dispēfari nō pōt. s. qn̄ iuraf talis res ad quā etiā sine iuramē  
 to erat qz obligatus z nō recipit illā cōmutatiōnē in alteraz  
 Ut si qz infidelis iurauit effici xp̄ianus: vel si qz iurauit nun  
 q̄ cōmittere adulteriū vel diligere pximū sp̄ ex charitate. In  
 istis eni per nullū pōt dispēfari cū ad ista sit hō obligatus ex  
 lege dei z ex ipso debito naturali z dispēfate in eis eēt dispē  
 sare qd̄ malū fm̄ rōnē mali fieret. Talia ergo iuramenta ser  
 uari necē est: qz etiā anteq̄ iuraretur obligabat hō ad illa ob  
 seruāda que postea iurat. **T**ertiuū est qn̄ in iuramēto dispē  
 fari pōt. Et istud est qn̄ pōt aliquo mō interpretari licite qz ea  
 que vidētur cadere sub iuramēto nō cadāt. Et hoc fieri p̄t ou

plicit. Uno mō qn̄ id qd̄ iuratu est: dubiū est vtrū sit licitū vel  
 illicitū vile vel nociuū simpl'r v̄ in aliquo casu. Et in tali iu  
 ramēto nō lz alicui cōtrauenire sed ep̄i possunt dispensare in  
 oibus talibus iuramētis sicut dispēfant in votis: ex de voto  
 z vo. redemp. c. j. in tex. z glo. **C** Alio mō qn̄ id qd̄ iuraf est  
 manifeste licitū: z vtile: z in tali casu nō hz locū dispensatio  
 pp̄ie vt relaxet iuramētū ita q̄ iurās nihil agat: sed pōt fie  
 ri cōmutatio in aliqd̄ altez melius vel egle qd̄ videatur ma  
 gis p̄ficere vtilitati cōmuni vel saltez equal'r. Et in hoc casu  
 videt p̄tinere dispēfatio vel cōmutatio ad ptatē pape qui ha  
 bet curā v̄lis ecclie vel etiā pōt fieri relaxatio simplicit' ab  
 eo ita q̄ iurās nō teneat ad aliqd̄ qz forte poterit eē vtile ec  
 clese q̄ iste iurās ad nihil teneat z h̄ p̄tinet ad plenitudinē  
 ptātis. Et istud est magis ifringere iuramētū q̄ dispensare  
 qz nō cōmutat hic in aliqd̄ s; efficit q̄ iurās nō obliget: z h̄  
 qz ad papā p̄tinet p̄uidere general'r in oib⁹ q̄ ad dispensatio  
 nem rez ecclesiasticaz p̄tinet sup̄ quas hz plenitudines po  
 testatis. Sicut p̄tinet ad quēlibet irritare iuramenta facta a  
 suis subditis qn̄ illa cognouerit. Sicut p̄t pōt irritare iuramē  
 tum filie z filij parui z vir vxoris Lum. 30. sicut in voto sit.  
 Sic tenet sc̄us Thomas. 2. 2. q. 89. ar. 9. **S**ed dicit qm̄  
 do pōt relaxari totaliter iuramētū qd̄ p̄stitū est qn̄ cōstat esse  
 licitū q̄ iuratu est qz ibi nō dispensat circa materiā sed circa  
 ip̄fuz actū iurādū. s. vt iurās nō teneat iuramentū obseruare  
 sed hoc dictū est supra esse falsū. **D**ōm̄ q̄ hoc nō pōt fie  
 ri nisi per papā nō quidē quasi ipse iuramētū tollat qd̄ aliq̄  
 obligauerit sed qz iuramentū nō hz oino vires obligandi si  
 ne p̄sensu pape. i. si ipse dissentiat. Un̄ in oi iuramēto intelli  
 gitur ista p̄ditio tacita. s. si pape placuerit vt p̄z extra de iure  
 iurā. c. Veniētes. Sic ergo qui iurat cū p̄ditioe etiā si bonus  
 iuret nō est periurus si nō facit id qd̄ iurauit cōditioe nō ad  
 ueniēte ita cum ista cōditio subintelligat in oi iuramēto om  
 nio liber est qui iuramētū nō seruat papa relaxate illō vel in  
 bente nō obfuarē nisi qz tales relaxatiōes fieri p̄curauerit si  
 ne cōmutatiōe aliq̄ in aliud bonū qz tunc in foro cōscientie  
 nō erit multū securus. **C** Circa absolutiōnē iuramētis i ca  
 su quo fieri pōt tenet multi distinctionē sc̄i postā supra que  
 videt eē valde rōnabilis. Raymundus tñ dicit in sūma libro  
 3. ti. 27. de distinctiōe officiorū qz solus papa pōt cōcedere qz  
 veniat qz cōtra p̄p̄m iuramentū licitū vel de quo dubitat  
 an sit licitū vel illicitū. Et iuriste cōter restringunt istud di  
 ctū ad casus maiores vel qn̄ p̄staf auctitas veniēdi p̄tra iu  
 ramētū licitū sine cōmutatiōe aliq̄ in aliud bonū. **P**ro h̄  
 tñ p̄siderandū q̄ iuramētū potēs recipē dispēfationē z indi  
 gēs illa ad hoc qz nō obseruet ē illō qd̄ dubiū est an bonum  
 vel malū licitū v̄ illicitū sit seruare. Et illō qd̄ ē inutile z nō  
 pōt eē vtile: vt si qz iurauit nō sedere ad mēfaz vel nō bibe  
 re vinū albū z similia. Et illō qd̄ licitū est z tñ p̄t mutari i me  
 li⁹ v̄ etiā qz nō mutet: z illō qd̄ q̄uis sit licitū ex p̄te iurans  
 est tñ sibi valde p̄iudiciale. Ut q̄ iurauit p̄ metū v̄ dōlū dare  
 alteri oia bona sua vel p̄stare aliqd̄ fuitiū. Et tūc dōm̄ q̄ aut  
 est iura<sup>m</sup> dolo vel metu extortus aut nō. Si p̄ mō ep̄s p̄t di  
 spēfate in illo. Sic tenet Inno. z Hosti. in. c. Debitorēs. 22. q.  
 6. c. p̄ z. ij. z h̄ oēs tenēt idubitatē. Si. 2<sup>o</sup> mō aut ē dubium  
 de iuramēto an sit licitū v̄ illicitū vel nō. Si p̄ mō ep̄s p̄t di  
 spēfate qz iudicabit forte eē illicitū. Et tūc nō erit necia aliq̄  
 cōmutatio in bonū aliō. Si aut sit p̄sumptio aliq̄lis potē qz  
 sit licitū nō dz ep̄s dispēfate simpl'r absoluendo s; cōmutādo  
 in aliō. **C** Si at nō ē dubiū ē tñ inutile vt q̄ iurauit nō bibē i  
 argēto ep̄s p̄t dispēfate cōmutādo i meli⁹. Si vō ē licitū vt si  
 iurauit qz ieiunare v̄ sil'ia dnt qdā qz p̄t ep̄s dispēfate: sic di  
 cut Inno. z Hosti. i. c. Debitorēs qz ep̄s p̄t dispēfate iterduz  
 in iuramēto licite p̄stif. ar. 15. q. 6. c. Nos sanctorū: z iuratos.  
**C** Alij dnt p̄riū. s. qz solus papa p̄t dispēfate i istis: dz tñ ē  
 qz sine cōmutatiōe nō p̄t ep̄s absoluē aliura<sup>o</sup> licito p̄t p̄t mu  
 tare illō i aliō. Nā p̄t ep̄s dispēfate i voto cōmutādo illō ex d̄  
 vo. z vo. redemp. ca. p̄. Et tñ maioris obligationis votum q̄  
 iuramentum vt ostensum est. s. q̄one. 260. ergo poterit a for  
 tiori in iuramēto dispensare cōmutandō illud. Istud est in il  
 lis vbi nō est ius questū alicui ex iuramēto qz ibi nemo dis  
 pensat: cū sit iniustū tollere alicui rem suā: nisi ex culpa sicut  
 absoluuntur a debito fidelitatis oēs qui iurauerūt aliq̄ s; si  
 fiant illi heretici: extra de here. c. Absolutos: z. xv. q. vi. capi.  
 Nos sc̄toz: z. c. Juratos. Etiā in magnis casib⁹ p̄pter sc̄ada  
 lum ep̄scopi nō dispēfant vt in iuramēto alicuius ciuitatis:  
 vel

20

Rūdet ob  
lectiōi.

Rūdet ob  
lectioni.

P

2. p̄ncipale

R  
3<sup>m</sup> p̄nci.

S

Rūdet  
instatiē

Ray. h̄  
span<sup>o</sup> oz  
dimo p̄  
dicatoz

36

Opinio  
hostic.  
z Inno.

Opinio  
alioz.

vel vniuersitatis licito ad cōmutandū illud. Solus autē papa pōt dispēfare in iuramēto licito absoluēdo ab eo et nō cōmutādo in aliqd aliud: cū autē supra expressa fuit. An papa tamē possit dispensare in iuramētis licitis apud multos dubitaf. Nam huguitius dixit q pōt in illicitis dispēfare. In iuramēto autē licito dicit q nō cum iducat obligatiōē de iure nālī in quo papa nō pōt dispēfare lz possit cōmutare in aliō ex iusta cā sicut in voto. Dicebat tñ q si papa absolueret etiā nullā cā existēte pfciebat ad hoc q iurās nō reputaret piurus. Sed nō quātū ad hoc q nō teneat iuramēto. obligatus: dicit tñ Joā. q papa pōt dispēfare in iuramētis coactis licitis: in volūtarijs aut nō dispēfat. Si tñ dispēfat tenet dispensatio. Et addit q papa pōt dispēfare cōtra ius naturale: et cōtra apostolū sed nō cōtra euāgelīū. xxxiij. di. lector. et lxxxij. distin. p̄sbyter: hec dicit glo. xv. q. vj. c. Auctoritatē. Sed glo. extra de iure iurā. c. Quāto exponēs opiniōē hug. dicit q si iuratus est aliqd qd licite et honeste seruari pōt nec cā subest dispēfandū nō pōt papa dispensare. Et dicit q in hoc oēs cōcordāt. Ita nō multū discordāt ab eis que supra diximus: scz q papa absolvere possit. Et tñ si nulla cā subest potissime si qui iurauit pcurat absolutionē nō est apud deū tutus sed in iure humano sufficit sibi ac si ex cā fuisset dispensatū cum eo. Quia tamē dictū fuit supra q in iuramētis que v̄gunt in deteriore exitū nō requiritur dispensatio: dicit qdā q sex modis iuramentū vergit in exitū deteriore. Primo cuz iuraf aliqd qd est mortale in se. Secūdo cū iuraf qd est veniale in se. Tertius cū iuraf aliqd idifferēs qd ex circūstātia efficit mortale vel veniale. Quarto cū iuramētū excludit opus pietatis ex charitate faciendū: vt si qs iurat q non dabit aliqd isti ex charitate. Quinto cū excludit opus ex gñe bonoz vt cū qs iurat q nunq̄s erit eps vel sacerdos vel monachus vel qd nō celebrabit missam vsq̄ ad vnū mensez: vl q nunq̄s ieiunabit in pane et aqua: et ita de similibus que sūt bona ex gñe et tamē nō apparet necessitas obseruādi illa iurare tamē nō facere malū est. Sexto cū excludit op̄ indifferens piā itentide p deo aut pro proximo faciendū. Ut si qs iurat q nō loquet martino: vel q nō intrabit domū eius: vel q nō mollet ad molendinū suū: et sic de alijs que indifferētia sunt ad bonū vel ad malū et tñ possunt eē aliq̄ndo vtilia. In tribus modis primis istoz dicit isti. q qlibet sic iurās p̄pria auctitate venire pōt cōtra iuramētū est tñ ei imponenda penitētia de iuramēto temerario. In alijs autē trib⁹ quibus hmoi iuramēta nō sunt obligatoria nec iponēda sit penitētia pro trāsgressione eoz tanq̄s p mortali: non expedit tamē cōtrauenire nisi ppter cām vrgentē: tum ppter reuerētia iuramētū: tum ppter scādālū simpliciū qui putāt se incurrere p furivū quādo talia faciūt. Etiam p̄statur eis occasio detrahendi et periurādi. Jō petenda est absolutio a supiore qui faciliē debet talia iuramēta relaxare vel potius ostēdere q iurātes nō fuerūt obligati per talia iuramēta sed solū q agāt penitētia de temerario iuramento. Sic dicit frater iohannes summa confessorum lib. i. ti. nono. q. 13.

An iuramētū ipediat fieri ppter p̄sone vel loci vel tēporis vel aliaz circūstātiarū p̄ditionibus. Q. CCLXIII. Queritur an iuramentū ipediatur fieri aliq̄ ppter cōditionē p̄sone vel tēporis vl loci et ita de alijs circūstātijs. Dicit quidam q nō: qz iuramentū est ad cōfirmationē. ad Heb. 6. f. Omnis controuersie eoz ad cōfirmationē finis est iuramētū: sed cuilibet cōuenit dictū suū cōfirmare quocūq̄ t̄pore ergo nulla cōditio persone nec t̄pis ipedit iuramentū fieri. Item idē nō causaf ex cōtrarijs causis: qz cōtraria sunt cause cōtrariorū: sed quidā excludunt a iuramēto ppter defect⁹ p̄sone sicut pueri: et illi qui semel sunt piuri: ergo nō phibebunt iurare qui habent excellētia p̄sone nec etiā in t̄pe excellenti. f. festiuitatibus fiet phibitio. Itē nullus viuēs est tāte dignitatis in hoc mūdo sicut angeli: qz. j. xi. dicit q̄ iter natos mulierū nō surrexit maior: iōāne baptista: et tñ qui minor est in regno celoz maior est illo: lz angeli sunt in regno celoz ergo quilibet angelus erit excellēti⁹ oibus hominib⁹ hic viuētib⁹. Angelo tñ cōpetit iurare qz Apoc. io. angelus habēs pedē vnū super terrā et alterū sup mare iurauit per viuētē in secula seculorū ergo nullus hō quātecūq̄ dignitatis debet phiberi iurare ppter dignitatē. Dōm q̄ alique cōditioēs excludūt iuramentū tā etatis q̄ dignitatis quā idignitatis et etiā t̄pis. Pro

quo sciendū q iuramentū duo hz cōsiderāda. Unum est ex parte dei cuius nomē in testimoniū inducitur et quātū ad hoc bz magna reuerētia iuramēto exhiberi. Ob hoc autē illi q cuz reuerētia iurare nō possunt excludunt a iuramēto. Et sic est de pueris ante annū quartūdecimū: qz nō cogunt ad iurandum. Periuri etiā nō possunt cū reuerētia iurare qz ex eo q iuramentū semel violauerūt iaz nomē dñi turpiter in ore eorum sonaret: qz deus cōquerit de malis q̄ indigne enunciet ea que ad ipm p̄tinēt. ps. 89. Peccatori autē dixit deus quare tu enarras iustitias meas et assumis testamentū meū per os tuū. Etiam q̄ qui semel periuriū cōmisit semp̄ putaret q̄ cōmitteret periuriū quādocūq̄ iuraret qz ex p̄teritis p̄sumitur circa futura: extra de p̄sum. c. Scriba. et c. Ex studijs. Jō non defert iuramē um periuro. Ad hoc etiā q iuramētū cū maiori reuerētia p̄stetur obseruaf tēp⁹. f. q a ieiunio fiat. Aliud cōsiderandū est ex pte eius qui iuramētū p̄stat. Naz vult dictū suū iuramēto p̄firmare. Non indiget aut cōfirmatione dictū hoīs nisiqz de eo dubitaf: sed quedā p̄sone sunt tāte dignitatis vl esse debent q̄ repugnat dignitati eoz d̄bitari de dictis ipsoz. Ideo istis iurare nō licet saltē ex leui causa. Qd autē de pueris dicebatur: dōm q nō debet ab eis iuramentū exigī. Sciendū tñ q aut iuramētū puerorū est assertoriū aut pmissoriū. Si assertoriū: aut exigif ab eo: aut ipse spōte p̄stat. Si p̄mo mō nō dz cogi ad p̄standū. xxij. q. v. capl. Paruuli. f. Paruuli qui sine etate rōnabili sunt: nō cogātur iurare. Ratio est qz cū etas sua nō sit rōnabilis. i. p̄fecte vtēs rōne nō indicabit p̄fecte an v̄z vel falsus sit id qd iurat. Et sic erit facilitas ad periuriū. Etiā qz pueri nō possunt exhibē reuerētia debitā iuramēto: qz nemo p̄t exhibē reuerētia ei⁹ ius dignitatē n̄ agnoscit cū reuerētia exhibeat. pp excellētia sed puuli nō possunt cognoscē excellētia iuramētū: nec qmō deus honoraf obseruādo iuramētū: et quō iniuriā recipit nō obseruādo: iō nō debēt iurare: sicut etiā nō debēt suscipē eū charitātia qz nō p̄t cognoscē aliquā dignitatē istius spūalis cibi. Et tñ q māducat dz diuidicare corp⁹ dñi. i. distinguē illū ab alijs cibis nō tenēdo illud in eadē reputatiōe in qua tenētur aliq̄ cibi. Prima corin. xj. Hoc aut pueri nō possunt: iō peccat qui eis dat euchia in etate illa in qua de ea nihil discernē p̄t. Ita q̄ de iuramēto: qz puuli nesciūt qd vident: sicut dz. c. de fal. mo. l. j. Determinaf aut etas in qua nō debeat iuramentū a pueris exigī. f. ante q̄rtūdecimū annū. 22. q. v. ca. Pueri f. Pueri ante q̄ttuordecim annos nō cogant iurare. Si tñ pueri qui sunt citra q̄rtūdecimū iurauerit si sunt doli capaces: et falsus iurauerint de eo qd sciūt falsus eē piuri sunt sic si sunt adulti: lz nō sunt equalr increpabiles. Si aut spōte iuret asserēdo aliqd peccat nisi forte sint ifra etate doli capace in qua nullū p̄ctm eē p̄t. Nā cū de iure iur. a pueris nō liceat iuramentū accipi nec eē ipis lz spōte iurare qz eadē cā vtrobiz est: si tñ falsū iurāt piuri sunt qñ sūt doli capaces eē de delictis puerorū. c. Pueris. Et dicit q in pueris grādiusculis p̄ctā sunt iter q̄ ponit ibi piuriū. Et vocant pueri grādiusculi q sup se p̄tēniū sunt et ifra q̄rtūdecimū ita q̄ sint actualr doli capaces. Si aut sit iuramētū sit iuramētū pmissoriū: aut est de reb⁹ q̄ p̄tinēt ad se ipm vel de eis q̄ p̄tinēt ad aliquā administratiōē vt dare pecuniā in elemosinā et filia. Si p̄ mō iuramentū pueri obligat ip̄s si sit pueriā sui cōpos ita q̄ intelligat id qd iurat vt si iuret itrare religionē vl aliqd aliō qd p̄tinet ad deū. Nā p̄ in hō nō pōt eū ipedire: qz sui iuris est. Si tñ puer iuraret ad facē qd p̄tinet ad p̄sonā suā p qd nō exeat p̄tātē p̄nā et p hō p̄iudicet p̄tātē p̄tātū nō tenet iuramētū. Sz p̄t p̄t ifirmare illud vt si iuret manē cū aliq̄ alio eē p̄tātē p̄tis vel h̄te aliq̄e modū viuēdi vl operādi q displiceat p̄t. Et idē est de puella p̄stituta in p̄tātē p̄tis. 22. q. v. c. pueri. f. Puella si in puerili etate sita in domo p̄tis illo nesciēte se iuramēto cōstringerit et p̄t ei⁹ vt audierit statiz p̄dixerit vota ei⁹ et iuramēta irrita erūt. Denog aut puerorū et puellarū in p̄tātē p̄tis an valeat et quō et qñ valēt dictū ē Num. 30. Si aut puer iurauerit aliqd qd p̄tinet ad administratiōē pecunie iuramentū non tenet qz in etate illa puer nullā hz administratiōē pecunie qz ē totalr sub p̄tātē p̄tis: iō nō se p̄t obligare: peccat tñ iurādo id ad qd nō se pōt obligare. De piuris aut dōz q̄ excludunt a iuramēto. f. q in iudicio nō recipiunt in testes. 22. q. 5. c. puuli. Hoc aut ē in iuramēto ne ei deferat pp suā idignitatē. Si tamē deferat tenet iurare v̄z alias piur⁹ est. Etiā iurare potest i assertorijs sponte p̄stituta. Idē in p̄missorijs. Nam

sex modis iuramentum vergit in exitum deteriores

Opinio quidam p̄tō

2. rō.

3. rō.

Rūdef ad q̄sitū q̄onīs In iuramēto duo sunt p̄siderāda Primum

Rcōm B

De iuramēto puerorū

aliqui dōt iuramentū p̄tātē p̄tis

D

De piuris

**F** Primū q  
iurās sit ie  
iunus.

Nam in his non est differentia aliqua inter eum et alios non periueros. De tempore prestandi iuramenta dicendum quod duplex tempus observatur: unum est respectu hominis. scilicet quod sunt ieiunia: aliud respectu ipsiusmet temporis. scilicet quod ieiuniorum vel quibusdam alijs temporibus non prestent iuramenta. De primo patet ex de testibus. c. Placuit: r. 3. l. e. di. 39. in fine. Nam pertinet ad reverentiam iuramenti quod a ieiunio prestat et quod ad adiuvant ad unum de comitibus iuramenti. scilicet ad iudicium. i. discretionem: quod discretio est de singulis rebus: melius iudicat homo ieiunio quam quod saturatus est. Item tunc est de honestate. 22. q. 5. c. honestus. scilicet honestus videtur ut quod in scis audet iurare homo ieiunio faciat cum omni honestate et timore dei. Nunc tamen omni tempore prestant iuramenta ante cibum et post cibum. Item quod dicitur est de iuramento prestando a ieiunio intelligitur solus de assertorio quod prestat in iudicio vel in scriptis aut in eis quod pertinet aliquid modo ad lites. Secundo autem in iuramentis assertorijs voluntarijs et in promissorijs: quod est de honestate non regitur aliquid tempore determinatum: et patet quod iura in his casu loquuntur de illis quod prestat iuramentum sine accedunt ad iurandum quod significat non esse spontaneum iuramentum sed prestatum aucte iudicis siue ex necessitate aliquid iter partes. **C** De 2o. scilicet quomodo iuramentum prohibetur ex conditione temporis: dicitur quod diebus dominicis iuramentum prestari non debet nec potest exigi nisi forte ex causa necessitatis vel pace reformanda vel servanda: ex de ferijs. c. Oes dies: et per fidei et per obedientiam talis necessitatis: ex de elec. c. Significasti. **C** Alia et erat tempora antiqua in quibus non licebat iurare. scilicet a septuagesima usque ad octavam pasche: et ab adventu domini usque ad ephias: et in ieiunijs quatuor temporibus: et in letanijs maioribus: et in diebus rogationum: vel per 22. q. 5. c. Decrevit: et 1o est quod istud intelligitur de iuramentis quod prestat in iudicio. Et tamen temporibus istis non licebat iudicia facere. xv. q. 3. c. i. r. 7. Item nec licebat iuramenta prestari. Item tamen ista sublatum est per consuetudinem prescriptam ut dicitur in c. Decrevit. Totum tamen non pertinet ad iuramenta assertoria spontanea et promissoria quibus tempore fieri possunt: dum tamen alia in se sunt licita. Diebus et dominicis iuramenta ad confirmationem actuum prestari non debent: eo quod non 15 illa die contractus facere: quod non 15 mercari nec vendere: ex de ferijs. c. Oes dies. scilicet quod in diebus dominicis mercatum non fiat. Si tamen sit aliquid contra honestatis vel per quod die dominica fieri possit: poterunt iuramenta prestari ad confirmationem actuum: quod quoniam aliquid committit vel precedit processa sunt omnia illa sine quibus non fieri non potest. Et ita est de iuramentis respectu actuum: quod prestat iuramenta firmitates accipiunt. Et ob hoc quod per omni die prestat per omni licitum est quibus die iuramenta prestari per consuetudinem licitum in decem. c. oes dies. Ita ergo de ceteris scripturis licitis. Maxime quod dicitur ibi nec sacra nisi per pace vel alia necessitate prestent. Et tamen quod honestum et pius est prestat intelligi nomine necessitatis: et maxime quoniam non possunt ista ita bene fieri alijs diebus sic die dominico. **C** De dignitate personarum: dicitur quod sacerdotes prohibent iurare per dignitates suas quod eis credi sic iuramento. Et ideo quoniam de veritate debent rident loco iuramenti interrogabunt alio modo. scilicet per sanctam psecrationem. i. per ordines suos sacros an velle sit vel velle dicat de eo quod petit: et 22. q. 5. dicitur quod nullus ex ecclesiastico ordine cuiquam laico sup scilicet evangelia iurare presumat sed simpliciter cum veritate et pietate dicat est aut non. In. c. nullus ex ecclesiastico. Per hoc tamen non debet intelligi quod nullo modo liceat iurare. Quod non solum clericis sed et monachis iurare licet quoniam subest aliquid necessitas et potissime in causis monasterij sui et ubi non habent alij testes: ex de iure iur. c. Et si christus. §. vlti. Clericis autem secularibus facilius iurare permittitur quam monachis: quia magis sunt de seculo quam monachi. Et tamen non 15 iurare ita facilius sic laicis nec debent ad hoc cogi et maxime in rebus temporalibus in quibus sine magna necessitate iurare non debent. In spiritualibus autem negocijs quoniam est aliquid utilitas vel necessitas iurare eis licitum est. Quod est in solemnitatibus in quibus alii non recipiunt iuramenta licet recipi iuramenta per hys rebus. **C** Ad 3m dicitur quod prohibitio sit iurandi tam per personam quam per tempus et maxime per personam: et licet confirmare deum suum unicuique est bonum. Quidam tamen prohibent tam a dicendo quam a confirmando per eorum defectum quod tales sunt ut per eorum deum res iurate non sufficiunt firmantur et sic sunt puuli et piuri. Quidam autem sunt qui rudi dicta ita debent esse certa ut confirmatione non egeant et illi debent iurare non debent sic sunt sacerdotes ut deum est. **C** Ad 2m dicitur quod nihil prohibet aliquid tolli et fieri ex causis temporibus. Nam super habundantia et defectu tria sunt et tamen per vtriusque peccat: ut per 2. Ethel. Et sic aliquid prohibent iurare quod sunt maioris auctoritatis quam ut eos iurare deceat sic sunt sacerdotes. Alij sunt autem minoris auctoritatis quam ut eorum iuramento prestat ut sunt puuli et piuri. **C** Ad 3m dicitur quod iuramentum angeli non fuit introductum per defectibilitates dictorum suorum ut per iuramentum confirmarentur quod sine iuramento statim est dicto angelorum bonorum quod certum est eos non posse men-

tiri cum sint beati: et ideo non possint peccare. Sed introducit iuramentum ad ostendendum infallibile et immutabile dei dispositionem super dictum. n. angeli non est magis certum cum iuramento quam sine iuramento. Quod tamen deum humana iurata habent certiora quam non iurata: ita et nos cum audimus aliquid ab angelis iuramento firmatum illud certius reputamus quam cum iuratum non est. Et quod deus iterum vult de aliquo revelatis nobis per angelos huiusmodi spales certitudines facit quod angeli iurent super illis. Et ita fuit in presenti. Ex ista eadem ratione aliquid de iurat. Nam de verbo dei nullus dubitat esse certissimum. Et tamen interdum iurat et interdum non. Iuravit. n. super benedictione abrahe Gen. 22. et super christi sacerdotio: ps. 199. In alijs autem coram non iurat. Iuravit tamen super regno domini quod continuaretur in posteris eius. ps. 88. 131. Iuravit dominus david etc. de fructu veteris tui ponam super sedem tuam. Hoc autem facit deo quoniam vult aliquid verbum suum esse certissimum ita ut nullo modo credat esse mutandum quod interdum de permittit aliquid que intelliguntur secundum conditionem eorum quod permittit siue in bonum siue in malum et mutata conditione eorum mutat promissio vel comminatio. Jere. 18. Nunc autem quoniam iurat ut credat quod nullo modo promissiones tales mutabunt confirmat eas iuramento. Sic inuit ad Heb. 6. In quo habundantius deo volens ostendere pollicitationis hereditatem immobilitatem prelium sui iterposuit iusurandum: ut per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri deus fortissimum solatium habeamus. De hys sanctus Tho. 2. 2. q. 89. arti. vltimo.

**Q**ue conditiones in iuramentis intelliguntur. **Q. CCLXV.**  
**Q**ueritur de iuramentis quod conditiones in eis subintelliguntur. **C** Dom quod ut supra habitum est iuramentum est duplex. scilicet assertorium et promissorium in assertorijs nulla conditio subintelligitur. Ratione est quod conditio apponitur vel subintelligitur in alijs rebus stante conditio vel non stante fiat res vel non fiat. Et sic conditio est per eis quod sunt in parte nostra. Preteritum autem et presentis de quibus est iuramentum assertorium non sunt in parte nostra: ideo circa illa nulla conditio potest apponi nec subintelligi. In promissorijs autem aliquid de futuro permittit quod in parte nostra est. Et ideo sic potest expressis conditio apponi: et secundum illa debet iuramentum fieri vel non servari ita prestat subintelligi aliquid conditiones de iure etiam si non exprimentur quod non extantibus non stat iuramentum. **C** Prima est quod in omni iuramento debet intelligi si deo placuerit: et si deo coefferit xxij. q. ij. c. Btius. §. j. Et ob hoc excusat beatus Paulus qui permittens venire in hispaniam non venit. scilicet quod non potuit vel de non permittit. e. c. Et intelligitur si deo placuerit dupliciter id est si expresse non vetuerit vel si tacite non impediuerit. **C** De primo patet quod quod nos permiserimus si deus contrarium iubeat non est dubium quin teneamur obedire sibi. **C** De 2o si ipse nos impedit quod quicquid homo contra agere aliquid et non proaleat efficere debet intelligere quod voluntas dei est quod non faciat et quod ipse eum impedit. Item non solum debet intelligi conditio ista in iuramentis et promissorijs sed etiam debet exprimi vnde Jac. 4. increpant illi quod dicunt aliquid se facturos et non dicuntur si deus voluerit. scilicet. Ecce nunc dicitis hodie aut crastino ibimus in illa civitate: et faciemus ibi annu et mercabimur et lucrum faciemus qui ignoratis quod sit nobis in crastinum. Item subdit ibi. Dicatis si dominus voluerit faciemus hoc aut illud. Et sub ista conditio etiam intelligitur si iuras supuixerit quod alias iuramentum impleri non potest. Et istud etiam dicit Jacobus exprimentum. scilicet dicatis si dominus voluerit: et si vixerimus faciemus hoc aut illud. **C** Alia conditio est si pape placuerit. In omni iuramento auctoritas pape intelligitur excepta. scilicet quod si ipse voluerit infringere quod non tenebit: extra de iure iur. c. Venietis. §. j. Potest autem papa relaxare iuramentum ad tempus vel remittere in perpetuum ita ut nullo modo servetur: et nihil loco servationis iuramenti succedat: extra de iure iur. c. Si vero: r. c. Uerum: r. c. Ea te. Ratio est quod papa est supremus ecclesie hierarcha et pertinet ad eum disponere de omnibus negocijs vniuersalis ecclesie id est de negocijs particularium personarum que sunt partes ecclesie vniuersalis. Et quod iuramentum alicuius etiam si absolute bonum sit et proficiat obseruatione eius ipsi poterit esse quod alijs partibus ecclesie noceat vel quod vtilius sit aliud fieri quam illud quod iuratum est conueniens fuit quod papa haberet potestates ad solvendum omnia iuramenta quatuorquod licita sunt. Si tamen nulla omnino causa subsit ex parte persone iurantis nec ex parte alicuius alterius: quare debeat fieri mutatio licet possit papa iuramentum dissolvere non est satis securus in conscientia ille qui talem absolutionem procuravit. Quomodo tamen papa dispensare possit in iuramentis dictum est supra. q. 263. **C** Alia conditio est si res in eo statu permanserit. Si. n. q. de posuit penes me gladium vel acinor dicit

**B**

**D** De dignitate personarum iurantium.

**3** Ad 3m ar.

**2** Ad 2m ar.

**2** Ad 3m ar.

**R**ider ad qm qonis.

**B** 3o conditio iura.

**D**

Janit & iuravi reddē sibi quicūque petet si versus in furore pe-  
 rat nō teneor dare ne se ipm occidat vel aliū. 22. q. 2. c. Ne qd  
 & argu. ff. de solu. l. lū. q. s. Et istud rōnabilr subintelligit qd  
 in pmissione gñali nō intelligunt ea que qs in spē nō eēt ve-  
 rifimilit. cessurus. Et tñ si deponeret qs apud me gladius: &  
 peteret qd ego sibi iurare illū reddē quicūque peteret etiam si  
 eēt in furore ego nō iurare qd iuramētū eēt illicitum: qd erat  
 manifeste de malo. Jō ēt nūc nō tenet gñalr pstituz. **Alia**  
 est qd ille cui pstat iuramētū fidē nō fallat. Si qs eni mihi  
 iuravit dare cētū: & qd ego sibi darē aliqd qd etiā ego iuravi  
 si ille frangit mihi fidē nō teneor sibi servare iuramētū. **Ex**  
**de iure iurā. c. Peruenit. z. c. Sicut.** **Alia** est si qd pmittit  
 fut sub spē future numeratōis: vt si ego cōposui cū aliquo  
 daret mihi centū z ante qd pecuniā traderet numeratas ego  
 iuravi ei reddē cētū ad diē certū si pecuniā postea nō tradat  
 nō teneor ad iuramētū servādū. **C. de nō nu. pecu. l. indubita**  
**ti.** **Alia** est qd itelligit auctitas iudicis excepta. s. nisi ipe cō  
 trariū iubeat: vt iuravi alicui dare certā pecuniā ad certū tē  
 pus itelligit nisi index vetet illo tpe dare: **ff. de cēs. c. Signi**  
**ficavit: z. ff. qui satisfare cogant. l. vlti.** Non tñ pōt index tol  
 lere iuramētū in totū qz hoc ad solū papā ptinet si iuramen-  
 tum licitū est. **Pōt tñ mutare tps puctū vel iurātū qz p b nō**  
**perit ius qstū alicui ex iuramēto.** **Alia** est. s. si sequat finis  
 ad quē res pmittit: vt si iuravi dare dotes alicui itelligitur si  
 nuptie sequute fuerint. **ff. de iure dotiū. l. stipulationes.** Nam  
 vir nō dotat mulierē nisi vt accipiat eas in vxorē. **Alia** est  
 qd si iuravi alicui obedire sp vel tota vita z iuro ei tāquā epō  
 vel regi si deponat vel deportet nō teneor obedire ei. Et hoc  
 reddit ad illud qd supra dicebat. s. qd res nō manet in eodez  
 statu. Naz ego nō iuravi obedire isti tanqz hoi sed tanqz re-  
 gi vel epō. Sic etiā si aliqz iuravit obedire dño suo nō tenet  
 qd diu est excoicatus ex iuramēto. **Jdē si efficiat hētīc<sup>o</sup> vl<sup>o</sup>**  
**in fidelis. is. q. 6. c. Alius: z duob<sup>o</sup>. c. seqntib<sup>o</sup>.** Et ex de heretic  
 c. vlti. z de penis. c. vlti. Eodem mō si aliqz iurat mihi tanqz  
 epō solvere certā pecuniā si fuero depositus nō manet mihi  
 obligat<sup>o</sup>: qd vez est nisi fuerit vā pecuniā in vtilitate ecclesie  
 vt inuit. is. q. 6. c. Alius. **Alia** est qd iustū iperef: vt si qd iu-  
 ravit stare mādatis alicui<sup>o</sup> p satisfactōe iniurie illate sibi vl  
 suis. Nam itelligit nisi pceperit iniustū vel illicitū: aut ipoffi  
 bile. qd ēt lex ad hoc nō possit obligare qto magis iuramen-  
 tum. Nam lex nō obligat nec est lex nisi fuerit iusta honesta  
 possibilis di. 4. c. Erit aut lex. Iuramētū aut minus obligat qz  
 lex qz lex tollit iuramētū etiā si sit posterior: vt si iuravi aliqd  
 qd nō erat lege phibitū: z supueniat lex phibēs nō teneor p  
 iuramētū imo nō lz illud obseruare. **Iuramētū aut factuz**  
**legē siue scient siue ignorāter nūqz tenet. Lex tñ nō pōt obli**  
**gare ad iniustū nec ad ipossibile: vt dictuz est. qd a fortiori nec**  
**iuramētū. Et sic si iubeat vrate iuramēti iste aliqd irōnabile**  
**nō tenet ad illū. Naz tale qle nō eēm iuraturus in spē nō ob**  
**ligor facē ex iuramēto generalr pstito. extra de iure iurā. ca.**  
**Veniēs. z. c. Quintanallis.** Itē si qs iuravit alteri dare vinū  
 vel bladū p eo qd recepit itelligit qd sit eiusdē bonitaz. Unde  
 nō poterit dari nouū p veteri. ff. si certū petat. l. cū qd: z de v  
 bo. obli. l. triticū. **Itē si iuro dare tibi filiā meā vel sororē in**  
**vxorē itelligit qd bona fide laborabo vt eaz hēas. Nec. n. ad**  
**aliud obligor cū alienū factū pisse pmittē nō possiz. Institu.**  
**de inutili stipu. §. Si qs aliū. Et extra de spō. Ex lris.** **Itē**  
**si iuro alicui solvē pecuniā subintelligit nisi ab hoc iuramēto**  
**fuero absolut<sup>o</sup>. Itē si iuro alicui fidelitate servare vel qd nō**  
**sim p ipm itelligit qd nō pcure q vitā vel mēbzuz pdat vel**  
**terrā suā: possum tñ defendē me z ppinquos meos vl agē p**  
**hīs p ipm ex de iure iurā. c. Petitio. Similes. n. pditiones so-**  
**lēt itelligi de iure: vt. s. nisi neccitas in pūri iducat: vel nisi im-**  
**possibilitas supueniat: qz nūqz dī aliqz violator iuramēti ni**  
**si qñ spēte p venit. Qñ aut aliqz istaz pditionū intercide-**  
**rit iurans non tenet servare iuramētū nec indiget aliqz di-**  
**spensatione super hoc sed iure suo pōt cōtra venire.**

**An liceat iurare per creaturas. Q. CCLXVI.**  
**Queritur** de illis p q iurādū ē: z an liceat iurare  
 p creaturas. **Dicit** qdā q nō: quia  
 dī lra nō iurare oio nec p celū nec p terrā. Qd exponēs hic  
 ro. dicit. **Cōsidera** q b saluator nō p deū iurare vetuit lz p ce-  
 lū: z terrā. 22. q. j. c. **Cōsidera** q p creaturā nō est iurādū. **Itē**  
 pena nō dat alicui nisi p culpa z tñ iurās p creaturas puni-  
 tur. 22. q. j. c. **Clericū. s. Clericūz** p creaturas iurante acerrime

obiurgādū. Si aut pstitit in vitio excoicādū. **Itē** iuramē-  
 tū est act<sup>o</sup> latrice vt onūz c. s. q. 257. **Latria** tñ soli deo exhibē  
 da est pce. c. Et deut. 6. z ad Ro. j. §. nō lz iurare p creaturas  
**Itē** de<sup>o</sup> vetuit iurari p noia idolorū exo. 23. idola tñ creatu-  
 re qdā sunt qz p creaturas iurari nō lz. **Itē** ad hebreos. 6.  
 dī hoies p maiorē suū iurāt: nulla tñ creatura in se nec rela-  
 ta ad deū est maior hoie icorporalib<sup>o</sup> q nō lz iurari p corpo-  
 ralia. **Itē** si iuramētū p creaturā eēt licitū in qstū de<sup>o</sup> in ea  
 relucet eēt magis licitū iurare p celū qz p euāgelii: qd falsuz  
 est qz celū ē creatura nobillor. **Itē** hō ē excellētor creatu-  
 ris corpeis q maxie eēt iurādū p hoiez plusqz p euāgelii z  
 cruce qd falsuz ē. **Itē** nō pōt pfirmari aliqd p id qd nihil ē:  
 qz creatura vanitati subdita ē ad. Ro. 8. §. nō dī iurari p crea-  
 turā. **Itē** qzuis fruedū ē deo vt in se psideat z in creatu-  
 ra psideat: lz nō p creaturā. **Itē** glo. dicit hic q puulus  
 fuit cessus iurare p deū ne iuraret p creaturas sicut dictū ē  
 imolare victimas deo ne idolis imolaret: s. nūqz licuit idolis  
 imolare q nec iurare p creaturas. **Itē** nullus ē testis suffi-  
 ciēs vitaz nisi q illā nouit: s. nemo nouit oia nisi de<sup>o</sup> nec etiā  
 co: iurāqz nisi ipe: qz p nullū nisi p eū iurādū est. **Dōz** qz iu-  
 ramētū lz fm se nō sit appetēdū qz itroducit pp qndā huma-  
 nā ifirmitatē. s. incredulitatē tñ qñ iurādū est p deū iurari dī z  
 nō p aliqd aliū. **Pōt** tñ interdū sine pce iurari p creaturas.  
**Pro** quo sciēdū q iuramētū est duplex: qd dāz ē p simpli-  
 cē attestatiōe inquātū. s. diuinū testimoniū iuocat. **Aliū**  
 aut ē p execrationē. **Primū** at inicit diuine vitati sic fides  
 est. n. fides pncipalr de deo: z p se qz ipe ē ipa veritas q obz  
 fidei. **Secundario** at fides ē de ipis creaturis in qb<sup>o</sup> dei vi-  
 tas relucet. Sic at z iuramētū. Nā firmitas q ē in iuramēto  
 hētur ex reuerētia z vitate diuina inqstū putam<sup>o</sup> q iuocato  
 noie dñi nemo aueret falsuz dicē. Iuramētū ē pncipalr re-  
 ferē ad ipm deū cuius testimoniū iuocat. **Scdario** autē assu-  
 munt ad iuramētū aliq creature nō fm se lz inqstū in eis vi-  
 uina vtrus manifestat. Et ita iuramus p euāgelium qz p illū  
 nobis vitas diuina inotescit. Iuramus etiā p scōs defunctos  
 qui hāc vitatē diuinā manifestauerūt crediderūt: z obserua-  
 uerūt. **Alī<sup>o</sup> modū** ē iurādū p execrationē q vocat grauis  
 simus. 3. sen. di. 39. §. qz in eo grauiā nob iprecamus. Nā iurās  
 iprecat sibi mala si vez nō ē qd iurat. **Itē** iura<sup>m</sup> fit ppe p crea-  
 turas qz sp creatura expmit: nom at dñi nō sp: z expmit crea-  
 tura vt in ea iudiciū dñi exerceat: si nō ē vez qd iurare. Et  
 sic solz hō p caput suū iurare vl p vitā filz sui: vl p aliqz aliā  
 rē quā diligit. Sicut aply iuravit p aiaz suā. 2. cor. j. di. **Testē**  
 deū inuoco in aiam meā. i. inuoco deū testē vitaz: z q ipse de-  
 struat aiaz meā si nō est vez qd assero. Sic etiā ioseph iura-  
 uit p salutē pharaonis **Sen. 42. Qd** poterat itelligi p modū  
 attestatiōis inqstū i pharaonē (q erat pnceps) spāl<sup>r</sup> refugit  
 bat diuina excellētia: vel p modū execrationis. s. p salutē phar-  
 aonis. i. deus destruat salutē pharaonis si nō est vez qd di-  
 co. Sic dī. 3. sen. di. 39. **Magis** tñ vī intelligēdū p modū sim-  
 plicis attestatiōis qz ioseph nō aueret impcari mala phara-  
 oni. **Dō** m qz p creaturā interdū iurare licitū est: qz licz  
 iuramētū magis deberet fieri in noie solius dei vt ei exhibe-  
 retur iste honor: si tñ fiat iuramētū p creaturas referēdo eas  
 in deū inqstū relucet in eis aliq modū diuina bonitas vel inq-  
 stū subijctim<sup>o</sup> eas diuine ptati vt exerceat i eas iudiciū honor  
 qdā dei ē: iō licitū erit iuramētū sic fieri dūz tñ al res iurata  
 nō sit mala. **Si** aut qs iurādō itēdat honorē dare ipi crea-  
 ture: p quā iurat qsi ad eā reducēs pfirmatiōē vitaz sue at-  
 tribuit creature vitatē ifallibilē qd ē ei attribūē deitātē: z sic  
 est spēs idolatrie iurare talr p creaturas. **Ista** at fuit cā spā-  
 lit<sup>r</sup> qre de<sup>o</sup> vetuit p creaturas iurare. s. ne honorificētia crea-  
 toris ad creaturā trāsserat: vt pē ex de iure iurā. c. Et si xpus.  
**Alī<sup>o</sup> posset** dici q creatura pōt psideari duplr vl i se vel abso-  
 lute: z sic nō lz p ea iurare: vl i cōparatiōe ad creatorē: z sic lz  
 ex iusta cā. **In** se at pōt psideari creatura duplr: vl qstuz ad  
 pditiones nobiles. Et ide nascit rei vltra modū debitū venera-  
 tio: vl qstū ad pditiones igbiles: z ide orit qdā cōtēpt<sup>o</sup> iuramē-  
 ti facti p creaturā. Et qz vtrūqz malū ē pp has duas rōnes p-  
 hibet iurari p creaturā in se cōsideratā siue eam venerando  
 siue cōtēnēdo. Unde glo. dicit hic non iuremur p creaturas  
 vt eas veneremur vltra modū: nec iurem<sup>o</sup> p eas vt viles esti-  
 memus. **In** cōparatiōe ad creatorē pōt creatura duplr consi-  
 derari. s. vel inqstū ille autor ē z psideat: z sic iurat per crea-  
 torē in ea psideatē eū testē iuocādo: vel in quantum conser-  
 uator

3. rō  
 4. rō  
 5. rō  
 6. rō  
 7. rō  
 8. rō  
 9. rō  
 10. rō  
 11. rō

Rūdet ad  
 qstū qōnis

Opinio  
 qūdā  
 3. rō  
 2. rō

uato: est: z sic iurat per creaturā utilitatē nobis ex ea pueniētē deo obllgādo. Ut si mētūmur: q nos puniat. Et isti duo bus modis iurat pueniēter p creaturā. s. p ptestationē z exerationē vt supra dictū est. Ad p<sup>m</sup> dōm q de nō phibuit iurare per creaturas q si malū sit qn per eas iurat: s. qz ille q iurat solet exhibē reuerētia ei p quē iurat. Et qz talis reuerētia qlis p iuramētū exhibet ad solū deū ptnet phibuit de<sup>o</sup> per creaturā iurare. Nō eni vetat de<sup>o</sup> exhibē honorē aliquēz creature cū iubeat honorari parētes expo. 20. z deu. 5. Senes etiā z oēm caniciem lēuiti. 19. Corā capite cano. surge: z honora psonaz senis. Reges qz z pncipes. j. Pe. 2. Deū time. Regē honorificate z gnatr oēs hoies ad Ro. 12. Honorē inuicē pueniētes. Sed vetat honorē diuinū exhiberi creatu re. C In iuramēto aut diuin<sup>o</sup> honorē exhibet qz ibi vitas de q dubiū est pfirmat. Primo p iocationē nois illi<sup>o</sup> per qd iuramus. Et significat q sit vitas infallibilis in re per quā iuram<sup>o</sup> z id dicta nra defectibilia p illā cōtestamur: vitas at infallibili nō est nisi in deo: etiā qn iuramus p aliqd tāts reuerētiaz exhibem<sup>o</sup> illi rei q iuocato noie ei<sup>o</sup> nō auderemus falsuz dicere. Talē tñ reuerētia nulli creature exhiberi puenit: qz ista est sūma reuerētia. Un idolatria qdā est sic iurando. Et p qz iuramētū est act<sup>o</sup> latrīe vt oñsuz ē sup. 23. q. 25. s. q si qs circa iuramētū peccauerit iurādo p eū p quē nō dz in idolatria icidit: qz idolatria opponit latrīe sic iustitia iniustitie. Et h est qn p catur ex pte ei<sup>o</sup> cui honor iste exhibēdus est. Nam vocat iste honor latrīa inquātū est qdā seruit<sup>o</sup> deo exhibita in rōne generalis domini. Si q ad alterū trāserat est idolatria. Et qa idolatria est viciū maxime phibitū de<sup>o</sup> phibuit valde iurare p creaturas. Cū aut tollat iste respect<sup>o</sup> ita q nō dem<sup>o</sup> eis tales honorē s referamus eas in deū nō ē periculū iurare p creaturas lz meli<sup>o</sup> est qn iurādū est p deū iurare. Sic dicit Dier. sup math. q saluator nō per deū iurare phibuit s p celuz z terrā: z per hierlm: z p caput tuū. hāc eni p elemēta iurādi pessimā p̄suetudinē sp hre iudei noscūtur. Ad 2<sup>m</sup> dōm q cleric<sup>o</sup> q iurat p creaturas aio deferēdi sibi aliqūē honorē peccat grauitē. Et iō p̄ crepat per suū p̄latū: deide si nō de sistit excōicaf: z ēt si laic<sup>o</sup> fuerit excōicaf. 22. q. j. c. clerico: z. c. Si qs per capillū. Si aut iuraret p creaturā nō itendēdo ali quē honorē ei tribuē nō puniret: nisi forte b duceret in p̄suetudinē. Clerici tñ spāl<sup>o</sup> debent b vitare: qz ad eos ptnet honorē deo magis exhibē qz ceteris: z abstinē nō solū a malis sed et ab eis qui hnt spēm malī vel hie pnt. Et ita nō lz clericō iurare p creaturas qz spēm qndā malī hz nisi sint ille creature per qz de iure pōt iurari vt per crucē: z p euāgelia: z si milia: ex de iure iu. c. Et si xps in glo. z dicit. j. de eis. Ad 3<sup>m</sup> dōm q cult<sup>o</sup> latrīe exhibet ei cui<sup>o</sup> testimoniu iuocaf p iuramētū. Et iō siue iuret exp̄sse p deū siue per creaturā semp honorē testificatiōis in solū deū referēdus est: z solū sūt nomi nāde creature in iuramēto in qstū in eis relucet diuina vitas z excellētia: z ita ad deū referim<sup>o</sup>. Si qs aut per creaturā iurat ei totū honorē testificatiōis exhibēs nō referēdo ad deū actualr nec hitualr idolatriā cōmittit: trāserendo honorē dei in creaturā. Et h<sup>o</sup> nō lz iurare per creaturā. Ad 4. dōm q per idola vetitū est iuramētū. Qz qui per illa iurat il lis honorē tanqz dñs ipēdit. Et iō iurare p idola sp est malū. Iurare aut p alias creaturas aliqñ licitū ē qz bona itētiōe fieri pōt. De hys scūs Tho. 2. 2. q. 89. ar. 6. Ad 5. dō q siue iuramēto noie de<sup>o</sup> siue creatura sp p deū iurat. Cū q hō iurat per creaturā aliqñ lz illa nō sit melior hōie: est tñ de<sup>o</sup> melior hōie per quē iurat iurādo p quācūqz creaturā. Ad 6. dōm q de<sup>o</sup> magis relucet in celo vt effect<sup>o</sup> in cā. Magis tñ relucet in euāgelio vt signatū in signo. Maior est tñ manifestatio signati in signo qz effect<sup>o</sup> in cā: cū signū ex nā sua sit ad altez signū: non aut est sic de celo. Et qz nulla creatura est q aptius declaret deū qz euāgelio cū ibi sit qd xps egerit z docuerit magis iuramus per euāgelia qz per alias creaturas. Ad 7. dōm q fm vitatē magis deus relucet in hōie qz in euāgelio vel cruce. Nā ista sunt pp hoies. Magis tñ de<sup>o</sup> relucet in istis fm aprā significatiōe qz ista solū p̄siderant vt signa: hō aut vt ens nāle z nō vt signū. Ad 8. dō q creatura in se vanitas est: sed vt est qdā vestigiū creatoris est qdam vitas. Ad 9. dōm q nō est simile de fruitiōe z iuratiōe qz iuramētū est ad p̄firmationē z manifestatiōē veritatis z qz diuina veritas inotescit nobis per creaturā lz iurare p creaturā: vt in ca. est deus. Fructio aut est de deo clare cogni

to z p̄ite. Hoc aut nō cōpetit deo put est in aliqua creatura sed put est in se ipso: ideo nō fruimur creatura sed deo solo. Ad 10<sup>m</sup> dōm q nō est simile oio. Qz iurare siue per deū siue per creaturā nō est de se malū: sacrificare aut idolis semper est malū. Erat tñ aliq̄ similitudo quia iurare p creaturas erat periculosuz simplicib<sup>o</sup> qui venerabatur eas. Jō vetitus erat illud iurare autes per deum erat permissum. Ad vltimum dicendū q etiam si per creaturā iuret semp iuratur p deum z ille nonit corda z omnia. An iuramentum factum per creaturas obliget ad seruādū. Questio. CCLXVII. Queritur an iuramentū factū per creaturas obliget ad seruādū. Dicit qdā q non qz obligatio in iuramēto sit pp reuerētia eius per quē iurat. Creature tñ nullius honoris sunt qui ad testificatiōē p̄tinent: q poterit iuramētū violari sine irreuerētia z cōsequē sine pctō. C dōm q iuramētū per creaturas p̄stitū obligat z obseruādū est. Nā iuramētū per creaturas sc̄m aliqñ est licitū: vt p̄cedēt. q. Et tñ si nō eēt seruandū nō soluz nō eēt licitū sed etiā nullū vigorē iuramenti hiet nec deberet vocari iuramentū q obligat ad seruādū ipm. C Itē iuramētū p̄stitū per creaturas etiā qn est illicite p̄stitū seruādū est. Ut si qs iurauit per idola tenet seruare: dum tñ nō sit malū qz promi sit vt ait aug. ad publicolā: q a fortiori iuramētū licite p̄stituz per creaturā obligabit. C Itē p̄ qz. j. 23. xps increpat phariseos z scribas qui dicebāt iuramētū tenere per qsdaz res: z non per alias dicētes: quicūqz iurauerit per templum dei nihil est. Qui aut iurauerit in auro tēpli dz. i. tenet seruare: stulti z ceci: qd est maius auz an tēplū qd sc̄tificat auz. q. d. Si iuramentum factum per aurum templi valet: a fortiori valebit iuramentum factū per templum quod maioris sanc̄tatis est. Etiā dz. Quicūqz iurauerit in altari nihil est z quicūqz iurauerit in dono qd est sup illud dz. i. obligat. Et increpat eos dicēs. Ceci qd est maius: donū: an altare: qd sc̄tificat donum q. d. Maius est altare qz donū qz donuz sc̄tificat per altare: z nō ecōtrario. Et sic xps inuit: q iuramētū sc̄m per istas creaturas valet: qz alias nō increparet iudeos dicētes obligari per vnū iuramētū z nō per aliud: sed diceret q nullū eoz teneret z increparet eos qz iurabāt aliquo mō p istas creaturas. Et tñ nō increpauit s solū abstulit erroz: eoz ne crederēt q teneret iuramentū sc̄m p auz tēpli. z nō p templū: z p donum altaris z nō per altare: qz innuit q oia ista iuramēta obligabāt. C Itē p̄ qz si qs iurat per deū tenet nisi rē malaz iuret. Qui tñ iurat per creaturā in qua ondī aliqua magnificētia vel honor dei iurat per deū: q obligat iuramentū sc̄m per creaturas. Qd p̄ qz. infra. 23. dixit xps. Qui iurat in altari iurat in eo z in oibus que sunt sup illud. Et qui iurat in tēplo iurat in illo z i eo qui hitat in ipo. Et qui iurat in celo iurat in throno dei z in eo qui sedet sup eū: q iurās per creaturam obligat qz deū iurat. C Itē ap̄s ad heb. 6. vult innuere q iuramētū factū per creaturā teneat. Nā iuramentū sc̄m p deū r̄ducit ad modū iuramēti sc̄i p creaturas dicēs q hoies iurāt p maiore suū: z ois p̄trouersie eoz finis ē iuramētū: de<sup>o</sup> at qz nullū maiore hūit p quē iuraret per se ipsū iurauit. Etiam dicit q sicut iuramentū p̄stitū iter hoies per maiore suuz est eis finis p̄trouersie ad p̄firmationē. i. confirmat oia dubia de qbus est cōtrouersia: ita de<sup>o</sup> volēs ondē q illō qd p̄mittebat manere deberet immobilr iurauit. Sicut ergo iuramētū dei dicit tenuisse ita iuramētū factū per creaturam inuit obligare. C Item extra de iure iurā. c. Et si xps dicit q per creaturā iurādū nō est. Si tñ iuret per eas seruandū est: dūmodo non sit illicitū qd iurat. Et allegat ibi auctoritates xpi. j. 23. f. Qui iurat in celo iurat in throno dei z in eo qui sedet super ipsuz. Etiā. xxi. q. j. dz q errabāt illi qui putaban t iuramentuz p̄stitū per creaturas nihil eē. s. hinc etiā: z. c. Si aliqua: z. c. habemus z. xxi. q. v. c. Ecce dico dz q qui iurat falsuz per lapidē piurus est. Et subditur cā. s. Un hoc dico q multi in b fallātur z putāt qz nihil est per qd iurāt z nō se crimine teneri periurū. Proius piurus es: qz per id qd sanctum non putas falsum iuras. Si tu illū sc̄m nō putas: sc̄m putat cui iuras. Non eni qn iuras: tibi aut lapidē sed pximo iuras homini. Juras ante lapidē s nunqz ante deū. q. d. Ante deū iuras z per deū. Et subdit pena. f. Nō te audit lapis loquentē: sed punit deus te fallentē. Et tñ si nō obligaret iuramentuz factū per creaturas nō puniretur violans illud: nec diceret iuramentū

b Ad p<sup>m</sup> ar.  
Ad 2. ar.  
Ad 3. ar.  
Ad 4. ar.  
Ad 6. ar.  
Ad 6. ar.  
Ad 7. ar.  
Ad 8. ar.  
Ad 9. ar.

S Ad 10<sup>m</sup>  
T Ad vlt.  
Opinio grūda rōvnica  
A p<sup>o</sup> rō.  
B 2. rō  
C 3. rō  
D 4. rō  
E 5. rō  
F 6. rō

7. rō

juramēti violator: ḡ obligat iuramētum p̄stitum p̄ creaturā. Itē aug. li. de s̄mo. do. in mōte. dicit q̄ x̄ps dixit nec p̄ celū nec p̄ terram zc. iudei non putabant se teneri ex iure iurando si p̄ ista iurassent. Ac si dicat Cū iuras p̄ celū aut terrā nō te arbitris nō dēre dño iusiurādū tuū: q̄ p̄ eū iurare p̄uinceris cui celū thronus est z terra scabellū. Tenet ḡ iuramētū factū p̄ creaturas: z piurus est q̄ nō obseruat illud: dū tñ iures res licitas. Ad ar̄m. dōm q̄ cū iuraf p̄ creaturā nō iuraf p̄ ea solā: s̄ p̄ deū iuraf cuius excellentia z veritas manifestat p̄ creaturā. Jō lz nō debeat reuerētia creature debet deo p̄ quē iuramus iurādo p̄ creaturā. Et dato q̄ iurādo p̄ creaturā nō putaret hō se iurare p̄ deū sed totalr in creaturā intēderet exhibēdo ei honorē iuramēti adhuc teneret iuramētū pp̄ p̄missionē iuramēto firmatā: q̄ et sine iura. obligaret p̄mittentem de lege nature.

Ad vni cus ar̄m

Opio q̄ rōdam p̄ rō.

2. rō.

R̄ndet ad q̄stū q̄ōnis.

An licitū sit iurare p̄ idola z demōes. Q̄o. CCLXVIII. Queritur An licitū sit iurare p̄ idola z p̄ demōes. Dicit q̄dā q̄ aliqui est licitū: q̄ sepe lz iurare p̄ creaturas: vt on̄sz est sup̄za. q. 266. idola aut creature sunt: q̄ sūt opa manuū hoīum. ps. iij. ḡ aliqui licebit iurare p̄ illa. Itē p̄ q̄ idolūz nihil est. p̄. corin. 8. Et iō et si qs comedat de cibis p̄secratis idolo nō peccat nisi forte credat se peccare vel scādalizet h̄scitias infirmoz. e. c. z. c. i. o. ḡ licebit aliqui iurare p̄ noia idoloz. Dōm q̄ iurare p̄ idola peccatū ē: q̄ exo. 23. de. vetuit dicēs. Per nomē externoz deoz nō iurabitur nec audietur ex ore v̄ro. Istud tñ p̄ceptūz nō est cerimoniale sed morale. Quia sicut nō colere idola morale ē z obligat oēs hoies ita nō iurare p̄ idola: q̄ iurare ē quēdā honorē exhibere ei p̄ quē iuraf vt dicit Jero. sup̄ math. f. Qui iurat p̄ aliqd: diligit aut venerat id p̄ quē iurat. Et tñ venerari idolū vel diligere illud p̄ctm̄ est: ḡ iurare p̄ idola ē p̄ctm̄. Ita dicit aug. ad publicolaz. Et h̄etur. 22. q. 9. c. Mouet te. vbi d̄r q̄ q̄ iurauit p̄ falsos deos bis peccauerit. s. q̄ iurauit p̄ illō p̄ quē iurare nō debebat. Itē q̄ iurat p̄ idolū aut exhibet ip̄s idolo reuerentiā iuramēti. putans in eo esse aliquā dignitatē pp̄ quā possit p̄ illud iurari sic p̄ deū iuramus q̄ ipse ē veritas infallibilis: aut nō exhibet idolo reuerentiā s̄ deo p̄ idolū itaq̄ p̄ creaturā quādā in q̄ manifestat dei virtus z iurat p̄ illō sicut p̄ alias creaturas iuramus. Si p̄mo mō idolatria gravis est: q̄ virtus deitatis. s. esse vitatē infallibilē attribuit idola. Si. 2. mō et peccatū est: lz nō egle q̄ deus detestatur idola z nō est p̄ueniēs creatura ip̄m idolū vt in eo representet diuina bonitas cū potius ponat vt offendiculū p̄ diuinū honorē: q̄ idola ab antiqs nō ponebant nisi vt d̄r z vt eis honorē qdā exhiberet. Jō p̄ idola iurādū nō est: q̄ q̄ p̄ illa iurat et si nullū honorē eis exhibeat videt illa honorare: q̄ saltez fauet eis cū p̄firmet p̄missionē suā inuocatis noib̄ eoz. Jō dōm q̄ oibus hoibus est p̄ctm̄ iurare p̄ idola z q̄ncūq̄ iurāt peccat: nisi forte nō esset iuramētū: s̄ magis illustio qdā ad irridēdū noia idoloz: q̄ tūc poterat fieri sine pctō mortali: lz nō sit bene factū. Iudei tñ vident magis peccare iurādo p̄ idola q̄ ceteri hoies eo q̄ ip̄s magis hoc p̄hibitus est q̄ de lege nālī eis z oibus hoibus simul hoc vetitū est. Et tñ i sup̄ eis sp̄āl̄r fuit vetitū detestari idola: z q̄ nullo mō iurarent p̄ ea z et q̄ nō noiarēt illa exo. 23. xp̄ianis aut nō est illi citū noiare idola q̄uis iurare p̄ ea sit illicitū eo q̄ ip̄s nō fit hoc sp̄āl̄r vetitū. Et p̄ 3. simile q̄ iudei peccabant mortalr si comederēt d̄ cibis p̄secratis idolo. exo. 34. vbi valde B p̄hibitu erat: xp̄ianus aut licitū est comedere de illis nisi forte p̄xim: scādalizēt inde: vel comedēs putet se peccare. p̄. chozin. 8. z. io. ḡ erit idē de iuramēto q̄ nō erit equale p̄ctm̄ in xp̄ia no z iudeo iurare p̄ idolū: licet p̄ accidens possit eē maius p̄ctm̄ xp̄iani iurantis p̄ idolūz pp̄ ingratitudinē cū p̄uertat honorē xp̄i ad idola. C Si aut q̄rat an iurare p̄ demōes sit p̄ctm̄: dōm q̄ et demones ab antiqs colebātur vt d̄r: z si iurabat p̄ eos iurabant q̄si p̄ deos. Jō erat p̄ctm̄. Et ita q̄cūq̄ nūc iuraret p̄ illos putādo illis inesse aliquā virtutē ad opandū aliqd p̄ter dei p̄missionē z in quātū sūt ministri eius peccaret mortalr q̄ vere esset idolatra z ita peccant oēs q̄ exhibent eis aliquas cerimonias honoris z inuocāt eos ad opa sua. Si aut qs nō putet demonē hēre virtutē aliquā sp̄ālem opandū nisi in quātū est dei minister: z recte credat q̄ de demone tenēdū est: si iurat p̄ demonē aut iurat solēniter z deliberate aut nō. Si p̄mo mō semp peccat mortalr: q̄ ex mō iurādū impendit ei qdā honorē cū p̄ inuocationē eius cōfirmat

re vellimus res n̄ras. Si. 2. mō poterit eē aliqn sine pctō vt si qs nō aio iurādū aut se obligādū s̄ aio irridēdū vel ex quadā leuitate iuraret p̄ demones. Nā lz talia possint interdū eē peccatū mortale: nō oportet q̄ in oī casu dicamus illa esse mortalia. Ad p̄mū dōm q̄ lz p̄ creaturas aliqs sit licitūz iurare interdū: p̄ idola tñ nūq̄ lz: q̄ qdā creature sunt q̄ valde p̄tinent ad honorē dei z p̄ qs manifestat veritas eius z excellētia sicut sunt euāgelia z crux xp̄i z sancti qui mortui sūt. Et iō p̄ talia aliqn iurare licitū est: q̄ qn̄ p̄ talia iuraf manifeste apparet q̄ nō obuiat honori diuino cum potius ista ordinent ad diuinū cultū z honorē. Secus aut de idolis q̄ idola fabricata fuerūt vt collerent. Sicut d̄r. Et q̄ncūq̄ accipiunt vt idola exhibet eis quidā honorē diuinus: deo illicitū est p̄ illa iurare. Et iā q̄ ista nullo mō sunt apta ad iurādūz p̄ ea: q̄ p̄ creaturā aliquā iurari p̄t in quantū p̄ illā on̄dit dei veritas z excellentia: idolū aut nō p̄uenit ad on̄dendū diuinā veritatē cū sit potius ad significandū falsos deos: z e ad dei ignominia. Jō non lz p̄ idola iurare aliqn lz p̄ creaturas alias honorabiles z quas diligimus interdū liceat iurare. Ad 2. dōm q̄ nō est simile de iuramēto p̄stito p̄ idola z de māducatione ciboz p̄secratoz idolis. Quia māducare cibos istos nāl̄r e ad iurādū famē z est nāl̄is inclinatio q̄ necessitati famis v̄ncūq̄ succurrat. Et q̄ idolū nihil est. i. nullā virtutē vere h̄z. p̄. ad cor. 8. f. ad hoc q̄ cibi p̄secrati sibi p̄hāt inde vires aliqs ad bonū vel malū agēdū nō p̄t esse maluz comedere de talibus cibis nisi comedens putet malū esse comedere: q̄ tūc p̄scientia sua infirma facit ip̄sum reum. p̄. cor. 8. Et tñ ex ḡne suo iste actus māducandi nō est malus: iō p̄t fieri interdū sine pctō. Secus aut in iuramēto p̄ idola. Q̄ iuramentū istud de se malū est: eo q̄ iuramētū nāl̄r est ad p̄firmādū ea q̄ dubia sūt p̄ auctoritatē z reuerentiā illius p̄ quē iuraf: ḡ iurare p̄ idola de se est exhibere eis quēdā honorē. Et tñ honorare idolū semp est malū. Ideo vix potest iurari p̄ idolū sine peccato mortali. Māducare tamen de cibis idolo consecratis sine peccato aliquo facile est.

An iuramētū factū p̄ idola teneat. Q̄o. CCLXIX. Queritur An iuramentū factūz p̄ idola teneat. Dicit q̄daz q̄ nō: q̄ iurans semp peccat z est detestabile taliter iurare. Si tñ iuramēta sic p̄t̄ta: obseruarent esset honorare idola: q̄ iuramētū obligat p̄pter reuerentiā illius p̄ quē iuraf. ḡ iuramēta talia nō tenet. Dōm q̄ obligat iuramēta facta p̄ idola sic dicit aug. ad publicolaz z h̄etur. 22. q. 1. c. Mouet te q̄ si qs p̄ deos falsos iurauit se fidē seruaturū z ea nō seruauerit bis peccauit. f. q̄ iurauit p̄ quos nō debuit: z q̄ p̄ pollicitā fidem fecit. Nō tñ peccaret p̄faciendo nisi iuramētū teneret ḡ obligat. Itē 3. p̄ q̄ qn̄ quis iurat. aut aliqd asserit aut aliqd p̄mittit. Si asserit tenet veritatē dicere etiā si nō iuraret cū qlibet naturaliter teneat veritatē dicere z oē mendaciū p̄nciosum peccatū sit. Nā q̄cūq̄ mentif occidit aiām suā vt ait aug. li. de conflictu vicioz. z. 22. q. 2. c. Nec artificioso. Si aut quis aliqd p̄mittit tenet nāl̄r ad p̄missionē seruādā dū nō esset al̄s illicitū talia p̄mittere: z mai⁹ peccatū est mentiri p̄mittēdo q̄ asserendo: q̄ asserendo mentiri solū est p̄iudicare ip̄s veritati. p̄mittendo autem mentiri est p̄iudicare veritati z etiam p̄rimo cui ius quesitum est ex p̄missione. Cum ḡ si p̄missio fieret sine iuramēto obligaret p̄mittens et obligabitur p̄firmādo p̄missionē iurādo p̄ falsos deos: q̄ hic nō viciat vtile p̄ inutile. Iuramētū ḡ p̄ idola lz malū sit: q̄ tñ nō repugnat p̄missioni facte quāq̄ nō possit eā p̄firmare nō adnihilabit eā sed manebit ipsa in viribus suis sicut si p̄missio sine iuramēto aliquo fieret. C S3 ob̄iectif q̄ iuramētū p̄stitū p̄ falsos deos nō teneat q̄. ff. de iureiurā. l. nō erit. §. penul. d̄r q̄ nō valet iuramētū qd̄ sit p̄ falsos deos. Dic q̄ non obstat: q̄ ibi nō agit ad videndū an iuramētū p̄missionū factū p̄ improbatā religionē sit obligatoriu: s̄ solū de iuramēto in lite delato p̄t̄i apte p̄ religionē improbatā an videat eē delatum: z si iurans p̄ hoc liberatus est vel an teneat iterū subire iuramētū p̄ modū vsitatū. Et d̄r q̄ v̄r nō esse delatū iuramentū z ac si iuramētū nō eēt. Et hoc forte est: q̄ cū religio illa sit improbatā nō datur plena fides iuramēto facto p̄ deos illos ac si iuramētū nō esset factū. Et hoc q̄ p̄sumi p̄t q̄ iurās nō verib̄ falsum iurare p̄ deos reprobatos p̄ rem publicā: q̄ nō timet eos sic timeret falsuz iurare p̄ deos qs res publica colit vel quos nō detestaf. Et tñ si qs nō delato sibi iuramēto

Opinio q̄ rōnda.

Rō vnica

R̄ndet ad q̄stū q̄ōis p̄ rō. A 2. rō. B

R̄ndetur obiectio

Thosta. sup̄ Mat.

D Ad ar<sup>m</sup> vni  
cu p<sup>r</sup>ius

sed sponte iuret pmissorie vel assertorie per falsos deos non est dubium quin teneat iuramentum seruare. Ad ar<sup>m</sup> in p<sup>r</sup>ius d<sup>o</sup>m q<sup>o</sup> lz iuramentu p idola sit sp p<sup>r</sup>tm eo q<sup>o</sup> iurat p id p q<sup>o</sup> iuradu no est: t<sup>m</sup> pmissio q<sup>o</sup> als licita est no p hoc violat cu ista sint distincta z pmissio sit pncipale iuramentu aut sit accessoriu: frustrabit g iuramentu effectui suo ita q<sup>o</sup> no pfirmet aliqd z t<sup>m</sup> ipsam firmitate z obligatione qua als de se lz pmissio tollere no pot. Per q<sup>o</sup>cuq<sup>z</sup> g iuret siue p deu siue p idola siue p demones siue p q<sup>o</sup>cuq<sup>z</sup> creaturas d<sup>u</sup>m q<sup>o</sup> iurat no sit illicitu iuramentu obligat z fuadu est. f. q<sup>o</sup> ipsa pmissio obligat.

Opinio  
gradas.

An licitu sit exigere vel recipere ab aliquo iuramentu p idola. Dicunt q<sup>o</sup> da q<sup>o</sup> sp est p<sup>r</sup>tm: q<sup>o</sup> sicut malu facere peccatu est. Ita z occasione ad malu p<sup>r</sup>stare: q<sup>o</sup> t<sup>m</sup> iuramentu exigat ab aliquo p idola vel recipit dat ei occasione ad malu. f. ad iuradum p idola in quo ille peccat: g p<sup>r</sup>tm e<sup>o</sup> exigere vel recipere.

Rudef ad  
q<sup>o</sup>stiu q<sup>o</sup>is.

Queritur An licitum sit exigere vel recipere ab aliquo iuramentu p idola. Dicunt q<sup>o</sup> da q<sup>o</sup> sp est p<sup>r</sup>tm: q<sup>o</sup> sicut malu facere peccatu est. Ita z occasione ad malu p<sup>r</sup>stare: q<sup>o</sup> t<sup>m</sup> iuramentu exigat ab aliquo p idola vel recipit dat ei occasione ad malu. f. ad iuradum p idola in quo ille peccat: g p<sup>r</sup>tm e<sup>o</sup> exigere vel recipere. D<sup>o</sup>s q<sup>o</sup> iterdu pot ee sine pcto recipere talia iuramenta vt si sit necariu alicui recipere fide ab altero qua no pt alr h<sup>er</sup>e nisi p iuramentu p<sup>r</sup>st<sup>u</sup>tu p idola lz ei recipere illud. Ad hoc t<sup>m</sup> q<sup>o</sup> recipiat licite opz q<sup>o</sup> recipies vera existimatione h<sup>er</sup>eat de idolo. f. q<sup>o</sup> no putet ei alia qua virtute diuina inesse. Na si putaret z acciperet iuramentu p<sup>r</sup>st<sup>u</sup>tu p idola: exhiberet sibi honore q<sup>o</sup> idolatria est. Simile p<sup>r</sup>z. p. cor. 8. de eo q<sup>o</sup> comedit cibos psecratos idolo putans q<sup>o</sup> idolu nihil sit: q<sup>o</sup> p hoc no honorat idolu nec credit se m<sup>a</sup>du care aliud q<sup>o</sup> cib<sup>u</sup> coez: cu p psecratione facta in cibo ex noie idoli nulla virtus ad bonu nec ad malu accreuerit cibo ipsi: q<sup>o</sup> idolu nihil pot cu nihil sit. i. nullius virtutis. Qui t<sup>m</sup> manducat cibos illos putans fuisse psequutos aliqua virtute p psecratione: peccat. Etia requit q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> hoc iuramentu recipit ad bonu sine recipiat z no cu intentione incitadi idolatra ad iuradu p idola. Et et q<sup>o</sup> illud sup quo iurat sit aliqd bonuz p q<sup>o</sup> licite iurari possit p deuz: et requit q<sup>o</sup> alio mo no possit iste q<sup>o</sup> iuramentu recipit, certa fide h<sup>er</sup>e: vt pote: q<sup>o</sup> ille q<sup>o</sup> iurat idolatra est: z p nihil aliud putabit se teneri nisi p nome idoli sui. his suppositis: lz iuramentu recipi a talibus p idola sua. Sic dicit aug. ad publicola z h<sup>er</sup>et. 22. q. j. c. monet te. f. ac p hoc q<sup>o</sup> vti fide illius que pstat iurasse p falsos deos z vti no ad malu sed ad bonu z licitu no pcto illius se sociat q<sup>o</sup> p demonia iurauit sed bono pacto ei quo fide seruauit. It<sup>m</sup> p<sup>r</sup>z: q<sup>o</sup> viri scil legunt recepisse talia iuramenta ab idolatris: sicut Jacob z laban inito federe in mote galaad iurauerunt. Na laban q<sup>o</sup> erat idolatra iurauit p deos suos. f. p deu nachoz patris sui: iacob aut q<sup>o</sup> erat scrus iurauit p deu veru gen. 31. cu dixit lab<sup>a</sup>. De<sup>o</sup> abraam z deus nachoz iudicat inter nos deus patris eoz. Et seq<sup>z</sup>. Iurauit iacob p deu timore patris sui isaac. i. p deuz quem timebat pater suus isaac. Sic et abraam z abimalech rex philistinoy iurauerunt inter se gen. 21. Manifestu est t<sup>m</sup> q<sup>o</sup> abimalech q<sup>o</sup> erat idolatra iuraret p deos suos. Et tale iuramentu recepit abraam ab eo ad pfirmatione federis: de hys et 22. q. j. c. monet te. f. alia q<sup>o</sup>. Etia machabei fecerunt pactu cuz romanis de amicitijs seruadis tpe iude machabei. p. macha. 6. z postea tpe ionathe fuit ista pax z federa reformata. p. macha. 12. Et manifestu est q<sup>o</sup> ibi iurauerunt: vt dr. 22. q. j. c. monet f. hinc et in li. Ro. t<sup>m</sup> no iurarent nisi p noia idolorz suoz: z receperunt machabei q<sup>o</sup> erant viri iusti illud iuramentu: g licitu erat iuramentu recipere p idola. Si aut dicat de eo q<sup>o</sup> petit iuramentu vel inducit aliu ad iuradu p idola. Secus est: q<sup>o</sup> iste vt inducere ad p<sup>r</sup>tm z no ille q<sup>o</sup> recipit iuramentu ab eo: q<sup>o</sup> spo te pstat vel iurare paratus est: q<sup>o</sup> no pstat ei cam ad malu: lz vti fide illius qua pp iuramentu firmiter seruat. Sic innuit aug. ad publicola: z in allegato. c. monet: dic<sup>o</sup>s q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> vti illi fide que pstat iurasse p falsos deos z vti no ad malu sed ad bonu no pcto illius se sociat q<sup>o</sup> p demonia iurauit. Vti aut fide no est fide petere: lz oblata suscipe. Et sic dicit sc<sup>o</sup>s thomas: q<sup>o</sup> licitu est accipere iuramentu eius q<sup>o</sup> patius est p falsos deos iurare: sed no lz inducere eu ad iuradu. Id<sup>e</sup> tenet Inno. c. ex de iureiuran. c. Et si xps. Et sic vt q<sup>o</sup> si quis no pt alr fide h<sup>er</sup>e ab idolatra nisi petedo ab eo iuramentu p idola q<sup>o</sup> potius dz nullu d<sup>u</sup>ctu facere cu eo ad que firmadu req<sup>u</sup>rat iuramentu q<sup>o</sup> iura<sup>m</sup> istud petere si ipse als no se offert factur<sup>u</sup>: q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> ipse se offert licitu est recipere tale iuramentu. Hoc veru e indubitate in d<sup>u</sup>ctibus illis q<sup>o</sup> sine magno p<sup>r</sup>udicio nro euitari pnt. Si t<sup>m</sup> sit aliqs d<sup>u</sup>ctus multu nobis necariuz vt pote p vita fuada vel p rebus maximis no vt illicitu ee peti ab

S. Tho.

eo tale iuramentu et si ipse illud no offerat cu quo d<sup>u</sup>ctus sit d<sup>u</sup>ct<sup>u</sup> t<sup>m</sup> ipse als asuecat p idola sua iurare in rebus filibus vel minoribus. De quo pot h<sup>er</sup>i argu<sup>m</sup>. 22. q. j. c. monet. f. alia q<sup>o</sup>. Ad arg<sup>m</sup> d<sup>o</sup>m q<sup>o</sup> ille q<sup>o</sup> suscipit iuramentu h<sup>er</sup>moi ab eo q<sup>o</sup> p stare patius est no dat ei occasione ad malu cu ipse illud et no petitus exhibeat: z recipies no p<sup>r</sup>sentit cuz eo in malo q<sup>o</sup> est p idola iurare: sed in bono q<sup>o</sup> inde seq<sup>z</sup>. f. in fide q<sup>o</sup> seruat pp hoc iuramentu. Sic dicit aug. ad publicola q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> vti fide illi q<sup>o</sup> iurauit p falsos deos no pcto illius se sociat q<sup>o</sup> p demonia iurauit: sed bono pacto eius quo fide seruauit. Secus aut in eo q<sup>o</sup> incitauit aliu ad iurandum: quia aliquo modo sociat se peccato illius vt supra dictum est.

An magis peccet periurans per deum q<sup>o</sup> per creaturas. Questio. CCLXXI.

Queritur Quis grauius peccat q<sup>o</sup> piurus est iurando in noie d<sup>o</sup>ni vel per creaturas. D<sup>o</sup>m q<sup>o</sup> cu vtruzq<sup>z</sup> iura<sup>m</sup>. teneat siue p deu siue p creaturas violatio vtriusq<sup>z</sup> inducit piuriu: z t<sup>m</sup> vt q<sup>o</sup>busda grauius esse piuriu q<sup>o</sup> sit iurado p creaturas. Quia quato qs in pluribus peccat tato grauius peccat. Et t<sup>m</sup> q<sup>o</sup> p creatura iurans comittit piuriu in duobus peccat. f. q<sup>o</sup> p creatura iurauit: z q<sup>o</sup> fide violauit. Qui aut iurado p deu pmissit piuriu solu peccat fide violado. Sic dr. 22. q. j. c. monet. f. hinc et cu dr. Sz q<sup>o</sup>rit q<sup>o</sup> grauius sit an p creaturas an p creator<sup>e</sup> iurare falaciter: z r<sup>u</sup>def. f. Dupliciter. n. reus est q<sup>o</sup> p creaturas iurat medaciter: z p<sup>r</sup>hibitione iurat p q<sup>o</sup> sibi iurare no lz a quo pcto immunis e q<sup>o</sup> no nisi p creator<sup>e</sup> iurat: z p<sup>r</sup>imu dolo cap<sup>o</sup> q<sup>o</sup> facit et p creator<sup>e</sup> medaciter iuras. Est t<sup>m</sup> d<sup>o</sup>s q<sup>o</sup> in hoc no pot r<sup>u</sup>deri absolute. In iuramento. n. pmissorio duo sut. f. pmissio z pfirmatio. In assertorio aut assertio z pfirmatio. De assertorio d<sup>o</sup>m q<sup>o</sup> vt esse maius sp piuriu q<sup>o</sup> sit iurado p deu qua q<sup>o</sup> sit iurado p creaturas nisi ex piurio isto sequat alicui danu: q<sup>o</sup> tuc poterit esse maius piuriu q<sup>o</sup> sit iurado p creaturas q<sup>o</sup> iurado p deu fm q<sup>o</sup> pot esse valde magnu danu in piurio p creatura z puu in iurando p deu. Et hoc e p<sup>r</sup>siderado assertione q<sup>o</sup> fit in iuramento assertorio. Si aut p<sup>r</sup>sideret pfirmatio q<sup>o</sup> fit in iuramento h<sup>er</sup>z piuriu grauitate quada in quatu sit irreueretia q<sup>o</sup>da p<sup>r</sup> illu p cuius inuocatione cofirmat assertio. Et q<sup>o</sup> tato maior est irreueretia pmissa p<sup>r</sup> aliquo quato ipse maioris reueretie est: iuramentu factu p deu si violat erit grauius piuriu cu deus sit maioris reueretie q<sup>o</sup> creatura. Et lz q<sup>o</sup> iurat p creatura iuret p deu: q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> iurat p thronu dei iurat p deu q<sup>o</sup> sedet in throno. j. 23. z extra de iureiur. c. Et si xps: z ita q<sup>o</sup> iurat p aliquam creatura iurat p eum q<sup>o</sup> creauit illa: t<sup>m</sup> q<sup>o</sup> iurat p deu exp<sup>r</sup>so noie p<sup>r</sup>o grauior: irreuerentia est si comittat piuriu q<sup>o</sup> si iuret p deu exp<sup>r</sup>so solo noie creature. Sic grauior iniuria est q<sup>o</sup> aliqs facit iniuria alicui in psona sua q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> facit ei iniuria in aliquo de suis familiaribus: lz vtrobiz ipsi d<sup>o</sup>no sit iniuria. De iuramento pmissorio id<sup>e</sup> d<sup>o</sup>m est q<sup>o</sup> pp pmissione q<sup>o</sup> ibi fit pot esse maius interd<sup>u</sup> piuriu factu p creaturas q<sup>o</sup> p creator<sup>e</sup> fm differetia pmissio nis z danu sequuti ex violatione eius. Si t<sup>m</sup> attendat cofirmatio q<sup>o</sup> fit inuocato noie eius p que iurat grauius est piuriu q<sup>o</sup> sit p deu q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> sit p creaturas. Et sic d<sup>o</sup>m q<sup>o</sup> cu piuriu dicat iuramenti violatione z iuramentu dicat ipsam inuocatione eius p que iurat grauius est: sp piuriu q<sup>o</sup> sit p deuz q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> p creaturas accipiedo piuriu quatu ad seipz siue ex g<sup>r</sup>ie p<sup>r</sup> r<sup>u</sup>. C<sup>o</sup>siderare aut violatione pmissionis vel danu false assertionis no p<sup>r</sup>inet p se ad piuriu cuz ista fieri possint sine piurio vt in simplici pmissione z assertione. Ad arg<sup>m</sup> d<sup>o</sup>m. vno mo falsum esse q<sup>o</sup> vbi in plurib<sup>9</sup> peccat grauius peccet q<sup>o</sup> hoc est veru si oia peccata essent equalia als t<sup>m</sup> falsuz est: vt si qs bis furatus est q<sup>o</sup>q<sup>z</sup> denarios z aliuz furatus semel rapuit decem milia denarios grauius est p<sup>r</sup>tm vnu q<sup>o</sup> duo. Et ita hic: q<sup>o</sup> lz piurans p creatura peccet in duob<sup>9</sup> grauius peccat q<sup>o</sup> piurus est p deu et peccas in vnico. Et ista est veritas. Sic. n. r<sup>u</sup>def ad ista q<sup>o</sup>ne. 22. q. j. c. monet. f. hinc et: cu dr. Sz si piuriu tato magis penale est quato sancius est illud p q<sup>o</sup> iurat apparet q<sup>o</sup> z si p creaturas medaciter iuras dupl<sup>r</sup> peccet grauiori t<sup>m</sup> se subycit pene q<sup>o</sup> p creator<sup>e</sup> iurat medaciter. Aliter pot dici q<sup>o</sup> falsuz p<sup>r</sup>supponit: q<sup>o</sup> q<sup>o</sup> iurat p creatura no sp peccat dupl<sup>r</sup> cu sepe iurare p creatura licitu sit vt o<sup>n</sup>is est sup. q. 266. Et sic salt<sup>e</sup> q<sup>o</sup> licitu est iurare p creatura no tenet arg<sup>m</sup> istud: q<sup>o</sup> tunc solum peccat in vno sicut q<sup>o</sup> piurat p deu. Et t<sup>m</sup> lz interd<sup>u</sup> sit p<sup>r</sup>tm iurare p creatura adhuc min<sup>9</sup> peccatum est

r<sup>u</sup>. ad q<sup>o</sup>  
sit<sup>u</sup>. q.

Ad ar<sup>m</sup>



peccatū est tunc piuriū p creaturā q̄ p deū vt dētū est p̄cedēti solutione. **¶** Aliter pōt ēt dici q̄ piuriū solū dicit violatiōe iuramēti. Et q̄ violatiō iuramēti vt iuramētū est soluz dicit irreuerentiā quādā q̄ illū p cuius nomē iuratum est sp̄ grauius erit piuriū p deū q̄ p creaturā. **¶** Aut peccet aliq̄s iurādo p creaturā nō p̄tinet noc ad piuriū: q̄ illō p̄ctm̄ dīstinctus est a piurio cū illō p̄mittat in iurādo: istō aut in violādo iura<sup>m</sup>. z p̄t eē illō sine piurio: q̄ ēt si iura<sup>m</sup>. f̄uec iā peccatus est in iurando p creaturā in casu quo illicite iuratur. **¶** An magis peccet periurus per deum an periurus per idola. **Questio. CCLXXII.**

**Queritur** Qd̄ sit graui<sup>9</sup> piuriū q̄n q̄s piurus ē iurādo p deū an q̄n iurat p̄ idola. **¶** Dōz q̄ aut q̄nē qd̄ est maius p̄ctm̄: aut qd̄ est maius piuriū. Si q̄rat de piurio dōm q̄ grauius est piuriū qd̄ sit p deū eo q̄ piuriū dīc solū violatiōe iuramēti. Iura<sup>m</sup>. autē in sola p̄firmatiōe p nomē illi<sup>9</sup> p quē iurat p̄sistit. Et q̄ quāto est maḡ reuerēdiū nomē aliqd̄ tāto. cōitit̄ maiōz irreuerētia violādo iuramētū sc̄tm̄ p̄ illō nece est eē maius piuriū qd̄ sit p no mē dñi q̄s qd̄ sit p nomē idoloz. Sic dīc aug. ad publicolā. z. r. q. f. c. monet. Quāto. n. p. qd̄ iurauerit maḡ sc̄tm̄ est tāto magis penale periurium. Nomē tñ dei est sc̄tm̄ z facere q̄ illō est irreuerētia: noīa at̄ idoloz nulli<sup>9</sup> reuerētie sunt: s̄ ne phāda z execrabilia iō q̄ ea nulla pōt fieri irreuerētia. Et sic ex hac pte nullū p̄ctm̄ ē venire q̄ iura<sup>m</sup> p̄sistit p noīa idoloz cū nullius reuerētie illa digna sint. **¶** Si at̄ q̄rat qd̄ ē mai<sup>9</sup> p̄ctm̄ an piuriū in noīe dei vel in noīe idoli. **¶** Dōm q̄ p̄nt p̄siderari hic tria. Si iurare p̄ idoluz: z dānū p̄ns ex violatiōe iuramēti: z irreuerētia q̄ p̄mittit violādo iura<sup>m</sup>. De. 3<sup>o</sup>. Jā dīcūtē q̄ nulla p̄mittit irreuerētia eo q̄ noīa idoloz nullā reuerētia digna sūt. Et sic nō pōt p̄pari ex hac pte piuriū in noīe idoli ad piuriū in noīe dei. Si at̄ p̄paret q̄ntū ad iurare: dōm q̄ iurare in noīe dei de se nō ē p̄ctm̄. Iurare at̄ p̄ idolū de se p̄ctm̄ ē. Si at̄ p̄sideret q̄ntū ad dānū p̄ns ex piurio ē p acc̄ns q̄ aliquādo seq̄t maius dānū violato iuramento quod sit per deum quam violato iuramento quod sit per idola: aliq̄ ecōtrario s̄z differētia assertiōnū z p̄missionū in vtriq̄s iuramētis. Jō p̄pando totū p̄ctm̄ qd̄ est iurare p̄ idolū z piurū eē ad hoc qd̄ est piurū eē p nomē dñi nō pōt dici qd̄ sit graui<sup>9</sup>. Qz p̄panē multa ad vnū. Et ēt sit hic aliqd̄ qd̄ ē p acc̄ns de quo nō pōt dari certitudo. Si tñ diceret q̄ aliq̄s peccaret iurādo p nomē dñi z in h̄ noīe piuraret: posset p̄pari ad piuriū qd̄ sit p̄ idola: q̄ vtrōiq̄s esset p̄ctm̄ iurādo z piurādo. Dicit tñ aug. ad publicolā: z h̄etur in di. c. Monet q̄ vez ē sine vlla dubitatione min<sup>9</sup> maluz eē iurare veraciter p falsos deos q̄ iurare fallaciter p deuz veruz. Hoc tñ intelligendus est si ille q̄ iurat p falsos deos nō putat eos h̄re virtutē diuinā. Nā si hoc putat z piura<sup>m</sup>. exhibet eis quādā reuerētiā tanq̄s in eis sit vītas infallibilis maius p̄ctm̄ est q̄ piurium p̄mittere p nomē dei eo q̄ istud est idolatria. Et tñ idolatria est grauior oi crimine. cum ipsa sit directe q̄ deum.

**¶** An iudei peccāt iurādo p suū thozath. **Qo. CCLXXIII.**  
**Queritur** An iudei peccāt iurādo p suū thozath **¶** Dicunt: quidā q̄ sic: quia tale iuramentum pertinet ad infideles: z tamen infidelitas est p̄ctm̄ ideo iurando peccant. **¶** Dicendum q̄ in thozath iudeoz nihil cōtinet nisi q̄nq̄ libri moysi quos nos greco noīe pentateuchū dicimus. Iudei vō thozath appellāt vt dīc Jerro. in plogo galeato sup libros reguz q̄ incipit viginti duas l̄ras. Isti q̄nq̄s sunt sacri libri quos ecclīa tenet: s̄z cerimonia līa z iudicialia mādata q̄ in eis p̄tinent iā cessauerint quātū ad obligatiōe. Qz tñ sūt libri sacri q̄s ecclīa in honore suat s̄z ē xpianis iurare p illos sic h̄ iurare p euāgelia. Licēbit q̄ iudeis iurare p thozath nisi forte circa hoc obseruent aliqua ceremoniā vt pote q̄ iurādo sup libzū illū quē vulgarit̄ thozath vocāt credāt se obligatos: z si iurauerint p alios libros in q̄b<sup>9</sup> p̄tinet̄ isti q̄nq̄s libri moysi putēt se nō teneri: q̄ est sup̄stitio putare obligari iurādo p vnū volumē z nō p aliū cuz vtrōiq̄s p̄tineat eadē scriptura. Licet q̄ iudeis p thozath iurare nisi sup̄stitiōe aliq̄ā p̄mittant vel p̄supponant ad iuramētū istō aliq̄ue errorē. Istō tñ est p acc̄ns: q̄ ēt in iuramēto qd̄ sit p deū pōt multiplex error p̄supponi z ēt multa p̄ctā accidere. **¶** Ad ar<sup>m</sup>. dōm q̄ h̄ iurare p thozath sit actus in fidelitū nō tñ est p̄ctm̄ mortale: q̄ nō est actus ipsi<sup>9</sup> infidelitatis. Nō. n. est verū q̄ infideles in oib<sup>9</sup> q̄ agunt peccēt: q̄ sic

peccat̄ comedēdo z bibēdo z dormiēdo qd̄ falsum est. S̄z peccāt in illis q̄ p̄tinet ad infidelitatez: vt q̄n negat aliqd̄ qd̄ p̄tinet ad verā fid. z q̄n detestant̄ xp̄m de quo est vera fides Sic est de fure: q̄ furari p̄ctm̄ est: z fur̄ eē est eē in statu p̄ditionis. Et tñ nō oīa q̄ facit fur sunt p̄ctm̄: q̄ comedit z bibit qd̄ p̄ctm̄ nō est. Ita de iudeis: s̄z sunt infideles z iuret in thozath nō seq̄t q̄ peccet: q̄ iurare in thozath nō est actus in fidelitatis. De hoc magis dictum est exo. 23.

**¶** An iudex possit cogere iudeum litigantem in iudicio cuz christiano q̄ iuret super thozath. **Qo. CCLXXIII.**

**Queritur** An litigante xp̄iano cū iudeo si nō pōt h̄eri alia via p̄batiōis z iura<sup>m</sup>. deserere dū est iudeo: an iudex pōt cogere iudeū vt iuret sup thozath **¶** Dōm q̄ si eēt iudex iudeus nō est dubiū q̄n licite ageret cū ip̄s iudeis liceat iurare sup thozath: vt dētū est p̄cedēti q̄. Si aut̄ sit iudex xp̄ianus est maḡ s̄ dubiū: q̄ in hoc v̄r fauere aliquat̄ legi iudeoz. Dōz tñ q̄ h̄ ei cogere iudeū vt iuret fm̄ formā quā ipsi iudei inter se tenēt. Nā nō est aliqd̄ in cōueniē: q̄ iurare p thozath nō ē p̄ctm̄ iudei. Iudex q̄ xp̄ianus cū cogat iudeū sic iurare nō cogit nec inducit eū ad ali qd̄ malū. Jō licite agit. Et iā pp defectū p̄batiōis ne peccat iustitia est hoc necariū: q̄ aliq̄ licet pp necitatē q̄ al̄s nō licet rēt. Sic q̄ q̄s recipiat iura<sup>m</sup> qd̄ p̄stat idolatra p̄ idola. Nō. n. peccat recipiendo illō q̄n nō pōt alr fides h̄eri: vt ait aug. ad publicolā z dētū est supra. q. 270. Iudex aut̄ tenet puidere ne artef via p̄batiōis: q̄ p hoc lederet valde res publica eo q̄ multa iniusta corrigi nō possent. Jō h̄ ei cogit iudeos ad hoc. Nec tñ p hoc p̄stat fauor statui iudeoz: q̄ istō nō sit pp venerationē legis sue: s̄z pp necitatē. Qz nō est ali<sup>9</sup> modus p̄batiōis. Et iā h̄ xp̄iani venerant libzoz iudeoz nō approbarēt statū ip̄soz: q̄ nō negamus vītatē libzoz suoz. S̄z dicimus iā trāsisse statū legis illi<sup>9</sup> vt libri ip̄oz manifestāt. Nec tñ pp hoc exhibēdus est honoz libzoz eoz: q̄ cū ip̄i honozēt libzoz suos eo q̄ putāt legē in eis p̄tentam adhuc obligare. Ita cū aliq̄ xp̄ianus illos venerabit poterūt idē putare. Jō nō est exhibēda reuerētia eis p xp̄ianos nisi sic libzoz q̄ ad lectionē p̄ficiūt z iura<sup>m</sup> exigendū nūq̄s erit in eis nec recipiēdum si p̄tetur: nisi ex necessitate in casu dicto.

**¶** An iudei peccent faciendo iurare christianos in nomine Christi. **Questio. CCLXXV.**

**Queritur** An iudei peccent si cogant xp̄ianos v̄l incitēt ad iurādū in noīe xp̄i vel p cruce aut p aliqd̄ simile. **¶** Dicit̄ qdā q̄ nō peccant qz xp̄s est verus de<sup>9</sup>: z h̄z illū iurare nā incitādo xp̄ianos ad iurādū p xp̄m nō incitāt ad malū qz xp̄iani in hoc nō peccāt. **¶** Dīcēt̄ q̄ peccāt iudei i hoc: qz vetitū erat eis iurare p idola z ēt noīare ea exo. 23. Iudei tñ putāt xp̄m nō esse deū: s̄z idoluz imo deteriorē oi idolo: qz nihil putāt eē deterius xp̄o z grauius puniri in inferno vt ip̄i fabulant̄ in suo thalmuth: eo q̄ p xp̄m status legis sue sublatus est. Un̄ ip̄i iudei q̄ se vōs iudeos putant nō iurarent p nomē xp̄i pp vllā necitatē: sed potius se mori p̄mitterēt. Nō q̄ h̄z eis incitare aliquos ad iurādū p xp̄m. Qz sicut peccat̄ iudei si aliquos incitaret ad iurādū p idola: qz idola sunt. Ita cū xp̄m putent eē deteriorē idolo peccabūt si incitēt aliq̄e ad iurādū p eū. Qz aut̄ xp̄s nō sit idolū: s̄z ver<sup>9</sup> deus p acc̄ns est respectu eoz cū ip̄i putent eū esse idolū. Agūt q̄ p̄scientiā cogendo vel incitando aliquos ad iurādū p xp̄m z sic peccant: qz oē qd̄ nō est ex se de p̄ctm̄ est. i. qd̄ est p̄scientiā ad ro. 14. z tāto peccāt cogēdo aliquos ad iurādū p xp̄m q̄ est deus quātū si ip̄se eēt idolū cū ip̄i putēt eū eē idolū. Sic q̄ iurat sup lapidē putans se iurare sup sc̄tm̄ euāgelii si piurus sit tantū peccat q̄ntū si ve iurasset sup euāgelii. z. q. 5. c. humane aures. q̄ item obijcīt. idē ē si cogāt aliq̄e iurare sup cruce v̄l sup euāgelia: qz oīa ista putāt p̄tinere ad idolatria. Et tñ sicut idola fugiēda ētāt ita oīa que ad idola p̄tinebāt. deuē. 7. peccant q̄ in omnibus h̄is contra conscientiam agentes.

**¶** An xp̄ian<sup>9</sup> peccet iurādo sup thozath. **Qo. CCLXXVI.**

**Queritur** An xp̄ian<sup>9</sup> peccet iurādo sup thozath dōm q̄ aut putat thozath. i. libzū illū quē in dei p̄anis z virgīs eneis vel argeteis inclusum z implectū tenēt eē alicuius virtutis sp̄alis cuius nō sit aliq̄ libri q̄ p̄tinent sacra scripturā in hebreo aut nō. Si hoc putat p̄tinet ad sup̄stitiōe z est modus idolatrie iō erit tūc sp̄ p̄ctm̄ siue ludēdo siue vere iuret. Si aut̄ nō putēt eē alterius v̄r

Rūdet ad q̄ntū qōnis.

B n̄sio

Opio q̄ n̄dam. Rūdet ad que situz. q.

Rūdet ad que situz. q. om̄is.

Opio quo r̄ndam. Rūdet ad q̄ntū qōnis.

Rūdet ad q̄ntū qōis.

his q̄s sint ceteri libri sacri. Aut iuraf̄ solemniter sup̄ thozath aut nō. Si solēniter sp̄ est pctm̄. q̄ q̄ taliter iurat iudaizat: z tñ iudaizare pctm̄ mortale ē. Etia daf̄ fauor iudeis vt putēt legis sue statū aliqd̄ eē. Q̄ iurat solēniter p̄ aliqd̄ honore illi tribuit: q̄ inducit in p̄firmationē dictoz̄ suoz̄. Jō potius dēret xp̄ianus q̄libet mala pati q̄ sic iurare. Si aut̄ nō solēniter poterit eē q̄ fiat ludēdo: vt ita manifeste appeat ex ip̄o actu q̄ nō intēdit iurare nec aliquē honore tribuere s̄z irride re. Et tūc pōt eē sine pctō mortali z tñ nūq̄ pōt fieri qn̄ sit vitupabile iō semp̄ fugiendū est tāq̄ mortale vel qd̄ pōt esse mortale. De hoc magis dictum est exo. 23.

¶ An sarraceni peccent iurādo per nomen Chisti vel per crucem. **Questio. CCLXXVII.**

**Queritur** An sarraceni peccēt iurādo p̄ nome xp̄i vel p̄ euāgelia aut p̄ cruce. ¶ Dicit̄ qd̄ q̄ peccāt: q̄ lz̄ xp̄s sit verus deus tñ iudei q̄ infideles sunt peccāt iurādo p̄ xp̄m vel cogēdo aut inducēdo alios quos ad iurādū vel p̄ xp̄m vt dētm̄ est supra. q. 275. Sarraceni tñ sūt et infideles iō et peccabūt. ¶ Dōz̄ q̄ sarraceni p̄nt iurare p̄ xp̄s si nō sit fm̄ se malū nō erit malū nisi ei q̄ putat eē malū z sic agit p̄ p̄sciētiā vel errat in aliq̄ circūstantia: qd̄ et in xp̄ianis fit iurādo in noie xp̄i. Et tñ sarraceni nō putāt malū eē iurare in noie xp̄i nec est malū fm̄ se: iō poterit eē q̄ licite iurēt. Patz̄ h̄: q̄ lz̄ sarraceni nō putēt xp̄s eē deū putat tñ eū fuisse p̄pham̄ sc̄tissimū. Licet tñ iurare p̄ viros sc̄tos defunctos in quātū in eis refulget sp̄alr̄ qd̄a dei virtus quā viuētes oñderūt q̄ p̄ xp̄m et si solū eēt hō liceret iurare cū se pe p̄ creaturas iurare liceat vt oñsum est supra. q. 266. ¶ De euāgelis et dōz̄ q̄ sarraceni liceat iurare p̄ illa: q̄ ipsi non credūt in euāgelis mala vel falsa p̄tinere: s̄z vā z sc̄ta z plura eoz̄ q̄ ipsi credūt z p̄ncipalr̄ ip̄m aduētū machometi sui putāt p̄bari ex euāgelis. Jō necē est q̄ vitatis honore euāgelio deferat: q̄ al. p̄batō sua eēt debilis: q̄ p̄supponeret p̄cedere ex falso. Nō putāt q̄ sarraceni malū agere si p̄ euāgelia iurēt. Et et malū nō est: q̄ p̄ illa lz̄ nobis iurare in quātūz in eis vitas dei nobis oñdit vt p̄z. j. q. 85. Et et est in eo qd̄a virtus dei ad iō. Jō nō peccabūt sarraceni iurādo p̄ euāgelia. ¶ Ad ar̄. dōm̄ q̄ nō est silē de iudeis z sarracenis: q̄ lz̄ vtriq̄s sunt infideles z in statu p̄ditionis: tñ sarraceni putāt xp̄m fuisse sc̄tissimū p̄pham̄ z nō lz̄ alicui eoz̄ blasphemare de xp̄o fm̄ legē suā. Iudei vō credūt xp̄m eē re pessimā de terrore oibz̄ idolis z demonibz̄. Jō sarraceni iurādo p̄ xp̄m nihil mali agūt: q̄ nō putāt se malū agere. Iudei tñ p̄ p̄sciētiā agunt: q̄ putāt se iurare p̄ idolū iurādo p̄ xp̄m: iō peccabūt iurādo p̄ eū. Et idē est de euāgelis: q̄ illa putāt p̄tinere ad idolatriā cum ibi sit doctrina xp̄i: iō et p̄ p̄sciētiā agerēt iurādo p̄ ea: de h̄is magis dictum est exo. 23.

¶ An liceat alicui xp̄iano iurare per cruce machometi. **Questio. CCLXXVIII.**

**Queritur** An liceat alicui xp̄iano iurare p̄ cruce machometi. ¶ Dōm̄ q̄ nō: q̄ hoc aliquo mō est p̄ illd̄ p̄ceptū exo. 23. Per noiā externoz̄ deoz̄ nō iurabit. Cruce aut̄ machometi vel eoz̄. lz̄ et a sarracenis nō reputet eē deus credit tñ aliqd̄ eē valde sc̄tm̄: z iō dicit̄ suare istud tāq̄ aliqd̄ valde sc̄tm̄ z diuinū. Et sic in iurādo p̄ illd̄ exhibet ei qd̄a reuerētia sc̄titalis tāq̄ sp̄alr̄ virtus dei reluceat in illo. Qd̄ falsū est. Jō p̄tinet ad qd̄a mō dū idolatrie venerari illd̄ cruce z iurare p̄ illud. Qd̄ tñ iurātm̄ sc̄tm̄ p̄ aliqd̄ qd̄ putat hēre virtutes aliquā deitatis z nō h̄z reducit ad iurātm̄. factū p̄ deos exter̄ nos: q̄ nō licet talr̄ iurare: q̄ malū est fm̄ se venerari illā rē turpē. Etia q̄ p̄ hoc faue ret̄ statū pessimō sarracenz̄. Qd̄ pctm̄ est de iudeis: idem dōm̄ q̄ illicitū est eis iurare p̄ hoc q̄ obligat̄ dupl̄r̄ ad nō iurandū sic. Primo q̄ iurare sic malū est z nāt̄ obligant̄ oēs ad cauēdū tale iurātm̄. ¶ 2. q̄ sp̄alr̄ eis iussum est ne p̄ noiā deoz̄ externoz̄ iurarent: z tñ iurādo p̄ cruce machometi putarent se iurare p̄ idolū. ideo neutris licet hoc iuramentūz. De hoc etiam exo. 23. dictum est.

¶ An liceat christiano iurare super alchoranū machometi. **Questio. CCLXXIX.**

**Queritur** An liceat xp̄iano iurare sup̄ alchoranū. Est. n. alchoranus liber qd̄a sarracenz̄ apud eos maxime venerationis: in quo p̄tinet lex illa vel potius infama quā reliq̄t eis machometus. ¶ Dicit̄ q̄ qd̄a q̄ aliq̄ liceat xp̄ianis iurare p̄ alchoranū: q̄ licet aliq̄

iurare p̄ creaturā: alchoranus aut̄ est: sic: iō aliq̄ licebit p̄ eū iurare cū nō sit idolū nec accipiat vt idolū. ¶ Dōm̄ q̄ peccant xp̄iani si iurent p̄ alchoranū. Nā iurātm̄. nō d̄z fieri regulariter nisi p̄ deū eo q̄ iurādo exhibet qd̄a reuerētia ei p̄ que iuraf̄. Ita aut̄ reuerētia soli deo p̄p̄e p̄petit eo q̄ inuocet in testimonio tāq̄ vitas infallibilis z h̄ns cognitionem vniuersalē oium rez̄ z et tate reuerētie existens q̄ noie eius inuocato nemo auderet falsum dicere vt oñsum est supra. q. 250. Ita aut̄ soli deo p̄petit: iō p̄ eū solū iurādū est. Qd̄ aut̄ interdū iurare liceat p̄ creaturā hoc est: q̄ p̄ creaturā manifestat nobis diuina vitas z refulget et in ea qd̄a excellentia diuina. Propter hoc aut̄ oportet q̄ creatura illa p̄ quā iuraf̄ duo hēat. Primo q̄ nō p̄tineat falsitate aliqua: q̄ cū p̄ creaturā dēat nobis in notescere diuina vitas si ipsa falsitate in se hēat nō pueniēt ostēdit diuinā veritatē. ¶ 2. q̄ res illa sit alicuius dignitatis eo q̄ in ea d̄z aliquo mō refulgere. excellentia diuina. In rebus tñ nullius dignitatis nō oñdit pueniēt diuina excellentia velut si qs̄ iuraret p̄ gallinā vel p̄ lapidē nō eēt cōueniēs ad attestatiōē vitatis: q̄ lz̄ falsitate nullā p̄tineant tñ dignitatē nullā h̄nt. Sic est de alchorano: q̄ ista duo ei deficiunt. ¶ Primo q̄ mēdacia plurima p̄tinz̄ z res turpissimas q̄s et audire indignū est. ¶ 2. q̄ nullius dignitatis est cū libri mereant̄ honore ex sentētijs q̄s p̄tinet Sentētie tñ machometi quātū ad speculatiua false sunt: quātū ad agibilia vero turpissime. Jō nullius dignitatis sūt sed oī ignominia z obprobrio digne. Nō est q̄ pueniēs creatura alchoranus p̄ quā iuret vt in ea respēctet diuina excellentia z honoz̄. Etia q̄ xp̄ianus iurans p̄ alchoranū attestat aliquo mō vera p̄tinere in alchorano: q̄ vitas nō p̄firmat nisi p̄ aliā vitatē firmiorē sic conclusio ex p̄ncipijs. Et tñ alchoranus nihil nisi mēdacia z res turpes p̄tinet. Etia q̄ iurās p̄ alchoranū scandalizat aios alioz̄ xp̄ianoz̄ debilitando i eis fidē cū ipse oñdat se aliq̄ mō venerari legē machometi. Etia q̄ p̄ hoc fortificat aios sarracenz̄ in sua p̄fidia cū videant q̄ et ab extraneis alchoranus suus veneret. Nullus q̄ xp̄ianoz̄ p̄ vlla re pari debet iurare sup̄ alchoranū vel p̄ ip̄m et si cogat ab aliquo q̄ pōt hoc facere: q̄ est quoddā genus in fidelitatis z apostasie. ¶ De iudeis idē dōz̄ est q̄ illi peccāt iurādo p̄ alchoranū: q̄ ille repugnat legi sue z p̄p̄bis z est doctrina qd̄a detestabilis. De h̄is dētm̄ est exo. 23. ¶ Ad rōnē in xp̄iū dōm̄ q̄ interdum licitū est iurare p̄ creaturā. q̄ illa talis est q̄ per eaz̄ diuina vitas aliquo mō nobis innotescat z diuinus honoz̄ refulgeat in ea. Alchoranus aut̄ nō est h̄mō vt dētm̄ est nunc: iō super illum vel per illum non licet iurare alicui.

¶ An sarraceni liceat iurare per machometi cruce. **Questio. CCLXXX.**

**Queritur** An sarraceni liceat iurare p̄ machometi cruce. ¶ Dicit̄ qd̄ q̄ liceat: q̄ si cut se h̄nt xp̄iani ad xp̄m. ita se h̄nt sarraceni ad machometū z tñ lz̄ xp̄ianis iurare p̄ xp̄m: q̄ etiā sarracenis p̄ machometi cruce vel ip̄m machometū. ¶ Dōm̄ q̄ peccāt iurādo q̄ncūq̄ sic iurent: q̄ honore quēdā diuinū tribuunt hōi impudico z pessimo. Et hec p̄ religioe h̄nt. Unde in eis iurare p̄ machometū vel p̄ cruce machometi est q̄si iurare p̄ deos alienos cū honore quēdā diuinū tribuat̄ ei. Nec et lz̄ iurare p̄ machometi cruce tāq̄ p̄ creaturā: q̄ nō pōt pueniēt rep̄tari diuinus honoz̄ nisi in re q̄ est alicuius dignitatis. Et tñ machometus z q̄qd̄ p̄tinet ad eū ē res turpis. iō nō puenit iurare p̄ hoc. ¶ Ad rōnē in xp̄iū dōm̄ q̄ nō se h̄nt oīno sarraceni ad machometū sic xp̄iani ad xp̄m: q̄ xp̄iani credūt xp̄m eē deū sic vere ē sarraceni aut̄ nō putāt machometū fuisse deūz s̄z hōiem. Etia dato q̄ putaret sarraceni idē de machometo qd̄ xp̄iani de xp̄o nō seq̄ret̄ q̄ licite p̄ eū iurarent: q̄ gētilēs idolatre putabāt idola q̄ collebat̄ eē deos sic nos scimus eē vnicū deū z tñ nō excusabāt qn̄ peccaret̄ colēdo idola z iurādo p̄ ea. ¶ Ita z sarraceni q̄to maiorem honore dederint machometo iurando p̄ eum vel al̄ tanto magis peccāt: z sic peccabunt iurando p̄ cruce eius.

¶ An liceat sarraceni p̄ alchoranū iuraf̄. Q. CCLXXXI.

**Queritur** An liceat sarraceni p̄ alchoranū iurare. ¶ Aliq̄ dicit̄ q̄ sic: q̄ sarraceni est alchoranus p̄ lege sic nobis euāgelia. Nobis aut̄ lz̄ iurare p̄ euāgelia: q̄ licebit eis iurare p̄ alchoranū. ¶ Dōz̄ q̄ peccāt iurādo p̄ illū: q̄ honoz̄at̄ eū p̄ h̄ tāq̄ legē sacra. Et tñ sūt ibi turpissima

Opinio quidam.

Rūdet ad questus. q.

Ad ar̄. in oppo<sup>m</sup> B

Rūdet ad questus. q.

Opinio quidam.

m. ad q̄ sitū. q.

Opinio quidam.

Rūdet ad questus. q.

D

E

Opinio quidam.

Rūdet ad questus. q.

B

Opinio quidam.

Rūdet ad questus. q.

ibi turpissima documta. Etia deo iniuria quadā faciūt: qz pu-  
tant in alchorano vitatē doctrine diuine exp̄ssam eē: s; qz q̄-  
lis vnuſq; ē talia dīc z opaf. 2. ethi. cū ḡ sint falsa z ipudi-  
ca ea q̄ in alchorano tradūt inueref qz de ille a q̄ talia docu-  
mēta p̄cefferāt mēday z ipudicus erat. Sic. n. aug. 2. de cini.  
dei pbat deos gētiliū fuisse turpes: qz in sacrificijs z cerimo-  
nijs suis z solēnitatib; petebāt turpia fieri q̄ hūanā hone-  
statē eēt: illicitū ḡ erit sarraceno p̄alchoranū iurare. Ad  
ar. dōm qz h̄at sarraceni alchoranū vt legē nō excusat a  
crimine: s; tāto magis pctm̄ ei; graui; ē. Qz cū agat ex lege  
putat se agere licite. Et iō intēse agit z magnā venerationē  
exhibet. Et tñ q̄sto maior honor exhibet: rei turpi tāto graui-  
us pctm̄ ē. Si ḡ sarraceni peccāt tenēdo alchoranū vt leges  
qz ē māifeste h̄ rōnē: ita exhibēdo ei quēcūq; honore tāq; le-  
gi dei peccant z hoc fit in iurando p̄ illū: qz honoratur: ergo  
sarracenis non est licitum iurare per eum.

An liceat iudeis iurare p̄ talmuth. Q. CCLXXXII.

**Queritur** An liceat iudeis iurare p̄ talmuth. Est  
n. talmuth collectio magna libroz ap̄d  
iudeos in qb; multi errores z absurditates p̄tinent; h̄ dei di-  
gnitatē z sacraz scripturā z xpm. Nā plurima q̄ iudei h̄  
xpm z ei; doctrinā p̄fuxerūt ibi h̄ntur. Dōm qz pctm̄ ē p̄  
librū illū iurare: qz manifestos errores p̄tinet. Uelle aut̄ atte-  
stari vitatē p̄ errores eicōueniēs: maxie qz qñ iurat p̄ aliquā  
creaturā inuimus qz illā diuinā vitas nobis oñdit p̄ mēda-  
cia tñ nō oñdit vitas. Jō nulli lz p̄ talē librū iurat siue iudeo  
siue xp̄iano siue sarraceno: qz iniuriā deo facit qz diuinā vita-  
tē p̄ talia p̄testat: qz innuit talē eē deū q̄ta ista sūt. Idē de  
libris nigromāticis z q̄buscūq; phibitis scripturis dōm ē qz  
p̄ eas aut sup̄ eas iurat nō lz: qz nō lz iurare p̄ aliqd qz nō lz  
honorare. Qui at̄ p̄ talia iurat nō caret qdā scrupulo socie-  
tatis occulte ad ea. s; qz ipsa diligit z veneret z vtaf ad ali-  
qd. Jō quocūq; qs p̄ talia iuret illicitum est aut suspectum.

Quis magis peccat iurando per cruce machometi: Chri-  
stianus iudeus an sarracenus. Questio. CCLXXXIII.

**Queritur** Cū tā xp̄ianus q̄ iudeus q̄ sarraceni  
peccent iurādo p̄ cruce machometi z p̄  
alchoranū q̄ istoz magis peccant in b. Dōm qz vt cōiter  
magis peccāt in b sarraceni q̄ xp̄iani z iudei: qz enormis  
ista agūt. Nā sarraceni tāq; licitū istd h̄nt: z iō ferunt in illd  
tota intētionē z quadā diuinā venerationē exhibēt b p̄ reli-  
gione h̄ntes z in b instructi ex pua etate. Xp̄iani at̄ z iudei  
cū nō credāt b licere nō agūt b ex tāta deuotionē z inclina-  
tiōe. Jō nō tāta reuerētā exhibēt z sic minus maluz agunt.  
Si tñ eēt aliq; xp̄ian; vel iude; qz ex tāta reuerētā iuraret  
p̄ machometū vel cruce eius aut alchoranuz ex quāta iurāt  
sarraceni grauius valde peccaret qz sarraceni: qz tñ b nō fit  
cōiter enormi; peccāt sarraceni vt cōit iurādo p̄ ista q̄ xp̄ia-  
ni z iudei. Ex alia tñ radice ē graui; pctm̄ xp̄ianoz z iudeo-  
rū. Qz sarraceni cū sint in b instructi z reputēt hoc licitū lz  
p̄ b nō excusent totalr: aliq; tñ mō alleuiat culpa eoz: qd nō  
fit in iudeis z sarracenis qz in b instructi nō sūt z qb; mani-  
festat ex lege sua istd eē pctm̄: iō graui; peccabūt isti ex hac  
pte. Dicere aut̄ simplr qs magis peccat in b an sarracenus  
vel xp̄ianus z iudeus nō est pole nisi dicat ceteris pibus. i.  
qz ex eqli deuotionē z cū eqli reuerētā oēs isti iuret. Et tūc  
sarracenus minus peccat: qz min; agit h̄ p̄sciaz: xp̄ianus aut̄  
peccat maxie qz magis inotescit vitas fidei z falsitas infide-  
liū xp̄iano quā iudeo: et maior ē ingratitudinē p̄mittit xp̄ia-  
nus qz iudeus: qz p̄tēnit plura bona q̄ sibi exhibita credita  
deo qz iudeus. s; bñficiū redēptiōis z legis latēōis. Jō ceteris  
pibus p̄ quolibet pctō magis puniet a deo xp̄ian; qz iudeus  
z sarracenus: qz plā d vitate cognoscit. Seruus tñ scies vo-  
lūtātē dñi z nō faciēs plagis vapulabit multis: qz aut̄ nescit  
volūtātē dñi sui z iō nō facit plagis vapulabit paucis. luc.  
12. de hoc expo. 23.

An alicui licet iurare p̄ mēbra dei. Q. CCLXXXIII.

**Queritur** An liceat alicui iurare p̄ mēbra dei vt  
p̄ caput vel p̄ pedes z silia. Dōm qz  
nullo mō lz: imo reputat blasfemia magna z graui; pena isti  
gīf. 22. q. j. c. 6. sigs p̄ capillū dei vl̄ caput iurauerit vl̄ alio mō  
blasfemia h̄ deū vsus fuerit si i eccl̄astico ordine ē deponaf  
Si laicus anathematizet. Si qz aut̄ talē hoies nō manifesta-  
uerit nō ē dubiū qn diuina p̄denatione coherceat. Et si eps  
ista emēdare neglexerit acerrime corripiat. Istud intelligē-

dū est de quocūq; mēbro: qz eadē rō ē de oib;. Et idē est qz p̄  
corp; dei iuret: qz lz corpus nō sit mēbrū p̄tinet tñ oia mēbra  
Et sic ē blasfemia iurare p̄ aliqd mēbrū ita ē blasfemia iurare  
p̄ corpus: qz iurat p̄ multa mēbra. Dicit aut̄ hostiensis in  
sūma ti. de iureiur. qz hoc fuit vetitū pp̄ errozē q̄rudā hereti-  
coz qz rustica simplicitate putabāt deū h̄re mēbra sic scriptu-  
ra loq̄. Et vocant̄ isti antropofornite. i. attribūtes deo hu-  
manā formā vel figurā vt dīc aug. li. de nonaginta heresib;. z  
Jsid. 8. ethimo. z h̄r. 24. q. 3. qdā h̄rtici. Dī at̄ iurare p̄ aliq;  
mēbra dei non solū malū eē: s; et eē blasfemia: qz talr iurātes  
attribūit deo quadā ip̄fectionē. s; h̄re mēbra humana q̄ nō  
h̄z. Et iō tale iurā. qz blasfemia ē fm̄ leges hūanas graui;  
puniet. s; capitāl; in aucte. vt nō luxurient hoies h̄ nāz colla.  
6. q. vlti. In b tñ hosti. in sūma ti. de maledi. dīc qz istd iurā.  
p̄ capillū dei vel p̄ caput z silia p̄t fieri affirmādo z iurando  
vel detestādo z irascēdo. Si p̄ mō lz graui; peccet iurās nō  
incidit in penā maledicoz q̄ h̄tur ex de maledi. c. Statui-  
mus. Qz illa ē p̄ blasfemia z ē pena grauis. s; qz maledicus  
sit ante portas eccl̄ie in loco publico dñi missa celebrat p̄ se-  
ptē dies dñicos. Et vlti. die dñico illoz n̄ h̄at palliū nec cal-  
ciamēta z sit ligatus corrigia circa collū. Et iponit̄ ibi qz sex-  
tis ferijs p̄cedētib; ieiunet in pane z aq̄ z cogat soluere cer-  
tā sūmā pecunie z in obitu careat eccl̄astica sepultura. In il-  
lo aut̄ qz solū iurauit nō detestādo dīc nō h̄re locū istā penā  
Alī dīcūt qz illa pena depositiōis q̄ ponit. 22. q. j. c. sigs p̄  
capillū h̄z locū in iurāte p̄ mēbra dei z iurāte ex p̄uetudine  
Sec̄ at̄ in eo qz sel iuraret vl̄ a casu nihil p̄meditat: qz nō de-  
beret tā graui; puniri. dīcūt et̄ qz differt an qs iuret p̄ mēbra  
honestā. i. p̄ illa q̄ in hoie reputat honesta vt caput man; z  
occulus: vel p̄ inhonestā. s; p̄ pudēda z silia. P̄io mō dīcūt  
nō eē pctm̄ mortale nisi forte eēt ex p̄uetudine. 2. mō qz p̄  
sit pctm̄ mortale: qz talia dicere ad ribaldos p̄tinet z ē qdā  
iuria dei sic dīc fr̄ Joānes in sūma p̄seli. p̄. ti. 9. q. 6. Sed  
ob̄iectē qz nō sit blasfemia iurare p̄ mēbra humana i deo: qz  
xps deus z h̄ ē z mēbra hūana vere h̄z sic nos iō nihil sibi  
attribuim; qz nō h̄at. Dōm qz si qs dicat p̄ caput xpi vel  
oculos nō ē blasfemia: lz sit inhonestū iurare p̄ creaturā in  
deo. Nā caput xpi creatū ē z oēs ptes corpis sui. honestius  
ḡ ē iurare p̄ ipm̄ xpm̄ absolute qz deus ē qz p̄ ptes sui corpis  
q̄ sūt aliqd creatū. Et b qz v̄r qdā irreuerētia sic diuidē xpm̄  
sic iurādo p̄ qdā ptes eius z nō p̄ alias q̄si exhibēdo hono-  
rē q̄busdā z nō alijs. Cū in xpo nulla sit diuisiō. Etia irreue-  
rētia ē cū rē aliquā noiauerimus: obmittere id qd̄ i ea ē opti-  
mū z noiare istud qd̄ ē minus p̄fectū. Et ita ē cū qs p̄ aliqd  
mēbrū corpis xpi iurauerit. Nā obmittit deitatē eius q̄ ē ihi-  
nitū bonū z venerat aliqd mēbrū ei; qz resp̄cū deitatis nul-  
lius venerationis ē: qñ tñ iurat p̄ caput dei vel aliud mēbrū  
dei nō noiando xpm̄ blasfemia ē qz lz xps de; sit tñ noiando  
deū absolute intelligim; solā naturā diuinā vel p̄sonas diui-  
nas solū q̄stū ad diuinā naturā z nō q̄stū ad hūanitatē assū-  
ptā a v̄bo. Nā tñ diuina z p̄sone fm̄ istā naturā nō h̄nt mē-  
bra aliq; nec corp;: iō ē blasfemia ascribere eis mēbra vel cor-  
pus sic hoī ascribimus. Et ita intelligimus qz sit blasfemia  
iurare p̄ capillū dei vel p̄ alia mēbra dei cū nulla habeat.

An sit licitū iurare p̄ euangelia. Q. CCLXXXV.

**Queritur** An sit licitū iurare p̄ euangelia. Dīcūt  
qdā qz nō qz. 22. q. 5. c. Nullus dīc qz nul-  
lus ex eccl̄astico ordine cuiq; laico sup̄ sc̄ta euāg. iurare p̄su-  
mat. Itē eadē. q. decreuit dīc qz in dieb; rogationū null;  
sup̄ sac. euāg. iurare p̄sumat. Dōm qz iurā. qñ fieri d̄z me-  
li; sit p̄ deū qz p̄ aliquā creaturā. Et tñ interdū licitū ē iurare  
p̄ creaturā vt oñsuz ē su p̄. q. 268. Inter creaturas at̄ p̄ qs in-  
rari p̄t p̄ueniētissima ē euāg. Nā p̄ creaturā iurat in q̄stum p̄  
eā diuina vitas nobis innotescit quā in iurā inuocamus in  
testi. Euāgelio at̄ b p̄uenit: qz in eo manifestat maxie vitas  
credēdoz z ē qdā v̄r dei in illo p̄credētib; ad salutē. ad ro.  
p̄. Nec est aliq; scriptura i toto seculo tāte auctatis sic euāge.  
vt dīc aug. li. p̄. de p̄cor. euāg. in p̄n. Jō p̄ euāg. maxie p̄ueni-  
mus iurare qñ iurā solēnit p̄staf. Sic. n. iurat p̄p̄e. 63. di. c.  
tibi dño z. j. q. vlti. c. sentim;. Et veniēs de sc̄ismate sic iurat.  
j. q. 7. c. q̄tiēs. Et p̄b; ifamat; sup̄ euāg. iurādo se purgat. 2. q.  
5. c. p̄b;. Et sic regl; ē forma iurādi qñ fidelitas iurat p̄p̄e p̄  
aliq; epos vel officiales suos vel subditos sibi iurat z dī i  
fi. sic me de; adiunet z hec sc̄ta euāg. Extra d̄ iureiurā. c. ego  
eps. Sic et̄ p̄ euāg. iurat in iudicijs qñ iurat d̄ calūnia. ex. d̄  
Thosta. sup̄ Mat. h̄ iij

B

Ridet ad q̄stū q̄nis.

C

p̄ba. m̄ p̄m̄

A

B

Ridet ad q̄stū q̄nis.

B

C

Opio hosti en. de iura- mēto p̄ mē bra dei

Opio alioz

Jo. ordinis p̄dicatoz

Opio quoz rundas prima rō 2. rō

Ridet ad questū. q.

iuramento calū. c. vlti. z. ii. q. j. c. testimo. lz eps pp dignitatē suā nō tāgit corpālī euāg. qñ iurat. lz ponit euāg. corā ipso ex dō iura. calū. c. Lū in cā. z in alleg. c. testi. Et iste ē modus magi vulgatus iurādī z ē approbat⁹ de iure. Jō iurādo p euāgel. nō peccabit q̄ nisi qñ iurādo p deū peccaret. hoc aut⁹ dr: qz iurat p creaturā nō ē licitū: nō solū pp rē iuratā: lz exhibeat honor creature q̄ debet deo. ex de iureiur. c. Et si xps. Et qz qdā creature sunt in qbus exp̄ssa diuina v̄itas z pfectio on̄ dit z p q̄s hō manu ducit in deū manifeste: lz iurare p illas creaturas: qz ibi manifestū est qz iurās nō se referat ad creaturā. lz ad creatorē in quē directe deducit illa creatura. Secus at de alijs creaturis q̄ nō referunt ita manifeste in deū nec deducūt nos apte in ipm iō p eas iurare nō lz. Istas at q̄ sic i deū deducūt iura collegerūt. s. euāg. z altare: z reliq̄s sctōz: z cruce: z ordinē sacruz: z manus ep̄i psecratas: z h̄ dē nr̄az: z silia de qb⁹ oib⁹ dicit. j. locis suis. Euāgelia at̄ in oia ista maxie in deū ducūt. Jō p ea licitū ē iurare suatis cōditōib⁹ requisitis ad h̄ qz sit licitū iurā. De qb⁹ dcm̄ est sup q. 255. Et nō solū lz iurare p euāg. lz et sigs iuret p lapidē v̄ aliā. rē putās eē euāg. vt pote: qz optus erat tenet iurā. sic si p euāg. iuratū eēt. Et ita ē graue piuriū sic si iuratus eēt p euāg. 22. q. 5. c. hūane. §. itē obijcit. Ad p̄mū ar. dōz qz nō phibet iurare clicus sup euāg. tāqz iurare sup illa malū sit: lz qz clicus phibet iurare b̄ laico pp dignitatē sacerdotis si ne clici z indignitatē laici. Et tñ ep̄o suo bñ iurat clicus sup euāg. c. c. dicit tñ ibi glo. qz intelligit de iurā. calū. vel qz nul lū iurā. clicus laico p̄stare d̄z. nisi de licentia ep̄i. Ad 2. dōm qz nō phibet ibi simplr iurā. sup euāg. lz rōne t̄pis qz in eo. c. Deceuit ponit t̄pa in qb⁹ nō licebat cās iudicialis agi z p̄m nec iurare aliq̄ nō iudicialr: qz iurā. ē modus p batiōis ad hebreos. 6. z ex de iureiur. c. Et si xps. Et qz iura re sup euāg. erat modus cōis iurādī in iudicio qñ de calū. iur at ex de iurā. calū. c. Lū in cā. phibēdo iurā. sup euāg. p hibet oē iurā. cuiuscūqz modi qz ad iudicia p̄ineat.

**Quid sit mai⁹ iurare p deū vel p euāg.** Q. 286. CCLXXXVI. **Queritur** Quid sit mai⁹ iurare p deū an p euā gelia. C. Aliq̄ putat qz sit mai⁹ iura re per euāg. C. Dōm tñ qz iurat per euāg. aut iurat p sola euāg. nō noiano deū aut iurat aliq̄ deo p euāg. Si iurat p sola euāgelia dū tñ v̄trobiz eq̄lī iuret q̄tū ad solēnitates. s. v̄trobiz simplr vel v̄trobiz solēniter mai⁹ ē iurare p deū q̄ p euāg. eo qz euāg. est pp deuz: z nō deus pp euāg. Et sic nomē dei est maioris veneratōis q̄ nomē euāg. z p̄m iurā p̄stitū p deū magi obligat q̄ iurā. p̄stitū p euāg. Jō chriso. increpat qdā putātes maius esse iurā. p euāg. z hētur. 22. q. j. c. Si ali⁹. s. Si aliq̄ cā fuerit: modicū v̄r facere qz iurat per deū. qui aut p euāg. maius aliq̄ fecisse videt. Quibus dōm est. Stulti: scripture pp deū facte sunt: z nō deus pp scriptu ras. Si aut v̄nū est iurā. simplex z altez solēne magis obli gat sp̄ illd qd solēne ē: z maxie respectu ecclie q̄ attēdit solē nitates istas. Et sic si p deum iuret simplr z p euāg. solēni ter magis obligat iurā. factū p euāg. vt p. 22. q. j. c. Si aliq̄ in glo. Dr tñ ibi qz est verū q̄tū ad eccliaz: lz secus ē q̄tū ad deum coram quo nō magis obligat iuramentum solemne q̄ simplex z votus solēne q̄ simplex. Et qui clerici vel vouen tes. c. rursus. Nō est tñ hoc verum absolute: qz votum solē ne ē corā deo magis obligat q̄ simplex. Qz fm deū obligat vouēs solēnē nō h̄bē mat̄. z si p̄xerit. obligat dimitte p̄u gē qz nō est vxor: lz fornicaria. Si tñ fuit votū simplex. z p̄xit mat̄. post votū nō tenet ēt h̄z deū z forz p̄cientie dimitte re vxorē vt impleat votū: lz tenet cū ea manere. Etia q̄tū ad penā magis obligat votus solēne q̄ simplex: qz solēne votus frangēs plura p̄tenit: q̄ frangēs votū simplex. Et tñ ex mag nitudine p̄tēpt⁹ accipit grauitas p̄cti. Sz dr qz tātū obli gat apd deū votū solēne q̄tū simplex. i. ad eq̄lē rē vel ad ean dē rē obligat v̄trūqz. s. ad p̄tēntiā. Et sic dr qz apud deū non magis obligat iurā. q̄ simplex. p̄missio. i. qz ad idē obligat Nā siue qz iuret siue p̄mittat siue iurā tenet sp̄ reddere rē p̄missas. Et ita magi peccat ille qz violat iurā. q̄ qz simpli cē. p̄missione: lz v̄trobiz eēt eq̄lis obligatio. i. ad eq̄lē rē non tñ eq̄lis in seipsa: qz maior ē in seipsa obligatio inducta p iu ramentum. C. Si aut iurans per euangelia iuret simul per deum scilicet quia iurat aliq̄ deo per euang. i. tangēdo euāgelia. vel sup euāg. erit maioris obligatōis iurā. factus p euāg. qz ē ibi deus z euāgelia. Et ita q̄to magi crescūt so

lēnitates tāto magis obligatio iuramēti ē vehemētior. Ma ius. n. erit iurare deo p euāgelia z sup reliq̄s sctōz q̄ iura re solū deo sup euāg. Et ita de varietate solēnitatū q̄ addunt iurā. Sic dic sctūs Tho. C. De piurio aut p̄missio idē iudi cū est: qz q̄to iurā. ē maioris obligatōis tāto ē piuriū gra ui⁹ sic q̄to est aliq̄ v̄tus maior tāto ē viciū sibi oppositū ma ius. Nā si qz iurādo p euāgelia solēniter piuriū p̄mitat ma ius ē q̄ si piuret iurādo p deuz sine solēnitatē: eo qz maioris obligatōis est iurā. solēne p euāg. q̄ iurā. simplex p deuz sic tenet sctūs Tho. z Inno. ex de iureiur. in. c. Et si xps. Di ci p̄t ēt p̄formiter fm sctm̄ tho. q̄libet. iio. qz virtus obligādi in iurā. p̄det ex forma iuramēti. vñ q̄to forma ē fortior: tan to obligatio ē maior z q̄to forma debilior tāto obligatio mi nor: forā. n. iuramēti in ḡne triplex ē. Aut. n. noiat sol⁹ crea tor. Aut sola creatura: aut v̄trūqz. In p̄ma deus p̄firmat ime diate v̄itatē. C. In 2. mediate solū. In 3. mediate z imediate Lū q̄ sit magi fortis actio imediata q̄ mediatā: z fortissima illa q̄ h̄z v̄trūqz. Erit fortissimū iurā. p creatorē z creaturā simul: minus aut p creatorē solū: minimū aut p creaturā solā Ex forma q̄ iurādī min⁹ est iurare p creaturā q̄ p deū. Per accūs tñ p̄t eēt mai⁹: z h̄ in trib⁹ casib⁹ potissime. C. P̄rio rōe p̄tēptus vt si blaffemādo iuret p creaturā vt p caput dei. Nā p solū caput qz est creatura nūc iurat z nō p deū. C. 2. rōe scādali: vt si mai⁹ scādali seq̄ ex piurio facto iurādo p crea turā. Ut pote si fuit creatura iudicta in solēnitatē vt p euāg. vel reliq̄s sctōz. C. 3. rōne p̄cientie. vt si qz iurās p creatu ras interdū magis se teneri putat q̄ iurādo p deū. An vō li ceat iurare per euangelia illa in quibus falsum iurans mo: tem timere pōt vel creditur morit urus dicitur infra. q. 287. C. An liceat alicui iurare per dominum suuz vel per aliq̄e hominem.

Questio. CCLXXXVII.

**Queritur** An liceat iurare alicui p dñm suū vel p aliq̄e hoīem. C. Dōm qz iurā. per creaturas aliqñ licitū est. P̄terit q̄ iurari p dñm suū cū nō sit sibi aliq̄d qd̄ repugnet honestati iuramēti. Nā v̄m scti le gūt iurasse b̄ mō sic ioseph iurauit p salutē pharaonis gen. 42. z magister. 3. sen. di. 39. on̄dit fuisse licitū iurā. di. q. io. seph venerabat deū in pharaone. Nā erat p̄stitū iudex sup hoīes sicut de⁹ sup oia: z sic refulgebat magis dei excellētia in illo q̄ in subditis. vñ melius poterat iurari p eū q̄ p sub ditos: qz p eū veritas diuina z excellētia ostēdebat q̄ in iurā inuocat z a qua iurā. vires accipit. Sic ēt apls ad hebreos 6. dic hoīes p maiorē suuz iurant z ois p̄trouerse eoz finis est iurā. Ubi innuit tenere iurā. qd̄ p̄staf p maiores z eē licitū. Nā p̄pat illd ad iurā. qd̄ deus fecit. Et sic fm p̄suetu dinē gētū iurabat. s. p salutē p̄ncipis. ff. de iureiurā. l. 3. §. vlt. z. l. Qui p salutē. Dic tñ hosti. in sūma ti. de iureiur. qz hodie nō v̄r iurādū sic: lz antiqs patrib⁹ h̄ p̄cessum fuerit. ar. 22. q. j. §. Sic ēt in v̄s. Sz obijcit qz ioseph. Et satis rōnabilr dr qz lz iste modus iurādī posset aliq̄r ducere i deū eo qz p̄ncipes pp excellentiā p̄tatis rep̄ntant deū sp̄ālī tñ min⁹ puenit iste q̄ aliq̄ modi iurādī p creaturas q̄ iura approbauerūt eo qz iurātes p salutē p̄ncipis vident totat̄ referre se ad honorē p̄ncipis z salutē z nō ad honorē dei. Et istd piculū est cū in tantū liceat iurare p creaturā in q̄tū ipsa deducit hoīem in deū. Et pp h̄ iste modus iurādī in ab̄it in dissuetudinē. Nā aut iuramus p euāg. vel p cruce mai⁹ est qz nō exhibemus ibi honorē istis pp se ipsa: lz vt referunt in deū: qz ipsa talia sūt q̄ nō in se ipsa: lz in alterū nos ducūt. s. in xpm cuius sūt. Per talia q̄ iurā. licite p̄staf: qz ad honorē dei solū. referūt z nō trāsserit honorē dei ad creaturas vt dr de iureiur. c. Et si xps. Aliqñ tñ de iure rep̄t sic iuratum vt rediēs de scismate iurat p sctā euāgelia z p salutē dñoz gubernantiū rē publi cā. j. q. 7. c. Quoties. Sed ēt istud iuit in dissuetudinē.

**Queritur** An licitū sit iurare p sctōs defūctos. C. Dōm qz sic: qz iurā. inducit in te stimoniū ille p quē iurat: in q̄tū pp reuerentiā eius nō au deret qz falsuz dicere. De sctis aut ē h̄mōi: qz cū sint iā. cum xpo scimus eos esse magne p̄tatis cū ipsi iudicaturi sint sctz sedētes cū. xpo. j. 19. Sedebitis z vos sup sedes duodecim iu dicātes isrl. Et ob hoc credimus qz q̄qd̄ ipsi velint poterūt obtinere a xpo. vñ sic xpm pp se ipm timem⁹: qz p se ipm face re p̄t q̄qd̄ voluerit sine alieno adiutorio: ita z sctōs pp xps timemus: qz p xps facere p̄nt q̄qd̄ ab eo petuerint. De hor noze codē

s. Tho. D

E

Indp ha

Aut

Aut

Aut

Aut

Aut

B

B

Rūdet ad q̄tū q̄ntia.

B

Rūdet ad questum q̄ntia

B

C

noze eodē mō ē: q̄ sic xpm̄ pp̄ seip̄s honoram̄ exhibētes reuerētia z ob hoc p̄ ip̄m iuram̄: ita sc̄tōs pp̄ xpm̄ honoram̄. Et sic p̄ eos pp̄ xps iurare poterimus in q̄tū ad ip̄m ptinet z honor eoz ad ip̄s refert. ¶ Alia ē rō ē: q̄ sc̄tis debet honor qdā diuin⁹ in q̄tū p̄ eos blasphemia p̄mittit in dehonozatione vel irreuerētia. Nā blasphemia p̄p̄e nō ē nisi p̄ deū i q̄tū dicim⁹ de ip̄o aliqd falsū qd in dedecus eius cedit. Nā si q̄ male dicat p̄mo suo falsa de eo asserēs nō d̄r blasphemare: s̄s p̄umeliā vel iniuriā facere. De deo aut̄ blasphemia d̄r. Et ob h̄ blasphemi lapidabāt leui. 24. Si tñ solū maledicerēt hoibus nō lapidarent: s̄s eēt p̄ eos actio iniuriarū: p̄ sc̄tōs tñ d̄r p̄muti. blasphemia eēt de maledi. c. statum⁹: vbi d̄r statum⁹ vt si q̄s p̄ deū vel aliquē sc̄tōz suoz linguā in blasphemia relaxare p̄supserit p̄ ep̄m suū pene subdat. P̄d̄t ḡ p̄ sc̄tōs iurari: q̄ eis reuerētia qdā diuina z honor debet. Et tñ nō iurat p̄ eos pp̄ se: q̄ et eis sc̄tis existētib⁹ nō p̄petit tāta reuerētias: s̄s soluz in q̄tū manifestissimē relucet in eis vitas infallibilis ei⁹ q̄ facit illos sc̄tōs. s̄. dei cui inseparabilr vniti sūt. Et ob hoc q̄to aliqs sc̄tū ē maioris dignitatis tāto maior reuerētia ei debet z ofensa facta ei maior ē. Et d̄r p̄mitti maior blasphemia in ip̄s vt in alleg. c. statum⁹. Nā mater xpi ē maior oib⁹ sc̄tis. eēt. d̄ p̄ni. z remi. c. noua. Et blasphemia p̄missa in ipsas maior ē cū d̄r si q̄s p̄ deū vel aliquē sc̄tōz suoz z maxie btām virginē linguā in blasphemia publice relaxare p̄supserit. ¶ De piurio at̄ p̄missio iurādo p̄ sc̄tōs d̄z q̄ ē mai⁹ vel min⁹ ceteris pib⁹ fm̄ q̄ sc̄tis p̄ quē iurat maior vel minor ē. Sic dic̄ aug. ad publicolā z h̄etur. 22. q. j. c. monet te. s̄. Quāto. n. p̄ qd iurauerit magis sc̄tū ē tāto magis penale piuriā. Et ob h̄: q̄ nomen dñi ē sancti⁹ oib⁹ alijs. noib⁹: s̄s oēs q̄ iurat p̄ sc̄tōs iuret p̄ deū sic dicit xps q̄ iurat p̄ thronū iurat p̄ eū q̄ sedet in throno j. 23. tñ piuriū qd p̄ nomē dñi fit ceteris pib⁹ graui⁹ ē piurijs q̄ sūt p̄ quoscūq̄ sc̄tōs z p̄ q̄scūq̄ creaturas. 22. q. j. s̄. sic ēt in li. macha. s̄. s̄ piurijs tāto magis penale ē q̄to sancti⁹ ē illd̄ p̄ qd iurat: appet q̄ z si p̄ creaturas mēdacit iurās dupl̄r peccet: grauior tñ se subicit pene q̄ p̄ creatorē iurat mēdacit. Et q̄ post deū mater xpi ē excellētior oib⁹ sc̄tis: piuriū p̄missū p̄ eā ē mai⁹ oib⁹ piurijs p̄missis iurādo p̄ sc̄tōs. Et h̄z spālē grauitatē z offensam eēt de maledi. c. statum⁹. s̄. si q̄s p̄ deū vel aliquē sc̄tōz suoz z maxie btām virginē linguā in blasphemia relaxare p̄supserit. Et rō hui⁹ ē: q̄ in piurio p̄mittit qdā irreuerētia p̄ illū p̄ quē iurat. Quāto ḡ irreuerētia fuerit maior tāto ē maius piuriū: z tñ tāto ē maior irreuerētia q̄to sanctior erat z maioris dignitatē ille p̄ quē iurabāt: ḡ p̄ maximū sc̄tū fit maximū piuriū. Sic ēt iurādo p̄ res inaiatas si sc̄tē sūt sic in illo q̄ iurat p̄ crucē. i. ponēdo manus in ea. nā si crux ē p̄secrata ē graui⁹ piuriū quā si nō sit p̄secrata: q̄ p̄ iurans p̄mo modo debet ieiunare tribus annis. p̄ iurans 2⁹. mō debet vno āno ieiunare vel penitere. 22. q. 5. c. q̄ iurat

¶ An liceat iura<sup>m</sup>. fieri ad sepul<sup>o</sup>. sc̄tōz. Q̄. CCLXXXIX. **Queritur** An liceat iura<sup>m</sup> fieri sup sepulcra sanctorū. ¶ D̄z q̄ sic iurare p̄ noia sc̄toz ita ēt iurare sup sepulcra eoz: q̄ iurat sup sepulcra i q̄tū sūt ibi ossa sc̄toz z manēt ibi eoz memorie. Istō aut̄ est iura<sup>m</sup> p̄ueniēs: q̄ p̄ talē creaturā p̄uenienter exhibet deo honor eo q̄ sepulcrū alicui⁹ sc̄ti nō honorat pp̄ se: q̄ nō ē aliqd honorabile simplr: q̄ nihil h̄z nisi ossa mortuoz. S̄z in quā tū manēt ibi ossa ei⁹ qdē de sc̄tū fec̄ oñd̄ manifeste z spāl̄r dei v̄tus p̄ sepulcra sc̄toz. Quā solet deus circa talia sepulcra miracula multa oñdere. Et ob h̄ introductū ē in reuerētiam sc̄toz q̄ sup sepulcra eoz hoies iuret: q̄ spāl̄r honorē eis exhibet cū tāgēdo eoz sepulcra pp̄ ip̄soz reuerētia nō audēt falsū dicere. Et h̄ mō iubent aliq̄ de iure se purgare de infamia q̄ laborāt iurādo sup sepulcra aliquoz sc̄toz. Sic qdāz ep̄s iurare coact⁹ ē purgādo se sup sepulcrū bti petri. 2. q. 5. c. mēnā v̄o. ali⁹ ēt purgauit se de infamia orta sup simonia z heresi iurādo sup sepulcrū bti apollinaris. 2. q. 5. c. Quāto a nobis: z. c. Que de cā. An v̄o liceat iurare sup sepulcra illa sc̄toz sup q̄ iurās si piuriū p̄miserat credit̄ moriturus dicit̄ infra. q. 297. ¶ De piurio p̄missio sup sepulcra sc̄toz d̄m est q̄ mai⁹ ē q̄ piuriū p̄missū noiando solū noia sc̄toz. Rō ē q̄ q̄to p̄les sunt solēnitates in iura<sup>m</sup> tāto magis obligat z piuriū ē graui⁹ vt oñsuz ē sup. q. 286. Qui tñ iurat sup sepulcra sc̄toz: exp̄mit nomē dei vel nomē sc̄ti sup sepulcrū ui⁹ iurat Qui aut̄ iurat p̄ nomē sc̄ti solū exp̄mit nomē ei⁹. Graui⁹ ḡ ē piuriū sup sepulcrū sc̄ti: q̄ hic sūt due solēnitates z ibi vni-

ca. Patet adhuc: q̄ et si nō exp̄meret aliqd nomē in iura<sup>m</sup> si fieri posset: s̄s solū q̄ iurare<sup>m</sup> sup sepulcrū sc̄ti vel fieret ibi simplex p̄missio videret̄ ista eē maior solēnitates q̄ iurare p̄ nomē sc̄ti eo q̄ plus se credit agere q̄ sic iurat. Nā cū maiori reuerētia z timore accedit hō ad iurādū sup sepulcrū alicuius sc̄ti eo q̄ istō nō ē solitū fieri cotidie q̄ cū iurat solū p̄ nomē sc̄ti. Putat. n. hoies differre ista iura<sup>m</sup> in vigore q̄tuz differt res a voce significāte: q̄ qdā v̄tutē realr credūt eē in sepulcris sc̄toz. Etia p̄z h̄ q̄ p̄ cāis magnis z ad faciēdū magnā p̄bationē iurat aliq̄ sup sepulcra sc̄toz sic illi q̄ ifamati erāt de magnis criminib⁹. s̄. heresi z simonia nō exp̄ntib⁹ p̄batiōibus legitimis sup sepulcra sc̄toz. s̄. bti petri z bti apollinaris iurādo p̄ nomē sc̄ti. 2. q. 5. c. mēnā. z. c. Quāto. z. c. q̄ d̄ eā. Et ista ē purgatio iuridica z nō vulgaris: q̄ vbi p̄mittit ista p̄hibet vulgaris. s̄. in ferro cadēte vel aq̄ feruēte aut. frigidā vt in alleg. c. mēnā. ¶ S̄z obicit̄ q̄ sit graui⁹ piurijs iurādo p̄ nomē sc̄ti q̄ sup sepulcrū ei⁹: q̄ maior ē efficacitā vi uētis q̄ mortui. ¶ D̄m q̄ grauius ē piurare sup sepulcrū q̄ p̄ solū nomē vt sup d̄ctū est. Lōp̄atio aut̄ nō est p̄ueniēs q̄ si sc̄tū aliqs possit h̄ri viuis z p̄ntē eo iurare p̄ ip̄m val de graui⁹ eēt piuriū qd p̄mitteret sic q̄ si iurare<sup>m</sup> sup sepulcrū eius. Et tñ nūc nō p̄pat viuis ad mortuū: s̄z p̄pat nomē nudū sc̄ti ad sepulcrū z ossa ei⁹: z tūc manifestū est q̄ maius est periurium super sepulcrū q̄ p̄ solum nomē. q̄ hic est res signata z ibi solum nomen significans.

¶ An liceat iurare per crucem Christi. **Questio. CCXC. Queritur** An iurare liceat p̄ crucē xpi. ¶ D̄z q̄ sic: q̄ p̄suetudo nobis ē iurare p̄ illaz z tāgere eā corporalr z est modus approbatus de iure. 22. q. 5. c. Qui piurat. Rō hui⁹ ē: q̄ p̄ueniēt iurāt: cū p̄ tale iura mētū soli deo honor reddat̄ eo q̄ crux manifeste nos in deū dicit: q̄ ē signū n̄re redēptionis: z nullus iurādo p̄ crucē p̄t decipi: q̄ nemo cruci honorē pp̄ seipsam exhibet: s̄s pp̄ xpm̄ q̄ in ea pepēdit. Et ob h̄ sicut iurare p̄ xpm̄ ita iurare p̄ crucē in q̄ pepēdit xps. Etia debet cruci qdā honor spāl̄s q̄ vocat̄ adoratio p̄perdulie. Nā oib⁹ illis q̄ ptinet ad ministrariū n̄re redēptionis debet̄ p̄p̄dulia. i. qdā excellēs dulia siue adoratio. Et sic ē btā virgo de qua natus ē xps q̄ nos redēmit z crux in q̄ pepēdit z filia vt dicit̄ doctores z colligat̄. 3. sen. di. 9. Sic ēt veneremur clauos xpi z spineā coronā: z flagella z cetera p̄ q̄ passus est si illa h̄remus. Juramētū tñ fit p̄ illā rez cui debet honor spūalis siue diuinus iō p̄ crucē xpi iurare licitū ē. Et h̄ fit dupl̄r. s̄. noiando crucē vel ponēdo man⁹ sup crucē: sic ēt de euāgelijs fit istis duob⁹ modis: z vtroq̄ mō iura<sup>m</sup> tenet. Et nō solū ē hoc de cruce illa in qua xps pepēdit: s̄s ēt de oī signo crucis: q̄ quelibet crux reducit nos in memoriaz xpi paciētis. Et iste ē fructus crucis vt ap̄d nos h̄etur. Cū ḡ p̄ quālibet crucē hoc h̄cat̄ tñ illā vnica q̄ iā in p̄tes diuisa est q̄ oēs alias venerari debemus exhibēdo p̄p̄dulia. Si tñ illa xpi crucē h̄remus multo excellētius honorāda eēt: q̄ v̄e tetigit mēbra xpi z tota p̄fusa ē ei⁹ sanguie b̄ndictio: z tñ adhuc maneret ista adoratio intra p̄p̄dulia: q̄ q̄ soli deo exhibet. appent̄ p̄dicta: q̄ nō solū iter cruces istas z illā est d̄ria veneratiōis: s̄s ēt inter istas vulgares: q̄ venerabilior ē crux cōsecrata q̄ nō p̄secrata. 22. q. 5. c. q̄ piurat z tñ magis differt illa ab istis q̄ p̄secrata a nō p̄secrata: q̄ iste p̄secrat̄ p̄ p̄tōfices n̄ros cerimonijs q̄busdāz factis. illa v̄o p̄secrata ē p̄ p̄tōfice n̄m magnū q̄ penetrauit celos z intrauit in sc̄tā sc̄toz p̄fūdēdo eā nō vnctiōib⁹ cerimonialib⁹: s̄s v̄o sanguine suo rubricādo. ¶ De piurio p̄missio iurādo p̄ crucē d̄m q̄ differt an iuret q̄s p̄ crucē solū eā noiando v̄l eā manu tāgēdo. ¶ Periuriū 2⁹ mō ē mai⁹ q̄ p̄ eo q̄ p̄les solēnitates sūt cū tangit̄ crux corporalr q̄ cū solū noiāt. Q̄ cuz tāgit̄ iurat p̄ nomē dei v̄l crucē z tāgit̄ crux z sūt due solēnitates cū v̄o noiāt nō tāgēdo solū exp̄mit nomē: z sic ē vnica solēnitates: iō est piuriū leui⁹. Et ē h̄ eadē rō cū ea q̄ ponebat̄ p̄cedētī. q̄ de iurāte p̄ nomē sc̄ti vel sup sepulcrū sc̄ti. ¶ D̄stinguēdū ē an crux p̄ quā iurat sit p̄secrata vel nō: q̄ piurās p̄ crucē p̄secratā magis peccat q̄ p̄ nō p̄secratā: eo q̄ q̄to sancti⁹ ē id p̄ qd iurat tāto magis graue ē piuriū z maioris pene vt ait aug. ad publicolā z h̄etur. 22. q. j. c. monet z i. s̄. sic ēt. v̄s. S̄z si piuriū. Jō piurās i cruce p̄secrata d̄z penitere trib⁹ ānis q̄ aut̄ in cruce nō p̄secrata d̄z penitere vno āno. 22. q. 5. c. Qui piurat. Hoc intelligēdū ē q̄ iurat sup cruces tāgēdo eā sic ēt tāgimus corporalr sc̄tā euāg. q̄ iuramus p̄ ea in iudē

B

L Q̄n est maior v̄l mior piurijs v̄l blasfemia

D

R̄ndet ad q̄sitū q̄nis.

B

R̄ndetur obiectio.

R̄ndet ad q̄sitū q̄nis

B

De grauitate piuriū iurans per crucem

cio: extra de iura calu. c. vlti. z. ii. q. j. c. testi. **C** Si aut iuret p cruce solu noiendo z no tagedo: no incurrit illa pena sed leuior: qz leui piuriu e no tagedo vt onfuz est. Et pz q sic intelligat dcm. c. q piurat. Qz si solu intelligeret de iura noian do cruce no distingueret an iurauit in cruce psecrata vel no psecrata qz qn nihil tagim noiam cruce absolute: z no ista nec illa psecrata aut no psecrata. Etia qz dr q piurat se i cruce. i. ponedo manu sup cruce. Na si intelligeret de sola noia tiode crucis no diceret q piurat se in cruce: s; p cruce. i. noian do cruce. Hoc aut intelligit de piuro voluntario. s. q sciebat se falsuz iurare: vel q spote venit p iura suu. Si aut coactus e aliqs iurare vel ignoras iurauit z postea vitate cognoscit dz penitere trib qdragesimis. Et no distinguit ibi de cruce psecrata z no psecrata: s; dz intelligi sic pu. s. trib qdragesimis teiunet p piurio ex ignoratia i cruce psecrata: z vna qdrage p sili piurio in cruce no psecrata. Dicit tn ibi i glo. q intelligit de ignoratia iuris: vt si qs iurauit incaute id qd malu erat z p ius z nesciuit tuc an eet p ius: qz talis ignozia lia aliqst alleuiet culpa no tollit in totu nisi iuras sit: talis psona q no teneat scire iura sic rusticus: mulier: miles: puer z similes. Si aut eet ignoratia facti totalr excusaret. Ut po te q iurauit aliqd facere qd de se malu no erat: nec erat p ius nec videbat ee occasio alicui mali postea tn inuetu e q ver geret in detiore exitu qz tuc no peccauit aliqlr q iurauit et si postea iura no obfuet. 22. q. 4. c. inoces. s. Illicitu: nisi forte fuerit ignoratia crassa. s. qz lz no eet res iurata mala fm se tn manifeste ex ea se qbas malas: z tn iste ignorauit q oes scire poterant. Talis aut ignorantia no excusat: lz aliqualiter alleuiet: qz no est simpliciter volens qui sic agit.

**C** An liceat iurare per manus epi. **Q**uestio. CCXCI.

**Q**ueritur An liceat iurare p manus epi. **C** Ddm q iurare lz p res sacras inquatu res sa cre ad deu ptinet. Sic at est de manib epi: qz psecrate sut io p eas iura lz. i. sup eas iurare lz. i. sup eas qz no iura iuocado eas: s; tagedo illas sic q iurat p cruce tagedo ea vl sup sepul cra scdoz. Est at puenies istd iura z in oib alijs reb sacris qz p creaturas no dz iurari nisi i quatu ille ducut nos in deu cui debet honor iurameti. Res at sacre duplr nos in deu du cut: qz duplici bitudine ad ipm hnt. s. ab eo sut z pp ips sut Dis. n. psecratio vtute qda spuali z secreta sit: qz als p hoies psecratio facta nihil valeret: qz vtutes nulla care pnt. **C** De 2o pz qz no psecrat aliqd nisi vt ordinet in dei ministeriu z ob seqz. Qd pz qz sola uasa z ministri ad diuinu ministeriu pti netes psecrat. Et sic p oes res sacras pot iurari z hmoi sunt manus epi. Jo p eas iura. 22. q. 5. Qui piurat. Pot et iurari p manns sacerdotis: qz sacre sut. i. psecrate. spualr tn iura dnt de epo. Ro est qz man epi no soluz sunt psecrate: s; et psecra tes mistros ad psecradu aliqd. Na p man epi ordinat mini stri ad ordines sacros vt in sacris mistrare possint z nullus inferior epo ordines istos pferre pt. Sunt g man eius spalr psecrate z sic p eas iura. s. tagendo eas. Possent aut iurari p man epi no tagedo eas: s; noiendo vt si qs dicat: ego iuro p man epi qz facia tale vel tale iura teneat: sic si p alia creatu ra iuret. Et tn iura no approbat talē modu: s; q iuret in ma nib epi tagedo eas z sic accipit in di. c. Qui piurat: qz dr q piurat se in manib epi. i. tagedo man epi. Istd iura multa obligat io piuriu e penale. Na q piurat in manib epi dz pe nitere trib anis in di. c. Qui piurat. Et e eqlis pena cu pu rio qd pmittit in cruce psecrata. Et e mai qz piuriu pmittuz in cruce no psecrata: qz vno ano penitet qui sic piurium co misit. e. c. Qui periurat.

**C** An liceat alicui iurare p sacros ordines. **Q**uestio. CCXCII.

**Q**ueritur An liceat iurare alicui p ordines sa cros. **C** Ddm q lz z e puenies iura qz hic iura p creatura q ducit hoies in deu z no exhibet ho nor ipsis ordinib: s; deo p ordines: qz ad ipm ordinant. Et iste e modus q sacerdotēs maxie iurare dent. s. p ordinē suuz sacru vl sub piculo ordinis sui. j. q. 7. c. qtiēs: z e modus q iur at illi q redeut de scismate pmittentes se manere in vnitae ecclie z obediētia: lz et isti iurat p qttuoz euāgelia vt dr in e. c. qtiēs z tn respectu alioz no debēt iurare ponedo manu sup euāgelia ne polluat manu q ad psecrationē instituta e. Ibi at iura pstat ppe z ponit manu sup euāgelia. Est at h piuriu sicut in alijs iuramentis.

**C** An liceat iurare per altare. **Q**uestio. CCXCIII.

**Q**ueritur An iurare liceat p altare. **C** Ddm q sic: qz altare e res sacra z spalr ad deu ptinēs: io in deu ducit: ita q manifeste apparet in iura. scdo p altare no exhiberi honore ipsi altari s; deo: z xps approba uit istu. modu iuradi dicēs ee obligatoriu p illos q dicebat qz iurabat p altare no debat. i. no tenebat. Qui at iurabat p donu qd erat in altari tenebat: Xps aut dixit. Leci qd e ma ius: donu an altare qd scificat donu. Qui g iurat i altari iur rat in eo z in oib q sup illo sut. j. 33. Et sic inuit q teneat ad h iura suadu q iurauit. Erat at frequētatu h iura in vete ri testa pp reuerētia altaris qd expse repntabat deum. eo qz ibi offerbant sibi oia sacrificia. Jo dixit q no offerret iudei victimas suas demonib in agris: s; offerret eas sibi sup alta re ad hostiu tabernaculi. leuiti. 17. Sic g p euāgelia vel p cru ce iura: qz sut valde repntatiua xpi: ita in veteri testa p alta re: qz valde repntabat deu: vñ erat magni honoris. Sic inuit expo. 21. Si qs p insidias occiderit primuz suuz ab altari meo euellas eu vt moriat. q. d. no solu ab alijs loc sacri poterit eu euellere: s; et ab altari. In quo inuit locu istu sanctorē esse alijs. Manet et nuc istd iura: qz p altare dei iura z est val de seruadu iura vt dicit Jerd. z hatur. 22. q. j. c. hēmus. s. io admonēdi sunt oēs vt diligenter caueat piuriu no solu in al tari sed et in coi loqlla. Est aut piuriu graue vt ibi inuit Jer ro. ponēs alia ee piuria minora. Et h e qz piurando p altare ptenit altare tagē sit aliqd pollutu z imuduz: deus tn coqrif de illis q ptenit altare. Malachie. p. Na dixerūt ibi sacerdo tes: mēsa dñi polluta e z qd supponit pteptibile e cu igne q deuorat illd. Et vocat mēsa dñi ipz altare: qz ibi ponitur cibi eius vt deuorent ab igne: z deus pena infligit p h pteptu.

**C** An liceat iurare p scdoz reliqas. **Q**uestio. CCXCIII.

**Q**ueritur An iurare liceat per scdoz reliquias. **C** Ddm q sic qz reliqas scdoz sut aliqd sacru. s. ptes qda ipsoz q nobis relinquūt in memoria eoz: z sic deducūt nos in deum in qstū p ipm iste reliqas sacre sut z scdi quoz sut p eu scificati sut. Et iste modus iuradi et te net de iure sic iurare p altare. Ita dic Jerd. z hatur. 22. q. j. c. hēmus. s. no solu p altare z reliqas scdoz a piurio abstinē du est: s; et in coi loquutione. Et pz et hoc: qz super sepulcra scdoz iura. 2. q. 5. c. menā. z. c. Quato. z. c. Que de ca. Et tn iura ibi: qz in sepulcris scdoz sut ossa eoz q sut reliqas ipoz: io p reliqas eoz qn fuerit p se. s. ex sepulcra iurare licebit. Et intelligit de iura qd sit tagedo reliqas sic qn iura tagedo sepulcra scdoz: qz illa e magna sollēnitas iurameti. Et ho est grauius piuriu qz in forma coi. s. si qs solu iuret p deu vel p nomē alicui scdi. Pot et intelligi q iuret p reliqas scdoz. i. noiendo eas z no tagedo nec hēdo sibi pntes. Et et iura istud tenet: z tn istd est minus qz iurare p deu z qz iurare p nomē scdoz: qz sancti e nomē alicui scdi qz reliqaz ipi scdi.

**C** An liceat iurare p eucharistiam. **Q**uestio. CCXCV.

**Q**ueritur An iurari liceat p eucharistia. **C** Ddm q hoc pt fieri duplr. s. iurare p illaz vel sup ea. Primu licitū e qz iurare p eucha. e iurare p xps qz ibi xps ver z iteger e: no e vtitatu nec scitū qz illd sup qd iu rat tagit corpalt: sic q iurat sup euāg. tagit illa corpalt ex d Jura. calu. c. vlti. z. ii. q. j. c. Testi. Eucha. tn ab hoib ptingi no lz: s; solu adorari z maducari. maib at tractari no dz nisi a sacerdotib mistratib ea laicis z oib fidelibus z cōscran tib ea. No lz g iuraret sup ea ita qz corpalt tagat ad pfirmationē iurameti. Alij at ad maiorē sollēnitate pacti z iura mēti eucharistia diuidūt z sumūt: qst istd sit maximu firma mētū pacti. Tales tn modi iuradi z pfirmadi no sut appro bati de iure qz vgt in dedecus sacramentozum. lz p eucha ristiam iurare sed non super eam.

**C** An interpositio fidei sit iuramētū. **Q**uestio. CCXCVI.

**Q**ueritur De alio mo iuradi. s. p interpositioz fidei. i. solu pmittēdo fuare aliqd. Na tenet pmissio z solet vocari iura. Distinguit tn iura ab iterpone fidei ex. qz vi aut me. ca. c. ad aures. s. Renuciatio facta ad ter roz laicoz nisi forte iura vl fide interposita sit pfirmata no ipedit: pot tn accipi interpositio fidei p iura facto p fidē iu ratis. vt si qs dicat iuro tibi p fidē meā qz facia h. Sic tenet Inno. in. e. c. ad aures. Et tuc ponit vt spēs iuramēti vel mo di iuradi. Sic ponit hosti. in. s. ti. de iureiur. In simplici aut loquutione piuriu no pmittit: qz piuriu no e nisi violatio iura mēti z tn simplex loqlla iura no e. Aliqn tn vocat piuriuz vt dicit

E

S

S

Rñdef ad questum qōnio

D

Rñdef ad qstū qōis

Z

m. ad q sitū. q.

Rñdef ad qstū qōnio.

vt dicit Jeron. qm̄ nō fuit vītas pmissōz. 22. q. f. c. hēmo. f. Oēs diligēter caueat piuriū nō solū i altari seu in religis sctōz: s; ēt in cōi loqlla z tñ in iura violato ppe ē piuriū. In simplici at loqlla est mēdaciū. Sic dicit chriso. z hētur. 22. q. 5. c. Jura mēti. f. Sicut in iura nullā puenit eē pfiā ita quoq; in vris vrbis nullū d; eē mēdaciū. **¶** Dicit at q; inter simplici loqlla z iura<sup>m</sup> deus nō facit dñā. e. c. Jura mēti. Nō tñ est vey q; sint eqlia: q; magis peccat q; pmitit piuriū q; q; mēdaciū: cū piuriū addat sup mēdaciū. Q; piuriū est mēdaciū iura<sup>m</sup> firmatū al's frustra inuocaref nomē dñi ad pfirmationē in iura<sup>m</sup> si nī hil mai<sup>9</sup> eēt iura<sup>m</sup> q; simplex loquutio. S; est sensus q; de<sup>9</sup> nō vult esse distātia inter iura<sup>m</sup> z simplici loqlla. f. q; vtrūq; vult impleri z p vtroq; est pena si nō impleat. Et h; dicit vt nō putet aliq; q; ad ea q; iurauit teneat: s; nō ad ea q; simplr p mifit vtrūq; tñ obligat. Et sic dicit ibi: q; vtrūq; z piuriū z mēdaciū diuini iudicij pena dānat. maior tñ pena est tā fm deū quā fm iura p piurio q; p simplici mendacio.

**¶** An liceat iurare p euangelia sup sepulcra sctōz in qbus falsē iurantes morte puniuntur. **Questio. CCXCVI.**

**Queritur** An iurari liceat p euangelia illa p q iurās credit moriturus si falsus iuret aut p sepulcra sctōz in qb' ēt piuri morte puniūt. **¶** Dicit qdā q; sic: q; deus in veteri testa<sup>9</sup> silēm modū dedit iurandi: q; q; iurabat in tēplo salomonis si falsus iurabat de<sup>9</sup> puniebat eū z fenciebat pūitōnē aptā. vt p 3. regū. 8. z 2. pali. 6. **¶** Alij dñt q; h; nō l;: q; est purgatio vulgaris cū in purgatiōe piculū est sic in ferro cādēte z aq; frigida aut calida. 2. q. 5. c. menā. **¶** Tales. n. pbatiōes z purgatiōes sūt de iure reprobate. **¶** Dōm q; cū q; purgat se de aliquo crimine de quo est infamatus p iura<sup>m</sup> suū licitū est q; ppeilat iurare sup aliqd alta re vel supra sepulcra sctōz ad h; q; maior reuerentia hēat in iura<sup>m</sup>. Idē ēt qm̄ iura<sup>m</sup> pstant nō ad purgationē s; pp al's cās licitū est illa sic pstant vt satis fiat pti si illa sic petit. Nā sicut iurātes cōiter ppeillant iurare sup sctā euangelia: eē de iura<sup>m</sup> calū. c. vlti. z. ii. q. f. c. Testi<sup>m</sup>. vt pp reuerentiā eoz verū dicat ita; s; adhiberi oēs alias cerimonias p q; credant iurātes cū maiorē reuerentiā iurare. Sic. n. ē q; iuret in ecclia z sup alta re vel sup sepulcra sctōz. vñ papa ppoluit qdā purgātes se d; crimib; iurare sup sepulcrū bti petri. 2. q. 5. menā z sup sepulcrū bti apollinaris. e. q. c. q;to. z. c. Que de cā. q; tñ aliq; iuret corā sepulcro alicui<sup>9</sup> scti vel sup illū vbi credit q; falsū iurās certissime moriet vel a deo puniet manifeste illicitū ē iurare: q; purgatio vulgar' ē tal' se purgare. **¶** S; aliq; obijciēt q; illicitū sit pstanti iura<sup>m</sup> sup talia sepulcra vel i euangelijs in qb' falsum scient iurās credit moritur' qd idē ē: q; papa ppoluit quosdā iurā sup corp' bti petri z sup corp' bti apollinaris vt dicitur ē. **¶** Dōz q; nō est sile: q; ibi ppoluit sūt ad iurādū sup corpa sctōz ex sola reuerentiā z nō credebant mori tūri dato q; falsū iurāret: z h; nō ppeillant hoies iurare sup euangelia ad reuerentiā ipsoz z tñ nō credit q; iurātes falsum sup ea certissime punient: q; z iū sepe expti sum<sup>9</sup>. Secus at erit ibi vbi falsē iurātes certissime credim<sup>9</sup> puniēdos a deo: q; ibi ē purgatio vlgaris. **¶** S; aliq; dicet q; nō sit ista vulgaris purgatio: q; dicit purgatio vulgaris in q; nō pōt subicō illā euadere siue sit re<sup>9</sup> siue innocēs nisi miraculus fiat sic est in aq; frigidissima aut in feruētī aut in ferro cādente z siliū<sup>9</sup> q; tā nocētēs q; innocētēs ledunt ibi nisi miraculose liberēt. **¶** Istō autē ē accipiēdo ppe z stricte vulgarē purgationē. Nāz accipiēdo eā largi<sup>9</sup> ēt monomachia ē purgatio vlgaris. f. certamē singularē qm̄ duo hoies soli pugnātes volūt oñdere p euētū belli q; nocēs z q; innocēs sit. **¶** Est. n. purgatio vulgaris ista z d; iure phibita z tñ nocēs pōt sine miraculo euadere z pire innocēs. hic at nō sic q; iurando sup talia sepulcra vel euangelia nō ledūt innocētēs: sed soli piuri: iō nō erit vulgaris purgatio. **¶** Dōm q; vlgaris purgatio ē: q; sile fiebat in veteri testa<sup>9</sup> ad purgationē in muliere suspecta de adulterio q; biberet aq; amarissimas. i. maledictas p sacerdotē: q; cū biberet si innocēs erat nō nocebāt ei aq;. Nā ipse aq; erat tales q; fm se ipsas nocere nō poterāt: q; nō erat in eis aliq; vis nocēdi nisi deus ex miraculo faceret q; nocerēt. Si aut mlier rea eēt adlterij nocebāt ei aq; rūpētes femurē. i. vētrē apd loca genitalia p q; peccauerat vt p 3. nūeri. 5. **¶** Ista tñ erat purgatio vulgaris. Sic. n. vocat. 2. q. 5. c. psuluisit. f. in li. nā q; numeroz: z hētur ibi p palea. nā in tota illa qōne agit d; purgatiōe canonica z vulgaris: z ponit istō ad declarādū q;

eēt purgatio vulgaris illa q; fiebat p aq; amarissimas. Et tñ oino silis ē purgatio q; fit iurando sup sepulcra sctōz. z sup euāg<sup>9</sup> in casu dicto: q; illa nō hnt vtrūte aliq; ad nocēdū z in nocētib; nō nocēt s; solis piuris: ē g; ista purga<sup>9</sup> vlgaris. **¶** Lōsiderādū p h; q; in purga<sup>9</sup> vulgaris tres sūt grad<sup>9</sup>. **¶** Primus ē qm̄ sumit talis modus pbadi in q; necē ē piclitari tā nocētē q; innocētē nisi a deo miraculose liberēt. Et ista purgatio ē q; fit in ferro cādēti z aq; feruētī z trāstū p ignē z siliū<sup>9</sup>. Et ista ē valde illicita inter oēs al's vt p 3. 2. q. 5. c. menā. z. c. psu luit z extra de purgatoe vulgaris. c. dilecti filij. **¶** 2. gradus ē qm̄ pbatio ē talis p quā nō pōt cogsci q; nocēs z q; innocēs sit: z tñ ē talis a q; pōt tā nocēs q; innocēs sine miraculo liberari. **¶** 3. tñ nō pōt ex ea q; nocēs aut q; innocēs sit: z in sup ptingit interdū innocētēs succūbere z mori: nocētēs at supare reprobata ē. Sic ē pbatio p duellū vel silez modū pugnādi vbi ille q; vincit credit innocēs: z tñ pōt innocēs si ē de bilior succūbere. Sic p 3. 2. q. 5. c. monomachia: z eē d; pur. vul. c. cū suscepti. z. c. signatibus. **¶** Ista purgatio l; sit mala nō est tñ tā mala sic pma. **¶** 3. gradus ē in purgatiōe illa p quāz inuenit delictū sufficiētē z tñ ad inueniēdū illō tēptat de<sup>9</sup> vel saltē sit aliqd p qd vñ de<sup>9</sup> tēptari: vt delinquēs inueniat. Et sic ē purgatio p aq; amarissimas. nūeri. 5. Nā ibi mulieres innocētēs nō poterāt ledi: ēt pbatio erat ibi manifeste p bās in q; nūq; eraret cū eēt a deo introducta. Aliq; mō tñ tēptabat de<sup>9</sup> in ea: q; volebāt hoies p hmoi purgōnē cogscere volūtātē dei. Sic ēt erat in iurātib; in tēplo salomonis: q; illi si ve iuraret nō hēbāt aliqd piculū. Perituri at piclitabant z erat talis ista pbatio q; fm se nulli poterat nocere nec innocēti nec reo nisi de<sup>9</sup> miraculose b; faceret. Erat tñ modus iste p quē sufficiētē oñdebat vītas z non poterat eē defectus in eo cū eēt introductus a deo. Sic ēt ē in iurantib; sup altaria z sup corpa sctōz vel sup euangelia sup q; falsē iurātes credūtur a deo certissime puniēdi. **¶** In his attēdit qd de<sup>9</sup> facere vellit de illis q; sic iurāt. Ecclia tñ vetuit oēm purgōnē in q; tēptat deus eē de purgōne vulgaris. c. dilecti filij. **¶** Iō nō sunt aliq; istaz purgōnū tolerāde. Et nō solū iste s; nec ēt alie minores in qb' deus minus tēptari videt: q; ēt nō pmittunt. Sicut antiquus pstituti erat si in monasterijs furta aliq; fierēt q; oēs monachi die illa cōicāret. Et qm̄ abbas darz eis eu charistia diceret corpus dñi sit tibi ad pbōnē hodie. 2. q. 5. c. Sepe pigit. S; ipsa pbō l; oli ab ecclia fuisset itroducta pōstea auctate ecclie reprobata ē vt dicit ibi glo. Et p 3. b; q; hoi sup spectro nūq; dāda ē euechia Si hoi suspecto de pctō nō ē dāda nisi ipse instāter petat: quāto magi q; euechia def ad inue stigādā vītātē suspitōis pcti nō g; d; dari. Sic dicit de psecratio ne di. 2. c. trib<sup>9</sup>. **¶** Dōm g; eē illicitū q; q; ppeilat aliū ad iurādū sup talia altaria vel sepulcra sctōz vel sacros libros in q; b' credit piculū iurāti falsus. Nec d; subire talē purgōnē ille cui offerit: q; peccat. Est. n. illicitū q; pferat iniquitātē eius q; sibi tale iura<sup>m</sup> defert: l; iura<sup>m</sup> in se nō sit illicitū. Isti modi purgatiōis vulgaris z qualescūq; aliq; in tātū sunt reprobati: q; snia lata p tēptu talitū pbōnū nō tenet s; restituit lesus eē de purga. vulga. c. signatib<sup>9</sup>. **¶** Dōz g; gñat q; oēs ille pbōnes q; vel incerte sūt vel piculose vel expectāt aliqd a deo pntēt ad purgōne vulgaris: q; de<sup>9</sup> tēptat in talib<sup>9</sup>. Et l; de<sup>9</sup> dederit qbusdā sctis suis ad singularē honorē q; iurantes in ecclijs eoz vel in talibus vel sup sepulcra ipsoz falsē habeāt aliq; punitionē: hoies tñ nō dēt subire expimēta diuine vtritis. **¶** Dicit tñ posset q; l; nulla pbō p purgōnē vulgarē exhibēda sit p q; cūq; cā z petēs cā semp peccet: tñ iurās posset ali qm̄ licite se purgare: sic in casu in quo purgatio de se nō ē piculosa: s; solū ei q; nocēs ē. Si g; aliq; sibi psciū ē innocētē sue z videat q; al's eueniēt multa scādala nisi talē purgōnē subeat pōt illā subire. Sicut si vir hēat suspitiones de vxore q; sit adultera z exigit ab ea q; secrete iuret sup aliquod tale sepulcrū alicuius scti q; nō fornicata est. Si ipsa videt q; si nō iurauerit occidet eā credēs verā eē suspitionē vñ q; satis licite iuret sup tale sepulcrū vt mortē euadat z vt vir nō cōmittat iniustū homicidiū. Vir tñ semp peccat exigēdo ab ea talē purgōnē. Si tñ vir petat ab ea pbōnē p aquā feruētē aut in ferro cādēte z siliū<sup>9</sup> q; sunt piculosa de se nō d; subire talē purgōnes: sed potius d; tollerare quecūq; alia mala. **¶** Ad ar<sup>m</sup>. in s;rium dōm q; l; salomon impetrauit a deo tale modū iurādi z penā falsē iurāti: tñ est illicitū nobis subire illū. **¶** Iudeis aut pcessum est ad duriciē cordis eoz sicut li-

De purgōne vulgaris tres grad<sup>9</sup>

Opi. qe ruda

Opinio ali ope

Rndef ad qsitū qōnis.

B

m. ad q sitū. q.

bellus repudijs. i. 19. z multa alia z iõ licita erãt iudeis. Xpõ aut nihil illicitũ pmissit in nouo testa nec et pmittit ecclia in decretis suis: iõ ois vulgaris purgatio reprobata est z l'põr iuramentũ super talia sepulcra z altaria z euangelia vt supra ostensum est.

**¶** An peccet ille qui exigit iuramentum ab eo q false iurat. **Questio. CCXCVIII.**

**Queritur** An peccet q iura<sup>m</sup> exigit ab altero si ille falsus iurat. **¶** Dõs q q iura<sup>m</sup> exigit aut est iudex aut nõ. Si iudex nõ peccat deferendo iura<sup>m</sup> alicui fm formã iuris: cũ iura<sup>m</sup> sit qdã modus pbõnis qñ nõ hẽnt aliq modi ad heb. 6. z ex de iureiur. c. Et si xps. 30 siue iudex credat q aliqs verũ iurabit vel dubitet vel sciat q falsum iurabit nõ peccat iura<sup>m</sup> exigẽdo: qz cogit interdũ exigere vt si petere pte deferat iura<sup>m</sup> alteri pti pñtenti nõ exñtib<sup>9</sup> alijs pbõnib<sup>9</sup>. Nõ g peccat iudex qz nõ est iuris sui: s; tenet seq formã iuris. Si aut sit psona puata exigens iura<sup>m</sup> vel incitans ad iurãdũ: aut subest aliq cã aut nulla saltẽ rõnabilis. Si nulla: peccat q incitat alterz ad iurãdũ siue ille falsũ iuret siue nõ: qz vtrobiz pctũ e. Nã iurare sine cã et si verũ iuret pctũ est qz assumit nomẽ dñi in vanũ vt oñsũ est sup. q. 255. z. 258. peccat g q sine cã iurat. Et tñ iste impulsit eũ ad iurãdũ g et peccat: qz ad pctũ incitat. Si aut falsum iuret et peccat iste q incitauit z e pctũ grauius sic piuriũ est grauius qz iura<sup>m</sup> pñtiti sine cã. Et nõ opz distingui h an q incitauit aliũ ad iurãdũ credidit q falsũ iuraret aut nõ: qz vtroqz nõ peccatũ e lz graui<sup>9</sup> si sciebat q iurãdũ piuriũ pmissur<sup>9</sup> erat. Si aut sit iusta cã petedi iura<sup>m</sup> secus e. Nã sic iura<sup>m</sup> nõ est fm se malũ ita nec vsus ei<sup>9</sup> erit sp malus. Et sic poterit aliqñ iuste exigi z iuste pñtari imo iustius petif qz iuret: qz xps nõ vetuit iura<sup>m</sup> exigi: s; vetuit iurari vt ait aug. ad publicolã z hẽtur 22. q. 1. c. Quis. f. Quis dcm sit ne iurem<sup>9</sup> tñ nusqñ in scripturis scitis me legisse memini ne ab aliq iuratione recipiamus. Rõ est: qz qñ qs iurat nemine exigete iura<sup>m</sup> nõ hz aliquam cãm iurãdi. Et iõ iura<sup>m</sup> est illicitũ: z tũc vetat: qz sine cã iurari nõ dz. Qui aut exigit iura<sup>m</sup> põt hẽre cãm z iõ nõ pñbetur exigere: qz al artarct pbõnes. Qui g dz exigere iura<sup>m</sup> ab altero opz q hẽat iusta cãz petedi. f. qz fide illi<sup>9</sup> indiget quã ni si p iura<sup>m</sup> plene se hẽre nõ posse credit. Et tũc aut iste credit q verũ iurabit ille a quo petif iura<sup>m</sup> aut dubitat: aut credit certissime q falsũ iurabit. Si pmo nõ nõ est pctũ: qz nõ mouet alterũ ad malũ: s; ad id qd licitũ est: maxie cũ sit securus q verũ iurabit. **¶** Si 2<sup>o</sup> nõ et licitũ est: est tñ qdã tẽpta<sup>9</sup> humana qz poterit ille falsũ iurare. Et iste q inducit eũ ad iurãdũ pñtat aliquo nõ cãm z sic tẽptat eũ. Et tñ nõ est illicitũ qz nõ agit ad malũ nec p mala cã: nec scit inde malũ secuturus. Sic dic aug. in fmonẽ de piurio z hẽtur. 22. q. 5. c. Que exigit. f. Si. n. nescit z iõ dic iura mibi vt fidelis eis sit nõ e peccatũ tñ hũana tẽptatio est. **¶** Si 3<sup>o</sup>. nõ pctũ e graue duplr. f. qz exigens iura<sup>m</sup> scit sibi nõ pdesse z scit alteri nocere. Primũ p3 qz iura<sup>m</sup> qñ vt p illõ certitudo de re hẽat. Si aut qs scit q iurãdũ falsũ iurabit nullã cãz hz petedi iura<sup>m</sup> nec pdest sibi. 2<sup>o</sup> p3 qz valde nocet alteri eo qz impullit eũ ad piuriũ in quo ille valde peccat. Iste g grauius peccat z est sic homicida. Sic dic aug. in alleg. c. Qui exigit in rõnẽ. f. Si aut eum scit fecisse z cogit eũ iurare homicida est. Ille. n. se suo piurio interemit: s; iste manus interficientis impñsit z pñsit: imo dr maior qz homicida: qz duas aias interficit. Sic dicit aug. in fmonẽ decollatiõis sc̃ti Joãnis z hẽtur. 22. q. hoim. f. Ille q hoiez puocat ad iurãdũ z scit eũ falsũ iuraturũ vincit homicida: qz homicida corp<sup>9</sup> occisurus e: ille at aiaz imo duas aias. f. eius que iurare puocauit z suã. **¶** Modus at est vt si qs sciat certissime q aliqs pmissit crimẽ z cũ qñref an cõmisset negauit publice: si petat ab eo vt sup b iuret manifestũ e q iurabit se nõ pmississe cũ iã publice illud testatus fuerit. Petere g ab eo iura<sup>m</sup> e scire q ille piurabit z q petit valde peccat. f. qz sibi nõ pdest z alteri nocet. Istas duas cãs tãgit aug. in alleg. c. Ille q hoiez. f. Scis verũ eẽ qd dicio z falsum qd ille dicit z iurare p̃pellis ecce iurat ecce piurat tu qd inuenisti: imo z tu pisti qui de illius morte satiarì voluisti. Qd aut dic aug. grauiorẽ eẽ istũ qz homicidã: nõ e intelligẽdũ q magis peccet: qz et ipm piuriũ nõ e tã graue sic homicidũ. vt p3 di. 13. c. p. S3 e maioris nocumti. qz plib<sup>9</sup> nocet. f. sic sue z alteri<sup>9</sup>. Homicida at solũ corp<sup>9</sup> tollit. Etia mai<sup>9</sup> dã nũ e q aia vna peat qz q mille corpa: vt p3. 4. q. 3. c. Si hẽs

Et tu in piurio pit aia iuratis. In homicidio at nõ opz qz peccat aia occisi imo directe nõ p̃t ei nocere p homicidũ. g ma ius nocumẽtũ e inducere aliqñ ad piurãdũ qz occidere illũ. Sic dic glo. i. e. c. Ille q hoiez. Et ob hẽ grauis pena imponit inducẽti aliũ ad piuriũ. f. qz qdraginta dies peniteat in pane z aq z p septẽ seqntes años z qz tota vita sua nõ qz sit fine pnia vt p3. 22. q. 5. c. si qs se piurauerit. Etia hẽ vez e qñ sil ali qs piuriũ pmittit z alios ad piurãdũ inducit. Si tñ solũ inducat alios ad piurãdũ z ipse piurium nõ pmittat dr qz grauius peccat z qz e homicida. 22. q. 5. c. Qui exigit: z qz vincit homicidã. e. q. c. Ille q hoiez. Et vocat aliqñ piurus ille q alteri piuriũ pmittere iubet vt dñs suo z dicat qz grauius peccat. e. q. c. qz p̃pulsus. Pena at determinata ei<sup>9</sup> ponit. 22. q. 5. c. si qs p̃uict<sup>9</sup>. f. qz p totaz vitã maneat excoicãt<sup>9</sup>. i. qz nõ def ei coicatio corpis z sanguis xpi z in fine vite def ei. **¶** S3 dñt qdã p̃dicta qz i nullo casu lz exigẽ ab aliq vel recipere iura<sup>m</sup>. Qz ad r. o. p. sup illo vbo testis e mibi de<sup>9</sup> dic gl. Tu nõ facis malũ q bñ vteris iuratiõẽ vt alteri suadeas qz vtile e: s; a malo e suple ill<sup>9</sup> q recipit iura<sup>m</sup> g peccat q recipit. **¶** Ite ille q exigit iura<sup>m</sup> ab altero vel scit eũ vez iuraturũ vel scit falsum iuraturũ: vel nescit an verũ vel falsũ iurabit. Si scit q verũ iurabit: vt qz peccet: qz supflue petit iura<sup>m</sup>: cũ petat id qd scit z iura<sup>m</sup> supflua pctũ est. Si aut scit q falsum iurabit: peccat z iudicat homicida. Si aut nesciat dic aug. q nõ audeat dicere an pctũ sit, est tñ hũana tẽptatio. Et tñ tẽptare malus est quia ad diabolũ ptinet g iuramentum exigere in nullo casu erit licitũ. **¶** Dõm q licitus est iuramentum exigi quia als perirent multi humani contractus z periret ordo iudicialis quia multa sunt dubia que per solum iuramentum diffiniuntur ad heb. 6. Omnis controuersie eorum ad cõfirmationez finis est iuramentum. Maxime qz aug. dicit nõ eẽ prohibitum iuramentum exigere z recipere sed solum iurare. 22. q. 1. c. quãuis. **¶** Ad primũ dicendũ qz iuramentũ est a malo exigitis nõ quidẽ a malo culpe sed a malo pene qd est ignorantia qz si hoiez hẽrent certitudines de rebus non peterent eas ab alijs iuramento confirmari. Ignorantia aut non est culpa. Recte ergo agere potest qui iuramentum ab altero exigit vt fidelis ei sit. i. vt veritatem sibi seruet. 22. q. 5. c. Qui exigit. **¶** Ad 2<sup>o</sup>. dicendũ qz qui scit falsum iuraturũ eũ a quo iuramentum petit vel probabiliter hoc credit non debet iuramentum petere nisi forte sit iudex: quia iudex cogitur secundum formam iuris exigere iuramentus interdum vel recipere z non licet ei mutare formam iuris siue litigantes bene agant vel male. Si autem scit verum iuraturũ licet ei exigere iuramentum: quia interdum est necessarium tam in promissorijs qz in assertorijs. De assertorijs patet vt si quis nesciat veritatem alicuius facti z confidit certissime de aliquo qz verum iurabit super re z exigit ab eo iuramentum. Iste enim scit q ille verum iuraturus erat z tamen nescit qz est illud verum. Ideo non est iuramentus superfluum. Etiam aliquando quis scit veritatem rei z aliq nesciunt z confidit de aliquo qz verum iurabit exigit ab eo iuramentum assertorium non vt sibi res notificetur: sed vt notificet alijs. Et forte e hoc sibi necessarium ad defensionem iuris sui vt in eo qui producit testes in iudicio ad probandum ea que ipse petit. **¶** In promissorijs licitum est iuramentum petere ab eo de quo confidimus qz seruabit iuramentum: quia si iuramentum non interci deret forte nõ seruaret quod promittit. Ideo iuramentum est ibi necessarium etiam in eo de quo scimus qz fideliter seruabit. Nam si licitum est contractus facere licitũ e iuramentis illos confirmare cum alia confirmatio non fuerit sufficiens. Si autem dubitetur an iurans falsum iurabit: potest esse tanta ista dubitatio qz exigere sit peccatum. z interdum erit parua z nõ erit pctũ exigere. Et ideo sub dubio relinquitur in dicta glo. ad Roma. primo an in tali casu exigere iuramentum sit peccatum. Quando tñ dubium nõ est vehemens: peccatum non est. Et de hoc dicit Augustinus in sermone de periurio z. 22. q. 5. c. qz exigit qz qui exigit iuratiõẽ multum intetest si nescit illud iuraturũ falsum an scit verum. Si enim nescit z ideo dicit iura mibi vt fidelis ei sit non est peccatus tamẽ humana temptatio est.

**¶** Qd sit periurium. **Q. CCXCIX.**

**Queritur** circa piuriũ qd sit: z dz qz piurium est mendatiũ iuramento firmatũ. **¶** Aliqui tñ dicunt

Ad ar<sup>m</sup> in p̃rio

Rãdet ad questum qõnis

Oppõ p̃dictoz p. r. o.

2. r. o.

Rãdet f

Ad p̃m arg<sup>m</sup> B

Ad arg<sup>m</sup> b

3

Opi. & rãdam



in dicunt q̄ falsum est: q̄ mendatiū est falsa vocis significa-  
 tio cuius intentione fallendi. vt dicitur. iij. sen. di. 38. Sed pot̄ eē piurium  
 sine falsa significatiōe vocis: q̄ qui iurat vep̄ qd̄ putat  
 esse falsum piurium est: vt dicit Augu. li. de verbis apl̄i z hē-  
 tur. xxi. q. ij. c. Dominus: q̄ piurium nō est semp̄ mendatiū iu-  
 ramento firmatū. ¶ Itē periurium incurrit q̄nq̄ in iuramē-  
 tis que sunt de futuro cōtingenti: illa tñ nō hnt̄ vitatē d̄ter-  
 minatā. vt Arist. probat: q̄ aliqui periuriū est sine mendatio.  
 ¶ Item qui falsum iurat qd̄ credit esse vep̄ piurus est: in al-  
 legato. c. homines: z iste nō mentitur: q̄ non dicit q̄ mētē: q̄  
 piurium est interdū sine mendatio. ¶ Item Hiero. sup̄ Je-  
 re. dicit q̄ iuramentū qd̄ non hz tres comites piuriū est: z tñ  
 defectus iustitię. z iudici que sunt duo comites iuramēti nō  
 causat mēdatiū: sed soluz defect̄ veritatis: q̄ nō oē piurius  
 est mendatiū. ¶ Item piuriū nihil aliud est q̄ p̄uersum iura-  
 mentum: z tñ iuramentū nō solū p̄uertitur mendatio: s̄ et̄  
 per in debitā formā iurandi sic si quis iurat per idola: q̄ nō  
 est semp̄ piurium mēdatiū. ¶ Dicendū q̄ periurius dicit p̄-  
 ueritatē iuramenti: z illa p̄uersitas est quidā defect̄ rectitu-  
 dinis iuramenti. Iuramentūz at̄ in multis pot̄ deficere. z tñ  
 defectus suus p̄ncipalis est in veritate que tollitur per men-  
 datium: iō piuriū d̄ esse mendatiū iuramento firmatū. i. mē-  
 datium in iuramēto. Denoiat. n. q̄libet res p̄prie a suo cōple-  
 mento: q̄ denoiatio fit ab optimo. Est at̄ optimū cōplemētū  
 rei. Iō a cōplemento noiatur. z p̄ter q̄n aliqua res nomē ac-  
 cipit a defectu. Sumitur defectus qui accidit circa cōplemē-  
 tum illius rei. Alij at̄ defectus qui accidūt rei citra cōplemē-  
 tum suuz uon denoiant eam simpl̄ defectuosam: iuramētūz  
 at̄ in cōfirmatione veritatis cōpletur: q̄ iuramētūz nō ē nī  
 si ad cōfirmandū veritates de qb̄ dubitat. ad heb. 6. Ois cō-  
 trouerse eoz ad cōfirmationē finis est iuramētūz. Sic sylo-  
 gismus cōplet in cōfirmatione cōclusionis: q̄ nō est sylogis-  
 mus nisi vt videat̄ quomodo sequit̄: z cōstet eā ex hoc eē  
 verā. Iō sicut dicit̄ nō sylogizatū esse q̄n cōclusio non sequit̄  
 p̄missis non at̄ q̄n aliqua p̄missa est falsa manente debi-  
 ta forma sylogismi: ita ēt piurius q̄ defectū iuramēti ipotat  
 significat defectum in re que iuramēto cōfirmanda erat. Et  
 q̄ finis iuramenti erat cōfirmatio. Veritatis d̄fectus sibi op-  
 positus est mendatiū. z iō piuriū p̄prie loquendo noiāt d̄fe-  
 ctum mendatiū in iuramento. Alijs at̄ modis dicit̄ alijs piur-  
 ius cōmittere: z nō est sibi mēdatiū. Sic cum q̄s iurat id qd̄  
 cōplere malū est moy: vt iurat piurus est. Et tñ oēs illi modi  
 dicunt̄ piuria per habitudinē ad mendatiū. Q̄ sic p̄prie p̄-  
 iurium est q̄n quis iurat vep̄ esse qd̄ falsum est mentido: ita  
 tñ quis iurat id qd̄ non licet ei facere nō implebit illud: quia  
 malū est. Et sic mendatiū qd̄dā ibi est: q̄ illa p̄positio de fu-  
 turo nūq̄ efficit̄ vera de p̄senti. Et q̄ moy vt iura<sup>m</sup> ē illicitū ē  
 nō licet cōplere. moy vt iuratur incurritur piuriū: q̄ ex tunc  
 censetur iste mentitus cū dixerit id de quo app̄z q̄ nūq̄ po-  
 terit iuste impleri. Et B modo reduci p̄nt oia piuria: z modi  
 piuriūz ad mēdatium. Iō recte d̄ q̄ piurius sit mendatiū  
 iuramēto firmatū. Sic dicit magister. iij. sen. di. 39. q̄ illi q̄ p̄-  
 miserunt sub iuramēto id qd̄ obseruari nō hz dicunt̄ incur-  
 re piurium: nō q̄ iuramētū nō seruāt: sed q̄ iurāt talia q̄ ob-  
 seruanda nō sunt. ¶ Ad p̄mū dōm q̄ q̄uis assertio illius q̄  
 dicit vep̄ putat̄ eē s̄ sit mēda<sup>m</sup> abso<sup>e</sup> ē tñ mēda<sup>m</sup> i cōpō<sup>o</sup> ad  
 dicentē. Un̄ iste mētiri dicit̄: q̄ p̄tra mentē dicit̄ h̄ falsuz non  
 dicit. Et iō aliq̄ mō repitur hic ratio mendaciū in periurio.  
 ¶ Ad 2<sup>m</sup> dicēdum q̄ futuz nō pot̄ hēre veritatē nisi in sua  
 cā: q̄ qd̄ est vep̄ est. Et tñ futuz nō est: q̄ futurum est: q̄ fu-  
 turum fm̄ se vep̄ non est. Habet tñ futurum aliqd̄ esse in sua  
 cā. z quātū ad hoc pot̄ aliq̄ modo dicit̄ vep̄ vel falsum. Nam  
 futuz qd̄ pendet ex cā necia hz veritatē determinatā. Qd̄ au-  
 tem habet cām p̄tingentes est indeterminatū ad vep̄ z s̄m.  
 Causa at̄ cōtingentium que sunt per nos est n̄ra voluntas  
 que determinat̄ ad effectum per p̄positū fixū de aliq̄ faciēdo.  
 Tale autē p̄positū significat se hēre qui iurat se aliqd̄ factu-  
 rum. Un̄ si quis iuret q̄ aliqd̄ faciet: z non gerit illud in mē-  
 te: h̄ postea faciat iā piurus est iurando: q̄ mentis loquēs cō-  
 tra cōscientiā suā. Et tñ si postea impleat quod iurauit istud  
 piurium solū est p̄ deum. Nam p̄mo nō p̄iudicat per hoc.  
 Si autē iurans se aliqd̄ factuz a p̄ncipio nō tenuit in mēte  
 q̄ illud faceret: z iō nec postea cōpleuit est piur<sup>o</sup> tam quātūz  
 ad deum q̄ q̄ntū ad p̄imum. Et istud est grauissimū piuriū  
 in p̄missiois. Et in istis duobus casib̄ periuriū incurritur a

p̄ncipio: q̄ p̄missio falsitatē habet in sua cā. Si at̄ a p̄nc<sup>o</sup> p̄-  
 mittens intendebat cōplere: z postea voluntatē mutauit ad  
 ueniente tpe: z non cōpleuit piurium est tā quātū ad deum  
 q̄ q̄ntū ad p̄imum: z tñ non fuit piurium a p̄ncipio: sed po-  
 stea q̄n voluntatē mutauit incepit esse piuriū. De h̄js tam-  
 git magister. iij. sen. di. 38. Si vero a p̄ncipio intendit cōplere  
 quod iurauit: z nūq̄ mutauit voluntatē: sed ante aduentū  
 t̄pis facta est res p̄missa impossibilis p̄mittenti sine culpa sua  
 periuriū nullum est. Etia si non cōpleat̄ p̄missum: q̄ iuramē-  
 tum cōfirmat p̄missionē. Sed p̄missio nō poterat fieri de im-  
 possibilibus: z facta nō obligaret: iō etiam iuramētū qd̄ ad  
 p̄firmationem est: non obligabit facta re impossibili: z conse-  
 quenter nō erit piuriū violatio eius. ¶ Ad tertiū dōm q̄ q̄  
 iurat vep̄ esse id qd̄ falsuz est qd̄ tñ credit esse vep̄ periur<sup>o</sup> ē.  
 Nam hic falsa vocis significatio est que requirit̄ ad menda-  
 tium: non est tñ ibi intentio fallendi: iō non inuenitur ibi p̄se-  
 cte mendatiū. Iudicat̄ tñ iste periurus: quia iuramentū nō  
 est exhibendū nisi de eo de quo quis certitudinē hz. Un̄ qui-  
 cūq̄ iurat aliqd̄ significat se certū eē de hoc: q̄ v̄l non crede-  
 retur sibi nisi putaretur cētus de re quā asserit. Ad hoc q̄ q̄  
 recte se hēat oportet q̄ ita sit certus sicut ondit eē certus. De  
 falso tñ non pot̄ eē aliqua certitudo: q̄ falsuz: iō qui iurat fal-  
 sum qd̄ putat eē vep̄ ex ipso mō assertionis quodā mō men-  
 datium incurrit: q̄uis ipsum assertū fm̄ se non est mendatiū  
 sed est falsum. ¶ Ad q̄rtuz dicendū q̄ iuramētū p̄missiois  
 non pot̄ p̄prie hēre veritatē pro comite: q̄ veritas determina-  
 te non hētur nisi de p̄teritis z p̄sentibus. De futuris autē cō-  
 tingentibus nō p̄t hēri veritas d̄terminata: iō nō est vitas in  
 iuramēto p̄missiois. Etia q̄ veritas est in p̄positione indica-  
 tiua: z tñ p̄mittere aliqd̄ facere nō soluz cōtinet indicatio-  
 nes: sed et̄ aliqd̄ aliud. Nā si attendat̄ solū p̄missio vera eēt  
 p̄missio ēt si nūq̄ solueret aliqd̄. Ut cum quis dicit̄ pro-  
 mitto dare cētum vā est p̄positio: quia p̄mittit vere: z nō ex-  
 pectatur veritas hui<sup>o</sup> de futuro: sed nūc est vep̄ qd̄ p̄mittit:  
 z tñ expectat̄ aliqd̄ aliter: iō p̄positio p̄mittētis: z iurans  
 de futuro nō p̄t eē vā q̄n iuratur vel p̄mittit q̄ntū ad totū qd̄  
 in ea intēdit̄. D̄ tñ vera eē p̄pō fm̄ q̄ reducit̄ ad p̄sens: vt si  
 q̄s iurat vel p̄mittit dare cētū p̄positio ista vera est si ali-  
 qd̄ fuerit verū de p̄nti q̄ iste dat illi cētū. Hoc mō iuramētū  
 p̄missiois hz veritatē vt comitem: z tñ non hz eam q̄n iu-  
 ratur: sed q̄n p̄plet. Aliter pot̄ dici q̄ cū futuz hēat eē in sua  
 cā etia in illa pot̄ eē vep̄. z iō qui iurat se factuz aliqd̄ qd̄ in  
 aio tenet q̄ntū ad hoc veritatē iurat. Et sic est veritas comes  
 iuramenti p̄missiois. Et hoc mō facile est inuenire menda-  
 tium in iuramēto p̄missiois per defectūz veritatis. z tñ q̄n d̄  
 sicut iudiciuz: z iustitia vel aliter eoz in p̄missiois non inue-  
 nit sic mendatiū: s̄ d̄ mēdatiū in q̄ntū iurat id qd̄ v̄ficari nō  
 p̄t de iur. Defic. n. iustitia in p̄missiois q̄n p̄mittit aliqd̄ qd̄ ē  
 p̄ius: vt qui p̄misit occidē hoiez v̄l adulterari siue a p̄n<sup>o</sup> q̄n iu-  
 rat̄ appeat̄ istd̄ eē p̄ius siue postea: nā quocūq̄ sit nō d̄z iple-  
 ri eo q̄ p̄ius ē. Iō iurās cogit̄ s̄z dicē. s. Q̄ nō p̄t v̄ficari id  
 qd̄ dicit̄. Est tñ piuriū z mēdatiū istd̄ a p̄n<sup>o</sup> q̄n putat̄ eē p̄ius  
 v̄l si ex iḡra<sup>o</sup> crassa putatū ē nō eē p̄ius qd̄ erat p̄ius. Si at̄  
 erat abigū q̄ nō erat facile sciri i iur nō erit piuriū nec mē-  
 datium a p̄n<sup>o</sup>: s̄ q̄n cognitū fuerit eē p̄ius nō d̄z obseruari. Si  
 n. post B iurās h̄uerit adhuc itētionē seruadi iura<sup>m</sup> piur<sup>o</sup> est  
 ac si sciēt̄ iurasset̄ p̄ius: iudiciū at̄ defic̄ in iura<sup>m</sup> q̄n id qd̄ iu-  
 rat̄ in se licitū ē: z tñ p̄t eē occasio ad maluz: z a p̄n<sup>o</sup> nō fuit  
 cogitatus anq̄ iuraretur: iō fuit sine iudicio. i. sine d̄cretio-  
 ne. Et sic postea inuenit̄ nociuz esse quod v̄tile putabatur.  
 Et istud a principio non fuit periurius. S̄z postq̄ cognoscit̄  
 tale esse si quis velit illud obseruare piurium est. Et hic dicit̄  
 esse mendatiūz ex eo q̄ phibet̄ homo de iure factē v̄bū suū  
 veruz: quia indiscrete iurauit. Qui ergo iurat sine iustitia: z  
 iudicio dicitur mendatiūz iurare: quia remanet̄ obligat<sup>o</sup> ad  
 mentiendūz. id est ad nō implendūz verbum suū. ¶ Ad qu-  
 tum dicendū q̄ non omnis p̄uersitas iuramenti facit̄ piur-  
 ius: sed solū quādo est defectus ex parte veritatis directe v̄l  
 indirecte ita q̄ possit̄ reduci ad mendatiūz: vt patet in casi-  
 bus p̄cedentibus. Per idola autē iurare nō potest̄ reduci  
 ad mendatiūz. Ideo nō est periurius: est tamen p̄ctū in iurā-  
 do. Qd̄ patet quia periuriū nō est seruādūz si p̄prie sumitur  
 vel saltem non est necesse seruari. Et tamen iuramentum fa-  
 ctum per idola seruandū est dum tamen sit al̄ licitū quod  
 iurat. De h̄js scribit̄ tho. 3. sen. vi. 39. art. 4.

2<sup>o</sup> rō  
3<sup>o</sup> rō  
4<sup>o</sup> rō  
5<sup>o</sup> rō

Rndet  
ad q̄ntū  
q̄ntis.

B  
ad p̄mū  
argum.  
C  
ad 2. ar.

Ad 3<sup>m</sup> ar.

Ad 4<sup>m</sup> ar.

Ad 5<sup>m</sup> ar.

Quot



Quot sunt modi periurij. Qd. CCC.

Ridet ad qstum. q.

**Querit** quot sunt modi periurij. **Dicendum** qd per iurium committit in iuramento cum sit meda tium iuramento firmatum: vt pz precedenti. q. iuramentuz at est duplex. s. assertoriz et pmissoriz. In assertorio triplr iurium committit. s. cu quis iurando loquit falsum cu intencioe fallendi: vel cum loquitur vepz cu intencioe fallendi: vt cu iurado loquitur falsum sine intencioe fallendi. et fm hoc sunt tres modi.

**Primus** istoz fit ordine mutato: cu qs errat putas veru esse qd falsum est: et taqz vepz illud iurat indiscrete asserens.

**Secundus** est cu putat aliqd esse falsuz: et tn vepz est: et tpe iurat taqz verum sic si quis credit no fuisse hoc hoiem: et iurat tziu: et illud vepz est qd tn ipse putauit falsum.

**Tertius** e cu scit aliqd esse falsum: et ita falsum est sic ipse putat: et tn p ve ro iurat. Hos tres modos ponit Aug. li. 3. vbi apli: et hetur xxij. q. ij. c. hoies.

In pmissorio at sut tres alij modi piurij.

**Primus** est cum qs iurat se facturuz vel factuz aliqd licituz: et hoc cu solenitate absqz necessitate tn aliqua: et indiscrete. Nam no erat iurandu maxi me cu solenitate nisi id qd necessarius est vel vtile valde aut honestuz: vt onsum est supra. q. 255. et 258.

**Tertius** modus est in iuramentis qttidianis que sunt sine solenitate ex incur su vboz: et quada leuitate: et consuetudine mala d r tn licita. Ut si qs dicat per deuz ego ibo cras ad ecclesia vel comedaz carnes vl ieiunabo et si fuerit h<sup>o</sup> iura<sup>o</sup> iocosa: et ista eade ex e pla si p mo pce<sup>o</sup> nisi qd ibi fuit cu soleni<sup>o</sup>. i. cu qbusda cerimo nijs: et non indeliberate: hic at indeliberate sunt. Istos tres modos piurij pmissorij ponit Raymudus in suma pte. j. ti. 8 iuramento et piurio.

**Duo** tn modi istoz. s. scds et tertio no solent vocari coiter piuria: cu seruanda sunt: sed largissime piuria vocant inqstuz interuenit ibi qdam defectus iudicij. s. qz non sunt discrete: et ronabil. Nam irronabilr iuramentum fit qn sine necessitate pstat vel sine aliq magna vtilitate qua tucuz sit res licita que iurat. Est et iuramentu irronabile qn indeliberate fit no attendendo qd iuratur et si illud bonuz sit: qz oportebat rem iurata no ee sine pmeditatione. In vtro qz est quida defectus iudicij: et ex hac pte pot vocari large p iurium vtruz: qz iuramenta in quibus no sunt tres comites piuria sunt: vt ait hiero. sup Jere.

**Primus** tn modus sub diuiditur: qz iurare illicitu pot stare triplr. Uno mo qd fit i se illicitum: vt qui iurat fornicari vel furari.

**Alio** mo qd non fit in se illicitum. et tn fit impedimentu pfectiois. vel maioris boni. Ut cum qs iurat qd nunqz intrabit religionem vel no sit scipiet ordinem sacru nec platuram et si vocef ad illa. Na religio est stat<sup>o</sup> pfectionis: et ee sacerdotem vel platu est excellent<sup>o</sup> bo num qz no ee b. Jo per tale iuramentu impeditur. h<sup>o</sup> a maio ri bono: et non valet iuramentu. Alio mo qn iuratur aliquid qd in se licitu est: et tn postea ex aliqua ca emergenti efficitur illicitum vel nociuum vel ipole. Tale. n. iuramentu seruaduz no est. Ut si qs iurauit ire ad tale ecclesia quottidie si eudo videat qd icurrit piculuz mortis qd euitari no possit iam no est seruanduz: et ita de silibus.

**Primus** adhuc modus sub diuidit. Quia qn iuratur qd fz se est illicitu aut cognoscebat esse illicituz a pncipio aut no vtroqz mo non dz seruari: et tn grauius est qn iuratu est qd cognoscebat ee illicitu vt occide hoiem vel adulterari. Si at nesciebat a pnc<sup>o</sup> ee illicitu quaqz eet illicitu a pncipio aut fuit ista igratia iuris aut facti. Jur vt si quis sciens aliqua ee cognata sua vel affine iurauit cuz ea matrimoniu cotrahere putans licituz ee phere cu cofanguineis. et isto no excusat qn fuerit piuriu a pncipio nisi iste iurans sit talis qui excuset per iuris ignorantia: qz no tenet scire iura. Ut mulier miles Rusticus: et pueri et istud qd iuratur sit tale de quo dubitari possit per aliquem vel ignorari: qz queda sunt que a nullo ignorantur. Aut visile est ignorari: et in talib<sup>o</sup> ignorantia no tollit pctrm lz modicu alleuiet. Si sit ignorantia facti pot excusare pctrm. Ut si qs iurauit phere matrimoniu cuz aliq cofanguinea sua vel affine nesciens esse cofanguinea vel affine. Et tunc iura<sup>m</sup> no tenet: et tn non committit periuriu iurans in iurado nisi crassa eet ista ignoratia: vt pote si ignoraret factu publicuz: et qd verifilr scire poterat. Alis at ignorantia facti regulr excusat quecuqz. et tuc no peccabit iurado: qz nesciebat se iniustu iurare. et tn iura<sup>m</sup> non t3: qz fit de re illicita. Jo qn apparuerit rem istaz ee illicitam non dz obseruari iura<sup>m</sup>. Et si quis obseruare velit istud

Periurij triplex i pmissorio.

Primus modus subdiuiditur.

Primus modus subdiuisionis itez subdiuidit.

iam est piurus. De hjs modis hntur ex epla. xxij. q. iij. s. illi cituz. Et isti sunt modi qb<sup>o</sup> piuriu committit. Duo at vltimi mo di quos ponit Raymudus. s. iurare licitu sine necitate vl vti litate: et tn cu solenitate: et iurare licitu sine necitate: et soleni tate cu qda leuitate coiter piuria no vocant: qz obfuaru possunt imo debet cu possint sine interitu salutis eterne: et etiaz temporalis seruari. Periuria tn regulr seruada no sunt.

Qua piuriu sit semp pctrm mortale. Qd. CCCII.

**Queritur** an piuriu sit semp pctrm mortale. **Dicendum** qd q non: qz sic cotingit mentiri iocose ita et periurare iocose: qz periuriuz est medatiu iuram to firmatu. Mandatiu tn iocosum no est peccatu mortale: g nec piuriu iocosum. **Itē** cotingit qz ppter consuetudinem iurandi aliqs ex lapsu lingue falsum iurat. Effet at graue dice q talis mortaliter peccaret: g non omne piuriu est mortale. **Itē** sic prohibet iurare falsum: ita etia iurare sine ca: et tn iurare sine ca non est semp pctrm mortale. g etia iurare falsuz non erit semp mortale: et coseque nec omne piuriu erit mortale. **Adm** q iuramentu est duplex. qda in quo pcpit ali quis se iurare: et tunc si falsum iurat credit qd semp mortali peccat siue sit iura<sup>m</sup> solene siue no solene: et pcpie qn pcpit ee falsum qd iurat. Quoddā autē iuramentu est in q ho mo no attēdit ad iuramentu: et qsi no pcpit se iura<sup>m</sup> sed qsi ex lapsu lingue in iuramentu plabit. Et qz tunc qsi nescies iurat et nescies no reputat voluntari<sup>o</sup>: io in tali casu vr qs no voluntarie iurare. Un si sit fm b de quo iurat siue pcpiat esse falsum siue no: dum no sit mandatiu pntiosuz no est pctrm mortale sed veniale. Valde tn cauendu est ppter vicinitates ad mortale. Istud dicit sanct<sup>o</sup> Tho. iij. sen. di. 39. arti. 5. sub ar ti. p. Et scienduz qd hic no cōprehendit oē piuriu ppcie loqn do: qz ipse distinguit hic in vtroqz mēbro de eo qd iurat an sciat esse vepz vel falsum. Et tn veru et flm non sunt ppe ni si in assertorio. Promissoriz autē: qz est de futuro ptingit cuius veritas est indeterminata no dz cōtinere veru vel flz qn iuratur: sed pēdet b ex futuro. s. an cōpleat vel no. et tn scius Tho. loqz de tpe quo iuramentu fit cum distiguit an iuras sciat se tunc veru iurare at falsum: in pmissoriz at no iudica tur piuriu per flz: s3 per iniustu et irronabile. s. p defectu iusti tie et iudicij. Qd tn dicit sanct<sup>o</sup> Tho. aut pcpit se aliqs iurare aut no. Dicit qz no pcpie se iurare: no qd q sit alienatus oino a mente ita qd no sit cōpos sui sic oino ebu<sup>o</sup> vl furiosus qn est in furore vel dormiens si cōtingat eū per sonia loqui: et iurare: et silēs qru mens ligata est: qz de talib<sup>o</sup> nihil est disti guendu: qz manifestu est qd in nullo peccat in qstū hmoi cu no sint cōpotes sui qsi no hēant libez arbitriu nisi forte in qstū ea que sūt ab istis hēant ortu a tpe in quo no erāt in hac dis positione. Ut si qs anqz icideret in furore erat hostis alie<sup>o</sup> et in furore exns occidat illu: iputabit. n. aliq mo ei istud hōici diuz. Vl et si ille qui est in hac dispōne. s. ex mēte deuenit ex culpa sua ad ea: qz tuc iputant peccata facta in tali statu: no tn graua quātū ipsa in se st: s3 quātū grauis fuit illa culpa p qua iciderit in huc statu. Sic qui occidit aliquem ebu<sup>o</sup> fact<sup>o</sup>: qz ipse fuit in culpa vt efficeret ebu<sup>o</sup>. Sic dic Aug. li. ij. p fau stum et hetur. xv. q. j. c. Inebriauerūt. s. Inebriauerūt Loth si lie et: et nesciēti se miscuerūt. Quapp culpāduz est qdē non tn qstū ille icestus: sed qstū ebrietas illa meret. Obmissis ergo silib<sup>o</sup> exceptōibus regulr ea que sūt ab eis qui no sūt sui cōpotes no sunt peccata. Et no intelligit ita de piurio: qz piuriu a talib<sup>o</sup> commissuz no est pctrm nec vocat. ppcie piuriu: s3 dz aliqs no pcpere se iurare qn aliqs ex qdam subito calore mentis iurat: et no respicit an iurat quisqz iurauerit. Naz iste sui cōpos est: et tn no pcepit b iuramentu: qz subito a no aduē tente scm est. Et in tali casu aut pcpit post iuramentu se iurat se falsum aut no: vtroqz mo dic sanct<sup>o</sup> Tho. q non est pctrm mortale s3 veniale: qz iste est qsi no voluntarie iuras: et tn minus gūe est qn no pcpit et post iuramentu an falsuz iurauit qz pcepit se falsum iurasse. On at pcpit iuras se iurare ita qz no agit ex quoda calore subitaneo siue lapsu lingue: s3 ad uertit qd facit dicit qd est pctrm mortale semp siue pcpiat se falsum iurare siue no: dū tn falsum iuret: lz magis peccet qn percipit antequam iuret falsum esse quod iurat: et maxime si sit iuramentum cuz solenitate. Si autem non percipiat se falsum iurare quando iurat etiam peccatum est: quia iurans non debet super aliqua re iurare nisi diligenter sciuerit de illo quod iurat an verum vel falsum. Et an licitum vel illicitu

Opi. q rudam p. rō 2. rō.

3. rō.

Ridet ad qstū qōnis.

Scius Tho.

C

Cōclu: auctozis

E

vel illicitum sit: aliqui tñ volunt qd hoc sit peccatū veniale: sed infra dicitur de hoc. **A**lter at dicit Raymūdus in sūma pte pma ti. de iuramento z piurio. q tres sunt modi piurij assertorio. **P**rimo cū quis credit vep esse qd falsum est: z temere ac indiscrete iurat. **S**cōs cū scit vel putat falsus esse aliqd z ita est: z tñ pro vero illud iurat. **T**ertio cū putat aliqd eē falsum z est vep ipse tñ iurat tanqz vep. **D**e pmo piurio dicit q est pctm veniale si adhibuit diligentias quā debuit. Si vō fuit ignorātia iuris vel ignorātia facti crassa z supina mortale est. **22. q. v. c.** Qui piurat. **D**uo vltimi modi sunt peccata mortalia: sed pmo ipsoz est grauius pctm **22. q. ij. c. homies:** z h est de assertorio. In pmissorio pōt tres modos. **P**rimo est cū iurat quis se facturū aliqd qd est illicitum. **S**cōs cū iurat se facturū vel dicturū aliquid licitū z hoc cū solēnitate: z tñ absqz necitate z indiscrete. **T**ertius est in iuramentis quotidianis sine solēnitate ex qdā leuitate. Dum tñ licitū iuratur: exēpla hoz patēt pcedenti. q. i. hōs tribus dicit q iurās statim est piurus qñ iurat. **22. qd. 4. c.** Qui sacramēto: sed dicit q pmo piuriū est mortale: z nullo mō seruanduz. **22. q. 4. c.** In malis 2<sup>m</sup> silr est mortale s3 minus est: z oīno seruanduz ex quo seruari pōt sine iteritu salutis eterne. **22. q. 4. c.** Si aliqd 3<sup>m</sup> dicit eē veniale. **25. di. §. criminis:** z etiam seruanduz est si seruari pōt: vt patet ibidem. **A**lt autē distinguitur qtuor piuria. **22. q. ij. §. q. autēz piuriū in glo.** **E**t dicit pmo mō piurium cōmitti si aliqs falsum ignoranter iuret. z dicit q nullo mō est peccatū. **22. q. ij. c. Beatus.** Nō est tñ intelligenduz de ignorātia que est in iuramento assertorio vt cum qs asserit falsum iurādo: qz istud nunqz poterit esse leuius qz vt sit veniale: sed intelligitur de ignorātia in iuramento pmissorio. Ut si qs promittit se aliquid facturū intendens sic in aio z putans q illud facē posset. **A**ccidit autē q postea nō potuit impedituz legitime qd impedimentū sibi futurū esse nesciebat qñ iurauit. **I**ō iste qz nō cōplet qd pmissit periuriū dī cōmittere large: sed hoc fuit ppter ignorātia futuri euentus: z tunc vep est qmō ē peccatum mortale nec veniale tale periuriū. **P**atet q sic intelligatur: qz allegatū. **c. Btūs loquit in hoc casu. s. de beato Paulo,** qui pmissit se ituz in hispania z postea ex dispositōe diuina implere nō potuit qd pmissit. **I**pse tñ quādo pmissit nesciebat sibi euentuz istud impedimentū. **S**cōdo mō dicit piurium qñ id qd falsum est: z scitur esse falsum. iuratur tāquaz vep z est semper pctm mōtale. **22. q. ij. c. homines.** **T**ertio modo piuriū est indiscretū iuramentum: z illud dicit eē aliqn mortale pctm: z aliquādo veniale. **22. q. 4. c. Qui sacramēto:** z. **25. di. §. criminis. v. al. ea.** **Q**uarto dī piuriū trāsgressio iuramenti: z illud qñqz est nullū pctm. **22. q. 4. c. in malis.** qñ qz autē ē mortale. **e. q. c. si aliqd.** **A**d hoc tñ q materia ista melius colligit. **D**icendū q piuriū aut accidit circa iuramentum assertoriū aut circa pmissoriū. **S**i circa assertoriū aut fit ab illo qui nullo mō est sue mētis compos: aut a puulo: vl a dormiente loqnte in somnijs. **U**el ab ebrio: aut a furioso duz est actualr in furore: z tales non peccāt: qz nihil agere dicuntur saltē humanū. **Q**z pncipiū opationis humane est intellectus: z voluntas. **6. ethic. in pncipio.** **E**t tñ isti non habēt vltz intellectus z voluntatis: qz est in eis rō ligata: iō nō agunt opus hūanū: z pñ nec peccant: qz peccatū solius hoīs est. **B**estie aut non peccant nec possunt vocari incontinētes nec intemperate: vt **p3. 7. ethic. c. 5. z nono.** **E**t hoc vep est nisi in quantū isti incidunt interdū in talē statum ex culpa sicut diximus supra de ebrio occidente hoiez vel fornicante: qz imputat ei actus seqns nō fm ppiā grauitatem: sed fm grauitatem culpe pcedentis. **xv. q. i. c. Inebriauerunt.** **Q**d at diximus de puulis q nō cōmittunt piurium intelligendū est de illis qui nondū sunt doli capaces. **S**ecus de alijs: qz iter peccata eoz ponitur piuriū mendatiū: z furtum: vt **p3 extra de delictis puerorum. capi. pueris grandiuiculis.** **T** Si autem piuriū comittatur ab eo qui est mētis compos: aut sit ignoranter aut scienter. **I**gnanter qd fit duplr. **U**no mō vt si putet aliqd esse vep: z iuret illud p vō: z tñ sit falsum. **E**t tunc aut illud est in piudiciū alicuius: vt pōte si in iudicio iuratur aut in nulli piudiciū. **U**t si quis asserat q heri pluit vl qd terra est maior quā sol sub iuramento: si pmo mō: pctm mortale est: qz non debet aliquis iurare id qd pōt eē in piudiciū alteri nisi sit certus oīno de illo. **D**e falso tñ nullus pōt esse certus cū non sit: iō grauius peccat secūduz dīas magni vl

pi piudiciū qd sequitur ex suo piurio: z hoc qz tanto est iste magis in culpa quāto scēs piudiciū grauius posse sequi ex iuramento suo nō certificauit se de illo qd iurabat: z sic iustelligitur. **22. q. 5. c. Qui piurat.** **N**am dicit q qui ignorās periurauerit se in cruce cōsecrata: z postea cognoscut se piurasse p tres qdragesimas peniteat: si tñ scienter fecit per tres annos peniteat. **glo. tñ intelligit hoc ignorātia iuris.** **U**t si nesciebat esse pctm id qd iurabat. **A**ddens q si fuisset ignorātia facti nullū esset pctm nisi esset ignorātia crassa. **E**t bene dicitur qz ignorātia crassa est qñ qs ignorat id qd scire tenet: z istā vocat **Ari. ij. ethico.** ignorātia eius q cōfert. **l. q. vtile ē ad vitā.** **Q**ui tñ deponere debet in iudicio id qd pōt esse in piudiciū alicuius tenet certus esse de eo q iurat: qz als ledēt innocentē. **Q**d q iuret id de quo nō est certus lz putet eē verum ignorātia crassa est: z iō peccat mortali. **I**stud autē est qñ putatur aliquid eē vep: z tñ est falsum: si at in nulli piudiciū sit: distinguit Raymūdus q aut est ignorātia iur vl facti. **S**i iuris vult esse pctm mortale. **U**t si quis iuratur aliquid esse vep de iure: z tñ est falsum: z ipse putauit esse vep si ignorātia facti aut adhibuit diligentias quā dōbit vt sciret veritatē aut nullā: sed est ignorātia crassa. **S**i pmo dicit esse pctm veniale. **S**i scōdo dicit esse mortale: z de alijs modis nō est dubiū nisi de pmo. **I**n ignorātia facti nō crassa: qz sancto **Tho.** vult aliquo modo q sit mortale dicens q iuramentū in quo aliquis pcpit se iurare si falsum iurat semper credit esse pctm mortale: z precipue qñ pcpit falsum esse qd iurat. **D**ic tñ hoc de credulitate. **E**t sic pōt relinquī sub dubio an sit veniale vel mortale. **S**atis tñ pōt dici q esset mortale: z ita sanctus **Tho.** scōda scōde. **q. 98. arti. ij.** dicit q periurium ex genere suo sit mortale. **E**t p3 hoc: qz mentiri in simplici loquutione existenti tali ignorātia pctm veniale est. **J**urare tñ valde grauius est: qz in iuramento inuocat deus in testimoniū: z iō d3 eē hō multū attētus ad id qd iurat ne falsus sit ne p hōmen dñi dehonoret. **Q**d at nō attēderet irreuerētia est: z iō posset dici q eēt mortale: sed eēt de puis mortalib. **H**oc aut vep est qd dcm est de iurāte falsum per ignorātia. **s. qz crederet esse vep: z nō intēdebat fallere: qz si itēdat fallere mortale pctm est.** **S**cōdo mō cōmittit piuriū in assertorijs iurando vep qz qs putat eē falsum: z asserit illud eē vep credens eē flm: z hōis itētionē fallēdi. **E**t istud semp est pctm mortale: vt ait **Aug. lib. 8 vbi apli: 22. q. ij. c. hoies.** **E**t h scōdo mō cū qs iurat eē vep illud qd vep est: z putat illd esse falsum. **Q** d3 q aut pōderat qstū ad iura hūana aut qstū ad deū. **S**i pmo modo nō repu. at piuriū nec puniēt et si cōstet. **E**t h siue in iudicio siue ex iudiciū iurauerit et si quis sic iurauerit sic in iudicio putans se falsus dicere: vt aliquis iniuste cōuictus puniret: qz dato q cōstet hoc legi humane nō punit illud. **N**am nō lesit reali: s3 est sic pctm cogitātōis prauē qd fm leges nō puniēt. **ff. de penis. l. Cogitātōis: z de peni. di. i. §. cogitātōis.** **S**i at in foro dei siue pnie ddm q est piuriū: z ex se hūi est qz flm iurare. **Q**d vep putabat z semp est mai<sup>r</sup> si vtrūqz sit ex iudiciū: si tñ sint ambo in iudicio p p accnys mai<sup>r</sup> eē pctm iurare flm qd putabat vep. **U**t si ex illo iuramento: cōdēnet reus ad mortē iniuste. **Q**d imputat iuranti: quia non certificauit se cū non debuisset iurare nisi de eo de q certus erat: si at aliqs sciens falsum iurauit: aut egit per quādā violentiā. **s. timore penaz: aut spōte: si per violentiā pctm mortale est lz sit min<sup>r</sup> qz si sponte eo q dilexit magis corpus q aiām. **xxij. q. v. c. Qui compulsus.** **P**oti<sup>r</sup>. n. debebat oīa mala pati qz cōsentire huic malo qd est flm iurare. **E**t sic de alijs mortalibus. **33. q. v. c. Ita ne.** **E**t imponit grauis pnia sic iuranti lz minor qz iuranti spōte falso: vt **p3. xxij. q. v. c. Qui cōpulsus. z. c. si qs coactus: z. c. si qs se piurauerit.** **T** Si aut sciēs z spontaneus flm iurauit peccat graui<sup>r</sup> qz ceteri. z **Aug. vocat eū beluā li. de vbi apli: z isti imponit grauior pena quā ceteris piuris. s. qz ieiunet qdraginta diebus in pane z aq: z septē seqntib<sup>r</sup> annis: z tota vita nōqz sit. sine penitētia. 22. q. v. c. si quis piurauerit.** **T** Si at cōmittat piuriū in pmissorijs sit triplr: quia aut iuratur id qd in se ē illicitū: z de se apparet illicitū: aut id quod nō est illicitū in se: z tamē impedit pfectū charitatis: z vias perfectionis. **T** Aut illud qd nec est in se malū: nec apparet esse occasio mali vel impeditiūm bōi maioris. **E**t tñ postea ppter aliqd emergēs efficit malū. **T** Si pmo modo dicendū q aut iurans scit illud qd iurat eē malū sicut in se malum est: aut nescit: si scit est periurium valde**

Tres modi piurij assertorio.

Quatuor modi piurij pmo.

Declaratio auctoris.

pmo.

3

R

a. Tho.

s. Tho.

2<sup>o</sup> modus.

20

Periuriū i pmissorijs Triplex.

o

valde graue: et non dicitur seruari tale iuramentum: sic qui iurat fornicari aut furari: et in talibus nunquam est seruandum iuramentum. 22. q. iij. c. Non est obseruandum. 2. c. Magne. 2. c. In malis. 2. c. si publicis. Si autem ignorat illud esse malum aut est ignorantia iuris aut facti. si iuris non excusat: et ideo piurium est. Ut si quis iuret sanguine sue quod phet cum ea matrimonium putas hoc licet quod non licet: vel si iuret adultere post mortem viri ei accipere ea in vxores. Nam sicut iurans immediate est piur. 22. q. 4. §. Illicitum. Quod sicut non licet sanguine habere in vxore: ita nec ea quae per adulterium ipse polluit maxime si viuere viro dedit ei fide de ducendo ea vel machinati se ambo in morte viri. Extra de eo qui duxit in vxore quam polluit per adulterium. c. p. et per totum. Et non dicitur seruari hoc iuramentum. hec vera sunt nisi in eo quod excusat ignorantia iuris: quia iurando talia ignoranter non peccat. et tamen iuramentum nunquam tenet: et quod constitit ei malum esse quod iurauit non dicitur obseruare: quod alio tunc incipit esse piurus: et peccaret tanquam scilicet iuras malum facere. si autem sit ignorantia facti aut est crassa aut probabilis: si est crassa non excusat: et ideo est piurium. Ut si quis ignoret aliquid factum quod omnes sciunt vel scire possunt: propter hoc malum agit non excusat. Ut si quis sciens illicitum est phere cum sanguinea iurauit phere cum sanguinea quam non putabat sanguineam: et tamen erat ei in secundo vel iij. gradu sanguinea in quo visum scire poterat sanguinitate perierit est iurando prahere: et mortaliter peccat. Si autem sit ignorantia probabilis: et valde visibilis non est piurium proprie dicitur quod iuratur: sed postea quod cognoscit malum esse quod iuratum est. sic quod ioseph iurauit gabaonitis non occidere eos: quod putauit non esse chaneos quos si sciisset chaneos tenebat occidere. deuter. 20. et fuisse ei peccatum h iurare. Quod tamen nesciebat satis probabiliter eos esse chaneos non peccauit hoc iurando. xx. q. 4. innocens. 2. §. illicitum. Istud tamen iuramentum non tenuit: quod erat contra legem in ioseph non peccauerit iurando. Potest tamen vocari hoc piurium: quod ei qui talia iurat et si ignorat iuret non licet complere quod promisit. Ioseph cogitauerit mentiri: quod non licet facere verbum suum. In hoc tamen est differentia in modo loquendi: quod quidam dicunt talia iuramenta a principio esse periuria: eo quod a principio est verum quod iuranti non licet complere verbum suum. Et tales necio debent dicere quod periurium potest esse sine peccato mortali: et est veniale: quod iurans per ignorantiam probabilem ut in causa dicto non peccat. Alij dicunt quod non est periurium a principio: sed postea quod cognouerit illud esse malum si seruare voluerit. Et hoc quod isti volunt piurium semper esse peccatum: et istud est recte dictum. et sic talia iurantes si mox ut coguerint malum esse quod iurauerunt deserint velle obseruare iuramentum nunquam isti peccauerunt. s. nec iurando nec obseruando. In secundo casu quod quis iurat id quod impedit viam perfectionis vel non intrare religionem nec fieri sacerdotem nec accipere prelaturam piurium est mox: ut iurat et est peccatum mortale: quod ponit obiectionem spiritui sancto qui taliter iurat: et tamen non obligat seruare iuramentum: sed siue seruet siue non seruet piurum est in hoc quod iurauit. ut dicit sanctus Thome. iij. sen. di. 39. arti. iij. sub articulo. p. 2. xxij. q. 4. §. Illicitum. Alij quod tamen iuramentum aliquid quod est contra charitatem. i. contra aliquem modum charitatis: et non tollit per hoc totaliter charitas. Ut si quis iuret non prestare primo tale vel tale vtilitatem. Nam aliquis actus charitatis impeditur hic: quod tamen manet nobis alie vie per quam possimus succurrere primo in hunc contra quendam modum charitatis obseruari potest: et tamen piurus est qui iurauit aut saltem peccat mortaliter: quod praestitit impedimentum cuidam bono meliori. s. melius erat prestare illam vtilitatem primo quam non prestare. De hoc. 22. q. 4. §. Illicitum. v. Unum cum nos. Si autem iuraret contra charitatem: et non possit supplere charitas vel bonum illud quod habet ex charitate per aliam viam piurium est: et iuramentum non tenet. Ut si quis iurauit quod cum aliquo inimico suo nunquam rediret ad pacem. 22. q. 4. c. Qui sacramentum. Non. n. 13. iuramentum istud nec dicitur impleri: sed imponitur pro eo penam ut per ibidem. In iij. casu. s. qui iuratum est id quod non erat malum: sed postea ex aliquo accidente apparet esse malum non est piurium a principio nec peccat iurans. Sed quod appa- ruerit quod venit in malum exitum si iurans velit h seruare piurium est: et peccatum: sic cum herodes iurauit dare puellae saltanti quicquid peteret: et tunc non apparebat malum esse quod iurabatur: et non peccabat herodes iurando: quod poterat bene implere: quod tamen puella petiuit caput iohannis debuit herodes dicere quod non includebatur illud sub hoc iuramento: vel si forte posset icludi sequendo virtutem verborum quod cum iam videret in deteriore exitum non deberet obseruari. Sic dicit Ambrosius lib. de officiis. li.

primus. 22. c. est et non sunt alij modi periurij. Pponit tamen duos alios modos piurij Raymundus vbi supra. Unus est quod iurat aliquid licitum cum solennitate: et sine necessitate. Alius est: cum iuratur aliquid licitum sine necessitate et solennitate. ex quodam leuitate et cursu verborum. Deinde tamen quod isti non sunt modi piurij: quod in piurio semper iuras cogit non seruare iuramentum vel saltem non obligatur seruare. De primo ut si quis illicitum iurat ut fornicari: et furari. peccat. n. seruando iuramentum. De secundo: ut de eo qui iurauit non intrare religionem: nam in hoc cogatur agere contra iuramentum non intrando religionem. 22. q. 4. §. Illicitum. Immo melius faceret non seruando iuramentum et intrando religionem quam quod seruet: ut dicit sanctus Thome. iij. sen. di. 39. arti. iij. sub articulo. j. Uerum est quod in istis duobus modis iurandi quod ponit Raymundus peccatum committitur: sed non piurium: quod et multi alij modi sunt peccandi in iuramento in quibus non incurrit piurium. Ut si quis iuret per falsos deos peccat. 22. q. i. c. Monet et tamen non est piurus sed tenet seruare iuramentum. Sic et iurans per creaturas peccat grauius et puniit. e. q. c. clericum. 2. c. Si quis per capillum. Et tamen iuramentum factum per creaturas non est piurium: sed tenemur illud obseruare. ex de iuramentis. c. Et si christus: sic etiam si quis iurat per membra dei peccat. 22. q. i. c. Si quis per capillum. Idem si quis iurat die Dominico in quo iuramenta vetitissima sunt. ex de feriis. c. Omnes dies: et alijs temporibus prohibitis. xxij. q. v. c. Deceuit. et multis alijs modis peccatur in iuramento. et in nullo eorum est periurium. Ita est de istis duobus: et si velli mus eos vocare piuria: quia deficit ibi iudicium quod est vniuersum et comitibus iuramenti. Dicemus quod omne iuramentum in quo aliquid peccatum committitur sit periurium: quod in omni tali iuramento deficit iudicium. i. non adhibetur tota discretio et cautela necessaria ad debite iurandum: ut dicit sanctus Thome. iij. sen. di. 39. arti. p. sub arti. iij. Nullus tamen vocat periuria omnia iuramenta in quibus est aliquid peccatum: ergo nec isti duo modi debent vocari piuria in eis peccatum sit: et magis peccatur in primo eorum quam in secundo: quod in primo iuratur cum solennitate: et sic est magis voluntarium et deliberatum. Unde habet magis de ratione peccati. Primus eorum dicit Raymundus esse peccatum mortale: et tamen seruari debet ex quo res iurata est licita: et potest seruari sine interitu salutis eterne. arti. 22. q. 4. c. Si aliquid: dicit esse veniale: quia ex leuitate quadam iuratur. ar. 25. di. §. c. i. minis v. al. ea. cir. fi. Et istud etiam seruandum est si potest como de fieri cum res licita iuret. Est etiam peccatum veniale si quis ex lapsu lingue vel indiscrete iurat aliquid quod postea imple re non potest per aliquam necessitatem: et de hoc est proprie causus in eodem. §. criminis. Nam ibi dicitur quod de peccatis leuibus. i. venialibus est si aliquid incaute iuramus et piuramus: quia per aliquam necessitatem implere non possumus. Sic etiam peccatum est quando persona vetita iurare iurat: ut si clericus iuret super euangelia. xxij. q. v. c. Nulla ex ecclesiastico. Nam istud iuramentum erit peccatum mortale si sponte clericus laico super euangelia iurauerit sine licentia episcopi: ut ibi colligitur ex textu et glo. et sic patet quando periurium est peccatum et quomodo. Ad primum dicendum quod non est simile de mendatio et de periurio: quia iuramentum per inuocationem diuini nominis fit: et precipuus peccatus est ibi si nomen domini sine reuerentia inuocetur: quia hoc valde deus prohibuit exo. 20. et deuter. no. 5. licet si ipsa res de qua iuratur sit iocosa et mentiri in ea non est peccatum tamen iurare in illa peccatum est. Et sic mendacium iocofum veniale est. Periurium autem iocofum sponte factum peccatum est: et non leue. Nam etiam iuramentum verum in iocosis si sit ex deliberatione peccatum est: et putant aliqui esse mortale. Nam illud quod est indeliberatum est veniale ut Raymundus dicebat. Mendacium ergo iocofum non potest equiparari alicui periurio. Ad 2um dicendum quod mentiri iurando ex lapsu lingue: et ex quadam consuetudine peccatum est. Nec excusat consuetudo: quia potius aggrauat cum tanto sint grauiora peccata quanto diuturniora sunt: extra de consuet. c. Tu tanto. Nec etiam lapsus lingue: quia hoc forte excusaret mendacium in simplici sermone in quo non requiritur tanta attentio et cautela sicut in iuramento in quo inuocatur nomen domini: quia magna reuerentia ibi requiritur. Si ergo quis velit nomen domini circa ista leuia inuocare ex hoc solo est in culpa etiam si non sequitur inde aliud: cum dicam iuramenta praestita sine necessitate aut vtilitate peccatum tenent: si ergo sequitur irreuerentia mendacium propter lapsum lingue erit iam piurium: et ideo necessario erit culpabilius quam iuramentum verum praestitum sine

P

Q

Opinio p<sup>o</sup> q<sup>o</sup> runda.

R

Opio scda.

S

T

U

X

Ad p<sup>o</sup> arg. y

Ad 2<sup>o</sup> arg. 3

sine necessitate circa ista leuia. **¶** Ad tertium dicendum qd iurare falsum. Et iurare sine causa ambo sunt peccatum: vt dicitur. iij. sen. di. 39. z iō vtrūq; opponit aliq; mō iuramento. Jurare tñ falsum magis opponit ei: q; iuramentū fm se ē ad p̄firmationē p̄trouersie vel rei dubie. Ad ebre. 6. z. ff. de iure iurā. l. maximū. falsum at nō est p̄firmabile: vez; at nō neciū lz non indigeat confirmatione: qz nō est neciū: est tñ confir- mabile qz vez; est: iō nō repugnat iuramento. Et sic nō ē piuriū: in eo. In falso at iurato piuriū ē: z iō falsum iurare in assertorūz semp erit pctm mortale. Jurare vez; at sine cā nō est semp mortale. de hoc sancto Tho. iij. sen. di. 39. ar. 5. sb ar. i. **¶** Qd sit mai' pctm piuriū an homicidū. **¶** Qd. CCCII.

**Queritur** qd sit maius peccatū piuriū an homicidū. **¶** Dicunt qda qd piuriūz. Qz di- cit Bernardus li. de dispensatione z p̄cepto qd p̄cepta p̄ta- bulē nō p̄t dispensare de nec homo p̄cepta scdē tabule pōt dispensare de s; nō hō: piuriū tñ est p̄cepta p̄me tabule: ho- micidū at p̄cepta secunde tabule: ḡ est graui' piuriūz: qz est minus dispensabile: nā est p̄ illud p̄ceptū nō assumes do- mini in vanū: homicidū at est p̄ illud nō occides. **¶** Itē gra- uius est peccare in deū qz in hominē sic dicitur p̄mo regū se- cūdo. Si peccauerit vir in viz placari ei p̄t de'. Si at in dño peccauerit vir: q; orabit p̄ eo. Periuriū tñ est p̄tra deū homi- cidū at p̄ hominē: ḡ est graui' piuriū qz homicidū. **¶** Itēz grauius peccat sponte piurans qz qui p̄stat ei occasione ad piurandū exigēdo ab eo iuramentū: z tñ qui alteri piurandi cās dat homicida est: vt ait Aug. in sermone de piurio. z. 22. q. v. c. Qui exigit. l. Si scit eum fecisse z cogit illuz iurare ho- micida est: ḡ ipse qui plurat plusq; homicida erit. **¶** Itē qui inducit aliquē ad piurandū solum exigendo iuramentū est plusq; homicida: vt ait Aug. in sermone decollatiōis sc̄ti Jo. z. 22. q. v. c. Ille qui hominē puocat ad iurationē: z scit eum falsum iuraturū vincat homicidā. Ipse tñ qui spōte iurat p̄ peccat qz puocas eum: q; fortiori erit plusq; homicida. **¶** Di- cendūz qd hic sunt p̄trarie opinionē. Dicit n. sancto Tho. in ipso quolibet. q. 18. q. piuriū est graui' peccatū quā homicidū: qz ad ebre. 6. dī hoies per maiore suuz iurāt z ois cōtrouer- sie eoz ad cōfirmationē finis est iuramentū. frustra at in cā homicidū esset iuramentū finis cōtroueris fī homicidū eēt gra- uius qz piuriū. p̄sumeret. n. qz qui maiore culpā homicidū cō- misisset nō vereret maiore culpā piuriū icurrere. **¶** Un̄ ex b qz in cā cuiuslibet pcti deserit iuramentū: m̄isere on̄ditur qz p̄ iuriū p̄ maio pctō dōz hāi. Nec imerito: qz piurare per nomē dñi est q̄si quedā diuini nois denegatio. Un̄ fm locum post idolatriā pctm piuriū z vt ex ordine p̄ceptorū apparet. Et tiaz apud gentiles iustitūduz erat honorabilissimū vt dī in prin- cipio meta'. **¶** Alij dicunt qd homicidū sit graui' qz piuriūz sicut tenent cōter iuriste antiqui. Sic dicit Raymundus i sū- ma ti. de iuramento z piurio. Idē t3 gl. xiij. di. c. duo mala. z. 22. q. v. c. Ille qui hoies: z idē dicere videt allegatū. c. duo mala. Apparet etiaz vt isti volunt: qz nō ponit maior pena p piuriū qz p homicidū. xiij. q. i. c. p̄dicatū. l. Nosce debēt talē de p iurio p̄niam imponi debere qlē de adulterio: z de fornicatio- ne: z de homicidio spōte cōmisso. ḡ nō est mai' crimen periuriū. **¶** Itē apparet qd sit maius homicidū: qz fm leges hūa- nas maior pena ponit p homicidū: z tñ pena p̄portionatur culpe ḡ homicidūz erit maius qz piuriūz. **¶** Dōz vr̄ qd piuriū ex cōditione gñis sui sit graui' delictūz qz homicidūz hīs que sunt directe in hoiem. Maiora tñ sunt pctā in deuz qz in hoiem: iō dī extra de hereti. c. Urgentis qz heresis est grauius crimen qz lese maiestatis. Qz grauius est eternam qz tēporalē ledere maiestati: est tñ homicidū maius ex maio- ri animi feritate: z cōmutatiōe: qz magis vī deordinari rō in homicidio qz in piurio cū sit magis p̄ nālem inclinationē oc- cidere hoies qz piuriū cōmittere. Et tñ q̄to quis magis agit p̄ nāe inclinationē magi peccat. Un̄ satis credi pōt qd apud deum maior pena ipōat in alio seculo p homicidū qz p periuriū: z per illud apparet qd est grauius peccatūz simplr. De penit tñ illis quātū ad suam quātitatē nō sum' certi. Istō au- tem est p̄siderādūz ceteris parib'. i. vt assumat aliqd homi- cidū in quo nō sit exq̄sita inq̄tas. Sed cōis vl' mediocri: z ita d piurio. **¶** Nā tale homicidū poterit excogitari qd sit ḡ- uius decē piuriūz: z cōtio aliqd piuriū erit qd sit graui' vige- ti' homicidū. Ut qz plura mala sequunt' ex. eo qz sunt viginti

homicidia. Sed ista est p̄sideratio per accidens: z istud non dat alicui pctō esse absolute maius qz aliud. Qz isto mō nul- lum pctm est quātūcūq; puū ex gñe suo qd fm aliq; circum- stantias exq̄sitas nō possit iterdū esse graui' q̄cūq; alio maio- ri pctō ex gñe. Et iō fm hoc nō sunt cōpāda pctā qm absolu- te volumus de illis loq. **¶** Ut ḡ dicēdū qd maius sit homicidū qz piuriū vt cōter lz ex genere piuriū sit graui': z tñ nō fa- cit hoc ipsum eē graui' absolute: qz alia sunt que cōcomitan- tur semp homicidū que faciunt illud graui' piurio. Jō sup- posito hoc facili' respōdetur ad p̄ria. **¶** Ad p̄mū dōm qd pze- cepta p̄me tabule ex gñe suo sunt minus dispensabilia z ma- gis obligant: qz sunt erga deū: z tñ aliqua pctā scā p̄ p̄ce- pta scdē tabule sunt grauiora sic seruare diē sabbati ad p̄mā tabulā pertinet: z tñ violatio eius leui' peccatū ē qz homi- cidū qd pertinet ad scdāz tabulā. **¶** Ad ij. dōz qd peccare p̄ deuz ex genere suo graui' est: z tñ peccare p̄ p̄ximū pōt eē ḡ- uius pp aliquas circūstātiās peccati: sed obijciē qd tunc erit istud per accēs: z tñ cōter erit p̄xiū: z sic periuriū erit cōter graui' qz homicidūz. **¶** Itē nō pōt eē minus altero id qd ē maius eo fm gen' vel spēm: qz ea que cōpetunt rei ex gene- re suo vel spē sunt inuariabilia: qz sunt ei eēntialia: sic hō exce- dit equū fm spēm in perfectione: iō ipossibile est qd aliquis equus q̄tūcūq; excellēs sit perfectior aliq; hoie quātūcūq; iperfectus z miser sit. **¶** Dicendū qd homicidūz mai' ē piuri- o nō vt roro: z in casu spāli: sed vt cōmuniter. Et qñ dī qd uenit pctis que sunt p̄ deuz eē maiora ex gñe pctis qz sunt p̄ p̄ximū. **¶** Dicendū qd nō itelligit qd ex nā sua specificā cō- ueniat eis: sed est sensus qd ex hac rōne cōi que est eē p̄ deuz z ex hac que est eē p̄ p̄ximū grauiora sunt pctā que sunt cō- tra deū qz que sunt p̄ p̄ximū: z vez; est qd si nō p̄sideraretur aliqd aliud ad speciē pcti vel ad grauitatē ei' nisi eē p̄ deuz: z esse cōtra p̄ximū neciō q̄libet peccatū p̄ deum eēt mai' quocūq; pctō p̄ p̄ximū. Et tñ considerant multa alia que ad spēm z grauitatē pcti pertinet: z fm illa peccatū qd est p̄ p̄- ximū pōt interduz nō solum per accēs: sed etiā ex spē sua esse graui' qz pctm aliqd qd est p̄ deum sic homicidū ex spe- cie sua vr̄ esse grauius qz violatio sabbati. Lū at dicē qd pctā que sunt p̄ deuz sunt grauiora qz peccata que sunt p̄ p̄ximū ex genere suo. dōm qd nō itelligit ex genere suo. i. ex eo qd cō- stituit in eis nām gñis vel spē qd est eis sbale: s; ex gñe. i. ex hac rōne cōi vel gñali que est eē p̄ deū. Et tñ ista sola nō cō- stituit in aliq; pctō totā rōne gñis vel spēciet: iō per istd soluz qd eē pctm p̄ deum vel p̄ p̄ximū nō possumus sufficiēter iu- dicare de aliquo pctō an sit mai' altero. **¶** Aliter p̄t dici qd si peccata sunt que p̄ p̄ximū eēnt solum p̄ p̄ximū: z nō cōtra deuz: semp eēt nece pctā que sunt p̄ deuz eē incōpabilr gra- uiora quibuscūq; peccatis que eēnt p̄ p̄ximū. z tñ peccata qz sunt p̄ p̄ximū eēt sunt p̄ deuz: qz nulluz pctm est in q̄ de' non offēdat: imo ex hac pte opatio nra p̄ncipalr dī esse pctm. i. qz p̄ deum est: sed differunt in hoc: qz peccata que dicunt' eē cōtra deuz sunt directē p̄ ip̄z: z sunt p̄ ip̄z soluz z nullo mo- do p̄tra p̄ximū. vt idolatria. heresis. infidelitas: violatio sab- bati: assumptio nois domini in vanūz. **¶** Peccata at ḡ dicū- tur cōtra p̄ximū sunt simul p̄ deuz z p̄ximūz: z tñ sunt di- recte p̄tra p̄ximūz: z indirecte p̄ deū. i. qz dāuz vel iniuria ex illis nō redundat in deuz: sed in p̄ximūz in quātūz sunt ta- les actus: vt adulterūz homicidūz furtūz. De. n. ex hīs nī bil patē nisi in quātūz sunt cōtra legē suā. Et in b nō differt eē homicidūz vl' adulterūz aut furtūz: sed ista dnt ex pte p̄- ximi: qd homicidūz est in q̄tūz p̄xim' occidit. Adulterūz vō in q̄tūz vxor: ei' ab altero cognoscit: furtūz at in q̄tūz res ei' diripit. **¶** Oia ḡ ista sunt directe cōtra p̄ximūz z indirecte p̄ deuz: ex hac ḡ pte maiora sunt peccata que sunt p̄ deuz qz qz sunt p̄ p̄ximūz. Qz tamē ml'ra alia sunt in quibz actu istoz qd dant spēm istis pctis z grauitatē vt sunt p̄ p̄ximūz: z qz etiā ista q̄ si p̄ p̄ximūz sunt p̄ deum tot circūstātie grauitatis po- terunt eē ex pte pcti qd ē p̄ p̄ximūz qd ille faciat maiore gra- uitatē quā sit in peccato quod est contra deum. z sic aliqua peccata que sunt cōtra p̄ximūz poterunt eē maiora ex spe- cie sua quibusdā peccatis que sunt cōtra deum z non soluz per accidēs: sicut grauior est iniuria que irrogatur alicui in se ipso quā que irrogatur sibi in familiaribus suis: vt graui' est dicere alicui contumeliā quam dicere familiari suo: licet vtrōbique fiat iniuria domino. **¶** Et tamen aliqua iniuria poterit inferri Domino in familiari que sit ma- ior qz illa

ad 3<sup>m</sup>  
ar<sup>m</sup>  
  
Sctūs Tho.  
  
Opinio quōdam p̄ rō  
  
3<sup>o</sup> rō  
  
3<sup>o</sup> rō  
  
4<sup>o</sup> rō  
  
Tho.  
  
B  
  
C  
Rūdet' ad que situs .q.

Ad p̄mar<sup>m</sup>  
  
Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>  
  
Rūdetur obiectiōi.

S  
  
B

ior q̄ illa que in se ipso inferit. Ut graui<sup>9</sup> est q̄ q̄s occidat de  
 cez familiares alicuius dñi qui forte nullos alios h̄z q̄ q̄ di  
 cat ei paruū v̄bū ptumeliosum in p̄sona sua. Ita ḡ poterit eē  
 de homicidio z piurio: q̄d h̄z piuriū sit directe in deū z homi  
 cidium nō sit in deus nisi per hoīem. s̄ in quātū occidunt ho  
 mines ab eo facti: z cōstituti sub eius gubernatiōe z ḡ legē  
 eius poterit eē deo maior iniuria in homicidio q̄ in piurio.  
 Ad aliud dōm q̄ in eis in q̄bus inuenit̄ p̄fecta rō ḡñis:  
 z sp̄ci nō p̄t id q̄d est sub vna sp̄e minori eē p̄fecti<sup>9</sup> eo q̄ est s̄  
 altera sp̄e p̄fectiori. Et ita est in nālibus in q̄bus est p̄fca ra  
 tio nāe z speciei. In moralib<sup>9</sup> at nō inuenit̄ ita p̄fecta ra  
 tio sp̄ci s̄z genus moris. Et iō p̄tingit actus existēte sub vna  
 sp̄e p̄fectiore alia esse minus p̄fectus q̄ sit act<sup>9</sup> alteri<sup>9</sup> sp̄ci mi  
 nus p̄fecte z eōio: q̄ p̄fectio z imperfectio in moralib<sup>9</sup> non  
 solum accipiunt̄ a nā sp̄ci sed etiam a circumstātis. que sunt  
 extra nām rei z accidūt ei. z ita accidit aliq̄ue actus vicij vel  
 virtutis qui solet eē minoris excellētē vel grauitatis q̄ act<sup>9</sup>  
 alterius vicij vel virtutis vt cōiter fieri excellentiorē vl gra  
 uiorē pp aliquas circumstātias accidentes ei. Sicut adulteri  
 um. fm sp̄em suā est minus p̄ctm̄ q̄ homicidiū: z tñ aliquod  
 adulterius eē poterit grauius multis homicidijs. De pi  
 rio at z homicidio dōm q̄ homicidiū est grauius. nō solū ac  
 cidentat̄ per aliq̄s circumstātias: sed et fm sp̄em suā: q̄ ho  
 micidium ex sua cōditione: dicit magnā grauitatē maiorē q̄  
 impoztet piurius. Ad tertiū dōm q̄ iste qui p̄stat alti caz  
 p̄cipij petendo ab eo iuramentus vocat̄ hōicida non realiter  
 nec ex aliqua eq̄litate delicti: sed ex q̄dam similitudine mltum  
 remota. s̄ in q̄tū per piuriū aia occiditur. Et iō qui p̄stat al  
 teri occasione ad piurium p̄stat ei occasione ad mortē: z sic  
 est homicida. Hoc tñ generalr est in q̄libz p̄ctō mortali: q̄ p  
 quodlibet aia moris: nam pp hoc mortale vocat̄. z tñ māse  
 rum est q̄ multa mortalia sunt minora piurio z homicidio:  
 z tñ dans occasione alicui ad q̄cunq̄ mortale dicitur hōi  
 cida eius: ḡ nō p̄batur per hoc q̄ sit equalis culpe ille cum  
 vō homicida: z ita erit hic. Ad q̄rtū dicendū q̄ dicit̄ sup̄a  
 re homicidas ille qui iducit altez ad piurius nō quidē q̄ sit  
 maioris culpe piurus q̄ homicida: sed q̄ facit maius dānū.  
 s̄ quia homicida nocet in corpore tollendo vitam. In ducens  
 at ad piuriū nocet in aia: q̄ maius dānū est in amissiōe vni<sup>9</sup>  
 anime q̄ in occisiōe mille hoīus: vt dicit Aug. z h̄ctur. 24.  
 q. iij. c. si hēs. ita rñdet gl. 22. q. v. c. Ille qui hoīem. z. xij. di. c.  
 Duo mala hoc at mō: si quis iduceret aliū ad peccatū venia  
 le solū diceretur magis nocere q̄ si occidat eum: q̄ per occi  
 sionē corporale nullū malū sequit̄ directe aie. Et tñ p̄ pecca  
 rum veniale aia rea est corā deo ad aliquā penam. z sic dicit̄  
 ille qui dat occasione ad piurius vincere homicidā. s̄ in dāno  
 sed non in culpa. z iō homicidiū mai<sup>9</sup> ē. Ad aliā rōnez q̄  
 erat cōfirmatio sancti Tho. s̄ q̄ per iuramentū terminat̄ ca  
 vel cōtrouersia de q̄cunq̄ p̄ctō: z p̄nr de homicidio: ḡ maius  
 peccatū piuriū q̄ homicidiū: nō v̄r valere p̄na: q̄ tunc seq̄  
 retur q̄ esset piurius simplr maius omnib<sup>9</sup> p̄ctis cū per iura  
 mentus purget se quis de quocūq̄ crimine sibi obiecto. Nā  
 de heresi: z symonia purgat se quis per iuramentū. q̄. v. c.  
 Quāto. et. c. Que de cā: z tñ nemo dubitat heresiz eē maius  
 crimen quā piuriū: q̄ heresis: z infidelitas sunt ḡ p̄mū p̄ce  
 ptum: piurius autē p̄tra fm. etiā piurius solū dicit̄ quādā irre  
 uerentiā cōmissam p̄tra deum: heresis at dicit̄ totalr recede  
 re a deo per hoc q̄ homo asserit de ipso ea que negāda sunt  
 z negat ea que asserenda sunt. Etiā per iuramentū p̄t se pur  
 gare quis de idolatria sibi obiecta nō existentib<sup>9</sup> alijs proba  
 tionibus: z tñ idolatria fm sanctū Tho. e. q. est grauior q̄ p  
 iurium: ḡ nō sequit̄ q̄ h̄z per iuramentū tollat̄ cōtrouersia d  
 quolibet p̄ctō obiecto q̄ sit periuriū maius oibus delictis.  
 Cum at dicebat q̄ si nō esset maius poterat p̄sumi q̄ ille  
 qui non timuerat cōmittere homicidiū quod eēt maius deli  
 ctum nō vereret cōmittere piuriū nō videt̄ stare: q̄ nō vitat  
 hō semp vniū p̄ctm̄ magis q̄ aliud ex eo q̄ maius: s̄z ex eo  
 q̄ est magis inclinatus nāliter ad horrendū vniū p̄ctm̄ q̄ al  
 terum. Sic rñdet ipsemet sanct<sup>9</sup> Tho. 4. sen. vi. 33. artic. 3. s̄  
 arti. ij. qñ arguitur q̄ sit maius p̄ctm̄ mendatiū q̄ fornicatio  
 simplex eo q̄ iudas horruit dicere mendatiū: z nō horruit cō  
 mittere fornicationē. Dicit. n. q̄ interdū magis euitat homo  
 vniū p̄ctm̄ veniale ad q̄d nō est inclinatus q̄ vniū mortale  
 ad q̄d sit naturalr disposit<sup>9</sup>. Et ita iudas qui dispositus erat  
 ad fornicationē horruit magis mendatiū dicere q̄ fornicatio

nem cōmittere. Cū at dī q̄ per iuramentū determinat̄ cōtro  
 uersia de ceteris delictis: non sequit̄ q̄ pp hoc sit piuriū ma  
 ius: q̄ ista rō p̄cederet si forte p̄deret q̄s in p̄plexitate: ita vt  
 oporteret q̄ cōmitteret piuriū vel aliq̄d de alijs criminibus.  
 Nā tunc illud q̄d videret ei maius fugeret magis: z sic for  
 tassis potius q̄s vellet incidere in piuriū q̄ in heresiz aut in  
 homicidiū. Cum at alicui iuramentū deferret vt se purget sup  
 aliq̄ crimine nō est in perplexitate ad q̄d vt n̄ debeat se ma  
 gis inclinare: sed solū an velit potius pati penā q̄ cōmittere  
 periuriū. Et iō h̄z aliq̄s eligat potius puniri q̄ piuriū cōmit  
 tere. non sequit̄ q̄ iste magis fugiat piuriū q̄ illud peccatū  
 pro cuius purgatiōe sibi iuramentū deferret. Nam si posito si  
 mili casu. s̄ q̄ iste deberet puniri ista pena que nunc iferēda  
 eēt nisi piurius cōmittat: z in alio casu q̄d deberet puniri ni  
 si cōmitteret illud delictū. p̄ quo nūc purgatio sibi indicitur  
 z potius vellet cōmittere p̄ctm̄ q̄ puniri: z tunc econtrario  
 vellet potius puniri q̄ piuriū cōmittere videretur reputare  
 maius delictū esse periuriū q̄ illud de quo purgatio sibi in  
 iungitur. Et tñ dato isto casu forte potius euitasset. illud deli  
 ctum z sustineret penā vt nō cōmitteret illud: q̄ q̄ nunc eui  
 taret periuriū: z vellet subire penā. z sic nō p̄bat̄ sufficienter  
 q̄ h̄z quis purgetur de infamia alicuius delicti per iuramen  
 tū q̄ magis horreat̄ periuriū q̄ delictus de quo infamat<sup>9</sup> est.  
 Etiā rō ista non tenet: q̄ iuramentū nō est p̄batio sufficiens  
 z directa p̄ qlibet crimine: sed est ex necessitate. s̄ q̄ interdū  
 deficiunt oēs alie p̄bationes z recurritur ad istā non tanq̄  
 sufficiens sit: sed q̄ nulla alia h̄i p̄t: iō tanq̄ minor oibus  
 alijs assumenda in defectum ceteraz assumenda z nō sumit̄  
 qñ alie p̄bationes. p̄nt h̄i. Cum autē dicit̄ sanct<sup>9</sup> Tho. q̄  
 post idolatriā tenet periuriū fm locus in ordie p̄ceptorū  
 nō sequetur p̄pterea q̄ post idolatriā non sit aliud mai<sup>9</sup> pec  
 catum q̄ periurius: q̄ multa sunt maiora vt heresis: symōia  
 vicus cōtra nām z similia. Nam iura ponunt valde maiorē  
 penā p̄ quolibet vicio ḡ nām q̄ p̄periurio: ḡ non p̄dest ad p  
 bandum magnitudinē delicti. Etiam quia nō collere sabba  
 tum poni ante homicidiū: z tñ grauius est hōicidiū q̄ vio  
 latio sabbati. Etiā nō facere furtū ponitur an nō dices falsus  
 testimoniū. z tñ grauius est falsum testimoniū dicē q̄ furari  
 q̄ per falsum testimoniū seq̄ aliqñ moris p̄rimi: z aliqñ ifa  
 mia q̄ s̄ d̄teriora q̄ ablatio rez possessaz: nō ḡ ordiauit de<sup>9</sup>  
 sic p̄cepta illa q̄si talē ordinē h̄eant in ḡuitate qlē h̄nt in col  
 locatiōe scripture. Sz fuerūt sic posita: q̄ de<sup>9</sup> voluit p̄ se p̄e  
 re: z sit oia que p̄tinebāt ad p̄ximū z sit oia que p̄tinebant  
 ad deū. Et posuit p̄us oia que ad deum: z postea oia q̄ ad p̄  
 ximū: h̄z aliq̄ d̄ eis que sunt ḡ p̄ximū sint maiora q̄busdā pec  
 catis que sunt ḡ deū. Cum autē dicit̄ q̄ fuerūt pene appo  
 site p̄ idolatriā: z piurio z nō p̄ alijs vt ondat̄ grauitas isto  
 rus. Dōm q̄ idolatria simplr est maiora oib<sup>9</sup> peccatis: piuriū  
 at nō est mai<sup>9</sup> ceteris post idolatriā: pene at nō apponuntur  
 ad ondēdū ista eē maiora ceteris: s̄z ad tollēdā p̄nitatē hoīus  
 ad illa: vel ad ondēdū q̄ h̄eant aliqñ grauitatē. Nā de hōi  
 cidio: z de adultēio z furto nullus hoīus dubitabat qñ eēt  
 graua: q̄ per hec sibi inuicē p̄iudicabāt: z tamē idolatriam  
 nō iudicabāt p̄ctm̄ cuz quelibet gens colleret illuz deuz que  
 volebat z si mltos vellet multos collebat: noiare eēt nomen  
 dñi null<sup>9</sup> p̄iudicij videbat: iō nō putaret se aliq̄d mali facer̄  
 h̄z nomē dñi sine cā nominaret̄ sic z nunc p̄suetuz ē. Jō vt iu  
 dei putaret̄ ista eē p̄ctā de<sup>9</sup> exp̄ssit penas eoz. In homicidio  
 aut adulterio z furto nullā penā exp̄ssit: eo q̄ sine appositio  
 ne pene p̄stabat ista eē mala. Et sic satis p̄cedēdū est q̄ hōici  
 diū sit graui<sup>9</sup> piurio mō supra declarato.

Quis sit grauius piuriū an adulterii. Q̄. CCCIII.  
 Querit̄ qd sit graui<sup>9</sup> piuriū an adulterii. Dōm q̄ fm sc̄m Tho. piurius graui<sup>9</sup> ē: q̄ piuriū  
 ē mai<sup>9</sup> hōicidio: vt ip̄e dīc̄ i q̄l. q. i8. hōicidiū tñ ē graui<sup>9</sup> adul  
 terio: vt ip̄e dīc̄ sc̄da sc̄de. q. 15. ar. 3. ḡ vult piuriū eē maius  
 adulterio. Alij dīcāt q̄ sit mai<sup>9</sup> adulterio: q̄ reputat̄ istud  
 eē mai<sup>9</sup> alijs vicijs sic dī. 22. q. 7. c. qd i oib<sup>9</sup>. s̄ qd i oib<sup>9</sup> peccatib<sup>9</sup>  
 ē adultēio ḡm<sup>9</sup>: q̄si. d. nullū: et Jsid. dīc̄. z h̄z. e. q. c. Nō solū q̄  
 iter cetera septē vicia fornicatio maximū scel<sup>9</sup> ē: ḡ ē mai<sup>9</sup> q̄ p̄  
 iuriū. Alij volūt q̄ piuriū z adulterius sint eq̄lia: sic vult  
 gl. ex d̄ iudi. c. ac si cl. ci sup p̄te disp̄sar dīcēs. Ep̄i p̄nt disp̄e  
 sare cū piuro vt v̄r: q̄ piuriū z adulterii eq̄p̄at. 22. q. i. c. p̄di  
 cādū. Et satis v̄r h̄z p̄uēire ip̄i l̄re: q̄ i dcō. c. p̄dicandū dī talē  
 de piurio p̄nam ip̄oni debere qualē de adulterio: z sic vult  
 crimina

Ad fm rōne obiectio nis

Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Ad 4<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

1<sup>a</sup> opi.

2<sup>a</sup> opi.

3<sup>a</sup> opi.

20



extra de crimi. fal. c. falsidicus in glo. i. z scda. Si autem non erat testis qui iuravit: aut iuravit motus quidam caloze ai aut ex deliberatione. Si ex caloze non puniuntur secundum leges: sed solum deus habet ultorem. ff. de reg. iur. l. q. calor. Si autem ex deliberatione aut iuravit assertorie aut promissorie: si assertorie aut illi iuramentum verum sit in utilitate vel iudicium alicuius vel non. si in nullius iudicium vel utilitate vel si iuravit quod unus homo currit: et similia indifferentia non puniuntur per legem: sed solum deus habet ultorem. ff. de iur. iur. l. Si duo patroni. §. ultimo. ut ibi tangit glo. Intelligitur tamen quod non iuravit per iuramentum: sed per deum: quod cum hoc iuramentum agitur. Si autem iurat promissorie aut perjurat ex causa incerta legibus aut ex alia: si ex causa incerta non puniuntur. ut ff. qui satisfacere coguntur. l. si. si autem ex alia causa: aut illa est in alicuius utilitate vel damno. §. q. agratur ius alicui ex iuramento aut nulli: si nulli. Ut si quis iuret non comedere carnes et per legem non puniuntur: sed a deo vel in foro penitentium tanquam violator voti: si autem accipit inde ius alicui: ut si permittat se aliquid daturum aut facturum alicui: et tunc aut sufficienter accipitur est ius alicui ex hoc iuramento: vel non sufficienter est questum: si est questum puniuntur secundum formam legis si quis maior. C. de transa. si autem non erat questum sufficienter non puniuntur per violationem iuramenti. ff. de pact. l. iurisgen. §. z. §. ult. Et iste sunt pene de iure civili per perjurium. Si autem gratia de iure canonico in foro penitentium aut obijciatur alicui per iuramentum: aut per modum petitionis vel accusationis: si per modum exceptionis non puniuntur aliqua pena nisi quod repellit ab eo quod volebat adipisci. si si volebat testificari repellit a testimonio. Si autem volebat assequi dignitatem vel beneficium repellit ab assecutione. Sic per extra de ordi. cogn. c. Luce dilectus. §. si. Si autem proponat per modum accusationis vel petitionis potest puniri corporaliter: et per uari benedictus: et hoc sunt per modum accusationis siue denunciationis siue inquisitionis per iuramentum inuentas: ut extra de iur. iur. c. Querella. z. §. q. vii. c. sic z de fideiur. c. puenit. z de pig. c. p. Et hoc est in eo qui per iuravit: si autem non per iuravit: sed ad per iurandum alios sollicitavit: et induxit per iuramentum coitione corporis christi si usque ad finem vite et in exitu datur sibi coitio. 22. q. v. c. si quis per iuravit. Si autem quis de foro conscientie: dicit quod aut quis induxit ad per iurandum alios: et ipse non per iuravit: aut induxit ad per iurandum: et simul per iuravit: aut per iuravit: et non induxit aliquid ad hoc: si per modum per iuramentum inductio duplex. Uno modo quod quis videat aliquem per iuramentum ad per iuramentum et petat ab eo iuramentum. Ut si quis commisit crimen de quo est suspectus: et cum peteret an commiserat publice negavit. Si petat ab eo postea an commisit manifestum est quod per iuravit asserens se non commisisse. Aut suasit quod alteri per iuramentum inducendo per dona vel promissiones: aut extorsit iuramentum per minas et terrores. De per dicit Aug. quod est homicida qui sic per iuravit: et per iuravit. xxij. q. v. c. Qui exigit imo dicit quod vincat homicida. §. q. tunc ad damnum: quod duas vias occidit homicida autem solum corpus: ut Aug. dicit. e. q. c. Ille qui hominem. Nota tamen ponit pena determinata homini: sed de dicit quod cum istud sit peccatum mortale deberet poni per eo pena septennis cum generaliter per quolibet mortali tanta ponat. 33. q. ij. c. hoc ipsum: 82. di. c. Presbyter. Uterque est tamen quod secundum duas personas et magnitudinem criminis debet poni aliquam maiorem aliquam minorem: ut in alleg. c. hoc ipsum. Hodie tamen de iure omnes penitentium sunt arbitrarie per sacerdotum arbitrio. xxvi. q. vij. c. Tempora penitentium. Et de peni. di. p. c. Mensura. z. ex. de peni. z. remis. c. De quo ecclesiam. Iam potest ad arbitrium puniri istud peccatum. Si in secundo casu de manere sine coitione corporis christi usque ad finem vite. 22. q. v. c. si quis coactus. Ista pena tamen magis pertinet ad foris contentiosum: quod dicit si fuerit coactus. In foro autem penitentium nemo coartatur: quod ibi non sunt testes nec litigantes. Iam erit pena istius septennis secundum iura antiqua vel arbitrarie secundum modernam. Si in tertio casu: de quo valde peccat compellens: et magis iste quam precedenti: quod precedenti inducebant: iste autem compellit de quo. xxij. q. v. c. Qui coactus. z. dicit ipse compellens per iuramentum: quod efficaciter causam ad per iuramentum dedit. Et peccat iste magis quam duo primi. z. secunda magis quam primus. Quia secunda inducit per iuramentum vel dando aliquid aut alio agendo directe ad per iuramentum. Primum autem non suadet iuramentum per iuramentum: sed solum dedit ei occasionem in quantum sciebat eum per iuramentum et exegit iuramentum. Si autem per iuravit: et alios ad per iuramentum sollicitavit z. deduxit: debet ieiunare. xl. dies in pane et aqua et per septem annos sequentes ieiunio communi: et tota vita sua nunquam debet esse sine penitentia. si sine aliquo opere laborioso et afflictivo: ut satisfaciat de peccato. 22.

q. v. c. si quis se periuraverit. Si autem per iuravit se: et neminem ad hoc induxit: aut per iuravit sciens dicendo falsum quod verum putabat: aut verum iuravit quod falsum putabat: et erat verum cum intentione fallendi: si nesciens iuravit falsum quod putabat esse verum debet ieiunare tres quadragesimas. xxij. q. v. c. Qui periuravit. Uterque est tamen quod multum differt de ista ignorantia an erat iuris vel facti: et si facti an erat probabilis vel crassa: quod per ignorantia iuris maior pena imponitur: quod non dicitur simpliciter ignorans agere qui per ignorantia iuris agit: et tamen istud pertinet ad iuramentum promissorium. Nam ad assertorium cuius sunt ista tria membra prima non pertinet ignorantia iuris: quod iuramentum assertorium non fit nisi de his que ad factum pertinet ut sunt presentia vel preterita. Ea vero que in iure consistunt vel in speculatione rationis non confirmantur iuramentum: sed per rationem et legitimum probationem ut omnium sunt super. q. c. l. ij. Interuenit si ignorantia facti sola in iuramento assertorio: que si est crassa non excusat sed modicum alleviat: quod non peccavit tam graviter qui nesciens per ignorantia crassa: periuravit sic ille qui sciens. Si autem est ignorantia probabilis aut inuincibilis alleviat multum: et tamen non omnino excusat: quia qui iuravit in assertorio debet esse certus de eo quod iurat alioquin peccat mortaliter iurando: quod in culpa est: ut dicit sanctus Thomas. 3. sententia. di. 39. art. 5. z. omnium sunt super. q. 301. Et ideo ponitur maior penitentia quam trium quadragesimarum: qui per ignorantia crassa: facti iuravit: quod de ignorantia que non est crassa intelligitur dicitur. c. q. per iuravit: ibi glo. dicat quod si iuravit per ignorantia facti per iuramentum nullum est nisi sit ignorantia crassa. Sed dicendum quod illud est verum in iuramentis promissoriis in quibus ignorantia facti probabilis potest aliquem excusare omnino a per iuramento. Ut si quis putabat quod posset soluere certam pecuniam die certo: et sic iuravit: iterum euenit insolitas faciendi: et non compleuit est per iuramentum loquendo large. Et non peccavit iurans aliquid modo: quod probabiliter ignoravit istud impedimentum quod sibi postea venit. Efficit autem ignorantia crassa si manifeste cogitare poterat tale impedimentum: et tamen non cognouit. et tunc aduenienti impossibilitate in promissione soluenda non excusaretur a per iuramento. In assertoriis tamen nulla est ignorantia que non sit crassa saltem interpretatiue: quod qui non est certus de re est in gravi culpa quod iuret super ea: quod poterit mentiri: et sic pertinet de per iuramentum primus ledit. Iam quod quod ignorantia in assertoriis reputabitur crassa vere vel interpretatiue. Grauius tamen per iuramentum quam fuerit verum ignorantia crassa quam cum fuerit crassa interpretatiue. Si autem iuravit falsum sciens esse falsum: aut fecit sponte: aut per timorem: et per aliquam necessitatem. Si per timorem dicitur. 22. q. v. c. Qui coactus quod si est liber peniteat quadragesima dies in pane et aqua: et septem sequentes annos. Si autem seruus est tres quadragesimas peniteat et legitimas ferias: et legitime ferie vocantur. ij. z. iij. z. vi. ferias cuiuslibet ebdomadae. de pse. di. ij. c. ieiunia. z. 82. di. c. psyl. Et intelligitur quod iste tres quadragesime sint eiusdem anni quam una est ante pascha quam nos seruamus: et alia ante festum sancti Joannis. et alia ante festum natalis domini: et est sensus quod ieiunabit istas tres quadragesimas: et omnes legitimas ferias eiusdem anni. i. tres dies in quolibet ebdomada: ut inuit glo. ibi: et tamen. e. q. c. si quis coactus de per iuramentum coactus ieiunet tres quadragesimas: velut alij iudicant ieiunet tres annos. vnum ex hijs in pane et aqua. glo. at dicit ibi quod cum ponantur due pene distinctiue imponet illa que est minor. l. di. c. eos vo. Potest autem solui varietas istarum trium penitentiarum secundum diuersitatem peccatorum: quod ei qui magis contritus est de peccato minor penitentia imponenda est. Uel potest intelligi secundum varietatem coactionis vel timoris. si quod aliquis fuit inducitur ad per iuramentum ex leuiori vel grauiori causa: et si quod fuit timor leuior debet poni penitentia maior. Uel potest intelligi quod vnum intelligitur de eo qui sit fuit coactus et iurans. Ut si quis coactus est: ut iuraret aliquid quod nesciebat an erat verum vel falsum: erat tamen falsum: et tunc pena est minor isti imponenda. Et sic potest intelligi. xxij. q. v. c. Qui per iuravit. Quod dicit ibi. Qui autem coactus fuerit: et iurans se periuraverit: et post cognoscit: tres quadragesimas peniteat. Et ista est minima pena per iuramentum: eo quod est huiusmodi ignorantia: et coactio: alij autem duobus. si. c. Qui coactus: z. c. si quis coactus fuit coactio: sed non ignorantia: ideo est ibi maior pena: et tamen differt secundum varietatem coactionis inter ista duo capitula. Quia i. c. q. coactus ponit maior pena. xl. dies in pane et aqua: et septem anni sequentes in ieiunio communi eo quod fuit huiusmodi minor coactio: quod dominus precepit suo vel militi suo iurare: et fuit solum timor reuerentialis vel leuis coactio: quod precepit in domino de coactio: et tamen in capitulo: si quis coactus fuit magna coactio: quia fuit ad redimendam vitam cum dicitur si quis coactus: pro vita redimenda vel quibus alia necessitate. i. q. est in alio periculo mortis: et nemo vult: sibi succurrere nisi per iuramentum committat tunc dicitur

D

E

f Pena fm ius canonici cum.

Pena i foro conscie.

D

De iurata iuris z facti.

o. Tho.

2

100



dicif poti<sup>o</sup> esse in necessitate q̄ vitā redimere: z iō ponit b̄ p̄  
ua p̄nia. s. trium q̄dragesimaz: s. in. c. Qui cōpulsus septem  
anni p̄nie imponunt libero: z tres q̄dragesime solū cū legiti  
mis serj̄s seruo. Rō est vt dicit ibi glo. qz in seruo est maior  
coactio q̄ in libero: cū seruus sit oīno in ptate dñi. Liber aut  
nō est totalr in ptate alicui<sup>9</sup> s. sit miles eius aut famulus: iō  
maior p̄nia imponit libero q̄ seruo: qz magis volūtarie piur  
rat. Alis tñ magis puniunt sui q̄ liberi. regult in pctis: z no  
biles minus q̄ ignobiles sic p̄z. 34. q. v. c. Qui p̄. C Si autē  
sponte aliqs periurauerit falsum asserendo d̄s ieiunare q̄ttu  
or dies in pane z aq̄ z septes annos sequentes. Et nunq̄ sine  
p̄nia manere d̄s dū viuit. 22. q. v. c. Si q̄s se piurauerit. C Si  
āt aliqs cōmittat piurii iurando vey qd̄ putat eē falsum nō  
est exp̄ssa p̄nia eius: z tñ d̄s esse media inter p̄niam eius qui  
ignozanter: z eius qui sciēter piurat: qz culpa media ē. Nā  
iste h̄z intētiōne fallendi: z putat se falsum dicere cum dicat  
vey. Qui at falsum ignozanter iurat nō h̄z intētiōne fallē  
di: iō minus peccat ignozanter iurās. Qd̄ vey est in foro cō  
scientie: secus in cōtētioso. Qz in p̄tētioso iurans veruz pu  
tans se falsum dicere nullā penā meret: qz nō peccat nisi f̄m  
cogitationē: z tñ puerse cogitationis nemo penā meret. ff. d̄  
pe. l. cogitationis. z de peni. di. i. §. cogitationis. Iurās tñ fal  
sum putans se vey dicere in foro p̄tētioso p̄iif sic si eēt sciēs  
nec excusat eum ignozantia: qz est in graui culpa: cuz in pre  
iudiciū alicuius deponat qd̄ nescit. Qui at sciens falsum iur  
rat in foro p̄scientie plus peccat q̄ duo p̄dicti eo qz h̄z inten  
tiōne fallendi: z vere fallit cuz s̄z loq̄tur per qd̄ p̄rim<sup>o</sup> ledit.  
Erisse solus est ille testis falsidicus. De quo dicit Aug. qz tri  
bus p̄sonis est obnoxius. s. deo cuius p̄sentia p̄tēnit: z iudi  
ci quē mentiendo fallit: z inoceti quē falso testimonio ledit.  
Extra de crimi. fal. c. falsidicus. Nā qui falsum ignozantē iur  
rat nō ita cōtēnit deū sicut qui sciēter. p̄ximū tñ ledit z iudicē  
fallit. Qui vō iurat vey putans eē falsum solum deū cō  
tēnit: iudicē autē nō fallit nec inocentē ledit: qz vey loquit̄.  
Ista vera sunt de periurio in iuramentis asserentijs. C Si at  
fit iuramētū p̄missoriū: z sit ibi piurii vt pote: qz iurauit qz  
maluz facere d̄s vno āno a cōione corporis z sanguinis x̄pi  
segregari: z tunc elemosynis z ieiunijs z fletib<sup>9</sup> quātis po  
tuerit p̄ pctō satisficere. 22. q. 4. c. qui factō. Hic at nō distin  
guitur an iurauit qz qd̄ apte maluz erat vt fornicari z fura  
ri: vel qd̄ ipediebat maius bonū vt nō intrare religionē: vel il  
lud qd̄ in se bonū videbat: z tñ postea inuentū est eē malum  
pp̄ aliquā cām emergentē: nec et an sciēter qz p̄misit quod  
malū erat vel putabat esse bonuz cum esset apte malū. Nam  
f̄m hec est d̄zia in magnitudine pcti. P̄nia tñ non est exp̄ssa  
nisi p̄ piurio qn̄ quis iurauit illud qd̄ erat malū z sciebat eē  
malū sic in dicto. c. Qui sacro vbi iurauit qz nō redire ad pa  
cem cuz aduersario suo. Et hoc erat p̄ charitatē exp̄sse: z nō  
t̄z iuramētū sed cogit p̄uenire. Unde d̄s ibi qz ille qui sic iu  
rauit cogit ad charitatē cito venire. Qz tñ ad hoc nō p̄t eē  
coactio dicif qz studeat vel festinet celeriter venire ad chari  
tatem. P̄nia tñ p̄ hoc piurio magis est nūc arbitraria in ma  
gnitudine z puitate f̄m arbitriū plati vt iurans abstineat a  
silibus z ceteri timeāt s̄ilia facere. Extra de iurei. c. Sic ex  
lris. De monacho qui iracundia succensus iurauit qz nō mo  
raret̄ in eodē monasterio in quo p̄fessionē fecerat: z tñ tene  
batur ibi manere f̄m ius: iste sunt pene p̄ piurio. Si qz aut  
noluerit penitentiā agere de eo. s. qz timens longā p̄niam si  
bi imponendā p̄ piurio nō vult venire ad cōfessionē repellē  
dus est ab ecclesia: z a cōmunionē z cōsортio fidelium: vt nul  
lus cum eo comedat nec bibat nec eum in domo sua recipiat  
xx. qd̄. i. c. p̄dicandum.

**Queritur** si quis iurat p̄ aliqd̄ d̄ p̄silio an iuramē  
tum teneat z obligat. Jurat at̄ p̄ cōsiliū  
qui iurat p̄ statum p̄fectionis: vt nō intrare religionē: nō da  
re oīa bona sua paup̄ib<sup>9</sup>: nō ieiunare in pane z aqua: z ita d̄  
silibus. C Dicunt qd̄ q̄ est iuramentū obligatorium: quia  
dicit beda qz oē iuramentū seruandū est: qd̄ seruatus nō ver  
git in deteriorē exitum: sed ita est in istis: qz sine obseruatiōe  
p̄silioz p̄t hō saluari. C Itē magis tenet hō implere p̄ceptū  
q̄ p̄siliū seruare tñ iuramentū nō ē p̄ceptū. s. reddes dño iu  
ramēta tua. Intrare at̄ religionē z s̄ilia sunt cōsilia. Jō tenet̄  
qz magis seruare iuramentum istud q̄ intrare religionem.

Opinio  
quandā.  
p̄. rō  
z. ratio.

**Itē** si quid licet homini facere licet ei ad hoc se obligare:  
sed licet cuilibet nō intrare religionē: s̄ l̄ iurare qz nō intra  
bit: omne tñ iuramentū licitū est seruandū: s̄ istud seruandū ē.  
C Itē. 22. q. 4. §. Illicitū dicit Gratian<sup>9</sup> qz si qz iurauit nō in  
trare religionē nulla auctoritate: hoc iuramētū seruare. phi  
betur s̄ seruari d̄bet. C Itē si virgo iurat alicui matrimonio  
p̄bere cū eo tenet iuramentū z seruandū est: seruare tñ virgi  
nitatem p̄inet ad cōsiliū. j. corin. 7. z ij. corin. xi. §. p̄siliū  
tenet iuramentum. Sed nō intrare religionē est simile s̄ l̄ si  
iuretur. C Dicēduz qz iuramētū istud nō tenet. Dicit. n. Ber  
nardus lib. de dispensatione z p̄cepto qz id qd̄ p̄ charitate in  
stitutum est p̄ charitatē militare nō debet: si tñ iuramentum  
impediret religionis ingressum impediret p̄fectum charitatis  
z ita militaret p̄ charitatē: iō non est obseruandus. C Itē ex  
cellentius bonuz est obseruantia p̄silio q̄ p̄cepti: sed iuramē  
tum nō p̄t impedire obseruantiā p̄cepti: ergo multo min<sup>9</sup> ipe  
diēt obseruantiā cōsilio. C Itē deus non impedit p̄fectū spi  
ritualē l̄ obligatio iuramenti est a deo: s̄ per iuramentū nul  
lus obligat ad non intrandum religionē. C Pro quo scien  
dum qz vt dcm̄ est sup̄za. q. 256. iuramentum tres h̄z comites.  
vitātē. iustitiā: z iudiciū. In p̄missorijs at̄ iuramentis p̄e  
cipuum est qz iurans iustitiā seruet. i. qz sit iuramētū d̄ re iu  
sta. Est at̄ duplex iustitiā hoīs. Una necia z sufficiens ad sa  
lutem que cōsistit in p̄ceptis: altera p̄fecta z expediens ad  
salutē que cōsistit in cōsilio. Utraqz h̄z duas p̄tes. s. declina  
re a malo z bonuz facere. Iustitiā. n. necia z sufficiens cōfi  
sit in declinādo a malo qd̄ p̄hibet: z faciendo bonū qd̄ p̄e  
cipitur. Iustitiā at̄ sup̄abundans siue expediens cōsistit in d̄  
clinādo a minoribus malis que dissuadent: z i faciendo ma  
iora bona que suadēt vel de quibus nobis p̄siliū: z vtraqz  
pars eius p̄tinet ad salutē. Ideo id qd̄ impedit aggredi ali  
quā p̄tē istius iustitię est p̄ salutē: z cadit in detrimentū salu  
tis sp̄ualis: iō nō est seruandū tanq̄ salutē p̄iū. Et p̄pter b̄  
iuramentū non tenet in p̄missorijs ex d̄fectu iustitię in quat  
tuor casib<sup>9</sup>. s. qn̄ iurat faciedum malum qd̄ facere p̄hibemur  
vel iuratur non faciēduz bonum qd̄ facē iubemur: vel si iu  
ratur faciēduz maluz qz dissuadēt: vel si iuratur nō faciēduz  
bonum qd̄ cōsiliū. C De p̄ vt si qz iurat fornicari. C De 2<sup>o</sup>  
vt si quis iurat nō honorare p̄tes. C De 3<sup>o</sup> vt si quis iuret  
petere debitū ab vxore q̄ncūqz fuerit potens. C De 4<sup>o</sup> vt si  
qz voueat nō intrare religionē: z ista negatiua iuramēta: vt  
si qz iuret nunq̄ cessare a p̄tione debiti cā oīonis nec ces  
sare a delictijs quibus licite pōt vti: nō tenet s̄ iuramentuz in  
aliq̄ istoz tanq̄ p̄ iustitiā existens. C De h̄is sanctus Tho  
mas in quolibet. q. cxij. C Ad p̄mum d̄m qz iuramenta ista  
vergunt in deteriorē exitū: qz cuz qz se vult obligare ad hoc  
qz nunq̄ sit p̄fectus deteriorē se reddat. Nā si non se obliga  
ret ad hoc ēt si nunq̄ aggrederet istā viā p̄fectionis eēt saltē  
in potentia ad p̄fectionē: qz at̄ obligat vt nunq̄ sit p̄fect<sup>9</sup>: nō  
est in pōa ad p̄fectionē: iō min<sup>9</sup> h̄z de bōitate. Sic entia p̄hi  
bita h̄z nām vt chimera min<sup>9</sup> h̄nt de eē q̄s entia que s̄m pōa  
ēt si nō sint futura: qz saltē nō p̄hibet ea eē: z eē in pōa ē ali  
qd̄ esse saltē diminitū. C Ad 2<sup>m</sup> d̄m qz nō intrare religionē  
licitū est: z tñ iuramēto de nō intrādo religionē nō est licituz: qz  
est incautū: vt dicit Gra<sup>9</sup>. 22. q. 4. §. Illicitū. Jō nō obligat ad  
b̄ qz seruet. Nā per hoc sp̄ū sancto obijcere ponim<sup>9</sup> qz est spi  
rator boni p̄positi. C Ad 3<sup>m</sup> d̄m qz nō est licituz hōi iurare  
istud. Est. n. duplex licituz. Quoddā est licitū z expediēs: z  
istud iurari p̄t. Aliud est licituz: s̄ nō expediēs: z istū nō l̄z iu  
rari. C De p̄ vt ieiunare. De 2<sup>o</sup> vt nō intrare religionē vel nō  
abstinere a copula p̄ugali pp̄ oīonē. Licita at̄ nō expediētia  
s̄c nō est laudabile fieri ita iurari nō l̄z. Ne per b̄ se obliget  
hō ad faciēdu id qd̄ n̄ expedit. Sic d̄. j. cori. x. Dia mihi licēt  
sed nō oīa expediunt. Oīa licēt sed non oīa edificant: sic ergo  
non licuit iurari tales rem ita postquā iuramentuz fuerit emis  
sum non est necesse illud obseruare. C Ad quartū dicēduz  
qz sicut iuramētū istud nulla auctoritate obseruari p̄cipif  
sed est libez iuranti obseruare vel non obseruare: iurare ta  
men illud a p̄ncipio fuit illicitū. C Ad qntuz dicēduz qz vir  
ginitatis obseruatio ad cōsiliū p̄tinet: z iuramentum  
de non obseruando virginitatem non est obligatorium: z ta  
men contrahere matrimonium non repugnat virginitati:  
quia potest esse matrimonium longo tempore vel tota vitā  
cum virginitate. Consummare autez matrimonium virginita  
ti repugnat. Potest ergo virgo obligare se ad matrimonium  
cōtrahendū

3. rō.  
4. rō  
5. rō  
Rūdet ad  
q̄ntū q̄onīs  
p̄. rō.  
2. rō  
tertia rō.  
B  
C  
D  
Ad p̄m ar.  
E  
F  
D



poterat implere. aut certissime & verisimiliter credebat qd implere poterat. ¶ Si primo modo periurus est: qz iuravit qd sciebat vel putabat se non posse implere. Nam p hoc mentiebatur velut si quis iuraret se facturum id quod animo non tenebat: qz ibi deficit veritas que est comes iuramenti cum quis contra mentem suam loquitur. De hoc extra de iure iur. c. Tua. ¶ Si 2º modo. s. qz dubitabat an possit implere etiam periurus est si non implevit: qz fuit in culpa promittendo sub iuramento. id de quo non erat certus an implere posset. ¶ De 3º idẽ dõz. s. qn credidit se posse implere & tñ credidit fatue non habendo cas ad B qz et tñ in culpa est iurando. Et lz in istis tribus casibus committat piurium: grauius tñ est in p qz in scdo. & grauius in scdo qz in tertio. ¶ Si aut scdo. s. qz certissime & verisimiliter credidit se posse implere non incidit in piurium si adueniente impossibilitate non soluit dum tñ non venerit ex culpa sua & ipse ante terminum conatus est qstũ potuit vt implere posset. Nã non est periurius & maxime si iurauerat quis dare pecuniã & misit eam ad illũ cui iurauerat. In via tñ casu perditã est aut violẽter ablata. Nã non est periurius. extra de iure iur. c. Querellã. & 23. q. viij. c. Si nulla. & de consecra. di. 2. c. sicut. ¶ Iste tñ qui in tpe iurato soluere non potuit tenet soluere lapsõ termino si pot alioquin erit piurus: qz lapsus termini non abstulit totã obligationem eõ qd iste qui iuravit soluere in certo termino iuravit duo. s. dare. & certo termino dare: lz ergo non potuit vnũ complere tenet ad alterũ. Si se ex. de dolo & ptuma. c. Lum dilecti. Et hoc vez est nisi res promissa non possit solui extra terminũ. vt sunt aliqua que certo die fieri possunt. alijs aut diebus non possunt. Et id q non seruat vnũ non pot seruire alterũ. vt si qs iuravit alteri qd veniret klis augusti ad nuptias suas q illa die celebrãde erat. Si aut illa die venire non potuit iã non obligat vltra venire: qz actus ille semel tñ & illa die solum celebratus est. ¶ An teneat aliquis vsuras soluere quas soluere promisit

**Questio.** CCCVIII. ¶ **Queritur** si quis iuravit alteri soluere vsuras an teneatur. ¶ Dicẽdũ qd aut soluit eas & vult repetere. vel nondũ soluit: Si nondũ soluit dõ conari inducere creditore ad relaxandũ iuramentũ de soluẽdo vsuras. Et ad istã relaxationẽ iduci pnt creditores per censurã ecclesiasticã: qz indebite sibi extorsẽrunt iuramentũ prestari: extra de iure iur. c. Ex administrationis. Si aut non pnt ad hoc induci & cogi. aut est creditor presens vt possit admoneri & excoicari vt relaxet iuramentũ: aut non est pñens vt hec fieri possunt. Si non est presens aut pñet iudici pecuniã esse ex cã vsuraria promissã & sup hoc iuramentũ factũ: aut non pñat. Si pñat ipse relaxabit iuramentũ tanqz indebitũ extra de iure iur. c. Lum quidã. & 15. q. vj. c. auctoritatẽ. & extra de testibus. c. Constitutus. Si aut non constat iudici promissã esse pecuniã ex vsuraria cã. vtpote: qz apparet ptractus de soluẽdo certã pecuniã & iuramentũ super hoc pñstitum & nõ exprimitur ibi aliqua cã vsuraria & tunc fiet sicut infra dicetur. ¶ Si aut creditor est presens & pñat de pmissione ex cã vsuraria excoicabit vt remittat iuramentum de soluẽdo vsuras. Si aut potius vult sustinere excoicatio nẽ qz relaxare iuramentũ pot puniri p iudicẽ secularẽ requisitũ ab ecclesia sup hoc cum ecclesia nõ habeat vltra qd faciat. Simile extra de clico excoicato c. Si quis presbiter. vbi pñmens totã ecclesiasticã censurã p regem exilio traditur. Sic etiaz extra de iudi. c. Lum nõ ab hoie vbi incorrigibilis tradit seculari pñati a qua exilio pñit vel alia pena legitima. & forte in hoc casu iudex secularis istum sustinẽtes excoicationẽ pñaciter vt hereticũ pñdemnabit: qz presumit ptra eum de heresi: qz tã pñaci aio censuram ecclesiasticã pñemnit. xj. q. ij. c. Rursus. & c. Quisquis. & extra de hereti. c. Excoicamus. & de peni. c. vltimo: Vel tenebitur in carcere aut in alia pena infligẽ vt videbit iudici. Si aut non pñat iudici pecuniã esse promissã ex cã vsuraria nõ pot absolue re eum a iuramento. Nam modus in hoc erat qd si quis sub iuramento ad certũ diẽm se obligauit soluere certã pecuniã pro vsuris qd ante terminũ solutionis petat a iudice relaxationẽ iuramenti: tunc fient oia que supra dicta sunt. Si tñ nõ pñat iudici pecuniã esse promissã ex cã vsuraria nõ pot absolue re a iuramento nec cogere creditore p censuram ecclesiasticã. Et sic si aduenierit terminus & iste non soluerit erit periurus. Ideo in hoc casu soluat vsuras & sic cõplebit

iuramentum. Sed postea poterit repetere qd soluit tanqz in debite solutum. Et lz repetat non agit contra iuramentum: qz qui iuravit vsuras soluere p hec non iuravit non repetere nisi hoc expresserit. extra de iure iurã. c. Debitores. Si autẽ iuravit etiã nõ repetere: poterit denunciare fm euangelicã correctionem. s. qd ipse qui soluit vsuras dicat creditori cui soluit qd est in peccato mortali: qz detinet ei pecuniã vsurariam per extorsionẽ solutam ideo qd admonet euz red dere. qd si non audierit ipsum adhibitis duobus testibus vltibus secum idẽ illi dicat. Quos si nõ audierit dicat ecclesie. i. prelato. Et iste cõpellet illũ ad restituẽdũ quod indebite recepit. Non poterit tñ fieri ista compulsio nisi pñet iudici traditũ esse pecuniã ex cã vsuraria: qz ista cõpulsio fit per censuram ecclesiasticã q pertinet ad forã cõtentiosum & cum ista censura sit penalis ei ptra quem exercet non dõ ptra aliũ quem exerceri nisi constituto de crimine. ¶ Si autẽ iste iuravit etiã non denunciare non tenet iuramentum: qz est illi citũ. cum quilibet teneatur ad admonitionem euangelicã. ¶ Considerandũ tñ qd ille qui iuravit non repetere vsuras nec denunciare vel saltẽ non repetere: aut vult postea denunciare ex caritate. s. vt tenens pecuniã vsurariam nõ maneat in peccato. Et hoc solum intendit. aut solum denunciat. vt ipse recuperet pecuniã: aut pñm propter vnũ & partim propter alterũ. Si primo modo licitum est. & etiam valde meritorium: qz omnis actus qui pure est ad caritatẽ est valde meritorium. ¶ Si scdo modo videt peccare mortaliter: qz admonitio vel denunciatio euangelica a caritate hõz exordium s. vt singuli cogitant citius exire de peccatis vrgẽtibz eos ad hoc alijs fratribz ex caritate fraterna. Qui autẽ non ex caritate: sed vt pecuniã recuperet agit nõ dicit admonere vel denunciare: s. potius pecuniã repetere. Et ideo iam videtur agere ptra iuramentũ de nõ repetẽdo. Si aut pñm pper caritatẽ & pñm vt recuperet pecuniã denunciat hoc. pot iudicari licẽ vlt nõ licẽ iuxta id qd pñcipalr mouet ad hõnũciãdũ. ¶ An successores citatus teneat iuramentis suoz predecessorum. Questio.

**Queritur** si aliqua vniuersitas ciuitatis vel collegij alicuius obligauit se iuramento ad aliqd faciendũ vel non faciendũ: & mortui sunt omnes illi qui hoc iurauerunt an successores sint periuri si non obseruauerint illud iuramentũ. ¶ Aliqui dicunt qd periuri sunt: quia obligationes antecessoz transeunt ad successores extra de solutio. c. primo. & de vsuris. c. Tua. Etiam qz idẽm vidẽt esse qui nunc sunt & iurantes pñmi: quia illi iurauerunt vt vniuersitas & non vt singuli. & tñ eadem vniuersitas est qz diu durat. s. eadem numero lz duret p mille annos & hoc per continuationem suppositoz: lz nulli manserint de prioribus: cum nunqz actu & habitu defierit esse illa vniuersitas. sicut est idẽ numero fluius qui nunc est & qui erat ante mille annos lz forte nulla gutta aque est nunc in eo q esset ante mille annos. Ita ergo est eadem vniuersitas semper per continuationẽ. vñ. q. j. c. deniqz. ¶ Dicẽdũ qd obligatio iuramenti personalis est. ideo periurium quod crimẽ est non transit ad successores etiam si nõ obseruent iuramentum cum ipsi non iurauerint. Obligatio tñ nuda ac si sine iuramento esset facta transit ad successores vt in allegatis iuribus. & extra de iure iurã. c. Veritatis. lz non est verum qd ex omni iuramento antecessoz obligetur successor. lz dõ distingui sicut de pactis & promissionibus non vallatis iuramento. Nã talr fieri pnt qd ad successore nõ transeant: sed de hoc non est ad propositum: qz istud non esset querere de obligatione iuramenti. sed de obligatione nudi pacti. ¶ An aliquis tenens concubinã qui iuravit eam amplius non cognoscere possit eã ducẽ in vxorẽ. Questio. CCCX.

**Queritur** si aliqz hõs concubinã iuravit nunqz amplius cognoscere: an possit eã ducere in vxorẽ & cognoscere. ¶ Dicẽdũ qd iurans qn iuravit aut spãlr cogitauit de coitu fornicario. s. qd non cognosceret eã amplius vt concubinã. vel itelligerit gñalr de oi coitu tam fornicario qz mrimonial: aut nõ attẽdit spãlr ad aliqd isto rã: lz solũ iuravit B vel saltẽ nescit nũc qd tunc spãlr itendẽrit qn iuravit. ¶ In pmo casu licitũ est ducere eã in vxorẽ: qz lz verba sic gñalr sumpta videant significare qd nullo mō eã cognoscat: iuramentũ tñ nõ dõ itelligi vltra id qd iurãs voluit: extra de iure iurã. c. Quitalis. & c. clicus: qz deus

C  
D  
E

Rñdet ad qstũ qõnis.

B

Rñdet ad qstũ qõnis.

oim? 2

oim? 2

D

ho vult? vñpñt?

Opi. qru dam.

Rñdet ad qstũ qõnis.

Rñdet ad qstũ qõnis.

Rñdet ad qstũ qõnis.

**2º casus** nō attendit quid i verba sonet: s; quid aia velit vt ait **Sr.** in moralibus. 27. z hr. 22. q. v. humane aures. **In 2º casu** non d; nec pōt ducere illā in vxorē: q; iuramentū istud pōt seruari sine interitu salutis eterne. Jō seruari d; z tñ si iste de facto p̄xerit cū illa tenebit m̄rimoniū: q; maioris obligatiōis est notū q̄ iuramentum vt onsum est. s. q. 260. Et tñ vouens nō solēniter castitatem: l; impediā p̄here si p̄trahit nō dirimif m̄rimoniū extra qui ch. vel vo. c. Rursus. ḡ iurās nō p̄here si p̄bit tenz m̄rimoniū z tñ piurus est: sicut ē violator voti z penitētia agere d;: q; emissio voto castitatis simplicis m̄rimoniū dicit vt in allegato. c. Rursus. **In 3º casu** si dubitat qd iurans vtenderit d; interpretari q; solū iurauit de fornicario coitu: q; iuramentū indefinitū p̄stitum nō intelligitur excludere opus caritatis nec obligare ad id qd quod est illicitū: vt colligit extra de iure iur. c. Venies. z. c. Quinlanalis z de regu. iur. c. In ḡnali lib. vj. z tñ opus caritatis est recōciliare p̄cubinā accipiendo eā in vxorem. Nā meretricem in vxorē ducere vt liberet a statu pcti de opibus caritatis est vt p; extra de spon. c. Inter opa. De p̄cubina eadem rō est: q; in statu pcti est: l; nō sit tanta turpitudine eius quāta meretricis cuius libido venalis est. 32. q. 4. Meretrices. z. s. onsum est. q. 196. Etiam p; idē: q; qñ dubitat de intēctiōne iurantis d; recurrri ad cām que verisimiliter poterat eū mouere qñ iurabat. Et tñ qui iurat nō cognoscē p̄cubinā vt q; istud agat p̄pter pctm qd ē in cognoscēdo eā. Et tñ si ducat in vxorē iā licite cognoscit. iō nō d; intelligi de h̄ fuisse iurātū **An iurās statutū cōitatis seruire iaz factū: z postea nouus statutū factū seruire p̄mittēs nō seruādo cēseā periuurus. Questio.**

D 3º casuo

E

**Queritur** si aliquis iurauit se seruaturū statuta alicuius ecclie vel vniuersitatis in ea iā facta z postea sit nouū statutū i ecclia: ipa vel vniuersitate z p̄mittit iste sub virtute prioris iuramēti se illud seruaturū si p̄ueniat an sit piurius. **Dicendū** q; ex eo q; iste p̄misit teneat seruire statutū nisi forte esset al' illicitū qd seruari nō deberet tñ nō teneat ex vigore iuramēti. illud seruire. Et si cōtrauenit nō est piurus. Ut est casus exp̄ssus extra de iure iurā. c. Licus. Peccat tñ mortalit̄ p̄traueniendo: q; p̄missio obligauit eū cum inter simplicē loq̄llā z iuramētū deus nō faciat differentiā. 22. q. v. c. Juramēti. Quod vep̄ est quātum ad hoc q; obligetur p̄ loq̄llā simplicē sicut per iuramentū. Et tñ vehementius z fortius vinculū est iuramenti. q; simplicis p̄missionis. Et iō venies p̄tra iuramentū grauius peccat q; venies p̄tra p̄missionē nō iuratam. **Predicta** autē intelligunt qñ iurans intendebat solū de preteritis. s. q̄ iam facta extabant vel saltē nō habuit intentionē obligādī se ad futura. Q; si intendat se obligare ad illa etiā si nō exprimat teneat obseruare futura: dato q; nō p̄mittat postea sub vigore p̄stiti iuramēti obseruare illud qd de nouo statuit. **S; obijciat** q; teneat p̄ talē p̄missionē: cuz dicat sub vigore p̄stiti iuramēti promittere obseruare futura statuta q; idem iuramentū vt manere. **Dicendū** q; l; nūc sub vigore p̄stiti iuramenti iste p̄mittat obseruare futurū statutū tñ non iurat. Iuramentū autē p̄teritū nō potuit extendi nisi ad ea de quibus tunc cogitatum est. Nunc ḡ faciens p̄ istā p̄missionem cum non sit iurata non est periuurus. Et dato q; iste vellet nūc postq; iurauit q; iuramentū suū extendat ad futura nō pōt extendi nisi actualit̄ iuret: q; velle hoc facere nō est facere cuz sit libez illud facere. s. iurare si vellet. Promissio ergo obligat: q; realit̄ illa sit: iuramentū autē nō obligat: q; nullus fit nūc: z illud qd iam factū est nō pōt se extendere ad futura de quibus nō cogitatum est. Secus autē est qñ quis iurauit alicui facere q̄cūq; ille mandaret z venire quocūq; tpe ad vocationē eius. Nā quocūq; tpe fuerit vocatus maxime si exprimat pena iuramenti p̄stiti piurus erit si nō venerit: eo q; istud iuramentū de omnibus futuris ḡnalt̄ factū ē. **An piuges si iurauerint nūquā ab iniiccē discedere: possit p̄ aliq̄ cā recedere. Questio.**

Rñdef ad q̄stū qōnis

Rñdetur obiectis

Rñdef ad q̄stū qōis

**Queritur** si piuges iurauerūt nūq; recedē ab iniuicem an iuramentum istud teneat. **Dicendū** q; aut subest aliqua cā iusta recedendi que sit necessaria siue ad semp siue ad tēpus: aut nulla. Cā iusta p̄t esse duplex. s. necessaria aut volūtaria. Necessaria vt si inueniat aliquod impedimentū inter eos q; dirimat m̄rimoniū. vt pote si erant p̄anguinei vel affines aut aliud simile. Volūtaria vt si volūt ad religionē trāsire ex mutuo p̄sensu. **De primo** dicendū q; nō tenet iuramentū: q; cogunt de iure se part cū m̄rimoniū nō possit esse inter eos z nō p̄nt ipsi per iuramentū suū obligare se p̄ legē: q; illud esset tollere legem z esset tunc iuramentū vinculū iniquitatis. Volūtaria autē cā est transire ad religionē vt si ambo ex mutuo p̄sensu transire velint. vel si vnus nō suspectus de incōtinentia manere velit in seculo z alius de licentia eius trāsire velit ad religionē. Et dicendū q; nō obstante iuramēto poterunt hoc facē. Nā si iurasset quis nūq; intrare religionē non obstante isto iuramento poterat intrare vt onsum est. s. q. 305. imo melius faceret iurans faciēdo p̄ iuramentū z intrādo religionē: q; nō intrare vt seruet iuramentū vt dicit sanctus Tho. 3º sen. di. 39. articulo 3º. sub articulo primo. A fortiori ḡ piuges q non iurauerunt exp̄sse nūq; intrare religionē: s; nūq; recedere ab iniuicem poterūt ex cōi p̄sensu intrare nō obstante iuramento: imo si iurassent eo aio nūq; recedere ab iniuicē vt nūq; religionē iurarent piuri erāt hoc iurādo: q; iurabat illud p̄ quod impediebāt maius bonū siue via p̄fectionis. Si aut sit cā iusta tēporalis. i. p̄ quā ad tps separent quātuz ad thoz vtpote vt vacent oioni ad tps p̄nt nō obstante iuramēto hoc facere: q; al' iuramentū istud impediret maius bonum: cū abstinere ad tps p̄pter oionē sit qdā modus vel via ad p̄fectionē z apl's hoc suast p̄. corin. 7. Sic ḡ iuramentū de nō recedendo ab iniuicē nō tollit quin possit intrare religionē. Sic dr̄ extra de iure iur. c. Tua nos. in glo. q; isti nō dicunt frāgere iuramentū: q; illud cōmutant in melius. extra de iure iur. c. P̄uenit. z de voto z voti redē. c. Scripture. maxime: q; istud iuramentū cum sit ḡniale z recipere possit benignā interpretationē. s. vt iuramento stante intelligat q; piuges non recederent ab iniuicē. s. pro cā pro qua recedendum nō erat: z tñ pro cā pro qua al's licite poterāt recedere iuramento nō facto q; nūc liceat eis recedere. Simile est ex de iure iur. c. Ad n̄as z. c. Quanto. Sic ḡ benigne interpretandū est sicut ibi dr̄ de illo qui iurauit in oi cā seruire ordinē iudiciariū: z tñ in notorijs nō est sp̄ seruādus ordo iuris. Et exponit ibi iuramentū istud q; intelligat iurasse seruire ordinē iuris in oibus causis. s. in oibus illis in quibus de iure seruādus est ordo iuris: Et idē est in illo qui iurauit nō mutare monetā patētis sui vsq; ad certū tps nō formādo aliam: erat tñ iaz illa defraudata legitimo pondere z ponit ibi interpretatio iuramēti huius in. c. Quāto. **S; qñ** cū iurauerint piuges ab iniuicē nūq; recedere an liceat alteri eorū petere separationē quātū ad thoz p̄pter fornicationē ab altero commissam. **Dicendū** est q; si ista fornicatio commissā erat qñ iuramentū p̄stitū est nō l; alteri eorū alterz sup̄ h̄ accusare obstāte iuramēto. Si tñ post hoc cōmittat fornicatio licebit petē diuortij: q; iuramētū nō intelligit de eis que nō cogitabant: s; subintelligit tacita p̄ditio. s. si in eodē statu manerent. Sile est extra de iure iur. c. Quēadmodū vbi qui iurauit. qñ p̄traxit cū aliqua semp tenere eā in legitima vxorez nō pōt ei obijcere fornicationē quā cōmisit ante h̄ iuramētū: s; p̄t obijcē eā q; postea cōmiserit: q; al' se q̄ret absurdū vt ibi dr̄. s. q; obligaret tenē eā i vxorē et si fieret publice meretrix. **An piuges iurantes nūq; amplius petē debitū piugale: possit de cetero debitum petere. Questio.**

s. Tho.

Rñdef ad d u bium

Rñdef q̄sto qōnis

**Queritur** si piuges iurauerūt q; nūq; se repeterent. i. nūq; peterent ab iniuicē debitū: an postea possint se repeterē. **Dicendū** q; aut piuges si cut ex cōi p̄sensu iurauerūt se nūq; repeterē ita postea ex cōi p̄sensu volunt se repeterē z tunc p̄nt: l; in h̄ dubitat aliqui an p̄pria auctē liceat eis p̄uenire se repeterendo vel regraf dispēfatio in iuramēto isto ab aliquo supior. **Dicēdū** tñ est q; p̄pria auctē p̄nt p̄uenire: q; iuramentū fuit temerariū. z p; temeritas: q; si isti aio p̄ficiēdi in melius iurassent se nūq; repeterē intrēt religionē ad obseruandā p̄petuā castitatē. Si aut manēt in seculo appet q; nō ex deuotioē: s; ex temeritate fecerūt. Sicut p; ex de iure iur. c. Tua nos. vbi mulier repeta a viro iurauit q; potius se faceret sarracena q; ad eū rediret. Et sic ex iracūdia vel temeritate qdā isti iurauerūt z fecerūt p̄ apli p̄silij p̄. cor. 7. s. q; nō fraudēt se piuges debito nisi ad tps vt oioni vacēt. Et sic dr̄ in alle. c. Tua nos in gl. q; istd iuramētū de nō se repeterēdo fuit temerariū z iō nō fuit obligatoriū. xxij. q. iij. c. Inter cetera. Et dr̄ ibi q; qdam dūt esse iponēdā p̄niaz p̄ isto iuramēto tanq; p̄ veniali ar. c. ti. c. Verum.

Verum. z. xxv. di. §. criminis. Et tñ diffinit ibi qd ad minus vno anno penitere debet: qz p iuramēto temerario iponitur vnius annus pnite. xxy. q. iij. Qui sacro: Et B satis rōnabile est. Et tñ in dco. c. Qui sacro agit de iuramēto illo qd erat temerariū z ē iniustū. z in nullo casu poterat bn observari. f. qz iurauerat qdā qd nūqz rediret ad pacē cū aduersario suo. z B erat p caritatē. qd tñ iuges se abiurēt pōt esse in bonū i mo in melius vt si vellint pntentiā ppetuā observare. ¶ Si aut alter eoz velit repetere altez eo nō pntentiē debent ad moneri vt castitatē ppetuā ambo observēt. Quā si volunt vouere manebūt sepāti. Si aut alter eoz nō vult cogit ali ad eū redire p excōicatiōis suās. Ex de iure iur. c. Tua nos. ¶ An iuges vouentes serare ppetuā pntentiā teneantur ad eam. Questio. CCCXIII.

Rūdet ad qsitū qōnis.

**Querit** qd si iuges se abiurates vouerūt seruare ppetuā pntentiā. ¶ Dicendū qd aut solēni ter vouerūt aut simplr: Si solēni nō pnt iā redire in idipz siue alter eoz petat siue ambo pntentiāt: qz iā dirimit mrimoniū iter eos p votū solēne: z iō peccat mortalr si se repetunt ēt si nō sequat copula carnalis. Et tñ si se repetuerint z car nāl p uenerint adhuc cogēdi sunt redire ad statū religiōis qz p votū solēne effectū sunt religiōsi. Si aut votū sit simplex vtpote: qz ambo simul manētēs in domo sua sine aliq alia ceremoniā iurauerūt seruare ppetuā castitatē. Et tūc dicendū qd adhuc mrimoniū nō est dissolutū. z iō manet eis adiuvicē ius petēdi debitū: lz illud sit ipeditū p iuramētū z votū. z tñ si alter eoz repetierit altez anteqz solēnizent votū vī qz teneat ei reddere debitū: lz petēs sit piurus: petitus tñ reddēt teneat cū adhuc obligatus maneat ad vinculū mrimoniū. Si mile appet ēt qui cū. vel vou. c. Rursus: vbi vouēs pntentiā simplr nō pōt p̄here. Si tñ p̄tinet hac tenet mrimoniū. Si qz votū simplex z iuramētū nō potuit ipedire p̄ctū mrimoniū ne fieret a fortiori nō poterit rūpere p̄ctū legitimū mrimoniū q extabat anteqz votū z iuramētū fieret: Qz difficilius ē rū pi vinculū iā exnīs qz ipediri ne causet sic p̄z ex de iure iurā. c. quēdam modū vbi d̄r qd facit repellit mulier p exceptionē fornicatiōis ne accipiat in vxorē: lz iuratus ei esset qz acciperet qz q post qz fuerit accepta p eādē exceptionē fornicatiō nis repellat: qz iuramentū istud z votū nō solēnizātū nō ab stulit vinculū mrimoniū qd p̄us erat: z n̄r manebit ius pe tēdi debitū qd est isepabile a mrimoniō: lz p iuramētū fuerit impeditum. f. quantum ad hoc qd non potest licite exigī z periuirus est qui repetit debitū Et ideo poterunt non obstan te iuramento redire ad copulā z cohabitatiōē: f. piuri erunt. ¶ An vir z vxor pueniētēs in pntentiā p certū tempus. f. ipsum tēpus possit exigere debitū. Qd. CCCXV.

Rūdet ad qsitū qōnis.

**Querit** quid si vir z vxor ex cōi p̄sensu p uenerūt vsqz ad certū tps non petere debitū vtpote: qz volunt vacare oīoni si ante tps expletus alter eoz de bitum petat an teneat alius reddere. ¶ Dicendū qd aut isti fecerunt simplicē cōpositionē nō vallatā iuramento aut iterpo fuerunt iuramentū de faciēdo hoc. Si nō fuit iuramentū interpositū aut ambo pueniūt qd ante tps p̄finitum debitum petant z reddant z tunc nemo eoz peccat: qz lz p̄posuerūt abstinere vt vacarent oīoni tñ nō fuit illud ex voto nec iterpo situm est iuramentū: z iō nulla ibi fuit obligatiō: f. voluntas libera z sic lz p̄fuerit tps abstinēdi licebit eis q̄ncunqz voluerint retrocedere: qz nulli inde fit p̄iudiciū. ¶ Si autē alter eoz petat debitū alio nō p̄sentiente teneat ille qz petitur reddere debitū: qz alius pōt reuocare licentiā qz dedit cum maneat semp sibi ius petēdi. ¶ An tñ male agere nisi forte timens nō posse vitare fornicationē B fecit: qz cū mrimoniū pncipalr nūc sit p̄cessum ad vitādū fornicationē p̄. cori. 7<sup>o</sup> licebit petere cuiqz iugū debitum ad euitandā fornicatiō nē: z ppter B dicebat apls ibidē qd si aliqñ iuges sepārent ad tps vt vacarēt oīoni rursus rediret ad op<sup>o</sup> iugale ne tēptaret eos sathanas pp̄ incōtinentiā suā: qz qui putauit se pos se certo tpe abstinē z dedit licentiā alteri iugi ad vacādū oīo ni si an illd tps videat se nō posse p̄tinere z pp̄ ifirmatē car nis sue timeat fornicationē lz sibi repetē debitū z alius iugē tenetur reddere. maxime autē si putet illū eē lubricū z facile ad fornicationem. ¶ Si aut iuramentū iter eos p̄stitum est dōz est sicut supra qd B factū est temerarie: qz cum isti scirent se eē lubricos nō debuerunt sibi iponere iugū ita vt nō lice ret eis redire ad opus carnis qñ eis videret. Iō iuramētū

nō tenet: z pnt redire p̄pa auctoritate ad opus iugale. Et si alter eoz voluerit p̄suāz excōicatiōis cōpellet: extra de iur. iur. c. Tua nos. Imponet tñ eis puia p temerario p̄iurio vt. s. dictum est. Et hoc vez est siue ambo p̄sententiāt venire p̄ iuramētū: siue alter eoz tñ petat p̄ iuramētū sibi reddi d̄bitū.

Rūso quo runda A

Improbaf rīso. A

¶ An iurās seruare statuta ecclie vl̄ vniuersitatis in qbus aliq in p̄riuiz inueniant teneat ea seruare. Qd. CCCXVI.

**Querit** si qd iuravit seruare oia statuta alicuius ecclie vel vniuersitatis, z inueniant aliqua p̄ria adinuicē iter ea an teneat illa seruare. ¶ Dicendū qd aut illa pnt aliquo mō reduci ad p̄cordiā aut nō: Si pnt d̄z seruari vtrūqz in casu suo. Si aut nō pnt reduci ad p̄cordiā d̄nt quidā qd d̄z seruari primū eoz sicut fit in iuramentis p̄ria r̄s. ¶ Dicendū tñ qd nō stat: qz secus est in iuramentis qz in statutis: qz iuramētū primū si licitū sit obligat. Et non pōt tolli obligatio illius. In statutis at z oibns iuribus generalē est p̄ora p posteriora corrigi vel reuocari: seruabit̄ f̄ scdm statūtū tanqz p illud sit primū derogatō: hoc vez est qñ illa statuta sunt equalis auctoritatis. Secus at si inequalis. Ut si vñ a papa. z altez ab ep̄o vel ab iferioribus p̄di tū est. Nā tunc illud qd est maioris auctoritatis tenet ḡnāliter: z reuocat p illud quodcuqz statutū p̄riuū qd minoris auctoritatis est. ¶ Si aut sint eq̄lis auctoritatis: qrendum est qd sit p̄mū illoz z tūc est derogatūz illud. ¶ Si at non inueniat qd sit p̄mū nec scd̄z d̄z at̄ēdi ordo scripture: z sic iudicabitur posterior quod postremo loco est de elec. c. penul. libro sexto z de p̄ben. c. Mandato.

¶ De duobus iuramentis contrarijs quod eorum est seruandum. Questio. CCCXVII.

**Querit** de duobus iuramentis p̄rijs qd illoz seruā dum est. ¶ Dicendū qd aut ambo sunt iuramēta: aut ambo sunt pmissa simplicia sine iuramēto: aut altez est iuramentū z altez est simplex pmissus. ¶ Si ambo sunt simplicia pmissa nō at̄inet ad p̄sens cū ibi nulluz sit iuramentū. ¶ Dicit tñ p̄t qd aut ambo sunt illicita aut ambo licita: aut altez eoz licitū z altez illicitū. ¶ Si ambo sunt illicita nentz seruandū est si vero ambo sunt licita ex p̄ditione m̄e vt si qz pmissit ire hodie ad certū locum z postea pmissit nō ire ad illū. vtrūqz f̄m se licitū esse pōt: qz est indiferens z tñ iam scd̄z est factū illicitū eo qd est p̄riuū p̄mō qd erat licitū: z iō p̄mū est obseruandū solū. Si aut altez illoz sit licitū z aliud illicitū seruandū est illud qd licitū est: qz illicitū etiā si solū eēt nō deberet seruari. ¶ Si at sunt ambo iuramenta aut p̄mū est licitū z honestū z illd deberet seruari z nō 2<sup>m</sup>. qz scdū etiā si posset esse licitū f̄m m̄am: qz tñ est p̄riuū p̄mō qd est licitū est p hoc illicitū: cum non liceat alicui velle agere p̄ id qd est obligatus agere: z tñ cū primū iuramentū fuerit licitū obligabat: z scdm qd p̄tra illud est ad tollendū illud esset: qz p̄ria se tollunt. z iō il lud est iam illicitū z nō tenet (f̄ p̄mū seruādū est) ex de iur iur. c. Ueniēs. z. c. Intellecto. Si at p̄mū sit illicitū. z scd̄z sit licitū. 2<sup>m</sup> seruari d̄z z nō p̄mū. Et tunc p̄mū iuramētū d̄z eēt ita illicitū: qd ēt si solū fuisset fec̄m non d̄ret obseruari. ex de iur re iur. c. Tua nos. z. c. Eā te. ¶ Si at altez sit pmissus z altez iuramētūz pōt distingui an altez sit licitūz f̄z m̄az z altez sit illicitūz. Nā siue iuramētū siue pmissus sit f̄z se illicitū ēt si solū eēt nō d̄ret obseruari: z iō nō seruabit̄: f̄z manebit il lud qd est licitūz siue sit pmissus siue iuramētū. ¶ Si at am bo sunt f̄z m̄az licita: aut p̄mū ipoz ē iuramētū aut pmissus. Si p̄mū est iuramētūz: manifestū est qd ipz obseruādūz ē z nō pmissus: eo qd ipz iquātūz est p̄mū obligauit. z 2<sup>m</sup> p̄ h̄ qd erat p̄ illud qd iā erat licitūz efficiē illicitūz. Etiā qz iuramētūz f̄z se est maioris obligatiōis qz pmissus. Iō ēt ceteris pibus iuramētūz magis obligaret. Ipm̄ f̄z d̄z seruari. Sic p̄z ex de iur re iur. c. Tua nos. z. c. Eā te. Si at pmissus ē p̄mū z ē licitūz aut erit iuramētū qd est. 2<sup>m</sup> licitūz f̄z m̄az aut nō. i. qd res iurata in se sit mala z tunc solū pmissus seruādūz ē nō obsta te iuramento: qz ēt si iuramētū solū eēt vel ēt si p̄mū fuisset non d̄ret obseruari qñ illicitū est. ¶ Si aut iuramētū f̄z m̄am sit licitū est diuersitas. Qz qdā d̄nt qd iuramētū: lz sit. 2<sup>m</sup> p̄ ualet simplici pmissiōi z iō est obseruādūz z de pmissio d̄z fieri alr satisfactio. z sic tenet Inno. ¶ Alij at d̄nt qd iuramētū nō d̄z teneri: f̄z simplex pmissus qd p̄mū est. z sic tenet hosti. ¶ Istō vī rōnabilius: qz iuramētū vī eē factū illicitū: qz erat p̄missus licitū z iō tāqz illicitū nō d̄z iā obseruari iuramentū. Et

Rūdet ad questum qōnis.

ha ihh p aūp unū

comp. qd anū abm

f

357 v  
128

apparet hoc: qz iuramentum non facit aliquam rem esse licitam que alias non erat licita sed solum ipsam rem que licita erat magis confirmat. et tamen si essent due promissiones contrarie q non possent sit seruari: s3 ambo eent licite s3 mäs 2<sup>a</sup>. tñ ex eo q erat s3ria pme q fuit licita est iä illicita et non est seruanda. Ita in iuramentis cu non poterit. 2<sup>m</sup>. pmissus fieri licitü p confirmatione iuramenti cu eet s3 p m u. pmissus simplex qd erat licitü non erit seruadü iuramentü s3 pmissus. Etia si decet seruari iuramentü et non pmissus p iudicaret ei cui pmissus factü est sine culpa sua cu al illud pmissus eet licitü: qz factum est p m u et s3 se licitü erat. Cu aut dr q loco pmissi d3 satisfieri in alio non stat: qz cum pmissum obligauerit determinate obligat ad id qd expßsum est et non ad aliqd aliud: iö non pot solui in aliquo alio. sile est. ff. si certü petaf. l. 3. Ubi dr q aliud p alio creditori meo solui non pot. Etia non stat: qz aliqn est set impossibile: q satisfieret aliquo mō nisi soluēdo hoc qd pro missus est. Ut si qs pmissit ducere aliquā in vxorem s3 postea iurat ducere aliā est iuramentü s3riü pmissio et non pot. pmissus solui nisi ducēdo in vxorē illā quā pmissit. Na non pot solui in pecunia: qz non est h reducibile ad pecuniā. vt si qs pro mitteret vni dare istū equū et postea iuraret alteri q daret si bi istū equū et non prioritū repugnant pmissus et iuramentus et poterat pmissus solui in alio. s. q loco eq illius daret alius equus vel pecunia: qz apciabilis est. Et tñ in casu pdicto. s. si qs pmissit ducē aliquā in vxorē et postea iurauit ducē aliā non pot solui pmissum in alio equalēti: qz non est res apciabilis. s3 oz in se ipso seruari et tñ non seruabit iuramentü vel opz pmissus oio violari. Aliq aut dñt dādo viā mediā. s. q qñ pot. iuramentü qd est. 2<sup>m</sup>. seruari sine māifesta lesiōe pmissi d3 seruari iuramentü. ppter auctoritatē nois dñi. Si aut non pot sine piudicio illius seruari non seruabit. qz pmissus p m u cui fuerit licitü obligauit et iuramentü q postea fuit pstitü iä erat illicitü eo q erat pmissus licitü et obligatoriu. Et itelligen dū est posse seruari iuramentü sine lesiōe pmissi: non qdē q ambo possint stare et seruari in suis terminis: qz tñ non eent s3ria: s3 dr obseruari sine lesiōe qñ ille cui pmissus est factü pot hñe aliud qd sit eñle vel maius qz sibi pmissus: s3 illd qd pmissum est sibi reatr non seruet. vt si qs pmissit dare isti certū equū et postea iurauit illū equū dare alteri s3 s3ria: et tñ ei cui scñ ē pmissus p satisfieri non soluēdo istud pmissū in se ipso: s3 dādo aliū equū meliorē loco ei vel pecuniā. Et istud vñ rōnabilr dictū et de eqtate. De rigore tñ cu p<sup>m</sup>. pmissum fuerit licitü et obligatoriu: iuramentü qd postea venit non pot illd firmare: s3 in se ipso solui debeat et iuramentü eo ipso q erat pmissū licitü efficiebat illicitü et non tenebat: Interpretādo tñ benigne p iuramento vt vtrunqz seruet quō pot d3 sic fieri: qñ aut non pot pmissus seruari nisi in se ipso et equalēs non p da ri seruabit pmissus: qz fuit p m u et non iuramentü. sicut in eo q pmissit ducē aliquā in vxorē. et iurauit postea ducē aliā. Na tñc qz non pot dari aliqd equalēs ipsi pmissio d3 seruari in se ipso et iuramentum non seruabitur.

An scies aliquē eē piurū deat illū denūciare. Qd. 3 is.

**Queritur** si aliq scit q aliq est piurus vel p pinqus perurio: an d3 denūciare illū vel si peccat tacēdo vel qd d3 agere. Dicendū q peccat si tacuerit. qz leuitici. 5<sup>o</sup>. dr aia q audierit vocē iuratis testifqz fuerit aut scius est nisi indicauerit portabit iniquitatē suā. Etia qz si videat piurāntē vel piurio ppiquū et taceant vñ pñtēre ei in piurio: qz non caret scrupulo societatis occulte q manifesto facinorū dñit obuiare: ex de homicidi. c. sicut dignū. et lxxvj. di. c. faciētis. Aliq aut dñt q d3 tacere: qz peccaret manifestādo piuriū istius: qz q crimē occultū manifestat non est erroris corrector: s3 pditor vt dicit aug. ij. q. j. c. Si peccauit. Etia qz si iste pdiderit piuriū illius forte ille pe iurius puniet in corpe vel occidet a iudice: vel etiā a cognatis illius s3 que volebat falsum iurare vel falsum iurauit. Ut et ipse reuelator piuriū pot icurrere facilr piculū mortis offendēdo eū s3 que reuelat piuriū. Jō aug. Dicit istā qōne esse pplerā et difficilē: et tñ soluit eā dicēs q ex quo moyses non expßit in pñcta auctitate leuitici cui istud piuriū iudicandū esset sufficit vt iste q hoc scit indicet talibus psonis q magis possint pdesse q obesse piuro: siue eū corrigēdo: siue deus p eo orād: sicut sunt sacerdotes vel parētes honesti et discreti. Differt tñ in B: qz aut iste cuius crimē denūciādū ē commisit reatr iā piuriū: aut ē ppiquus ad comittēdū. Si ē p

pinquus d3 reuelare pñctis psonis q pñt pdesse et non obe se. Sic tenet aug. et hr. xxx. q. v. c. hoc vr. Si aut piurium sit iä comissum non tenet qlibz h denūciare: s3 plati tenent ad B tā eccliaistici qz seculares. Et tenent ex pcepto: ceteri aut tenent ex pñlio vt cōiter doctores dñt. Sic tenet. Raimūdu in summa. p. p. ti. de iura. et piurio: qz tñ tenent ad denūciationē criminū s3 rlas euāgelicā: et cui et qñ et an de oib3 criminibus et multa alia dubia circa h declabunt. j. is. vbi agitur de monitione fraternua.

An vnus possit remittere iuramentum sua cāfactum: et similiter alter remittere sibi factū. Qd. CCCXIX.

**Queritur** si aliq vniuersitas vel societas iurant aliqd se facturos vel non facturos: an possint iter se remittere sibi iuramta. Dubiuz aut est: qz pot qlibet absoluere aliū a iuramento qd sibi pstitū est solum in fauorē suū. Dicendū q aut ptinet iuramentū ad cultum dei aut nō: sed ad vtilitates tpales. Si p m u non pot remitti quibusdā p alios vt si iurent oēs de cōmunitate dicere certam orōne vel facere ieiuniū. Na soli deo acquirif ista obligatio. Jō ipi de vniuersitate iter se non pñt illā tollere: s3 possent tollere aliqd qd ptineret ad mutuā vtilitatē. Nūc vñ qd ad deum ptinet remittere non pñt etiā si in iuramento illo esset aliqd qd ad eoz vtilitatē ptineret. S3 illā pñctā que in solū fauorē eoz est remittere poterunt: vt si oēs de cōitate iurauerunt q sil iurent vltra mare pegrinādo in terrā scām: nā non pñt remittere sibi ipsis ad inuicē iuramentū. De nō eundo in terrā sanctā. pñt tñ remittere iuramentū vt nō cogant ire si mul. s. qlibet pot remittere hoc alteri. s. qlibet remittet oibus et ois cui libet eo q in fauorē cuiuslibet erat q hñet societatem pro via. Si aut non respicit iuramentū cultū dei: s3 ali q cōmoda vel icōmoda tpalia. Aut iurates absqz iuramento tenebant facere id qd iurauerūt. Aut nō. Si tenebant absqz iuramento facere non pñt sibi remittere iuramentum: qz non pñt ipsi se absoluere inuicem ab eo quod iam alias obligati erant. Ut si aliqua vniuersitas vel collegium carnificum iuret non vendere carnes infectas vel corruptas pro sanis. vel si mercatores iuret q non sophisticabūt merces suas aut q non vendent eas carius ppter terminū solutionis expectatum. Na ad oia ista ipso iure tenebant: iö non pñt sibi remittere iuramenta. Si aut non tenebant al nisi iurarent. Aut istud qd iuratur expectat solū ad cōmodum vel incōmoduz iurantium. Aut nō. Si primuz pñt isti remittere sibi ipsis iuramentum eo q est solum in fauorē eoz. Ut qz ista iter eos mutua sunt. Ut si oēs carnifices iurarent inter se q qñ vnus nō hñet pecuniā ceteri mutua tenere ei. Na poterant ipsi oēs absoluere se ipsos ab hoc iuramento. Sic etiā si quis iurauit alteri dare libz et alter dare ei equum: pñt sibi inuicē remittere iuramentū. Sic et si duo socj iurent de distribuendo inter se oia luca equalr: pñt sibi remittere iuramentū: qz propter ipsos solum est. Si aut iuramentuz respicit cōmodum alienū vel incōmoduz non pñt remittere isti sibi inuicē iuramentū. qz ex hoc iuramento ius qñtum est alijs. Ut si carnifices iurent q dabunt carnes pro certo pretio: vel aliq artifices iurat q dabunt merces tales vel tales et pro tanto vel tanto pñcio: In istis. n. ius acqrit eis in quoz vtilitatē iuraf: et iö non pñt isti remittere sibi inuicē iuramentum. Totum aut fundamētum est in hoc: qz iuramenta pñta a cōitate pñt esse in fauorē ipsoz de cōitate. Et qz quilibet pot renunciare fauori suo poterit cōitas remittere ista iuramenta in quātū quilibet de cōitate remittet oibus de cōitate obligationē iuramentoz quātū ad cōmoda que venire pñt ex istis iuramentis. Si tñ non sint iuramenta in fauorē ipsoz de cōmunitate aut saltem nō solum in fauorē ipsoz: s3 aliquo modo ptinet ad deum vel ad aliquos alios non possunt isti inuicem sibi remittere iuramenta.

Audistis qz dictū est. Oculū pro oculo: dentem pro dente. Ego autem dico vobis non resistere malo: sed si quis te pcusserit in dexteram maxillā tuam: prebe illi et alteram: et ei qui vult tecum in iudicio contendere et tunicam tuam tollere: dimitte ei et pallium. Et qui cunqz te angariauerit mille passus: vade cū illo et alia duo. Qu autem petat a te: da ei: et volenti mutuae a te ne auerteris.

Audistis

omni pñt

ad dñm

Iuramentuz factū s3 pmissus licitū nō tenet

Rñdet ad qñtū qōis

Opi. quoz ruda s3ria

Rñdet ad qñtū qōis

B

L

D

44 **A**udistis qz dictu est. J. hic ponit intellectus cuiusdas pcepti iudicialis qd ptinet ad vindicta. Judei. n. errabat cir ea appetitu vindice desiderates ea supra modu; z vindicta illa q in lege ponebat. s. oculu pro oculo z cetera putabat esse p se bona z io appetenda. Xps aut ondit eis qz vidicta no fit s; se bona nec appetenda nisi ppter necessitate vel ordi ne iustitie seruandu vel correctione maloz z terroze eoz q nodu mali sunt vt mali no fiat. Et io qz potius debat qs iniurias remittere z tollerare qz vindicta petere. Un dicitur.

5 44 **A**udistis qz dictu est. J. subitelligit antiquis: qz istud et dem fuit antiqs sicut oia pcedetia. Qz istd scriptum fuit in lege moyfi q data fuit antiqsimis iudeoz oculu pro oculo. J. Dentē pro dente. J. Ista est retributio penalit. s. qz qs tū malu patiat. quatū intulit. Et io dr. oculū pro oculo: qz significat equalitas pene z tū no dabat de oculo pro oculo vt dicef. j. q. 322. s; ponit ad significandū cōlitate pene. Quasi dicat. Antiqs dictū est oculo pro oculo. i. qz poterat p iniurys appetere vindicta vsqz ad eqūitate. Na pprie vindicta pstitit in eqūitate pene: retribuere aut plus de pena qz susceptū est de iniuria no ptinet ad vindicta: s; ad pūitionē absolute. Un irati qui vindicta appetūt postqz putat equalit intullisse de pena quatū susceptū no irascunt amplius nec isigūt penas: s; possent vt dicit Arist. 2. rethoz. z onsum est. s. q. 154. **E**go at aut dico vobis no resistē malo. J. i. dico qz no debetis vindicta appetere. s; et no resistere iserentibus vobis mala z ponit xps pfectū gradu patiētie: qz non dixit qz remitteremus iniurias nobis isictas no appetendo vindicta. s; qz no resisteremus malo. i. qz si qz vellet nos pcutere qz pmitteremus. z istud est magis qz remittere iniuria: qz pot aliqs remittere iniuria iam sibi facta. z tū si qs vellit amplioze iserre restit ei ne inferat. Xps aut dicit qz etiā no resistamus malo. i. homini iniusto q iniuste nobis dāna aut iniurias isert. **S**z si qs te pcurserit in dextraz maxilla tuā pbe ei z alterā. J. Declat p exēplū pfectā patientiā. s. no esse resistēdū malo. s; qz dispositi sumus ad tollerandū mala. no resistēdo iserenti. Et h est qz si qs pcurserit hominē in vna maxilla no reputat eum nec et defendat se vt amplius no pcutiat: s; pbeat alterā maxilla ac si diceret ad uersario. Si no est tibi satis in hac maxilla pcurserit: s; playcet adhuc in alia pcutere ecce illa: pcutē vt vis non resistas. Jste est gradus maximus patientie cū sit magis patius tollerās ad patiendū qz iserēs ad nocendū. **E**t qz vult tecū in iudicio ptendere. Jntelligit duplr. Uno mō qz per hoc xps hortat nos ad pacē. nam hortatus fuerat supra ad patientiā dicens si qs pcurserit z c. hic aut ad pacē hortat. Et qz par turbat inter hoies p litigia q in iudicys sūt hortatur no esse litigandū. Et qz no est in ptate nra no litigare si vel limus res nras defendere cu iniquit petat sepe qd suū no est oportebit litigare vel res possedias pdere. Et qz no est alius modus quo qs oio euadat litigia nisi cedēdo. s; vt id qd a nobis in iudicio petendū erat sine litigio pcedam: dixit xps: qz si qs vult tollere tunicā qz dimittat ei et palliū. Quasi dicat vt no sit aliq occasio litigandi no solum id qd petit aduersarius relinquēdum est sibi: s; etiā id qd petere pot. z dicitur. **E**t tunicā tuā tollere. Jst intelligendū qz ante litigiū iste sciat qd aduersarius petere vult ab eo. z tūc sine lite pcedat qz xps no vult qz expectet qs vt in lite ista petant ab eo: qz qz incipiunt litigare no tenet pfectā pacē. **E**t da ei z palliū. J. Quasi dicat. No solū des ei tunicā quā petit: s; et palliū qd pinctū est tunice da illi. Hoc aut dr: qz forte iste q nūc petebat tūcā si illa sola fuerit sibi data petet postea palliū qd pinctū est: z sic manebit adhuc litigādū. occasio q pati repugnat. Ut aut no solū his: s; et litis occasio auferat dandū est etiā palliū: vt iā no maneat aduersario occasio ad plus petendū. Et sic maneat in pace iste a quo tunicā petebat. Et p hoc innuit qz dāda sunt no solū qz petunt. s; etiā oia similia vel adherētia illis. Ut petito vno z dato non restet adhuc qd de alio. Et ad h oportebat oia dart. qz possidentur vt nihil maneret qz peti posset: qz al iniquitas aduersario rū semp adhuc aliqd petere poterit. **A**lio mō pot itelligi qz ista sentētia sit ptiuata cū pcedēti. s. qz tā hic qz ibi hortemur ad patientiā. Est aut patientia in maloz tolleratiōe. Malū aut pene qd tolleramus est duplex. Qz quoddā ptinet ad dānū z altcz ad iniuriā. Est. n. iniuria in plona. dānū aut in rebns. Utroqz vero xps hortat nos tollerare. Jō

de iniurys dixit (si quis te pcurserit in maxilla dextra) de dānis aut dixit hic. (Si qs aut vult a te tollere tunicā dimittē ei z palliū). Et hoc siue iudicialit petat siue violēter auferat. Et hoc puenit lre luc. 6. s. Qui pcutit te i maxilla pbe ei z alterā: z ab eo qui auferit tibi vestimentū et tunicā noli phibere. Quasi dicat Si voluerit et tunicā tollere noli phibere defendēdo: s; pmitte ei auferre qz voluerit. z vterqz sensus conuenit lre siue pro pace siue patientia intelligatur. **E**t quicūqz te angariauerit Mille passus vade cum illo alia duo. J. i. Uade alia duo millia z sic ille voluit mille: tu at dabis tria millia qz supaddis duo millia. Aliqui intelligunt angariare. i. pducere p pretio. Et innuit supabūdans iustitia. Na illud ad qd quis pducit facere tenet: qz aut supaddat p tinet ad pfectionē z supabūdantē iustitiā. Et istud dnt xpū suadere nobis: qz pilia sunt de iustitia supabūdanti. **E**t S; dicendum qz isti ignorant linguā latinā: qz angariare non est pducere: s; cōpellere: qz angariare z cogere vel cōpellere ad idem ptinet. Sic dr. j. 27. qz inuenerunt hoies noie simonē cireneum z hunc angariauerūt vt tolleret crucē eius. i. cōpulerunt portare crucē xpi: qz forte xps fm corpus iam deficiebat viribus ppter magnitudinē z diurnitatē tormentoz z no poterat portare crucem suā: ideo angariauerunt. i. cōpulerunt simonē cireneum portare illā. Maxime qz accipiendū angariare pro pducere no ptinet ad ppositiūz cum hic agit de pfectione patientie in tollerando aduersa. Qz tū quis agit plusquā ex pentione agere obligat no ptinet ad patientiā: s; ad quādā superogationē iustitie. accipitur qz angariare. i. cōpellere. s. Si qs angariauerit. i. cōpulerit aliqū ire secum p mille passus vadat cū eo etiā alia duo millia vt in hoc pfecta patientia ondet qz no solum tollerat mala qz inferunt. s; et ea que inferri possent tollerare parata est. Et tunc pcorat ista snia cū duobus supioribus. s. Si qs pcurserit te z c. Nam in vna tolleramus plus de iniuria vel parati sumus tollerare qz iserre vellit aduersarius: z in alia plus de dānū oqz inferat. s. non solū tunicā qz petitur s; et palliū qd no petit dimittēdo. Jta hic de iniuria cōpulsiois plus parati sumus tollerare qz nobis iserat. **Q**ui petit a te da ei. J. Pot intelligi hic esse ptilium vel admonitio quantū ad liberalitatē. s. qz simus liberales ad oēs: z io qz qd petat nobis qz demus. **E**t volenti mutuari a te ne auertaris. J. i. Si aliquis vult accipere a te mutū no auertaris faciem tuā ab illo. s. nollendo mutuari. Jste. n. est modus eoz qui nolunt pcedere ea qz petunt. s. auertunt faciem suā vel obturant aures ne exaudiant iuxta illud qui obturat aures suas ad clamorē pauperis ipse clamabit z no exaudiet. p. io. 3. vel dicitur ne auertaris. i. ne irascaris ei: qz petit a te. **A**lio mō possit itelligi qz ista lra ptineret ad supioze sententiā. s. qz supra dicebat de violentis iniurys z dānis. Et qz dānū pot alicui irrogari duplr. s. petendo ab eo iniuste in iudicio qd no debet aut illud sine iudicio tollendo ponitur tollerantia pro vtroqz mō. Na de dāno qd fit in iudicio dcm est supra qz qui petit a te tunicā z vult iudicio ptedere da ei z palliū. De dāno aut qd fit extra iudiciū dr qui petit a te da ei. i. Si aliquis vult accipere a te rē tuam no phibeas s; potius tu da ei z no peccabit tā grauitē. Et hoc innuitur luc. 6. vbi ponit ista lra z dr. Omni ptētē te tribue z qui auferit qz tua sunt ne repetas. Magis tū puenit isti lre qz intelligat de spontanea datione. Hoc aut fit duplr. Uno modo qz quis donet nihil inde recepturus. **A**lio mō qz det vnum pro altero: sicut est in mutuo. Primū innuit cū dr. (Qui petit a te da ei). s. da simplr ipsam rei pprietatē nihil inde expectando qz est donare. vel da vsum rei ad tps aliquod nihil pro illo petēdo qz est accommodare vel pcaro pcedere. **E**t innuitur cum dr. (Et volēti mutuari a te ne auertaris.) Qd ptinet ad mutū vbi datur res pro re simili. Ut si das panis vel vinū z postea simile redditur. Et etiā hoc ptinet ad opera misericordie z liberalis cōmunicatiōis. s. qz qs mutuet alteri non habenti expectando ab eo recipere equale alio tē pore qn habuerit z est modus ptractus: qz hic nihil donat. **A**d quid posuit christus hic. Oculum pro oculo. Quēstio. CCCXX.

**Q**uerif circa hoc qz hic xps dicit oculū pro oculo ad qd posuit istud. **E**t dicendū qz istud factum est ad tollendū opinionē erroneā iudeoz circa vindictam quā non solum licitam: s; etiā appetendam esse putabāt. **T**hosta. super Mat. J ij

R  
 b  
 d  
 p  
 R  
 Rūdel. ad  
 qstū qōnis  
 A

tabant vt dictum est. xps autez ondit melius esse iniuriam remittere z et tollerare q̄ vindictā petere. eo q̄ deus nō cōcedebat iudeis petitionē vindicte tanq̄ bonā. s̄ q̄si necessa riā ppter iperfectionē suam: sicut erat de libello repudiū in fra. 19. Nūc aut̄ nihil erat pmittendū qd̄ s̄ se esset illicitum. Jo. dixit xps iam nō esse appetendā vindictā vt daref oculū pro oculo dens pro dente. s̄ remissio iniuriarum z pa tientia erat necessaria.

Quare xps posuit potius de hac vindicta remittenda q̄ de alijs in lege positis. Questio. CCCXXI.

Queritur q̄re xps dixit hic oculum pro oculo z nō vetuit aliā vindictam q̄ pmittebat in lege. Nā si qs occideret altez a casu nihil itēdēs z etiā non pcedēte culpa pmittebat cognatis occisi interficere occi siores. si iueniret eum extra vrbe refugij anteq̄ illuc pueni ret. vel si postea egrederef de illa. nume. 36. z deuterono. 19. Nā ista v̄ esse peior vindicta q̄ oculū pro oculo. Dicen dū q̄ xps dans legē perfectā voluit phibere oia mala. z qz aliqua mala in lege veteri pmittebant ppter iperfectionē iu deoz tetigit hic multa eoz. Circa vindictam aut̄ poterat esse duplex error. Unus siqs vellet vindictā indebitā. i. de eo qui malū nō meruit. Alius error si qs vindictā iustā nō iusto aio appeteret. Primus est valde grauis error. Et iste erat pmissus in lege ppter magnā impfectionē iudeoz. s̄ q̄ aliqui possent ipone occidere innocētes. Ut si qs occideret aliū a casu nihil mali suspicatus aut̄ p̄cogitās. Ut si qs cum alio iuit in siluā qui eius inimicus nūq̄ fuerat z cū cederēt ambo ligna ferrū egressum de manūbro vnus percussit z oc cidit altez. Erat. n. iste innocēs z licebat ei fugere in vrbe re fugij z nō occidebat exo. 21. Si tñ anteq̄ illuc pueniret vel postq̄ puenisset inueniret eū aliquis cognatus occisi extra vrbe poterat eū occidere ipone: nume. 36. z deute. 19. Istud aut̄ erat ita malū q̄ nec etiā leges humane illud permittūt xps q̄ nō curauit hoc tāgere: qz videbat ita clare malū z p pter solā impfectionē eoz. pmissus q̄ nō oportebat q̄ illd̄ ali qd̄ dici. Vel forte qz vetuit hic id qd̄ minus malū erat. s̄ ius tā vindictā malo aio appetere. A fortiori q̄ vetitū videbatur occidere aliq̄ in iuste ppter irā. 2º error erat vindictam malo aio appetere. Lex. n. iusta posuit penā p̄trassit. s̄. oculū pro oculo z istud in se iustū erat z non erat pmissio sicut dare libellū repudiū vel iuras. Et tñ desiderare q̄ iferatur ista pena delinquenti solū vt satisfiat ire n̄re malū est. Qz lex nō instruit penā ad hunc finē. velle aut̄ penā alr̄ q̄ lex vult malū est. xxij. q. v. c. Odia. z. c. Lū minister. z. c. lex eterna. Xps q̄ vetuit desiderare q̄ def oculo pro oculo. z dens p dente. s̄. appetendo ad hūc finē: qz vindicta in se nō est bona nec o3 illā aliqs appetē absolute. deuterono. 33. mihi vindictā z ego retribuā: legē tñ istam xps nō vetuit: qz adhuc lex de p̄ passo in multis locis est. hanc q̄ vindictā siue vindicte desi deriū xps phibere volēs dixit audistis: qz dictū est zc. Et qz istud erat valde minus malū q̄ appetere vindictā iniustam s̄. occidere velle innocentē vel nocere ei nō exp̄sit xps aliqd̄ de ista vindicta: s̄ solū de illa oculū pro oculo: qz illa phibita manifeste erat ista prohibita.

Quo intelligendum sit hoc. s̄. oculum pro oculo. Questio. CCCXXII.

Queritur circa hoc. s̄. oculū pro oculo quō intel ligendū sit. Dicendū q̄ deus sepe iussit istā penam infligi vt exo. 21. z leui. 28. z deuterono. 19. Pro quo sciendū q̄ deus volebat istā penam infligi vt qlibz pateret malū qd̄ fecerat. Et qz malū inferf alicui iniu ste duplr̄. s̄. extra iudiciū p inimicum vel p eum qui vt inimi cus agit: z in iudicio p falsum testē: qz cū cā pendeat ex de positioe testium: cū in ore duoz vel trium testiū sit oē verbū i. determinatio ois dubij. deuterono. 19. z Jo. 8. si testis false de ponit p̄demnabit innocentem p verbum eius. Jo ita testis fal sus infligit penā innocentem sicut si extra iudiciū eū hostilr̄ p cuteret. Et ob hoc ista pena talionis vel p̄passi. s̄. oculū pro oculo infligit hosti z falso testi. de hoste. i. de pcutiēte p3 exo. 21. s̄. Reddet aiām pro aia: oculū pro oculo dentē pro dente manū pro manu: pedē pro pede. adustionē pro adustione: vulnus pro vulnere: liuorē pro liuore. z leui. 24. d̄. Qui ir rogauerit maculā cuilibet cuiū suoz: sicut fecit sic fiet: ei fra cturā pro fractura: oculū pro oculo. dentē pro dēte restituet. Quale inflixerit maculam talē sustinere cogef. Aliq̄ autē

testi infligebat vt si falsum diceret in cā criminali. deuterono. 19. s̄. Si falsum testē inuenerint dixisse p̄ fratrem suū menda cium reddent ei sicut fratri suo facere cogitauit. Nō misere beris ei: s̄ aia: p aia oculū pro oculo: dentē pro dēte: manū pro manu: pedē p pede exiges. Sed est dubiū an ista sic fieri debebant. s̄. Si qs erueret alicui oculū q̄ erueret oculū eius z ita de ceteris. Dicit Rabi salomō q̄ nō fiebat sic: s̄ ista extimabant in peccunia. Et dicebat dari oculū p oculo qn̄ taxabat quantū dānū erat z iniuria excussio oculi respectu p̄sone cui hoc factū erat: z q̄ tñ de peccunia dare tur. Josephus dicit medio mō. s̄. q̄ inspicieba erat volun tas eius qui passus fuerat. Et si vellet q̄ erueret oculū nō centis eruebat. Si aut̄ potius vellet peccuniā dabat peccū nia s̄ taxationē indicū. Alij dnt̄ q̄ nō erat inspicieba voluntas patientis: s̄ q̄ in qbusdā istoz. debebat necessa riō obseruari lex p̄passi in qbus poterat bene obseruari. In alijs aut̄ nō obseruabat: s̄ infligebat alia pena q̄ putaret esse eq̄lis ei quā nocens intulerat. Lū. n. d̄r aia pro aia dnt̄ intel ligendū esse ad lram: qz si quis iniuste occidebat alium non erat alia pena danda nisi q̄ occides. z nō poterat mutari in peccuniā nume. 26. Nō accipietis p̄cius ab eo q̄ reus est san guinis: statim z ipse moriet. Et itez d̄r ne polluatis terram habitatiōis v̄re q̄ insontū cruore maculat: nec alr̄ exp̄tari p̄t nisi per eius sanguinē qui alterius sanguinē suderit. in quibusdā alijs nō poterat hoc seruari vt si qs pcuteret alte rū in capite z esset p̄pinquus mortis si deberet p̄cussori ifer ri alia p̄cussio eq̄lis forte moreret recipiendo illā: qz qui per cussit a casu nō intendebat infligē vulnus determinati noci menti: accidit aut̄ q̄ esset tñ vel tñ. Si aut̄ quis postea ab intēione velit equale vulnus infligere non poterit prozsus equale facere: qz vt equale faciat forte occidet: qz non est in prāte hois vulnerātis q̄ sequat inde tanta vel tanta lesio. z sic si quis vellet interdū reddere vulnus equale morte indu ceret: z tñ vulnus pro vulnere: reddendū est: z nō mors p vulnere: iō v̄ q̄ in qbusdā nō infligebat reat̄ vulnus pro vulnere: s̄ extimatio aliqua vel saltē iuferebat aliqua pena corpalis. z tñ nō talis q̄lis illa quā nocens intulerat. Et p3 maxime: qz si quis rixatus cū p̄ximo pcuteret eū lapide vel pugno z nō moreret. sed iaceret in lecto: p̄cussor nō occide bat: sed d̄r q̄ innocens erat. i. nulla pena ei infligebat: Ita tñ vt operas eius z impensas in medicos restitueret exo. 21. Dicendū q̄ nō apparet. clare an semper redderet pena ta lionis vel in peccuniā mutaret vel alia pena nō sitis inflige ret. s̄. tñ satis v̄r innuere q̄ pena inferenda erat semper si milis. s̄. oculū pro oculo exo. 22. z leui. 28. Lū aut̄ obicit q̄ sequeret ex hoc piculum qz forte sequeret mors volendo infligere vulnus solum. Dicendū q̄ nō est incōueniens: qz iste qui vulnus intulit fuit in culpa qd̄ q̄ lex volens inferre ei vulnus equale mortē inferat cum tñ hoc nō intendat ipsi rei imputandū est qui meruit hoc sibi infligi per: q̄ posset mors sequi. Simile. n. videmus q̄ interdū lex humana vult alicui pro crimine manū vel pedem amputare z non vult i ferre mortē z tñ ex amputatione illa sequit interdū mors: z tñ ppter hoc nō desistitur quin similis pena infligat eis qui tali crimine rei sunt: s̄ eos lex morte dignos nō iudicat. hoc aut̄ vez est nisi forte iniuriā passus voluerit recompensari iniuriā in peccunia. Nā tūc extimabat illa: z si est citra mor tem iudex extimabit quantū debeat dari. Et non stabit ex timationi ptis. Si vero mors alicuius sequuta est occisor reddet quantū fuerit postulatus ad extimationem eoz: ad quos pro iniuria accusatio ptinet. Velut si quis rixatus cū altero percussit mulierē pregnantē z fecerit abortiuū si istd̄ erat formatū reddet iste p̄cussor quantū petierit maritus mu lieris. Sic etiā si bos cornupeta occideret vix vel mulierem si dñs fuit in culpa occidetur bos z etiā dñs. Si aut̄ fuerit petitum p̄cium pro hoc homicidio ab eis q̄ accusare p̄nt te nebitur dare reus quantūcūqz fuerit ab eo petitū. Si autez p̄cium illi noluerit occidetur ille cuius bos cornupeta erat. exo. 21. Et sic in prāte passū iniuriā erat q̄ infligeretur pena talionis vel extimaretur in peccunia. Ad aliud de eo qui percussit altez lapide vel pugno. dici potest vno modo s̄m quosdā q̄ pena impensaz z op̄: rax p̄ditaz nō erat sola: s̄ etiam sup hanc erat pena talionis. Dixit tñ lex q̄ iste esset in nocens. a. q̄ non reputaret reus mortis: sed solum taliones qui ex lege ḡialr̄ inerant pateret: z in super impensas in me dico z

Rñdes ad q̄stuz. q. Error duplex circa vindictam

Primus error

2º error

Rñdes ad q̄stū q̄ois

dubitaf

Opi. ra bi salo.

Opi. Jo sephi

Opinio alioz

Rñdes opionibus p̄cedētibue

E



dicos et opas perditas solueret. Aliter potest dici quod iste non solvebat nisi impensas et opas perditas: quia percussus fuit etiam in culpa. nam ambo rixabantur. et ideo satis erat sibi solui impensas et operas. Si autem iste inuasisset non rixante lapide vel pugno non solum tenebat ad impensas et opas: sed etiam ad talionem. et ideo notantur iociter si rixati fuerint viri. Quasi dicat in non rixantibus alia pena erat. Si tamen quis velit dicere quod passum siue talio erat pena generalis nisi in casibus illis in quibus specialiter disponebatur aliter per legem recte dictum erit et hoc etiam concedimus. De hoc dictum est exo. 24. et leui.

Quare deus posuit in lege penam talionis: et an esset simpliciter iusta. Questio. CCCXXIII.

Queritur quare deus posuit penam talionis in lege: et an erat simpliciter iusta. Ad primum dicendum quod deus volebat iustam legem ponere vel quod iusta videretur. Est autem iustitia equalitas quodammodo ut videtur in 5. ethico. Et propter hoc homines vadunt ad iudicem tanquam ad quendam adequatorem vel commensuratorem ut ibidem dicitur. Talio autem est equalitas quodammodo secundum rem. ideo videtur pertinere valde ad iustitiam talionem infligi peccantibus. Et dato quod non esset simpliciter iusta pena talionis: tamen iudeis quod adhuc erant rudes circa legislationem iusta videbatur. Et hoc sufficiebat ad hoc quod de talibus legem imponeret. Nam in omnibus aliis legibus non observavit deus id quod simpliciter erat iustum: sed id quod conveniebat iudeis et videbatur eis rectum. Omnibus tamen virtus rudibus videtur de iustitia passum siue talio ideo conveniebat iudeis talis lex.

Ad secundum dicendum quod aliqui putant legem talionis siue contrapassum quod idem est esse simpliciter iustam. et sic apud antiquos predebatur quod esset iusta ut tangit Aristoteles. 5. ethico. dicunt enim quidam simpliciter iustum esse contrapassum et civitatem per hoc manere. id est servari in bona habitudine inferendo talis penam delinquentibus. Et ista est sufficiens probatio quod lex politica sit bona: quia non ordinatur nisi ad bonum statum et felicitatem politicam. Illa est ergo melior lex politica per quam civitas manet in meliori statu. Si igitur per contrapassum servatur civitas lex contrapassum iusta est. et sic dicitur radamantum dicere rectam fieri vindictam si quis patriam offenderit. Sic et pithagorici determinant ut dicitur in 5. ethico. Erat tamen radamantum iudex iustissimus et propter hoc apud gentes poetica fictio posuit eum esse unum de tribus iudicibus aiaz apud inferos et sic tanquam famosum allegat eum Aristoteles.

Dicendum quod non est contrapassum simpliciter iustum. id est semper iustum quantum ad omnes causas et quantum ad omnes personas: sed contingit esse aliquando iustum. Sic dicit Aristoteles in 5. ethico. quod contrapassum in multis locis dissonat. Et subdit exemplum. Puta si principatum habens percussit non oportet repercuti. et si principem percussit quis non percussus solum. sed et puniri. id est occidi. Unde dicitur quod civitas non permanet. id est non servatur status politicus per contrapassum. sed quod fiant ea deum et equalia que recepta sunt: sed quod fiant proportionalia. Nam sicut dixit percussus regem non suscipit equaliter si repercutatur. sed minus ei infligi quam ipse infligerit. Et ratio est: quia quoniam lex dat aliquas punitiones per illas vulneribus vel aliter non respicit iniuriam et damnum que sequuntur ex percussionibus: vel que inferuntur simul cum percussionibus. Quod patet quia si quis iuste percussit alium tamen grave vulnus poterit infligere sicut si iniuste percussit: et tamen iuste percussus non puniatur aliquid sed legem eo quod non facit iniuriam aliquam sic percussus alter defendendo se: ergo iniuria respicitur et non vulnus. Etiam in eo quod iniuste percussit consideratur maiori et minoritas iniurie et non vulneris. ut si quis ex insidiis et sine causa percussit alterem magis puniatur per equalitatem percussio quam quod rixando aperte alterem percussit. Non ergo consideratur. Vulnus sed iniuria. Si ergo infligendo equalia vulnera equaliter iniurie vel pene infligantur erit contrapassum iustum: cum vero infligendo ista equalia non sunt equalia pene non est contrapassum iustum cum iustitia sit equalitas quod dicitur in 5. ethico. oportet autem ad equalitatem reduci duos. id est agentem et patientem. ut quantum unum de malo accepit tamen alius accipiat: Unde cum rex percussit rusticum iniuriam quodammodo infert si iniuste percussit: parva tamen est iniuria propter duos. id est quia ille qui recepit non poterat recipere magnam iniuriam cum sit persona parve dignitatis. Iniurie tamen secundum quantitatem accipientium suscipiunt magnitudinem vel parvitatem: quia res recipitur in aliquo secundum conditionem recipientis. Et ista iniuria est parva: quia ille qui eam intulit magnus erat: et quantum qui infert est maior: tanto iniuria est minor. Ratio est quod iniuria ortu habet ex contemptu. Tamen iniuria alicui infligitur quantum contemptus sit. Ubi autem non est contemptus non est iniuria: sed pena ut dicitur in 2. rethorico. c. de ira. Et tamen quoniam quis percussus a magno patitur contemptum: quod

ille ex eminentia status sui saltem de facto ista facere potest cum potentioribus pares esse non possumus. Parva ergo iniuria erit quia parvus contemptus est. Si autem rusticus e contrario regem percussit iniuria valde magna est. Primo quidem: quia ille cui irrogatur magnus est et a magnitudine susipientis mensuratur magnitudo iniurie. Sic dicitur in 2. rethorico. quod irascitur aliquis propter magnitudinem vel excellentiam. id est quod quanto aliquis excellentior est tanto facilius irascitur eo quod tanto iniustius contemnitur. Nam non potest esse contemptus eius nisi magnus: quia magnus est quod in eo contemnitur. Et quia rex inproportionabiliter vel quasi rusticum excedit equalis percussio regi illata est inproportionabilis iniuria vel quasi iniurie suscepte: cum rusticus a rege percuteretur. Etiam hoc est: quia qui percussit regem non facit iniuriam soli regi. sed et toti civitati: quia rex coactat civitati cui preest. equaliter autem in quantitate infligitur civitati valde maius est quam si inferatur persona private. Quia sicut bonum commune melius et divinius est bono privato. primo ethico. c. primo ita etiam malum commune est maius malo privato. Iniuria tamen irrogata civitati est malum commune. id est civitatis ergo est maius malum quam si irrogetur persone private. Ita ista iniuria est valde magna: quia ille qui eam intulit est parve dignitatis. et quanto inferens est minor: tanto iniuria est maior. Sicut quanto patiens maior est: tanto magis augmentatur iniuria. Rusticus autem dignitatis parve est. ideo percutiendo magnam iniuriam infert. Unde fit quod cum rex percussit rusticum parva iniuria sit. Si autem rusticus regem percussit gravissima iniuria erit. Ad hoc tamen quod iustitia sit deesse quedam equalitas. ergo si tamen rusticus regem percussit quantum ab eo percussus est iniuria fiet regi: quia maius patitur quam intulit. nam parvam iniuriam intulit et magnam suscipit. Necesse est ergo quod ad hoc quod recte fiat quod tanta sit iniuria vel pena quam rex tollerat quanta fuit illa quam rustico intulit. ergo necesse est quod aliquid valde minus sed quantitatem rex patiat ad hoc quod solum recipiat tantam iniuriam quantum rustico intulit. Unde repugnat omni legi quod rex percussus rusticum debeat equaliter repercuti. Repugnat etiam rationi et deo qui est auctor rationis et iuris. Ideo non solum in exteriori foro. id est in pretentio et publico: rex non debet pati quantum intulit: sed etiam nec in foro conscientie hoc debet fieri. Si enim rex publice percussit rusticum non debet publice repercuti. nec etiam in foro conscientie si rex confiteatur et velit satisfacere plene pro peccato commisso in rusticum non deberet ei imponi quod repercuteret si percussit: quia hoc manifeste esset maiorem ei valde penam imponere quam intulisset. Sicut si quis rapuisset alicui decem denarios et iuberetur ei restituere viginti millia. debet ergo imponi minus regi quam intulerit. non quidem de iniuria vel de pena: quia non satisfaceret plene nisi tanta pena sibi inferatur quantum ipse intulit. Sed minus de quantitate exterioris punitionis infligi debet: quia minor pena in rege causat maiorem iniuriam in eo quam magna pena caret in rustico. pro ergo quod contrapassum siue talio non est simpliciter iustum. sed oportet reduci ad alterum modum equalitatis. Unde dicendum generaliter vel regulariter quod contrapassum circa distributivam iustitiam non dicit equalitatem ideo non est simpliciter iustum nisi aliquando fiat per accidens quod contrapassum conveniat distributioni. Ratio est: quia in iustitia distributiva queritur medium vel equalitas non rei. sed rationis vel dignitatis ut dicitur in 5. ethico. Et ideo ibi queritur equalitas geometrica et non arithmetica. id est equalitas proportionis que est geometrica et non equalitas quantitatis que est arithmetica. Sed contrapassum dicit equalitatem arithmeticas que est equalitas rei et non proportionis vel dignitatis. Ideo rarissimum est quod in iustitia distributiva conveniat contrapassum. de iustitia autem commutativa dicendum est quod contrapassum magis applicatur ad eam quam ad distributivam: et tamen non convenit semper contrapassum in commutativa. Ut patet in exemplo dato de rege percussente rusticum et repercusso ab eodem. quia ibi est commutatio per contrapassum et tamen non est iustum quod autem contrapassum conveniat aliquando iustitie commutative magis quam distributive. Et est manifesta: quia in commutativa attenditur medium rei et non rationis. id est equalitas in re in qua fit commutatio et non equalitas secundum rationem. Et sic fit iustitia secundum equalitatem arithmeticas: et tamen non convenit ibi semper contrapassum licet videatur convenire in superficie: quia contrapassum dicitur ut aliquis eadem vel tanta patiat vel quantum intulit. Iustitia autem secundum equalitatem est. Et sic videtur quod cum aliquis tale et tantum patitur quantum intulit sit

Ad primum quod dicitur quod

Ad secundum quod dicitur quod

Ratio auctoris

Quo dicitur quod iniuria parva vel magna

Determinatio quod.

Iustum commutatum hoc aut est contrapassum: s; in hoc erant illi qui ponunt contrapassum esse simpliciter iustum ad pauca attendentes quoniam in commutativa iustitia attenditur equalitas ista que non est in ipsa re que est percussa vel percussa: sed in dano vel iniuria inde sequuntis. Ista autem non sunt equalitas quaeque percussiones equales sunt vel ipse res que exterius infligitur sunt quae autem non debeat considerari equalitas secundum res illatas. s; secundum iniuriam vel danum. p; q; qn quis se percussus conqueritur. ideo dicit malum fuisse sibi inflictum quoniam iniuria infligita est: et non quae percussio quae alias de se ipso conquereretur si ipse se percuteret et tamen non conqueritur: quae non potest sibi ipsi iniuriam facere. s; ethicoz. Ideo ad hoc quod equet patiens agenti opz ut in eo equet in quo dicit sibi malum inflictum esse. s; in iniuria. Nam si equarent secundum rem. i. secundum quantitatem percussionis et non secundum quantitatem iniurie ad hoc conquerendum maneret isti qui passus est. Diceret. n. maiorem fuisse sibi illam iniuriam quam postea fuerit irrogata ei quae sibi intulit. et sic semper maneret iniustum cum consistat iustitia in quadam equalitate. Dicendum ergo quod ipsa percussio et quodcumque illatum ab extra accidens est ad ipsam equalitatem agentis et patientis. Iniuria autem est id in quo per se equalitas qua iustitia requiritur facienda est. Et idem dicendum est de dano: quod non consideratur equalitas in re que contra aliquem facta est: sed in dano quod ex ablatione vel destructione illius rei sequuntis est: quod si ex ablatione eiusdem rei in aliquo sequatur magnam damnum directe in alio autem ex ablatione eiusdem paruum damnum sequatur non sunt equaliter ista estimanda id ad hoc quod isti sequuntur non considerabit iudex ipsam rem ablatam equalem: quod ista est per accidens. sed damni illatione. Et secundum hanc fiet equalitas: et sic est error in hoc ipsorum qui putant contrapassum esse iustum: quod putant quod equalitas fit in re illata siue sit percussio siue ablatio re: s; falsum est: quod solum est id in quo fit equalitas iniuria et damnum. Si autem contingat ut cum equatur res exteriores: iniurie et damna equentur conveniet ibi contrapassum et erit ibi iustum simpliciter. si tamen equatis rebus extra iniuria et damnum non sunt adhuc equalia contrapassum non erit iustum. Unde dicendum quod contrapassum solum habet locum in iustitia commutativa quae persone et merita personarum sunt totaliter equalia inter se: quod tunc equatis rebus extra equabunt iniurie et damna et erit ibi iustum simpliciter. Si tamen persone et merita non sunt inter se equalia: s; res exteriores equant non fiet equalitas in dano nec in iniuria. imo necesse est quod quicumque fuerint res equate numero danum et iniuria sunt equalia ut patet in exemplo dato de rege et rustico. Et hinc ergo apparet quod contrapassum est iustum et quod iniustum. Inter iudeos autem contrapassum erat lex iusta eo quod erat inter personas equales. s; inter privatas personas. Tales autem quaeque habeant in alterutrum aliquam excellentiam in virtute vel divitiarum magnitudine et similibus rebus quae solent facere differentiam inter homines: non sunt tamen simpliciter inaequales. Ideo lex contrapassi venit inter eas. Principatus autem vel potestas dominativa facit inaequalitatem simpliciter. s; ut non sit equalis dominus subdito vel iudex eis quibus iudicat aut prelatoris eis quibus praesert: ideo cum inter istos equalitas facienda fuerit non debet poni contrapassum: quod non erit iustum inter eos. Iudei autem quod erant equales ut communiter inter se conveniebat eis contrapassum. Alia causa est: quod omnes reputant iustitiam consistere in quadam equalitate. et hoc verum est. Ideo necesse est quod singulis gentibus illud putetur iustum quod putatur equale. Et quod non omnes iudicant eodem modo de equalitate non putabit idem esse iustum omnibus et quod iudei a principio tanquam inexperti legum nesciebant attendere equalitatem in iniuria et damno que quodammodo mesurant in intellectu iudicabant equalitatem in percussione et rebus exterioribus quod iste cognoscuntur sensu et cognitio sensus est corporis et prior quam cognitio intellectus. Et ob hoc non solum apud iudeos. sed etiam apud omnes gentes ab antiquo contrapassum putatum est simpliciter iustum. Sic. n. Radamantus legislator: famosus sic etiam pithagorici putaverunt ut dicit Aristoteles. s; ethicoz. putabant ergo iudei equalitatem esse in rebus extra. et ideo contrapassum esse simpliciter iustum. Et ob hoc deus qui dedit eis leges ut ipsis convenirent dedit eis contrapassum in lege. Nunc vero contrapassum non reputatur simpliciter iustum sed attenditur ad damnum et iniuriam et per ista fit equalitas. An vindicta possit esse iusta vel fieri debeat. Q. CCCXXIII

**Quoniam** autem agitur hic de contrapasso secundum quod iudei desiderabant istam penam in vindictam eorum qui sibi nocuerant. est dubium an vindicta possit esse iusta vel fieri debeat. Dicunt quidam quod non est vindicta iusta: quod peccat qui usurpat sibi divinam potestatem. Et tamen vindictam retribuere ad deum pertinet. deuter. 32. et ad Ro. 12. Mibi vindicta et ego retribuam: ergo vindicta semper est illicita. Item ille de quo vindictam sumimus non tolleratur a nobis. Mali tamen tollerandi sunt quod super illud canticorum 2. Sicut lilius inter spinas dicit glo. Non fuit bonus qui malos tollerare non potuit. ergo vindicta non est sumenda de malis et consequenter de nullo: quod de bonis vindicta nulla sumenda est: quod non habent quid in eis vindicet. Item vindicta fit per penas que timorem servilem sumunt. lex autem christi non est lex timoris: sed amoris ad Ro. 9. ergo saltem in statu legis christi. i. inter eos qui istam legem tenent et ab eis vindicta nulla exercenda est. Item ille dicitur se vindicare qui iniurias suas vltiscitur. Et tamen iudici non videtur hoc etiam licere. s; punire delinquentes in se: quod dicit Crisostomus super Matheum. Discamus christi exemplo nostras iniurias magnanimitate sustinere: dei autem iniurias nec vltiscimus ad auditum suferre. ergo etiam in iudice vindicta non est licita. Dicendum quod vindicta. i. vindictae desiderium potest esse interdum licitum. Dicitur. n. vindicta animi retributionis. s; quod quis desideret ei qui sibi malum intulit vel aliis que pertinet aliquo modo ad ipsius malum inferre. vel gaudeat saltem quod illud per aliquem fuerit illatum alias autem vindicta non est. Ut si quis passus est iniuriam ab aliquo et illi pena reddat pro illa iniuria ab aliquo alio: sed iste qui passus est non desideravit illam penam nec gaudet in illa aliquo modo quod inferatur non dicitur habere vel suscipere vindictam. Istud autem desiderium vel gaudium de malo alterius semper considerat ut iustum. s; in quantum ille qui nocuit putat iniuste nocuisse siue iuste siue iniuste nocuerit. Si autem sine consideratione iustitiae quis desideret vel gaudeat in malo alterius non dicitur vindicta vel vindictae desiderium. s; appetitus pene vel mali alterius. Quod patet: quod ille qui non est lesus est vel non putat se fuisse lesus non potest vindictam appetere. et sic vindicta retributio quedam est: sed retributio ad iustitiam pertinet id vindicta sub ratione iusti appetitur: s; ille qui appetit sepe iniustum appetit ut quod vult vindictam de eo quod non oportet vel plus quam oportet. Et sic de aliis circumstantiis. Ista autem vindicta aliquid est licita: quod non possumus a deo expectare nisi quod bonum et licitum est. Sic tamen expectat vindictam a deo de hostibus. luc. 18. Deus faciet vindictam electorum clamantium ad se. die ac nocte. s; vindicta non est mala. Item quod sancti non petunt nisi iustum et tamen sancti vindictam petunt apoc. 6. vltis quo die non vindicas sanguinem nostrum de his qui habitant terram: s; est licita vindicta. Item sancti non gaudent nisi de bono: quod caritas non gaudet super iniquitate. p. corin. 13. s; iusti gaudent operibus iustitiae. s; ethicoz. Sancti tamen gaudent de vindicta. psal. 58: letabit iustus cum viderit vindictam et lavabit manus suas in sanguine peccatoris. Considerandum autem quod vindicta non semper bona nec semper mala est. Est. n. vindicta inflicto cuiusdam mali pene et pertinet ad alium. s; sumes vindictam de considerare penam illam quod inferatur. vel gaudere in eo ut dictum est. Esse autem vindictam licitam vel illicitam pertinet ad animum: quod si animus vindictam se ferat principaliter ad malum eius de quo se vindicat et ibi quiescit est omnino illicita vindicta. Quia delectari in malo alterius pertinet ad odium quod caritati repugnat qua omnes homines diligere debemus nec aliquis excusatur ab hac dilectione. Sicut ergo non excusatur aliquis a peccato per hoc quod odit odientem se: ita non excusatur si malum velit inferre ei qui sibi malum intulit: quod non debet velle peccare in altero. s; ille prius peccavit in ipsum: quod hoc est vinci a malo. Et tamen apostolus ad Ro. 12. hortatur quod non vincamur a malo: s; vincamus malum in bono. Vinci est de statu commoveri. Quod quis si mutat statum mentis ut propter iniurias inflictas velit iniurias inferre vincit a malo. s; ab illo qui iniurias inferit. hoc autem non debet fieri. Vincere autem malum in bono est quod quis per bonum opus moveat malum hominem de statu mentis. s; quod malus desiderat nocere. Si ergo bonus tollerando mala que inferit malus et contrario benefaciens ei moveat animum ipsius ad bonum volendum debet vincere malum in bono: quod movet eum ad se. i. ad bonum et non movet ipsum se ad malum ut malus efficiatur. Qui ergo malus desiderat alteri

Opinio quidam p. ro

2. ro.

3. ro

4. ro

Ridet ad qstiu qonis. A p. ro

2. ro

Rñdet  
obiectio  
niAd p<sup>m</sup>  
5

alteri et in hoc malo quiescit peccat si vindictam volendo. Si autem intentio vindicandi feratur principaliter ad aliquod bonum ad quod pervenitur per penam peccantis. s. ad emendationem ipsius. vel saltem ad cohibitionem eius ne amplius peccet. et ad quietem aliorum ad conservationem iustitie et dei honorem potest esse desiderium vindicte licitum observatis hijs et alijs debitis circumstantijs. Sed obicietur quod vindicta nunquam possit esse illicita ex parte animi. i. finis vel desiderij: quod vindicta appetitur sub ratione iusti ut dictum est: et ob hoc quod quis putat sibi satisfactum esse. s. quod inferens mala tanta passus est quanta intulit non irascitur amplius ut p<sup>3</sup>. 2<sup>o</sup> rethoricoz. c. de ira. z. c. de mansuetudine. Ad dicendum quod appetitus vindicte proprie sumptus pertinet ad iratos et id ira dicitur appetitus vindicte vel appetitus proprius doloris: primo de anima. et desideratur sub ratione iusti retributivi: odium autem pertinet ad inimicos et per illud vult aliquis malum alteri non sub ratione iusti retributivi. s. sub ratione disconvenientis et mali. Et ob hoc odium semper malum est. ira autem que ad vindictam est: non est semper mala ut ostensum est supra. q. 138. z. q. 139. Potest tamen qui vindictam appetit peccare: quod vindictam appetit pro eo quod non oportet. Ut si quis putet sibi iniuriam factam ubi non est et de hoc vindictam desideret. Vel quod putat iniuriam maiorem esse quam sit: et id maiorem penam vult inferre. et sic de alijs circumstantijs. Nam si moueat ad vindictam sub ratione iusti: peccat tamen quod non appetit iustum: s. decipit per falsam imaginationem sicut in omnibus alijs peccatis est quedam deceptio et ignorantia quod omnis malus est ignorans. 3<sup>o</sup> ethicoz. et tamen preter hec adhuc in ipso desiderio vindicte ex parte desiderij et finis eius potest esse peccatum ut dictum est. s. si solum vult inferre malum alteri ipse gaudeat in hoc malo. Et quod obicitur quod vindicte desiderium est sub ratione iusti. dicendum quod istud est quantum ad mensuram retributionis non tamen quantum ad finem vel intentionem retribuendis. s. quod qui vindictam appetit non appetit maius malum inferre quam sibi irrogatum est. Et quod equalitas pertinet ad iustitiam vindicta vero esse sub ratione iusti. Non tamen est intentio vel finis vindicandi se ipsa iustitia. i. non desiderat inferre penam ei qui sibi intulit penam: quod iustum est illam inferre: sed inferendo illam delectatur et cessat tristitia eius quam ante hoc patiebatur propter malum sibi inflatum. Sic p<sup>3</sup>. 4<sup>o</sup> ethicoz. c. de mansuetudine. s. quod amari renerunt iram: quies autem fit cum retribuierint. Punitione enim quietat impetum ire delectationem pro tristitia faciens. Quo non facto graue habent. i. sustinet quando graue tristitiam si non poterint retribuere. Et dicitur hoc de iratis quorum proprium est vindictam appetere. s. appetitus vindicte non est ad finem iustitie. s. ad finem tollendi tristitiam et inducendi delectationem propter iram. ita dicitur. 2<sup>o</sup> rethoricoz. c. de ira quod ira est appetitus cum tristitia. z. 7. ethicoz. c. 8. dicitur quod ois iratus agit tristitiam. i. cum tristitia. Et sic appetitus vindicte ex parte sui potest esse illicitus quod non fieret si esset sub ratione iusti. i. desiderium iustitie solum moueret ad appetendum vindictam. Unde quod appetit quis vindictam propter iustitiam licita est. s. ut corrigat peccans vel ut status publicus non perturbet non punitis vitijs: vel propter honorem dei ut dictum est. Desideratur autem vindictam ad hoc quod delectetur penas inferens in eo quod patitur suscipiens non est iustitia. s. solum velut quod inferat tanta pena illi quanta ipse passus est. Erit igitur iustitia ex parte materie: sed non ex parte finis vel intentionis. Cum autem dicitur quod odium non est sub ratione iusti: ira autem est sub ratione iusti. dicendum quod odium nullo modo considerat iustum nec ex parte materie nec ex parte finis: quod odium non inferit malum ex eo quod ipse suscepit cum aliquo oderimus eos quod nullum malum nobis fecerunt. sed inferit malum in quantum malum est. Etiam non est mensura aliqua in malo quod inferit odium: quod iratus postquam putauerit se intulisse quantum receperat de malo placatur et non vult ultra penam inferre: odium autem nunquam placatur: s. quantum malum intulerit semper vult plus inferre. Sic dicitur. 2<sup>o</sup> rethoricoz. c. de amore et odio quod iratus si multa fuerint placabit odium autem nunquam placabit nec miseret. i. Si multas penas intulerit iratus ei cui irascitur postea miseretur odium autem nunquam miseret etiam si multas penas intulerit. Apparet igitur quod vindicte desiderium aliquando sit licitum et aliquando non. Ad primum dicendum quod ille qui exercet vindictam in malos secundum conditionem status sui et ordinis. i. quod iudex non usurpat sibi quod ad deum pertinet: s. potius vitur potestate sibi a deo concessa ad ro. 13. principes non sunt timore

boni operis: sed mali. Vis autem non timere potestatem bonum facere et habebis laudem ex illa. Dei. n. minister est tibi in bonum. Si autem male feceris time. Non. n. sine causa gladium portat. Dei. n. minister est iudex in iram. i. iudex est ad vindicandum inferendo iram. i. penam malis. Accipitur tamen vindicta large pro pena. quod vindicta non est nisi illius qui malum passus est quod retribuit pro hoc malo. Iudex autem quod punit reum non dicitur vindictam agere nisi accipiat respectu illius qui lesus est. s. quod iste reus lesit aliquem et pro illa lesione iudex punit eum. et sic dicitur vindicare illum qui prius passus est malum. Et sic dicitur apoc. 6<sup>o</sup> Quousque non vindicas domine sanguinem nostrum. Tunc tamen iudex solum est minister vindicte: s. vindictam non capit ipse: sed ille pro quo vindicatur in istum reus. Quod tamen de vindicta proprie dicitur de illa quam quis appetit pro malis sibi inflatis. Ad 2<sup>m</sup> dicendum quod mali tollerantur a bonis in hoc quod ab eis illatas sibi iniurias patienter sustinent sicut ovis. Non tamen debent eos tollerare ut sustineant iniurias dei et proximorum quas illi faciunt. Dicitur. n. Criso. super math. quod in iniurijs proprijs esse quod patienter laudabile: est iniurias autem dei dissimulare est impium. Quod tamen aliquis vindictam desiderat non ut gaudeat in pena que inferit iniurianti: s. ut ille corrigatur. vel ut proximi non vexentur: et ut deus honoretur: non vult vindictam de iniurijs proprijs. s. de iniurijs dei vel proximi. Ad 3<sup>m</sup> dicendum quod lex christi est lex amoris. ideo illis qui ex amore operantur bonum qui soli pertinent ad christum et euangelium non est timor incutiendus pro penas: et sic non est vindicta de illis sumenda. Illis tamen qui non ex amore mouentur est incutiendus timor. Et isti non pertinent ad christum. nec ad statum noui testamenti: nec sunt de ecclesia nisi numero: merito autem extra illam sunt. et id vindicta sumenda est de eis. Nec repugnat hoc dignitati noui testamenti: quod non sunt isti vere de nouo testamento. s. ex illud sunt et tales sunt leges penales: quod contra iustos nulla lex posita est. s. peccatoribus sceleratis et contaminatis. p. ad thi. primo. Ad 4<sup>m</sup> dicendum quod iniuria que inferit alicui interdum redundat in proximum interdum in deum: aliquando vero ad ipsum solum pertinet. Si in deum redundat: s. homini iniuriam vindicare: quod iam non suam: s. dei iniuriam vindicat. Sic heliseus pueris in ridentibus eum maledixit et occisi sunt. xlij. a duobus viris. 5<sup>o</sup> regum. 2<sup>o</sup> Helias quoque super quinquagenarios duos ignem de celo vocavit et combusti sunt. 4<sup>o</sup> regum. primo. Uolebant. n. eum inuitus trahere ad regem quod erat in dedecus dei eo quod helias prenunciauerat mortem orthosie regis ex parte dei et forte orthosias volebat eum punire. Sic etiam quod fit iniuria alicui prelati potest illam vindicare interdum excoicando eos quod intulerunt illam: sicut silvester papa excoicauit eos qui miserunt eum in exilium. et hoc quod iniuria prelati non solum est sua: s. magis est ecclesie vel dei. Sic etiam iniuria principis est iniuria omnium subditorum. Ideo licet ei vindictam petere in quantum per hoc vindicat iniuriam aliorum. Si autem iniuria solum pertineat ad eum cui inferitur et non redundat in alios maxime in deum debet eam tollerare patienter si expediat. Si autem vult petere vindictam non ut gaudeat de pena que infligitur aduersario. s. propter correctionem illius vel bonum publicum aut honorem dei licitum est: non est tamen intelligendum quod aliquando liceat alia intentione appetere vindictam: quod semper esset alia illicita. Sed distinguitur quod redundat in iniuriam dei vel proximi vel quando est propria. Quia in primis duobus casibus non solum est licitum vindictam petere: sed etiam est necessarium. et non potest quis remittere iniuriam illam. Quando autem est iniuria propria. i. que non redundat in alium non est necessarium vindictam petere: s. est permissum intentione recta. Melius tamen est quod quis remittat totaliter iniuriam propriam quam quod bona intentione vindictam petat nisi forte ex remissione iniuriarum sequeretur manifeste multiplicatio malorum et scandalum et ipse inferens: efficeretur deterior: quia tunc contra caritatem esset iniurias remittere. sed bona intentione erat vindicta petenda. Si tamen hoc non apparet vel saltem dubium est: laudabilius est remittere quam petere. Hoc verum est in eis qui petere possunt. Secus autem in illis qui nullo modo sunt sui iuris. Ut monacho non licet petere vindictam de iniuria sibi illata a laico: licet monasterio competat agere saltem civiliter vel denunciare: quod totum monasterium est sui iuris. monachus autem non. de hijs sanctus Tho. 2<sup>o</sup>. 2<sup>o</sup>. q. 108. arti. primo.

Thosta. super Mat.

3 v

Ad 2<sup>m</sup> DAd 3<sup>m</sup> 3Ad 4<sup>m</sup> k

An ponenda sit aliqua virtus specialis circa vindictam. Questio. CCCXXV.

Queritur an circa vindictam sit ponenda aliqua virtus specialis: fm quam sit appetitus et executio vin dicte. Dicunt quidam q non: q sicut remunerant boni pro his que bene agunt sic puniunt mali pro his q male agunt. Remuneratio tn bonoz no ptinet ad aliqua spale vtute. s est ipsi iustitie comutatiue actus: q ea de rone vidicatio no dz poi q sit acti alicui spalis virtutis.

Itē ad illū actū nō dz ordiari spalis virtus ad quē hō suffi ciēter disponit p alias vtutes: s ad vindicādū mala sufficiēter disponitur hō per virtutē fortitudinis et per zelū. ergo nō debet poni aliqua virtus specialis cuius vidicatio sit actus.

Item cuiuslibet virtuti opponitur aliquod speciale vitium. 2o ethicor. et tn vindicationi non videtur opponi aliquod speciale vitium. q non erit virtus aliqua spalis cuius ipsa sit actus. Dicendum q vindicatio hz virtutem specialem cuius actus est. Nam vbicūqz datur inclinatio distincta ad ali quod bonū dz dari virtutem distinctam correspondentes illi inclinationi. Nam virtutes sunt in nobis naturalr quantu ad inclinationem. sed nunquā habent cōplementum suum nisi per assuefactionem. 2o ethicor. c. pmo: et cōplentur etiāz per prudentiāz: qz alias inclinationes bone naturales ecēnt magis nociue qz vtilēs non habentes directiū sicut accidit cozpoz: fortiter moto sine lumine. Nā grauius offendit qz si debilit moueatur. 6o ethicor. q. vltimo. Est tn iclinatus que dam naturalis ad vindicandum que est distincta ab alijs in clinationibus: qz vindicare est impedimēta remouere et isto ptinet ad vim irascibilem specialr. Nam sicut natura de dit inclinationem ad psequendū bonum animalibus: ita dedit inclinationē ad remouendū ipedimēta que distrahūt ab illo bono. Et ppter hoc date sūt due vires. s. cupiscibilis ad bonū appetēdū et psequēdū: et ipō hito fruēdū: irascibilis aut ad repellendū nocumenta in illo bono obstantia. Et ad hoc ptinet iniurias vindicare. s. p hoc q quis se defendit i iniuriante ne iniurias inferat. vel iniurias iā illatas vlciscit nō qdē itētiōe nocēdi: s itētiōe remouēdi ipedimēta vt. s. nō sit locus ipsi iniurianti vltra iniuriam inferre. Et sic Tullius ponit vindicationē actum virtutis distincte in rethorica sua dicens q vindicatio est per quā vis aut iniuria et oio qcqd obscurum est et ignominiosum defendendo aut vlciscendo ppulsatur. Et sic est virtus distincta pro vindicatione. Est tn innominata qz multa in moralibus innominata sunt. S3 obijcietur q non sit aliqua virtus specialis nisi mansuetudo: qz mansuetudo est circa iras. 4o ethicor. vindi cta aut ad iram. pprie ptinet cum sit ira appetitus contrarij doloris quod idem est q appetitus vindicte. pmo de aia. q mansuetudo diriget circa vindicationē. Dicendum q in aliquo psonat ista virtus cū mansuetudine. qz mansuetus aliqui sustinet iras remittēdo iniuriā. aliqui aut punit. et ē vindicatiuus nō tn pccordat oio cū vindicatione: qz virtus vindicatiua solū est ad vindicandū et nō ad remittendū. Itē nō est idem qd mansuetudo: maxime qz mansuetudo: lz interdūz punit et interdū remittat magis se hz ad remittendū qz ad puniendū. Quod significat nomē suū: qz mansuetudo placationē quādā et misericordiā significat. Etiā p3 q. 4o ethicor. dicitur q lz mansuetudo habeat duo vitia opposita sibi. s. iracundiam et irascibilitatē magis tn opponit sibi iracundia et magis in ea peccat. Et ppter hoc aliter extremū innominatū est: qz rap est et pauci in eo delinquit: magis q declinat mansuetudo ad remittere iniuriā qz ad punire. Etiā mansuetudo solū est circa iras: vindicatio tn pōt esse vbi nulla ira sit. Ut si quis cognoscat iniuriā factā esse que debeat vindicari. et tn nondū insurrexit ira erit ibi vindicatio sine ira et tn mansuetudo nō pōt esse sine ira. Aliqui dnt q vindicatio ptineat ad fortitudinē: qz peam fortia facimus. Dicendū q nō sunt idēz: qz fortitudo est virtus: q quis bene se hz circa terribilia siue in aggrediendo siue in sustinēdo vt p3. 3o ethicor. vindicatio aut nō est in sustinēdo aliquid. s3 solum in iferendo penas. Etiā qz vindicatio. lz sit circa aliqd arduum nō tn est de ratione sua q sit circa terribile. Hoc. n. hz p pium fortitudo q ad terribilia sit. q non sunt eadem virtus. Etiā qz fortitudo nō pōt sit pprie in agendo aliqd vel in patiēdo. s3 in hoc q homo habeat auz impertitum ne moueatur propter dura et terribilia: quia ista sunt que impedi

unt hominem ab agendo vel sustinendo. et tunc qui impetritus est aget ea que agenda fuerint vel sustinebit que sustinenda fuerint non impediēte timore. Vindicatio autem directe est ad agendū inferendo penas. ergo fortitudo nō est virtus vindicationis: lz presupponatur ad vindicationē quia qui debet vindicare iniurias oportet q non timeat aduersarium alioquin non audebit resistere iniurianti nec res fouere pro iniurijs iam susceptis. Est ergo virtus quedam per se ad vindicandum distincta ab alijs. Ad primū dicendum q recompenatio bonoz opum non pertinet semper ad iustitiam comutatiuam. s3 solum in debitis legalibus. i. quando aliqui comunicant in comutando inter se aliqua ex quibus oritur legalis obligatio vt in contractibus. s. emptione: venditione: locato: pducto. deposito: comodato: mutuo: precario: et sic de ceteris. Nam ex istis oritur obligatio legalis et contra nō bene se habētes in istis cōpetit actio ex lege humana. et ideo bene se hōe in eis ptinet ad iustitiā comutatiuā. Sunt aut aliqua debita moralia q oriunt ex beneficio exhibito. Ut si quis donat aliqd alteri. Nam in talibus nō insurgit aliq obligatio legalis. vnde si non retribuāt non pōt agi p eos ex lege. s3 est ibi debitum morale: qz recta rō dicit et mox honestas q retribuut benefactoribus liberalliter dantibus sine pccu. Et ob hoc. 8o ethicor. c. 13. q sunt qrelle inter amicos qn disimilit cōcant. s. qbusdā cōcanti bus moralr. i. liberalr dantibus: alijs vero legaliter cōcanti bus. i. solum volentibus retribuere id qd obligati sunt ex lege. qz quis retribuut moralr pro beneficijs receptis nō ptinet ad virtutē iustitie comutatiue: sed ad quādā virtutem que vocat gra. i. p quā gratis donat. s. non ex obligatio ne legali. lz sit ibi obligatio moralis vel naturalis. Ita etiam est in punitione malozum: quia fm q punitio peccatorum pertinet ad statum rei publice actus punitionis. vel vindicationis pertinet ad iustitiam commutatiuam vel ad distribu tiuam. Et tamen fm q pertinet ad aliquam personam singularem propulsantem iniuriam que sit vel iniuriam iam factam puniente siue realiter in casu in quo licitum fuerit vel petendo a iudice vindictam fieri pertinet ad virtutem vindicationis. s. in quantum bene se habet quis in vindicando. Ad 2m dicendum q fortitudo non est virtus vindicationis vt dictum est supra. Disponit tn ad virtutem vindicationis auferendo timorem periculi imminentis in vindicatione. Zelus etiam disponit ad vindicationem inquantū importat quēdā feruorem amoris. et amor est prima radix vindicationis. Nam ex eo q quis amat deum et proximum iniurias illis inflictas reputat esse suas. et vult vindicare illas tanqz suas sicut dixit Helias. 3o regum. 19. Zelo zelatus sum pro deo israhel. Sacerdotes tuos occiderunt et altaria tua suffoderunt. In quo innuebat q propter istas iniurias deo illatas ipse occidit pphas Baal et propbas Lucoz. 3o regū. 18. Et in hoc apparet q vindicatio sit actus virtutis: qz Zelus ptinet ad caritatem. et quelibet virtus hz radicem a caritate quātum ad actum suū. Sic dicit Grego. in quādā omelia q nihil viriditatis habet ramus boni operis si non procedat ex radice caritatis. Non est tn virtus vindicatiua: ipse zelus vel caritas: licet ex illo ortum habeat sicut cuiuslibet virtutis actus procedit a radice caritatis et tamen caritas non est nisi vna virtus a qua omnes alie distincte sunt et actus eius ab actibus omnium aliarum. licet ergo presupponat virtus vindicatiua fortitudinem tanqz remouentes impedimenta et zelum tanqz inclinantem ad vindicandum tamen ipsa non est fortitudo nec zelus. Ad tertium dicendum q virtus vindicatiua est virtus specialis et habet vitia duo opposita: vnum per excessum scilicet vitium crudelitatis vel seuitie que excedit mensuram in puniēdo. Aliud est vitium quod consistit in defectu. Sicut cum aliquis est minus remissus in vindicando. Unde dicitur proverb. 13. Qui parcit virge odit filium suum. Virtus autem vindicationis consistit in hoc vt homo fm omnes circumstantias debitam mensuram in vindicando. obseruet. Et in hoc apparet istam virtutem differre a fortitudine. quia extrema opponit habitu medio. Qn q extrema sunt inter se ofia necesse ē hitus medios qbus opponunt differre: extrema at i fortitudie sūt audacia et timiditas vt p3. 3o ethi. c. de fortitudine extrema at in mansuetudie sūt iracundia et irascibilitas 4o ethicor. c. de mansuetudine. Extrema vero circa vindicationē sunt

Opio quorundam p. rō

2o rō

3o rō

Rndet ad qstū qōis B

Rndetur obiectio. B

Opinio quorundam. Rndet opinioni C

Ad p. m

Ad 2m

Ad 3m

tionē sunt crudelitas et remissio quedā. Ita autē differūt ab illis. 4. extremis. ergo virtus ista difert a fortitudine et mā suetudine. De hīs sanctus Tho. 2. q. 108. articu. 2.

¶ An virtus vindicativa debeat inferre tales penas q̄les apud homines sunt consuete. Questio. CCCXXVI.

**Queritur** cū virtus vindicativa sit in inferēdo penas: an debeat tales penas inferre quales apud hoies p̄sue sunt. ¶ Dicunt quidā q̄ non: qz occisio est p̄suea apud homines: et tñ non p̄uenit virtuti: qz occisio est quedā erradicatio hois de terra. Xps tñ mandauit infra. 13. q̄ zizania non erradicaret: et per ipsas significatur filij neq̄. i. peccatores: vt dicit gl. ergo etiā peccatores nō sunt occidendi. ¶ Item oēs peccātes mortaliter eadem pena digni vidētur: quia eodē modo peccant. s. mortalit. Et tamen aliqui eoz occiduntur. ergo omnes deberēt occidi: qd̄ falsum est. ergo nullus peccator occidēdus est. ¶ Itēz videtur q̄ sit incōueniens puniri aliquēz manifeste pro peccato quia cum quis publice puniūt pro peccato ex hoc pctm̄ eius publicum fit: qd̄ videt esse nocuum multitudini que ex exemplo peccati occasionē sumit peccandi. ergo non est alicui pena publice infligenda: siue mors: siue aliqua alia. ¶ Dōz q̄ vindicta que cōpetit virtuti debet p̄sistere in hīs penis que vulgariter inferunt: quia ea que a deo sunt: et nobis fieri iubentur sunt regula et mēsurā opationū nr̄arū. Et tñ in sacra scriptura ponunt iste pene q̄bus leges humane vtuntur. ergo licitū est eis vti et ad virtutē pertinebit inferre vindictā p̄ istas. Pz qz occisio ponitur aliqñ i lege Moysi. s. lapidatio. Sic dñs bouis cornupete lapidat exo. 21. et mulier adultera cū adultero: et et mulier que mēstrua paties p̄mittit se ab aliquo cogit. leui. 20. et blasphem. leui. 24. et p̄tinaces atqz p̄tū maces filij aduersus pentes. deuter. 21. et idolatre. deuter. 17. Lōburunt aliqui sic qñ tota ciuitas est idolatra: ardet ciuitas: et si q̄ in ea vini inueniunt: lz p̄us debēt oia viuētia que inuēta fuerint occidi gladio. deute. 13. filia autē sacerdos si in domo p̄ris fornicabat cremabat leui. 21. Aliq̄ suspēduntur sicut illi q̄ faciūt q̄cūqz alia pctā digna morte vt furtum: homicidiū: et filia. deuter. 21. ¶ Aliq̄ autē gladio occidūtur. qñ est multitudo idolatra. deuter. 13. Aliqñ autē erāt verbera nō ad mortē vt pro aliqua cā leui fustigabant peccantes sicut ille q̄ cognoscens sponsas suā dicebat non inueni eam virginē si parētis puelle expanso vestimēto oñderēt signa virginitatis vberabatur sponsus. s. flagellabatur. dute. 22. et ita in q̄buscūqz criminibus cū esset quis reus: et non mereret mortē fustigabat fm̄ cōditionem delicti. Ita tñ q̄ nūq̄ reciperet aliquis vna vice vltra quadraginta flagella. deuter. 25. Ideo quādo iudei volebant aliqñ sepe flagellare nūq̄ perueniebāt ad quadraginta flagella: et tñ poterant repetere alia vice flagella: sic fuit in beato Paulo. vñ dicit ipse. 2. corin. xi. a iudeis quinquaginta quadragenas vna minus accepi. Aliquādo autē puniebāt quis exilio sicut illi q̄ occidebant aliquos casualit si volebāt mortē euadere cogebantur manere exules in vrbibus refugij vsqz ad mortem sacerdotis sūmi qui viueret duz accideret illa mors numeri 36. et interim non licebat eis muros vrbium alioquin cognatis occisi licebat istos impune occidere. eo. c. Erat etiam pena seruitutis in lege: vt si quis furaretur: et nō haberet vnde solueret vendebatur exo. 22. Erant etiam pene pecuniarie in lege vt si quis cognosceret puellaz virginem seducendo eaz cogebatur ipsas dotare. exo. 22. et hoc si in vrbe eaz cognosceret. Si autē extra vrbe dabat isuper quinquaginta siclos patri puelle. deuteronomij. 22. Qui etiā verberabat alium et non moriebatur soluebat impensas in medicos et opas perditas restituebat. exo. 21. Et ita sepe percussiones et occisiones redimebant pecunia. eo. c. Itē at sunt pene fere omnes que sunt in lege humana: ideo licite sunt pene iste ad inferēduz vindictam fm̄ eas cuz deus tales penas imposuerit. Si autē alique alie sunt fm̄ leges humanam etiā ille licite sunt: quia vel sunt similes istis vel reducūtur ad eas. ¶ Pro quo sciēdum q̄ cuz pene sint ad incutiēduz timorem conueniunt pro illis qui ad bonuz non amoe: sed timore mouent: et vindicta inquātum est virtuosa tendit ad cohibitionem maloz ideo debet esse per penas. Qui autē non cohibentur amore virtutis a malo cohiberi possunt per penas inquātuz p eas tollitur ipsis aliq̄ bonum qd̄ plus amant q̄ illa bona que peccādo adipiscuntur. Quia si bonuz quo p̄uaretur peccādo

Opi. q̄ rudas. p. rō

2. rō.

3. rō

Rñdef ad q̄stū qōnis.

L

D

E

F

5

5

Declatio. q. et pulcherrima doctrina.

propter peccatum esset minus q̄ illud qd̄ peccādo adipisci intendit nullus vnq̄z cohiberetur a malo. Velut si q̄s adult ter puniretur in decem denarijs pro adult. rio non cessaret propter istam penam ab adulterio. Et quia ea bona que peccantes interdum per peccatum desiderant adipisci reputantur ab eis valde magna. necesse est q̄ illa bona quibus p̄uari possint per penam sint valde magna. Non possunt autē esse maiora q̄ q̄ sunt omnia bona ipsoz. Tunc enī nullū vitium erit per quod tantuz bonum possint adipisci quātuz perdere. possint per penas eis infligēdas a lege. Ideo sic sufficienter poterūt cohiberi hoies a peccatis nisi oīno vellint insanire sicut bestie p̄tēntes oia vt adipiscant qd̄ per peccatum se adepturos putāt. Contra tales. n. nulla lex sufficit sicut et bestijs nulla lex p̄ficit. Sunt autē oia bona humana in p̄nti vel maxima eoz vita icolumitas corpis libertas sui et bona exteriora vt diuitie: honor: et glia: et natal p̄ria. Hec autē oia peccantibus p̄ legem auferunt. vnde dicit Augu. 21. de ciuitate dei. et Isido. lib. ethimologiaz octo esse ḡna penarum: sicut Tullius scribit in legibus. s. Mors p̄ quā tollitur vita. vbera et talio per que tollit incolumitas corpis. Seruitus et vincula per que tollit libertas sui: exiliū per qd̄ q̄s perdit patriā. Dānū per qd̄ quis perdit diuitias: ignominia per quā perditur gloria et honor. Ad ista genera penaz reducūtur omnia penalia quecūqz excogitari possunt. Ista omnia in lege deus posuit: vt p̄z ex exemplis suprapositis. Nam lz ibi nō ponat ignominia tāq̄ distincta ab alijs: tñ ad illa p̄tinet. maxime qz deus posuit p̄uationem honoris pro pena in lege sicut de heli sūmo sacerdote p̄dixit q̄ posteritas sua p̄ri uaretur sūmo sacerdotio: et postea peterēt se recipi inter minores sacerdotes p̄mo reg. 2. et postea executioni traditum est per Salomonē qui p̄ri uauit Abiathar sūmo sacerdotio tradens eū in exiliū. 3. regū. 2. erat autē Abiathar de domo heli sacerdotis. e. c. Licitū est ergo vtendo vindicta inferre quecūqz genera istaz penarum fm̄ virtutem vindicationis. ¶ Ad primū dicendum q̄ deus p̄hibuit erradicari zizania quādo erant simul cū messe: et ex eoz erradicacione timebatur periculum erradicacionis messis. ideo dixit q̄ sinerētur vtraqz vsqz ad messem et ibi erradicarentur zizania et crema rentur. Ita est de malis q̄ si aliquādo non possunt erradicari sine piculo bonoz tollerandi sunt pp̄ bonos. Interduz tñ eoz erradicatio est sine piculo: imo cuz magna vtilitate et securitate bonoz que per eoz mortē prestaf: iō tunc erradicā di sunt mali p̄ mortē. ¶ Ad 2. dōz q̄ oēs peccātes mortalit digni sunt morte eterna q̄stū ad futurā retributionē q̄ est fz vitatē diuini iudicij. Dic tñ pene sūt magi medicinales q̄z af fictiue vel punitiue: iō illis solis pctis pena moz infligit q̄ in graue p̄niciē alioz cedūt. Sic. n. q̄stū ad deū est i futuro seculo: qz qdā puniunt vt mūdēt. i. qui sustinēt penā purgatoriā. Aliq̄ vō vt crucient et peant. s. q̄ sustinēt penā iferni. Prima. n. est q̄st medicinalis. Scda est vere pena. In vita at ista q̄stūqz aliq̄ mali sint pene eoz nūq̄z inferunt vt punitiue: s. vt medicinales. Et sic in medicina nūq̄z mēbra p̄scindunt nisi qñ nullo p̄nt viuere vel qñ vjta eoz est toti corpi piculosa pp̄ corruptionē q̄ inde deriuat in alia mēbra: ita s. lz qd̄libet pctm̄ mortale mereret hic penā corporalē: qz tñ aliq̄ peccātes adhuc sunt corrigibiles: et vita eoz nō redūdat in p̄niciē manifestā alioz hoīuz tollerant et nō ifligit eis moz. ¶ Alt̄ p̄r dici q̄ deus punit iustissime pctōzes post vitā p̄ quolz mortali infligēs mortē eternā. Que pena lz q̄stū ad extorsionē duratiōis sit equalis: nō est tñ eq̄lis q̄stū ad acerbitatē. et iō fz dīas q̄cūqz peccatoz potest esse ibi dīa acerbitatē. Lex autē humana nō potest oīno punire peccata iuste: qa non potest inuenire tot differētiās penaruz in acerbitate quot sunt differētiē peccatozuz in magnitudine. Nam etiam si differētiās penaruz inuenire posset differentiam tamen grauitatis in peccatis scire non posset: ideo lex humana punit aliquiditer iuste. sed non omnino: quia pro inequalibus peccatis sepius equales penas tribuit: sicut omnibus adulteris eandem penaz. Et tamē manifestū est q̄ non peccant omnes equalit: quia raro cōtingit q̄ etiam in eodez pctō duo hoies equalit peccent. Qz vnus p̄uaricatur p̄les cōsūtātiā q̄z alius: aut saltē ex peioz volūtate agit. Lex tñ humana oia ista equalit punit: qz non cōsiderat ista p̄ticularia. Deus autem omnia hec diligentissime cōsiderat et punit quem lex humana aliquo mō imitat. Si tamē pro quolibet mortali

Penarum genera numerantur.

Ad p̄mar

Ad: m ar

Alia rñso, ad idem.



mortali lex humana mortē temporālē infligeret sicut deus pro quolibet mortali infligit eternā valde iniuste et inequaliter puniret. Quia ultra mortē nihil potest lex humana. Ergo pro quolibet mortali infligeret mortem omnia peccata equaliter puniret. Deus autē ultra hoc quod dat mortem eternā potest dare maiorem penā. scilicet faciendo illam penā acerbiorē vel minus acerbā. Ideo si pro quolibet mortali inferat mortem eternā puniet inequaliter secundum inequalitatem peccatorum. Iste iuste ab eo inferitur mors eterna pro quolibet mortali: non tamen inferret lex humana iuste mortē temporalem pro quolibet mortali. Ad tertium quod est ex pena publica reddat peccatum publicum non est inconveniens peccantes publice puniri: quia non innotescit culpa per se. Sed simul culpa et pena. et si culpa incitat ad peccandum: pena tamē quam horremus magis voluntatem distrabit a peccato. et sic melius est puniri peccantes publice quod puniri in occulto: sed puniendo in occulto possent manere crimina in occulto: quia maior est timor incussus per penam quam pronitas ad peccandum incussa vel causata per exemplum culpe. Et hoc verum est nisi forte homines nunquam scirent vitia nisi per exempla eorum qui puniuntur nec haberent aliunde inclinationem ad ea. Et tamē etiā nullo exemplo peccati dato quilibet homo habet intra seipsum per quod sufficienter ad omnia vitia inclinatur. scilicet passionibus et demonem exterius suggerentes. ita ut exemplo non egeat ad quaecumque mala aggrediendum nisi timor aut verecundia cohibeat. Ideo melius est peccantes puniri publice quam in occulto: quia plus bonus affert timor pene quam afferat de malo exemplum culpe. de his. s. Tho. 2. 2. q. 108. articulo. 3.º.

¶ An vindicta sit exercenda in illos qui voluntarie non peccaverunt. **Questio.** CCCXXVII.

**Queritur** an vindicta sit exercenda in illos qui sunt involuntarii. i. qui non commiserunt aliquid voluntarie. **¶** Dicunt quidam quod sic: quia ignorantia facit involuntarium. 3.º ethicoz. Et tamē videmus vindictam exercitam in eos qui nihil voluntarie commiserunt. s. in pueris sodomoz gen. 19. etiam parvuli qui perierunt cum dathan et abiron. nume. 16. Nam isti nihil sciebant de eo quod commiserant patres: et tamē deus exercuit vindictam in eos: ergo exercet vindicta in voluntarios. **¶** Item coactio maxime repugnat voluntati: quia ea que quis coactus agit non dicitur agere nec meretur laudem aut vituperium: sicut si spiritus. i. ventus hominem alicubi tulerit. vel homines domini existētes. 3.º ethicoz c. pmo. et tamē si quis timore pene coactus peccatum committit non excusatur a pena. sicut in eo qui compellitur periurare xxxij. q. v. c. Qui coactus. et c. si quis coactus. ergo exercetur vindicta super involuntarios. **¶** Item dicit Ambrosius super Lucam quod nauicula in qua erat Judas turbabaf. Unde et Petrus qui erat firmus meritis suis turbabaf alienis demeritis. Sed Petrus nolebat peccatum Jude: ergo involuntarii puniuntur aliquando. **¶** Dōm quod est regulariter pena non datur nisi voluntarie peccanti: et non datur vni pro peccato alterius tamē si pena potest accipi diversimode: potest etiā penā habere involuntarius: et etiā vnus pro alio. **¶** Pro quo sciendum quod pena potest considerari dupliciter. scilicet per modum pene: et per modum medicine. **¶** Primo modo pena non debet nisi peccato in quantum per penā reputatur equalitas iusticie quantum ad hoc quod ille qui peccando nimis sequutus est voluntatem suam aliquid contra voluntatem suam patiat. Et hoc est in quantum pena secundum se non est bonum: sed solus est ad suppleendum defectum boni inductum per culpam: quia per culpā recedit ab ordine iusticie: quod est quoddam malū. Pena autē supplet istū defectū et corrigit: quia quantum quis exiit a rectitudine rationis per culpā tanto ad eā reddere cogit per penā. Nam peccatū vel desiderij suis iniuste consentit et sibi metipso consentiendo plus quam debet recessit a rectitudine rationis. Pena autē habet rationem boni in quantum est ordinata a ratione per oppositū ad culpam. scilicet peccatū in hoc peccavit quod de delectabili et bono sibi accepit plus quam debebat consentiendo voluntati proprie. Nunc autē de malo et tristitia patiat magis quam vult et magis quam alius passurus erat si non peccasset. Iste est. n. modus per quem iudex iusticiā facit inter litigantes reducendo eos qui erant in extremo ad quādā equalitatem. 5.º ethi. ex predictis autē cōpetit pene quod ipsa sit ordinata a ratione: et quod sit involuntaria. et sic pena pro solo peccato est proprie. Et quod peccatum est voluntarium pena est involuntaria. vbi autē non fuit recessus ab ordine rationis consentiendo proprio desiderij

magis quam licebat non est peccatum nec est malū voluntarium. Iste non potest ibi locū habere pena proprie. est ergo pena sic solū in eos qui voluntarie peccaverunt. **¶** Alio modo accipit pena in quantum est medicina quedā: quia accidit medicine esse penalē. Medicina autē non solū est sanativa preteriti mali: sed et preservative a malo futuro: et promouit ad maius bonū sanitatis. Et ideo sicut alicui non habent egritudines datur medicina penalē ut preseruetur a futura egritudine: vel ut perducat ad perfectiorem statum sanitatis. Ita etiā licet pena pro peccato preterito danda erat regulariter: datur interdū ei qui non habet aliquod peccatum de preterito ut nullus incurrat de futuro: et etiam ut perueniat per penas ad maiores statum virtutis exercitando se in bono. Et hoc modo sepe pena infligitur sine culpa: sed non sine causa. Sicut medicina amara et afflictiua sepe datur non habenti egritudine: et tamen non sine causa: quia propter utilitatem eius cui datur fit: ut dictum est. Sicut tamen medicina corporalis nunquam subtrahit maius bonū ut promoueat minus bonum velut medicus non cecat oculos: aut non permittit illis cecari ut sanet calcaneū. Infert tamen nocentū in minoribus et minus vitibus: ut prestat auxiliū in melioribus. Ideo si necesse est ledi quedam membra propter id quod bonum est alijs permittit ledi minora propter utilitatem meliorū. Ita autem medicina spiritualis facit. Et quia bona temporalia sunt minima bona. spiritualia autē sunt maxima: infert quicquid penā quādam. Spiritualis autē medicus. scilicet deus in bonis temporalibus ut perficiat hominem in spiritualibus. Et sic aliqui puniuntur sine culpa ut si pena inferat ei ut melior efficiat. Omnes autē tales pene erunt temporales. scilicet in bonis possessis: vel in bonis corporis que sunt pura bona. In bonis autē anime nunquam inferetur pena nec in presenti nec in futuro ut homo ad meliora eleuetur: quia ibi pene non potest esse medicina: sed magis sunt corruptiue: quia illud quod est optimus leditur: et ita nunquam puniuntur homo in bonis spiritualibus sine culpa sicut sunt pena anime vel subtractio gratie. Et ob hoc nullus puniuntur pro altero in bonis anime: nec etiam puniuntur involuntarie agens: quia ille non peccat. Pena igitur spiritualis que est proprie pena nunquam datur nisi pro peccato et nunquam nisi cuiuslibet pro peccato suo. Pena autē temporalis que potest habere locum medicine potest dari sine peccato scilicet ad euitandum peccatum futurum et ad inducendum meliorem statum. Et etiam potest dari vni pro peccato alterius in quantum pena illa pro altero suscepta in temporalibus potest prodesse ad aliquod bonum spirituale quod maius sit quam malum quod fit inferendo penam temporalem. Non est ergo inconveniens sic puniri eos qui non peccaverunt et qui nunquam fuerunt voluntarii in aliquo malo. **¶** Ad primum dicendum quod isti parvuli sodomitaz: et etiam dathan et abiron possunt considerari in quantum erant filij istoz cum quibus et propter quos perierunt: et quantum ad hoc dicitur. j. q. 330. s. an filij puniantur pro patribus. aut in quantum erant ignorantēs et involuntarii: et tunc non erat inconveniens eos pati sine culpa: quia non passi sunt in spiritualibus: sed in corporalibus bonis. scilicet in vita corporis. et ista passio fuit eis ad utilitatem spiritualium bonoz: quia forte per hoc excusati sunt ut postea non peccarent: et fieret mali sicut pater sui et pater tamen in anima quam in corpore. De his Aug. i. epla ad Augustinum. et habet prima. q. iij. c. Parvulos sodomitarum. **¶** Ad 2.º dōm quod aliqui potest esse quod simpliciter involuntarius ut si sit coactus. tunc nullo modo peccat: quia nihil agit boni aut mali: sicut qui violenter portatur. et ita si virgo per violentiam multoz defloretur nihil de gloria virginittatis perdidit: quia nihil egit: sed passa est. Aliquando est involuntarius mixtus: ut per timorem et minas si quis ad malum inducatur. Tunc enim recte malus agere dicitur: quia in potestate sua est agere vel non agere. Quod autem timore perdat temporalia vel corporalia bona agat: licet aliquo modo possit alleviare culpam: tamen totaliter tollere non potest. Taliter ergo involuntarii bene puniuntur etiam spiritualiter: quia ipsi vere peccant licet minus puniantur quam illi qui omnino sponte peccant. **¶** Ad tertium dicendum quod pro peccato Jude ceteri apostoli turbabantur pena quadam temporali que eis utilis poterat esse ad salutem. Spiritualis autem pena non erat sicut dicit Ambrosius vbi supra. et habet prima. q. iij. c. Turbatur. scilicet turbatio hec non peccati coinquinatio: sed corporalis persecutio intelligit: quia meritis maloz non nunquam boni puniuntur a deo. Et si sit ad corpus bonum: et hic spiritualiter factum est ad commendandum vnitates: quia puniebant oculos apostoli ad vniū collectum: et sic pro

Ad 3.º arg.º

Opio quondam 3.º rō

2.º rō

3.º rō

Rūdes ad qstū qōnis

B Pena duplex pideratur. p mō.

2.º mō

D Ad primū arg.

E Ad 2.º arg.º

f Ad 3.º arg.º

fic pro pctō quorundā aliq̄ puniebant temporaliter sic in eodem corpore quedā membra patiuntur interdum pro alijs.

**¶** An vindicta exerceat iterdū sup̄ iaiata. q̄. CCCXXVIII.

**Querit** an vindicta exerceat interdum super res inaiatas. **¶** Dm̄ q̄ vindicta fit p̄ penas: vt ostensum est. s̄. q. 326. pena aut̄ est afflictiva: ideo debz eē in sentiente. Inaiata autē sentire non p̄nt: ideo pena nullaz habere p̄nt. Dicuntur t̄n aliq̄n destrui. nō quidem pro se: sed pro peccato eorum quoz sunt in quo nō ipsa patiuntur: s̄ illi quoz sunt: qz ista sunt bona ipsoz. i. possessa ab eis. Damnum ergo qd̄ inferitur in eis illozū est in quātum subtrahendo eis ista tollitur quedā pars boni vtilis ad vitam. Et hoc modo pro peccato possessoz ista inaiata interdū ledunt: ita vt videant ipsa puniri. Sic. n. thesauri hierico anathematizati sunt. p̄. q. iij. c. Peccato ciuium. Sic etiā possessiones egyptioz gradine perierunt p̄pter ipsoz peccata. e. q. c. pctō egyptioz. Archa etiā domini p̄pter peccatū iudeoz ab hostibus capta est. p̄. reg. 5. z p̄ma. q. iij. c. peccato israelitaruz. Nam lz esset archa dñi in quātum tamē pertinebat ad israelitas: qz illa erat gloria ipsoz capta est pro peccato eoz. Sic enim dixit Heli sumus sacerdos capta archa. Translata est gloria dñi ab isrl. i. archa q̄ erat gloria domini. primo reg. 4. Sic etiā deus cōditionē terraruz deteriorē reddit faciendo regiones aliquas steriles p̄pter peccata habitantiuz in eis in quātum ex hoc ipsi leduntur: quia priuantur fructibus terre psal. 106. Posuit flumina in desertum: z exitus aquarum in sitim: terram fructiferam in saluginē p̄pter malitiaz habitantium in ea. z hoc modo pene in defectu teporalium: z maxime in terre nascētibus insignantur in sacra scriptura sepiissime. Leui. 26. z deuterono. 28. z si homines emendentur deus reducet omnia ista ad prosperuz statum. Malac. 3. z deuterono. 28. z psal. 106. **¶** Dicit tamē Augusti. ad Auxentium q̄ teporalia bona aliq̄n leduntur p̄pter possessores. z Gratian. i. q. iij. §. his ita respondet. dicit q̄ insensibilia propter peccatū hominum execrantur vel perduntur: nō participatione peccati: sed cā sacramēti vel detestatione peccati vel flagello delinquentium. i. p̄pter penā possessoz qui peccauerunt. de sacramēto. i. significatione ponitur exemplum in thesauris hierico z animalibus amalechitaruz. de criminis detestatione ponitur exemplū de pecunia Simonis que p̄ peccato symonie in detestationē eius pecunia in perditionē dānata est. i. pecunia tua tecuz sit in perditione. act. 8. De flagello delinquentium ponit exemplum in archa domini que capta est p̄pter peccatū israelitaruz: vt cōmuniter t̄n iste modus tertius est p̄pter que t̄palia ledunt vel pereūt. s̄ in quātum in eis puniūtur possidentes: qz priuantur eis.

**¶** An vindicta aliquādo fiat super creaturas irrationales animatas.

Questio. CCCXXIX.

**Queritur** an aliq̄n vindicta pene fiat super res irrationales: animatas t̄n vt bruta.

**¶** Dm̄ q̄ ista ex eo q̄ sentiūt magis sunt capacia pene q̄ res inaiate. Et t̄n non cōpetit eis pena s̄m q̄ pena: qz pena est pro pctō ad supplendū defectū ordinis inductū p̄ culpā. Bestie t̄n peccare nō possunt. Naz bestie non possunt eē icōtinentes nec intēperate. 7. ethicoz. c. 5. z. 9. Et t̄n si peccatū aliq̄d habere possent istud eēt max̄ in cibo z potu: z venereis: qz h̄s actibus bestie participāt. z pertinet ista ad temperantiā z intēperantiā. 3. ethico. c. de tēperantiā. z p̄nt ad continentiā z incōtinentiā q̄ sunt circa eandē mām circa quā temperantiā z itēperantiā. 7. ethi. c. 10. Est ḡ in bestijs affligi nā z non pena: z h̄ est q̄n aliq̄e afflictiones eis cōpetūt p̄ se. Interdū t̄n bestie puniuntur p̄ nos. s̄. qz a nobis puniūtur vel a deo p̄ nos: z tunc dicimur eē nos. puniri in quātū bestie ad nos pertinet: z sunt quedā bona nra: z t̄n in eis quedam similitudo pene p̄prie dicte sicut est in illis quedā similitudo peccati. Unde puniunt dupl̄. Uno mō quasi pro pctō suo. Alio mō pro pctō possessoz. De p̄ vt si esset bos cornu peta que dñs suus nesciebat esse cornupetā: z occideret vix aut mulierē lapidabatur bos: z nō comedebant carnes ei. exo. 21. z hoc nō erat p̄ peccato dñi. nā dñs nesciebat vitium bouis. Si. n. sciuisset z nō custodiuisset eū occideretur bos z etiā dñs. e. c. Licet ḡ bos occidendo hoiez peccare non poterat: qz t̄n erat iste act̄ filis pctō occidebat bos velut si esset vir occidens aliū. f. iebat etiā p̄pter periculū. s̄. vt bos qui hoiem occiderat nō occideret iam alios. Ad hoc t̄n sufficiebat q̄ occideret quocūqz vt si iugularet z comederet: q̄ t̄n lapidaret z nō comederentur carnes eius erat quedaz similitudo pene peccati: qz tal̄ pena erat homicidaz: vt patz ibi de dño qui non custodiuit boues postq̄ cognouit vitium eius. Erat autem hoc vt ostēderet deus vitium homicidij esse valde detestabile cum ipsum adhuc in bestijs que peccare non possunt detestaretur. Sic ip̄ e ostēdit gen̄. nono dicens. Sā guinem animaz vestrarum requiram de manu cunctarum bestiaruz: z de manu hominis. i. pro effusione san guinis humani ego puniam bestias z etiam hominem. Et ista pena conuenienter posita fuit vt deus significaret q̄ etiam bestias puniebat propter homicidiaz. Aliquādo bestie puniuntur pro peccato non qd̄ faciunt: sed quod patiūtur: vel quod in eis exercetur. Et sic si quis coiret cū pecore solus vir peccat. vel femina si se pecori subijecerit. Et tamen tam homo q̄ pecus occiditur. Leui. 20. Non tamē peccauit pecus: quia nescit quid agat: sed propter detestationem peccati illius commissi in eo etiam ipsuz occiditur vt non maneat memoria illius sceleris: quia refricaretur memoria facti si pecus maneret quādo videretur: z incitarentur videntes ad simile peccatum. Sic dicit Augustinus super leui. z habetur. xv. q. i. c. Mulier. z. §. sacre tamē. z. §. Item pecora. Aliquādo autē pena exercetur in bestijs sine peccato z similitudine peccati z est solum in penam hominis possidentis: quia cuz priuatur illis priuatur quodam bono suo. Et sic animalia egyptioz percussa sunt lapidibus z gradine p̄pter peccata ipsoz: exo. 9. Et postea primogenita omnium peccatoz simul z hominum ab angelo exterminatore occisa sunt. exo. xj. z. 12. z p̄ma. q. iij. c. Peccato egyptioz. Et sic etiaz homines interdum puniūtur pecora pro peccato dominoz. Sic fuit d̄ Saule quādo voluit vocare omnes israelitas vt irent in bellum contra hostes Jabes. Nam occidit duos boues suos: z concidens in frustra misit per totas terras israel dicens. Qui nō exierit z sequutus fuerit Saule: sic fiet bobus eius p̄mo regum. xj. i. concidentur in frustra. Et t̄n illa erat pena p̄ peccato illoz qui non irent ad belluz. Sic etiam pro peccato amalechitaruz pecora omnia sua iussa sunt occidi. p̄mo reg. 15. Et quia Saul referuauit illa peccauit grauit̄ e. c. z p̄ma. q. iij. c. Peccato amalechitaruz. Dicit tamen Gratianus. e. q. §. h̄s ita respondetur q̄ fuit factum hoc propter sacramentum. i. significationem quia amalechite interpretantur lingentes sanguinem: z significant cupidos z auaros: z demones. Israelite autem interpretantur viri videntes deum: z significant multitudinem sanctoruz: per animalia autē amalechitarum signatur motus irrationabiles vitioz qui nō debet transire in sortem sanctoruz. Iste tamē est sensus mysticus. Scriptura tamē debet habere sensum litteralem. Ideo fuit alia causa occisionis istozum animalium: maxime quia Augusti. in epistola ad Auxentium. z. i. q. iij. c. pctō amalechitaruz. dicit q̄ p̄ peccatū amalechitaruz animalia eoz iussa sunt iterfici. Qz tamē sufficiebat p̄pter pctm̄ amalechitaruz q̄ ipsi puaretur aialibus illis nō erat necesse q̄ oia occiderent. Deus t̄n districe mādauit q̄ occiderentur. Et qz Saul nō occidit illa punitus est p̄mo reg. 15. Opz ergo esse aliam causaz magis spālem quare occidi iussa sunt: de qua dictum est eo. c. Pecora quoz interdū cremantur vel occidūtur gladio ad magnam detestationem peccati ipsius possidentis: z nō in penā eius: sicut p̄ achor qui furatus est de anathemate hierico combusti fuerūt boues z asini: z oia iumēta z peccoca eius Josue. 7. Sic etiā in ciuitate in qua idola colebant iubebat deus occidi oēs habitatores z oia peccora z iumēta: z quicquid ibi viuēs erat: z postea oia cremari. deuterono. 13. Non t̄n fiebat hoc in penā peccatū: qz istud esset si dñi non morent̄. nā pena eēt eis carere bonis possessis. Qd̄ aut̄ eis occisis peccora eoz occidant nō fit p̄ eoz penā: s̄ p̄ detestationem magnā pcti: vt putet valde magnuz pctm̄ fuisse p̄ quo deus non solū peccates occidi fecit: sed et peccora eoz z cōsumi igne oia que hēbant. z sic erat ista duo pctā valde detestabilia. s̄. idolatria z furtū de anathemate. Appet ergo quō peccora aliq̄n p̄pter hoiem puniuntur p̄pter se. ipsa aut̄ nō puniūtur: qz nec peccant nec ratōes de scis suis reditura sūt quia rationalia non sunt: vt Augusti. dicit. vt habet. xv. q. i. §. Ex eo aut̄. homines autē soli: qz ratiōabiles creati sunt de se z de oibus rebus quas in vsum vite presentis acceperunt rationez reddituri sunt de eo: vt dicitur ibidem.

**¶** An aliq̄n

bat q̄ occideret quocūqz vt si iugularet z comederet: q̄ t̄n lapidaret z nō comederentur carnes eius erat quedaz similitudo pene peccati: qz tal̄ pena erat homicidaz: vt patz ibi de dño qui non custodiuit boues postq̄ cognouit vitium eius. Erat autem hoc vt ostēderet deus vitium homicidij esse valde detestabile cum ipsum adhuc in bestijs que peccare non possunt detestaretur. Sic ip̄ e ostēdit gen̄. nono dicens. Sā guinem animaz vestrarum requiram de manu cunctarum bestiaruz: z de manu hominis. i. pro effusione san guinis humani ego puniam bestias z etiam hominem. Et ista pena conuenienter posita fuit vt deus significaret q̄ etiam bestias puniebat propter homicidiaz. Aliquādo bestie puniuntur pro peccato non qd̄ faciunt: sed quod patiūtur: vel quod in eis exercetur. Et sic si quis coiret cū pecore solus vir peccat. vel femina si se pecori subijecerit. Et tamen tam homo q̄ pecus occiditur. Leui. 20. Non tamē peccauit pecus: quia nescit quid agat: sed propter detestationem peccati illius commissi in eo etiam ipsuz occiditur vt non maneat memoria illius sceleris: quia refricaretur memoria facti si pecus maneret quādo videretur: z incitarentur videntes ad simile peccatum. Sic dicit Augustinus super leui. z habetur. xv. q. i. c. Mulier. z. §. sacre tamē. z. §. Item pecora. Aliquādo autē pena exercetur in bestijs sine peccato z similitudine peccati z est solum in penam hominis possidentis: quia cuz priuatur illis priuatur quodam bono suo. Et sic animalia egyptioz percussa sunt lapidibus z gradine p̄pter peccata ipsoz: exo. 9. Et postea primogenita omnium peccatoz simul z hominum ab angelo exterminatore occisa sunt. exo. xj. z. 12. z p̄ma. q. iij. c. Peccato egyptioz. Et sic etiaz homines interdum puniūtur pecora pro peccato dominoz. Sic fuit d̄ Saule quādo voluit vocare omnes israelitas vt irent in bellum contra hostes Jabes. Nam occidit duos boues suos: z concidens in frustra misit per totas terras israel dicens. Qui nō exierit z sequutus fuerit Saule: sic fiet bobus eius p̄mo regum. xj. i. concidentur in frustra. Et t̄n illa erat pena p̄ peccato illoz qui non irent ad belluz. Sic etiam pro peccato amalechitaruz pecora omnia sua iussa sunt occidi. p̄mo reg. 15. Et quia Saul referuauit illa peccauit grauit̄ e. c. z p̄ma. q. iij. c. Peccato amalechitaruz. Dicit tamen Gratianus. e. q. §. h̄s ita respondetur q̄ fuit factum hoc propter sacramentum. i. significationem quia amalechite interpretantur lingentes sanguinem: z significant cupidos z auaros: z demones. Israelite autem interpretantur viri videntes deum: z significant multitudinem sanctoruz: per animalia autē amalechitarum signatur motus irrationabiles vitioz qui nō debet transire in sortem sanctoruz. Iste tamē est sensus mysticus. Scriptura tamē debet habere sensum litteralem. Ideo fuit alia causa occisionis istozum animalium: maxime quia Augusti. in epistola ad Auxentium. z. i. q. iij. c. pctō amalechitaruz. dicit q̄ p̄ peccatū amalechitaruz animalia eoz iussa sunt iterfici. Qz tamē sufficiebat p̄pter pctm̄ amalechitaruz q̄ ipsi puaretur aialibus illis nō erat necesse q̄ oia occiderent. Deus t̄n districe mādauit q̄ occiderentur. Et qz Saul nō occidit illa punitus est p̄mo reg. 15. Opz ergo esse aliam causaz magis spālem quare occidi iussa sunt: de qua dictum est eo. c. Pecora quoz interdū cremantur vel occidūtur gladio ad magnam detestationem peccati ipsius possidentis: z nō in penā eius: sicut p̄ achor qui furatus est de anathemate hierico combusti fuerūt boues z asini: z oia iumēta z peccoca eius Josue. 7. Sic etiā in ciuitate in qua idola colebant iubebat deus occidi oēs habitatores z oia peccora z iumēta: z quicquid ibi viuēs erat: z postea oia cremari. deuterono. 13. Non t̄n fiebat hoc in penā peccatū: qz istud esset si dñi non morent̄. nā pena eēt eis carere bonis possessis. Qd̄ aut̄ eis occisis peccora eoz occidant nō fit p̄ eoz penā: s̄ p̄ detestationem magnā pcti: vt putet valde magnuz pctm̄ fuisse p̄ quo deus non solū peccates occidi fecit: sed et peccora eoz z cōsumi igne oia que hēbant. z sic erat ista duo pctā valde detestabilia. s̄. idolatria z furtū de anathemate. Appet ergo quō peccora aliq̄n p̄pter hoiem puniuntur p̄pter se. ipsa aut̄ nō puniūtur: qz nec peccant nec ratōes de scis suis reditura sūt quia rationalia non sunt: vt Augusti. dicit. vt habet. xv. q. i. §. Ex eo aut̄. homines autē soli: qz ratiōabiles creati sunt de se z de oibus rebus quas in vsum vite presentis acceperunt rationez reddituri sunt de eo: vt dicitur ibidem.

cinica  
cahu  
Ornino

2° E

3° D

5° E

f  
epilogatio.

A  
Iho.  
Rūdet  
ad que  
lituz. q.

B

C

A  
Rūdet  
questū  
qōnis.

B  
Bruta  
puniūt  
ouerf  
mode.

**¶** An aliquando exerceatur vindicta in filios propter patres.

Questio. CCCXXX.

**Queritur** an aliqui exerceat vindicta penalis in filios pp̄ p̄res. **¶** Dicunt qd̄ q̄ fieri non d̄z: q̄ non est de hoie sicut de pecozibus. Nā pecora sūt pp̄ hoie. homo aut̄ non est pp̄ aliū hoie. sed oēs sunt im mediate pp̄ deū. Ideo non d̄z vnus puniri pro alio. Sic dicitur ezechiel. 18. **¶** Aia que peccauerit ipsa moriet: z filius non portabit iniquitatē patris: z p̄r nō pot. iniqui. s̄. Et daf̄ ibi cā s̄. oēs aie mee sūt. Ut aia p̄ris ita z aia filij mea est. Quasi dicitur. Equat̄ ptinet ad me aia filij sicut aia patris: z iō nō magis puniā vnā pro alia q̄ aliā pro alia. **¶** Itē deus vetuit hoc deuterono. 24. s̄. P̄res nō occidit̄ p̄ filijs nec filij pro p̄ribus: sed vnusq̄q̄ pro suo pctō moriet̄. **¶** Dōm q̄ aliqui filij puniunt̄ z occidunt̄ pro p̄ribus siue fm̄ legē dei: siue fz̄ humanā. Nā deus dixit q̄ puniebat pctā p̄ris in filios vsq̄ in tertiā z quartā gnationē. exo. 20. z. 34. z nume. 18. Etiaz fm̄ legem humanā sepe hoc inuenit̄. Nam puniunt̄ filij hereticorum pro pctō p̄ris: q̄ priuant̄ successione p̄na: z publicant̄ bona eoz: et̄ de hereti. c. Uergentis. **¶** 2<sup>o</sup> puniunt̄ filij pro pctō p̄ris qui cōmisit crimē lese maiestatis. Nā p̄uatur bonis refuata eis vita ex m̄ja. In. c. allato v̄gentis. z. vj. q. i. s̄. verū. v̄. Si quis cū militibus. **¶** 3<sup>o</sup> puniunt̄ filij p̄ coitu illicito p̄ris. Nā non succedūt in honoribus filij illegitimi. nec pmouent̄ ad ordines nec beneficia obtinent sine dispensatione: et̄ de filijs p̄byteroz per totū. z et̄ qui filij sunt legitimi per totū. **¶** 4<sup>o</sup> puniuntur seruitute filij clericoz: geni t̄i ab eis dū sunt in sacris. Nam fm̄ antiquos canones efficiebant̄ serui ecclie. Nunc autē beneficia nō obtinent: maxime in ecclis in q̄bus patres eoz p̄ime administrauerunt. Extra de si. presby. c. Ad p̄ntiaz. z. c. p̄ntiū. z. c. Conquerete. z. c. veniens. z quasi per totū. **¶** 5<sup>o</sup> priuant̄ filij honoribus vsq̄ ad quartā generationē p̄pter delicta parentū. s̄. si occiderint clericū ecclie sue per se vel per aliūz occidi fecerint: q̄ non p̄nt̄ recipi in clericos beneficiatos in collegio clicoz eiusdem loci cuius patres sui clicum aliquē occiderunt. extra de penis. c. In quibusdā. **¶** 6<sup>o</sup> priuatur̄ aliqui honore ciuitatis filij p̄pter patres. Ut si aliqui occiderunt episcopum ciuitatis sue: z hoc bis fecerint: ciuitas illa priuat̄ in eternū honore epatus. xxv. q. ij. c. Ita nos. Et sic filij carebūt honore epatus. i. nunq̄ habebūt episcopū in ciuitate sua pp̄ pctā patrum. Et ita in alijs casibus interdū. **¶** Ad hec tamē considerandū q̄ pena infligenda filijs pro patribus aut infligitur per deū aut per hominē. Si per hominē aut illa est pena temporaliz rerum aut spiritualiz: aut est pena corporis. Si p̄mo modo filij puniunt̄ pro p̄ribus. Ut p̄z in casib⁹ supra positis: q̄ ibi filij priuant̄ interdū iure successionis in bonis tēporalibus: z interdū honoribus: z interdū amissio ne libertatis. **¶** Alia est pena spūalis sicut excoicatio: deponitio: degradatio: suspēio: interdū: puatio a iure offerendi: priuatio ab ordinibus. i. a iure suscipiēdi ordines. **¶** Excoicatio aut̄ nūq̄ inferit̄ in vnum p̄pter alterū: nec in filiū pp̄ patrem: nec in subditū p̄pter d̄m: nec in aliquē alterū. Et p̄pter hoc excoicatio nūq̄ inferitur in cōmunitatez vel collegium: ne innocentes pro pctōribus puniātur. extra de hōs q̄ fiunt a maiori parte capi. c. Quesiuit. **¶** Depositiō autē ab ordine: z degradatio: z suspēio sunt p̄sonales pene z nūq̄ infliguntur nisi p̄ peccato p̄sonali. Id nūq̄ infligunt̄ filijs p̄ patribus nec ecōtrario. **¶** Pena autē interdicti sepe inferitur in filios pro patribus: z in quoscūq̄ p̄pter peccata alioz: sicut pro peccato regis interdic̄ terra eius: extra de spon. c. Non est: z p̄ peccatis aliaz personarum interdicitur loca in quibus sunt. **¶** Alia est pena remotōis ab oblationibus q̄ qd̄ oblationes alicuius non recipiātur in ecclesia est magnum dedecus eius: q̄ sit in detestatione ipsius: sicut merces prostibuli: z p̄cius carnis nō poterant offerri in domo domini deuterono. 23. Gentiles etiam non poterant offerre sacrificia. Nam nō recipiebātur de manu eoz oblationes pro sacrificijs: q̄ reputabātur cōtaminatē. Leui. 22. Ita nūc est si oblationes alicuius nō recipiantur in ecclesia: quia ex hoc videt̄ contēptibilis z detestabilis: z tamē filij interdum pro patribus sic puniunt̄: z tota familia pro domino: quia si non recipiuntur oblatiōes eius pro aliquo delicto etiā non recipiuntur oblationes familie. xvij. q. iij. c. Miroz. **¶** Alia est pena non recipiēdi ordines: z hec inferit̄ filijs p̄ peccato

patrū. s̄. q̄ illegitimi nō promouent̄ ad sacros. vt supra d̄m̄ est. Et iste sunt pene spūales: q̄ sunt respectu rez spūalium s̄. pertinentiū ad cultum dei. **¶** Si aut̄ sit pena corp̄. s̄. q̄ debeat q̄s occidi vel vberari aut quomodocūq̄ torqueri: dicendum q̄ regulariter non puniunt̄ filij pro p̄ribus. Sic dicitur deuterono. 24. nō occidentur patres p̄ filijs: nec filij p̄ patribus. **¶** Aliq̄ tñ p̄pter magnitudinem criminis que non sunt sp̄aliter p̄tra aliquem hominē: sed p̄tra totam rem publicā siue totum statum patrie interdum iudices occidūt peccantes z filios eoz in detestationē tanti criminis: z etiā p̄pter timorē z suspensionē ne filij imitētur peccata pentū. Et q̄ legislator cōsiderat magis vtilitatez publicam q̄ alicuius particularis: interdū volēt occidi vnum de re publica et̄ si sit inocens vt per hoc consulatur saluti rei publice. **¶** Si autem pena per deū infligatur qualitercūq̄ infligatur iusta est: q̄ ipse scit quare hoc expediat: s̄ nos ignari altissimi cō filij eius putemus aliqui penas infligi iniuste ab eo. Sic dicit Boetius de cōsolatione lib. 4. p̄osa. s̄. s̄. Sed tu quāuis causam tante dispositionis ignozes: tamen quoniaz bonus mūduz rector temperat recte fieri cuncta ne dubites. Maxime quia quomodocūq̄ deus faciat etiā si nulla causa dispositionis occulte lateat. Sed solū quia vult sic facere quicquid fecerit iustum erit: q̄ non potest nobis facere iniustum quicquid faciat. Nā non est iustum hominis ad possessionē suā s̄. ethicorū. Ideo siue destruat eam siue colat z cōseruet nō facit ei iustū nec iniustum. Et tamē omnia sunt possessio que dam dei: quia ipse omnia cōdidit. Ideo siue destruat illa siue cōseruet nō facit illis iniustum. Et istam rationem inducit apostolus ad roma. 9. ostendens q̄ nemo potest cōqueri de diuina dispositione qualiscūq̄ sit circa euz dicens q̄ vas nō potest dicere figulo cur me fecisti sic. Ita nec homo deo. Q̄ tñ deus nobiscū se habet fm̄ quādā regulā rationis tāq̄ inter eū z nos iustum quoddā esset potest dari regula aliq̄ de pena que inferit̄ a deo filijs pro p̄ribus. Et dicendū q̄ illa aut est eterna aut t̄p̄alis. Si eterna nūq̄ filij pro patrib⁹ puniuntur nec ecōtrario: sed qlibet pro peccato suo. Et de hoc p̄t̄ intelligi ezechiel. 18. Anima que pec. ipsa moriet: z vocatur hic pena eterna omnis pena que est post vitā istam siue in eternū duret vt gehēna: siue ad tēpus vt pena purgatoria. Nā etiam in purgatorio nō puniuntur filij pro patribus. **¶** Si aut̄ sit pena tēporalis infligēda: dicunt quidā q̄ soli filij paruuli puniuntur pro patribus: adulti autē non. Et de hoc intelligit ezechiel. 18. Et tñ non est hoc totalit̄ veruz: q̄ aliqui filij magni puniuntur pro peccatis patruz. Aliq̄ nō possunt puniri filij pro p̄ribus vsq̄ in tertiam z quartā generationem: q̄ paruuli gignere nō possunt. Et sic nūq̄ possent puniri peccatus patrum in filios nisi in p̄ma generatione s̄. in solos filios qñ essent paruuli sub ptate patrum. Si aut̄ in nepotes z p̄nepotes puniunt̄ pctm̄ p̄ris iam in filios adultos puniuntur: q̄ nō gignerent nisi adulti essent: z in nepotes pena inferit̄ mediātib⁹ filijs: z tamē qñ quis nepotes habet filij eius adulti sunt. **¶** Dicenduz ergo q̄ isti filij qui puniri debent pro peccatis patrum: aut sunt in p̄sentia eoz siue in regionibus in quibus patres possunt scire que apud eos aguntur aut sunt in locis de quibus ad patres eoz cognitiō nulla de eis peruenire potest. Si primo modo filij puniuntur pro peccatis patruz: q̄ patres tristari tunc possunt ad ueritate filioz. Et in tantum ista pena tunc infligitur filijs pro patribus in quātum patres de ea tristari vt in filijs puniantur. Et sic redundet pena in auctorem peccati. Si autē secundo modo non puniuntur filij pro patribus: quia nō possunt patres tristari de malo filioz: z quia filij puniuntur pro peccatis patrum: vt patres de hoc doleāt: non puniuntur tunc cum illi dolere non possunt. **¶** Quando tamen patres possunt cognoscere mala vel bona que filij habēt distinguendum est: quia aut filij sunt citra quartā generationem aut vltra. Si vero vltra non puniuntur pro patribus: quia deus dixit q̄ puniret peccata patruz in filios vsq̄ in tertiā z quartā generationē: ergo vltra non extendet punitionem: q̄ ad omnia restringenda sunt. Si autem citra quartā generationem aut pena infligēda est moz: vel aliqua temporalis afflictio: vt in amissio rez vel in labore corp̄is. Si isto sc̄do modo d̄z q̄ puniunt̄ filij p̄ p̄ribus idifferēter siue sint magi siue pui: vt p̄z de māsioe isrl̄ itaz in deserto per ānos q̄draginta. Nā p̄ murmuratiōe p̄ris māsūt̄ ibi filij triginta octo ānis. Nam

Opinio  
frūdas.  
prima rō

2. rō

Rūdet ad  
questuz. q.

p̄

2<sup>o</sup>

3<sup>o</sup>

4<sup>o</sup>

5<sup>o</sup>

6<sup>o</sup>

B

Pena spiri  
tualis.

3. rō

ad  
sup  
p. 222

D

E

f

g

h

i

k

l

m



Nam scdo ano ab exitu de egypto ingressuri erant in terra chanaan. Numeri. i. 4. z ibi declaratus est. z qa murmuraue runt tunc manserunt in deserto vsqz ad finem anni quadra gesimi. Et sic filij qui nascerent tēpore istius murmuratōis vel omnes quotqz tunc erāt paruuli: ita vt in ea nō peccauē rint per triginta octo ānos tollerauerunt labores deserti p patribus suis. Et sic filij adulti puniuntur pro peccato p̄uz. Sic dicitur ibi filij vestri portabūt fornicationē vestraz. i. su stinebunt penā pro peccato vestro q̄draginta ānis erunt va gi per desertum donec cōsumantur cadauera vestra. Sic ē fuit in captiuitate babilonis que durauit septuaginta ānis 2º. paralipo. 36. z Jere. 25. necesse ergo erat ibi iudeos multos natos in babilone vel qui paruuli portati fuerāt de iudea i babilonem quādo eēt in adulta etate tollerare penam ca ptiuitatis pro peccatis patrū cū tanto tēpore durauerit ca ptiuitas. ¶ Si autē pena infligenda sit mors. aut illi q̄ pu niendi sunt paruuli sūt aut adulti. Si paruuli interdum oc ciduntur pro peccatis patrū vt in submersiōe dathan z abi ron: qz tam filij q̄ tota familia: z possessio apta terra deuo rata est. nume. i6. ibi enī paruuli solū pro pctō patrū occisi sunt. Nam adulti filij istoz qui cum patrīb⁹ pierunt nō iaz pro peccato patrū: sed pro suo pierunt: qz Moyses denuncia uit omnibus q̄ recederēt de tabernaculis illoz hominum. Qui autē noluerunt culpa sua perierūt. Idē fuit in occisiōe primogenitoz egyptioz exo. xi. z. ii. qz multi erant paruuli qui nihil peccauerant. sic etiā in subuersiōe quattuor ciuita tum sodomoz taz paruuli q̄ magni pierunt. Sed magni p delictis suis: paruuli autē pro pctis parentū nisi eēt illi in quibus erat iā aliqualis discretio: qa in eis ex p̄aua cōsue tudine parentū malitia iā supplebat etatē. Nā gen. 19. dī qm̄ introierunt duo angeli in domū loth quos sodomite putauē rūt viros q̄ puenerūt oīs ciuitagpply a puero vsqz ad senē vllātes domū loth. Et sic ē paruuli erāt huic vitio dediti. Si autem filij fuerint adulti aut repugnant peccatū patrū aut p̄sentunt. Si p̄sentunt iā pro peccatis suis puniuntur: qa qui cōsentit male agenti dignus est morte ad roma. p̄mo. Si autem nō consentiant: sed totalr dissentiant cōtrariū facien tes non puniuntur filij pro patrīb⁹. Et de h̄ proprie intelligit Ezechiel. i8. vbi dicit q̄ si pater fecerit aliqd̄ de peccatis que continētur ibi aut de alijs similib⁹ mozie. Et si filius nullū de illis egerit nō morietur. Et rursus si pater bonus genuerit filiū latronē homicidam: idolorum cultore: z sic de ceteri criminibus pater viuēt: z filius cōportabit iniquitatē suam solus. Et intelligunt omnia illa de morte corpali: qa de mor te eterna nullus sciret an puniē pater pro filio vel ecōtrario Aut aliquis pro alio: qz status defunctorū nobis ignot⁹ est. Et tamē ezechiel. i8. dicit q̄ viuētes vidētes patrem aliquem mortuū qui peccauerat: z filios eius incolumes dicebat q̄re non portant isti filij iniquitatē patris. ergo isti intelligebant de tpali punitione. z deus loquēs ea que in. c. illo h̄nt intel ligebant de tpali morte. Ut p̄z cum r̄ndit h̄ys iuxta id qd̄ in terrogauerant dicēs. s. qz filius iudiciū z iustitiā opatus est z oīa p̄cepta mea custodiuit vita viuet. z sic intellr̄ de tpali morte quā ppl̄s vidē poterat. ¶ Est at̄ dubiū de filijs achor qui lapidatus est pp̄ furtū de anathemate hierico: z filij ei⁹ z filie cū eo perierunt Josue. 7º. z non cōstat an erāt puuli an adulti. Si paruuli manifestū est q̄ poterūt puniri p pec cato patris. Si autē erant adulti erit difficile. ¶ Aliqui tñ dicunt q̄ forte filij p̄senserunt in furto patris: z ideo puniti sunt: sicut dcm̄ est de filijs dathan z abiron adultis. Nō tñ potest stare: qz ibi erat pctm̄ publicū cum Moyses admo ne ret omnes discedere a tabernaculis illoz hoīuz ipioz comi natus. q̄ deus mortē insolitā eis iheret. nume. i6. Achor tñ clam furatus est de anathemate: z nemo sciebat: s̄ ipse tene bat absconditū in terra defossa. Josue. 7. ideo nō potuerunt filij consentire sibi. Si ergo aliqui magni fuerunt ibi dicen dum q̄ factus est ad detestacionēz tanti criminis: qa pro ma gno crimine deus habebat q̄ aliquis furaret quicq̄ de eis que anathematizata erant: qa illa anathematizabantur quā rum ad vsū hominū: z applicabantur ad cultum dei: quia surum z argentum: ferruz zes in thesauros domini sepata sunt Josue. 6. ¶ Si autē dicatur de filijs Saulis qui erāt magni z suspēsi sunt omnes quotqz manserant p̄ter Imphi bofeth filiū Jonathe. 2. reg. 21. z isti erant adulti z occisi sunt p̄ pctō Saulis: qz attruerat gabaonitas r̄ntum est. eo. c.

Quare filij puniuntur pro culpis patrum vsqz ad quartā gnationē tñ z non vltra. Questio. CCCXXXI. Sed dicitur quare filij puniuntur pro patribus vsqz ad quartā generationē solū cum retributio p̄ boni s̄ patribus extēdatur vsqz in milia. exo. 34. ¶ Dōs q̄ deo. pro prium est misereri. punire autē non: z iō facilis est ad miserē dum. Unde pro v̄tute vnius miserē in milia. pro pctō autēz vnius nō punit nisi vsqz ad q̄rtā gnationē. Causa autē quare sp̄aliter vsqz ad quartā gnationē extēdit v̄tē: qz cū deus punit pctā p̄m in filios. iō eos punit: qz in illis punit p̄es Nā cū filius sit de s̄ba pris z diligat ab eo in imensūz doleat bit p̄ de pena filij: z iō cū puniēt filius p̄ in eo punietur: z sic est modus iste abūdans ad puniendū qm̄ sufficit hōi pena sua: sed etiā penā alterius tollerat: qz pena illius sua ē. Et qz patres non p̄nt puniri in filijs nisi qm̄ vidēt eos puniri: z rari sunt qui videāt vltra q̄rtā gnationē: iō vsqz ad illas solā puniuntur patres in filijs. i. peccata patrūz in filijs. S̄ obijciatur: qz etiā post mortem dolent hoies de filijs z alijs de posteritate sua z curam habēt de eis etiāz si ipsi manēat apud inferos: sicut p̄z Luc. i6. de diuite qui apud inferos pe tuuit ab abrahāz vt mitteret Lazarum ad quoz fratres sup̄a z ānunciaret eis ne ipsi irent in locum illum tormētorum. ¶ Item mortuis accidit bonū vel malūz p̄pter infortunia posterorum suozum qui relinquūtur. vt ait Aristote. primo ethicoz. c. P̄onepotuz autem fortunaz. ergo vsqz ad quāsi bet generationes post mortē poterunt puniri peccata p̄m in filios. ¶ Dicēdum q̄ non puniuntur nisi vsqz ad quartāz vt dictus est. ¶ Ad primum dicēdum q̄ licet mortui bona velint cognatis suis quos hic reliquerūt: tamen nesciunt de statu eoz si sunt apud inferos nisi ex reuelatiōe vel ex alijs modis cōmunicationis animaz. Et istud est extraordinariū qa sic raro: z de paucis rebus habēt cognitionē. z ideo non possunt cōuenienter puniri post mortem pro peccato eozuz filij: ita vt ipsi puniantur in eis. Dum autē viuunt cognoscūt infortunia z eufortunia p̄pinquoz: z tunc gaudere vel tri stari p̄nt. Etiā pōt dici z melius q̄ dato q̄ mortui sciret oīa accidētia q̄ sunt apud viuētes: adhuc nō tristantur nec gau derēt de bonis vel malis p̄pinquoz sic qm̄ viuēbant: qz iste affectiones sunt in hoie ex inclinatiōe carnis z sanguis: qm̄ cognatio ad carnē p̄tinet z nō ad aīaz: qz q̄stum ad aīaz oēs hoies equalr cognati s̄. aīa aut soluta a corpe nō h̄z istas in clinatiōes. Jō lz ex eo q̄ est aīa illius corpis inclinē ad illōz: z p̄nr hēat aliquā maiorē affectiōē ad p̄pinqs sibi fm̄ corpe p̄uz: q̄ ad alios: tñ nō p̄nt oīno manere eadē affectiōes z eq̄ les q̄ erant in corpe. z sic nō dolebit q̄ est apud inferos d̄ in fortunjs p̄pinquoz sic doleat viuēs: z s̄lt nō gaudebit d̄ eufortunjs eoz sicut si viueret. Et p̄z hoc in Moysē q̄ roga bat d̄m q̄ p̄mitteret eū trāsire in terrā chanaā vltra iordā nem: z deus in penam dedit ei q̄ de longe videret eam: z ta men non intraret in eam. deuteronomij. 3. z. 4. Si tamē ma neret idē gaudium z tristitia: z de eisdem rebus morientib⁹ bus: z viuīs nō curasset Moyses an in terram chanaam in traret: quia post mortē sciret qualis erat terra illa: z expire tur illud gaudij qd̄ viuens habiturus erat. Non tñ puta uit hoc Moyses cū valde orauerit d̄m super hoc: z postea quasi se infelicē p̄queretur: qz non permittebat intrare in terram illaz. deuteronomij. 4. Et deus etiā ostendit q̄ dabat ei hoc in penaz. non tamen esset ei vlla pena si mortuis ma neret gaudenduz z tristanduz de eisdem de quibus viuētes tristantur z gaudent: ergo non est idēz gaudium nec tri stitia nec de eisdem rebus. Et sic licet mortui nouerūt que aguntur hic apud suos prospera aut aduersa non gaudent nec tristantur eo mō quo ipsi viuētes tristantur aut gau derent. ¶ Item patet hoc efficacius: quia etiāz si mortui no uerint infortunia z eufortunia viuētiū non gaudebunt nec tristantur de illis nisi valde remisse vel forte nullo mō do: qz viuētes gaudent de p̄speritatibus: z tristant de ad uersis: eo q̄ reputāt ista esse bona vel mala. Qui tñ apd̄ infe ros sunt vel in q̄cūqz receptaculo alteri⁹ scilicet in ista aduersa z p̄spera tpalia nō eēt bona nec mala nisi p̄ opionē nr̄am. Vere autē bona z mala eēt post istā vitā: ideo tāqz de rebus nullius p̄deris nō curabūt de p̄sps vel aduersis q̄ fuerint hic apud suos: aut valde remisse sic nos parū aduer timus ad ea q̄ putam⁹ eēt in d̄ia ad bonū vel ad malū. Nō q̄ ponunt mortui in seipsis d̄ aduersitatibus viuētiū: qz z quam

D

omni  
in  
iudic  
iudic  
d̄: 4  
d̄: 2

2

A  
Rūdes ad  
q̄situm. q̄

Obijciatur  
p̄ rō.

2. rō

B  
Rūdes ob  
iectioni.

C  
Ad p̄m ar

D  
Alia ratio.

puā: de hīs hēbūt curā: s; solū d̄ statu eoz iquā<sup>m</sup> disponūt p bona z mala que hic faciunt ad futura requiē vel penaz. Et p3 p ea q̄ petiuit diues ext̄s apud inferos. Nā nō respexit ad p̄pera vel aduersa frum suoz in seculo: s; ad statū eozū futurū petēs q̄ ānūciaret eis ne ipsi venirent in locū illum tormētōz. Nō ḡ puniunt p̄es in filiis nisi dū uiuūt. Et dato q̄ mortui tristarent de aduersis cognatoz suoz sic q̄ uiuūt adhuc nō tristarent de aduersitatibus eoz q̄ sūt i q̄nta z. vj. ḡniatione: z vltra eo q̄ istas ḡniationes nemo videt lz ḡ apud inferos cognoscerēt infortunā istoz q̄ post mortē suā nascerent parū ad eos aduerterēt: qz cū nūq; eos uiuentē viderint nō hērent vñ ad eos afficerent: sic ille q̄ natus est post mortē p̄is sui parū eū diligit: z parū de morte eius tristatur: qz nūq; agnouit aliqd vñ diligeret ex affectiōe carnis. Non ḡ tristarent mortui apud inferos de aduersitatib; eoz qui post mortē ipsoz nati sunt. Iō vltra 4<sup>m</sup> ḡniationes quā hoies videre p̄nt nō puniunt peccata patrum in filios. Et Alia cā esse pot̄: qz deus punit pctā p̄uz in filios nō solum vt p̄es puniant in eis: sed et ad ostendēdū seueritatē iusticie sue vt timeat. Et qz memoria alicuius manet apud eos q̄ viderūt eū z cognouerunt gesta eius: post q̄tā tñ generationē nemo manet de hīs q̄ viderūt istū cuius est q̄ta generatio. Cū ḡ pctā p̄is puniunt in filios vsq; ad q̄tā ḡniationē: lz p̄i moriā manet aliq̄ qui viderūt ipm z recordant de gestis eius: z illi poterunt scire quō pene filioz pueniāt ex pctō p̄is: qz cognouerūt pctā eius. Si aut̄ extēderet pena ad 7<sup>m</sup> z 8<sup>m</sup> ḡniationē: z vltra nemo tūc coḡsceret illum cuius erat ista octaua ḡnō: z sic nesciret cur puniebant istū: z nō p̄desset. Nō ḡ fuit pueniēs pctā p̄is puniri in filios nisi vsq; ad ḡnionē q̄tā. Et Ad 2<sup>m</sup> dōz qz Arist. nō loquutus est de malo qd̄ puenit mortuis ex ifortunijs viuētius q̄ ipsi illa sentiāt: s; intelligit de malo qd̄ puenit ex eis fm q̄ hnt eē in opione n̄ra. Et post mortē bona aut mala realr accidē mortuis nō ausus est asserere arif. Et Ex b̄ appet quos sūt p̄ p̄ quaz pctis puniunt filij. Puniant. n. taz. p pctis matrū qz p̄uz: qz ambo vocant p̄es vel parētes: z ab vtroq; d̄scēdunt filij. Sunt ḡ q̄ndecis p̄ p̄ quaz pctis puniri pot̄ hō pueniēdo vsq; ad q̄tā ḡniationē inclusiue. Et P̄io punit qz pro pctō suo. Et 2<sup>o</sup> p pctō p̄is sui. Et 3<sup>o</sup> p pctō aui sui p̄ni. Et 4<sup>o</sup> p pctō auie sue p̄ne. Et 5<sup>o</sup> p pctō pau sui paterni. Et 6<sup>o</sup> p pctō pauie sue p̄ne. Et 7<sup>o</sup> p pctō abau p̄ni. Et 8<sup>o</sup> p pctō abauie sue p̄ne. z hic cōsumat lineā patrum in quarta ḡnatioe. Et Rursus incipiēdo lineā m̄nā punit hō p pctō m̄ris: z ista est nono loco. Et 10<sup>o</sup> punit filij p pctō aui m̄ni. Et 11<sup>o</sup> p pctō auie m̄ne. Et 12<sup>o</sup> pro pctō pau m̄ni. Et 13<sup>o</sup> pro pctō pauie m̄ne. Et 14<sup>o</sup> pro pctō abau m̄ni. Et 15<sup>o</sup> pro pctō abauie m̄ne. z hic cōsumat quarta ḡnatio ex pte m̄ris z sic puniunt filij pro pctis p̄uz q̄ aut̄ puniant p pctis patrū nō est iniustū q̄ sit ab eo q̄ oia pot̄ z scit quid̄ expediat nobis. Nā nunq; aliq̄ sic puniunt nisi ad maius bonum ipsoz: qz per hoc si moriūtur in pua etate tollit eis eē imitatores pctoz paternoz p̄pter que p̄rent eternalr: aut saltez grauius p̄rent: vt dicit sanctus Tho. scōa 2<sup>a</sup>. q. 108. arti. 4<sup>o</sup>. Si autē paruuli p̄eunt eternalr: vtpote si sint filij infidelius tenendū est sine dubio qz deus illos nouerat tales ex p̄pria iniquitate futuros qz si supuiuerent deteriores fierēt: z tādez dānarentur. Gratias ergo fecit eis qz eos paruulos abstulit ne grauius dānaretur. Et Ad rōnem in cōtrariū precedenti q. dōm qz filij nō sunt p̄pter patres sicut res possessa p̄pter hominē. Q̄d̄iu tñ pui sunt quedā partes patrū sunt: vt dicitur. 5<sup>o</sup>. ethicoz. z sicut q̄ pars pcutitur hō percutit: ita q̄ filius patif pater patif. Ad puniēdum ergo p̄es fuit cōueniens modus punire pctā eoz in filios vt sic p̄es nō solum in seipsis: sed et in filiis puniant. Et tñ adhuc filij pui nō sūt ad patrem sicut pecora respectu hois: qz totū esse pecoris est p̄pter hominē. Filius autē q̄q; puniāt corporalr p̄pter patrem: tñ quātum ad aiām in qua est eē excellētius eius non puniūt pro p̄e. Luz aut̄ dicit qz aiā que peccauerit morietur z filius nō portabit iniquitatē p̄is supra dectatū est qz non itelligat de p̄ulis quātū ad penā tpalē: s; solū de adult̄ nō p̄sentit̄ in pctis p̄uz. Nā nō occidunt p eis tpalr.

Et An vindicandū sit peccatū multitudinis vel parcendus ei.

Questio. CCCXXXIII. Querit de pena que inferit multitudini: an vindicandum sit peccatū multitudinis vel par-

endus ei. Quidā dicūt qz p̄citur multitudini vt inuitur extra de tēpo. ordi. c. Sane. z extra de clico excoicato. c. Latroes. Et Dōm qz peccata multitudinis aut cōsideratur i iudicio dei: aut in iudicio hominū. Si in iudicio dei: aut dicit de iudicio post vitā: aut de iudicio siue pena in vita. Si post vitam dicendū qz deus nō magis p̄citur multitudini qz vni homini: sed si omnes hoies morerētur in peccato mortali oēs eternaliter perirēt: qz regulā ḡnalem posuit de omnib; qui moriuntur sine charitate qz ibūt in ignem eternū: z ratio est qz deus nō habet eandē causā cessandū a pena multitudinis quā habet iudices: qz iudices p̄pter scandalū non puniūt peccatū multitudinis. z tñ respectu dei nullū scandalū esse potest: qz nemo ei resistere pot̄. Unde sicut punit peccatū multitudinis sicut peccatū vnius. Ita nihil alleniabit de pena p̄pter pctm̄ multitudinis. Et sic d̄ qz nō minus ardebit qui cū mltis ardebit. q. i. c. Multi. s; equalr ardebit sicut si solus arderet. Et Si vō loq̄mur de pena huius seculi dōz qz pena dei nō est hic regularis eo qz nō punit hic oia pctā nec oēs peccantes: sed multa ipunita relinqt: qz nunc est locus m̄je: z p̄cedit nobis istud tps ad p̄niam vt satisficiamus de p̄teritis malis. ad ro. 2<sup>o</sup>. An diuitias bonitatis eius z lōganimitatis z paciētie p̄tenis. Ignoras quā benignitas dei ad p̄niam te adducit. Tu aut̄ fm̄ duritia tuā: z impenitēs cor thesaurizas tibi irā in die ire z reuelationis iusti iudicij qui reddet vnicuiq; fm̄ opa eius. Et sic nō est nūc tps ordinarū penaz: sed in futuro. Iō nūc nō infligit pena pro omnibus delictis: z q̄ infligit non semp infligit iuxta q̄titate delictoz: sed vt cōiter minor. Sunt ergo exordinarie punitiones. Et fortassis deus nūc nulla pctā puniret reseruans oia in futurū: nisi qz sequerent icōuenientia. f. Si mali non punirent putarent hoies qz deus nullus eēt sicut dixit quidam si deus est. vnde mala. Quasi dicat. Exite deo quo p̄nt mala accidere. vt ait Boetius de psola. lib. p. p̄sa. 4<sup>a</sup>. Et 2<sup>m</sup> qz dato qz putaret aliq̄ esse deū crederet qz nō hēret cognitionē istoz actū humanoz: sicut aliq̄ putat qz deus nihil intelligat nisi seipm̄ ne intell's eius vilescat si aliq̄ alia itelle xerit vt multi p̄bi putauerūt. Et 3<sup>m</sup> qz dato qz crederet scire actus humanos: putaret qz nō curaret de eis an bñ vel male fierēt. z iō qz temere: z sine rectore oēs actus humani fluiarent. Et ita est snia oium qui inciderunt in aliq̄s magnas calamitates. Sic. n. Boetius q̄si turbatus q̄uerit lib. p̄ de psola. metro. 5. qz cū deus regat oia: solos hūanos act̄ regē non curat. Et h̄ qz videmus in eis res iordinatas. f. vtuosos deprimi: vitiosos at̄ exaltari z p̄sari in oib;. De q̄ et viri sci q̄uerunt. sic p̄ psal. 72. Et Job cōquerit de p̄spirate ipioz Job. 21. Istud aut̄ locū h̄z deo adhuc faciente aliq̄ vindicta pctoz quāto magis h̄ putaret si nulla peccata hic puniret. Et 4<sup>m</sup> est pp̄ regimen vniuersi. Qz si deus nulla pctā puniret tāta esset hois iniquitas qz status hūanus nō posset dura re diu. Et P̄io qz quidā cōhibent a malis timore penaz: qz timet qz deus punit eos si nocterint p̄missis: qz h̄ aliq̄ fieri vident. Si aut̄ nullum a deo vnq; puniri viderēt putaret nullā penam a deo inferendā: ideo qlibet conaret efficē malū qd̄ cogitaret. Et Scōo qz multi negssimi non timentes deū conant̄ efficere pessima que cederēt in perniciē toti hu mani status p̄turbando oia: z volēdo sibi subicere. De aut̄ puniēdo pctā ipsoz impedit conat̄ suos tollēdo eos d̄ seculo: qz si p̄mitterent viuere z nō impediēnt in actibus suis a deo cito totū statūz humanū destruerēt. Et tñ p̄ h̄ qd̄ deus punit eos p̄ preteritis: z impedit desideria eoz in futurum manet status hūanus. Et p̄ qz etiā deo nunc puniēte peccata n̄ra: qz nō ita cito punit sic nos peccamus audēt hoies facere peccata grauius: quāto magis si deus nullos puniret h̄ p pctis oia eēt turbata in actib; hūanis. Ecclesiastes 8. Et eniz qz nō profert cito p̄tra malos snia: absq; vullo timore filij hominū p̄petrant mala. Et Quintū qz si nō puniret de aut̄ aliq̄ peccata hic nulla eēt nobis spes futuri boni aut mali in alio seculo: qz qd̄ nūq; videremus nec in se nec in similitudine sua nō haberemus causam vllam speradi. Quo dato omnis diuinus cultus cessaret: z ois spes z fides: nihil hoibus expectātibus post hanc vitā: qz p̄ncipiū acceden di hoiem ad deū est qz credat eū remuneratōzē pro bonis z malis. Ad hebre. xj. fuit ḡ valde necium pp̄ hec z multa si milia qz deus puniret aliq̄ pctā in hoc seculo: vt p̄ h̄ seipsus oīderet z bonis qz bonū bituri eēt: z malis qz post hanc vitam

Alia ratio.

Alia ratio.

Ad 2<sup>m</sup> ar.

Ad ratioez in cōtrariū.

Rūder ad q̄stitū qōnis.

B

E

D

E

f

Puni- tio pctō rū statū hoium p̄suat. p. rō. 2. rō

B

b

vita deteriora spare deberent. Deus g̃ punit hic aliq̃ pctā: s̃ non oia. Nā et per hoc dat nob spē de futuro bono: qz si oia puniret hic sufficēter (cū nemo est q nō peccet) oēs pīrē: z nō hēremus cam credēdi q̃ deus diligēt nos: z reseruet nobis aliq̃ bona in futurū. Qz tñ aliq̃ punit: z aliq̃ nō: z expectat peccātes ad p̃nias tollerādo eos: hēm̃ mai<sup>m</sup> signū q̃ ipse diligat nos: z aliq̃ bona nobis refuet: qz als frustra nos expectat et delinquentes hortādo sp̃ ad bonū. Eccl̃astes 8. At tñ ex eo q̃ pctōr: centies facit malū: z p̃ patientiam su stentat: ego cognoui q̃ erit bonū timētibus deū qui verētur faciē eius. Sile dĩ Ysaī. 30. f. Jō expectat nos deus nr vt mi fereat nā. Jō ueniēs est aliq̃ pctā puniri hic a deo: z tñ nō oia: nec sufficēter. Et sic nō est hic locus ordinari<sup>9</sup> penarū dei: s̃ in futuro secl̃o. Et iō non pōt dari regula de mō q̃ de<sup>9</sup> punit multitudinis pctm̃: an oīno illō tolleret: vel aliq̃ oīo remittat pp̃ mltitudinē: vel saltē tēpat aliqd̃ de rigore p̃ penas q̃s videmus a deo iferri hic: qz pene ab eo inflicte: nunc potius sunt medicīne q̃s pene pp̃ cas supra positas. Jō pūt deus qdā pctā q̃ iudicat expedies esse puniri ad oñsionē vir tutis sue z p̃seruationē status hūani. Plima aut hic ipunita relinqt. Et iō tā pctā mltitudinū q̃ p̃sonaz p̃uatāz interdū relinquntur hic ipunita: z p̃r pctā multitudinis aliq̃ p̃niētur totatr: aliq̃ p̃m: z aliq̃ nihil. Et tñ pōt dici q̃ circa pctm̃ multitudinis deus puniēdo se h̃z dupl̃r. Aliq̃ per se ipm̃ punit. Aliq̃ puniri iubet. De p̃ dōz q̃ deus sepe punit cōitate p̃ pctō: ita q̃ oēs peccātes s̃l̃ puniat: imo z ali quādo nō solū peccātes: sed et non peccātes q̃ sūt ptes illius cōmunitatis punit. De p̃mo p̃z in pena egyptioz in mari rubro exo. 14. Nā quotquot p̃sequuti fuerūt ibi iudeos pierūt in mari rubro: z nō remāsit saltē vnus ex eis. e. c. Sic et de<sup>9</sup> destruxit totū exercitū sanacherib occidēdo in eo p̃ noctē cētum z octogitāquāz milia: z nō remāsit nisi ipse sanacherib cū p̃ncipibz: vt fugiens in terrā suā occidēret ibi a filijs. 4. regū. 19. De secl̃o p̃z vt in subueriōe sodomoz: qz oēs peccatores ibi pierunt: z et quidā qui nō peccauerāt. s. puuli gen. 19. Sic et fuit in submersiōe dathā z abiron. Nā etiā puuli eoz qui nihil peccauerant cū p̃ribz absoriti sunt nume. 16. Sepe aut deus punit mltitudinē peccātū peccātū q̃tū ad maiorē p̃rē reliques aliquos q̃ emēdari p̃nt. Sic fuit q̃n pp̃ murmuratiōe de submersiōe dathan z abiron deus misit ignē z cōbusit q̃ttuozdeciz milia de extremitate castroz. Et nisi stetitset aaron mediū iter mortuos z viuētēs orās dñz sumpto turibulo videbant oia castra comburēda nume. 16. Deū tñ punire multitudinē q̃tū ad oēs peccātes saq̃ vulgatum est. Nā occidit s̃l̃ ducētos z quāquaginta viros q̃ peccauerāt sumēdo turibula. e. c. Occidit et in deserto oēs isrl̃itas quotq̃t murmurauerāt: z nō pmisit eos nec alios int̃re in terrā chanāaz quoniam illi morerent. nume. 14. Si autē quērat de pena quā deus iubet inferri: dōz q̃ aliq̃ iubebat totā cōitate peccātū puniri: imo etiā non peccantes cum eis: z aliq̃ p̃tē cōitas. De p̃mo p̃z. Deus. n. iussit occidi oēs chananeos viros z feminas magnos z puos: z q̃ nō miscerentur eis iudei deuterō. 20. z h̃z p̃ pctis ipsoz fuit. leui. 18. Sic et oēs amalechitas iussit occidi magnos z puos z vsqz ad pecora. deuterō. 26. z p̃ regū. 15. Sic et q̃n in aliq̃ ciuitate publice colebant idola oēs in vrb̃e manentes: z paruuli: z pecora occidi debebant: z ciuitas cre mari. deuterō. 13. z nā paruuli nō peccauerāt hic. Sic etiā fuit de morte madianitarum: qz oēs tam viros q̃ feminas deus iussit occidi: p̃ter puellas virgines. nume. 31. Aliq̃ autē peccāte multitudi ne: qz nō peccabāt oēs quotq̃t erāt in mltitudine. deus iube bat occidi p̃ncipuos de mltitudine q̃ magis peccauerāt: z q̃ alijs peccādi exēplū dederāt: z q̃ peccātes cū cohibē possent z ex offō facē tenerēt nō cohibuerāt. Sic fuit nume. 25. vbi fornicātibz isrl̃itis cū m̃lieribz gētilibz z colētibz deos eaz iussit deus suspēdi oēs p̃ncipes in patibulis. Si aut loq̃ mur de hūano iudicio q̃ mltitudo puniēda est: dōm q̃ aliq̃ mltitudini p̃cif pp̃ scādālū: qz punire volēdo oēs seqrē scādālū: nā resisteret. Et iō dimittit̃ punitio. Nā vtili<sup>9</sup> disciplina interdū obmittit̃ q̃ vt scādālū nasci p̃mittat. Et h̃z max<sup>9</sup> est quātū ad leges politicas: qz lex est pp̃ cōitatem. z nō cōitas pp̃ legē. Si g̃ peccāte cōitate deberēt oēs occidi vt lex sua retur. Jā magis attēderet ad legē q̃ ad cōitatē. Dz g̃ potius lex isringi: aut aliq̃ nō obfuarī: qz vt cōitas tota pp̃ legē puniat. Istud est verū d̃ magnis cōitatibus p̃pter quas leges

sunt: secus autem est de quibusdā paruis cōitatibus q̃ sunt quasi particule magnaz cōmunitatū: qz interdū melius est puniri illas cōmunitates ad salutē magnaz cōmunitatum q̃ leges violari. P̃zo quo dicendūz q̃ quādo cōmunitas peccauit: aut potest sine scādalo puniri aut nō. Si nō potest sine scādalo nō punitur vel saltē pena tempatur. i. infligitur minor q̃ als infligenda erat. Sic patet. l. distinctio. c. Ut constitueretur. z. xliij. distinctio. c. Lomessationes. z. ix. q. p̃ma. c. Ordinationes. z extra de tēpo. ordi. c. Sane. Naz vbi timentur multoz strages: seueritati detrahēdum est. Si tamē p̃nt saltem p̃cipui in peccato isto puniri puniētur ex eo q̃ alijs p̃stiterūt peccandi causas. Sic p̃z extra de cleri. excōi. minist. strā. c. Latores. Si autē multitudo pōt sine scādalo puniri tota puniet. s. q̃n cognoscit q̃ omnes peccauerūt. i. q̃libet eozum p̃ se: qz als non punirent. Et ista est cā quare nūqz in cōitatem aliquā fertur snia excōicationis: qz illa ligat singulos: z tñ p̃nt esse aliq̃ innocētēs ibi. Ut g̃ nō puniant illi cū ipsi non fer̃ excōicatio in pplm̃ vel in vniuersitates. q̃ de h̃is que fi. a ma. par. ca. c. Questuuit. Aliq̃ autē l̃ aliqua multitudo peccauit: appet q̃ singuli eoz peccauerūt. Sicut cū mille hoies s̃l̃ p̃petrāt vnū delictū: z ql̃ eoz p̃ se peccat. Sic q̃n aliq̃ ex̃tes excōicati vel interdicti celebrāt. Nā ql̃ eoz p̃ se peccat. Et in talibz si cogsci p̃nt oēs peccantes oēs puniendi sunt: z tñ pp̃ mltitudinē mitigabit̃ pena. sic ex̃ de clico. minist. c. Latores vbi d̃z de clicis q̃ ex̃tes excōicati vel interdicti ministrauerūt: qz q̃ si s̃l̃ xl. vel pauiores d̃ ponant in p̃pctū ab offō sacerdotali. Si at est magna multitudo: illi q̃ fuerunt p̃cipui z alijs cam delinquenti p̃stiterūt deponunt. Leteri vō q̃ nō tā grauit̃ delinquerūt suspēdūt ab offō ad tps̃. Interdū tñ mltitudo peccās nō puniē et si sine scādalo possit puniri. Et hoc si habēt aliquem colorem excusandi sc̃m̃ suū vt p̃textu p̃suetudinis circa illa q̃ s̃ de iure positiui. Nā multitudo pōt cāre p̃suetudinē in talibus z erit act̃ sui licitus q̃si lex q̃ p̃suetudo est antiq̃ q̃n fieret J̃ ipis positiui. Vnus aut vel pauci nō possent cāre talē cōsuetudinē ad h̃z q̃ ceteri hērent colozē sic faciendi. Sic p̃z extra de tēpo. ordi. c. Sane. de illis qui ordinati sunt in sacris. ex̃ tēpora ieiunioz q̃ttuoz tēpoz: nā talr̃ ordmati deponēdi s̃t. z ordinatores p̃uandi sunt ptate cōferendi ordines. Si tñ multitudo est talr̃ ordinatoz z p̃suetudo antiq̃a patrie erat sic ordinari nō puniunt in aliquo. Predcā vera iūt q̃n multitudo nō vult defendere pctm̃ suū p̃textu auctū: qz tūc si sine scādalo puniri p̃nt oēs de cōitate punient sicut alias punirent singuli. Etia itelligit̃ hoc in penis illis q̃ singulis per se infligunt̃. In illis aut q̃ nō ligāt singulos pticulariter b̃n pōt puniri cōitas peccātū: z et nō peccātes inter eos punient: sic fit in snia iterdicti q̃ ponit̃ sup̃ locū vel cōitatē et si pauci de cōitate peccauerint. Interdū tñ nō ligat singulos z h̃z si ponat̃ sup̃ locū z nō sup̃ p̃sonas: qz tūc p̃sonis illis audire diuina alibi. Secus si sint p̃ interdicte: qz tūc nō l̃ eis ibi nec alibi audire diuina. Et tñ iterdicti p̃sonali nō ponit̃ nisi sup̃ p̃sonas delinquentiū. Pōt tñ poni in loco et non delinquentibz oibz: s̃z q̃busdā. z tūc oēs puniunt̃ et nō peccātes. z tñ h̃z ē idirecte. s. qz ibi ñ audiūt diuina vbi als audiebāt. An peccatum p̃ncipis puniēdū sit vel deferatur sibi.

Questio. CCCXXXIII.

**Queritur** an p̃ncipis pctm̃ puniēdū sit vt d̃seratur sibi q̃ nō puniat. Dōm q̃ aut loq̃mur de pena q̃ a deo infligit̃: aut q̃ ab hoīe. Si de pena q̃ a deo dōm q̃ p̃ncipes puniunt̃ sic ceteri hoies: z max<sup>9</sup> q̃tū ad penā etnā: qz ibi nulli statui deseret in toto aut pte pene. De pena et q̃ in hac vita a deo ifer̃: idē est: qz de<sup>9</sup> punit h̃ p̃ncipes: imo in eis oñdit ptate suā: qz puniēdo puos nō apparet p̃tas dñi: puniēdo at̃ magnos appet p̃tas. Sic d̃z exo. 14. Glificabo: in pharaone z i suis ei<sup>9</sup>. i. hēbo magnā gliaz puniēdi eos. Et ad h̃ de<sup>9</sup> p̃mitat̃ pha<sup>m</sup> pp̃ pctā sua idurari vt istud bonū hēret ex sua induratiōe. s. qz glia dei oñderet̃ puniēdo illū exo. 9. z ad. ro. 9. f. In hoc exat̃ui te vt ostēdā in te virtutē meā: z ānunciet̃ nomē meuz in vniuersa terra. Et nō solū puniunt̃ potētes a deo: s̃z et grauius q̃ ceteri puniuntur: ex eo q̃ pctā eoz g̃uiora s̃t. sic d̃z sapie. 6. q̃ potētes potēnt̃ tormē patiē. z itez d̃z q̃ potētiō. b<sup>9</sup> g̃uior istat crucia<sup>9</sup> Si at loq̃mur d̃ pena q̃ ifer̃ ab hoīe siue a iure: dōz q̃ interdū p̃nceps nō p̃nt pp̃ scādālū: eo q̃ mltos h̃z sibi fauctes si tñ p̃ pctm̃ p̃ncipis puniri sine scādalo mltitudis puniēdū est: al<sup>9</sup>

De peccata mltitudinis duplici via puniuntur.

J. 2<sup>o</sup>

R.

1

M

Quare nū q̃ fer̃ snia excōicatiōis in totā cōitatem.

n

Quotquot p̃sequuti fuerūt ibi iudeos pierūt in mari rubro: z nō remāsit saltē vnus ex eis. e. c.

O.

Sic et de<sup>9</sup> destruxit totū exercitū sanacherib occidēdo in eo p̃ noctē cētum z octogitāquāz milia: z nō remāsit nisi ipse sanacherib cū p̃ribz: vt fugiens in terrā suā occidēret ibi a filijs. 4. regū. 19.

A

Residēt ad q̃situm.

B

est: alis aut tollerabilis. Et si verum est nisi peccatum principis eest tale quod specialiter vel specialiter magis noceret multitudini quam scandalum quod poterat sequi puniendo illud. Nam tunc puniendum est. Velut si princeps conaretur fideles sibi subditos convertere ad ritum infidelium: vel si vellet subire gentem suam hostibus. Talia non puniuntur: sed potius cum quatuordecim scadalo agatur princeps puniendus est: vel saltem cohibendus ne hoc facere possit. De hoc san. Tho. 2. q. 108. art. 1. In illis vero quod non importat tale scandalum princeps interdum non puniuntur: sed puniuntur subditi eius. Sic patet ex de spon. c. No est nobis ubi rege peccate. f. tenente violenter uxores filiorum suorum subiectis interdictum terra eius in qua fuerint mulieres ille quoad ibi manserint: et non puniuntur rex in se. Si tamen eest aliquis inferior excoicare. Idem est in episcopis: quod aliquid quando per delictum eorum subiecta terra eis subiectis interdictum. ex de offi. dele. c. Sane. q. 2. c. p. 7. g. p. lras. Si tamen per tales penas non corriguntur principes: procedit ad ulteriores: ita ut ipsimet puniantur. deferuntur tamen principibus et magnis viris aliqui circa penas aliqui per scandalum: et aliqui per dignitatem status: quod status per se honorandus est cum reputet deum expressius in hoc quod presunt: et est quod ois presas a deo est. et vocatur ministri dei presidentes ad ro. 13.

**¶** An maiores pene debeant infligi maioribus principibus peccantibus.

Questio. CCCXXXIII.

**Queritur** quomodo puniendi fuerint principes: et qui sunt in magnis dignitatibus vel statu: an pro dignitate minores pene eis debeant dari vel maiores: aut in aliquo de eis deferri. Dicitur quidam quod nulla dicitur facienda est: quod hoc pertinet ad acceptationem personarum quod peccatum est. deuteronomio. p. 17. Itaque patet quod deo ita magnam iudicabis ut puniatur: quod domini iudicium est. in nullo deo esse dicitur. Dicitur quod quatuordecim ad quatuordecim penarum pro peccatis non possumus loqui sic de iudicio dei sicut de humano. Nam deus cogit singula peccata quate culpe sint: et ideo non facit dicitur aliquam: sed quicquid fuerint aliqui peccata equalia siue sint eiusdem speciei: ut duo adulteria: siue diuersarum ut adulterium et furtum: siue personarum filium: siue distillum equaliter puniunt. Si autem sint peccata in equalitate puniunt siue sint persone filiales siue distilles. Et sic si peccatum principis et subditi sunt equalia puniunt equaliter non habita consideratione ad differrentiam status. Vocantur tamen equalia non propter rem exteriori: ut si vnus furatus est decem: et alius totidem: sed propter culpe equalitatem vel in equalitate quod colligitur ex omnibus circumstantiis collatis in vnum. Et hoc est quantum ad penam futuri seculi. Nam in presenti deus multa peccata oino impunita dimittit. aliqua vero ex parte puniunt et ex parte impunita relinquit. Et ideo secundum hoc non potest sciri an peccatum principis vel subditi magis puniatur. Quod de hoc interdum puniuntur magis pro minori peccato quam pro maiori: sed pro nullo puniuntur magis quam ipsum peccatum meretur. Et appet hoc: quod deus non intendit hic punire oia: sed aliqui pro aliquis casibus. Et quod interdum expedit quidam peccata minora puniri: ut propter quod sunt publica vel scandalosa vel propter alias causas: et alia quod maiora sunt ut quod occulta: vel quod non expedit puniri relinquitur impunita. a fortiori ergo contingit pro peccato aliquo pro quo infligi hic maiorem penam quam pro magno. et tamen non puniuntur et pro pro plus quam meretur illud: quod puniri plus pro peccato quam meretur est simpliciter iniustum. Puniri autem minus non est iniustum quod hic non puniatur erit locus puniendi in futuro. Et ideo per penas quas deus hic infligit non possumus iudicare: quorum peccata deo grauius puniunt. Appet tamen grauitas culpe pro pena quod in futuro inferretur: sed illa non cognoscimus. Dicitur tamen quod in futuro certis paribus principes magis puniuntur quam ceteri: quod peccata eorum sunt maiora: quod peccatum principis non solum est peccatum: sed et peccati exemplum et remissio virtutis iudicariarum: quod quod peccat non potest efficacia alios arguere in eo in quod peccat. Et tamen officium principis est punire malos. Nam datus est in penam malorum et laudem bonorum ad ro. 13. et per. 2. Istud tamen cessat principe peccate: quod non corrumpit peccata efficaciter. Ideo peccata principum maiora videntur peccatis aliorum. Et ideo grauius a deo puniuntur in futuro seculo. sapie. 6. Potentes poterunt tormeta patiuntur: et fortioribus fortior instat crucia.

**¶** Si autem dicamus de pena que infligitur hic: aut loquimur de foro conscientie vel de preterito. In foro conscientie peccata equalia sunt equaliter puniuntur. Quod ibi deus est iudex et non homo. Et ideo nec regi nec alicui alteri deferendum est: sed pro maiori peccato maior penitentia imponenda est: nisi in quantum penitentia est arbitraria. et potest sacerdos imponere quod voluerit. de peni. di. i. c. Mesura. Non tamen deo attendere ad personam: sed ad peccatum. Et quantum ad hoc considerat in foro conscientie magis puniendi sunt principes et ois qui sunt in dignitatibus: quod magis videntur peccare: et quanto quis magis peccat magis peccat

Opio quod runda prima ro

2. ro A Rude ad quesitu. q.

B Principes magis puniuntur quam alij.

et. q. 11. q. 1. Cum ergo. Quomodo autem quis magis excellit. i. est in maiori dignitate vel statu presumit tantum magis peccare. Et deo quod dignitas peccatis aggrauat delictum eius. Vnde ratione pre sumptio est si nihil aliud ostendat in peccatis equalibus quantum ad eum maior deo imponi penam ei qui est in dignitate: eo quod ecclesia nescit presciscias illius. Posset tamen aliquis rusticus peccans ex maiori peccato peccare quam princeps: et ex hac parte grauius eest peccatum eius. ut dicitur glo. ex de iureiur. c. Cum quidam. Et est et peccatum eorum qui sunt in dignitatibus grauius propter exemplum ex eo quod ceteri sequuntur eos: sicut dicitur in allegato. c. Cum quidam quod in episcopos qui transgressi sunt iuramentum tanto grauius vindicandum est quanto maiori preminent dignitate: et eorum exemplo facilius alij poterunt ad similia puocari. Et si autem in foro conscientie: dicitur quod aut pena imponitur procedendo per aliquem ut aliquid faciat vel non faciat vel puniendo eum pro peccato iam factum. Si primo modo semper deferuntur principibus et platis: quod non fit per eos talis processus sicut contra alios. Et hoc est pro honore dignitatis sicut si procedat per regem honestius procedit. sicut patet ex de spon. c. No est nobis ubi regi tenenti violenter uxores filiorum suorum non inferunt immediate exco munitio: sed subiectis terra interdictum. Et tamen si eest aliquis sine dignitate admonitus immediate excoicare. Et sic deo ex de iudi. c. nouit. f. Sed forsitan dicitur quod alij cum regibus: et alij cum alijs est agendum: quod si videatur ibi dici in contrarium: tamen verum est. Nam in exhibenda iusticia. i. in hoc quod res debita soluantur: vel peccatum iam commissum puniatur idem erit in regibus et in alijs. Et tamen quantum ad modum puniendi ad hoc non erit idem processus: sed deferuntur dignitati. Quod est fit in episcopis: ut patet ex de offi. dele. c. Sane. et c. Pastoralis. Nam supponitur terra eorum interdictum et non excoicantur ipsi. Et hoc verum est a principio quod non dicitur appuit promulgata eorum. Si autem contumaces sunt puniuntur sicut ceteri postquam apparuit ut ibidem colligitur. Et si autem intelligatur de pena inferenda pro peccato iam commissum: dicitur quod sunt quidam peccata que respectu maiorum sunt peccata: et non respectu minorum: vel saltem non ita peccata sicut est delictum in milite vedere arma: sic est arte ludicra exercere et pati se vendi. ut ff. de penis. l. quedam. et de iurisdictione oium iudicum. c. in l. magisterie est procurare negotia aliena delictum est in milite. c. locati et producti. l. milites. et in clerico eest tabernarium et ebrius peccatum est. xxxv. dist. c. Ante oia. et 44. dist. c. Nulli. et c. clerici. et ex de vita et honesta. clerico. c. A crapula. et in clerico comam nutrire: et barbaram. et c. Clericus. et c. Clericis peregrinari etiam et absentare se a beneficio suo regente residentia sine licentia superioris. ex de clericis non residenti. c. Ex tue. et per totum. Et alia sunt delicta respectu minorum: et non maiorum: licet maiores in eis aliquo modo possent delinquere ut stare intra cancellos dum celebratur diuina laicis peccatum est extra de vita et honesta. clerici. c. Laicis est vel clericis ministrare in ordine quem non habent peccatum est. ex de clerici. non ordi. minist. c. per totum. Et alia sunt vitia equaliter contra maioribus et minoribus. ut adulterium furtum: periurium: dolus: auaritia: inuidia. et sic de ceteris similibus. In primo casu magis peccat maior res quam minores. et intelligendum est quod peccatum possit conuenire maiori et minoribus: sed maioribus propter penitentiam sicut dimittere arma in bello et fugere delictum militis est: in quo magis puniuntur qui habent honores in milicia quam inferiores et rudes subministrantes eis in bello. Et hoc modo in eis que competunt aliquibus propter excellentiam grauius peccat illi qui maiores sunt: sicut predicare verbum fidei pertinet ad prelatos: et non metiri in fide. Quicquid tamen mentis in fide docedo peccat: quod qui nescit non deo docere: maxime in rebus periculosis. Et tamen grauius erit in plato metiri in fide quam in alijs predicatoibus: inferioribus. Si autem peccatum ita sit proprium maioribus quod nullo conueniat minoribus: non est ibi operatio magis et minus peccandi ut in milite est delictum res alienas procurare. In alijs autem non: sed non copabunt in eo quod peccent magis et minus: sed miles solus peccat. Pater tamen comparari ut si quis cuius procuratores esse male procuret: et miles cui non procuratores esse peccet erit grauius peccatum militis: quod maius peccatum est in eo quod nullo modo est permittitur peccare quam in eo quod permittitur est expedere aliquo modo. Sic dicit Augustinus. lib. de adulterinis coniugijs: et h. 32. q. 7. c. Adulterij quod i rebus ad videndum processis cum modus excedit longe est tollerabilis quam in eis quod processa non sunt vnde vltimus excessus. In 2. casu semper peccat magis maiores quam minores: ut si non habens ordinem mistret in illo magis peccat quam si habens illum male mistret in eo. Et istud est generaliter in omnibus illis quod minoribus pro statu minorum non puniuntur: et puniuntur maioribus pro statu suo.

p. casus

2. casus

Et contrario

Ecce ratio aut qda sunt phibita maiorib' pp statu suu q non sunt phibita minorib' z in illis magi peccat maiores. vt ne goccia secularia exercere phibitum est clericis z moachis. ex ne cle. vel mona. p to<sup>m</sup>. Etia phibent postulare in iudicio. i. h're offm aduocatoz nisi in casib' certis: alijs aut non phibetur. Jo si clericus vel monachus male negociet aut postulet magis peccat q laicus equalr male negocians. ¶ In 3<sup>o</sup> casu refert: q: quoda sunt delicta coia oib'. que tn respcu maioz dnr maiora. alia aut sunt dlicta coia q alr se hnt de p'mis Ut si p' carnalis vel sp'ualis cogiscit filia carnale vel sp'uale. z tunc magis peccat p' q' filia: lz ambobus sit pctm coe: q: eandē bitudine cognationis int se hnt. Sic et si iudex inferat vim alicui vel ipressionē: magis peccat q' q'cuq' alius lz facē ipressionē sit coe ad oēs. Et h' q' idignū est vt ide pueniāt iniurie. vñ iura nascunt. ex de accu. c. Qualr zqn. z. c. q' me. ca. l. si p ipressionē. Et sic stupre vginē coe est ad multos: z tn si vgo q' est sub tutore vel curatore ab ipso stupret grauius punif q' si ab aliq' a<sup>o</sup>. nā deportat z bona ei' publi cant. C. si qs eā cuius tutor fuerit corripit. l. vnica. Alij aut nō puniunt ita q' uiter: vt onsum est. s. q. 202. ¶ De scōis est subdistinguedū. q: qda sūt maiora ex p'sona minor. alia at nō sūt maiora ex minorib' nec maiorib': s' eqlia. ¶ De primis vt si miles incusserit plagā duci suo vel man' igerit. Nā lz qlz h' possit facē: z et dux in militē magis peccat miles pcutiendo ducē iniuste q' dux pcutiedo militē. ¶ In alijs q' nō sunt maiora ex maiorib' nec ex minorib' est subdistinguedū Qz aut q'rif de pena copali iponedā vel de pecuniaria. Si de copali sp' defert dignitati: q: minus punif. ff. de incēdio ruina z naufragio. l. pedius. z. ff. de penis. l. in fuoz. z. C. d' sūma trini. l. nemo. Et h' mō coiter puniunt plus fui q' liberi pp minorē dignitatē. xxiii. q. p. c. Qui ptra nisi forte excu saref metu dñi iubētis: q: tūc minus puniref fuus q' lib. xx ij. q. v. c. Qui copulsus. vbi fuus p'uiriū cōmittēs copulsus a dño ieiunat tres q'dragesimas z ltimas serias: liber autē dño copulsus piurare ieiunat q'draginta dies i pane z aq: z septe sequentes ānos: als tñ fui magis puniunt q' liberi: z max' si sint nobiles: q: nobilitati pctur. ex de penis. c. vltio. z. l. di. c. ptumaces. z. xxiii. q. p. c. Qui p pacē. ¶ Si at sit pena pecuniaria: aut est ordinaria: aut est multa: z exordina ria. Si ordinaria defert nobili vel maiori in h' q' soluit penā. Paup aut z minor si nō pōt solue punif copalt. Et tn etiā maior si nō hēret vnde soluet: vel si nō soluet et puniref copozaliter. Si aut sit multa siue exordina ria. tūc punif mag' maior q' minor: q: maior tenet mltā soluere z diues: paupi aut remittit. ff. de offi. p'sidis. l. illicitas. §. vlti. Et ista rēla da tur. ex d' iureiur. c. lū qda. in gl. q' in pecuniaria pena plus puniunt maiores q' minores. In pena autē copali sepe pu niunt minores: z remittit maiorib' idē. xlj. di. c. nō cogatur in gl. ¶ Ad p<sup>m</sup> dōz q' nō est faciēda acceptio p'sonaz quā tū ad h' q' fiat iustu' de qb' dā z de alijs nō: z tn q'stu ad mō dū faciēdi iustu' dōz eē diuersitas: q: non dōz eē idē modus pcedēdi p' oēs nec eē eēdē pene vel eqles debēt infligi: qa istud eēt iniustu' cū interdū in eadē re magi peccet vnus q' alius. z tn pene debēt eē maiores vel miores fm p'portionē culpe. Sicut q' p' passuz nō est simplr iustu'. vt onuz est. s. q. 323. qz ibi tñ qs patif exterius q'stū egit: ita nō erit iustu' sim plicif q' p' eqlibus reb' cōmissis exterius debeāt eē sp' equa les pene cū ex eqlib' cōmissis nō sequat q' sint eqlia pecca ta. Aliqñ q' p' eadē re magis puniēnt maiores q' minores. z aliqñ e'rio fm q' interdū magis z interdū minus peccant. in eadē re sic sup' declatū est. ¶ Ad 2<sup>m</sup> dōm q' magnus iudi candus est sic p'uis q'stū ad hoc q' fiat d' vtroq' iusticia. Qz si de magno nō fiat iusticia: q: magnus est velut si a lege ab solutus esset iniustu' esset: modus tamē faciēdi iusticia: z pe ne que inferunt vtrifq' non opz q' sint equales.

**Queritur** an aliqñ deat vnus pro altero puniri. ¶ Dicit qda q' nō: q' pena p' pecca to infligif. Nemo tñ peccat p' alio: sed p' nō seipso: q' p' pctō vnus nō dōz alius puniri. ¶ Itē Ezechiel. i8. dōz aia q' pecca uerit ipsa moriet. q' nō moriet vnus p' altero. ¶ Itē si vn' p' pctō alterius puniref nō eēt in ptate hois q' saluaret. h' aut est incōueniēs. p' q' et si qs bñ viuēt possit p' pctō alteri' cō dēnari. ¶ Itē iura volūt q' nō puniat vnus p' alio et si sint p'sone p'iuncte in qb' max' possit istud h're locū. Nā mari'

p' vxore: z vxoz p' marito: z filius p' p'ie: z e'rio nō puniūt ex de pig. c. Ex lris. z. c. ne vxoz p' marito in rub': z i nigro z ex de purga. vulga. c. 2<sup>o</sup>. ¶ Dōm q' lz sit r' lare vnū nō pu niri pro alio: lz quelz pro se cū pctā debeāt tenere suos aucto res. ex de his q' si. a ma. par. ca. c. Quēsiuit. Interdū tñ vnus pro altero punif: nō tñ pena eterna: s' alijs penis. Dicit. n. l. Tho. 2<sup>o</sup>. 2<sup>o</sup>. q. i08. arti. 4<sup>o</sup>. q' vnus hō nūq' punif p' a<sup>o</sup> pena sp'uali. Q: pena sp'ualis p'tinet ad aiaz fm quas qlz est liber. ¶ Pena aut tpali punif vn' p' alio eo q' q'm ad eē tpale vt cor porale nō est qlz liber: sed aliq' mō depēdet ab alijs. Et qz tri plicif pōt se h're vnus ad alterū in qda depēdētia triplici rō ne punif vnus p' a<sup>o</sup>. ¶ P'rio inquātū vnus hō est tpalr res alterius: z ita tpalr ipse punif in pena illi': sicut filij fm cor pus sūt res p'ris: z fuus est res dñi. ¶ 2<sup>o</sup> mō inquātū pctm vnus deriuat in alterū. vel p' imitationē quada: sicut pecca ta parentū puniunt in filijs: qz filij imitant p'ies: z fui pctā d'noz: vt audacious peccet: vel p' modū meriti sicut pctā sub d'itoz merent' prelatū pctōzē. Job. 34. Qui regnare facit ho minē hipocrita pp pctā ppli. An tñ plati puniantur. p' pctō subditoz vt' subditi p' pctō p'atoz dicef. j. q. 337. ¶ Tertio sit ad cōmendāda vnitate societatis hūane: qz oēs hoies sūt quodāmodo vnū sic p'ticipatiōe sp'ei p'les hoies sunt vn' hō Et idē si sic vnū totū. z sic totū h' p'ies quaz qlz est sollicita de alijs: ita qlz hō dōz esse sollicitus de alio: qz vnicuiq' man dauit deus de p'rimo suo eccle. i7<sup>o</sup>. Ideo sicut malū vni' par tis corpis redūdat in alteraz: ita z pena p' pctō vnus hois redūdat in ceteros inquātū oēs tenent esse solliciti de quoz ne peccet. Sic dicit Augu. de pctō achor. Cum ergo videat qda negligētia ceteroz cū vnus peccat quē poterāt phibē: videntur ipsi peccare negligēdo. z sic pro pctō i' lius puniunt. ¶ Pro hoc tñ cōsiderandū magis q' pena que inferit vni' p' altero. aut est a deo: aut ab hoie. Si a deo pōt inferri hōi qd cunq' genus pene siue in dāno rez: siue in copali afflictio ne: siue in morte: sicut filij p' p'ibus puniunt: vt onuz est. s. q. 328. Puniant et interdū prelati p' subditis: z e'rio. vt. j. dicef: z qda de cōitate p' alijs. Ista tñ pena semp est tpalis q' est in corpe vel in reb' corpis. Eternalr aut nemo p' a<sup>o</sup> p'ni tur nec et in purga: qz illa est pena aie. z qlz est liber q'stum ad aiaz. illi tñ q' pro alijs puniunt interdū puniunt pro peccatis: z interdū sine pctis suis. Nā pctm vnus depēdet aliē qñ a pctō alterius. Et quātū ad h' et si qs puniat p' pctō suo dōz puniri p' pctō alterius. Et tñ vere p' suo puniunt z nō p' pctō alteri'. Sic si filij imitent p'ies in pctis dñr puniri pro pctis eoz: z tñ puniunt p' suis: qz ipsi vere peccauerunt. z iste est modus accipiēdi largus. ¶ Alt' punif qs pro pecca to alterius qñ ipse nō peccauit in aliq': sed alius: z tñ punif pro eo. Sic si puulus filius alicuius puniat p' pctō p'ris. nā ipse nō peccauit. z tunc dōz q' nullū iniustu' sit ei a deo: qa pōt oia z vtrif eo tāq' possessiōe sua: z max' qz deus facit ad bonū istoq' q' puniunt: sic fuit in puulis sodomoz z in paruulis datha z abirō. Nā isti nihil peccauerāt: z tñ cū p'ib' s' bmerf s'f. gen. i9. z. nume. i6. Profuit at h' eis ad salutē aie: qz si supuixissent successissent in vitijs p'nis: sic p' de puerf sodomoz. Nā gen. i9. dōz q' intrātibus duobus angelis i do mū Loth in spē viroz puenerunt oēs viri ciuitatis a puero vsq' ad senē petētes educi viros foras: vt abuterent eis. Si q' puuli qui añ annos discretionis mōtū sunt supuixissent: successissent in vitijs p'nis: z sic puniti fuissent eternaliter. Nūc vō moziētes potuerūt saluari: vel saltem eēt in limbo puuloz vbi nihil paterent. Misericordiē q' cū eis actus est q' a deo occisi fuerint añq' peccarent. Sic dicit Aug. in epla ad Auxētū. z. i. q. iij. c. Paruulos. f. Paruulos sodomitarū nō excusauit ignorātia: quin pro p'no scelere celesti igne cōsumerentur: sed h' igne pena illis diminuta est qbus successio paterni sceleris est adēpta. z dicif postea illud idē intelligē dum est de puulis qui pro pctō dathan z abirō viui descen derunt ad inferos. meli' ergo istis fuit q' nō habētēs peccatum mozerent' pro peccato alieno q' vt postea peccātes pro delictis pp'is punirentur. z periret. hoc eniz etiā viris san ctis prestat in gratiā. Sapientie. 4<sup>o</sup>. Placēs deo z dilecti' vi uens inter peccatores trāslatus est. Raptus est ne malitia mutaret intellectū eius: aut ne fictio deciperet animam illius. Placita. n. erat deo aia ei' pp h' ppauit educē illū de medio iniquitatū. Sic et fuit d' puulis chananeoz: qz de' iustit occidi illos. dñte. 20. z p'fuit eis: qz si supuixisset fuissent mali sicut patres

3<sup>o</sup> casus

3

2

Ad pri mu arg.

Ad 2<sup>m</sup> arg<sup>m</sup>

opio q' ruda p. rō.

2. rō

3<sup>o</sup> rō

Rūdet ad questus. q.

B

Notabile.

Punitio a deo data p dest p

patres eoz. Na chananei exercebat pctā multa z graua. le ui. 18. z malitia eoz erat pseuerans: qz filij sp imitabant patres. Sapie. 12. s. iniqua est natio illoz: z nālis malitia ipoz. Et qm nō poterat mutari cogitatio cordis illoz in ppetuuz. Semen. n. erat maledictū ab initio. Et loqf ibi lra de chana neis. Bonū g erat puulis chananeoz qz occiderent an nos discretiois ne peccaret z pient. C2<sup>o</sup> pdest pena taliter a deo data ad alleviationē pctōz qz qz committit. Ut si qz ex pena quā patif p a nō moriat: cedit sibi i alleviationē pena rū debita: sibi p pctis suis. sic p pctō Siezi ei<sup>o</sup> posterio lepro si fci sunt. 4. reg. 5. z nō moriebant. Erat g sibi b ad allevia tionē. Hoc verū est nisi ipi posterio pctā puz imitent p qb<sup>o</sup> pene ille infligite sūt: qz tūc iaz infligif eis pena p pctis suis: sicut iudei petuerūt sanguinē xpi. i. penas debita p iniusta effusione sanguinis xpi venire sup se z sup filios suos. j. 27. z ita venit qz semp puniunt. Q2 tū iudei imitant nūc pctā puz suoz: qz egle odiū hnt ipi xpm sic ptes eoz. Jā pro pctis suis puniunt: z nō opz qz puniant pro pctis patrum. Sile ē est de maledictioē chanaā z posteritatis sue. gen. 9. Nā posterio sui fuerūt iniq. Sapie. 12. Et sic merebant pp de licta sua penas qz tollerabāt: et si nulla maledictio pccissis De hīs Aug. in eplā ad Auxētū. z. i. q. iij. c. chan peccavit. C3<sup>o</sup> fuit interdū qz nō pnt pueniētē qdā puniri q peccave rūt: nisi puniant cū eis aliq pp vnitatē z simulatē vite. z sic cū vellet deus qz Jonas a nautis pgeret in mare pro pctō suo z turbavit eos ponēs in piculo naufragij: qz nūqz ipi p iecissent ionā in mare nisi infurrexisset illa turbatio. Jone p Sic dicit Augu. vbi. s. i. q. iij. c. Ppls. s. Sic nauicula Jone picitata: vt fugitiuus sorte dephensus fluctib<sup>o</sup> immergeretur. Sic ē fuit de Achor: qz fecit de<sup>o</sup> in bello pire trigintasex vi ros Josue. 7. vt hērent cam israelite qrdi a deo cur b fieret z inueniret pctm Achor. Et sic fcm est. e. c. Si aut nō fuisset illi viri occisi nō fuisset aliq occasio ad iueniēdū pctm achor z ad b qz seure vindicaretur a ppo in euz: z ita in multis. C Considerandū ē qz cū deus puniat morte aliq vnuz p altero z cetero pene sunt minores: qz quālibet aliā infert vii pro altero. z ita lepra infligif vni pro pctō alteri<sup>o</sup>. vt in filijs giesi qz lepra pcussi sunt pp pccm. 4. reg. 5. Aliqñ et fuitute vt chanaā maledictif pro pctō pris sui chaz gen. 9. Et lz illa maledictio ab hoie fuerit data dei tū volūtate data est z pfirmata: ideo sic sequuta est. Ita est de oibus alijs gñib<sup>o</sup> pena rum qz deus infligit vni pp alterū pter eternā quā cūlz pro se solo infligit. z vocamus eternā large quācūqz penā post vi tā ē si sit breuis vt purgatorie. C Si at dicam<sup>o</sup> de penis dag ab hoie vel iur. dōm qz est quedā pena corporalī z alia realis z alia spūalis. Corporalis est mors aut verberatio. Et ista non infligitur vni pp alterū de iure: qz iste sunt pene psonales lz a deo inferat. C Rō dūc est: qz deo lz agere quicqd voluerit de hoie eo qz est possessio sua z hois ad possessionē suā non est iustū politicū. s. ethi. z tū hois ad hoiem est iustū politi cum: nō pot vnus agere p alterū nisi id qd recta rō z lex permittūt. Et tū ita non pmittunt aliqñ occidi aut vberari aliqñ pro pctō alterius: g hō non poterit b facere. C Alia cā est qz deus quicqd agat hoī pot p illō deducere eū in me liore statū. Un occidendo hoies deducit illū ad vitā eternā. Mors g que a deo inferf cū possit esse via ad bonuz nō erit illicitū nec etiā malū respectu hois qz deus puniet illum vel occidat sine peccato. Nō est tū in ptate hois deducere aliuz ad meliorem statum per mortē z vbera: sed potius ad dterio rem. s. ad non eē. Ideo nō licet hoī punire alterū corporalit: nisi pro pctō eius cū per penam peccatū emendet. C Pena aut realis cōsistit in eis que ptinent ad hoiem siue in bonis fortune: vt diuitijs: honore: laude: potētia: glia: siue in bonis quibusdā nālibus sicut in libertate. In oibus istis pot infer ri pena de iure vni ppter alterū: vt p3 in filijs hereticoz z si ljs eoz qui cōmiserunt crimē lese maiestatis. Nā puantur bonis pnis: z omni honore: z fama: z gloria seculi: sola vi ta eis reseruata. extra de hereti. c. Uergetis. Sic etiam filij illegitimi priuant honore competere alijs hoibus: qz nō ad mittūt ad honores nec ad beneficia nec ad ordines. Etia vnus redif infamiz pro pctō alterius: sic isti filij hereticoz: z eoz qui cōmiserunt crimen lese maiestatis. Incurrit etiaz seruitutem vnus pro pctō alterius vt filij presbyteroz in sa cerdorio geniti fm antiqua iura efficiebant serui ecclesie. de hīs sunt multa exempla. vi. q. i. §. verū. z. xy. q. vltima. c. Lū

multe. z extra de filijs presbyteroz. c. Litteras. z qsi p totuz z extra de penis. c. In quibusdam. z. c. Ad aures. z extra de purgatio. canoni. c. Accedens. Et fuerūt positi aliqui casus. de hoc supra. q. 330. vbi puniuntur filij pro pri bus. fit autē ista puniō de iure ad detestationē criminis: vt ostēdat tam detestabile esse crimē: qd non solū cōmittens: sed etiā qui ad eos pertinent puniri debeant. Et eadē rō etiā in plimuz est qñ deus punit filios p pibus: vt in pena sodomitaz z dathan: z abiron gen. 19. z nume. 16. Sic et qñ in aliqua ciuitate colebant idola vbi tā adulti qz et puuli vnus diei occide di erant deuterō. 13. f. Ut oēs vidētes tantā seueritatē fieri in punitione huius criminis fugerēt illud tāqz grauissimū. Et p3 qz fieret ad detestationē z terrore: qz et mortuis viris z fe minis iubebatur occidi oia iumenta z pecora: z cremari qe quid in vrbe erat ipsamqz ciuitatē destrui: vt nullus habita ret in ea in eternū. Jsta tū nō fiebant iā ad penā idolatraruz qz illi nō poterant ad hoc testari cū eēt iaz mortui: sed erat horro oibus vidētibus. Aliqñ tū puuli qui occidunt cū pa tribus occidunt: qz nō est modus ad liberandū eos nisi per miraculū: sicut in puulis sodomoz z dathan z abiro: qz cū loca in qbus ipi manebā t apirentur ad vorandū eos: non poterant paruuli qui cū eis erant liberari nisi per miraculū. Et non erat aliqua cā liberandi eos miraculose: qz nec ipi b meruerant nec petuerūt nec aliqs pro eis petiuit qz libera rentur: ideo perierūt. Adulti tamē filij istoꝝ qui non consen sunt in peccato parentū liberati sunt per miraculum sicut fuit in filijs Chozē. Nā ipse perijt: qz terra absorbit eum z filij eius qui cū eo erant māsērūt pendētes in aere quousqz terra cōclusa est nume. 26. f. grāde miraculū factū est vt cho re peunte filij eius nō pirent. Jsti tamē liberati sunt pp me rita: qz peccato pīs expresse repugnabāt. In puulis tamen qz nulla causa liberandi eos erat: z nō poterant nisi p mira culum liberari pierunt cuz patribus. C Alia est pena spūri tualis vt excomunicatio: interdicit: suspensio: depositio: degradatio: puatio ab oblationibus: inhabilitatio ad sacros ordines Jste vocant pene spūales: qz ad iurisdictionē ecclīasticaz per tinent. Excomunicatio tū nūqz infligitur vni p altero: qz est pena psonalis: sed cuiuslibet p pctō suo: vt dicit Aug. z hētur xxiiij. q. iij. c. Si habes. z ex de his qz f. a ma. par. ca. c. Que sinit. Suspensio: depositio: degradatio ē sunt pene psonales z nō infligunt vni pro altero: s. solis peccatibus. Interdictū tū pena sepe punif vnuz p altero: vt qñ vnū peccatē lo cus totus subijctif interdicit: qd max<sup>o</sup> fit p pctis pīdētū vt p pctō regis vel epi ponitur iterdictū in terra sua. ex d spō. c. nō est nobis. z ex de offi. deleg. c. sane. qz z. c. p. z. g. Pena ē puationis a iure offerēdi punif vnuz p alio. s. tota familia p dno p pctō alic<sup>o</sup> iubet iterdū qz non recipiat obla<sup>o</sup> ab eo nec a familia sua. xvij. q. iij. c. Minor. Pena ē inhabilitatiōis ad ordinē punif vir p pctō vxoris. vt si vxor alic<sup>o</sup> adultera ta est et ipso nesciēte si postea cogit ea nō pot pmoueri ad sacros ordines. xxiiij. di. c. Si laici. Sic ē si filij obrinuit ec clesiā p symoniā pentū ē ipo nesciēte ecclīas pdit qz nō pot eā retinere. ex de symo. c. De regularib<sup>o</sup> z duob<sup>o</sup>. c. sequētib<sup>o</sup>. Et in filib<sup>o</sup> casibus punif qs de iure hūano p pctō alteri<sup>o</sup>. C Ad p<sup>o</sup> dōm qz nemo peccat pro alio: z tū punif qs p a<sup>o</sup> eo qz pene nō infligunt sp vt pene: s. aliqñ vt medicīne cu ratiue vel pseruatiue. Qñ aut pena ponif ppe vt pena nūqz punif vnuz pro pctō alteri<sup>o</sup>: s. qz pro suo: z tū in casib<sup>o</sup> sup positis in qbus punif vnuz p altero sp est pena vt medicīa sic in iterdicto. s. vt multi puniti sine culpa cogāt eū q pecca uit z p cuius cā ponif interdicitū satisfacē z cessare a pctō. z ita in oib<sup>o</sup> alijs ca sīb<sup>o</sup> est aliq cā qre pena def: z ex ea pre est medicina. C Alr pot dici qz pot aliqs peccare in pctō al terius: z punif pro illo: qz inquātū aliqs pmet ad alterum dī agē que ille agit. Et qz filius est qdā ps pīs. s. ethi. cēse<sup>o</sup> peccare pte peccatē inquātū in illo est vel in quātū illius est. Et sic punif: qz aliquo mō pctm est suū. Sic. n. pctm origia le causatū est: qz peccatē Adā in q erat tota nā hūana fm rō nem ppagatiōis. dñr oēs peccasse. sic dicit apls ad ro. gnto. Oēs in adā peccauerūt. i. oēs erāt in adā. z exptēs i eo pecca tērūt pctō qz ipse peccauit. C Ad 2<sup>o</sup> dōm qz itelligif de mor te eterna: z de morte tpali: qñ infligif alicui adulto: qz nō in fligif nisi pro pctō suo. C Ad 3<sup>o</sup> dōm qz itelligif de pena eter na qz dānari vel saluari nō est nisi post hāc vitā. z b nō pot vnuz p pctm alterius sustinē s. p suo. C Ad 4<sup>o</sup> dōm qz ino telligitur

3<sup>o</sup>

3<sup>o</sup>

3<sup>o</sup>

Triplex pe na ab hoie.

pma pena

3 2<sup>o</sup>pena

ad 3<sup>o</sup>

3<sup>o</sup> pena

Ad p<sup>o</sup> argu.

Ad 2<sup>o</sup>

ad 3<sup>o</sup>

ad qrtū argu.

telligit etiā de pena eterna: et de tpali q̄ est mors aut verberatio vel exōcācio: et similes pene psonales. Quidā tñ pene sūt que possunt vni vel multis pro altero inferri.

**¶ An punitur aliqui q̄ sine culpa.** Q. CCCXXXVI.

**Queritur** an punitur aliqui q̄ sine culpa. **¶ Dicitur** cuncti q̄ nō: q̄ pena et culpa coire spōdet sibi: q̄ nunq̄ iuste poterit pena nisi pro culpa inferri.

**¶ Dicitur** q̄ ex pcedentib⁹ apparet penā aliquā sine culpa inferri cum punitur vnus p pccō alterius: et tñ vnus nō peccat in pccō alteri⁹. Est tñ regula q̄ cōiter nō punitur q̄ sine culpa nec de iure diuino nec de humano ex de pstitū. c. Lognoscentes. l. vi. di. Satis puerius. Aliqñ tñ in cāibus spālīb⁹ punitur quis sine culpa nunq̄ tñ sine cā vt exponit in decretali.

**¶ Qm̄ falsus** ex: vt lite nō cōte. Et fit hoc aliqñ in pena inflicta a iure. De penis a deo inflictis p̄ vt in occasiōe puuloz sodo moz: et dathan: et abiron. Sen. i. 9. et Num. i. 6. et in puul' charanicoz Deut. 20. et in paruulis ciuitatū israel in qb⁹ collebatur idola. Deu. 13. et in paruulis madianitaz Nu. 31. et in paruulis amalechitaz. j. Regū. 15. et ita in multis alijs. Et i hīs vident eē due cause.

**¶ Vna** pp detestationē criminis. Alia pp pccm̄ parentū. **¶ Tercio** solet de⁹ punire aliq̄s vt eos meliores efficiat sicut in Job. **¶ 4.º** Punit q̄s vt inorecat gloria dei sicut in ceco nato Jo. 9. Naz dī q̄ nō peccauit ipe nec parētes eius vt cecus nasceret s̄ vt onderet glia dei i eo. Et aliq̄ modi filēs sunt sine culpa ex pte dei. **¶ 5.º** ad custodia virtutū vt in Paulo. 2. cor. 12. **¶ Sexto** ad purgationem vt in maria sorore moy. Nu. 12. Sed ibi pena fuit p culpa. **¶ 7.º** est vt otinuet pena p̄ns eterne. vt in herode. Actū. 12. et hic est pena pro culpa. 3.º modi quq̄ pcedētes p̄tinet ad ppositū q̄ est in eis pena sine culpa s̄ nō sine cā. Q̄uinq̄s modos istos cōes ponit beda in homelia et Magr. 4. sen. di. 15. **¶ Si** i iure humano punit q̄s sine culpa in aliquib⁹ casibus. s̄ in sex q̄ cōprehendunt hoc vsu pauptas odiū viciū pauoz et scelus. Ordo psonas spoliant et loca iure suo. De pauptate vt de ecclesie vniūn in vna et fiet vnus ep̄at⁹ cuz eēt duo et vna ecclesia p̄dit honozē ep̄alē. i. 6. q. 1. ca. Et tps̄ q̄litas. **¶ Et** filr pp pauptatē due ecclesie parrochiales vniuntur vt hēant vnicū sacerdotē cū prius q̄l3 h̄iet pprium. i. 6. q. 3. c. vno. **¶ De** odio p̄ vt si ciues alicui⁹ vbi occiderūt b̄s ep̄m suū p̄inaf ciuitas illa in eternū iure ep̄at⁹: et vniē alteri ep̄atu. Et hoc in odiū ciuū qui occiderūt ep̄os licz illi iam mortui sint. 28. q. 2. c. Ita nos. Et filē ex de penis. c. Ad auref 2. c. In qbusdā vbi successores puant iure q̄s bituri eēt ppter p̄decessozes in pgenie sua. Sic et ordinat⁹ sine titulo in odiū ordinatozis nō h̄z executionē ordinis. lxx. di. c. Neminē in tex. et glo. et iustitio scā de clerico in ecclesia p̄tempo patro nō etiā de digno in odiū ep̄i est irrita. i. 6. q. vii. c. Decernimus et sic punit ordinat⁹ pp solā culpā ordinatozis. **¶ De** vicio p̄ vt de clerico h̄te leprā. Naz nō pmittit ministrare pp scādālū et horozē ex de cle. debili. c. tua nos. **¶ De** fauore p̄ in ecclesia p̄stātinopolitana: qm̄ in fauore eius p̄sarchat⁹ p̄m̄ qui debebat alexādrīe post romanā trāslat⁹ est in p̄stātinopolitanam. 22. di. c. Renouātes: et ex de pui. c. Antiq̄. Et q̄nq̄ in fauore religionis dat ecclesia sc̄laris canonicis regularibus ex de eccle. edifi. c. Ad audientiā. 2. **¶ De** scelere p̄. 27. q. vlti. c. Multoz vbi p̄uuant aliq̄ iure suo pp scelera alioz. Meli⁹ tamē dicit vt in occidētib⁹ ep̄m q̄ ibi est scelus: et tūc odiaz manebit in exēplo de ep̄o ordinatē sine titulo vel cōtepto: p̄ trono vt dcm̄ est. **¶ De** ordine patet qm̄ in fauore ordinis p̄uatur dñs seruo. Si eni seruis ordinatus est in sacris dñs p̄dit ius q̄ hēbat in eo. 5. 4. di. c. frequēs: et ca. Ex antiq̄s: et ff. de opis liber. l. inter dū: vbi rōne dignitatis amittit q̄s ope ras q̄s hēbat in liberta. qm̄ indignū ē q̄ libertas fuit cū tam dignitatē adeptā sit de hīs tangit glo. ex de p̄uile. c. antiq̄. **¶ Ultra** istos sex casus etiā punitur q̄s iterduz de iure humano sine culpa s̄ possint reduci ad istos oēs aliq̄ casus vt filius illegitimus puaf honozē et iure successionis et est i habilis ad cōsequēdū ecclesiasticū beneficiū et ordinē ex de fil. p̄. p. totū: et ex q̄ h̄t. sint legi: per totū et qñ p̄es sūt heretici si h̄ puant oi successiōe p̄na et honozē. Idē et qñ p̄es cōmiserūt crimen lese maiestatis: ex de here. c. Vergentis sed isti tres casus reducunt ad odiū. s̄ qm̄ in detestationē criminū p̄noziū s̄ fit. Etiā puaf familia iure offerēdi sine culpa pp peccatus dñi. xvij. q. 4. c. Miroz. Etiā interdū terra: et p̄uunt oēs q̄ ibi sunt pro pccō dñi vel vnus aut pauoz pro quozum de

licto terra interdicitur; extra de spon. ca. Non est nobis, Isti tñ duo casus p̄tinet ad penā tanq̄ ad medicinā: vt per hoc ille q̄ peccauit cogatur satisfacere vexatus a multis qui p̄ eo punitur. **¶ Alio** modo punit q̄s sine culpa vt in bigamo: q̄ h̄e do bis nō peccauit: aut semel cū vidua: et tñ nō pmouet ad ordines et p̄dit per b̄ p̄uile<sup>m</sup> clericale: ex de biga. p. totum. Istud autē est propter significatiōem matrimonij q̄ nō potest inueniri in bigamo. e. ti. Debituz: in textu et glo. Sic et si q̄s h̄ns vxozē quā duxerat vnicā et virginē et illa postea adulterat et nesciente marito nō p̄t ille pmoueri ad sacros ordines 24. di. c. Si lauci. Et ad idē p̄tinet: qm̄ hic bigamia ē si postq̄ vxoz adulterata est rursus cognoscat a viro suo. Et filēs casus p̄nt aliq̄ de iure colligi i qb⁹ aliq̄ cā subest puniēdi aliques s̄ non culpatur. Et filē est de eo q̄ h̄r suspectus de crimine et nō cōmisit illud: qm̄ interdū ponit ad torturā vt veritas inueniat. Sic et qñ putat q̄ aliq̄ sciant. Veritas rei. s̄ non credant ipsi cōmisisse malefactū tortor vt veritas certius h̄eat. Istā autē fuit ex necitate: qm̄ si h̄ nō fuit nō est modus inueniēdi veritatē in multis cribus: et multa p̄mitterent hita spe q̄ nūq̄ nota eēt nisi iste mod⁹ extorq̄ndi veritatē esset. Est ḡ bonus publicū q̄ sic veritas inueniat. Et qm̄ q̄l3 h̄o est ps cōitatis alicuius et lex vult potius bonū cōe q̄ p̄uatiū peligit potius p̄uiri aliquā p̄te cōitatis iniuste q̄ totū status: cōitatis piclitari si nō det modus inueniēdi veritatē criminū. De ista autē necitate humana. s̄ oporteat malū agere vel malū pati cōquerit Aug. 19. de ci. dei. dicit tñ iustū eē inocētēs tortōri vt veritas inueniat. **¶ Cōsiderā** dū vlti⁹ q̄ solēt assignari. 5. cāe q̄re deus punit hoies in hac vita q̄ patēt his versib⁹: vt pbet: aut dānet: aut expiet: aut mereat: vt pateat xp̄i glia pe na dat. **¶ De** p̄batōe vt in iob et in thobia. Nā ad p̄batōez virtutū suaz p̄uiri sunt: et sic et multi aliq̄. 4. 5. di. c. Disciplina: et c. Sunt nāq̄. **¶ Ut** dānet sic fuit in herode: qm̄ pena sua incepit h̄ vt in eternū puniret: qm̄ cuz pmisisset se laudari vt deū a deo subito p̄cussus est et cito mortu⁹ est. act. 12. r. 12. q. 2. q. 4. Nabuc. **¶ Ut** expiet: sic fuit in b̄o paulo cui dat⁹ est angelus sathane ad collasizandū eū ne magnitudinem reuelationū extolleret. 2. ad corin. 12. 2. 23. q. 4. c. Displicet. **¶ Ut** mereat: et ita et dicit fuisse in thobia: qm̄ ad augmētū meriti pro fuit sibi pena cecitatis. Et istud ē in multis q̄ vt meliores efficiant p̄uiri: qm̄ d̄t in infirmitate p̄fici. i. p̄fecta reddat p̄tolerantiā infirmitatū et passionū. **¶ Ut** pateat xp̄i glia: sic fuit in ceco nato Jo. 9. qm̄ glia dei manifestata ē in illo inq̄ntū curatus est miraculose. Si tñ nō fuisset cecus nō potuisset virtus dei ostēdi illo sanādo eū. Istos ponit beda in omel. s̄ aliq̄s ver bis: vt dcm̄ est. Multi ḡ casus sunt in qb⁹ pena sine culpa infligit: et tñ semp est p̄ aliq̄ cā. **¶ Ad** ar<sup>m</sup> dōm q̄ pena qñ accipit pprie vt pena semp corrdet culpe: et tñ in casib⁹ p̄cedētib⁹ nō dat vt pena: s̄ vt medicina inq̄ntū aliq̄ p̄dest. **¶ An** subditi interdum p̄uiantur pro peccato prelati vel econtrario. **¶ Questio** CCCXXXVII.

**Querit** an subditi p̄uiantur interdū p pccō plati vlti⁹ eōrio. **¶ Dicit** qdā q̄ nō est iustū q̄ distingta sunt merita et demerita platoz et subditoz: iō pene et p̄mia debēt distingui: s̄ p̄ bono ope vni⁹ nō p̄miaf alijs s̄ ipe opans: solus ḡ ē pro vni⁹ pccō. s̄ plati nō puniēt subditi nec eōrio. **¶ Dicit** q̄ aliqñ p̄uiri subditi p pccō platoz: et s̄ taz a deo q̄s a iure. **¶ De** p̄ vt ppl̄s israel punitus ē p̄ste pp pccm̄ dauid numerātis illū. 2. reg. 24. et i. palip. 21. De iure humano p̄ vt q̄ aliqñ peccate p̄ncipe interdicitur terraeius: ex de spō. c. Nō est vob: et ex de offi. deleg. c. sane qm̄: et c. p. 2. g. **¶ Cōsiderā** dū tñ circa s̄ q̄ plati et subditi sic se h̄nt q̄ aliqñ pp pccā plati est pccm̄ in ppl̄s et eōrio: et aliqñ pp pccm̄ plati d̄r p̄uiri ppl̄s et eōrio: et sic duo sunt cōsiderāda. Primo si ex pccō vnus seq̄ pccm̄ alteri⁹. 2.º si ex pccō vnus seq̄ pe na alteri⁹. **¶ De** p̄ dicit aug. in eplā ad auxētū: et i. q. 4. ca. Ppl̄s. s̄ aliqñ p̄ meritis platoz deprauat vita subditoz. Qd̄ aut pp pccā ppl̄s sit pccm̄ in plato: dicit Grego. in moral. q̄ s̄ merita subditoz disponit vita rectorz. **¶ Quid** aut ista vera sint cōsiderandū est: et dōs q̄ nūq̄ pprie ex pccō subditoz se quis pccm̄ prelatoz nec eōrio: qm̄ tunc nō esset in p̄tate hois bene agere vel male: et tñ omne pccm̄ est volūtariū. Etiā seq̄ ref q̄ nō esset in p̄tate hois saluari vel cōdēnari: qm̄ pp pccm̄ p̄dēnat quis. Si ḡ ex pccō vnus possit seq̄ pccm̄ in altero cōdēnaret aliq̄ eternalr etiā si nollit: et non esset in p̄tate sua euitare. Debent tñ ista intelligi aliter. Lum. n. di. q̄ fm̄ me

Opinio  
grudam  
Rñdet  
ad qñ  
ni qōnis

Prima  
2  
3  
4  
5  
6

Prima  
7

Prima  
8

Prima  
9

Prima  
10

Prima  
11

Prima  
12

Prima  
13

Jam an...  
5. cāe qbus  
deus punit  
hoies i hac  
vita.  
p̄ ca  
2. cā  
3. cā  
4. cā  
5  
Ad ar<sup>m</sup> in  
Prum  
Opinio q̄  
rundā.  
vnica rō  
Rñdet ad  
quesituz. q.  
B

360 ✓

rita pplx disponit vita rectoz: non est sensus q̄ si ppl's est malus platus cogat eē malus: vel deus faciat eū eē malum s̄ q̄ si ppl's est malus deus dat ei pp pcta sua malū rectozē. Sic dicit Job. 34. Qui regnare facit hoies hipocritā pp peccata ppli. Et hoc pp duo. s. q. populus nō meret bonū rectozes cuius meritis adiuuaret a deo z p̄ficeret in bono. **S**cdo qz deus dat malū rectozes malo ppl'o vt puniat populus ab eo ppter pcta sua etiā in debite: z indirecte: vt si ille extorqat bona ipsoz vel opprimat eos sicut fieret ab hostib⁹. Tali⁹. n. pena est quā mali malis inferūt vel mali bonis: nō vt emendant sed vt torqueāt: boni aut nunq̄ talr puniūt bonos aut malos sed vt eos meliores faciāt. **A**lt pōt intelligi q̄ ppē pctm̄ subditoz peccet plati. s. qz si ppl's bonus eēt etiā si platus in se nō eēt bonus de⁹ nō pmitteret eū malū fieri pp populi virtutē vt nō hiet bonus populus malū plati: z sic al's forte de⁹ pmissurus erat q̄ malus efficeret plati pp demerita sua. Nūc aut si pp ppl'm vt nō hēat malū plati deus nō pmittit eū deprauari est bon⁹ plati pp bonitatē ppli. Si aut ppl's malus sit pmitteret deus plati effici malū in q̄stū hoc icidit in malū ppli vt explicatū est. Et sic pp pctm̄ ppli dicat malus effici platus. **A**liter pōt h̄ intelligi vt si forte platus ad malū inclinabat: z ppl's qui poterat eū monere non monuit z ex hoc ipse peccauit dī peccare pp pctm̄ ppli. s. qz ppl's peccauit nō admonēdo nec p̄hibēdo eū quē poterat p̄hibere a pctō: z si p̄hibuisset vel admonuisset non peccasset. **V**el pōt intelligi vt si ppl's peccet z plati sequat exēplū ppli. Nam ex pctō multitudinis reddit plati ad peccādū facilior. Cū aut dicit Grego. q̄ fm̄ merita subditoz disponit vita rectoz istis modis pōt intelligi. Et maxime in p̄mo mō qz ibi loquit de rectore futuro. s. qz si ppl's malus est deus puidet sibi de malo rectore: z p̄ qz Grego. dicit hoc sup illud Job. 34. qui regnare facit hoiem hipocritā pp pcta ppli z nō est sensus q̄ eū qui iaz regnat de⁹ faciat eē hipocritā vel malū ppē pcta ppli: sed q̄ facit q̄ ille qui ē hipocrita ante q̄ regnet accipiat regnū sup ppl'm illum qui malus est. **D**e plato aut etiā dicit q̄ pp pctm̄ suū non sequitur pctm̄ in ppl'o. Sed ē sensus q̄ si q̄s est malus: z platus effici de⁹ dat sibi malum ppl'm gubernādū qd̄ cedit ei in penā. Et hoc dupl. Uno mō qz mali subditi male obediūt plato: z verabūt eum tedijs: z iniurys. **S**cdo qz si ppl's eēt bon⁹ pp merita subditorum deus beneficeret ei. Nunc aut qz malus est nō meret habere bonos subditos quoz meritis adiuuet. **S**cdo dī peccare ppl's pp pctm̄ plati si platus exēplū peccādi ppl'o tribuat qz platus ponit vt speculū: z lux subditoz sicut dī supra in lra plati. Vos estis lux hui⁹ mūdi: z. j. Petri. 5. dī. Non dñantes in clero sed forma facti gregis. i. Pastor dī eē forma gregis. Et vocat forma. i. speculū: qz sicut in speculo sunt forme ad q̄s respiciēdo maculas n̄as abstergimus: z vult cōponimus: ita p̄clatus dī eē forma specularis ad quā respicientes subditi vitā suā cōponāt. Et pp hoc dī Exo. 38. vt dicit Grego. in qdā homelia q̄ labrū enēū factū est de speculis muliez in quo sacerdotes lauarent. i. qz sacerdotes hēbant mundare vitā suā: ita vt ceteri ad eos tanq̄ ad specula respicerent. Si aut plati peccauerint facit ppl's sequit illos quia eoz doctrina regit: z ob hoc qñ peccat platus dī facere peccare ppl'm leui. 4. s. Si peccauerit summus sacerdos delinq̄re faciens ppl'm. Et maxime erit hoc qñ plati nō solū male viuit s̄ etiā male docet: qz tunc ppl's sequens eius doctrinā necessario peccabit. **T**ertio ppter pctm̄ plati sequitur pctm̄ ppli. s. ex pctō negligētie. Nam officiū plati est vigilare sup gregē suū: z peccare volentes a peccando retrahere actu. 20. Attendite vobis: z vniuerso gregi in quo spūs scūs posuit vos epōs regere ecclesiā xp̄i. Simile ezech. 3. z. 33. Nā speculator positus est platus z culpa peuntū prius est sua. Ne h̄z excusationē si dicat nesciui qz perirēt oues: qz nō potest eē pastoris excusatio si lupus oues comedit z pastor nescit. **E**x de regu. in. c. Quāuis. Debet ḡ oēs sollicite admonere nihil omittēs quo minus pponat oēs p̄siliū dei. i. legē eius actu. 20. z. 43. oi. c. Ephesijs. Si aut admonere cessauerit: z corrigere ppl's peccabit: z tñ prius peccauit platus negligēdo admonitionē z correptionē: z ex pctō suo sequitur eēt peccatū ppli occasionaliter. **Q**uarto peccat ppl's pp platum qz ppl's sepe virtute z meritis plati a deo liberat ne icidat in mala. Si aut fuerit malus platus nō poterit ppl's adiuuari meritis eius: z pmitteret a deo peccare: qd̄ nō fieret plato ex-

stente bono. Et sic ex pctō suo sequat peccatum ppli occasionaliter. Et in isto. 4. mō accipit aug. cū dicit qz p̄ meritis p̄clatoz deprauat vita subditoz vt aliq̄ intelligūt. Melius tamen intelligit qz accipiat. 2. mō. s. qñ plati peccate ppl's sequatur exēplū eius z fauet sibi. Et p̄ qz dicit aliqñ p̄o meritis platoz deprauat vita subditoz vt platis suis subditi fauetes cū eis simul corruāt. j. q. 4. c. ppl's. **C**irca 2<sup>m</sup> dōs qz nūq̄ vere puniūt ppl's p pctō plati nec eēt saltē in punitione illa que a deo fit: s̄ qz p̄o pctō suo puniūt. **Q**z tñ p̄o quoz pctō corruēt aliq̄ pena: z plati dī aliqñ peccare pp pctm̄ populi z ppl's pp pctm̄ plati vt supra dictū est: dicit puniri populus ppter pctm̄ plati vel platus pp pctm̄ ppli sui. Aliqñ tñ peccante solo plati dī puniri ppl's pp pctm̄ eius: nō quidem qz puniat sed qz nō expectet vt si aliqñ ppl's peccauerit: z deus nō erat puniturus eū imediate sed expectaturus: si plati peccet forte nō expectabit ppl's sed in seferet imediate punitionē: quātū ista pena ppli cedit in penā plati: qz p̄cuntib⁹ subditis perit p̄ncipatus. Subditi ḡ p̄o pctō suo solo puniunt: z tamē hoc qz est nō differri penā puenit eis ex pctō plati. Nec i hoc fit eis aliq̄ iniuria: qz cū peccauissent debebat eis pena: qz at differretur ex dei beneficio pueniebat. qz aut nō differatur nō est facere eis iniuriā s̄ est nō p̄stā beneficiū qz nemo tenet alteri beneficiū p̄stare: nam si teneret iaz nō eēt beneficiū sed debitū. Quādiū ḡ beneficiū est nō est debitū: z sic nō facit iniuriā qz p̄stare illud nō vult. **A**d rōnē in cōtrariū cū dicebat de dauid p̄o cuius pctō ppl's punitus est: dicunt quidā qz ppl's peccauit in hoc qz p̄uasit regi facere numerationē vel saltē p̄sensit ei. Et sic puniebantur tam p pctō suo. **D**dm qz nō stat qz potius Joab z p̄ncipes exercitus restiterunt dauid rogando ne hoc faceret: qz reputaret in peccatum. Et dī qz sermo regis magis p̄ualuit: qz sermo Joab: z p̄ncipiū. 2. Regū. 24. z p̄mo parali. 21. etiā ipse dauid significauit qz ppl's nō peccauerat sed ipse dicebat. Ego sum qui peccauit: ego iniqz egi isti oues sūt qd̄ fecerūt. eo. c. ḡ. p pctō regi puniebant: z nō peccauerāt ipi in h̄ vel saltē puniebant p̄o aliq̄ alio pctō qd̄ ipi fecerāt: z nō q̄si p̄sensisset in pctm̄ regis. **T**ercio p̄o magis qz si punirent p pctō regis q̄si ipi p̄sensisset huic numerationi cū sit mai⁹ facē pctm̄ qz p̄sentire ei qñ nō ē opatio cōsensu: vt qz dauid qz magis peccauerat magis puniri debuisset: z tñ ppl's p̄cussus est p̄cte: z dauid nō ḡ nō fuit ppl's p̄cussus p pctō dauid: vel p pctō suo q̄si p̄sensisset ppl's in numeratione: s̄ p aliq̄ alijs pctis qz ppl's fecerat ante h̄: z puniēdus erat. forte tñ de⁹ dilatur⁹ erat penāz ad aliud t̄p̄a si nō peccasset dauid. Nūc tñ qz peccauit dō punitus ē ppl's: vt i vna punitione eēt due penē. s. ppl's puniretur p pctō suo: z dauid puniret in h̄ qz ppl's puniebat quia mors ppli erat pena p̄ncipis eo qz i multitudine ppli est dignitas regis: z in paucitate plebis ḡminia ē p̄ncipis. puer. 14. Et punit⁹ ē p̄pe dō in eo in q̄ peccauit qz peccauerat eo qz gliabat in multitudine ppli: z pp h̄ illū numerauerat: de⁹ atōdimiuit ppl's vt in h̄ tristaret. Sic dicit aug. in eplā ad Auxētius z. j. q. 4. ca. Dauid scilicet dauid populum numerauit: qz peccato: gladius domini defecit in ppl'm sed in lata gente glia regis ē in diminutione plebis p̄trito p̄ncipis: qz ḡ de numero sitate gētis supbiuit iure i ei⁹ diminutione punit⁹ ē. hoc at facē de sepe ita ordinās penās vt in eadē pena duos puniat scilicet vnū qz patit: z aliū qz ex pena illi affligit: vt si qz spem suā hēat in aliq̄ qz ab eo recipit t̄p̄alia bona si ille peccauerit z occidat a deo duoz pctā in ei⁹ morte puniunt. s. ei⁹ qz moritur: z illi qz t̄p̄ali comodo qd̄ ab isto p̄cipiebat defraudat: z isto mō maxie puniunt p̄sone ille que inter se h̄nt aliq̄s habitudines vt cogiti: z amici: plati: z subditi. Sic dicit aug. eadem eplā: z. j. q. 4. c. Ppl's. s. ppl's qz pctō achor: z filioz hely i manib⁹ hostiū tradit⁹ ē sigt subditos corpalt flagellari: vt inter ipā eoz flagella etiā platoz pctā seriant. Sic achor sorte de p̄sensibus lapidib⁹ obrut⁹ est. Sic z nauicula ione piclita vt fugitiuus sorte dephēsus fluctib⁹ imergeret. **A**d 2<sup>m</sup> dōm qz illa nō ē sp̄alis pena qz puniant subditi p̄ plati: qz ē p̄ peccato aliaz p̄sonaz singulariū sepe iterdictū ponit in loco su per illos qd̄ nō p̄sūt isti peccates qz iterdictū nō est pena dī recta s̄ ē qdā icitatum ad h̄ qz ppl's vel cōitas cogat cito istos peccates satisfacē p pctō. Pena tñ p̄sonali nūq̄ punitur qz qz de subdig p̄ plato nec eōrio. Et iō nunq̄ ponit s̄nta excōicationis sup cōitātē vel ppl'm p pctō singulariū. Et ē si ipa cōitas peccasset: qz in cōitate pnt eē aliq̄ innocētes qz puniri nō

Rūdet ad 2<sup>m</sup> q̄ sū: qd̄.

Opinio q̄rundā M̄ Imp̄: bat opi.

Tl

ad 2<sup>m</sup> ar

D  
Deus malū rectoz  
ri tribuit.

E  
Alia decla  
ratio ad id.

f  
Alia dcla.  
p̄mo

S

S  
Scdo

D  
Tertio

Q  
Quarto



niri nō debēt p nocētib<sup>9</sup> ex de hīs q̄ si. a. ma. p. ca. c. **Questi-** uit. Interdictū aut nō est directe pena psonal<sup>9</sup>: qz pena ponit<sup>r</sup> sup locū z nō sup psonas. Nā si interdici deānt psonē nunq̄ hoc fiet nisi i eis q peccauerūt. Innocētes aut nūq̄ interdicien tur psonalr sed loc<sup>9</sup> i quo sunt. Et sic lz eis alibi diuina audi re: z ob b̄ excōicatio qz singulos ligat psonalr nō p̄r ifligi ni si peccātib<sup>9</sup>: interdici aut pōt inifligi etiam innocentibus.

**An liceat hoi resistē sibi vix iferre volenti.** Q<sup>o</sup>. 338.

**Queritur** qz dī nō resistē malo an liceat hoi resi stere malo. i. hoi malo volēti malū ifer-

re. i. iniuriā vel furtū aut rapinā. **Adm** qz lra v̄r b̄ phibere z tñ nō phibet: qz als eēt sup<sup>9</sup> illicitū: z tñ aliqñ fuit nō so lū licitū s̄ ē neciū vtpote qñ mā dabat alicui a deo q̄ nō ē illi citū resistē malo. **C** tñ nō solū nō ē illicitū imo v̄r eē neciū z op<sup>9</sup> charitatis: qz si nō resistat malis: dabit eis occasio ad de teriora: p̄stare tñ alicui occasionē ad peccādū ē p̄ctm̄ q̄ malis resistēdo est. **C** dōz q̄ resistē malis aut iubet alicui expresse a deo aut nō. Si iubet tūc nō solū est licitū resistē s̄ ē vindi care puniēdo p malis p̄terig imo si q̄ nō faciat b̄ peccat: p̄z in bellis q̄ de mā dabat facē israelis v̄t pugnare p̄ chananeos Deu. 20. Et mā dianitas Nu. 25. z. 31. z p̄ amalechitas: Deute. 26. et nō faciēdo b̄ iudei peccabāt vt p̄ qñ Saul pu gnauit p̄ amalechitas: z nō occidit regē nec pecora. Nāz pp̄ b̄ de<sup>9</sup> irat<sup>9</sup> est: z abstulit sibi regnū. j. Reg. 15. z. j. Paral. 10. Sic et qñ iudei volebāt delere chananeos de<sup>9</sup> cominabatur eis q̄ iferret ip̄s oīa mala q̄ cogitauerat chananeis inferre. Nu. 34. z Josue. 23. **C** Si aut nō iubebar de<sup>9</sup> exp̄sse aut ispi rabat illō aut nō. Si p̄ mō resistēdo erat z vindicādū. Sic p̄z in helia cui deus ispirauit q̄ p̄cuterit duos qñ q̄genarios p̄ncipes cū exercitu suo. 4. Regū. j. z venit sup eos ignis de celo orāte helia. Sic etiā fuit de heliseo q̄ orauit p̄ pueros ma ledicēs eis ex dina ispiratiōe qz irridebat eū: z duo v̄ri de sil ua egressi occiderūt. q̄dragita duos de eis. 4. reg. 2<sup>o</sup>. **C** Si at nō ē sp̄alis dei reuelatio aut cōpetit alicui ex offō istō facē vt pote qz ē p̄sona publica aut est puata cui nō cōpetit ex offō.

**C** Si p̄ mō dōz q̄ nō solū lz imo et est neciū: sic est de rege cui cōpetit regni gubernatio z defēctio ab iuasiōe hostiū. Un̄ hostes inuādētes regnū suū nō solū lz ipedire resistēdo eis lz ēt punire vindicādū in eos iniurias z dāna q̄ intulerūt. Et si nō agat peccat qz obmittit ea q̄ cōpetūt sibi ex offō sic dīc̄ bie ro. sup Jere. 7. 23. q. v. ca. Regū ē. Sic et ad oēs iudices perti net resistē malis vt mala nō faciāt z punire eos occidēdo: z v̄berādo qz ad laicos iudices p̄tinē. Et i b̄ ministri dei sūt. 23. q. 5. c. Qui malos. z. c. homicidas. z. c. Sūt qdā. Et cū p̄tine at ad oēs max<sup>9</sup> tñ ad reges qz rex dōz furta cohibere adulte ria punire: z ipios de terra pdē: p̄cidas: z p̄ iuros nō sine re viuē vt ait epp̄rianus. 23. q. v. c. Lex. dōz. Et qñ sic faciunt re ges merent̄ ap̄d dñm: z de<sup>9</sup> p̄feruat regnū in p̄genie eoz in longinquū. Hiero. 22. z. 23. q. v. c. Regū est. Leteri et iudices: z executores iustitie p̄sequūtura dño p̄ istā executionē m̄jaz magnā z multiplicānt bona eoz. Deu. 13. z. 23. q. v. c. Si au dieris. Et sic iudices licite b̄ faciūt ita ēr ministri eoz obediē do sibi vt ait augu. in qñtib<sup>9</sup>. Exo. 23. q. 5. c. Lū minister: z sicut dux belli gerēs bellū iustū bñfacit ita: z milites sui occi dētēs q̄s dux iusserit nō peccāt. 23. q. 5. c. Miles. **C** Ad iudi ces et eccliasicos p̄tinē resistē malis q̄s diu pōt fieri sine san guinis effusiōe. Et tūc eq̄lr p̄tinē ad iudices eccliasicos z se culares mala cohibē. 23. q. v. c. Leges oēs. qñ tñ aliq non p̄nt corrigi p ecclias dnt corrigi per iudicē secularē. e. q. c. Ince stuos. z. c. De ligurib<sup>9</sup>: z maxime qñ vindicta sanguinis ife renda est qz ecclia b̄ facē nō dōz lz p̄ncipes sc̄li b̄ faciūt. e. q. c. Sūt qdā: z qñ ecclia opp̄mit̄ recurrit ad secularē p̄tātē vt eas defendat. e. q. c. Administratores. Istis aut nō est dictum qz nō resistat malis cū ad offm̄ suū p̄tineat sic dicit aug. li. de sermone dñi. Quis mēte sobu<sup>9</sup> regib<sup>9</sup> dicat: nō ad vos parti net qz velle eē siue religiosus siue sacrilegus. Quib<sup>9</sup> dici nō pōt nō ad vos p̄tineat in regno v̄ro qz velle pudicus eē vel apudicus. Et dicit ibi qz ad eos p̄tinet pp̄ publicā vtilitatē: qz multi ad bonū trahunt potius pena q̄ doctrina: z iō isti nō phibent per b̄ dcm̄ xpi resistē malis vt dicit augu. ibidē scz. Nec tñ hic ea vindicta phibet q̄ ad correctionē valz. Jpsa. n. p̄tinet ad m̄jaz nec ipedit illō. p̄positū q̄ q̄q̄ parat<sup>9</sup> est ab eo quē correctū eē vult plura p̄ferre. Requirit tñ vt ille vindicet cui rex ordine p̄tās data est: z ea volūtate vindicet q̄ pa ter in filiū puulū quē odisse nō pōt. **C** Si aut nō incūbit ex

offō malis resistē: aut illō malū qd fit est sp̄alr p̄ p̄sonā puatā aut p̄ deū. Si p̄ deū dōz qz resistē malo in q̄tū pot honeste: vt si qz iniuriā dei dicat aut p̄ legē xpi aliqd asserat tollerandū nō est. Dicit. n. Lxi. sup Matth. qñ iniurijs pp̄js laudabile est quēpiā eē paciētes. Iniurias aut dei dissimulare ipiū ē. Et iō laudant valde illi qz iniurias dei vindicauerūt sic phinees occidēs sabbri coeuntē cū scorto madianitide. Nu. 25. vbi de<sup>9</sup> pp̄ b̄ p̄m̄isit ei sacerdotiū sempiternū. Sic et Mathathias ex zelo dei occidit iudeū sacrificantē sup arā. j. macha. j. hely as quoqz laudat: qz occidit p̄phas baal ex zelo dei. 3. Regū. 18. In hac tñ resistētia malis faciēda moderate. p̄cedendum est. i. vt nō faciat qz plus quā ei cōpetere possit. Nā penas i flogē nō cōpetit alicui nisi iudici: v̄bo tñ icrepere blasphema tes vel inserētē deo iuriā q̄sqz saltē oīdāf qz istud displicet ad quēlz p̄tinē. **C** Si aut sit iniuria vel malū p̄sonale dōz qz aut qz vult malo resistē vt nō p̄mittat eū male agē aut vt nō patiat dānū. si p̄ mō ad oēs p̄tinē resistē malo qz charitas est nō p̄mittit qz p̄rim<sup>9</sup> peccet. **C** Si at b̄ facit pp̄ dānū vel iniu riā suā repellēdā: aut facit aio nocēdi: aut solū aio defen dēdi si aio nocēdi peccat qz repugnat b̄ charitati. si aut aio defen dēdi rē suā nō peccat: qz b̄ pōt stare cū charita<sup>9</sup>. si tñ videat aliqz ip̄obitate volēz iferre iniuriā vel dānū: z qz nō pōt re sistere ei nisi malū iferēdo licitū est ifirmis. i. ip̄fectz hoibus b̄ facē lz nō deant occidē aliquē vt res suas defen dāt vt ostē sum est. s. q. iio. Quālz tñ aliā ipugnationē facē lz z b̄ de iu re diuino. De iure aut hūano ipunit<sup>9</sup> est qz occidit latronez in via cū nō possit alt̄ res suas liberare. si aut ē p̄fect<sup>9</sup> dōz absti nere: z pon<sup>9</sup> dōz pati qz tollant sibi tp̄alia bona aut iferant in iurie q̄ resistē qñ resistēdo timet qz sequat̄ inde vulnera aut mors vel pereat charitas iter p̄rimos. Et i b̄ est p̄fectio velle potti<sup>9</sup> tp̄alia bona pdē q̄ defendere licitū est qz p̄xi<sup>9</sup> nocē vel charitatē ponē i piculo. Et istā p̄fectionē itaqz xps b̄: vñ dīc̄ aug. lib. de fmo. do. qz iustitia phariseoz erat minor. i. nō ex cedere mod̄ vidicte. Dec aut ē ichoatio pacis: z p̄fecta pax ta lez penit<sup>9</sup> nolle vindictā. **C** Un̄ ponunt̄ gradus circa iustiti am: z iniustitiā i retributionē. **C** Et p̄m<sup>9</sup> est qz reddat maius malū p̄ minori malo. **C** Medi<sup>9</sup> est eq̄le malū reddere. Per fect<sup>9</sup> gradus ē malū nolle reddē. Sūt at int̄ istos alij gradus z vt oēs cōphēdant̄ v̄dm̄ qz sunt sex gradus in b̄ qz p̄mus est malū iferre illi a q̄ nihil suscipit: z iste max<sup>9</sup> a iusti<sup>9</sup> di stat. **C** Sc̄ds est cū lesus repēdit malū p̄ malo z tñ repēdit plus quā passus est. Et istud malū ē lz min<sup>9</sup>. **C** 3<sup>o</sup> est qz lesus malū reddit tāntū q̄tū passus est. Et iste nō solū licite agit sed etiā misericordit̄ si plus potēs iferre voluit solū eq̄le repēdere: qz graui<sup>9</sup> puniri dēbat qz p̄xi<sup>9</sup> aliū offendit. **C** 4<sup>o</sup> ē qz lesus re pēdit min<sup>9</sup> tñ q̄ suscipit: z iste p̄tinē ad m̄jaz. **C** 5<sup>o</sup> est qui le sus nihil vult reddē s̄ remittit: z iste magne perfectionis est. **C** 6<sup>o</sup> ē qui nō solū nō retribuit malum lz et ē parat<sup>9</sup> maiora mala sustinē: z iste ē q̄dus p̄fectissim<sup>9</sup>. Istū xps posuit vicē: nō resistē malo. Nā nō dixit nō vos vindicātes lz nō resistē malo qd ē p̄mittē eū plura mala iferre si voluerit de hīs etiā gradib<sup>9</sup> tangit. 23. q. 3. c. Sex dīc̄. **C** Dōm̄ tñ ē qñ q̄r̄ glia lit̄ an liceat resistē malo qz vindicare p̄ malo iā suscepto non est sp̄ licitū resistē tñ malo qd ē phibere eū ne mala faciat oi bus hoib<sup>9</sup> licitū ē: z oi tpe imo ē meritorū vt nō p̄mittat p̄xi mō peccare nisi qñ ex defēctiōe timeat scādālū aliqd vl qz cha ritas piclitabit<sup>9</sup>: qz tūc saltē p̄fectz viris nō est licitū resistere. **C** Ad duo argū in p̄riū dōm̄ qz v̄ez p̄cludūt: qz p̄mū tenet qñ ex p̄cepto qz dōz resistē vel vindicare. 2<sup>m</sup> at qñ ex caritate: mouet resistēs vt nō peccet qz malū vult inferre.

**An pcutiēti in vna maxilla aliā exibere deāmus.** Q<sup>o</sup>. 339.

**Querit** de b̄ qz dī si qz te pcuterit in vna maxil la z c. an p̄benda sit maxilla percussori.

**C** dōz qz cū liceat hoi resistē malo nō ē necē qz pcutiēti ma xillā vnā p̄stet altera: cū et nō sit neciū tollere pcutiōnē i ma xilla vnā lz licitū est resistē. Nā si b̄ eēt sub p̄cepto nulli lice ret se ip̄m defendē: z a fortiori nec malū iferre: z tñ lz: qz mul ti sci volētib<sup>9</sup> nocē nocuerūt sic helyas qñ q̄genarijs: z hely se<sup>9</sup> pueris illudētib<sup>9</sup>. 4. reg. j. z. ij. **C** Sz obijciēt qz nō eēt li citū qz Luc. 9. cū qdā samaritani nollet xpm̄ recipere ita v̄be suā dixerūt iacob<sup>9</sup>: z Joā. x. Dñe vis dicim<sup>9</sup> vt ignis descen dat de celo: z p̄sumat illos: xps aut icrepauit eos dicēs. Ne scitis cui sp̄s estis. Et tñ helias fecerat filē: iō nō erat licitū **C** dōm̄ qz factū helie licitū fuit: qz de<sup>9</sup> nō exaudiuisset euz mittēdo ignē de celo ad p̄ces eius nisi ip̄e iuste peteret: z cū

Rō p̄ i p̄rium.

rō.

Rndet ad q̄sitū

B

C

D

E

F

G

H

I

B

p<sup>o</sup> gradus

2<sup>o</sup> gradus.

3<sup>o</sup> gradus.

4<sup>o</sup> gradus.

5<sup>o</sup> gradus.

6<sup>o</sup> gradus.

Ad arg. in p̄rium.

Rndet ad q̄sitū.

Rndetur obiectiōi. p<sup>o</sup> rō.

361 v

C 210

D

E

A. Rūdet ad p̄m q̄stum q̄onis p̄a regula

tamen misit bis ḡ apparet q̄ deus approbavit facta p̄ ip̄m : ⁊ in .3. vice angelus d̄ni dixit helye vt iret ad regem : ⁊ nō time-  
ret. Et tūc, nō petiuit igne de celo ⁊ q̄nq̄genariū .4. reg. j. x̄ps  
ergo nō increpauit id q̄d apl̄i volebāt: q̄ poterat eē licitū ī ali-  
quo casu s̄z malū desiderū: q̄ nō ex charitate s̄z ex odio : ⁊ p̄  
pter vindictā b̄ petebāt. Sic dicit aug. li. de sermo. do. q̄ x̄ps  
rephēdit, in discipulis nō exēplū pp̄be s̄z īgrantiā vindicādi:  
aī aduertēs eos nō amore correctiōis: s̄z odio desiderare vindi-  
dictāz. Sed postq̄ docuit: eos diligē primū īnfuso ē spū san-  
cto nō desuerūt tales vindictē. Nāz: ⁊ v̄bis petri ananias: ⁊  
v̄roz eī exanimes ceciderūt: ⁊ Paulus apl̄us tradidit quē-  
dam sathane in interiū carnīs. Et sic helyas iuste egit vindi-  
cando in q̄nq̄genariis: ḡ nō est neciū ei qui p̄cutit maxillāz  
alterā exhibē: cū interdū sci de male agētibus vindictā sum-  
pserit. ¶ Itē p̄z q̄ si istud fuisset neciū tanq̄ gradus excel-  
lens paciētie in nullo magis apparuisset q̄ in x̄po qui erat  
legis p̄ditor ⁊ exēplū v̄tus. Ipse t̄n p̄cussus in maxilla vna n̄  
p̄bit alterā s̄z lenit increpauit p̄cussorē dicēs. Si male loquu-  
tus sum testimonium phibe de malo. Si aut bene: cur me ce-  
dis. Quasi dicat. In iuste agis. Nō ḡ obligat q̄s n̄m p̄cussus  
suis p̄bere maxillā alterā vt amplius p̄cutiat. ¶ S̄z istud in-  
telligendū est fm̄ p̄parationē ai. s̄z q̄ si q̄s nos p̄cussit debe-  
m̄ paciēntē tollerā. ¶ Parati q̄cūq̄ mala ēt maiorā sustine-  
re si oportuerit vel si illata fuerint. Et ista p̄paratio est in solo  
aio. Exterius aut nō op̄z q̄ nos incitemus p̄cussorē alteram  
ei p̄bedo maxillā: q̄ istud ad nihil p̄dest. Sic dicit aug. lib.  
s̄ mēdaciū: ea d̄o q̄ in nouo testō a scis scā sūt valēt ad exem-  
pla intelligēdaz scripturaz q̄ in p̄ceptis digesta sunt: vel vt  
cū legimus in euāgelio. Accepisti alapā pa alterā maxillam  
Exēplū aut paciētie nullū q̄ ip̄i d̄ni excellēt̄ inuenimus: ⁊  
ip̄e cū alapa p̄cussus eēt nō ait: ecce aliā maxillā: sed ait si ma-  
ledictū exp̄obra de malo. Si aut b̄n̄ qd me cedis. Ubi ondit il-  
lam p̄parationē alteriū maxille in aio faciēdā. Et p̄z b̄ quia  
x̄ps in aio suo h̄uit istā p̄parationē. Nā s̄z nō pauerit alterāz  
maxillā s̄z dixit cur me cedis pat̄ erat maiorā tollerare cum  
etiā mortē subire destinasset vt ait aug. lib. de sermo. d̄ni. Pa-  
ratus. n. fuit d̄ns nō solū in alterā maxillā cedi p̄ salute hoīz  
sed et toto corpe crucifigi. ¶ D̄z ḡ x̄pan̄ cū p̄cutit paciētē tol-  
lerare. i. q̄ aīus suis nō moueat ad odiū ⁊ p̄cussore etiam si  
plura malaiferat: ⁊ t̄n p̄t en̄ v̄bo increpādo erudire: ⁊ q̄ male  
fecerit ondedo vel si p̄t aūcitate eū corrigē: dū t̄n aio solo cor-  
rectiōis eius faciat ne ampli⁹ supbiat qd a charitatē p̄tinet:  
q̄z p̄ filiū puulū punit quē odisse nō p̄t. Qd̄ at̄ p̄beat maxil-  
la altera p̄cussori nec ē de necessitate nec p̄tinet ad p̄fectionem  
q̄z istd̄ ī solo corde eē d̄z. Sic dicit aug. s̄. Tenebit ḡ in b̄ iniuri-  
arū ḡne iste modus a xp̄ianis vt accepta iniuria nō insurgat  
odiu s̄z pat̄ sit aīus p̄tra p̄peti. Nec correctione negligat qui  
vel p̄ilio vl̄ aūcitate vti pot̄: ⁊ sic x̄ps fecit: q̄z verbo correxit  
rōnabilr̄ quīncēs p̄cussorē suū q̄ male egisset dicēs. Si ma-  
le loquut̄ suz ⁊ c̄. i. Aut ego loquut̄ sum male aut bene. Si  
b̄n̄ irrōnabilr̄ agis cedēdo. Si aut male loquut̄ suz phibe te-  
stimoniū de malo. i. potes dicē q̄ suz malus nō t̄n t̄z tibi p̄cu-  
tere me: q̄ tu nō es iudex. Et ita qlz p̄t iniustū p̄cussorem re-  
darguē: vt de malo suo voleat: ⁊ p̄ b̄ ad charitatē reddeat: ⁊  
tāte p̄fectiōis ē ibi sic primū corrigē q̄ t̄n totalr̄ tacē: ⁊ tolle-  
rare. Et b̄ si ex sola charitate: ⁊ nō zelo aliq̄li vindictē q̄z pri-  
mum redarguat. Nā mltri sit q̄ saltē in v̄bis irā exp̄ēdūt: ⁊ p̄  
q̄liacūq̄ v̄ba ip̄az leniūt: ⁊ sic q̄scūt q̄s supra vindictā: sic ē  
de p̄ma spē iracūdoz q̄ vocātur acūti vel acrocoli. 4. ethico.  
c. de māsuetudine. Si ḡ q̄s suscepta iniuria viderit se prom-  
ptū ad vindicādū saltē in v̄bis nō d̄z p̄ferre v̄bū s̄z pot̄ tace-  
re: ne p̄ hoc q̄ alterū vult corrigē se ip̄m tēret ad sala. 6. Si  
at̄ videat q̄ sine iracūdiā p̄t v̄bū correctiōis p̄ferre meli⁹ ē q̄  
increpēt p̄cussorē erudiēdo ad charitatē q̄ oīo taceat.

¶ An liceat in iudicio p̄tere petēdo vel defendēdo vel sit  
necessē volēti aliqd̄ auferre a nobis dimittere vel p̄bare ei.  
Questio. CCCXL.

**Queritur** cū x̄ps dicat b̄. Si q̄s vult p̄tere te:  
cū in iudicio. ⁊ tollere a te tunicā tuā  
da ei ⁊ palliū: an liceat in iudicio p̄tere petēdo aliqd̄ vl̄ de-  
fendēdo vel sit necē volēti aliqd̄ auferre a nobis dimitte qd̄  
vult tollere vel dare ei. ¶ Dōm̄ sic ait aug. q̄ x̄ps ponit hic  
tres r̄las. Qua ē de nō repetēdo id qd̄ sine vindicta repeti n̄  
p̄t cū dixit: si q̄s p̄cussit te ⁊ c̄. Nā nō p̄t fieri restitutiō in  
p̄cussioe nisi p̄ p̄cussione q̄ p̄tinet ad vindictā. Aliā est de h̄is

que p̄nt restituī sine vindicta: vt si q̄s abstulerit res q̄ possi-  
denī vt tunicā vel palliū. ⁊ est in illis q̄ restituī p̄nt p̄ vidictaz  
⁊ sine vindicta. Et ista est in illo q̄ cogit ip̄robe aliq̄ vt ab  
eo inuito adiutef p̄t luere penā ip̄robitaz sue vel operā red-  
dere. i. pot̄ satisfacē sustinēdo iniuriā in cor̄ vel redēdo operā  
id est laborādō p̄ illo quē coegit ī debite laborare. Et b̄ ē cū  
d̄: si q̄s angariauerit te ⁊ c̄. ¶ Circa h̄as r̄las istaz p̄sideran-  
dum q̄ x̄ps loquutus est hic de tunica: ⁊ vestimēto itelligēs  
per hec oīa illa q̄ possident: ⁊ p̄tinet ad vsus n̄ros q̄ p̄di pos-  
sunt: ⁊ tolli a nobis: ⁊ dixit de ist̄ q̄ sūt necia ad q̄tidianos  
vsus vt p̄ hec itelligant a fortiori ea q̄ nō sūt necia. Et non  
est itelligēdū q̄ obligemur dimitte illa q̄ncūq̄z aliq̄s volue-  
rit ea auferre a nobis: q̄ nō eēt ista p̄fectio charitat̄ s̄z potius  
ocasio ad malū primi vt ibiet ad res alienas: ⁊ efficiat aua-  
rus: ⁊ violētus. Sed d̄z intelligi hoc de ai p̄paratione. s̄z q̄ si  
aliqui fuerint ablata aliq̄ q̄ possidet nō d̄z pp̄ hoc moueri ad  
odiu s̄z n̄. Sed h̄ie aiuz pat̄ ad sustinēdū p̄ditionē rez ista-  
rum: ⁊ q̄rūlz aliāz q̄ possideri p̄nt postq̄ q̄ pereat charitas  
q̄ ad primū h̄etur. Sic dicit aug. li. de sermo. do. f. Sic qd̄ posi-  
tum est de p̄cussa maxilla oīa significat q̄ ab ip̄robitis igerunt  
vt restitui nō possint nisi vindicta: ita qd̄ positus est de vesti-  
mēto oīa s̄nt q̄ p̄nt restituī sine vindicta ⁊ b̄ ē ad p̄paratio-  
nez cordis ⁊ nō ad on̄sione opis p̄ceptum recte itelligit. Et  
qd̄ de tunica: ⁊ vestimēto d̄m̄ ē: in oib̄ faciēdū est q̄ aliq̄ iu-  
re t̄pa n̄ra eē dicim⁹. Si. n. de neciis b̄ iperatur̄ est: q̄to magl  
supflua p̄ceptiōe p̄uenit. Qd̄ ipse s̄nt cum dicit. Qui vult te  
cum in iudicio p̄tere: oīa itelligant de qd̄ nobiscū iudicio  
cōtēdi p̄t. ¶ Sed aug. de seruo dubitat an idē faciendū sit  
q̄ de vestimēto. Et dicit q̄ nō eo aio aut mō possidendū est  
seruus q̄ possidet equus vel bos: h̄z interdū multo p̄ciosior  
sit: equus q̄ seruus. si t̄n q̄s suū h̄z que a se b̄n̄ regi putat: ⁊  
fo t̄raffis ap̄d aliū nō b̄n̄ regē nō est p̄tēdendū seru⁹ sic vesti-  
mentū: q̄ vestimētū res inaiata est: ⁊ ap̄d quēcūq̄ fuerit d̄n̄  
est vel saltē male nō ē q̄ male sibi eē nō pot̄ cū inaiatū sit ser-  
uus at̄ hō ē: ⁊ ex charitate diligēdus cū in x̄po nō sit d̄ria ser-  
ui: ⁊ liberi masculi nec femine ad coloss. 3. iō non est p̄mitten-  
dū q̄ apud illū sit ap̄d quē male sibi futurū putamus. ¶ Cū  
at̄ q̄rit an iudicio p̄tere liceat p̄ istis reb̄ q̄ possidēt. ¶ Di-  
cendū q̄ p̄tere iudicio fm̄ se non est malū lz sit a malo. Et  
iō nulli ḡeti est phibitū nisi xp̄ianis: ⁊ istis non ab̄o ceteris  
aut p̄tere lz p̄ eo ad qd̄ putat se ius h̄ie. Et p̄z q̄ de⁹ postū-  
it in veteri testō iudices qui eēt in portis: ⁊ ordinauit: mō-  
dū: ⁊ habitudinē iudicū: ⁊ qmō ad vnu supmū recurrri opoz-  
teret ī dubijs Deu. 17. Moyses ēt iudices istituit: dei institū-  
cū: ⁊ p̄silio Jetro. Exo. 18. ⁊ Deu. j. Et cū ist̄ iudices nō sus-  
ficerēt ad releuādū ḡuia: ⁊ onera Moysi deus addidit alios  
septuaginta seniores qd̄ dedit sp̄m̄ p̄phicū vt possent distri-  
bire in reb̄ arduis. Nu. xj. ⁊ postea sp̄ de⁹ dedit iudices ī po-  
pulo. Nā ⁊ leuite qui erat ī lege sapiēs iudices erat: ⁊ Da-  
uid sepauit de ipsis iudices: ⁊ p̄positos. j. Para. 23. ⁊ 29. Ita  
ē alij ḡtib̄ licebat h̄ie iudices: ⁊ p̄tere iudicio imo ni-  
hil taz neciū est ī cōitate q̄z iudex sic d̄i. 3. poli. circa p̄m q̄ in  
politia magis neciū ē distributiū iustitie q̄z panis. i. magis  
neciū est iudex q̄ distribuit iura p̄tib̄ q̄z panis. ¶ Quia non  
est pole ciuitatē aliq̄ t̄pe manere nisi ibi iudex sit: nec ē pot̄  
politia p̄stitui sine iudice: q̄z ad vnitatē politie vel ciuitat̄z reg-  
rif vnitas loci: ⁊ legū. 3. poli. in p̄n̄. Et t̄n leges nō sūt nisi  
ad iudicādū p̄ eas qd̄ nō s̄nt p̄ntiūciē ḡ sine iudice nō p̄t  
p̄stitui ciuitas. Oib̄ igit̄ ḡtib̄ licitū est p̄tere iudicio: x̄ps  
t̄n nobis dixit nō p̄tere: ⁊ t̄n nō ē illicitū sump̄ contēdere.  
¶ Pro quo sciēdū q̄ xp̄iani iter se iudicio p̄tēdes: vel cūz  
ī fidelib̄ aut p̄tēdūt corā iudice fideli aut corā infideli. Si co-  
ram infideli nō lz q̄z istud valde increpat apl̄us. j. Loxin. 6. di-  
cens. Audet aliq̄s v̄rm h̄ns negotiū aduersus altez iudica-  
ri ap̄d iniq̄s: ⁊ nō apud scōs. Quasi dicat. Male fac t̄s. Et  
p̄z q̄ increpat eos ampli⁹ dicēs secularia iudicia si habueritis  
p̄ceptibiles qui sūt in ecclia illos p̄stituite ad iudicādū. Ad  
verecundiā v̄ram dico. sic nō est iter vos sapiēs quisq̄: q̄ pos-  
sit iudicare iter. frat̄re ⁊ fr̄ez suū: sed fr̄ cū fr̄e in iudicio cōtē-  
dit: ⁊ hoc apud infideles. Quasi dicat. Malū est. Et sic videt  
q̄ si xp̄ianus nō h̄eat iudicē xp̄ianū coram quo p̄tendar sed  
oporteat cōtendere corā infideli: pot̄ d̄z p̄dere camiq̄z cōtē-  
dere corā illo: q̄z per hoc p̄dit dignitatem noīs xp̄ianū sibi  
ficiendo se infideli: Ita vt eius iudicio indigeat. sic dicit. Lxi.  
Iosto. super Mattheū indignus res est vt homo fidelis stet in  
iudicio

B  
2. regla.  
E  
D  
E

f  
2  
5

7  
8  
9

10

11  
12  
13  
14

15

16  
17  
18

indicio ante p̄spectū iudicis infidelis. Ut si infidelis dñs ter-  
 re se cularis: et qui te venerari debuerat pp dignitatē fidei iu-  
 dicat te pp neccitate cāe: pdes dignitatē xpi pp negociū mun-  
 di. ¶ Si autē ptendat corā iudice fideli tunc nō est fm se illi-  
 citū lz possit eē malū. Et idō ddm q̄ aut ptēdens agit ex chari-  
 tate sola. s. vt nō pmittat primū fieri malū auarū et violētum  
 furē: et latronē: qd̄ n̄ accidet si mali pmittant ex arbitrio age-  
 re. Si ergo q̄s vt primus malus nō fiat cōcedat cū eo in iu-  
 ditio: nō solū nō agit illicitū sed et valde meret: qz primo mi-  
 seret ad charitatē eū redire cogēs. Sic dicit Grego. Quidāz  
 dn̄z tpalia nobis rapiūt solūmō sūt tollerādi: qdā vero seruā-  
 ra charitate p̄hibēdi cū nō sola carne nra subtrahant s. nec  
 rapientes non solum semetip̄os perdant: plus enim ipsia ra-  
 ptoribus debemus metuere q̄z rebus irrationabilibus ibia-  
 re. ¶ Si autē ptēdere q̄s vult desiderio recuperādi rez suam  
 aut est vir pfect⁹: vel tendēs ad pfectionē: aut ip̄fectus. Si  
 est ip̄fectus cōcessus est sibi ptēdere iuditio dñi tñ solū inten-  
 dat res suas ablatas recuperare vel a volētē tollere eas d̄fen-  
 dere. Et tūc iudiciū est cōcessus lz nō sit fm se bonū: et appe-  
 tendū qz a malo p̄cedit. i. ab iniquitate litigatiū. s. petētis qz  
 desiderat̄ que sua nō sunt: vel defendētis. s. qz aliena iniuste  
 possidet. Signū q̄ est qz p̄ctā sunt in p̄plo qm iudiciū sit. Sic  
 dicit i. corin. 6. Jaz qd̄e oim̄o delictū ē in nob̄ qz iudicia hēt̄ iter  
 vos. i. apparet manifeste qz delictus hētis qz hētis iudicia. i.  
 litigia iter vos. ¶ Si autē vir pfect⁹ nō lz iudicio cōcedere. Sz  
 si q̄s vellit ei auferre res suas p̄ defendere eas pacifice nō p-  
 cedēdo ad pugnas rez: nec vboz. sed si nō p̄nt res altr̄ defen-  
 di meli⁹ est p̄mittere vt pereat: qz vulnerata charitate eas de-  
 fendere. si autē res sue tenent ap̄d aliū pōt eas petē simp̄ sine  
 iudicio: et ptētiōe corā iudice aut petere nō dz. Et h̄ cōsilium  
 est p̄ p̄fecto qz vir p̄fect⁹ vel qz p̄fectionē desiderat nō solū de-  
 bet abstīnē ab illis per q̄z charitas p̄it: qz ad h̄ oēs hoies tenē  
 tur: sed et ab illis p̄ q̄ perire p̄t aut periclitari. Ita autē est d̄ iu-  
 dicio: qz p̄ iudiciū est occasio ad suscitāda odia: et fraudes in-  
 ueniēdas p̄ q̄ charitas perit. Sic dicit chriso. sup matth. Dē  
 iudiciū irritatio cordis ē et cogitationū malaz. Nā si videas  
 qz cā tua fraudib⁹ aut pecunijs expugnet: sicut tu cāe tue ad-  
 eō festinas: et si ab initio h̄ oisū nō habuisti. Est tñ p̄ charita-  
 tem qz p̄ defensionē rez tpaliū icipiat qz odisse fratrem: sic  
 dicit Grego. Cum autē p̄ terrena re pax a corde cū primo sci-  
 ditur apparet qz plus res qz prim⁹ amat. Amittē tñ charita-  
 tem p̄ctm̄ mortale est. Un̄ si aliq̄d iudiciū eēt qz nullo mō cū  
 charitate agi posset nō solū vir p̄fect⁹ s. et qz q̄tūcūqz imp̄-  
 fect⁹ tenet nō ptēdere in iudicio illo et si opteret p̄dere oia q̄  
 possident vel magnā iniuriā pati. Perfect⁹ autē nō solū fugiē-  
 dum est qd̄ malū est s. et qd̄ malū eē pōt. Et ita ē de iudicio:  
 qz nullū ē ex q̄ charitas vulnerari nō possit iō pot⁹ fugiēdū  
 est. Et p̄ qz illd̄ qd̄ ex p̄missiōe p̄cedit solis ifirmis competit.  
 Nam p̄fecti ad illd̄ qd̄ est fm se bonū: et excellēs annellant.  
 Sic atē de iudicio: qz ex p̄missiōe est vt ait aug. in enchiridi-  
 on: et iō p̄hibuit hic dñs suos de secularib⁹ reb⁹ cū alijs ha-  
 bere iudiciū. Un̄ cū sunt in ecclia talia iudiciū fieri apl̄s fratres  
 fr̄b⁹ iudicatib⁹: et eccliaz vero: terribilr̄ vetat: manifestus est  
 qz fm veniā p̄cedat ifirmis. sic et p̄ j. corin. 6. Jam qd̄e deli-  
 ctū est in vobis qm̄ iudicia hētis inter vos qre nō magis iu-  
 riā accipitis: qre nō magis fraudē patimini: Quasi dicat. me-  
 lius erat qz pateremini iniuriā et dāna qz qz litigare iudicia  
 liter: de hoc in glo. j. corin. 6. ¶ Dia supra posita itelligenda  
 sunt solū in duob⁹ casib⁹ q̄s xps in lra tetigit. Unus est quā-  
 do sup reb⁹ pure tpalib⁹ q̄ nre sunt ptēdēdū est cū dicatur.  
 Qui vult ptēdere tecū iudicio et auferre a te tunicaz da ei: et  
 palliū. ¶ Scd̄s est qm̄ ptēdit sup violētia qdā ad p̄iandū ope-  
 ras vt si q̄s vult angaria⁹ nos ad eundū cū illo mille passus  
 vt in lra dicit: qz ibi totū dānū est tpali qd̄ saltē viris p̄fect⁹ vl ad  
 p̄fectionē anellatib⁹ cōtēdēt vl charitas nō pereat vel nō  
 exp̄onat periculo. In alijs autē casib⁹ nō lz h̄. Un̄ interdū te-  
 nemur litigare: et q̄to qz fuerit p̄fectior tenet magis litigare  
 ¶ Primo vt si sit cā fidei et nō pōt altr̄ fides honorabilē sus-  
 tentari: eritqz periculū eius nisi iudicialitē defendat qz tunc  
 iudicio ptēdē obligabimur. Nā cū p̄ fide defendēda oblige-  
 mur vsqz ad sanguinis effusione: a fortiori obligabimur ad  
 oia q̄ minora sunt vt est iudicio cōtēdē. fides tñ catholica in-  
 ter dū iudicio defendit sic fuit tpe arrig: qz atbanas⁹ disputa-  
 uit p̄ arrig: et cōtēdēt it iudicialr̄ iudice. p̄bo qdā viro gen-  
 tili. Sic et siluester iudice gētili disputauit cū iudeis de fide:

et beatus Dnicus et duodecim abbat̄es disputauerūt p̄ here-  
 ticos albigenes iudice qdā infideli. ¶ Scdo in reb⁹ ip̄uali-  
 bus. s. qm̄ necesse est incidē in p̄ctm̄ mortale si p̄mittam⁹ q̄ p̄  
 nos agunt. Ut si qz hēat vxorē: et illa volens alteri nubere  
 dicat ego nō potui eē vxor tua: qz sum p̄ sanguinea vel fuit ali-  
 qd̄ ip̄edimētū legitimū: si vir sciat nullū eē ip̄edimētū nō  
 dz p̄mittere vxori qd̄ ipsa vult sed cōtēdere iudicialr̄ cum ea  
 ne accipiat alterz virū: qz per hoc maneret vterqz i p̄ctō mor-  
 tali nā in talib⁹ nō pōt pars remittere p̄ti: et si lata eēt fen-  
 tētia nō trāfiret in rez iudicatas qz viciū snie nō est remissibi-  
 le p̄ti per p̄tes: et de sen. et re. iudi. c. latoz: et et de frigiditate  
 et malef. c. fraternitas. Un̄ nō currit p̄scriptio i matrimonio  
 33. q. 5. c. Qd̄ deo sic etiā si p̄cto matrimonio: et cōsumato cō-  
 stet alteri piugū eē p̄ sanguinitatē inter eos vel affinitatez te-  
 net iudicialr̄ agere ad dissolutionē: et gerere se p̄ nō cōiuge  
 nō petendo nec reddēdo debitū. Et si alter cōiugū petat iudi-  
 cialitē cogi reliquū ad debiti redditionē tenet ille iudicialitē  
 se defendere qz nō lz ei cōsentire alteri. Et si forte pp defectū  
 p̄bationū: vel alias snie ferē p̄ ip̄m p̄ m̄rimonio tenet nō sta-  
 re snie nolendo reddere debitū et si excōicet. Nam pot⁹ dz  
 tollerare excōicatiōez et del sen. excō. c. Inq̄stio: et de ref. spo-  
 li. c. lras. ¶ Tertio in defensionē vite: et fame si qz enis accu-  
 set aliū tanq̄z furē vl homicidā p̄ qd̄ capitat̄ plectēdus eēt:  
 nō dz relinquere se indefensuz ita vt possit puniri a iudice lz  
 cōtēdere tenet ad defensionē: qz alias peccaret dupl̄r. Pri-  
 mo qz p̄ charitatē agit nō diligēdo se ipsum sed permittendo  
 se iniuste occidi cū posset se iudicialr̄ cōtēdendo defendere.  
 ¶ Scdo qz negligit famā suā nemini tñ lz eam negligere qz  
 crudelis eēt p̄ se potissime cū fama sit donū dei q̄ ad edifican-  
 dum p̄imos potētes sumus. Si autē illa perierit cōtēnit qz  
 qd̄ in nobis est: et et sacra scriptura pp nos: qz infames non  
 debēt p̄dicare. Nā deus de illis cōgr̄it ps. 49. Peccatori s̄t  
 dixit de⁹. Quare tu enarras iustitias meas: et tñ qui nō se de-  
 fendet iudicialr̄ p̄cederet vtz eēt crime: et sic p̄mitteret se oc-  
 cidi vt furē adulterū vel homicidā qd̄ illicitū est. j. Pe. 4. Ne  
 mo v̄m patiat̄ q̄si homicida aut fur aut malef. aut alieno-  
 rum appetitor. Si autē vt xpianus nō erubescat. ¶ 4⁹ in p-  
 curatiōe rez alienaz q̄ru onus nobis incūbit: vt si qz sit ad-  
 ministratoz rez ecclie vt ep̄s vel siles aut rez pupilli vt tu-  
 tores: et curatores pro reb⁹ tpalibus tenentur iudicialitē cōtē-  
 dere ageo aut defendēdo vt bene administrēt res q̄ru on⁹  
 eis incūbit: qz peccāt male administrando: nec in talib⁹ negli-  
 gendo p̄derēt res teporales sed cōscientiā. ¶ Quia autē di-  
 ctus est qz nō licet corā gentili iudice litigare vtz est pro re-  
 bus nris tpalib⁹ de qbus hic xps loquit̄. Secus autē p̄ alijs  
 reb⁹ quaz defensio nobis necessaria incūbit: qz pro illis co-  
 raz gētili lz cōtēdere qm̄ nō hētur catholicus iudex sic cōtē-  
 dendo de ipsa fide sicut supra dictū est. idē erit in oib⁹ casib⁹  
 in qbus cōtēdere necesse est: et nō p̄t h̄i iudex fidelis.  
 ¶ An faciendum sit hoc qd̄ dicit hic chrisus si quis anga-  
 rauerit etc. ¶ Questio. CCCXLI. ¶ Queritur de hoc qz hic dixit xps si qz angaria-  
 uerit te mille passus vade cū eo et alia  
 duo milia an faciendum sit. ¶ Ddm fm augustinū qz istud  
 ptinet ad 3<sup>m</sup> genus iniuriarū vel maloz q̄ infligunt̄ qz siml̄  
 est in eis iniuria: et dānū: iniuria qdem qz quis cogit dānūz  
 vero qz p̄ditur opera siue labor. Et ddm qz h̄ nō est itelligē-  
 dum fm rez sed fm p̄parationē ai. s. si qz angariet. i. cogatur  
 ad aliqd̄ faciēdū vltra debitū qz hēat aiūm paratus ad tolle-  
 randū maiorē si inciderint. Ut si qz angariet ad eundū cum  
 aliquo per mille passus dz tollerare paciētē et h̄e dispositū  
 aiūm ad hoc qz et si per tria milia angariaret pateret et non  
 ageret p̄ charitatē In ope tñ nō opz istud exhiberi. ¶ Sz cō-  
 siderandū qz aut illud ad qd̄ qz angariat est malū. s. qz ē fm  
 se malū vel est iniuria. p̄mi aut nō est malū sz est laboriosuz  
 si p̄mō mō nō dz aliquis assentire cogēti: sed pot⁹ dz omnia  
 mala tollerare qz p̄sentire malo: naz. 3. ethi. dz qz ad qdā for-  
 tassis nō est cogi sz magis mori patientē durissima. ¶ Si ve-  
 ro nō est malū sed est laboriosuz si pōt resistere qz ne cogat̄  
 seruata charitate. s. ne p̄cedat ad pugnas rez aut verborūz  
 nō obligat cōsentire volētē cogere siue sit vir p̄fectus siue  
 nō p̄fectus qui cogit: qz cōsentire in hoc cogēti nō est op⁹  
 charitas. si tñ non possit excusari coactio siue pugna rez vel  
 verborūz infirmis licitū est se defendere ne cogatur dum tam-  
 nō agant aio vindictē sed soluz defendēdi se ne dāna aut in-

2⁹  
3⁹  
4⁹  
L  
M  
N

R̄ndet ad  
q̄sitū. q.

B

362 V

Iurias sustineat. Si aut sit vir perfectus qui cogitur...

Queritur

Quid sit perfectus qui cogitur... An omni petenti sit tribuendum...

Audistis quia dictum est... Diliges proximum tuum...

Iustos et iniustos. Si enim diligitis eos qui vos diligunt...

Audistis hic Christus dat intellectum circa preceptum dilectionis...

Ridet ad qstiu. q.

Ridet du. Primo

C

D

E

Int amicos tria dnt esse.

charitas in corde ore et opere esse.

3

aliquos bonū finē sed ad detrahendum vel infamandum: peccat: et inimicus est. Et tñ magis ppe est inimic⁹ qui falsa crimina opponit. Et istud est calūniari lz aliqñ calūnia accipit pro oi malo qd hō iniuste infert alteri hoi. ps. i18. Redime me a calūnijs hoiūm: vt custodia viā tuā. Et accipit ibi calūnia p oib⁹ malis que ab altero iserunt a qb⁹ dauid petebat se liberari vt possit secure seruare mādata dñi. Aliqñ autē pprie accipit p falsa criminis oppositiōe Job. io. Nunqñ bonū tibi vř si calumniaris: et opprimas me. i. si opponas mihi falsa crimina: et pp illa opprimas me. i. punias. q. d. Non ē hoc bonum. Istud orare: p inimicus est orare p bonis spūalib⁹: qa bona tpalia nō tenemur eis absolute petere. [ C Ut sitis filij pñs vři qui in celis ē. ] C Idest ista faciēdo eris filij dei qd est p r vř celestis sicut d r. j. Estote pfecti sicut p r vř celestis pfectus est. Et d r vt sitis filij. s. per imitationē: qd iam estis filij per nām. Nam als nō posset qs effici fili⁹ eius cui⁹ nō ē nec etiā p t effici fili⁹ postq̄ iam fili⁹ est: s3 postq̄ ē filius vno⁹ pōt effici fili⁹ alio mō. Deus at est p r qui creauit nos: et possidet Deu. 32. Nūqd non ipse est p r tuus qd possedit te fecit: et creauit te. Et d r qd ē in celis per modū itelligēdi humanū. Nā ppe de⁹ nec ē in celo nec in t rā: qd celū loc⁹ est: de⁹ aut est spū io. 4. Spūalia aut locari nō pnt vt dicit Boeti⁹ lib. de hebdomadib⁹. Qd p se notū est apd sapiētes icorpalia in loco nō esse. Hoies tñ putāt deū ēē in celo qz simplices nō pnt p̄cipere quō deus sit: et nō sit alicubi mēsurātes oia lege corpōz. Et qz de us est ens pfectissimū: attribuit sibi locū pfectissimū. i. celum et ita cōiē in scriptura de⁹ solet dici ēē in celo vt d r hic et se. c. 2. j. 7. et Luc. xj. Et ob h vocat p r celestis. j. in lra. i. hitans i celo. Nam ibi putat hie sedē sicut rex excellēs. ps. io. Dñs in celo sedes ei⁹. i. deus est in celo: et sedes ei⁹ in celo: xps autē qz loq̄ simplicib⁹ vř mō loq̄ndi cōi qz alias nō itelligeretur. [ C Qui solē suū oriri facit sup bonos et malos. ] C Dixit qd eēmus filēs p r nro celesti et oñdit in q. s. qz ille ē supabundantē misericors faciēdo bonū tā bonis qz malis: et in gratia ita et nos bñfacē debemus malis. s. inimicis. lz ab eis malū recipiamus. Et d r solē suū: qz ille suus est: et nō alteri⁹ eo qd ipse solus creauit illū. Sen. j. et assignauit ei tps in qd fuit et o pa tios quā faceret. s. qd diē faceret et tps: et annos Sen. j. i. p motum suū cāret dies. Jō d r dies esse in p tate solis. ps. 135. Qui fecit luminaria magna. Solē in p tate diei. i. vt p̄sistat diei. Etiam p motū suū catur annus. s. p reditū suū de puncto ad pū ctū fm suū motū nālez qd cōplet in. 365. dieb⁹: et qñ q̄rta parte diei: et tpa cāntur p solē. s. q̄ttuor tpa anni. ver estas autū nus hyems. Nā decurrēte sole per tria signa. s. a pñ⁹ ariēz in pñ⁹ cancri fit ver: et dū mouet a pñ⁹ cancri in pñ⁹ libe fit estas: a libra vero in capricornū fit autūnus. a capricorno at rursus in arietē fit hyems. Et sic cōplet annus p reditū de puncto in pūctū p̄sumas q̄ttuor tpalib⁹. Etiā sol est dei qz si bi soli obedit et p̄ motū suū: et cursū cōez. s. manēdo imobilē qñ spatio vni⁹ diei. Josue. io. et Ecclia. 46. Et retrocedendo p ordinē solitū per decē lineas vel gradus horologij. 4. reg. 20. vt Ecclia. 48. et 3sa. 38. Etiā sol est dei qz ipse solus ponit illū ad ministrādū qb⁹ vult. s. oib⁹ gentib⁹. Deu. 4. Ne videas solē: et lunā: et oia astra celi que creauit deus in ministeriū mē cūctis gētib⁹ q̄ sub celo sunt. Et istud qd hic d r. s. qd de⁹ facit oriri solē suū sup bonos: et malos verū ē. Nā si sup oēs gentes facit illū oriri cū in istis sint boni: et mali nec ē qd oritur sup bonos: et malos. [ C Et pluit sup iustos: et iniustos. ] C Idest pluuiā mittit. Nā istud ad dei bñficiū p̄tinet: qz de thesauris suis mittit nobis pluuias abūdātes: et iō qñ nobis p̄piti⁹ est aperit celū: et dat pluuias. Deu. 28. Aperiet dñs thesauz suū optimū celū vt tribuat pluuiā t rē tue in tpe suo. Et e p̄rio qñ irascit pluuias negat nobis. e. c. vt. j. dicet. Istas tamen pluuias de⁹ mittit sup iustos: et iniustos: qz als in terra insidelij vbi nullus est iust⁹ de⁹ pluuias nunq̄ daret. Dat tamē illas ad copiā: qz creature ei⁹ sunt adhuc potētes puenire ad salutē. Et tñ lz ipe nouerit plimos ipoz nunq̄ ad salutem pueturos pluuias eis nō negat: qz misericors est et nihil odit eoz qd fecit sapie. xj. [ C Si. n. diligitis eos qui vos diligunt. ] C Probat hic xps qd diligere deamus inimicos: qa als nō faciemus aliqd in quo imitemur p̄ez nrm celestem. [ C Quā mercedē habebitis. ] C Quasi dicat nullam vel paucā qz h faciūt oēs hoies: vep ē qd aliq̄ mercedez in suite hēbūt: nullā tñ hēbūt pfectiōis vel sup erogatiōis: vt. j. dicet q. 35. s. [ C Nōne et publicani hoc faciūt: ] C Quasi dicat. Et

publicani qui sūt peccatores publici h faciūt qz amicos suos diligūt. Vocant publicani illi qd publicos reddūt cōducunt. Nam offm istud vix sine pctō pōt exerceri: et iō qd hec officia exercēt hntur tanq̄ pctōres: sic d r. j. 22. meretrices: et plicani pcedent vos in regnū dei. Et sic posuit meretrices: et publica nos sū: et tñ meretrix nō pōt ēē sine pctō: ita ḡ de publicanis cōit putabat. Et pp h cōicare cū publicanis erat qñ infame viris honestis ac si cōicaret cum peccatorib⁹. Un accusabāt pharisei xpm dicētes. Quare cū publicanis: et pctōrib⁹ manducat magr vř. j. 9. Et. j. xi. Dixerūt ecce hō vorax: et potatoz frates vros tñ qd ampli⁹ facies. [ C Posuit de dilectiōe h ponit de signis dilectiōis: qd dilectio in voluntate est: et p se pate re nō pōt. p̄mo qz nemo scit qd sunt in hoie nisi de⁹: et spirit⁹ hois qd in ipso est. j. Locrin. 2. Jō oñdi d3 p signa: et ista sūt nefacere et bñ loq̄: et cōuersari. Ad bonā aut loquutionē p̄tinet salutare. i. salutē optare in vrbis eis quos obuios habemus. Et istud ex cōi cōsuetudine qñ p lege introductū ē ita qd ille qd eum quē obuiū hūerit: nō saluauerit putef aut euz hre inimicū aut p̄tenere pp magnā ineq̄litatez: aut p̄orsus nō agnoscē. Et iō iter cognitos: et eq̄les vni⁹ de signis inimicitie esse nolle salutare. Dicit aut qd si qs soluz salutat frēs. i. cognatos nihil ampli⁹ facit qz ethnici. i. gētiles: et pctōres. [ C Nōne ethnici hoc faciūt. ] C Quasi. d. gētiles istud faciūt: et iō nullā excellētiā hēbitis sup eos si solū salutetis cognatos. Ethnici gētiles sunt vt raban⁹ ait: qz grece ethnos gens d r. Et dicunt gētiles: qz tales sunt qles geniti sunt sc3 sub pctō manēt sic in pctō geniti sunt: vel dñr gētiles siue gē tes: qd nihil hnt nisi qd sunt gētes. i. hoies. Nā iudei tpe suo et xpiani nūc hnt aliqd vltra qd est eē gētes. s. qz a deo legē habēt fm quā eū colūt: gētiles aut nihil hnt nisi id qd gētes. i. hoies inuenerūt: qz a deo nihil spāltr acceperūt. [ C Estote ergo vos pfecti. ] C Idest nō solū hēatis iustitiā sufficientē sed et supabūdātē qd est pfectio. Et h p̄tinet ad p̄silia. Nā in p̄ceptis p̄tinet iustitiā necia: et sufficiēs. In p̄silijs autē iustitia supabūdans. De p̄silijs aut et p̄ceptis et de d rā eoz et qd sunt: et qd illa tenētur obseruare et de alijs qd p̄tinet ad h dicef Luc. 6. vel. j. io. [ C Sicut et p r vester celestis pfectus est. ] C Idest sic de⁹ ē pfect⁹ qui ē p r vester qz als nō eris filij ei⁹ p imitationē nisi eū in hac pfectiōe imitemini. s. qz bñfacias inimicis vris sic ipse bñfacit malis. Et d r p r celestis. i. in celo hitans vt: expositū ē. s. vel celestis ad d riam patris carnalis qz illū nō o3 imitari semp in morib⁹: cū sepe p̄es filijs deteriores sunt. Et d r sic p r vester. i. p q̄ndā silitudinē pportōnalitaz et nō eq̄litatez: qz nemo p̄t eē pfect⁹ sic de⁹. Et tñ aliq̄ pportōnalitatis. s. qz ipe multa bona facit malis ex sola clemētia: ita et nos aliq̄ bona faciam⁹ malis. s. inimicis nris fm modū nrm. Sic exponit ista lra ex de sūma tri. c. Dānam: et iste modus incitādū ad bonū: et pfectōez erat et i vcti testō cū sepe de⁹ dicat iudeis sci estote qm ego sc̄ctus sum Leui. xj. et. 20. [ C Quis est primus qui est diligendus. Mo. CCCXLIII. ] Querit⁹ qd ē h p̄xim⁹ qd diligēdus ē. C Dd3 qd charitas ad duos solū ē. s. ad deū: et p̄ximū sic xps dixit qd hos solos diligē iussit. j. 22. Quicqd ḡ post deū ex charitate diligēdū ē p̄ximū vocari p̄t. Quattuor at sunt qd ex charitate diligēda sūt vt ait aug. li. j. d. doc. xp̄ia. s. vni⁹ qd ē. s. nos. i. de⁹: et alterz qd nos sum⁹. 3. m. qd ē iux nos. s. ali⁹ hoies 4. m. qd ē. j. nos. s. corp⁹ nrm: et p̄rimoz nroz corpa. Possēt ḡ tria istoꝝ vocari p̄xim⁹: meli⁹ tñ dcm ē qd p̄xim⁹ vocef solū ille qd a nob distinct⁹ ē. Nā corp⁹ nrm nō recte p̄xim⁹ d r nec et qd sibi p̄xim⁹ ē cū in p̄cepto de dilectiōe p̄ximū. j. 22. dicatur diliges p̄ximū tuū sic te ipm: ḡ qz a p̄ximo suo distinguitur qd ad eū cōparat. C Accipit at p̄xim⁹ quadruplt: vt dic Magr. 3. sen. 28. s. C Lōditōe p̄ natiuitat: et sic oēs hoies p̄ximū sūt. C Spe p̄uersiōis: et sic ifideles sūt p̄ximū nri: qa lz h3 id qd nūc hnt nō possunt cōicare nobiscū i b̄titudine p̄nt tñ p̄uerti: et cōicabūt. C Propinqtate cognatiōis et sic oēs de eadē p̄genie p̄rimi sūt. C Vel p̄pinq rōne bñficiū exhibiti: et sic oēs qb⁹ bñfacē possum⁹: et a qb⁹ bñficia recipe possumus dicunt p̄rimi nri. Luc. io. in parabola de vulnerato a latronib⁹ cui⁹ p̄xim⁹ d r fuisse ille qd bñfecit vulnerato. C Sciēdum aut qd lz p̄xim⁹ possit accipi oib⁹ istis modis tñ in p̄posito nullus eoz oio p̄uenit: qz p̄xim⁹ accipit magis large quā sit aliq̄ istoz modoz. Nā p̄xim⁹ est ille qui ex charitate diligēdus est. Dis ḡ qui ex charitate diligit p̄t p̄ter deum p̄oxi [ C Ioh̄sa. sup Matth. ] R iiii

R  
Z  
Duplex  
filiatio.

M

N

O

P

Q

R

S

T

B

L

Rñdes ad  
questuz. q.  
q̄ttuor sunt  
ex charitate  
diligēda

Primo  
Secōdo  
Tertio  
Quarto

mitis est. Qui vero diligi non potest. non dicitur proximus non est: charitas autem per se: et directe habet deum pro obiecto. Ipse enim pro se ipsum diligendus est: quia summum bonum est: cetera autem diligenda non sunt nisi inquantum ad ipsum pertinent vel in ipsum tendunt. Et quia charitas est quodammodo amor: spiritus excelsus non potest esse de re: propter hoc quodammodo modum tendendi in deum quod nihil est quod pro deo non sit cum omnia pro se ipsum operari fuerit. Dominus Proverbia 16. et sic nihil est quod ex charitate diligendum non est sed falsus est: quia quatuor sunt solum ex charitate diligenda ut ait Augustinus. per li. de doctrina christiana. Illa ergo diligenda sunt ex charitate que tendunt in deum modo perfectissimo. Est autem modus perfectissimus tendendi in deum ut beatificatio. Nam per hoc que res tendit in deum participat aliquo modo diuinam bonitatem. Nullus tamen modus perfectioris concitatiois est quam beatificatio: quia in ceteris participationibus diuinis participat res aliqua facta a deo. id est aliqua perfectione ab ipso creata. In beatificatione autem participat deus per eam: non quod in eam deum. sed quod homo efficiat deus in cognoscendo. id est quod medium sine forma aut spiritus intelligibilis quod homo cognoscit quam beatitudinem non est aliquid forma vel spiritus creata sed ipsa diuina essentia ut ostendit Augustinus. q. 40. et non potest per aliquam spiritum creatam homo intelligendo effici beatitudinem ut ibi ostendit. Est ergo perfectissima participatio dei ipsa beatitudo: sed una beatitudo sit maior alia: scilicet aut nullam aliam esse perfectam hodie: et tamen quodammodo homo est perfectior alio. De hoc consideranda ista participatio beatitudinis perfectissimo amori. Et quia charitas est amor excellentissimus dei: et reus tendenti in ipsum: ille sole tres ex charitate diligetur qui in deum sunt tendere ut beatificari. Ex his autem appetit quod dicitur esse proximum: et quod non. Et dicitur quod omnia homo viuens proximum est: quia nullus viuens est quantum ad malum quod ex diuino beneficio non possit vitam mutare et peruenire ad beatitudinem. Sed siue quis sit fidelis siue infidelis proximum est: quia beatus efficitur sit infidelitate relicta. Amici enim: et inimici proximi sunt: quia potest mutare malum propositum inimicitie. De mortuis et dicitur esse est: quia omnes mortui in charitate proximi sunt: quia illi vel sunt iam beati sic qui sunt in paradiso vel habent certam speciem beatitudinis sic qui sunt in purgatorio. Mortui autem qui damnati sunt proximi non sunt: quia iam beati effici non possunt. De angelis bonis et dicitur esse proximi sunt: et ceteri non sunt. Ita enim ipse testatur sic dicitur apoc. 19. et 22. cum iohannes vellet adorare angelum dixit ei. Caue ne feceris: seruus enim tuus sum: et fratrum tuorum. Demones autem proximi non sunt: quia beati esse non possunt de his appetit per Augustinum li. de doctrina christiana: et per Magrimum. 3. sen. di. 28. Quia tamen spiritus proximum esse illum qui bene fecerat alii Luc. 10. videndum est quantum ad obiectum istis possit peruenire proximum esse ex ratione beneficii. De hominibus planum est quia nullus est tam magnus qui interdum non indigeat auxilio pauperum imo qui maiores sunt pluribus indiget ut dicit Boetius. et interdum istis bene facere est secundum corpus magna misericordia: et cum contingat tales incidere in magnas calamitates. Nullus est tam inutilis: et paruus est qui interdum alijs in multis prodesse non possit. Et ideo nullus viuens a ratione proximi excipitur. Maxime autem qui benefacere alii conpetit et secundum animam quod maximum beneficii unum est sic anima maior est: sed autem quilibet potest alteri prestare ut orando pro ipso. Et istud spiritus christus exprimit dicens. Orate pro persecutoribus et calumniatoribus vos. Mortui et qui in charitate decesserunt proximi non sunt: quia vel sunt beati in re vel in certa specie. Si in re sunt proximi non sunt: quia nobis benefacere potest orando deum pro nobis ut ostendit de se. c. q. 87. sed nos non possumus benefacere eis. Nam sufficit ad rationem proximi qui vult alteri benefacere et si ab eo bonum non recipiat nec reuertitur sit. Sic patet ex verbo christi Luc. 10. Nam samaritanum vocauit proximum vulnerati solum sed quod benefecit ei et non recepit aliquid bonum ab ipso. Si autem dicas quod non recepit potest tamen recipere: et ex hoc vocaretur proximum: dicitur quod christus non vocauit isto modo proximum: quia et sacerdos: et leuita vocarentur isto modo proximi ipsi vulnerati: quia tunc non benefecerunt ei poterant aliquid benefacere. Christus tamen vocauit solum samaritanum proximum leuitam autem: et sacerdotem non vocauit proximum: ergo ex hoc solo quod erat benefacere proximum vocauit mortuum: ergo qui beati sunt proximi non sunt: quia orando benefacere nobis potest sed non illis non possumus benefacere. Mortui autem qui non dunt sunt beati in charitate tamen decesserunt sic qui in purgatorio sunt proximi non sunt: quia illis benefacere possumus sed non possumus ab eis recipere bonum. Nam pro eis orare possumus quod eis proficit ad faciliorem liberationem de penis. Ipsi autem pro nobis orare: non possunt nec est pro se ipsis ut ostendit de se. c. q. 87. sed modo christus dicitur proximus non in quantum ad hominem. Nam in quantum ad deum proximum non vocat sed nos benefaciat: quia magis est quam proximum. Et ideo dilectio dei distinguitur a dilectione proximi: quia deum diligere plus quam nos: proximum autem sic nos christum autem in quantum ad hominem vel proximum diligimus: et tamen plus quam nos aliquid ter diligimus minus tamen quam deum ut dicit magister. 3. sen. di. 28. Angelus boni sunt et proximi: quia nobis benefaciunt sed nos illis non possumus

benefacere nam sunt administratores spiritus in ministerium missi propter eos qui capiunt hereditatem salutis ad Heb. 1. Demones non sunt pro proximi non quia in nullo nobis benefaciunt nec benefacere possunt sed potest de siderat aduersari. An eos ex charitate diligere non debemus: quia tunc optarem eis vitam eternam: et tamen non potest illa habere. Damati et proximi non sunt quia in nullo possumus eis benefacere orando vel alias nec est optare eis bonum ex charitate deumus: quia illud habere non possunt: et ipsi nobis in nullo potest benefacere: ideo quodammodo viuunt proximi erant iam tamen proximi esse desierunt propter hoc quod damnati sunt. Et sic patet pro proximi non sunt tamen amici quam inimici boni: et mali quantum diu viuunt: quia benefacere possumus eis: et ab illis bonum recipere. e. De his Augustinus libro primo de doctrina christiana.

Quo dicitur hic quod dicitur est antiquus odium habebis inimicum tuum. etc. Questio. CCCXLIII.

**Queritur** Quo dicitur hic quod dicitur est antiquus odium habebis inimicum tuum: quia lex iubet charitatem: et non odium. Dicitur potest secundum Augustinum li. de sermone domini. q. lex moysi si quendam gradum posuit iustitiae phariseorum qui erat diligere amicum: et odium inimicum cum esset omnia malum odium inimicum: et tamen amicum est autem perfectio diligere amicum: et inimicum. Ad designandum autem gradum iustitiae phariseorum dixit scriptura diliges amicum tuum: et odio habebis inimicum tuum: et dixit quod ista vox non est tantum iudicium iustitiae sed tanquam permittitur iustitiam. Ceterum autem Augustinus dicit li. 5. faustus loquens contra manicheos qui dixerunt hoc esse proprium legis veteris quod homo odisset inimicum inuictes quod lex vetus mala erat: et a magno deo. Sed dicitur quod sic apostolus dicit quodammodo homines deo odibiles christus tamen dicit quod deus facit oriri solem suum super bonos: et malos: pro quod intelligitur quod deus diligit in nobis nam bonam quam fecit: et odit malitiam quam nos fecimus. Ita et nos deumus in quibus homines facere. sed diligere bonum quod ipse: et odium malum quod facit. Et hoc dicit Augustinus intelligi in his verbis diliges amicum tuum. id est quodammodo sit amicum: et inimicum. Amicum quodammodo pro bonum in quod nobiscum puenit: inimicum autem pro malum in quod non puenit sed aduersari. Et quantum ad unum diligendum est quantum ad aliud vero odio habendum est. Ceterum potest dici quod scriptura non dicit hoc. sed odio habebis inimicum sed dicitur deus: quia iudei hoc putabant ex scriptura colligi: et sic illa interpretabantur. Nam cum deus iusserit amicum diligere putabant ex opposito inimicum esse odio habendum. Sic dicit scilicet Thoma. 3. sen. di. 30. ar. 1. Ceterum potest dici quod iudei coligebant hoc quod deus iusserat eis prosequi quodammodo gentes: et occidit illas. Ex quo putabant preceptum esse inimicum odio habendum. Sic dicit glossa. sciendum est in toto corpore legis non esse scriptum odio habebis inimicum tuum: sed hoc dicitur ad traditionem scribarum quod visus est hoc addendum. Quia dominus precepit filiis israel prosequi inimicos suos: et delere amalech de sub celo: et iste est pueniens sensus.

An teneamur diligere inimicos. Q. CCCXLV.

**Queritur** an inimicos diligere teneamur. Dicitur quodammodo quod non quod luc. 6. dicit glossa super verbo diligere inimicos versus hoc profectionem est: et tamen ad ea que sunt perfectionis non tenentur omnes sed non tenentur omnes ad diligendum inimicos. Item non tenentur homines ad plura in lege noua quam in veteri: quia 3. sup. illo verbo accipies panes. dicitur quod non alia quam scriptura erat precipit sed legem: et prophas quia esse demonstrat. Et tamen in lege veteri non tenebat quod diligere inimicos: ut patet in ista glossa nec est tunc. Item nam inclinatur contra charitatem: quia charitas namque per se cum sit virtus: et tamen nam inclinatur ad destructionem inimicorum: autem in quantum ad hunc modum dicitur esse non tenemur eis ex charitate diligere. Item charitas facit voluntatem nostram conformem diuine voluntati: deus autem odit alijs. Malach. 1. Esau odio habui: ergo possumus nos alijs odio habere: quia maxime erit de inimicis. Item propha exprimit dicitur profectione odio odiam illos. ps. 138. Et tamen perfectio hominis pertinet ad charitatem ergo stat cum charitate interdum alijs odium. Item dicit Augustinus in enchiridion. quod hoc tam magnam bonum quod est diligere inimicos non est tantum multitudinis quantum credimus exaudiri cum in oratione dicitur dimitte nobis debita nostra: et tamen non exaudiat quod non est charitate nec peccati ei dimittit: quia charitas operatur multitudinem peccatorum: ergo non est de necessitate charitatis inimicos diligere. De hoc quod diligere inimicos est: de necessitate charitatis quod diligere tenemur deum ex caritate pro se et pro ipsi diligere deum proximum in quantum ad tendit in ipsi ut potest ab eo beneficiari: ut ostendit Augustinus. q. 343. Inimicum tamen habet nobiscum quodammodo puenit entiam in nam secundum quam potest peruenire ad beatitudinem: et est capax virtutis: et gratie pro quam puenit in beatitudinem. Sed inimicos tenemur diligere ex charitate: inimicitiam tamen eorum diligere non debemus: quia illa aliquid malum est: et non illa non potest peruenire ad beatitudinem. Pro quo sciendum quod dilectio inimicorum potest considerari triplex. Cuius non quod inimici diligantur in quantum ad inimicum sunt. Et hoc est peruersum: et carum. Triplex est ex charitate

Rūdet ad q̄ritū q̄ōnio.

2. r̄ñtio.

3. r̄ñtio

4. r̄ñtio

Opinio q̄rnda p̄ r̄o 2. r̄o

3. r̄o

4. r̄o

5. r̄o

6. r̄o

Rūdet ad q̄ritū q̄ōnio.

B

Primo.

caritate nō ē diligēdū nisi bonū cū malū i deū nō ordinet: dī  
 ligē tū inimiciā alicui⁹ eēt diligē malū ei⁹: qz fm illā ipse ma  
 lus ē. Et h̄ ē si placēt alicui qz ali⁹ eēt inimic⁹ ei⁹: qz illō dici  
 mur diligē i aliq de q̄ ipse nob placz. Sic si qz diligit aliquem  
 s̄z v̄tutē diligēt v̄tutē i eo. Ita si qz placz alii qz inimic⁹ ei⁹ ē dī  
 ligēt inimiciā illi⁹: z placz ei⁹ de illa. Istō at eēt diligē inimi  
 cū s̄z qz inimic⁹ ē: z ē valde irrōnabile. Aliomō accipit di  
 lectio inimicōz q̄stū ad nāz ipoz. Et h̄ i vli. Et sic ē de neci  
 tate caritatē diligē inimicū. s. aliqs diligēs deū z p̄xi⁹ ex cari.  
 ab ista ḡnālitate dilectōis p̄xi⁹ nō excludat inimicos suos.  
 Ita dilectio i vli ē qn qz diligit oēs hoies tāqz p̄xi⁹ nō deē  
 minādo se spāl̄r ad aliqū eoz: siue amicū siue inimicū s̄z sic  
 de vult oēs hoies saluū fieri: z ad agnitōz vitāz venire. j. thi.  
 g. ita: z nos diligam⁹ oēs hoies i ḡnāli cupiētes qz oēs hoies  
 saluēt. Tūc si ab hac dilectōe ḡnāli nō excludam⁹ inimicos  
 dicimur eos diligē ex cari. Ad h̄ at nō regit qz diligam⁹ illos  
 spāl̄r h̄ntes affectū ad eos: s̄z solum qz nō excludam⁹ eos ab  
 ista dilectōe. s. exp̄sse mala illis cupiēdo. Et h̄ nō est spāl̄r dili  
 gē s̄z spāl̄r nō odisse. C̄z mō p̄t p̄siderari dilectio inimicōz  
 i spāl̄i. s. vt qz spāl̄i motu dilectōis moueat ad inimicū volē  
 do p̄ eo aliqō bonū siue tpale siue etnū. Et istō nō ē absolute  
 de necitate cari. qz ēt ad alios hoies n̄ tenemur sic cari. h̄re.  
 Nā nlluz min⁹ tenem⁹ diligē qz inimicos: z tū mlti aliq̄ sūt  
 qz spāl̄i affectu nūqz diligim⁹: qz nūqz de illis p̄sideram⁹ im  
 pole ē tū aliqū diligē de q̄ n̄ cogitem⁹: s̄z mlti s̄t qz spāl̄i affe  
 ctu nō diligim⁹: imo eēt ipole qz oēs hoies diligim⁹ spāl̄i af  
 fectu cū mlti sūt qz nō cogitim⁹. Dicim⁹ tū diligē oēs ex cari  
 ta. id est de dilectōe ḡnāli s̄z quā qz vult p̄ oib⁹ hoib⁹ vi  
 tā etnā. Et ista dilectio sufficī p̄ inimicis cū ēt sufficiat p̄ ami  
 cis. Et tū neciū s̄z p̄patioz ai. s. vt hō h̄at aiuz patū ad h̄ qz i  
 fungari inimicū diligēt si necitas occurreret: vt pote si eēt in  
 piclo q̄ nō possit nisi p̄ inimicū suū liberari tenet euz libare. si  
 cōmode p̄t. i. sine dāno z nō p̄iudicādo eqtati. Si at nollit eū  
 libare spāl̄r ipz odit. Si vō ipz libat spāl̄i affectu ipm diligit:  
 qz nō p̄t eū libare nisi velit p̄ eo illō bonū qd ē libatio: s̄z tē te  
 net eū i spāl̄i diligē. Qd tū sū ar. necitas qz diligit inimicuz  
 spāl̄i affectu nō ē de necitate cari. s̄z de p̄fectōe. Cū at diligit  
 p̄xim⁹ pp̄ deū ex cari. q̄nto qz magis diligit deū tāto magis  
 dilectiois suā extēdit ad p̄xim⁹ nlla inimiciā ipediēte. Sic si  
 qz valde diligēt alique dilectōe z filios ei⁹ pp̄ ipz: dato qz eēt  
 inimici ipi⁹. Et ita cū oēs hoies p̄tēat ad deū qz ad b̄itudinē  
 p̄uēire p̄nt qz diligit nimis deū diligit et inimicos suos pp̄ de  
 uz: qz illi ad deū p̄tinet. Ex p̄dich appet qz de necitate cari. n̄  
 tenet qz velle aliqō bonū inimico suo nec etnū nec tpale sed  
 obligat solū qz nō excludat eū a ḡnāli amore. i. qz nō h̄at det  
 minate odiū qz ipz. Cū si qz nūqz de p̄xim⁹ suo cogitet bonū  
 aut malū d̄t eū diligē qz si nūqz de eo cogit nūqz p̄t eū spāl̄r  
 odio h̄re. Et idē ē cōit de alijs hoib⁹ qz nō tenem cogitare de  
 ill nechrē aliqū actū affectiois detminate ad illos: z h̄ h̄n  
 tes dicim⁹ eos diligē in q̄stū n̄ d̄testam⁹ eos h̄ vez ē nisi resp̄cū  
 q̄rūdāqz p̄ b̄n̄ficio v̄l p̄ctū aut al̄ tenem⁹ qz spāl̄e memoriaz  
 ipoz h̄eam⁹ z diligam⁹ eos spāl̄i amore. Et sic aliqd ē de ne  
 cessitate cari. aliō ē de p̄fectōe z ē p̄silū. Ad p̄m dōz qz dili  
 gē inimicos q̄stū ad on̄sionē figurū dilectōis ē z p̄fectōis: dili  
 gē tū sine figurū et ad inimicos neciū ē itelligēdo de ḡnāli dile  
 ctōe: qz i spāl̄i nō tenem⁹ eis vt dcm̄ ē. Et ista dilectio ḡnāli  
 d̄z eēt de hois vite etne: ita qz qz velit oēs hoies saluos fieri.  
 j. thi. 2. Nā ita ēt de vult: velle at bō tpa⁹: et i hac ḡnāli dile  
 ctōe nō tenet qz: qz tpalia nō p̄tinet directe ad cari. s̄z glia:  
 z grā vt finis: z mediū qd ē ad finē: id nec amicis nec inimi  
 cis tenet qz i ḡnāli dilectōe velle nisi gliaz z grām. Ad  
 2<sup>m</sup> dōz qz i nouo testō nō sūt p̄tra p̄cepta qz i veti: qz x̄ps nō  
 posuit spāl̄r aliq̄ p̄cepta. Nā cerimonālia z iudicialia nlla po  
 suit: sic erāt i veti testō. Moralitā at obligat de iure nāe: z iō  
 ita obligabāt i veti testō sic z nūc. Et sic x̄ps nō posuit plura  
 p̄cepta qz ibi erāt s̄z abstulit mltā. s. cerimonālia z iudicialia  
 qz p̄ ipz fuerūt iplēta: z cessauerūt cū stat⁹ legis p̄ eū cessauē  
 rit vt on̄suz ē. s. q. 98. Declarauit tū p̄cepta legis nāe spāl̄r: z  
 iō mltā putat addidisse nō aspiciētib⁹ Nihil tū addidit. s. id  
 qd erāt i veti testō. Jō sic nūc tenem⁹ diligē inimicos: ita etiā  
 tūc iudei tenebant vt dicef. j. q. 347. Ad 2<sup>m</sup> dōz qz nā nō  
 iclinat ad odiēdū inimicū nisi in q̄stū h̄ri⁹ ē: z nocui⁹: z nō i  
 q̄stū p̄cordat nobcū i nā. Inimiciā at sua nō ē diligēda. Et  
 ad h̄ nā iclinat: qz malū eēt illi⁹ inimiciā diligē qz mala ē: v̄l  
 qz placēt nob in q̄stū inimic⁹ est. Quātū ad nām aut in q̄stuz

est capax glie: z grē diligēdus ē: z ad h̄ non repugnat nā: iō  
 cari. nō iclinat z nām. Ad 4<sup>m</sup> dōz qz de⁹ nō vult malū ali  
 cui⁹. s. malū culpe s̄z p̄mittit illō. Et h̄ p̄missio bona ē qz ex iu  
 sta cā p̄mittit. Malū at pene de⁹ vult: z ipse directe infert pe  
 nas nō q̄stū delectet in penis nr̄is sapie. j. De⁹ morte nō fecit  
 nec delectat i p̄ditōe viuoz: s̄z solū i q̄stū iuste s̄t z p̄ueniūt or  
 diatōi sue. Et i h̄ et nos possum⁹ velle malū alie. s. penā ei⁹  
 quātū iusta ē: z p̄fic ad aliqd. Ad 5<sup>m</sup> dōm qz p̄pha ode  
 rat malos odio p̄fco. i. odio magno z h̄ i q̄stū erat inimici dei  
 s. i q̄stū peccabāt: s̄z nō i q̄stū erat ad imaginē dei. z p̄ tale odiū  
 nō tollit charitas. Ad 6<sup>m</sup> dōz qz Aug. loq̄t d̄ dilectōe p̄xi  
 mi nō solū i se ipa: s̄z et q̄stū ad on̄sionē figurū dilectōis. z vez  
 ē qz mlti exaudiuūt i orōne d̄nica qz nō diligit inimicos q̄stū  
 ad istā on̄sionē: qz illa nō ē d̄ neci charitatē: s̄z d̄ p̄ v̄l p̄t dici  
 qz loq̄t Aug. de dilectōe i spāl̄i: qz nemo tenet ad h̄ndū spāl̄  
 le z d̄termiatū affectū ad inimicū: s̄z sufficī h̄re i ḡnāli s̄z fm p̄  
 sup̄pōit: qz et nō ex̄ns i chari⁹ de⁹ exaudit z impetrat: sed nō  
 merentur vt ostēdetur. j. 7. c. qōne. iō.

Ad 4<sup>m</sup> ar.

Ad 5<sup>m</sup> ar.

Ad 6. ar.

Opinio q̄  
 rundam.

Rūdet ad  
 q̄stū q̄n̄is

B

C

Ad p̄m  
 argu.

Ad 3<sup>m</sup>  
 argu.

Ad 2<sup>m</sup> dōz qz de⁹ nō vult malū ali  
 cui⁹. s. malū culpe s̄z p̄mittit illō. Et h̄ p̄missio bona ē qz ex iu  
 sta cā p̄mittit. Malū at pene de⁹ vult: z ipse directe infert pe  
 nas nō q̄stū delectet in penis nr̄is sapie. j. De⁹ morte nō fecit  
 nec delectat i p̄ditōe viuoz: s̄z solū i q̄stū iuste s̄t z p̄ueniūt or  
 diatōi sue. Et i h̄ et nos possum⁹ velle malū alie. s. penā ei⁹  
 quātū iusta ē: z p̄fic ad aliqd. Ad 5<sup>m</sup> dōm qz p̄pha ode  
 rat malos odio p̄fco. i. odio magno z h̄ i q̄stū erat inimici dei  
 s. i q̄stū peccabāt: s̄z nō i q̄stū erat ad imaginē dei. z p̄ tale odiū  
 nō tollit charitas. Ad 6<sup>m</sup> dōz qz Aug. loq̄t d̄ dilectōe p̄xi  
 mi nō solū i se ipa: s̄z et q̄stū ad on̄sionē figurū dilectōis. z vez  
 ē qz mlti exaudiuūt i orōne d̄nica qz nō diligit inimicos q̄stū  
 ad istā on̄sionē: qz illa nō ē d̄ neci charitatē: s̄z d̄ p̄ v̄l p̄t dici  
 qz loq̄t Aug. de dilectōe i spāl̄i: qz nemo tenet ad h̄ndū spāl̄  
 le z d̄termiatū affectū ad inimicū: s̄z sufficī h̄re i ḡnāli s̄z fm p̄  
 sup̄pōit: qz et nō ex̄ns i chari⁹ de⁹ exaudit z impetrat: sed nō  
 merentur vt ostēdetur. j. 7. c. qōne. iō.

Querit  
 an possit aliqs licē velle malū inimico suo  
 v̄l gaudē de malis ei⁹ aut tristari de bono.

Ad 2<sup>m</sup> dōz qz de⁹ nō vult malū ali  
 cui⁹. s. malū culpe s̄z p̄mittit illō. Et h̄ p̄missio bona ē qz ex iu  
 sta cā p̄mittit. Malū at pene de⁹ vult: z ipse directe infert pe  
 nas nō q̄stū delectet in penis nr̄is sapie. j. De⁹ morte nō fecit  
 nec delectat i p̄ditōe viuoz: s̄z solū i q̄stū iuste s̄t z p̄ueniūt or  
 diatōi sue. Et i h̄ et nos possum⁹ velle malū alie. s. penā ei⁹  
 quātū iusta ē: z p̄fic ad aliqd. Ad 5<sup>m</sup> dōm qz p̄pha ode  
 rat malos odio p̄fco. i. odio magno z h̄ i q̄stū erat inimici dei  
 s. i q̄stū peccabāt: s̄z nō i q̄stū erat ad imaginē dei. z p̄ tale odiū  
 nō tollit charitas. Ad 6<sup>m</sup> dōz qz Aug. loq̄t d̄ dilectōe p̄xi  
 mi nō solū i se ipa: s̄z et q̄stū ad on̄sionē figurū dilectōis. z vez  
 ē qz mlti exaudiuūt i orōne d̄nica qz nō diligit inimicos q̄stū  
 ad istā on̄sionē: qz illa nō ē d̄ neci charitatē: s̄z d̄ p̄ v̄l p̄t dici  
 qz loq̄t Aug. de dilectōe i spāl̄i: qz nemo tenet ad h̄ndū spāl̄  
 le z d̄termiatū affectū ad inimicū: s̄z sufficī h̄re i ḡnāli s̄z fm p̄  
 sup̄pōit: qz et nō ex̄ns i chari⁹ de⁹ exaudit z impetrat: sed nō  
 merentur vt ostēdetur. j. 7. c. qōne. iō.

Ad 2<sup>m</sup> dōz qz de⁹ nō vult malū ali  
 cui⁹. s. malū culpe s̄z p̄mittit illō. Et h̄ p̄missio bona ē qz ex iu  
 sta cā p̄mittit. Malū at pene de⁹ vult: z ipse directe infert pe  
 nas nō q̄stū delectet in penis nr̄is sapie. j. De⁹ morte nō fecit  
 nec delectat i p̄ditōe viuoz: s̄z solū i q̄stū iuste s̄t z p̄ueniūt or  
 diatōi sue. Et i h̄ et nos possum⁹ velle malū alie. s. penā ei⁹  
 quātū iusta ē: z p̄fic ad aliqd. Ad 5<sup>m</sup> dōm qz p̄pha ode  
 rat malos odio p̄fco. i. odio magno z h̄ i q̄stū erat inimici dei  
 s. i q̄stū peccabāt: s̄z nō i q̄stū erat ad imaginē dei. z p̄ tale odiū  
 nō tollit charitas. Ad 6<sup>m</sup> dōz qz Aug. loq̄t d̄ dilectōe p̄xi  
 mi nō solū i se ipa: s̄z et q̄stū ad on̄sionē figurū dilectōis. z vez  
 ē qz mlti exaudiuūt i orōne d̄nica qz nō diligit inimicos q̄stū  
 ad istā on̄sionē: qz illa nō ē d̄ neci charitatē: s̄z d̄ p̄ v̄l p̄t dici  
 qz loq̄t Aug. de dilectōe i spāl̄i: qz nemo tenet ad h̄ndū spāl̄  
 le z d̄termiatū affectū ad inimicū: s̄z sufficī h̄re i ḡnāli s̄z fm p̄  
 sup̄pōit: qz et nō ex̄ns i chari⁹ de⁹ exaudit z impetrat: sed nō  
 merentur vt ostēdetur. j. 7. c. qōne. iō.

te eo plerofq; iniuste opprimi formidamus. Sz ad h̄ suādū est discretōis examē ne cū nra odia exeqmur salamur sub sp̄ vtilitatis aliene. Opz et pensare qd debemus ruine pctōis: z qd iustitie ferietis. Nam cū puerfuz queq; oipotēs pcutit: z cōgaudēdū est iustitie iudicis: z cōdolendū est miserie p̄ euntis. **C**Ad rōnē in p̄riū dōm q̄ sci nō impcānt maluz q̄ si illud desiderātes s̄ p̄nūciātes. Erat. n. hieremias p̄pha z p̄nūciabat mala futura hostib⁹ suis: z non optabat ea lz p̄ modū optātis loqtur. Nam de⁹ per os eius p̄nūciabat mala futura illis qui ipediebāt eum in illis ad que de⁹ ipsuz miserat: z videbatur ista iprecari. **C**Aliter p̄t dici qz viri sancti interdū ista petebāt pro malis: z inimicis eoz inq̄stū p̄ h̄ im pediebantur mala facere: z nō poterant opprimere ipos istō aut p̄t qlibet iuste optare vt supra dictum est.

**C**An iudei in veteri testamēto tenerētur diligere inimicos. **Questio.** CCCXLVII.

**Queritur** an iudei in veteri testō tenerentur diligere inimicos. **C**Dicūt qdā q̄ nō solū nō tenebant diligē inimicos s̄ et poterāt eos odisse. Qz dī hic q̄ dcm̄ est antiq̄s odio hēbis inimicū tuum. **C**Ite qz deus iubebat iudeis p̄seq̄ inimicos: sic iussit q̄ delerēt chanaanicos viros: z semias magnos: z puos nulli p̄cetes Deu. 20. Iussit etiā amalechitas deleri de sub celo Deu. 26. Et quia Saul miser⁹ est regi eoz: z reseruauit pecora ipoz de⁹ iratus abstulit ei regnū: p̄ regū. 15. Iussit etiā q̄ nūq̄s hērent israelite pacē cū amonitis: z moabitis nec q̄rerēt eis bona cū ctis dieb⁹ vite sue. Deute. 23. z ita de multis alijs. Naz et iussit q̄ hostilitē se hērent s̄ madianitas Num. 25. ergo de⁹ iubebat iudeis hēre odiū q̄rudā gentiū. **C**Dōm q̄ iudei obligabātur diligē inimicos ex charitate sic nūc obligamur: qz istō non est p̄ceptū cerimoniale nec iudiciale s̄ morale: z tñ moralia qz sunt de iure nature oī tpe obligauerūt: etiaz qz iudei obligabant ad legē iplendā Deu. 30. Et tñ lex tota cōsistit in chari. ad Ro. 13. z ad Gala. 5. ḡ ad charitatē obligabantur: z tñ lex nō solū dirigit erga amicos sed et erga inimicos: ḡ etiā ad illos charitas hōnda erat. Et h̄ etiā aliq̄n dictū est in veteri testō vt Leui. 19. Nō q̄ras vltionē nec memor eris iniurie ciuuium tuoz: z tñ qui iniuriā fecit inimic⁹ est. Nō q̄rere aut vltionē: z nō recordari iniurie ad chari. ptinet: qz ex eq̄tate poterat qz petē vltionē dū tñ ageret ex debito sine vel et si intel ligat sola iniusta vltio vetita adhuc ptinet ad charitatē non desiderare illā cū qz possit illā hēre: et Prouer. 24. dī. Si ceciderit inimic⁹ tu⁹ ne gaudeas: s̄ tñ expresse ad charitatē cuz inimicis ptinet. Et nō solū dilectio inimicoz iubebat eē in veteri testō sed et on̄sio signoz dilectōis sic dī puer. 25. Si esurierit inimicus tuus ciba illū: z si sitit da illi bibē. Et sic et dī si occurreris boui aut asino inimici tui errātū reduc ad euz z si inueneris bouē aut asinū odietis te iacē sub onere nō p̄trā sibi s̄ subleuabis cū eo. Exo. 23. Istud aut est qd xp̄pus dixit bñfacite h̄is qui oderūt vos: ḡ in veteri testō erat p̄ceptū de diligēdo inimicos. **C**Dō qz tenebant iudei diligē inimicos ex charitate dilectiōe ḡnali sic z nos tenemur. Et h̄ solū q̄ntū ad bonū ḡre: z glie qz bona tpalia nō tenebant eis velle sic nec nos tenemur. **C**Srauius tñ nos peccam⁹ odiēdo inimicos qz iudei: eo qz p̄ceptū de diligēdo inimicos nō fuit taz ex pressuz in veti testō sic in nouo in q̄ nihil aliud iubet nisi caritas. Et dī qz in h̄ on̄sistit tota lex: z p̄phe. j. 7. z 22. z qz ille qz h̄z cari. iplēuit legē. j. 22. z ad Ro. 13. z Gala. 5. sic oēs gentes obligate fuerūt sp̄ ad decalogū eo qd decalog⁹ ē de iure nāe: z tñ iudei magis peccabant faciēdo s̄ ista p̄cepta q̄n sibi data erāt p̄ deū in voce: z in scriptis qz anteqz darēt: z qz cete gē tes qd nō data erāt eo qz iā isti hēbāt maiorē obligationem z iḡrātia eoz erat min⁹ excusabilis. **C**Ad p̄m dōm qz nō fu it iudeis p̄ceptū odire inimicos: nec h̄ istud in tota lege eoz z scribe z sapiētēs eoz istā doctrinā dabāt p̄plo tanqz seque ret ex eis q̄ in lege scripta erāt vt dictū ē. s̄. q. 344. **C**Ad 2m̄ dōm qz illa nō iubebat de⁹ iudeis odisse aliq̄s gētes: qz poterat stare qz diligerēt oēs gētes ex cari. z tñ qz exererēt penas illas: ex mādato dei qz officia vidicte bono aio impleri p̄nt sic lex: z sic iudex p̄z. 23. q. v. c. Officia. Minister et iudicis reos puniēdo bñfacit z diligit eos qz occidit. Sic et miles p̄cepto ducis occidēs aliq̄s in bello iusto nō peccat: z ex cari. agit. e. q. c. Cū minister. z. c. Miles: z h̄ ē qz solū agūt istō inq̄ntū iustū ē: z inq̄stū sibi iubeat. Nā si ex desiderio occidēdi facerēt peccarēt. e. q. c. Lex etna. Ita iudei poterant bono aio

p̄ rō. 2 rō

R̄ndet ad q̄stū q̄onis

Ad p̄m ar. Ad 2m̄ ar.

suata cari. occidē gētes istas imo tenebāt inq̄stū deus iube bat eis h̄ p̄ qd p̄stituebat eos executores iustitie sue. Nā cha nanei⁹ z amalechite q̄s de⁹ occidi iussit p̄ delictis suis mere bāt mortē. Et erat idē de madianis. Deus aut voluit comitē executionē h̄ rei pot⁹ iudeis qz alti gētiō tenebant ex cari. deo obedire: z cū p̄ximo cari. fuare poterāt et occidēdo istos qz p̄ mortē tpalē nō tollit ḡra nec glia nec ipedit qz ad ista. De amoniz z moabis nō iussuz ē qz iudei occiderēt illos sed qz nō facerēt cū eis pacē nec q̄rerēt eis bonū. Hoc illi erat qz cōicatio iudeoz cū amoniz: z moabis erat piculosa: z et erat in p̄tēptū dei cū ipi seduxerit iudeos p̄ mlheres eos ad sacrifi cia idoloz deducēdo vt ad irā p̄citarēt deū isrl̄ z p̄citeret iu deos Nu. 25. Nō ḡ debāt facē iudei cū illis pacē nec cōponē aliq̄ federa nō tñ iubebāt p̄seq̄ eos iferēdo eis aliq̄d malū s̄ solū qz nō q̄rerēt eis bonū. Deu. 23. Et itellr̄ de bono. i. p̄spe ritate tpali: z istā nō tenet qz velle p̄ inimico nec etiam pro non inimico manēte cari. qz caritas directe ē ad ḡra: z glo riaz nō at ad bona tpalia. Jō iudei poterāt h̄ze cari. cū moa bis: z amoniz: et si obligarent nō q̄rere eis bonū: z ita est de omnibus alijs gentibus.

**C**An quis teneatur ostendere inimicis signa bñuolētie. **Questio.** CCCXLVIII.

**Queritur** an teneat qz on̄dē inimicis signa dile ctiois q̄lia sūt bñfacē z bñ loq. **C**Dī cūt qdā qz sic: qz teneat hō bñfacē inimicis Prouer. 25. Si esurierit inimic⁹ tu⁹ da illi cibū: z si sitit. potū da illi. Et istō est si gnū dilectiōis: ḡ tenemur inimicis ista signa dilectiōis on̄dē **C**Ite ecclia orat p̄ inimicis z docet nos orare dicēs. Ami cis: z inimicis nris verā cari. largire: z idē dic gl. h̄ Oro tñ ē bñficiū maximū qd p̄t ipēdi ḡ qz obligat ad on̄dēda signa di lectiōis inimico. **C**Ite nullus dī h̄ze dilectionē silatā s̄z dile ctio nō ē. ḡa q̄ nō se on̄dit i ope vt dic grego. i omelia p̄batio dilectiōis exhibitio ē opis: z. j. Jo. 3. dī nō diligam⁹ ligua vel vbo s̄z ope z vitate. Et tñ obligat qz inimicū suū vt diligē ḡ obligat on̄dē siḡ dilectōis. **C**Ite sil̄ iubent h̄ a xp̄o ista duo s̄. diligē inimicos: z bñfacē h̄is qz oderūt nos: tenemur tñ ad p̄m vt on̄sus ē. s̄. q. 345. ḡ eadē rōne ad 2m̄. **C**Ite qz qz neget alii siḡ dilectōis z bñfacia ē vidicte qdā s̄z nō lz hoi se vindicare ad ro. 12. Nō vos vindicātes s̄z dātes locū ire ḡ teneat qz nimico on̄dē siḡ dilectōis. **C**Ite ex cari. amaf de⁹: z p̄xim⁹: s̄z amor dei nō p̄t eē sine on̄sioē i signo exteriori: ḡ nec amor p̄ximi. Pz qz dic̄ H̄reg. in omelia paschali: amor dei non pōt eē otiosus. Magna. n. opaf sil̄ si d̄sinit opari amor nō ē: ḡ ca ritas q̄ h̄ctur ad inimicū cū sit eadē q̄ h̄ct ad oēs p̄xim⁹ nō pōt eē sine signis dilectiōis. **C**Dō qz signa amicicie on̄dē inimi cis s̄z q̄sdā sp̄ ē p̄fectiōis: z nūq̄s necitā: qz dī b̄ i gl. qz signa amicicie. s̄. bñ facē inimicis: z orare: p̄ eis p̄fectiōis sūt ad il la. tñ q̄ sūt p̄fectiōis nō tenēt oēs: ḡ nō tenēt oēs exhibē signa amicicie inimicis. **C**Ite qz caritas ad inimicos erat ita ne cessaria i veti testō sic nūc z tñ tūc nō tenebāt iudei on̄dē siḡ na dilectiōis inimicis: cū iuberent p̄seq̄ illos: z nō h̄ze cum eis pacē nec q̄rē eis bonū vt p̄z de chananeis Deu. 20. de ma dianis Nu. 25. d̄ moabis: z amoniz: Deu. 23. d̄ amalechiz deu. 26. z. j. reg. 15. ḡ nec nūc tenebimur ad signa dilectiōis on̄den da inimicis. **C**Ite ecclia iterdū fieri iubet bella s̄ tyrannos z ifideles ista aut sūt signa inimicie: ḡ a fortiori nō erit neces se on̄dere eis signa dilectiōis. **C**Ite qz postqz xp̄s dixit bñfa ciendū eē inimicis: z orandū p̄ eis subiūxit estote p̄fecti sic p̄ vester celestis p̄fect⁹ est: ḡ indicauit qz on̄dē ista signa dile ctiois ptinebat ad p̄fectionē. **C**Ad euidētiā huius dō qz ef fect⁹: z signa amoris p̄cedūt ex interiori dilectiōe: z p̄portio nanē ei. Dilectio aut interior inimici p̄siderata i ḡnali est abso lute de necessitate p̄cepti: in sp̄ali aut p̄siderata nō est abso lute de necessitate p̄cepti sed fm̄ p̄parationes animi vt ostē sum est supra. q. 345. **C**Ite ergo dicenduz est de affectu vel signo dilectionis exteriori exhibendo scilz qz sunt quedaz be neficia vel signa amicicie que in cōmuni exhibent proximis aliqua vero in speciali. **C**De primis vt cum quis orat pro si delibus defunctis vel p̄ salute: z bono statu fidelium aut p̄ aliquo toto populo: vel cum impendit aliquis beneficū ali quod toti populo vel cōmunitati. **C**De secundis vt cum qz particulariter exhibet beneficium alicui vel habet se bene ad illum grate: z delectabiliter cōmunicando cum eo: z p̄ficiēdo ei in aliquibus. **C**De primis dicendū qz est de ne cessitate p̄cepti exhibere illa etiam inimicis. Quod patet: cum

Opinio q̄ iudaz. p̄ rō

2 rō

3 rō

4 rō 5 rō

6 rō

In op̄ posituz. 2

p̄ rō. 2 rō

3 rō

R̄nsio ad q̄stū tum. q.



cum quis talia faciat cum directe ea faciat pro communitate ne  
 cesse est q̄ proficiant etiam inimicis cum includantur in illa  
 cōitate nisi spāl̄r & exp̄sse exceptit eos de tali bñficio. Ut si q̄  
 diceret pficiat b̄ ad salutē oīuz fidelīū defunctorū vel ad inco  
 lumitatē oīuz uiuoz fidelīū nisi inimicorū meoz vl̄ oīuz zc.  
 nisi taliū z taliū q̄ sunt inimicī mei: qz tunc mortāl̄r peccat: q̄  
 ita excipit eos ab illo gñali bñficio: qz istud est odisse illos ex  
 p̄sse: z est vindictā q̄rere qd̄ vetitū ē leui. 19. nō q̄rere vltio  
 nez nec eris. memor in iuriē ciuīū tuoz. ¶ Istud aut̄ vez est  
 q̄n̄ bñf̄m̄ dat multis vt cōitati ita q̄ nō oz magis apponi de  
 labore vel sup̄ru p̄ multis q̄ p̄ paucis. Ut cum q̄ dicat oro  
 pro toto pp̄lo xp̄iano nō magis refert q̄ sint solū centū xp̄ia  
 ni q̄ cū sint millesies milia. Secus autē q̄n̄ q̄s orat pro tota  
 aliq̄ cōitate noīando in ofone illa singulos d̄ cōitate exp̄sse.  
 Nā tunc si sint in cōitate illa aliq̄ inimici sui non tenet illos  
 exp̄mere z t̄ si nō exp̄mat nō peccat: qz tūc lz toti cōitati bñ  
 faciat nō bñfacit vt cōitati: s̄ vt singulis: id est bñficiū p̄ticu  
 lare z nō cōe: qz magis appōit de labore z attentōe noīando  
 mille z decē q̄ mille solū. Est tñ aliq̄le signū adhuc rancorīs  
 si noīatis oībus de cōitate duos vel tres solos q̄ inimici sunt  
 nō noīet. Secus aut̄ si cū illis aliq̄s et̄ alios de cōitate q̄ non  
 sunt inimici sui obmittat: qz tūc nō erit signum rancorīs. La  
 neat q̄ q̄s ne i b̄ seipm̄ fallat putās q̄ nō agit ex odio z agat  
 ex odio. Sic et̄ est q̄n̄ q̄s inuitat aliquā multitudinē ad pr̄  
 diū vel exhibet ei sile bñficiū q̄ maiorū sumptuū est q̄to fue  
 rit in plures collatū. Nā tūc si q̄s oībus de cōitate b̄ bñficiūz  
 p̄stet z solos inimicos excipiat nō peccat si plus exp̄dē ne  
 cesse erat eos cū ceteris inuitādo q̄ alios soluz exclusis eis.  
 Nā nō tenet b̄ bñficiū eis p̄stare: qz est p̄ticulare. Bñficia tñ  
 cōmunia sunt illa: a quibus inimici non sunt excludendi.  
 ¶ De scōis. s̄ de p̄ticularibus bñficijs vel signis dilectionis  
 que aliquibus p̄ticularit̄ exhibent. ¶ Dōm q̄ nō tenet q̄s de  
 necitate inimicis ea exhibere vel oñdere s̄ solū fm̄ p̄pationē  
 ai. s̄ q̄ aiuz n̄r debeat esse patus q̄ si inimicus fuerit in arti  
 necitatis z nō pōt p̄ alterū ei p̄uideri q̄ nos ei succurrā.  
 p̄uer. 25. Si esurierit inimicus tuus ciba illū: z si sitit potuz  
 da illi. Qd̄ aut̄ ex̄ articulū necitatis q̄s exhibeat inimico ista  
 p̄ticularia bñficia vel oñdat signa dilectōis ad p̄fectionē p̄ti  
 net p̄ quā nō solū vult aliq̄ euitare p̄ctm̄ faciēdo ne ipse ma  
 lus sit. s̄ p̄ odiū p̄ximī: s̄ et̄ vult inimicum bñficijs sup̄are vt  
 euz bonū efficiat. Et ista est sup̄abūdans charitas z sub p̄  
 cadit. Sic d̄r p̄uer. 25. z ad ro. 12. Sic facies carbones ignis  
 cōgregabis sup̄ caput ei⁹ z dñs reddet tibi. i. p̄ hac sup̄abū  
 danti charitate deus tibi retribuet. s̄ qz ad ista nō est hō obli  
 gatus. Et ita est de q̄cūq̄z gñe bñficij p̄ticularis. ¶ Ad p̄mū  
 dōz q̄ tenet q̄s inimico suo ad dilectionē in gñali: qz ista ē de  
 bonis vite eterne. s̄ de gr̄a z gl̄ia z t̄n̄ ad bñficia gñalia. i.  
 q̄ nō excludat eū ab illis vt. s̄. declaratū est. Bñficia tñ p̄ticu  
 laria p̄cedunt ex liberalitate z nō ex debito: id nō tenet q̄s ini  
 mico suo ad ista. Amico aut̄ interdū tenet pp̄ retributionez:  
 qz amici mutuo recipiunt z p̄ferūt bñficia. ¶ Ad 2m̄ dōz q̄  
 de orōne nō est oīo sic de alijs bñficijs: z tñ nō tenet q̄s p̄ ini  
 mico orare nisi gñal̄r vt dicit sequē. q. ¶ Ad 3m̄ dōz q̄ simu  
 lata dilectio est q̄n̄ nō tñ exhibet in ope q̄tū oñdit in signo:  
 siue q̄n̄ nō est tāta in corde q̄ta oñdit in signis. Qd̄ aut̄ non  
 exhibeat q̄s inimicis suis effectus vel signa exteriora amici  
 tie sic oñdit amicis nō ē ficta dilectio: cū nō tñ diligit inimi  
 cos q̄tū amicos: qz nec tenet ad b̄. Et tñ i effectu oñdit quā  
 taz h̄z dilectionē. h̄z. n. vel h̄re tenet q̄lz dilectionē ad inimi  
 cos in gñali: z ita tenet solū effectus gñales dilectionis h̄re  
 ad illos p̄ticulares: aut nō vt. s̄. oñsuz est. Et sic ē v̄a dilectio:  
 qz est in ope z vitate: z tñ nō p̄sistit in oñsione signoz amici  
 tie: qz ista oñsio p̄tinet ad p̄ticularia bñficia vel signa. ¶ Ad  
 4m̄ dōm q̄ diligere inimicos z bñfacere eis eq̄t̄ se h̄nt: z tñ  
 nō tenet q̄s diligere nisi i cōi. s̄. nō excludēdo inimicos a di  
 lectione q̄ diligit q̄s primos. Et b̄ solū q̄tū ad ea q̄ p̄tinent  
 ad vitā eternā. s̄ ad gr̄am z gl̄iaz. q̄ effectus dilectōis inimi  
 corū ad idē se extēdet. s̄ q̄ a gñalibus bñficijs maxie in h̄is q̄  
 p̄tinet ad gr̄az z gl̄iaz nō excludat q̄s inimicos. Et tñ p̄ eis  
 spāl̄r nō tenet aliq̄d facere: sicut et̄ nō tenet q̄s inimicū spāl̄  
 liter diligere nisi in casu necitatis: vt. s̄. dcm̄ est. ¶ Ad 5m̄ dō  
 q̄ negare signa familiaritatis ē aliud q̄ non exhibere. Et id  
 nō exhibēdo nō semp̄ peccat nisi aliq̄ spāl̄is cā interuenit.  
 ¶ Pro quo scienduz q̄ negare signa familiaritatis vel non  
 oñdere aut est in casu necessitatis aut nō. Si in illo: esset vin

dicta: qz vindicaret se q̄s de inimico suo per hoc q̄ ille malū  
 pateret. Si ex̄ casum necitatis aut hostis petit veniā vel in  
 gerit se ad familiaritates aut neutrū agit. Si p̄ mō tenemur  
 ei oñdere signa amicitie. s̄. loquēdo z alia faciēdo q̄ cōiter so  
 lemus facere ad amicos lz in nullo teneamur p̄ eo laborare.  
 Et istud verū est si putat sine fictione veniā petere: qz als̄ re  
 pellendus est: vel et̄ si credit q̄ eius p̄uersatio nō erit piculo  
 sa aut nociua: qz vbi aliq̄d. timet nō est cōicatio vel signū di  
 lectionis oñdendus: qz pp̄ b̄ deus iudeis iubebat nō cōicare  
 cū qbūdā gētib⁹. s̄. qz erat eis piculū incidendi in idolatriaz.  
 Si aut̄ nō petit exp̄sse: z tñ ingerit se ad cōicationē recipien  
 dus est si putet q̄ v̄a intētiōe agat z nō irrisorie vel aīo no  
 cendi. Et q̄ nō putet inde sequutuz aliq̄d piculū. Nā p̄ hoc  
 q̄ aliq̄ se ingerit petere v̄r: esset q̄s ei magna p̄fusio si repelle  
 ret: qz p̄ b̄ p̄tēneret. Si aut̄ nec petat nec ingerat se ad cōica  
 tionē nō tenemur ei loq̄ salutādo nec oñdere aliq̄d signū fa  
 miliaritatis. Nā salutare est vnuz de signis familiaritatis sic  
 xps̄ dixit. Si salutaueritis tñ fr̄es v̄ros qd̄ ampli⁹ facietis:  
 q. d. Nihil plus q̄ p̄ctōres z publicani: id̄ istō p̄tinet ad sup  
 erogationez z est de signis amicitie vel familiaritatis. Qd̄  
 autē q̄s inimico suo nō petenti nec se ingerētī amicitie signa  
 oñdat p̄fectionis est. Jō non tenemur ad b̄. Et in oībus h̄is  
 necitatis articulis nō accipit̄ strictissime. s̄. q̄n̄ q̄s moritur ē  
 nisi sibi succurrat: s̄ et̄ q̄n̄ male se h̄bit nisi subueniat sibi: vt  
 si deberet pati mutilationē mēbri aut deberet effici fuus vel  
 p̄dere oīa bona aut maximaz p̄tes bonoz z in silibus. Nam  
 tūc illi subuenire tenemur. De articulo necitatis: p̄ vt in fa  
 me z siti que inducunt vltimū periculū. Nam tenet quilibet  
 inimico subuenire dādo cibū z potū: p̄ouer. 25. Si esurierit  
 inimicus tuus ciba illū si sitit potū da illi. De alijs necessitati  
 bus que nō sunt extreme vt p̄ditio bonoz vel fuitus. Eadē  
 v̄r rō z maxime de seruitute: qz illa est quedā mors. De p̄di  
 tione bonoz est rō eadem: qz sine illis nō est vita p̄ueniens: z  
 non solū in p̄ditione oīuz bonoz vel maioris p̄tis q̄ sunt cāe  
 graues s̄z ius s̄z et̄ in reb⁹ minoribus vt si quis inueniret bo  
 uem aut asinū inimici sui errantē tenebant̄ reducere ad euz  
 exo. 23. Et b̄ erat ne p̄iret: z iudicabat̄ hic necitatis articulus  
 s̄. ne p̄iret asinus aut bos: qz als̄ p̄iturus erat dño suo nisi re  
 duceret ad eum. Et iā si q̄s inueniret asinū aut bouē inimici  
 iacere sub onere: si solū inueniret tenebat̄ subleuare. Si aut̄  
 esset dñs cū eo tenebat̄ adiuuare illū ad subleuandū. e. c. Si  
 videris asinū odientis te iacere sub onere nō p̄transibis sed  
 subleuabis cū eo. Et hoc qz censebat̄ esse ibi necitas. s̄. qz as  
 nus moreret z dñs p̄deret p̄ciū eius. Et tñ salus istoz aīaliū  
 z vt nō p̄deret̄ precīū faciebat̄ necitates fm̄ legem ad hoc q̄  
 posset qz in die festo aliq̄d fuile agere. s̄. si caderet in puteuz  
 die sabbati extraheret̄ inde vel in aliq̄ piculo et̄ Luc. 14. In  
 talibus q̄ necitatis v̄r q̄ teneat̄ q̄s inimico suo bñfacere q̄n̄  
 cōmode facere pōt z sine magna occupatione sua. Et accipit̄  
 etiā semp̄ hic inimicus pro eo qui nobis iniuste nocet: nō au  
 tez p̄ eo q̄ iuste se defendit: qz si vnuz inimicorū iustus ē aliuz  
 iniustus est. Si q̄ nos iniuste p̄sequimur aliq̄e lz ille sit inimi  
 cus n̄r nō intelligunt̄ de illo aliq̄ de p̄dictis: qz illū nō soluz  
 tenemur recipere ad familiaritatē oñdendo signa: s̄z potius te  
 nemur ab eo petē recōciliatōez satisfaciēdo ei sic xps̄ dixit. s̄.  
 Si offers mun⁹ tuū ad altare z c. z ibi declaratū ē d̄ recōcilia  
 tione a. q. 160. vsq̄ ad. q. 170. s̄z intell̄r de illo inimico q̄ nobis  
 iniuste nocuit. Nā illū diligē tenemur: signa tñ dilectōis oñ  
 dere nō tenemur nisi sic. s̄. dcm̄ ē. ¶ Ad 6m̄ dōz q̄ charitas  
 semp̄ h̄z aliq̄e actū. s̄ in t̄pib⁹ p̄uenientibus. Nā nemo pōt sp̄  
 opari fm̄ aliquā v̄nā virtutez: qz tūc nūq̄z dormiret nec cibuz  
 sumeret. Sz ad b̄ q̄ dicat q̄s sp̄ opans p̄ virtutē aliquā req̄  
 runt̄ duo. Primū ē q̄ nūq̄z q̄ illa opef: z sic d̄r ille sp̄ opari p̄  
 charitatē q̄ nūq̄z q̄ charitatē agit: z sp̄ agere tēpate q̄ nūq̄z  
 agit intēpate: lz nō sp̄ v̄set̄ circa māz tēpantie. i. circa dilecta  
 bilia tactus z gust⁹. 2m̄ ē q̄ t̄pib⁹ p̄uenientib⁹ sp̄ opef: qz ista  
 est p̄ditio p̄cepti affirmatiui q̄ nō obliget ad sp̄ agēdū. Et sic  
 dicit̄ Hiero. ad rusticū monachū: z d̄. p̄leca. di. 5. c. Nunq̄. s̄.  
 Nunq̄. s̄ manu tua aut oculis tuis liber spalterij discedat. Et  
 dicit̄ ibi glo. Nunq̄. s̄. horis p̄stitutis. Silē. 36. di. c. Si q̄s. s̄.  
 Erat moyses indefinēter in tabernaculo dñi. i. horis p̄ueniē  
 tibus. Nam manifestū est q̄ aliq̄ erat cum pp̄lo cū ipse h̄ret  
 curam de oībus z stare iudicando causas eoz exo. 18. z nu  
 meri. xi. z deuterono. primo. ¶ Ad primū ar̄m̄ fe opi. dōm q̄  
 glo. loquit̄ ibi de beneficijs particularibus extra casum ne  
 cessitatis

f Ad p̄m ar̄m  
 s Ad 2m ar̄m  
 3 Ad 3m ar̄m  
 d Ad 4m ar̄m  
 r Ad 5m ar̄m

Ad 6m ar̄m

Ad ar̄m fe opinionis.



cessitatis exhibitio. Na illud pfectionis est sicut diligere affe  
ctu. spali inimicum extra casum necessitatis est pfectionis.  
Ad 2<sup>m</sup> dds qz iudei et debebat interdū ondere signa dile  
ctionis inimicis. i. in necessitate. Juxta illud: si occurreris boni  
inimici tui errati redire ad eū. Et illud. Si videris asinū odie  
tis te iacē sub onere: nō p̄trāsibis s̄ subleuab eū eo: qz h erat  
necessitatis. s. qz p̄iret asinū aut bos: nisi reduceret ad dñs suos  
quā errabat vel nisi subleuaret de sub onē. Ita et qd daret qd  
inimico suo potū aut cibū esuriētī et sitiētī puer. 25. Qd at. iu  
beret de qbusdā gētīb nō exhiberi familiaritatē erat pp pi  
culū iudeoz: qz si cōcarēt cū eis erāt p̄ni ad idolatriā. Et istū  
poterat fieri p̄ q̄scūqz gētiles: maxie tñ p̄ illos in qz terra iu  
dei māsuri erāt: et isti erāt chananēi: qz pp nimia cōcōtatiōe  
deducerenē ad rit<sup>os</sup> eoz. Jo exo. 3. et deut. 7. iubeē ne isrlīte ac  
cipent vxores de filiab<sup>us</sup> chananēoz nec et darent filias suas  
chananēis in vxores. Etiā dñs qz nō cōcederēt nec biberēt cuz  
eis ne forte iutarēt eos ad cōcedendū de cibis p̄secratis ido  
lo exo. 34. De moabitib<sup>us</sup> et amonitib<sup>us</sup> eadē cā erat: qz sel<sup>o</sup> de  
cepant eos p̄ mulieres deducēdo ad cultū idoloz nūeri. 25.  
Ita qz postea p̄ alios mōs h̄ facere possent. De madianitib<sup>us</sup>  
fuit et eadē cā: qz ipsi fuerūt mistri i hac deceptiōe nūeri. 25.  
Etiā qz pctā eoz cōpleta erāt et merebant mortē. Jo de trad  
idit eos in manū iudeoz facies eos executores ad h̄ sic qz  
libz aliā gētē facē potuisset. De amalechitib<sup>us</sup> eadē cā est: et  
maxie: qz iniqz p̄secuti fuerāt iudeos deut. 26. Ita tñ n̄ tol  
lunt qn iudei tenerent inimicis onde signa dilectiōis in aliq  
casu: qz et nos nō tenemur oib<sup>us</sup> inimicis et i oī casu onder si  
gna familiaritatis et nō solū inimicis imo et amicis qbusdaz  
s. si cōcōtatiō eoz sine dubio ē nob̄ piclōsa vtpote: qz nō p̄t qd  
cōdicare cū amico suo sine iniuria dei: peccat si cōicat cuz eo.  
Na pp h̄ dissoluif mīmo<sup>m</sup> fidelis ad infidelē si nō vult infidē  
lē cohabitāre fidei sine p̄uētia creatoris vt collr. i. cor. 7. et ex  
de diuoz. c. Saudem<sup>us</sup>. Un̄ et si p̄stare iurā de cohabitādo ei n̄  
teneret iurā ex de iure iur. c. Quēadmodū. Ad 3<sup>m</sup> dds qz  
ecclīa indit bella interdū p̄ aliqz vt iustitiā faciat de malis  
qz p̄turbāt statū paucū: et maxie si turbēt statū fidei quēad  
modū sunt h̄rtici et fautores h̄rticoz. Na qz istos ecclā bel  
luz indit qn̄ alr nō p̄t de eis iustitiā fieri: ex de hereti. c. Ad  
abolendā. c. Excōicam<sup>us</sup>. Uel vt euitet mai<sup>us</sup> malū aut indu  
cat mai<sup>us</sup> bonū: qz p̄ istis iuste pugnā. Et iō nō est ondensū  
signū dilectiōis inimicis ex qz cōcōtatiōe pōt seq malū et ta  
les sunt isti. De remissiōe aut iniuriā remittere dicit. sequē. c. q. iis.  
De h̄is sc̄tūs Tho. 3. sen. di. 30. arti. 2. et fa. fe. q. 25. arti. 9.  
Et an̄ teneamur orare pro inimicis. 80. CCCXLIX.

**Querit** an̄ teneamur orare p̄ inimicis. Dñt qdā  
qz nō qz istud ē p̄fectiōis cumul<sup>us</sup> vt dicit h̄  
glo. Ad p̄fectiōes tñ nō tenent oēs. Et tñ qz in sacra scrip.  
sepe inueniunt sc̄c̄ imp̄catiōes p̄ inimicis et malos vt illō: si  
ant filij ei<sup>us</sup> orphani et vxor ei<sup>us</sup> vidua et s̄ilia. ps. 108. qz nō tene  
mur p̄ eis orare cū liceat p̄ eos orare. Et tñ si oppo<sup>sit</sup> de op  
posito et p̄po<sup>sit</sup> de p̄po<sup>sit</sup>: s̄ amico bñfacien<sup>tem</sup> ē et p̄ eo orāduz  
est: ḡ inimico malefaciendū ē et p̄ eo orandū nō ē. Dds qz  
aliqz tenemur orare p̄ inimicis: aliqz aut ē p̄fectiōis et p̄hilij.  
Pro qz sciēduz qz cū orare sit qdā bñfacē: eadē rō v̄r de orā  
do et de bñfaciēdo inimicis. De bñfaciēdo tñ p̄ce. q. dcm̄ c. s.  
qn̄ et in qb<sup>us</sup> teneamur eis bñfacere. s. onde do sig<sup>na</sup> amicitie eis:  
orare aut aliqz mō ē minus qz bñfacē: et aliqz mō mai<sup>us</sup>. De  
p̄ ps: qz orare nō req̄rit aliqz actū nisi velle et nō actū exte  
rioz: et iō cuius p̄mptū ē orare p̄ altero: bñfacē aut diē actuz  
exteriorē et iterdū nō occurrūt hoi posse alteri bñfacē. De  
2<sup>o</sup> ps: qz orare p̄ altero nō p̄t eē nisi h̄ vitatē aie. Bñfacē aut  
exterioris pōt eē sine vitate ai. Sepe. n. bñfacit eis qz nō dili  
git et ondit illis sig<sup>na</sup> amicitie ex necessitate qdā vel qz intelligit si  
bi eē vtile. Orare at̄ cū fiat i corde n̄rō et nō exhibeat alteri i  
p̄spectu ei<sup>us</sup> nō pōt fieri sine ai vitate. Un̄ si qz p̄ alio orat v̄r  
eū diligit: s̄ nō sp̄ diligit s̄ bñfaciat exteri<sup>us</sup>. hoc et ps: qz ora  
re p̄tinet ad bona aie: et orat̄ p̄ncipalr p̄ bonis aie. s. p̄ gra<sup>tia</sup> et  
gl̄ia. Bñfacē aut p̄tinet ad bona corpis: Maiora tñ sunt bōa  
aie: et xps istud v̄r voluisse. Na pōit ordinē iter ista tria. s. di  
ligere inimicis bñfacē illis orare p̄ eis. Et sic bñfacē ē mai<sup>us</sup>  
qz diligē: ita orare siḡtur mai<sup>us</sup> eē qz bñfacere. Et hoc et ondit  
Chaiso. sup. M. i. qdā omel. ponēs nouē gradus qb<sup>us</sup> pueniē  
ad sumā charitatē re<sup>uocari</sup> inimici. Prim<sup>us</sup> ē nō incipe nocē ei. 2<sup>o</sup> ē  
eq̄tr vindicare si ille noceat. 3<sup>o</sup> est nō facē v̄xātī qd ab illo pas  
si sum<sup>us</sup>. 4<sup>o</sup> ē exponē se ad patiēduz mala q̄ infert v̄xās. 5<sup>o</sup> ē  
ad maiora tollerāda se exponē qz velit inferre v̄xās. 6<sup>o</sup> est nō  
odio h̄re eū q̄ ista opat. 7<sup>o</sup> est diligere. 8<sup>o</sup> ē bñfacere. 9<sup>o</sup> est p̄  
ipso orare. Et ḡ orare mai<sup>us</sup> simplr qz bñfacere itelligēdo h̄  
de bñfacere qd p̄sistit in signis exteriorib<sup>us</sup> et cōib<sup>us</sup> amicitie: vt  
salutare et bñ loq<sup>u</sup> et familiaritatē nō negare. Secus aut ē de  
sp̄alib<sup>us</sup> bñficijs: qz illa poterūt eē valde maiora qz orare p̄ ini  
mico. Et dōderandū tñ p̄ h̄ qz orare ē bonū petere p̄ aliqz qd  
p̄t eē tā in bonis aie qz corpis. P̄cipue tñ orare est p̄ bōis  
aie eo qz orō ad deū fit. Ille tñ p̄mptior ē ad dādū nob̄ bona  
aie qz corpis: qz sunt meliora bōa: et ex h̄ dds qz aliqz mō obli  
gat qz magis ad orādū p̄ inimico qz ad bñfaciēdu ei qz bñ  
facere ē circa bōa corpis: p̄tingit at̄ qz bona corpis alia inimici  
sunt p̄ria n̄ris: et tūc nō solū non obligamur ei bñfacere h̄s et  
possū<sup>us</sup> obuiare ne bona illa h̄eat vt p̄ h̄ nō aduerset nob̄is.  
Bona at̄ aie inimicoz n̄roz nō p̄nt aduersari nob̄: iō in h̄is  
nō h̄ eis obuiare s̄ possū<sup>us</sup> indifferēter bōa velle. Et sic ma  
gis orādū ē p̄ illis qz bñfaciēdu eis. Qz tñ p̄t orō eē p̄ vtrū  
qz bonis aut erit p̄ bōis aie aut p̄ bōis corpis. Si p̄ mō aut  
in ḡnali aut in p̄ticulari. Si in ḡnali tenet qz petē bona aie  
p̄ inimicis. i. nō excludē eos ab illa orōne in q̄ petit bona aie  
ḡnalr p̄ oib<sup>us</sup>. Ut si dicat qz orat p̄ aia<sup>m</sup> oium fidelis defun  
cto<sup>rum</sup>: vel p̄ gra oium fidelis viuoz nō d̄z dicē nisi inimicoz  
meoz: vel nisi taliū et taliū q̄ sunt inimici mei. Et sic nō d̄z di  
cere: ita nec d̄z h̄re in corde qz orō nō p̄ficiat istis. Na vtrūqz  
est p̄ charitatē: qz ē exp̄sse eis velle malū. Et h̄ v̄x est qz nō  
lz cuiqz inimicos suos excipe a ḡnali orōne. Nō tñ tenet ex  
primē eos in orōne ḡnali ḡnalr nec sp̄alr. B̄nalr dico vt cuz  
qz in orōne solet tāgere multos stat<sup>us</sup> hoiz in ḡnali: vt si di  
cat p̄t ista orō oib<sup>us</sup> fidelib<sup>us</sup> viuoz et defunctis: platis: et sub  
ditis: clericis: et secularib<sup>us</sup>: cognatis: et amicis. Na nō tenet  
ibi addē et inimicis: lz possit dici in ḡnali amicis et inimicis:  
et a fortiori nō tenet exp̄mere qz inimicos i orōne qn̄ orat p̄  
aliqz cōitate. Et exprimit noia oium de cōitate. Na si ibi sint  
tres vel q̄tuoz inimici sui exp̄ssis noib<sup>us</sup> o. us de cōitate: non  
tenet exp̄mē noia illoz triū vel q̄tuoz q̄ inimici sunt: qz istō  
iaz est bñfacere et orare i p̄ticulari. De qz mani<sup>us</sup> est qz non te  
neat qz inimico suo illud agere. Et Na et ḡnalr nō tenet ap  
ponē hāc clam in orōne. s. amicis et inimicis. Qd ps: qz a for  
tiori teneret h̄ facere p̄ amicis: et tñ nō tenet qz in ḡnali orō  
ne istud exp̄mere. qz tūc nūqz est in charitate cū silr teneret  
exp̄mere oēs status alios hoium in orōne: qz qbuslibz alijs  
hoibus tenet qz magis qz inimicis suis: et tñ nemo exp̄mit  
oēs status hoiz in orōne: ḡ a fortiori nō tenet exp̄mere ini  
micos: qz tūc cū nō exp̄mat oēs alios et si inimicos exp̄meret  
sp̄ ageret p̄ charitatē. Jo sic nō tenet qz in orōne sua exp̄mē  
aliquē statū hoiz in ḡnali: ita nec tenet exp̄mē inimicos ge  
neralr: s̄ satis est de q̄libz statu qz nullū excipiat qz sp̄alr ab  
orōne sua: qz tūc peccaret. Ut si qz diceret p̄ficiat hec orō oī  
bus fidelib<sup>us</sup> nisi argētarijs et carnificib<sup>us</sup>. Na tūc grau<sup>us</sup> pec  
caret qz si diceret nisi inimicis meis: eo qz minus tenet inimi  
cis qz ceteris hoibus et facill<sup>us</sup> sibi liceret excipe inimicos ab  
orōnib<sup>us</sup> suis qz ceteros hoies. Et nō p̄t et qz excipe isto mō  
infideles dicēs. Profi ciat ista orō oib<sup>us</sup> hoib<sup>us</sup> nisi infidelibus.  
Na et ad infideles obligamur tenere charitatē: qz pximi sit  
vt onsum est. s. q. 343. Nō h̄ et excipe pctōres: qz illos dilige  
tenemur ex charitate: peccat ḡ q̄aliquē hoiez viuentē exclu  
dit ab orōne sua. Mortuos et in ḡnali nō lz excludē: qz mul  
ti eoz in charitate decesserūt: et indiget orōnib<sup>us</sup> n̄ris et alijs  
auxilijs charitatis: a fortiori tñ peccat qui aliquē mortuus  
sp̄alr excipit ab orōne: qz istud p̄ninet ad verū odiū. Illos at̄  
qui in inferno sunt excipe lz eo qz illi nō sunt pximi n̄ri. Et  
tñ nō oīs exp̄sse illos excipe: qz p̄ se intellr qz excepti sunt: qz  
orō n̄ra non pōt eis p̄ficere. Est et ḡ p̄ctm̄ exp̄sse orare p̄ eis  
siue in ḡnali siue in sp̄ali: et tñ est inutile et supuacū illos: ex  
cipe exp̄sse. quātūcūqz ḡ fuerit orō ḡnalior vtilior ē: qz si sub  
illa ḡnalitate aliqz cōphēdunt qb<sup>us</sup> nō p̄t orō p̄ficere. hoc nō  
attinet ad nos. Deus. n. viderit p̄ qb<sup>us</sup> vult illa acceptare. Si  
aut nō p̄ferret ḡnalr saltes ex intētiōe: multi essent qb<sup>us</sup> possz  
proficere et nō p̄ficeret eis. Si aut intelligat de orōne faciē  
da in p̄ticulari: p̄o inimicis: dicendū qz regulariter: nemo ob  
ligatur orare pro eis in speciali et pro gratia et gl̄ia. Na 3<sup>o</sup> pro  
aljs hoibus non tenemur sp̄aliter orare nisi ex aliquo sp̄ali  
bñficio vel p̄uentione aut p̄missione: a fortiori aut non tene  
bimur orare in sp̄ali pro inimicis. Si tñ quis putaret inimi  
cum esse

Ad 2<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Ad 3<sup>m</sup> ar<sup>m</sup>

Tho.

Opio quorū  
rudas  
p<sup>o</sup> rō  
2. rō  
3. rō

Quidē ad  
q̄stuz. q.

Nouē gra  
dus ad cha  
ritatem.

E

D

E

cu3 ee in piculo peundi eternali p pectm mortale: z crederet q oio sua poterat illu libare teneret pro eo expse orare. Qz si qs videret inimicu fame aut siti piturus nisi ei succurreret teneret b face si posset. A fortiori g in piculo aie qd e maius q3 corpal mors tenebit orare. Si at itelligat de bo3 corpis aut e i gnali aut e i spali. Et d3 q3 qviroq3 mo min obligat q3 p bonis aie: q3 illa magis prinat ad charitate q3 bona: coz p3 In gnali tn tenef orare p inimicis. i. no excipe eos ab orone: vt si orat p incolumitate oiu3 viuozu fidelium no dnt excipi inimici ab hac orone: q3 lz no teneamur pete p eis incolumitate: excludet tn eos ab orone est p charitate: q3 ad odium pertinet: z tn expmere illos in orone gnali gnali vel spali no tenemur vt supdictu est: si aut loqmur in spali de orone p inimico q3tu ad bona tpalia: d3 q3 no tenemur sic orare: imo n est sic orandū: q3 et p nobismet no debem pete determinate bona tpalia: q3 nescim an nob pueniant: s3 cu pditioe si nob expedit illa hre. A fortiori g p inimicis no debem in pticulari petere aliq bona tpalia. Et in b plus tenet qs bnfacere inimico q3 orare p eo: q3 si accidat articulus neccitatis tenet qs bnfacere inimico suo subueniedo in tpalib. Et tn no tenet orare pro eo spali q3 beat aliq bona tpalia: q3 p m est neccitariu. 2m no appet an sit puenies: q3 forte deus iudicat expedire magis illi q3 indigeat q3 q3 abudet. D3 tn q3 hre aniu3 patu ad orandū p inimico. i. q3 si est aliq casus i quo nece esset orare p eo: siue in pticulari: siue in gnali q3 oraret. Ad p m d3 q3 orare p inimicis interdū est pfectiois z interdū neccitatis. Nā orare in spali p eis siue noiano eos generalr aut spali ad pfectione ptinet: non excludet aut eos ab orone est de neccitate. Possz tn qs excludet aliquos inimicos suos spali ab orone sua: qn orat p bonis tpalib: vt si qs h3 iustā cam pugnadi p alique ad inferendū morte a fortiori licet ei optare illa z petere a deo q3 tradat illū in manib ei: z pnr ab oibus oroni q3 sunt p bonis tpalib poterit illū excludere. S3 no licebit b facere q3tu ad oes inimicos s3 soluz p illos quoz morte iuste possum pcurare. Ad 2m d3 q3 impcationes sacre scrip. sunt qdā pnucciatioes malozū que eueniēt illis p q3 pferunt. Et no sunt vere impcationes: q3 ille q dicebat illa no optabat illa mala euenir. Alr dici pt q poterat desiderari mala tpalia no solū pro inimicis: s3 et p malis q no sunt inimici si putat q3 p mala tpalia pueniat ad bona spualia. No ē tn cautū petere ista absolute: q3 qdā mali sunt q3 p mala inflicta no corrigunt s3 efficiunt deteriores: Et io no debet peti mala tpalia p illis absolute: q3 pnt ee eis nociua z pete b est p charitate. Ad 3m d3 q3 illa rla lz in illis q pueniūt p se oppositis in q3tu sunt opp al. n. no stat: si cut albu z nigrū opp sunt z albo puenit ee visibile: nigro tn no puenit no ee visibile eo q3 visibile no cōpetit albo in q3tu est p riu nigro: io nigro no ppetit disgregare s3 pgregare. Sic est de dilectioe: q3 dilige no cōpetit amico in q3tu est amicū cū diligere p teneat ad charitate q3 ad amicu q3 ad no amicu3 est. Io lz amicus diligeat no seqt q3 inimicus debeat odio hri Amico tn cōpetit q3 ei reuelent secreta: io inimico ppetit q3 ei no reuelent s3 occultent ab eo. Ita est de orone: q3 orare n cōpetit amico fm se s3 p oibus illis orandū est cū qbus charitas hnda est que taz ad amicos q3 ad inimicos hr.

Quid sit maioris meriti dilige amicu aut inimicu. qd. 350. Quid sit maioris meriti dilige amicu an dilige inimicu. Dnt qdā maius ee dilige inimicu: q3 dixit xps hic in lra: si dilexeritis eos q vos diligit q3 mercedē hēbitis: Et tn merces est pmlū z hr ex merito: g dilige inimicos ē merito: z no dilige amicu vel saltē p merito dilige inimicu q3 amicu. Itē illd qd est pfectiois maioris meriti ē q3 qd ē neccitatis. Dilige at inimicu ē charitatis: pfecte dilige aut amicu non est pfectionis s3 neccitatis: g magis merito est inimicu dilige. Nā dicit aug. in enchir. q3 inimicu dilige est filioz pfectoz dei. Itē vbi ē maior difficultas est mai' meritu: q3 vtu3 ē circa difficile: s3 dilige inimicu3 est difficult' q3 dilige amicu: io magis merito ē. Nā vnusq3 q3 mercedē accipiet s3 mēsurā sui laboris. i. corin. 3. g vbi maior labor ē est mai' meritu. Itē dicit Bre. q3 fuitia tāto sūt magis accepta q3to minus debita: s3 minus debitū ē diligere inimicu q3 amicu: g magis merito est inimicu dilige. Itē efficacia merēdi est ex grā: ad dilectioes aut inimicoz. Mōt sola grā q3 nā potius repugnat: ad dilectionē aut amicoz: mouet nā sil' z grā: magis g est dilige inimicu q3 amicum,

Aliq dnt q3 sit magis merito dilige amicu: q3 q3to aliq3 actus est magis bon' est tāto magis meritoriu: s3 melius ē dilige amicu q3 inimicu: q3 act' dilige di amicu cadit sup mās debita: inimicus aut nō ē debita mā dilectiois. Magis g meritoriu erit amicu dilige. Itē qn neccitas incūbit dimittēdū est min' bonū p maiori bono: s3 i neccitate dimittēda eēt pot' dilectio inimicoz q3 amicoz vt si nō possem succurre vtrif q3 positis i neccitate eēt pot' amico succurrēdū: g magis meritoriu ē dilige amicu q3 inimicu. Itē illd qd ē cōe p m melius ē q3 illud qd sup addit si p sderet sine illo: sic ee melius est q3 viuē si p sderet viuere siue ee: vt dicit Dio. s. c. de diuit. no. s3 dilige amicu ē cōe: z p m fundamētū charitatis cui sup addit dilectio inimicoz: g erit magis merito amicu q3 inimicu3 dilige. D3 q3 cōpō dilectiois amici z inimici vel alioz inter se pt dup' intelligi. s3 q3tu ad actuz z q3tu ad bituz. Si q3tu ad actū d3 q3 qn q3it de duob' actib' q3 sit melior z magis meritoriu3 q3 itelligat qd de illis p se loqndo q3tu ad genus suū. Nā si cōsideret p accūs nō poterit dari rla: q3 ptingit q3 illud qd s3 genus suū ē minus bonū z min' meritoriu ex aliq circūstātia accntali efficiaf mai' bonuz z magis merito: sic puū opus ex magna charitate factū ē magis meritoriu q3 magnū op' fctū ex pua charitate. Actus vō i bonitate sua mēsurat a duob' a q3 bonitate accipit. s3 a termino siue obo z a p m. Qd est volūtas. Et termino. n. h3 act' spēm bonitatis: s3 ex p m sine volūate h3 rōnē merēdi: q3 q3tu3 ad hoc ē in pte faciētis in q3tu a volūate pcedit. Si igit cōpemus dilectionē amicoz z inimicoz q3tu ad oia siue terminos: meli' est dilige amicu q3 inimicu cū oim magis ppetēs sit amicus q3 inimicu: q3 amicu p sderat vt qdā bonū. s. ethi. inimicu vō vt qdā malū. Amoz tn z ois appetit de solo bono est. i. ethi. Si aut ppet' istas duas dilectioes q3tu ad p m dilige di qd est volūtas: tūc vbi fuerit maior conat' volūtat' ibi erit mai' meritu: q3 q3to ē maior conat' volūtat' tāto ē volūtas feruētior: de siue pp que attētat aliqd facē. Et q3to aliq3 finis magis repugnat volūtati requir' maior conat' tendendo in illū erit feruētior volūtas circa talia q3 ee ea ad q3 i elinat: q3uis volūtas interdū sit magis remissa circa illud ad qd magis conat' eū q3 nō obediūt sibi vires inferiores: sic in illo ad qd ipsa nō tm conat'. Nā iter supiores z inferiores vires nalis colligātia ē: q3 sūt eiusdē sub. s. aie. Et cū oēs tēdūt in idē tūc ē efficax inclina'. Lū vō qdā discor dāt alie nō pnt efficacit moueri. Qd p3 q3 qn q3 nāl' ē incliatuz ad aliqd efficacit opaf illud z valde intēse: cū at nō inclinat ad illud: s3 pot' ad 2m ē si velit intēse conari imo si realr conet nō pnt intēse facē. Ita ē de dilectioe amicoz: q3 ad illā nāl' inclinat hō: io intēse poterit dilige et ex puo conatu volūtat' agens. Dilectio aut inimicoz ē aliq mō p nāz: io et si volūtas p rōez mota conet itēse dilige inimicos erit remissa dilectio: q3 vires inferiores resugitū istū. Ad qd supiores inclinant. Meritu3 aut p sdit ex b q3 volūtas afficit ad fines: io comparando istas duas dilectioes dilectio inimici vī magis merito: q3 in q3tu3 hmōi requir' maiorē conatū volūtat' z feruorē ee finē: lz dilectio amici sit intēsiō circa oim. Et ē intelligendū de dilectiois eq̄litate. s3 ex pntib' equalibus dilectioe amici z inimici in intēsiōe nece est dilectionē inimici ee ex maiori conatu z q3to excesserit i conatu tāto ē maior i merito. Pōt tn iter dūz ee dilectio ineq̄l tā i intēsiōe q3 in conatu: z sic poterit ee dilectio amici et magis meritoria q3 dilectio inimici: q3 nō solū erit intēsiō z feruētio: i se: s3 et volūtas magis conat' ad istū actū faciēdū intēsiōz q3 in dilectioe inimici. Nō tn est nece q3 qnūq3 est feruētior dilectio amicoz q3 inimicoz sit maior vel ineq̄lis i merito: q3 poterit ee dilectio inimicoz valde remissioz in ardore: z tn intēsiō i conatu: z tūc erit magis meritoria. Sic aliq3 q3 ē debil' apponēdo totas vires suas parū vel nihil agit: z ali' q3 robust' ē ex puo conatu opaf magna: ita h: z io lz sit dilectio amicoz vt cōit feruētioz ee oim. i. circa amicu: ē tn dilectio inimicoz intēsiōz ee finē. i. ee deū. Qz ad b q3 aliq3 diligeat amicu3 i. x. g d b' feruoris nō o3 forte q3 diligeat deū i duob' g d b' feruoris cū et sine aliq dilectioe dei possit q3 feruent amicu amare. Ad b tn q3 q3 amet inimicu in. x. g d b' feruoris: q3 diligeat deū plusq3 in. xl. gradib' feruoris cū inimicu nō diligeat nisi pp deū. Et sic dilectio inimicoz vī cōiter est magis meritoria q3 dilectio amicoz. Dilectio tn amicoz est melior q3 ad bonitate essentialē que pseqt spēs actus: q3 specificat ex obo. i. ab amico. Si at p sderet dilectio

Op. alioz in p rium. p rō.

2 rō

3 rō

Ridef ad questū. q. p m' modus

f Ad p m ar m

f Ad 2 m ar m

f Ad 3 m ar m

Opinio q r u d a m p r o.

2 r o.

3 r o

4 r o

5 r o

dilectio amici et inimici quod ad habitus: aut intelliget de dilectione inimici que est necessitatis vel de illa que est perfectionis. Si necessitatis dicitur quod nulla est comparatio: quod id est habitus et oio equalis est secundum quem amantur omnia que ex necessitate amanda sunt. scilicet omnes proximi. Si de dilectione perfectionis sic dilectio inimicorum includit dilectionem amicorum: sic vivere includit esse eo quod perfectio spiritus in cludit de necessitate est: id est sic melior dilectio inimicorum quam amicorum. Presupponitur tamen quod est dilectio amicorum quantum ad aliquid est necessitatis: et quantum ad aliquid perfectionis. scilicet quod facit per amicum aliquid que sunt superogationis superando eius beneficium pro deo. Si ergo competat dilectio amicorum ut est perfectionis ad dilectionem inimicorum in quantum est necessitatis: perfectior erit quantum ad habitus dilectio amicorum quam inimicorum et includet eam. Nam dilectio inimicorum non spiritus est perfectionis sed aliquid est necessitatis. Aliter potest dici et per primum quod diligitur: dilectio amici et inimici aut comparantur ex parte proximi quod diligitur: aut ex parte rationis pro qua diligit. Primum modo dilectio amici est melior quam inimici: quod est super maiorem magis debitam ut dicitur est. 2. modo dilectio inimici est excellentior quam amici propter duo. Primum quod dilectionis amici potest esse alia causa vel ratio quam deus. scilicet naturalis inclinatio vel beneficium susceptum. Dilectio autem inimici non potest esse nisi pro deo. 2. quod dato quod uterque diligit pro deo maior apparet esse dilectio dei quam potest movere homines ad diligendum inimicum quam illa que movet eum ad diligendum amicum quod fortiori virtus est que extendit se per remotiora: sic interior est calor ignis qui ad remotiora perurit. Ita ergo dilectio dei fortiori erit propter quam inimicum diligitur quam illa pro qua diligitur amicum. Non tamen operatur se quod dilectio inimici sit intensior quam dilectio amici: quod fortiori sit ignis corroboratus ad remotiora: tamen interior corroboratur in proximis quam in remotis. Ita maior charitate egeat: quod ad se quod possit diligere inimicum quam ad diligendum amicum. Interior tamen amicus diligit. Istud autem est verum regulum: tamen interdum dilectio que diligit amicum est interior non solum ex parte amici: sed et ex parte dei: quod ex maiori conatu charitatis illam diligit. Et tunc erit non solum interior: sed et magis meritoria dilectio amici quam inimici. Ad primum dicitur quod illa dilectio que soli amici diligitur non est ex charitate sed ex alia inclinatione: et ideo non est meritoria: nec potest habere mercedem. Si tamen diligit quod amicos ex charitate meritorius actus est et habet mercedem: et potest comparari ad dilectionem inimici ut sit maior vel minor. Ad 2. dicitur quod supponitur falsum: quod non est spiritus dilectio inimicorum perfectionis: sed interdum necessitatis tantum ad affectum. id est ad diligendum beneficium ut ostendit se. q. 345. Dilectio autem amicorum non est spiritus necessitatis: quod quantum ad aliquid est perfectionis ut si subpudet quod diligendo et beneficiando amico pro deo. 3. dilectio inimici interdum potest esse maior quam dilectio amici: et interdum equalis et interdum minor: sed quod comparantur diversimode inter se. Ad 3. dicitur quod difficultas in opere non facit ad rationem meriti nisi in quantum pro maiore difficultate requiritur conatus. Si tamen in opere facillius moveatur quod ex maiori conatu voluntatis quam difficili potest esse maioris meriti operum facile quam difficile. Ad 4. dicitur quod esse aliquid debitum non diminuit rationem meriti nisi in quantum diminuit rationem voluntarium in quantum id quod est debitum est quoddam necessarium et meritum provenit ab inclinatione voluntatis. Si tamen aliquid quod debitum est voluntarie reddat erit tamen ibi de merito quantum est ibi de voluntario: et sic poterit interdum aliquid operum quod debitum est rationi meriti esse propter magnam inclinationem voluntatis ad illud quantum meriti est aliquid operum pene voluntarium non debitum. Ad 5. dicitur quod si amor inimicorum sola gratia moveat et non sit nisi gratia non sequitur quod sit motus efficacior mercedi ex sola gratia: quod si teneret si gratia repugnaret nature: quod ex adiunctione unius ad alterum fieret debitum. Et tamen gratia non repugnat nature: sed adiuvat eam et est ratio: id est intensior est inclinatio que fit nisi ex natura et gratia quam que fit ex sola gratia. Et ita poterit interdum esse magis meritoria dilectio amici quam inimici. Ad primum rationem alterius potest dicitur quod actus habet bonitatem ex obsequio et fine siue per se. dilectio autem amicorum ex parte obsequii est melior quam dilectio inimicorum: et tamen dilectio inimicorum est melior siue magis meritoria ex parte finis ut ostendit se: sed potest interdum dilectio amicorum tamen ex obsequio quam ex fine esse melior. Ad 2. dicitur quod arguitur non tamen: quod in his que se habent per additionem prout est ratio: ut si dicatur sic se habet ad homines ita se habet non homo ad non animal: quod non homo est superius ad non animal sic animal ad homines: et si dicatur sicut se habet animal ad homines ita non animal ad non homines falsum est. Ita ergo dicitur argui sic se habet dilectio amicorum ad dilectionem inimicorum: quod melior est dilectio inimicorum quam amicorum ita se habet cessante a dilectione amicorum ad cessationem a dilectione inimicorum. Quod dicitur est cessante ea dilectione amicorum quam inimicorum et non est ratio. scilicet quod id quod fuit

affirmative minus bonum dicitur esse magis malum negative. Sic homo affirmative est inferius ad animal: et negative scilicet non homo est superius ad non animal. Ad 3. dicitur quod arguitur illud procedit de bonitate actus ex obsequio siue ex parte sua: et verum est quod sic amare amicos est melius secundum se quam amare inimicos: ex fine tamen aliter est. De his scriptus Thoma. 3. sen. di. 30. arti. 3. et sic q. 27. arti. 7. An oziri solent super bonos et malos sit beneficium. Qd. CCCLI. Queritur cum christus dicat hic ut sitis filij patrie vestri quod solent facere oziri super bonos et malos et ponit istud habet tanquam beneficium: an oziri solent super bonos et malos beneficium sit. Dicitur quod non: quod beneficium est aliquid gratuitum. Solent autem oziri super omnes homines: et super omnes terram natale est: id est non est beneficium: quod naturalia non dicimus beneficia. Item beneficium est quod spectat alicui dari: istud tamen oibus datur: quod indifferenter ovis sol super homines et pecora et plantas et oia inaniata: et ubi homines non morantur nec proficit eis illa illuminatio aut motus solis: ergo non est beneficium quod oziat sol super bonos et malos. Dicitur quod ista sunt beneficia dei nobis collata. duo. n. requirunt ad se quod aliquid dicatur beneficium. scilicet quod non sit debitum et quod sit voluntarie prebitum. De primo patet: quod quantum debetur solvitur non reputatur impenitus esse beneficium: quod debitum est necessitatis. beneficium autem est superogationis. De 2. patet: quod si aliquid prebitur ex necessitate et si non sit debitum non est beneficium: ut si non est in potestate eius quod dare vel non dare ut si quis potest alicui auferre res sua violenter dicatur ei da mihi rez hac aliquid violenter tolla si ille tunc non potest eas defendere det non datur beneficium: quod non est in potestate sua dare vel non dare. Sic et si quis rez sua perdidit et alius eas invenit: sed illa res non sit debita invenienti non datur ille cuius est vel qui perdidit dare beneficium eo quod non est in potestate sua quod habeat ille qui invenit quod nollens perdidit et eo nesciente alius res eius tamen. Ex opposito autem beneficium est quod alteri prebitur: et non est debitum et sponte prebitur. Istud competunt deo in partem: quod nemini deus potest quod debere nec bonis nec malis: quod oportebat quod plus recepisset ad hoc quod retribuere teneret: et tamen a nemine recepit psalmi. 40. et ad rom. xi. Quis cognovit sensum domini aut quod consiliarius eius fuit: Aut quod prior dedit illi ut retribuere ei: quod dicitur. Nullus: tamen bonis ergo quam malis deus nihil dicit: id quod quod prebitur utriusque beneficium est. Sed maxime malis quod non meruerunt aliquid antequam deus eis aliquid daret postquam tamen daret eis gratiam sine merito ipsi pillas merentur vel alia bona prestantur et ut ipsa gratia prebitur ut dicitur augustinus quod charitas aucta meretur prebitur. Mali autem nihil merentur antequam eis gratia deus a deo cum nemo possit mereri prebitur gratiam: quod mereri non potest nisi per gratiam. Etiam data gratia non solum non merentur: sed etiam demerentur: quod per gratiam non operantur sed per dunt eam et continent bona a deo collata in quo est magna ingratitude que directe repugnat beneficio reddens hominem indignum ulteriori beneficio. Quod ergo prebitur malis aliquid bonum beneficium est: quod indebitum est. Eadem tamen res collata bonis et malis a deo maius beneficium est in malis quam in bonis: in quantum ipsi magis elogati sunt ab se quod est posse mereri illud quod sibi datur. Ad 2. patet quod deus sponte bonis et malis pluvias donat et solent oziri facit super eos: quod ad hoc nemo eum cogere potest: quod nemo fortior est. Sunt ergo ista beneficia dei nobis prebita que subtrahere possunt quantumcumque vellet: et potuisset nunquam incipere donare ea nobis. Amplius patet: quod alia que sunt minus voluntaria et magis debita quam ista iudicantur beneficia: ut patet in eis que suscepimus a parentibus. scilicet esse educationem: et doctrinam. Nam ista dominus magna beneficia pro quibus ita filij tenentur obligati parentibus quod nunquam prebitur eis sufficere retribuere. 8. ethi. Istas tamen non sunt oio voluntaria et indebita: sed aliquo modo debita et aliquo modo voluntaria. Patet de primo quod reputatur maximam. scilicet de esse coicato per generationem filijs. Nam istud est oio voluntarium. scilicet quod aliqui filius gignit et parentes non intendunt gignere sed solum delectari in venereis vel reddere debitum coniugale. Etiam putes sunt nescientes: quod dato quod gignere velint et gignant: tamen nesciunt quem gignent. Et sic nesciunt cui bene faciunt. Ignorantia tamen facit involuntarium. 3. ethi. 3. non sunt putes oio voluntarium in beneficiando proli etiam ex necessitate. Istud sit: quod non est in potestate parentum gignere quam voluerint sed accidit eos gignere. Est ergo gignere ex necessitate matris. id est ex dispositione naturali ipsorum ad gignendum et non ex voluntate: id est non est generatio oio voluntaria: sed aliquo modo ex necessitate: et tamen reputatur beneficium maximum cui filij nunquam prebitur equalia rependere. 8. ethi. Ergo a fortiori ista que deus facit erunt beneficia: quia ipse volens facit solent oziri et stillare pluvias et scit quibus istud prebitur et non provenit hoc ex conditione rerum naturalium que sit preter voluntatem eius: quia si naturalia ita disposita sunt

Ad 1. ar. 1.  
Ad 2. ar. 1.  
Ad 3. ar. 1.  
Ad 4. ar. 1.  
Ad 5. ar. 1.  
Ad 6. ar. 1.  
Ad 7. ar. 1.

Ad 3. ar. 1.  
Opinio  
fundamentalis  
R. 1.  
R. 2.  
R. 3.  
R. 4.  
R. 5.  
R. 6.  
R. 7.

Sunt vt sol, oriatur et pluuie silent nō puenit hoc ex se ipſis aut ex aliquo alio artifice: sed a deo ſolo qui illa ſic diſpoſuit: et ſic manere iubet vt ſp nobis ſuiat. Et igitur iſtud bñf. Nec pōt aliq cogitare qd deus ab aliq cogat iſta. facere: q: nullus eſt pōt eo nec fortior: nec eſt res nāles poterant eū ad h ipelle re qſt ipſe nō poſſz aliq mō eis vt iſz ſic vt facit. Qz iſtō poſſz ſtare ſi reſ pextitiſſet añ diuinā opōnē: q: nō poſſz de ill facē niſi ſz pditionē eoz cū nullus artifex poſſit mutare ea q p ſupponunt in arte ſua. Deus tñ ſic cōpoſita fecit ita eē p duxit mān: et iō nihil eſt q nō poſſit vt ad placitū ſuū. Sic dicit Boe. d. p. ſo. li. 3. met. 9. Quē nō externe pepulē fingē cāe māe fluitātis opus. Vez inſita ſāmi forma boni liuore carēs. i. ca rere externe. ſ. extrinſece. i. efficiēs eē ipm et ſiſm: nō pepulere. i. nō coegerūt deū fingē opus māe fluitātis. i. mān ſo: mare p diuerſas formas eā diſtinguēdo: ſz forma bōi. i. bo nitas inſita ſibi fecit q formaret mān. Deus igitur ad libitū vtiſ iſtis reb. Et ſic qd boni euēniat nob ex illis bñf. dei eſt.

**Ampli<sup>o</sup>** p. 3. q. 8. et hi. d. q. d. ſ. et parētib<sup>9</sup> nō poſſum<sup>9</sup> eōq<sup>9</sup> lia retribuē. igitur inuit<sup>9</sup> ibi q a deo recipim<sup>9</sup> bñf<sup>9</sup>: q: al<sup>9</sup> nō tene remur ad aliquā retributionē ſiue nihil recipim<sup>9</sup>: ſiue obitū eſſz nob id qd recipim<sup>9</sup>. Id igitur qd de<sup>9</sup> dederit nob bñf. et: et nō dare pluuias et facē ſolē oziri ſunt hmōi: iō bñf. ei<sup>9</sup> ſunt: et nō ſolum h: ſz et qd boni de<sup>9</sup> nob dat bñf. eſt. Poſita fuerūt tñ, hic ſpāl<sup>9</sup> iſta. duo bñf. p. cās que dicent. j. q. 353. et 354.

**Ad 1<sup>m</sup>** dōm q lz iſta ſunt nālia ſunt bñficia: et nō minus ſunt bñficia qz ſi nullo mō eſſent nālia: qz iſtud vī obſtare in qz bñf. mōz eē ſpōtaneū. Que aut nālia ſunt neccitate qdā hnt. Hoc tñ, verū ē in cōpatione hoīz ad hoīez: qz nullus hō p. aliqd ſup opōnē nālē: iō q nāl<sup>9</sup> accidit nō reputat alicui hōi in bñf. q: nullus iſtud dare p. Secus aut<sup>9</sup> respectu dei qz ea q nālia ſunt reſpū dei ita ſūt ſpōtanea ſic velle vī nō le respectu nri eo q ipſe ē nāe p ditor: et gubernator. Qd aut<sup>9</sup> p nāe opōnē effectus neccio deducit et nō p accēs nō fac q effectus respectu dei ſi pure volūtarius: ſz oñdit h poſt pfe ctiōne dei q pōt hē modū inuariabilē opandi. Sic p. 3. in oib<sup>9</sup> q ſunt p artē. Nā pñ<sup>9</sup> art<sup>9</sup> et modus opād<sup>9</sup> ei<sup>9</sup> ſūt aliqd determinatū: et iō illis ſuppoſitis neccē ē effectū certū p duci qui nō p ducit p accēs qſt ptingat talē vel talē p duci et poſ ſit ſeq<sup>9</sup> pñs: ſz neccio p ducit ſiſte et nō al<sup>9</sup>: et tñ p. h nō tol lit qn artifex libe opet: et poſſit p duci effectus ſi voluerit vī ceſſare ab opatione et nihil p ducē: vel p ducere alio mō q ſo let. Ita igitur in deo eſt respectu effectū nāliū. Nā maiorē libertatez hz deus respectu effect<sup>9</sup> nāe qz artifex respectu effectus ar tis cū artifex nō poſſit ſup nām: ſz ſolū ſup modū opād<sup>9</sup> ar tis variādo illū vel ceſſando ab eo. Deus aut<sup>9</sup> tā ſup māz rez nāliuz qz ſup opōnē nāe p. Jō iſti effect<sup>9</sup> nāles qz iōcūqz i ſe ipſis ſunt neccē: et determinati ſunt respectu dei totat<sup>9</sup> libi et ſpōtanei: iō qd boni in illis deus nob pſter bñf. ē.

**Ad 2<sup>m</sup>** dōm q lz iſta oibus pferant<sup>9</sup> t<sup>9</sup> bonis qz malis bñficia tñ ſūt: qz dū aliqd libe pferat nō diſſert vni pferri vel multis ſi ad quēlz ita pfecte pueiat: ſic ſi vni ſoli pferret. Velut ſi qz mul tos inuitet ad couiuiū et oēs abūdāter et delicate paſcat ac ſi vnicū inuitaſſet: ita cuiſz bñf. erit pſtitū ſic ſi qz eoz ſolus inuitatus fuiſſet: qz ita ſufficiēter paſtus ē. Sic aut<sup>9</sup> in deo ē qz pp eius imenſaz ſapiāz et pſtātez ita pfecte curā hz de tota rez vniuerſitate qſt de nulla pte ei<sup>9</sup> aliquā ſpālē curā hret: et ita hz curā exactiſſimā de qz re pſtulari ac ſi d nulla alia re eſſet ſollicitus. Sic igitur ſi deus totū iſtū mūdū pp vnicū hoīez creaſſet faciēdo ſolē oziri et mittēdo pluuias ad eius vtilitatē ei pſtaret bñf. ita cū nūc pp oēs hoīez h faciat cū qz tāz vtilitatē ex hūz pſcipiat ac ſi ſolū eſſz dicet de<sup>9</sup> cuiſz hōi pſtare bñf. in h qz facit ſolē oziri et ſtillare pluuias. **Ad 3<sup>m</sup>** tñ q lz tanta vtilitas cuiſz hōi ex h pueniat ſic ſi pp ipm ſoluz iſta fierēt: nō eſt tñ tātus honor ei ſic ſi pp ipm ſolū fierēt. Velut ſi qz inuitauerit centū viros et paſcat eos ſolē nō eſt cui libz eoz magnus honor ſi eōl<sup>9</sup> inuitent. Si aut<sup>9</sup> vnicus inu itef h nō paſcat ſolē nōz qz al<sup>9</sup> cū certū: eſt ei valde maior: ho nor: ita nūc. Et qz honor eſt vni de bonis datis a deo imo de magnis bonis ſi aliq bona ſunt in vita mortalū: cū ipſe de<sup>9</sup> qſt pzo magno bñf. dixerit dauid feci tibi nomē. i. ſamā iuxta nomē magnoz q ſunt in terra. 2. reg. 7. et i. pali. 17. erit maius bñf. valde ſi vni hōi ſoli iſta pferent qz cū pferunt oib<sup>9</sup> ſi: eo qz ineq<sup>9</sup>litas honoz reddiſſa bñficia ineq<sup>9</sup>lia. Nō tamē tollit ex hoc qn cuiſz homini pferatur beneficium in eo q ſu per eum ſol ozitur et ſtillant pluue.

**Quo** poſſit facere deus q sol ſolum ſup bonos et nō ſup malos oziretur.

**Queſtio. CCCLII.**

**Querit** cū deus dicat hic facere magnū bñf. faciē do oziri ſolē ſup hoīez et ex hoc inuit<sup>9</sup> qz poterat facē vel nō facere quō poterit facē qz oziaſ ſup bonos et nō ſup malos. Nā ſi deus faciēdo oziri ſolē ſup bonos neccio faceret qz oziret ſup malos nō reputaret bñf. apud malos eo q inuitus daret vt dcū eſt pcedē. q. **Ad 1<sup>m</sup>** q multi mo di ſunt ad h. **Ad 1<sup>m</sup>** Primus eſt qz aliq deus tollat malos de terra: et tūc faceret oziri ſolē ſup malos bonos. **Ad 2<sup>m</sup>** Sile. 4. re. 7. cū dixit Helifeus qz ſequēti die vnus modius farine vales ret ſtatare vno in porta ſamarie: et vnus d ducib<sup>9</sup> regis dixit ſi dñs fecerit in celo chataractas apiri nūqd poterit eē qd lo queris. Quid dixit helifeus: Videbis oculis tuis: et inde non comedes. Et ita ſcū eſt qz ſequēti die mortuus ē in porta ſa marie q iſta dixerat: ita poſſent mali tolli de terra q ſunt indi gni diuinis bñf. et nō oziret ſup eos ſol. **Ad 2<sup>m</sup>** eſt qz aliq deus mutaret ordinē motus ſolis: et vez eſt q mutare pſt Nā ſic fecit qz ſol aliq ſtare et aliq retrocederet **Jofue. x. et 40. reg. 20.** q ſunt p ditionē curſus ei<sup>9</sup> ita pſt dare aliū modū quē voluerit in curſu ſol. Nā poſſz facē qz ſe extēderet mor<sup>9</sup> ſolis ad plures terras: qz nūc tota extēſio vī latitudo motus ſolis eſt qz ſitas declinatiōis ei<sup>9</sup> ab eqnoctiali vſus ſeptētrio nez et auſtrū vſqz ad ambos tropicos: et vtrāqz declinatio eſt fere graduuz. 24. vt pbat pſtolome<sup>9</sup> in almageſt. Et puenit hoc ex diſtātia q eſt inter poli<sup>9</sup> zodiaci et poli<sup>9</sup> mūdi q eſt fere 24. gradū. Si aut<sup>9</sup> eſſz iſta declinatio. 30. graduū vel pluriū eſſz maior diſtātia inter eqnoctiale et quēlz tropicū ſol. ſ. toti dem gduū: et pnter ſol declinaret magis vſus meridiē in hye me qz nūc: et magis vſus ſeptētrione in vere et eſtate qz nūc: et pnter eēt plures regiones habitabiles qz nūc ſunt cū vltra vtrāqz tropicū vſus polos ſunt magne regiones inhabitabiles. Iſtud tñ nō factū eſt nec fuit pueniēs: qz tūc eſſz hys valde aſpa in regiōibus q eſſent ad extremitates. Nā in hyme in frigidat terra ex eo qz ſol modicū eleuat ſup eā et radiū fractū et reflexū ſup eam ex qbus cāf calor ſunt multū obtuſi: iō cāf puus calor. Si aut<sup>9</sup> magis declinaret ſol ab eqnoctiali ad ſep tētrione et auſtrū diſtātibz tropicis plus qz nūc diſtāt qn declinaret ad auſtrū eſſz hys frigidiffima in ſeptētrione et eērio qn declinaret ad ſeptētrione eſſz hys frigidiffima in auſtro plus qz nūc eo qz ſole magis declinatē ad terras fie rent minores reflexiones: et pnter eſſet maior frigiditas: Et ſic eēt terre multū diſtēpate magis qz nūc ſunt. Jō nō fuit pue niens ille modus. **Ad 3<sup>m</sup>** poterat et mutari curſus ſolis ſtanti bus tropicis et polis ſic nūc ſunt vel mutatis ſic. s. dicebat ſcz qz fierent plures dies in anno vel pauciores. Qd p. 3: quia nūc cōpleſt annus dū ſol ptransit circulū ſuū de pūcto ad pū ctūz motu nāli et dū ſemel mouet motu ſuo rapit in oppo<sup>9</sup> ma motu pmi mobilis. 365. vicibus: et iō annus pſtat ex tot die b<sup>9</sup>. Si aut<sup>9</sup> ſol in circulo hret morū tardiorē et mor<sup>9</sup> pmi mo bilis eſſet eōl<sup>9</sup> velox ſicut nūc eſt eēt neccio plures dies in anno qd p. qz nūc ſunt. 365. dies in anno: qz dū ſol motu nā li ptransit qſt vñū graduū circuli ſui mouet motu raptus per vñā circulationē pfectā et eſt vnus dies. Sunt aut<sup>9</sup> in quoz lz circulo. 360. gradus. Si igitur ſol quottidie pciſe tranſiret vñū graduū circuli ſui motu nāli dum rapit a p mobili per vñā cir culationē pfectā eſſent in anno neccario. 360. dies pciſe. Si aut<sup>9</sup> ſol eſſet tardioris motus et tranſiret pciſe mediuz gra dum de circulo ſuo duz rapit a pmo mobili circulatione pſe cta eſſent neccio duplo plures dies in anno qz nūc ſunt. ſ. ſe ptingēti et viginti. Et eērio ſi ſol eſſet velociozis mot<sup>9</sup> vt tra ſiret duos gradus de circulo ſuo dū ſemel rotat a pmo mobi li eēt duplo pauciores dies in āno. ſ. i. 80. et ita plurib<sup>9</sup> aliqz modis poterat hoc variari vt eſſent plures aut pauciores di es in anno qz nūc ſunt. **Ad 3<sup>m</sup>** neutz iſtoz fuit pueniēs. De primo p. 3. ſi exntibus tropicis et polis in eadez diſpōne in qua nūc ſunt eſſent duplo plures dies vel quocūqz plures. Neceſſe eſſz qz palelli quos quottidie ſol deſcriberet inter ſe minus diſtarent qz nūc diſtāt: et ſic ſol pmanentiuz reſpi ceret eandē terrā ſub eadē hitudine qz nūc reſpiciat. Et ex h neccio ſequeret maior calor qz ſit nūc pp ſilitudinez et conti nuitatez reflexionis. Et ſic multe regiōes eſſent inhabitabiles ppter calozes: et gñaliter tota terra eſſet magis diſtēpata pp calozē qz nūc. **Ad 4<sup>m</sup>** aliud inconueniēs erat: qz hys eēt aſpior. Nā hys eſt frigida ex eo qz ſol diu reſceſſit a regiōe illa in q hycms

D  
E  
Ad 1<sup>m</sup>  
Ar  
Ad 2<sup>m</sup>  
Ar

A  
Rūdet ad  
queſitū. q.  
1<sup>m</sup> modus  
B  
2<sup>m</sup> modus  
C  
Quaf ſint  
365. dies in  
anno.

D

hyems est. Si aut̄ annus esset duplo maior recederet sol duplo  
 maiori tpe a q̄lz regione: z sic esset hyēs valde frigidior q̄ nūc:  
 z estas esset calidior: nō nō fuit mod⁹ pueniēs. **C** 2<sup>m</sup> istozū  
 incōueniētū poterat euitari si tropici z poli nō eēt in ea-  
 dez bitudine in q̄ nūc: qz poterat eē tāta distātia iter paleluz  
 z palelū q̄ta nūc est: z sic nō eēt maior calor q̄ nūc. **C** 3<sup>m</sup> tñ  
 incōueniēs. s. de absentia diuturna solis nō p̄t euitari: qz ma-  
 nebit lōgo tpe distās a septētrione z meridie: z iō eēt frigora  
 ḡuissima z intolerabilia in hyeme: tū ex diurno recessu: tū  
 ex magna declinatōe solis: qz eēt reflexiones pue z carent  
 paucū calorē. **C** 4<sup>m</sup> tñ nō erat cōueniēs: qz si eēt pauciores  
 dies q̄ nūc in āno: nō possent tpa p̄firmari in q̄litate s̄uis:  
 Ut si eēt centū z octuagita dies i anno z diuideret̄ ānus p  
 4. tpa sic nūc q̄l̄z tps illoz h̄ret paucos dies. Et iō nō pos-  
 set p̄firmari q̄litas alicui⁹ tps. Sicut nūc videm⁹ q̄ p̄n<sup>m</sup> ve-  
 ris est sic finis hyemis z p̄n<sup>m</sup> estatis sicut finis veris: ita tūc  
 oia tpa eēt q̄si sil'ia pp̄ h̄ q̄ q̄l̄z h̄ret paucos dies z in tam  
 puo tpe nō possz terra disponi fm̄ q̄litate aliā distinctā a q̄li-  
 tate tps p̄cedētis: qz ad h̄ regunt̄ multi dies: eēt ḡ magnuz  
 incōueniēs. Et iā qz si in tā pauco tpe sol p̄trāsiret totū circu-  
 lūz suū necē erat q̄ inter palelū: z palelū essz magna distan-  
 tia: z tunc sol nō possz multū calefacē terrā: qz non maneret  
 sibi aspect⁹ ad eadē terrā sil'is nisi i puo tpe s̄z quottidie mul-  
 tūz mutaret̄ aspectus pp̄ magnā distātia paleli a sequēti pa-  
 lelo: z sic nō fuit iste modus pueniēs. **C** Multi aliq̄ modi va-  
 riationū poterat̄ esse: s̄z nō fuit pueniētior ad bonā tpe dispō-  
 nez nisi q̄ tropici sol' nō magis distaret̄ inter se q̄ nūc distāt:  
 z q̄ ānus nō esset maior: nec minor: z ita teneret̄ maior tem-  
 peries terre q̄ alijs modis teneri poterat. De h̄js z sil'ib⁹ di-  
 ctū est Josue. x. cū agebat̄ de statioe solis. **C** Potuit ḡ deus  
 mōs alios quoscūqz vellet dare in cursu solis: z tñ nō p̄ces-  
 rent ad id qd̄ q̄rit: qz istud solū faceret ad h̄ q̄ q̄dā regiones  
 q̄ nūc hitant̄ nō hitarent̄ z alie q̄ nō hitant̄ hitarent̄. S̄z h̄  
 nō p̄derat: qz ḡetes q̄ eēt in regionib⁹ illis q̄n deus muta-  
 ret̄ istū cursuz solis trāsiret̄ ad al's regiones hitatas: z sic ori-  
 ret̄ sol sup bonos z malos: et ad h̄ q̄ desinet̄ sol oriri sic sup  
 aliq̄s malos erat necē q̄ desineret̄ oriri sup bonos cū in q̄cū  
 qz regioe sunt boni z mali: z iō ē iste modus nō ē pueniēs.  
**C** 3<sup>m</sup> modus eē poterat q̄ nō mutaret̄ cursu sol' a statu p̄-  
 ri: s̄z q̄ deus poneret tenebras inter malos ita vt nō viderēt  
 solē sic fuit in egypto vbitrib⁹ dieb⁹ fuerūt ita grosse tenebre  
 q̄ palpari poterat z nemo egyptioz illis dieb⁹ vidit p̄ximū  
 nec ausus ē se mouere de loco in q̄ fuerat: z solū vbi erat ipsi  
 erāt tenebre: vbi aut̄ erat̄ israhelite lux erat exo. 12. z sapie. 17. z  
 18. z sic poterat oriri sup malos z q̄ nō viderēt eū: qz sol non  
 sufficeret illustrare illā densitatē tenebray. Nā ita fuit i egy-  
 pto sapie. 17. s. Et ignis qd̄ nulla vis poterat illis lumē p̄-  
 bere: nec fides limpide flame illuminare poterat illā noctem  
 horrendā. **C** S̄z ē iste modus nō erat oio pueniēs: qz lz sic  
 mali nō viderēt solē nō solū tā tollerēt eis sol s̄z ēt vira: qz nō  
 erat posse sic diu viuere: qz nemo se moueret̄ de loco suo sicut  
 fecerunt egyptij. **C** 4<sup>m</sup> modus eē poterat sine vllis tenebris  
 s̄z q̄ oriret̄ sol sup bonos z malos z nulle tenebre aut nubes  
 eēt: mali tñ nō viderēt solē p̄cussi q̄dā cecitate q̄ greci acri-  
 siam vocant: vt dicit Aug. 22. de ciui. dei: z ista est q̄n q̄ vere  
 vidēs est: z tñ tenent̄ oculi eius vt cetera vidēdo aliq̄d vñū  
 qd̄ corā eo est nō videat̄ aut nō cognoscat. Sic n. dī gen. 19.  
 qz sodomite p̄cussi sunt cecitate: qz cū eēt ad hostiū domus  
 Loth frangere volētes illud p̄cussi sunt: cecitate ita vt totam  
 domū vidētes: z seip̄os z cetera q̄ p̄ntia erāt (solū hostiū do-  
 mus qd̄ corā eis erat) nō viderēt: z ita fuerūt tota nocte. Sic  
 etiā fuit de syrijs finis regis benadab q̄ venerāt in vrbez do-  
 thayn vbi erat heliseus tenere eū z cognoscebāt illū: qz sepe  
 viderāt z cognoscebāt ciuitates z vias terre samarie in qua  
 tūc erāt. Exiuit aut̄ ad eos heliseus: z p̄cussi sunt cecitate ita  
 vt eū nō cognoscerēt. Dixit qz eis. Ego oñdā vobis virū quez  
 queritis. Et ducēs eos p̄ viā samarie introduxit eos in sama-  
 rias z nūq̄ cognouerūt quisqz fuerunt in platea samarie. Et  
 tūc apti sunt oculi eoz z viderūt se esse in medio samarie z i  
 manib⁹ hostiū suoz. 4. reg. 6. isto mō poterat eē de aliq̄ q̄ vi-  
 deret̄ oia z nūq̄ videret soles. **C** 5<sup>m</sup> modus eē poterat q̄ sol  
 oriret̄ sup malos: z tñ ipsi nō h̄rent aliquā vtilitatē in se nec  
 in rebus suis ex ortu eius sicut fit in alijs q̄ vidēt z vtilitatē  
 p̄cipiunt ex motu solis. Et isto mō necē erat malos oēs cito  
 mori: qz a sole est tota vegetatio: rep̄ gnabiliuz z corruptibi-

luz: z si q̄s nō recipiat vtilitatē aliquā ex motu solis non ve-  
 getabit̄ nec alterabit̄ p̄ motū eius: z sic nō poterit diu viuē  
**C** 6<sup>m</sup> modus est p̄ h̄ q̄ sol nō emitteret radios ad p̄tē in qua.  
 malus aliq̄s essz. Nā sol z alia luminosa emittunt radios lu-  
 mis sui ad oēm punctū per girū: z iō vbiq̄qz h̄o sit vidē pot  
 solē postq̄ ortus est. Si tñ ad aliquā p̄tē radios emittē cessa-  
 uerit nō poterit videri in illa p̄tē. Ita poterat eē q̄ vbiq̄qz  
 malus aliq̄s esset nō puenirent radij solis: z sic sp̄ essent ma-  
 li in tenebris: z tñ hoc mō oportebat q̄ ageret sol tanq̄ rōa-  
 le agens subtrahēdo radios z emittēdo q̄n vellet z ad quaz  
 p̄tē vellet. Multis ḡ modis deus facere poterat q̄ sol nō ori-  
 ret̄ sup malos s̄z solū sup bonos: z tñ ex magnitudine elemē-  
 ti facit eū oriri sup bonos z malos: Nā al's nō possent viuē  
 pueniētē: s̄z pauco tpe viuerent z sibi ipsis nō possent pui-  
 dere: z sic essent maius impedimentū bonis: qz oportebat q̄  
 boni puiderent eis propter humanitatem.

**C** Quare deus magis posuit ex<sup>m</sup> de ortu solis z de pluuijs  
 q̄ de alijs rebus in dilectione inimicoz. **Q. CCCLIII.**

**Queritur** cū deus voluerit h̄ oñdere q̄ ipse bñ-  
 facit malis vt nos inducat ad diligē-  
 duz inimicos q̄ repoti⁹ posuit ex<sup>m</sup> in ortu sol' z in pluuijs q̄  
 in alijs rebus: qz multa alia sunt maiora bñficia p̄stita malis  
 z eis sp̄alia: z vt q̄ post illa ponēda erāt: qz maius bñf<sup>m</sup> est  
 illud qd̄ solis mal' dat̄ q̄ qd̄ dat̄ bonis z mal' sil': qz diceret̄ q̄  
 illd̄ qd̄ dat̄ sil' bonis z malis dat̄ malis solū pp̄ bonos z eis  
 si soli essent nō daret̄. Secus aut̄ in eo qd̄ ipse p̄ se dat̄: z p̄  
 qz alia sunt bñficia maiora q̄ ortus solis z casus pluuię. s. ea  
 que p̄tinent ad aiaz: z ista deus ēt malis dat̄. Nā dat̄ eis an-  
 gelos custodes vt a tērationib⁹ demonū liberent̄ p̄ eoz sug-  
 gestiones: et p̄ eos liberent̄ a piculis tā demonū q̄ hominū.  
 Etiā deus corda maloz mouet vt ad p̄ntiā veniāt z nō peāt  
 tpaliter z eternaliter Job. 33. per somniū in visioe nocturna  
 q̄ irruit sopoz sup hoies z dormiunt in lectulo: tūc apit de  
 aures viroz z instruit eos disciplinā: vt auertat hoies ab h̄js  
 que fecit z libet eū de supbia eruens aiaz eius a corruptioe:  
 z vitā illius vt nō transeat in gladiū: dat̄ eis etiam specialr  
 bona tpalia: qz deus est q̄ dat̄ semē serenti z panē comedēti  
 2<sup>a</sup> corin. 9. Oia ēt bona p̄cularia q̄ viuim⁹ z diuites effici-  
 mur deus dat̄ tā bonis q̄ malis: iō de istis q̄ sunt p̄cularia  
 bñficia z magna potuisset xps ponē ex<sup>m</sup>. **C** Dōm q̄ xps po-  
 suit de sole z pluuiā poti⁹ q̄ de alijs reb⁹ pp̄ multa. **C** Dico  
 qz voluit xps noiare bñficia de q̄bus essz notū q̄ essent bñfi-  
 cia. Multa tñ istoz que noiatiuus erāt ignota vulgo z ru-  
 dibus q̄bus xps p̄dicabat a p̄n<sup>m</sup>. Nā lz custodia angeloz sit  
 magnū bñficiū collatū hoī: multi tñ ignorāt an hoies h̄eant  
 angelos custodes: imo multi putāt nullos esse angelos. Do-  
 ctrina tñ d̄z p̄cedere ex per se notis: qz al's nō p̄desset cū an-  
 dientes v̄bū nescirēt an xps v̄a diceret̄. Sic ēt erit de imuta-  
 tione cordis quā deus facit. qz multi ignorāt an deus pulset  
 corda hoīuz: qz in se hoc nō exp̄imūt. Jō lz ista essent magna  
 bñficia nō fuit pueniēs ea poni a xpo vt ex<sup>m</sup>. **C** 2<sup>m</sup> fuit qz xps  
 voluit q̄ essz notū ista bñficia a deo eē: qz lz sit notū q̄ h̄o ali-  
 qd̄ recipit si nō est notū qd̄ a deo. puenit illud nō reputat̄ eē  
 bñf<sup>m</sup>. Et pp̄ hoc xps noluit ponē ex<sup>m</sup> de cibo z potu z ter-  
 re nascētibus z diuitijs: qz multi putāt q̄ hoies non h̄eant  
 ista a deo: s̄z per labores suos. Nā plurimi crediderūt q̄ de  
 solū curā h̄z d̄ celestib⁹: de hūanis aut̄ z iferiozib⁹ curā nō h̄z  
 in xta illud iuxta cardines celi ābulat z iferioza nō p̄siderat.  
 Job. 22. Et ista ē opio oīuz q̄ tpalia mala patiunt̄. Sic n. dicit  
 Boe. loquēs tāq̄ calamitosus de psola. li. i. met. 5. Oia certo  
 sine gubernāo solos hoīuz resp̄is act⁹. Et sic multi nescirēt  
 an ex dei bñf<sup>m</sup> ista pueniāt hoī. Et sic nō fuit cōueniēs ex<sup>m</sup>  
 poni in istis. In sole aut̄ z pluuiā planū est: qz cū d̄ sursum ve-  
 niāt appet̄ m̄ifeste q̄ a deo sūt. **C** 3<sup>m</sup> fuit qz xps volebat q̄  
 ista bñf<sup>m</sup> eēt̄ cōia qz voluit nos instruē in charitate p̄ quaz  
 bonos z malos sil' diligē debem⁹. Voluit ḡ ponē bñf<sup>m</sup> dei  
 indifferēter p̄stitū bonis z malis. Nō est aut̄ sic de bonis p̄-  
 cularib⁹ tā corpis q̄ aie: qz ista nō p̄cedit deus eq̄lr oibus: s̄z  
 tāta d̄zia est q̄ q̄busdā multū p̄cedē vidēret̄: alijs v̄o nihil. In  
 sole aut̄ z pluuiā eq̄lr p̄statū bñf<sup>m</sup> bonis z malis manēt̄  
 bus i eadē regioe: iō fuit pueniētē poni ex<sup>m</sup> de sole z pluuiā  
 q̄ de alijs bñficijs p̄cularib⁹. Et ista ē de potissimis cāis: qz  
 tota xpi intētio ē dilatare charitatē n̄az tā ad amicos q̄ ini-  
 micos. Et qz p̄hō dilectiois ē exhibitio opis: vt ait Grego. in  
 omel. 03 oñdi charitatez in opibus. s. bñficiendo: z vt videat̄  
 eadē m

3<sup>m</sup> modus

4<sup>m</sup> modus

5<sup>m</sup> modus

Rūdet ad que- situs q. p̄ ac.

2<sup>a</sup> cā.

3<sup>a</sup> cā

eadē charitas ad amicos z inimicos debet eadē opa vtrifqz exhiberi. Si aut non exhibeant eadem opa etiā si vtrifqz bona exhibeant non vtr ad vtrifqz esse charitas vel non eades charitas. Non debuit ergo xps ponere ex<sup>m</sup> in alijs bnificijs nisi in illis q̄ deus fil<sup>z</sup> z eqlr tā bonis q̄ malis largit: vt nos per b̄ ad charitatē indifferēter hndā cū amicis z inimicis in frueret. Et sic pueniēter de ortu sol<sup>z</sup> z pluuiaz distillatione ex<sup>m</sup> postq̄ de alijs po<sup>m</sup> est. Qd̄ aut dcm̄ est eadē opa debere exhiberi inimicis z amicis nō ē sensus q̄ ad eadē teneamur amicis z inimicis: s̄z intellr iuxta ea q̄ in p̄cedē. q̄ de b̄ dicta sunt. **C 4<sup>m</sup>** fuit qz voluit xps ponē ex<sup>m</sup> in bnificijs maxis. s. que qlz reputaret maxima: qz lz qbz bnificijs spūale vt liberatō a pctō z mouē cor ad bonū sit maius fm vitatē qz oia bnificia corpalia. pauci: tñ b̄ v̄e credūt maxie inter rudes qlb<sup>z</sup> xps p̄ dicabat: iō debuit ponē ex<sup>m</sup> de bnificijs corpaliibus q̄ nō sūt. Et inter oia nulla vtr̄ eē maiora qz ort<sup>z</sup> solis z casus pluuia ruz: qz ista pseruat hūanā vitā in se z ēt p̄ alimētū. **C 5<sup>m</sup>** fuit qz xps voluit ondere q̄ oia bnificia q̄ deus facit bonis z malis fil<sup>z</sup> q̄ cognosci p̄nt ab oib<sup>z</sup>. Hm̄oi sunt fere oia bnificia corpalia. Ista aut pueniūt a sole z pluuia: iō ponēdo ex<sup>m</sup> d̄ istis posuit de oib<sup>z</sup> q̄rū ista cāe sunt. Nā ista sunt cā vite aialiu: qz vita illoz z maxie hois p̄sistit in q̄dā tēpie cōplonis q̄ cessāte vita cessat: vt p̄ exceedēs calidū vel exceedēs frigidū. Ista at cān̄ in aiali fm qlitatē loci in q̄ est. Un̄ in loco salubi viuūt aialia. In loco aut pestifero subito moriunt. Ista tñ tēpies in qua p̄sistit vita fit a calido z hūido. i. a sole z pluuia: z maxie a sole: qz vt d̄ p̄ de gnōne pp̄ accessus z recessus solis in circulo obliquo sūt gnōnes z corruptiōes in terra. Tota ḡ vite dispō puenit ex istis: et aialia ad vitā indigēt cibo vt re staret in eis qd̄ p̄tinue dep̄dit pp̄ p̄tinuā resōlōne corpōz. Libus ḡ z potus sunt simp<sup>r</sup> neq̄ ad vitā aialiu. Ista tñ p̄ solem z pluuia cān̄: cū gnō oīuz mixtoz fiat per actionē calidi in humidū. Et qz sol est p̄n<sup>m</sup> caloris: aq̄ aut est p̄n<sup>m</sup> totius hūoris ex istis duob<sup>z</sup> puenit ois cib<sup>z</sup> z potus: puenienter ḡ xps exp̄sit ista duo: qz in istis includunt oia bona nra tāqz effectus in cā nec potuerunt alia ex<sup>m</sup> magis pueniēter poni: z per hoc pz solo ad ea que obijebantur.

**Quare ponitur hic de pluuia: z quod istorum sit maius beneficium.**

**Questio. CCCLIII.**

**Querit** q̄re ponit b̄ de pluuia z qd̄ istoz sit maius bnificiū. **C Dm̄** qz casus pluuie est bnificiū valde magnū z gnāle cui pueniunt oēs p̄p̄tates q̄ hnt̄ p̄cedē. q. Et dcm̄ qz ambo sunt magna beneficia z ita necia qz vnū sine altero nō p̄ficeret. Dici tñ p̄t aliq̄ mō eē pluuia maius bnificiū. **C P̄io** qz de rōne bnificij est libtas. Pluuia autē vt dari magis ex liberalitate qz ortus solis: qz lz deus nō cogit ondere nob̄ solē: tñ nūqz mutat cursum ei<sup>z</sup> sive boni sive mali fm̄. Casus at̄ pluuiaz nō est r̄laris: qz iterdū lōgo tpe cessant pluuie cadere vt in fame egypti. Nā tūc p̄ septē ānos qbus fames fuit vt qz nūqz pluerit. Nā gen. 45. d̄ qz nō poterat seminari nec arari: z tñ si plueret arari possz ēt aliqn̄ tribus ānis nō pluit vt tpe dauid. 2. reg. 21. z aliqn̄ trib<sup>z</sup> ānis z dimidio vt tpe achab pp̄ pctā israelitaz. Luc. 4. z Ja. 5. Sol aut q̄tidie orit z occidit ecclē. i. **C 2<sup>o</sup>** qz dato qz pluuie singulis annis tpibus suis caderēt: p̄t eē d̄ia in magno z puo. qz aliqn̄ tanta est copia pluuiaz vt oia putrescāt: z interdū tanta est inopia vt oia arescāt. Mediocritas aut fertilitates facit In sole aut nō est ista varietas: qz p̄ circulos p̄ q̄s vno anno mouet in eternū mouet z tñ eleuat z tñ inclinat ecclē. i. 36 circa pluuia in q̄ tātā mutabilitatē de<sup>o</sup> fac̄ iudicam<sup>o</sup> eē mai<sup>o</sup> bnificiū. **C 3<sup>o</sup>** qz p̄ pluuiaz datōne deus ondit se diligē nos vel diligere terrā aliquaz cui pluuiaz det. Sic d̄ deuter. 28. Terra ad q̄ ingredieris possidendā cāpestis est z montuosa de celo expectās pluuiaz quā d̄ns de<sup>o</sup> tuus sp̄ iussit z oculi ei<sup>z</sup> in ea sūt a p̄n<sup>m</sup> āni vsqz ad finē: z dabit terre tue pluuia tpaneā z ferotinā vt colligas formētū z vinū z oleū z fenū. De sole aut nō est sic: qz nulla terra d̄ h̄re deū magis pp̄iciū qz dat ei plus vel min<sup>o</sup> de sole. **C 4<sup>o</sup>** qz inter bnificia p̄ q̄ deus maxie inotescit pluuia ē p̄cipuū. Sic pz act. 14. vbi Paul. voluit ondere qz deus lz māssisset ico gnitus gētilib<sup>z</sup> colētib<sup>z</sup> idola tñ ipse omni tpe tribuit oib<sup>z</sup> gētib<sup>z</sup> talia bnificia p̄ q̄ ignot<sup>o</sup> eē nō poterat si qz bn̄ attēderit: z dixit. Nos mortales sumus anūciātes vobis p̄uerti ad deū viuū q̄ fecit celū z terrā z mare. z oia q̄ in eis sunt: q̄ in p̄teritis gnōnib<sup>z</sup> dimisit oēs gētes ingredi vias suas. Et qd̄ nō sime testimo<sup>o</sup> semeip̄z reliq̄ bn̄

faciens: de celo dās pluuiaz z tpa fructifera iplens cibo z letitia corda nra. Et sic pluuia fuit p̄m̄ bnificiū qd̄ posuit. solē aut oriri nō posuit p̄ bnificiū. Et forte fuit cā qz ortus solis z mot<sup>o</sup> eius nūqz variat sic variat pluuie. Qz lz deus possit facere nō oriri solē vel mutare cursuz eius: vt dcm̄ est. s. q. 350. sicut aliqn̄ fecit faciēs eū stare Josue. x. z ecc. 46. z aliqn̄ fecit euz retrocedere sic dieb<sup>z</sup> ezechie. 4. re. 20. z ecc. 48. z ysa. 38. Nō tñ facit iā qz p̄misit nūqz mutare istū cursuz s̄z qz ip̄ erit dies z nox q̄ tuoz tpa āni: z frigus z calor q̄ sunt cōplones eoz gen. 8. cūctis dieb<sup>z</sup> terre semētis: z messis: frig<sup>o</sup>: estus: estas: hyems: nox: z dies nō regeſcēt. Et Jere. 33. d̄. Si irritū fieri p̄t pactū meū cū die z pactū meū cū nocte: vt nō sit dies z nox in tpe suo: poterit eē irritū pactū meū cū suo meo dauid **C 5<sup>o</sup>** qz pluuia dat hoib<sup>z</sup> z aufert in penā. Nā qñ bn̄ viuūt deus p̄mittit eis pluuia. Cū aut male viuunt subtrahit pluuiaz deuter. 28. Si obedieritis mādatīs d̄ni dabit pluuia terre v̄re tpaneā z ferotinā: vt colligatis frumētū z vinū z oleū. Sic ēt deuter. 28. vbi deus iudeis obseruātib<sup>z</sup> legē bn̄dic̄: z ait ap̄iet d̄ns thesaurū suū optinū celū vt tribuat pluuiam terre tue tpe suo. Et sp̄at̄ pp̄ qdā bona que nos facimus pp̄ deū dat pluuiaz. Ut si soluāt decime ex integro plyue danē ad copiā Malachie. 3. Inferte oēm decimā in ortu meū z p̄bate me fr̄ B̄si n̄ apuero: vob̄ chataractas celi z effuderō vob̄ bn̄dictionē meā vsqz ad abūdānā. **E P̄io** aut pp̄ pctā pluuie p̄hibent sic fuit trib<sup>z</sup> ānis tpe dauid: qz nō vindicata fuerat mors gabaonitaz. 2. reg. 21. z deuter. 29. d̄ iudeis peccantibus. Sic celū qd̄ sup̄ te ē eneu: z terra quā calcas ferrea. det d̄ns h̄mbrē terre tue puluerē: z de celo descēdat sup̄ te cinis d̄oet p̄teraris z. ps. 106. d̄r posuit flumina in desertū z fontes aq̄z in sitis: terrā fructiferā in salugine pp̄ malitiā hitantū in ea. Et istud ē in q̄ solet deus punire nos subtrahēdo pluuiaz: qz p̄ b̄ deficit sp̄s n̄r z vita. ps. 103. f. Auertete te vulnū tuū turbabunt auferes sp̄z eoz z deficit z in puluerē suū p̄uertent: solē autē nō solet de<sup>o</sup> dare nec subtrahē pp̄ pctā s̄z sp̄ lz cursuz suū: sic deus p̄misit: iō reputam<sup>o</sup> mai<sup>o</sup> bnificiū in datōe pluuiaz: qz magis ille dari z auferri p̄nt qz sol. **C 6<sup>o</sup>** p̄tinet b̄ ad maius bnificiū: qz p̄ orōnes hoīuz solet pluuie dari z auferri. 3. reg. 8. z 20. palipo. 6. vbi Salomon orauit qz si pluuie deficerēt z ppl̄s oraret in tēplo p̄ illis daret eis pluuia sup̄ terrā. Sic ēt ecōuerso auferit p̄ orōne: qz helias orauit vt nō plueret pp̄ pctā israelitaz: z nō pluit trib<sup>z</sup> ānis z dimidio: z postea ipso orate pluit Luc. 4. z Jac. 5. Et ita ēt qñ nos p̄uertimur ad deū de pctis p̄ qd̄ nos afflixerat sterilitate terre z fame emittit pluuia abūdāntē orātib<sup>z</sup> nob̄ vt inuif osce. 2. vbi celi exaudit̄ terrā. f. m̄rtēdo pluuia z ira exaudit̄ triticū z vinū z olz. f. gignēdo ista ad abūdānā postqz suscepit copiā pluuiaz. est ḡ sp̄ale bnificiū dei nob̄ collatū pluuiaz m̄sio. xps ḡ posuit ista duo. f. ortū solis z casus pluuiaz sup̄ bo nos tāqz sp̄alia bnificia: magi tñ reputat̄ i bnificiū casus pluuiaz.

**Q. d. CCCLV.**

**Querit** si qs diligit amicos suos an in b̄ aliqd̄ mereat. **C Et dicit aliq̄ qz non:** qz xps dicit b̄ si diligitis eos qui vos diligunt quā mercedē hēbitis: q. d. nul laz. **C Dd̄z** vno mō qz diligere diligētēs se nō fac̄ dignū mercede aliq̄ p̄fectionis sed bnificiū dignū mercede aliq̄ iustitie: qz iustus est diligere diligētēs se. Iustitia aut virtus est: iō aliq̄ merces cōpetit actui eius. Et b̄ vt puenire intentioni xpi: qz postqz dixit b̄ si diligitis eos qz vos diligit z c. subiūxit. Esto te ḡ p̄fecti sicut z p̄ v̄r p̄fec. est. ḡ loq̄ xps de mercede q̄ cōpetit p̄fectōi z nulla talis dat̄ diligētib<sup>z</sup> amicos suos: qz nō est p̄fectio s̄z debitū qd̄daz amicos diligere. **C Aliter** dicit p̄t z melius qz dilectio amicozū aut est sola ita vt qs diligit solos amicos aut diligit oēs proximos. Si p̄ mō dilectio nullo mō est meritoria: qz meritū solū cōpetit charitati. dilectio aut qua solus amicus diligit nō p̄tinet ad charitatē: qz idēz hitus charitatis est per quē diligit deus z pximus. Et qz pximi non solū sunt amici: s̄z ēt oēs hoies q̄d̄u viuunt: vt oīē sum est. s. q. 34. i. qui charitatē h̄z non solū diligit amicu: s̄z ēt oēs hoies. Si aut solū amicu diligit nō est charitas p̄ quā diligit s̄z aliqd̄ aliud: z iō nō erit meritoria dilectio illa. Lum aut d̄r qz diligere amicus est opus iustitie: dicen dum qz lz virtutes morales sunt boni hitus: nō tñ sunt meritorij nisi p̄ charitatē informent. Rō est: qz meritū d̄r respectu p̄m̄g: z demerituz respectu pene. P̄miū aut z pena: qñ nobis expectat̄ solū sunt a deo: qz ipse punit z glificat. Nā aliq̄ b̄da p̄ bono opere.

D 4. ca

E 3. ca

A Rndef questu qonis.

B Pluuia dr mai bnificiu qz solis ortus.

C p

D 3o

E 4o

5o

5

6o

5

Opio quorudam rō vnica

A Rndef ad questuz. q. p

2o

B

cup d̄q. mabun 5. 4.

0. 1. 2.

ope recipiam<sup>9</sup> hic ab hoibus vel penas p iniquitate nō dicim<sup>9</sup> ibi esse pmiū nrm vel pena: s; in eis q a deo inferent. Nece ē q meritū z demeritū sunt respēu dei. Virtutes tñ morales nō hnt deū pro obo: s; qsdā passionēs vel opatiōēs circa qō nos regulāt. Nō ē hnt deū pro sine nālī: q; nālī sunt ad qd dā bonū humanū. s. vt hō p eas bonus fiat. 2. ethi. Ex nulla pte q sunt vtutes morales in deū: iō ipole est ipsas fm se esse meritorias. Caritas aut in deum est tāq; in obm: q; p charitatē de<sup>9</sup> diligit: et est in eū tāq; in fine: q; p ipsas deus diligit pp se ipm z pxius pp deū. Jō caritas sola est q est s; se meritoria. Virtutes aut morales nisi p charitatē ordinent nō pnt pdere obm suū ita q incipiāt hre deū pro obo: q; tūc pderent id qd est sibi subale z desinerēt eē morales. Pnt tñ acqreere p charitatē id qd nō hēbant. Nō. n. erāt nālī vtutes morales pp deū: z tñ nō repugnat eis eē in deū. Hoc q accipiunt a charitate. s. q; actus eaz fiant pp deū: z sic q; habēs charitatē siue iuste siue tēpate siue liberali opef (: z sic de oibus alijs vtutib<sup>9</sup> pp deū fac hec: z tūc actus vtutū moralīū meritorij sunt nō ex se ipsis s; pp charitatē dirigentē eos i finez suuz. s. in deū. Ex h<sup>9</sup> ē p aliud. s. q; actus charitatī nūq; pōt esse nō meritorij: actus vō vtutū moralīū pōt interdū eē meritorij: z interdū nō. C. P. 1<sup>m</sup> p. 3: q; meritū est p h<sup>9</sup> q; aliq; actūs bon<sup>9</sup> nr in deū est: actus tñ charitatī nūq; pōt nō eē in deū cū caritas hēat deū pro obo z p sine. Et q; obm est essentialē bitui nūq; pōt pdere illud. Nece est q; q; q; h; charitatē mereat sp in oib<sup>9</sup> actib<sup>9</sup> illi<sup>9</sup>. C. 2<sup>m</sup> p. 3: q; virt<sup>9</sup> moralis nō h; deū p obo: s; pōt hre illū p sine. Vitudo aut ad finē nō est essentialē habitui cū essentialē sit id p qd accipit spēm z illud est obm. Jō pōt actus moralē eē ad aliū finē q; ad deū: z sic nō erit meritorij: q; tūc nullo mō est in deū. s. nec ex pte obi nec ex pte finis. Et sic p. 3 q; q; diligit solos amicos lz opef iustitiā nō meret: q; nō h; charitatē si solos amicos diligit: z tñ sine charitate nō est pole mereri. Istud aut vez est de merito pprie dicto qd est respectu pmiū vite eterne. Secus aut de merito large dicto: q; sic meret hō bōa tpa<sup>9</sup> ē in pco mortali exns: vt oñsuz est. s. q. 171. Et tñ illud magis pprie dr nō esse meritū q; q; sit meritū: q; nō est de pdigno: s; de cōgruo vt ibi dcm est. Et tūc dōz q; p oēs vtutes morales lz sunt sine charitate meref hō saltē bona tpaia: z tñ ista nō sunt pprie merces. Jō xps dixit si diligitis z c. q; mercedez hēbitis: q. d. nulla: q; bōa tpaia nō meret vocari merces: z p. 3 q; xps loquat h qn q; diligit solos amicos: q; subiūxit. Nōne z publicani lz faciūt. s. p. 3 q; q; tñ p. 3 q; q; nō hnt charitatē: z sic diligit amicos solos q sine charitate diligit pnt: inimici aut nō pnt sine charitate diligi. Etia q; dixit. Si salutaueritis frēs vros tñ. J. Et h posuit p silvā intelligendū ēt est h de illis qui solos diligētes se diligit: z istas nulla merces cōpetit. Si at diligit quis amicos z inimicos tūc diligit ex charitate z poterit esse dilectio amicorum z ex charitate vel sine charitate etiam si charitatē habeat diligēs. Naz nō est nece q; oia que facit ille q est in charitate manēte charitate faciat ex charitate: s; pōt aliq; facere nullo respectu hito in deū. Et tūc si hō charitatē diligit amicū nō ex charitate: s; ex qdā nālī debito nō meret nisi tpaia bona: vt dcm est lz opef iuste. C. Si aut ex charitate q; diligit amicū ēt si sit illa dilectio debita. i. cadens sub debito semp meref: q; nō pōt q; opari ex charitate qn semp mereat. Et tūc differt: q; aut diligēs amicū diligit q; tū obligat fm pditionē amicitie z bñficia mutua amicor: aut plus. Si p mō cadit ista dilectio sub pcepto z est meritoria. Si vō plus diligit q; tenet pmet ad pfectionē: z h siue sit in dilectiōe sola siue in dilectione z signis dilectionis. s. in bñficijs exteriorib<sup>9</sup>. Et sic diligit amicū aliqñ est pfectio sicut diligere inimicū: imo inter duz diligit inimicū est neccitatis: vt oñsuz est. s. q. 348. z diligere amicū est pfectionis.

C. An saluatio sit opus charitatis: z an teneamur ad saluationem. **Questio. CCCLVI.**

**Queritur** q; dr hic si salutaueritis frēs vros tā tuz. In q inuit q saluatio sit op<sup>9</sup> charitatis an verū sit z an ad saluationē teneamur. C. Dicunt qdā q; nō sit actus charitatis: q; actus charitatis nō est phibitus: s; vel est de neccitate si cadit sub pcepto vel saltē psulif nobis si ad pfectionē pmet. Et tñ salutare phibet in sacra scrip. Q. 4. reg. 4. heliseus phibuit giezi puero suo dicēs: si occurrerit tibi hō nō salutes eū: z si te salutauerit q; spia non mīdeas: q; nō est actus charitatis salutare. C. J. ē actus cha-

ritatis maxime pueniunt viris pfectis: z tñ salutare phibet viris pfectis: q; nō est actus charitatis. P. 3 q; apli erāt in statu pfectissimo: z tñ xps dixit eis neminē in via salutaueritis Luc. x. C. Dōm q; salutare pmet ad charitatē: q; est vñū de signis charitatis sicut bñfacere z orare. Et iō sic xps instruit nos z monuit inimicis bñfacere z orare pro eis: ita ēt in struit nos vt salutemus eos dicēs. Si salutaueritis frēs vestros tñ: qd ampli<sup>9</sup> facietis. J. i. qd facitis plus q; p. 3 q; q; d. Nihil: q; ēt ipsi salutāt frēs suos: iō pcludit q; debeamus salutare tā amicos q; inimicos: cū ait. Estote pfecti sicut p. 3 vester celestis. J. i. sicut ille facit oriri solē suū sup bonos z malos ita z vos salutate amicos z inimicos: pmet q; salutare ad charitatē. C. Dōm tñ q; salutare in se nō est actus charitatis: q; nō est aliq; bonū s; solū est signū charitatis vel amicitie. Nam per saluationē salutē alicuius pcamur: z ostēdimus q; ad illā in corde desideremus. Desiderare aut salutes pxiū actus charitatis est. In voce aut illā impcari pōt fieri interdū ex corde z interdū fite: iō nō est salutare semp act<sup>9</sup> charitatis. Jō inter signa dilectionis nullū est minus neccius q; istud. Unū aut est pp qd est neccius. s. humana cōsuetudo. Nam hoies: tñ assueti sunt ad salutan dū occurrētes sibi: q; qui nō salutāt aliū occurrēte sibi nisi sit incognitus vl multum ineqlis in statu putabit ptenere illuz vel esse inimic<sup>9</sup> et. Jō saluatio est aliq; mō neccia: non pp seipsas: s; pp scandalū tollendū. s. vt non putet q; inimicus alterius aut eū contēnens. Multa tñ pp scandalū vitandū faciēda sunt: que alij nō erant neccia: q; magna pena est scādalizantis primū. J. 18. C. Ad primū dōm q; heliseus vetuit giezi salutare in via z mīdere salutantibus nō qdem tanq; malū effet: s; ne per bec esset occasio strahendi morā. Nam volebat eum ire festinū: q; mittebat illū ad suscitandū filiū mulieris sunamitis z nolebat q; moraret in via. Erat tñ occasio morandi si loqueret cū aliquo: z q; pncipia locutionis apud eos q; sibi occurrūt sunt in saluatione: iussit q; nemiū salutare: z q; salutatus non mīderet. C. Ad 2<sup>m</sup> dōm q; salutare erat licitū aplis imo necessariū: q; xps dixerat eis in q; cūq; domum intraueritis primū dicite pax huic domui Luc. x. Et ipsi vtēbant valde salutatione tam in scriptis q; vbo. De scriptis p. 3: q; apls in oibus eplis suis in fine salutāt eos qbus scribit. Etia iubet q; ipsi sibi inuicē salutare ad ro. 16. vbi dicit sepe salutate tales: z tales: z ista saluatio verbalr fieri debebat. P. 3 ēt q; si ista saluatio nō esset assueta z q; debita nō priuarent hoies illa in pena: z tñ qdā priuānt ea. s. q; excoicāt z potissime heretici sic p. 3. Jo. v. nico. Si q; venit ad vos z hac doctrinā nō affert. s. catholicā nolite eū recipere in domū nec aue ei dixeritis. Qui. n. dicit illi aue cōicat opibus eius malignis: erat q; saluatio q; de neccitate: z ista saluatio fiebat aliqñ cū solē nitate qdā. s. cū osculo inter xpianos ad onndendū valde charitates. i. corin. 16. Salutant vos oēs frēs salutate inuicem in osculo scō. Et ita erat grata ista saluatio inter viros bonos i ecclā pmitina q; qn paulus scribebat alicui salutabat euz ex noie oius fidelis cū qbus ipse puerfabat: q; oēs volebāt que libz salutari. e. c. si salutant vos oēs ecclie asie. C. Dōm q; xps nō vetuit aplis simplr salutare: s; solū salutare i via Luc. x. Neminē in via salutaueritis: z tñ imediate iussit q; in q; cūq; domū intraret salutarēt eos q; ibi erāt dicētes pax huic domui. Cā aut qre in via neminē debebāt salutare s; i domo fm qsdā fuit: q; salutare ē saluū dicē. Nemo tñ in via saluus est. Jō nō lz alicui dicē h nisi sit certificat<sup>9</sup> p diuina reuelationē de salute illi<sup>9</sup> quē salutat. Sic refert Nico. qsdā dicē luc. x. C. Alia cā reddid fm Grego. in qdā omel. sup Luc. s. Qui in via salutāt ex occōe salutat z nō ex desiderio saluz ei<sup>9</sup> cui<sup>9</sup> occurrūt. Q; ille incognit<sup>9</sup> fortassis sibi ē z nō desiderat ei bonū ex aio: q; nescit an forte ille sit talis cui aliq; bonū optanduz sit z maxie in voce: s; ex sola occōne salu<sup>9</sup> sit. s. q; accidit istū illi occurrere. Viri at pfecti nihil debent facē aut dicē ex occōne s; ex vtate cordis: iō vetitū erat aplis salutare quēq; in via. C. Ista cā est satis pueniēs z tūc pcordat q; in domo salutare debebāt: q; in domo mansuri erāt cū eis q; ibi habitabāt cōedētes z bibētes q; apō illos erāt. e. c. Et ibi aliq; tpe mā suri erāt: q; xps iusserat q; nō discurrerēt de domo in domū: sed q; quādiu mansuri essent in ipsa vrbe manerent in illa domo. Qui autem cōicant intra eandem domuz diligunt se ipsos nāliter: q; eodem cibo pascunt: z sic inter istos pueniēter pōt fieri saluatio q; ex corde talibus bona optāda sunt.

A  
Rūdet  
questū  
qōnis.

B

Ad p<sup>m</sup>  
ar<sup>m</sup>

Ad 2<sup>m</sup>  
ar<sup>m</sup>

p<sup>a</sup> p<sup>o</sup>

2<sup>a</sup> p<sup>o</sup>

Opio quo  
rundam  
p<sup>a</sup> rō

2. rō

Precedens



D  
Impro-  
batio p<sup>a</sup>  
positio

**C**Precedens prima positio non stat: qz si nō est salutandū ne quis asserat saluus dum in via est etiā non liceret salutare in domo: qz qui in domo sunt in via sunt. Nā vsqz ad mortem in via sumus: z de salute nra dubij sumus: qz nescit homo finē suum: sed oia in futurū referunt incerta Eccl. 9. Et tñ concessum est salutare in domo: ergo nō phibet ex hac cā salutare in via. Et qz salutare non est saluus asserere s; salutē optare. Hoc aut maxime cōpetit hoi dum est dubius de salute: qz postq; de illa certus fuerit supflūū erit ista petere. Unde in vita eterna nemo alterū sic salutabit: qz oēs salutes certissimā habebunt: s; nos nunc deo salutes imprecemur: vt dr sepe in hymnis ecclesie sit salus deo. Sic etiā aialia z seniores laudabant deum dicēdo q; sit salus deo z agno apoc. 7. Hoc tñ fit non qz deo aliqd sit necessariū: qz pplete h; omne bonū in se cū verius ipse sit omne bonū: s; fit ad ondendum desiderij nrm. Nam qd cūq; bonū nos imprecemur deo iaz ipse illud h; . Jō vel nihil imprecabimur vel imprecabimur aliqua bona que iam h; . Et tñ non est bonū tacere erga deum: qz nobis ipsis pficimus ondendo desiderij nrm deo: iustus est ergo imprecari deo illa bona que nos maxime cupimus: z que vident esse maiora simplr. s; gl'iam: deitatem: honorez: fortitudinē: laudē: ptātez: imperiū: benedictionem: z silia. Et hec docemur imprecari deo: qz talia imprecabant ei aialia z seniores z omnis multitudo que erat ante thronuz apoc. 4. z. 5. z. 7. Non est ergo illicitū salutare pximū: qz non est salutem asserē s; optare. **C**Alia cā est z magis cōueniens q; due pcedentes. s; xps fecit hoc vt non daret occasionē aplis a suo pposito z ope diuagādi: s; cito facere: qz xps imposuerat eis onus pdicandi toti seculo qd erat opus multoz diez z laboz: ipsi vō pauci erāt: z nō hēbant longū tps ad istud ministeriū implendum. Unde xps inuit q; maius erat opus q; facultas oparioz: dicens messis qdem multa est: oparij vō pauci. j. 9. Luc. 10. Oportebat ergo q; in hoc tpe puo cōcesso sibi ad opanduz oparetur sollicitē ne ope inexplēto tps finiretur. Et ad hoc voluit q; non occuparent circa alia s; soluz in hoc. Si tñ salutarēt in via occurrentes sibi hrent occasionem ex verbis ad diuagandū a pposito suo: qz forte ex salutatione in via inciperet noua puerfatio cū illis quos salutabāt. Et sic forte illi facerēt eos diuertere ad alia loca ad que

3  
3. cā

ipsi nō intendebant vel maiori tpe circa aliq; occupari q; alio occupandi erant. Jō neminē salutare debebat in via. In domo aut saluatio erat necessaria ad principiū cognitionis cū hospitijs quereēt qd non poterat hri si nō loquerent. Ideo debebant salutare cū intrarent domū. Qd aut ista esset cā pz ex simili de giezi cui cū iuberet Heliseus ire festinum iussit q; neminē salutare. z etiā non rīderet salutatū. **C**Alia etiā cā erat quare intrantes domū salutare debebant: qz xps volebat dare grām in verbis aploz ita q; mox vt ipsi hospitiū peterent pcedent eis oia gratis: nisi forte ille a quo peterent indignus esset vt apud eum aliqs aplo maneret. Qd innuitur Luc. x. f. Dicite pax huic domui: z si fuerit ibi filius pacis requiescet sup illum pax vra. Erat ergo ad hoc necia saluatio eoz: vt per hanc imutaret cor illius cui loquerent ad cōcedendū hospitiū si dignus esset tali societate. Simile fuit de hebreis petentibus vestes z vasa aurea z argentea ab egyptijs. Nam dedit deus grām in verbis eoz: z qcqd petebāt dabat eis. exo. 3. z. xi. Ista est vera cā quare xps vetuit salutare in via z iussit salutare in domo: z hanc etiā tenet Nicolaus. An vero liceret aplis aliqn in via salutare occurrentes sibi: z an prius salutari rīdere possent: z an nobis liceat in via salutare: z alia circa salutationē dicet Luc. x.

4. cā  
72

**C**Prima pars explanationis Dni Alphonsi de Madrigal Episcopi Abulensis In euangelium beati Matthæi super quinq; prima capitula eiusdē euangelij feliciter explicat.  
Deo gratias.

Registrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q  
r s t v x y z z z. A B C D E  
f g h i k. Omnes sunt quinterni. 36.

Venetijs Impressus sub typis z caracteribus Gregorij de Gregorij. Impensis vero Spectabilis viri. D. Joānis de Angelis Mercatoris optimi z dignissimi. Mensis Decēbris. M. CCCCVI.





Hec Supposita questio est qd. 205. ca. 5. euangelij bti matthei: que qa in exēplari ex hispania trāsmissa deficiebat non potuit loco suo pōi. Postea vero quesita post impressionem totius voluminis transmissa fuit de hispania z in hoc loco impressa: ne liber ipsefectus z detruatus cēseretur z esset. Hec igitur lector charissime cā fuit hui' trāspōitōis.

**Queritur** Nunc circa penam raptoris qualis sit. dōm q' raptus accipitur diuer- simode. aliqñ largissime. aliqñ large. aliqñ stricte. pmo mō raptus accipit' p' os illicito coitu sicut cōiter dñt doctores iu- riste vt hostien. in sūma titulo de raptoribus. Et videtur hēri ex verbis vel intentione Isidori secūdo ethimologia- rū. z in decreg. 36. q. i. c. raptus quoqz. z hoc modo dicendū q' nō pōt designari certa pena raptoris vel raptus. Sz ois pena oīuz illicitoz ꝓcubituū ē pena rapt'. iō h' mō nemo cogit assignare penā rapt'. Nā iste mod' nō accipit' fm ius: qz iura distiguūt illicitos coitus iter q's ponūt raptum qd' non esset. si ois illicitus coitus vocaret' rapt' sic accipit'. 36. qd. i. §. cū g. l. 3. nō ois illicite coit' nec cutuslibz illicita d'fioratio ra- pt' appellat' aliud. n. ē fornicatio aliō stuprū. aliō adulteriu' aliō icest'. aliō rapt'. Sic ēt distiguūt' diuerfi tituli i decre- talib' p' ijs qz ali' ē d' adulterio. z stupris ali' de raptoribus adiecto autem vel excluso isto primo modo manent aliq' duo modi accipiēdi raptū. z p' h' dōz q' rapt' iporat quādā viz: z iō rapt' p'riet aliqñ ad res z ē nom' d'icti vt latrocinū aliqñ at p'riet ad luxuriā vt h' accipit'. z vocabit' tūc raptus ois ille ꝓcubit' i q'iteruenit violētia: z h' ē ppriū ipsi' rapt' z qa ista violētia addit' spālem deformitatem coitui sit noua spēs distincta ab alijs spēs' illicitoz coitūū. Et tē dōz q' cum cuilibet p'sone cū q' ē coit' p' t'ferri violētia ad coitū pōit esse rapt' ad oēs p'onas cū q' ē illicite coit' z ita cōiter raptus cū puella v'gine nōdū desponsata vl' desponsata h'z. l. qñdā z cū vidua z cum sanctimoniali. z cuz vxore aliena z cuz puero ad abusum tracto: quia cuilibet istozum potest i'ferri violen- tia. z iste est modus loquendi iuris. licet sit accipiēd' raptus large. Nā dicitur cōmitti raptus in vidua v'gine. z sanctimo- niali. 36. q. 2. c. raptos z c. Si q's non dicam. l. raptos vi- duaz vl' virginum ob imanitatē tāti facinoris detestamur In muliere etiā coniugata raptus quoqz cōmitti potest: si illa violenter trahatur vt cognoscatur: quia tamen delictuz cōmittitur cum aliena vxore in quantuz p' iudicat viro suo siue illa volente siue non violente perpetretur habet nomē speciale: quia vocatur adulterium. Non imponitur ei vt cō- munit' nomen raptus nec ita iura vocant raptum cum con- iugata cōmitti sicut cum alijs. Et tamen proprie. i. vere cum illa cōmittitur raptus in quantū violentia illi sit: z abduci de domo viri ad hoc vt cognoscatur addit' quandam defor- mitatem super adulterium. In pueris quoqz cōmittitur rap- tus si adducantur ad stuprum. i. ad abutendum eis. naz si volentes cognoscantur vitiuz sodomiticuz ē z bestialitas so- lum. Si autem violentia adiungatur vocabitur rapt'. z sic accipiunt. ll. humane. l. de adulterijs. l. cum vir. z ff. d' sica- rijs. l. 3. §. qui libidinis. Aliquando autem accipitur stric- te raptus z tunc solum cōmittitur in puella virgine nulli desponsata aut copulata. nec sanctimoniali que ideo de pa- tris domo vel parentum aut tutorum aut curatorum trahi- tur vt cognoscatur. Et ad hoc concurrere debent duo. pri- mum est q' ille qui rapit puellam: ideo faciat vt post quam cognouerit accipiat in vxorem. nam. si alio modo hoc fiat violentia quidē dicitur: sed raptus strictissime non vo- catur. sic accipitur. xxxvi. q. i. §. cum ergo scilicet raptus com- mittitur cum puella a domo patris violenter abducitur vt corrupta in vxorem habeatur. Secundum est quando non interuenerint aliqua sponsalia de presenti cum puella: quia tunc licet puella inuita trahatur vel saltem inuitis parenti- bus. z cognoscatur. non est raptus quia illa est vxor. sic dicitur extra de raptu. c. cum causa. l. respondemus q' cū ille rap- tus dicatur cōmitti vbi nihil ante de nuptijs agitur. iste rap- tor dicit non debet cum habuerit mulieris consensus z pzi- us eam desponsauerit quam cognouerit licet parentes recla- marent a quibus eam dicitur rapuisse. hoc autem veruz est fm canones z iura moderna. nam fm. ll. etiam in spōsa. p- pria cōmittitur raptus si eam sponsus inuitam aut saltem inuita parentibus de domo ipsorum abduxerit z cognoue- rit. l. de raptu virginum. l. ynica ad medium. Et tam quia

Q. 205. Multi- plicif ra- ptus su- mi pōt.

Nō ois illicitus coit' ra- ptus ap- pellat'.

Quid iporet raptus.

Peneo q's per- sonas cōmitta- tur rap- tus.

Raptus stricte sūpt' trā- smittit' in puel- la virgi- ne.

Canon in hac parte p' iudicat legi: vt extra de raptu. c. cum causa in glo. vocatur solum raptus in puella non dñz despo- sata ei nec alteri. Suppositis ijs dicendum ē d' pena raptor' z primo secundum legem dei veterem deinde secundum legem civilem z canonicam. Et quia raptus vt dictum est sit cū virgine z coniugata z vidua z sanctimoniali z pue- ro ad abusum adducto: de omnibus dicitur. De primo. l. si accipiatur puella dicendum q' aut illa est desponsata alicui alteri. aut non. Si non est desponsata alteri nec raptor. pu- tant quidam q' pena sit q' raptor dotet raptam z accipiat eam in vxorem si pater virginis eam dare voluerit exo. xxij. Sed dicendum q' hoc non stat quia illud est solum in stu- pro. i. quando committitur stuprum solum z non raptus vt patet: quia dicitur. Si seduxerit quis virginem nec adhuc desponsatam: dormieritqz cum ea. z ita non dicitur coacta: sed seducta vnde significatur quando illa consensit copule z ita non dicitur raptam. z hoc idem patet ex intentione iuris quia cū illa. l. ponatur nūc in decretalibus in iur' eccl'astico si intelligeretur de raptu poneretur sub titulo de raptorib' ponitur tñ sub titulo d' adulte. z stupro z est ibi. c. x. ergo nō intelligitur illud de raptu. Dicendum primo q' pena rapto- ribus fm. l. moysi erat triplex primo q' acciperet ipse rap- tor ipsam raptam in vxorem z teneretur ad hoc etiam si il- la esset minoris dignitatis qz vir. hoc tñ si pater dare vellz. il- li in sponsam sicut erat in stupro vt dicitur exo. xxij. nam. pe- na erat pro raptore z non pro puella nec pro patre puelle cum potius esset in fauorem eorum ideo non tenebatur pa- ter dare raptam. tenebatur tamen raptor eam accipere i vx- orem si pater dare vellet. Secundum erat quod nō posset eam repudiare tota vita sua z ista erat magna pena: quia p' uilegiuz lmo. l. erat omnib' iudeis q' possent repudiare vxores quocūqz eis placeret deuterono. xxij. q' p' uilegiare- tur quis hoc p' uilegio lege magna pena erat inter iudeos Tertium erat q' daret patri puelle ipse raptor quinquaginta siclos argēteos z hoc pro iniuria quas intulerat puel- le z consequenter ipsi patri violenter cognoscendo filiam eius. hec omnia patent deuterono. xxij. l. si inuenerit puel- lam vir virginem que non habeat sponsum z apprehēdēs concubuerit cum ea dabit patri puelle quinquaginta siclos argēteos z habeat eam in vxorem: quia hu militauit eam nec poterit dimittere illam cunctis diebus vite sue. z sag ap- paret quod accipiatur de raptu z non de stupro: quia po- nuntur verba violentie cum dicitur apprehēdēs ꝓcubue- rit cum ea illa apprehensio est violentia vel raptus. Secun- do quia si intelligitur. lex illa de stupro z non de raptu sup- flueret. l. illa que habetur. exo. xxij. cum ambo essent de stu- pro. 3. quia verba vtrob' qz faciunt diuersitatem: nam exo. xxij. dicitur q' si seduxerit. vbi significat consensus z tollit violentia: sed deuterono. xxij. dicitur apprehēdēs ꝓcubue- rit. significat violentiaz pertinentem ad raptum. Quarto quia ponuntur vtrob' qz pene diuerse. Nam maiores pe- ne ponuntur deuterono. xxij. qz exo. xxij. ergo necesse ē non intelligi de eodem delicto: sed de alio z alio z eē grauius delictum de quo agit deuterono. xxij. qz id de quo habet exo. xxij. z tñ exo. xxij. agit de stupre vbi nō ē violētia g' deu- tero. xxij. ageť d' raptu vbi ē grauius delictū. Sz p' siderādū q' cū vt deuterono. xxij. accipiat eā i vxore subintelligit si pater puelle rapte dare eā voluerit: qz al' pena daret potius p'ri- puelle z ipe puelle rapte qz raptor qd' ē icōueniēs. Quito sequeret aliō maius malū. l. q' daret incētiū ad rapiēdum sp' puellas. potissime nobiles z diuites vt raptos eas hēret i vxores quas alias nō rapiēdo nō possent obtinere in vx- ores. Itē qz min' delictū est stuprū quā rapt' cū raptus iclu- dat ipsū stuprū z addat violētia q' ē delictū z tñ in stupro cogebat stuprator accipere puellā si p' eā dare voluerit: z nō al' vt p' exo. xxij. g' a fortiori in raptu tenebit accipere raptor ipsā raprā in vxore si p' eā dare voluerit. Si tñ nō voluerit dare nō tenebit. Sz dicit q' si nō voluerit dare eā illi tene- bitur eā raptor dotare iuxta p' uentudinē p'rie z p' qz stupra- tor teneť dotare stupratā qñ nō dat eā illi p' puelle exo. xxij. a fortiori: g' raptor q' magis deliquit tenebit dotare z tunc manet adhuc maior pena raptoris qz stupratoris: qz stupra- tor solū dotat puellā qñ nō accipit vel ēt si accipit. raptor at dotat eā z isup dat quinquaginta siclos p'ri puelle vt p' deute- ro. xxij. z istos siclos nō dat stuprator: qz nō itulit tātā iniu-

no. ubi d' quoniam d' quibus  
Judei ex le- ge vxores ad placitū poterāt re- cūsare.  
Alia lex iu- deoz de ra- ptoribus v' ginum.  
Notes di- uersas pe- nas raptor- ri p'stitutas  
Solutio cur varie pene fuerit constitute.



Solu. du-  
bitationu p  
dictaru.

ria puelle nec pri eius quantā raptor. Sz dōm q oia supra  
dicta de raptu itelligūt qñ raptor nō abduxit pu ellā de do-  
mo pris. sz iuenit eam in agro vel alibi z oppressit ita signa-  
tur deuter. xxij. cum dicitur si inuenerit vir puellā vginem  
z n̄ dicif si abduxit vel traxit vnde dicendū vñ q si de domo  
pris violenter traheretur siue ea inuita siue parentib⁹ z ma-  
xime inuitis vtrifqz erat maior iniuria: z sic deberet raptor  
cōdenari maiori pena. tum quia parētib⁹ intulit valde ma-  
iorem iniuriā tum quia fuit maior volūtas delinquendi. Nā  
talī raptor z studio agit q p cogitatio: ille autē de quo dicif  
deuter. xxij. nō p̄hūerat animū rapiendi nec ad hoc opam  
dederat: sed cum vidisset puellā i agro insurrexit ei cupido  
fouende veneris z apphēdens tenuit puellam q patet qd  
dicitur si inuenerit i quo inuitur. qd nō querebat illā sz acci-  
dit q transiens p agrum vidit illaz q erat inuenire. ¶ Si  
autē de domo patris inuitis parentibus z puella rapuisset  
eam mlto grauior pena esse debebat z forte eēt capitalis et  
p̄denaret vir ad mortem. si autē nō essent capitalis cōdemna-  
retur parentibus non solum in quinquaginta siclos sed ad  
maiorē sūmā z tñ quicquid eēt nō ponitur pena exp̄ssa in. l.  
moysi. Nā p̄ter illas iudiciales. ll. q habētur. in libris moysi  
certū est quod hēant multas alias: s̄ quia ille nō sufficiebat  
ad omnia negocia foralia nec in ciuilib⁹ nec in criminalib⁹.

f  
Si qd p̄p-  
as spōsa ab  
ducatur: nullo  
modo erit  
rapt⁹.

¶ Si autē quis raperet ppriam sponsam z duceret eam de  
domo pentum eis inuitis: z forte etiam illa inuita nō dicef  
pprie raptus iuxta canonica. iura. extra. de rapt. c. cum cā  
ga sz legē ciuilez iudicaf rapt⁹. C. de raptu vginuz. l. vnica.  
z iudei sequebant i foralibus p magna pte. ll. gentiuz q tūc  
erant: sicut ex alijs patet: forte apud iudeos reputaret iste eē  
raptus z imponeretur aliqua pena pro eo. constat tñ q in. l.  
moysi nulla expressa fuit. sed forte eēt aliqua pena talis qua  
lis esset apud gētilēs: z forte talis qlis ponitur. C. de raptu  
vgi. l. vnica. ¶ Si autē eēt raptus in puella desponsata alteri  
p verba de p̄nti idēz est q i coniugata quia vera vxor est: sz  
nōdum cognita z tunc siue cōiugata siue despōsata sit iserf  
pena adulterij: quia vere cōmittitur ibi adulterium cum vio-  
lef alien⁹ thorus p̄ca est adulterij lapidatio. leui. xx. si meca-  
rus quis fuerit cum vxore alterius z adulterij ppetrauerit  
cū vxore pximi sui morte moriantur mecus: z adultera: z ista  
mors erat lapidatio. deuter. xxij. z ioānis. viij. Et tñ dicēdū  
q in p̄nti nō moriet ambo quia p̄supponit q ipa fuit coacta  
z ita dicif rapta. sed vir tñ dilapidabit. aliqui putant q ma-  
ior pena sit inferenda quia raptus addit sup adulterij sim-  
p̄r ppetratum: z tñ p adulterio simplr ppetrato lapidatio  
inferēbaf: qñ ambo p̄sentiebant in actuz. deuter. xxij. ergo  
qñ mulier rapet vñ q maior pena imponeret. ¶ Dicendum  
q licet grauius peccatum sit tñ. l. nō imposuit maiorē penā:  
quia p singulis differētijs grauitatum in delictis nō inue-  
niunt vñ penarum equalr pendentes. Et ita fuit nunc nā  
de vō raptu. sz qñ vir in agro cōp̄ressit puellam desponsatam:  
dr̄ deuter. xxij. q puella non peccauit id̄ nihil mali patitur  
vir at solus lapidatur. Et nō est icōueniens q sit pena equa-  
lis p peccatis inequalib⁹ sz. l. foralē: quia certū est q puella  
que ante desponsationē cognita fuit secrete ab aliquo z po-  
sterea desponsata inuenta est a viro nō hēre virginitatez non  
peccauit grauius sicut mulier cōiugata que sponte p̄cubuit  
alteri viro: quia p̄mum est fornicatio simplex vel stuprū. sz  
est adulterij: z tñ p vtroqz infligit lapidatio. deuter. xxij.  
ita poterat esse hic in raptu. ¶ Si tñ accipiam q fuerit spō-  
sa vel vxor rapta de domo pris vel de domo viri inuito p̄e-  
z viro z ipsa inuita: satis posset dici q infligeretur grauior pe-  
na si inueniri posset eo q hic est maius delictuz: z nō fuit iste  
casus exp̄ssus in. l. moysi sed solū qñ in agro opprimebatur  
vgo desponsata nec mulier cōiugata imo nō cōcedit. l. ibi q  
puella potuit i vrbe cogi. Sed spōtanea fuit qz nō clamauit  
deuter. xxij. si tñ cōstaret vere fuisse illatā violentiā tā viro  
q vxor tam parentibus z sponsate puelle vel alicui illoruz.  
z potissime oibus erat grauius delictuz z nō exp̄ssit. l. aliqd  
de hoc. ideo pōt dici q eēt pena q hētur in alio cāu deuter. xxij.  
z q eēt aliqua grauior q ibi nō est exp̄ssa. ¶ Si autē ra-  
piatur vidua dicēdū q in. l. moysi nil de hoc exp̄ssum est qñ  
hoc rarum eēt. nam puelle sunt que potius rapiunt: qz ille  
magis cōcupiscunt a viris. Et ideo pōt dici q idē iudicaret  
apud iudeos quod apud gentiles circa hoc: quia in multis  
circa foralia sequebant iudei. ll. gentiuz. sed in nullo circa ce-

b  
Quo tpe  
va vxor ap-  
pelletur.

¶ Quo tpe va vxor ap-  
pelletur. Adulterio  
q pena p̄sti-  
tuatur.

¶ Dubitatio.  
quā d̄ pe-  
na rapt⁹ z  
adulterij.

Solutio.

¶ Solutio. Si vi-  
due lice-  
at quez  
velit vi-  
rū sūmē  
que p̄ca  
p̄stituat  
raptor.

R  
Eadē pena  
stupro z  
adulterio  
p̄stituitur  
qz  
uis vnū sit  
alto gū:

¶ R. Eadē pena  
stupro z  
adulterio  
p̄stituitur  
qz  
uis vnū sit  
alto gū:

Alia solu⁹

¶ Alia solu⁹. Si vi-  
due lice-  
at quez  
velit vi-  
rū sūmē  
que p̄ca  
p̄stituat  
raptor.

L  
Que pena  
illi eēt in-  
fligenda q  
vi-  
duā rapu-  
isset.

¶ L. Que pena  
illi eēt in-  
fligenda q  
vi-  
duā rapu-  
isset.

rimonialia deuter. xxij. Aut pōt dici q ista vidua q rapie-  
bat. i. opprimebat siue in agro siue in domo sua trahēbatur.  
aut erat talis q obligata erat ad p̄trahēda cū aliquo aut nō.  
dicif istud quia quedā vidue erāt q obligabantur accipere  
aliquos in viros etiaz si nō eēt despōsate nec p̄iugate sicut  
ille que relicte erant mortuis viris que non hūerant prolem  
nam si defuncti mariti illarū hēbant fratres z illi tenebant  
fiscitare semen ipsoz. deute. xxij. talibus aut viduis nō erat  
liberum post mortē virozum cōtrahere euz quib⁹ vellent sed  
tenebant regere fr̄es z cognatos viroz defunctoruz iuxta  
modū positū. deute. xxv. z ruth. 4. an. velit eas acciper i vxo-  
res ad suscitandū semen defunctoruz z quousqz illi dicerent  
q non volebāt eas recipere nō erat liberū illis copulari alijs  
viris de talibus viduis dicendum q si rapent ab aliquibus  
nō poterant accipi ab alijs in vxores ita q per matrimonij  
sequens purgaret vitium raptus: sicut si acciperentur per  
raptum sponse vel vxores aliene: quia iste nō poterat eē vxo-  
res raptorū: sed sicut rapiens sponsam vel vxorē alienā nec  
spōtaneā cognoscens lapidabatur. deute. xxij. ita qui h̄mōi  
viduas raperet quia ille nō erant iuris sui quousqz cognati  
defunctoruz dicerent q eas accipere nō volebant. ¶ Si autē  
essent vidue nullis obligate sed quibus liceret nubere i dño  
qbus vellent. videtur q raptos talijz tenebant eas i vxo-  
res accipe ad similitudinē vginū opp̄ssaz si ille vellent eos  
accipere in viros: z non poterant eas repudiare in tota vita  
sua. deute. xxij. de quinquaginta siclis soluēdis pris nō videt  
rō ita manifesta sicut in puella eo q illa ē in potestate pris:  
et ideo quia sit ei iniuria soluit summa sicloz. vidua autem  
nō videt ita esse in ptate pris determinate sicut puella. sed  
ad hoc cōsideranduz q aut vidua mortuo viro hēbat filios  
sup̄stitos ex viro. aut nō. si hēt pertinet illa ad familiā viri de-  
functi z nō ad familiā pris z gaudet p̄uilegio familie viri z  
nō familie pris. si autē vidua maneret sine filijs p̄tinebat ad  
familiā pris z gaudebat p̄uilegijs familie eius sic p̄ leuiti.  
xxij. euz dicitur de filia sacerdotis. sz filia sacerdotis cuilibz  
ex populo nupta fuerit de his que scificata sunt. Et de p̄mi-  
tjz nō vellef. si autē vidua z repudiata z absqz liberis reuer-  
sa fuerit ad domuz pris sui sicut puella p̄sueuerat allef cibis  
pris sui. vñ h̄ dicēdū q si vidua reditz ad familiā pris eētqz  
in eius ptate pro iniuria quaz raptor faceret pri solueret qu-  
quaginta siclos. si autē nō rediret ad familiā pris vt pote qz  
filios hēret de viro defuncto. z sic nō esset in ptate pris nō  
debenf pri altqz sicli. Ista autē sunt qñ vidua rapta p̄sentire  
vellet raptori vt eum in virū acciperet si aut liceret ei accipere  
quem vellet in virum z tamen nollet accipere raptorem sed  
accusare eū p iniuria sibi illata videt q raptor capite plectē-  
dus esset licet de hoc nihil exprimat in tota lege moysi z tñ  
si mulier vellet cōmutare penaz illā in pecuniā videt q fieri  
poterat qz in alijs quibusdam ibi determinatis mors erat de-  
bita. ¶ Si at ille in cui⁹ fauorē erat mors alteri inferenda  
vellet cōmutare penam mortis in pecuniā poterat. Et tunc  
reus mortis tenebat dare quātum ab eo fuisset postulatū  
sicut dr̄ exodi. xxij. ¶ Si fuerit bos cornupeta ab eri z nu-  
diustertius z contestati sunt dñm eius nec reclusit euz dñs  
occideritqz virum aut mulierē bos lapidib⁹ obruet z dñm  
eius occidet q si p̄cium ei impositū fuerit dabit p aīa sua  
quicquid fuerit postulatū. ita ergo nunc si vir raptor accu-  
sante rapta teneret reus mortis z illa vellet q cōmutaret  
pena mortis in pecuniāz tenebat dare pro aīa sua qcqd illa  
postularet. ¶ Si autē dicatur d̄ raptu scimonialis nō hēbāt  
locum in veteri testamento qz tunc nō erant moniales. i. vir-  
gines deo sacrate: quia nulla femina vouebat castitatem sed  
potius erat i p̄perius vel maledictio. si aliqua femina mane-  
ret sterilis z nō cōcipet. z tñ benedictio erat i partendo. ge-  
nesi. xxx. z deute. vij. z potius iudicabant se ifelices mulie-  
res que manebant i virginitatis z nō genuerant plem hec  
patent de filia gete galabitis. cum fuit occidenda petiuit a  
pfe vt fieret duob⁹ mensib⁹ suā virginitatē sup mōtes israel  
cum sodalibus suis z ita factum est. iudic. c. xi. z sic illa lu-  
gebat qz mortua est in virginitate. i. antea quaz hēret plem  
z ita nō erant tunc mulieres hūtes ppositū virginitatis q  
possent rapi dñā. aut nra fuit prima que in veteri testamēto  
voluit suaf virginitatē: ideo de illa dr̄ sola sine exemplo pla-  
cuit domina xpo. i. non hēns aliā priorē quā imitaref in hoc  
pposito virginitatē. ¶ Sed q supra diximus de raptu vir-

M  
Circa fo-  
ralia in  
mlg q  
iudei se-  
q̄batur  
gētilēs.  
N  
Lex qñ  
dam. vi-  
duaruz  
ap̄ iu-  
deos.  
  
o  
Mos si  
liarū sa-  
cerdotū  
ap̄ pen-  
tes post  
q̄ vidue  
sup̄sue-  
rant.  
  
p  
Si vi-  
due lice-  
at quez  
velit vi-  
rū sūmē  
que p̄ca  
p̄stituat  
raptor.  
  
d̄ raptu  
monia-  
lium.  
o  
Castita-  
tē abhor-  
ruit lex  
vetusta.  
R  
Not⁹ de  
filia ge-  
te gala-  
bitis.  
S  
Virgo  
maria⁹  
q̄ i veti  
lege ca-  
ste vixe-  
rit z vir  
go.  
Sol. ob-  
iectōs:

ginu itelligedu e vez e si ille eent libe. sec si acille qstucugz nobiles: qz cu acilla dormies siue violenti iserendo siue illa pferiote no sustiebat eade pena qua si cu liba. leuiti. xviii. ho si dormierit cu mlere coitu semis cu sit acilla et nobilis z tn pocio n redempta nec librate doata vapulabunt abo z no mo rief: qz no fuit liba. Sic et e circa vidicta sanguinis: qz fuitus mutabat pena. na si qs occidet libez occidebat. si at fuit no sic pz d boue cornupeta occidete liberu. na occidebat dno z bos. z seqz si fuu acillaqz inaserit trigita argeteos ficlos re stituet dno bos vero lapidib obruet. exo. xxij. Maet ar dds si rapet qs puez ad stupru. i. ad abusu. na si istd fieret vole te eo q patit. erat. n. nephas abhoiabile qd vocaf vitiu sodo miticu. leuiti. xvij. s. cu masco n comisceberis coitu semineo qz abhoiatio e. z iserebat p b pea mozz leuiti. xix. s. qui doz mierit cu masco coitu semineo vterqz opati ff nephas mote moriaf abo. S3 si aliqs iuit rapet ad hac turpitudinē gni erat z peccabat magis raptor: z sic pea durior fieret. z lz no possz ee nisi mozz tn illa aspior eet qz si abo spote pmitteret turpitudinē: z istd. faciebāt hostes qn veniebāt i tra iudeoru z illd maxie calde fecerūt irrupta hierl's qd iter cetera deflet Jeremias. treno. 4. adolefcentibus ipudice abusi sunt. f. so. domitica. ista dicta st d pena rapt' fz. l. moyfi. dds e nuc d pe na raptoris fz. l. humana siue civilē. pferadū at fz. l. huma na. rapt' pmitti d i vigne z vidua z scimōiali. vt. C. d rapt. vgi. vidua. z scimo. i rubro z nigro. tn iterdu d' ee raptus pueroz ad abusu. z rapt' puiugatoz lz n fit b ita solitu. Lōsi deradū at pmo q i qlibz mlere pr conuerti rapt' si fit hōesta z n fuit libidini mltoz: na z i qz n pmittit rapt'. vt colli gir. C. d rapt. vgi. l. vnica. i. pn. z d surg. l. vez: e. na qdā pfōe st q ppter vite vilitate no se digne obfuatōe legū. C. d adul. l. q adulteriū. Et lz i oib' hōestis mlrierib' pr pmitti rapt' tn p puzssime vocaf rapt' i puella vgie q d domo p rna vl tuto ru abducit vt cogscat z cognita i vxoze hēat. xxxvj. q. i. s. cu g. De b g raptu pmo dicam' ē at dds q i vigne comittit ra pt'. s3 ddm q aut illa e liba aut acilla vl libtina si liba repu taf graue delictu: qz ablata e vgnitas q repari non pr. C. de rapt. vgi. l. vnica: id raptoris taliu vginu dānaf mozte cum a crimine homicidij hmoi raptōes no sint vacui vt pz ibide. Et qstū ad b q raptor: incurat pena mozz no opz distigui an rapta psciat vl nō: s3 ista distictio pdest ad alio pt qdē aliqn i raptu pmitti violētia triplr. pmo p solā vginē vt si illa n ha beat parētes nec tutores aut curatores. i. i nulli' prate erat vel parentes: aut illi i quorum potestate erat consenserunt raptor. Secundo potest violētia sol' parentib' aut ill' i quo ru ptate vgo e vt si illa pscit raptor: z ad b operā ddit. Ter tio mo iserf violētia vtrifqz vt si tā vgo qz pētes fuerūt iuit xxxvj. q. i. s. cu g. Tertio mod' rapt' ē gūoz aliqz z pm' gūi' fo si at rapiat vgo liba. f. igenua iuita ipa vl iuita ipa z pen tib' raptor dānaf ad mozte z oia bōa ei' mobilia z i mobilia z se mouētia applicaf puelle rapte vt ide dotef. C. d raptu v gi. l. vnica. s. si at igēua. si at pserit rapta raptor: erit raptor re' mozz z bōa applicabūf pētib' qb' violētia e illata vt qui dā putat z mod' pene erat qz si raptor possit capi a pētib' vl a tutorib' vl a cognat' flagrate dlicto occidet ab eis ipune. si at cessate iā dlicto. f. p' aliquatū tps capef n p istos: s3 p iudi ces vidicta exercēda erat. l. ea. z ista pea mozz n solū ppete bat z raptōes: s3 et p oēs illos q auxiliū pbebāt tpe rapt' z iuasōis. f. vt p pētes vl cognatos cu ipis raptorib' occidēt vl postea p iudices z et bōa oia istoz sic z raptorz applicaf vginu rapte. vt ide hēat vn' dotef. vl cedat quolibet i iura ei'. Et b vez e d ill' q tpe rapt' pmittati fuerūt raptorē ei auxiliū pβetes. ceteri vō q mediatōes aut mistri hui' sceler' fuerit: l' receptauerit raptorē z socios vl qstucugz opē tulerit siue vi ri siue feie sint z cuiuscugz dignitaz subijciat capitali pene z tn bōa eoz n applicaf vginu rapte vt pz. l. eadē. s. pēas ar. z ista pea adiutorū vl socioz vl qruilibz opē ferētū intelligit qn fuerint libi q b faciūt si at fuerit sui siue viri siue feie acri us puniūt: qz cremāf vt pz ibide tenēf at pētes puelle rapte pseg raptorē z fautores ad b q sustieat istas pēas. si at ne gligētes fuerit l' dolozez hūc rmisserit deportatiōis pena ple ctūf. erat at alia pea. qz puella sic rapta potat nubē cui vellz z tn n raptor: et si ad b accidet pscfus pētū. nā gnāl' velle n poterat hē sine lnia z pscfu pētū z al' n reputabat legiti mū pugiū vt pz ibide z tn i b cau et d pscfu pētū nō poterat puella nubē raptor: z tn si d factu puelle nubēt raptorib' dato qz tenēat mrimo' fz ius cōnicū pdet tn bōa raptorz q

n applicabūf eis: z tn applicatēf ill' si n nubēt raptorib'. De b i auctētica d mlrierib' q p puz raptorib' nupserūt. s. s3 cim'. colla. ix. Qn at p hui' cris reos pcedit z p dēnāf n re liquit eis appellatōis loc': qz neqz audiūt appellātes. C. d ra ptu. vgi. l. vnica. s. sinat p' pmissū. si at puella rapta sit acilla vl libtina raptor mozte dānaf. z tn n applicaf bōa sua puelle rapte: ea. l. s. sinat p' pmissū. Cetera at locū hnt vt i raptu puel le igēue. l. qd lz dnis aut cognatis z pētib' ipis' rapte pseg ra ptōz z crimine flagrate iterficē eū cu oib' q tē actuali opē p stāt i raptu z i iuasōe z et conscj z mediatōzes z quolibet opē ferētes occidūt sic. s. nisi q bōa eoz n applicaf rapte et vez e q ipa puella acilla vl libta sine pscfu dni vl p roni sui n pt nubē raptor: vt pz. l. ea. z tn dnu z p roni n tenēf sic p seg raptorē z alios reos cris ad pena sic tenēf pētes p ra ptu filie: qz si dnt acille ipi z libtine dni z p roni eadē affectio nē qz pētes filiab'. Itē sol' pētib' n petētib' vidictā pea dpor tōis ipōif. l. e. s. pen. si at rapta sit vidua iudicaf crimē rapt' gūe: s3 min' gūe qz cu puella vgo rapit: qz vgitas pdita resti tui n pt. ea. l. i pn. z tn qstū ad pēas i nullo distiguit: s3 soluz an eet vidua igēua vl libtina aut acilla: qz si acilla vl libtina. fiet idē qd dixim' d vgie acilla l' libtina. si at vidua sit ige nua fiet oino qd d vgie igēua qstū ad oia dca. tā d raptorē qz d alijs i b peccatib' z ad bōa eoz: qz. l. i n llo diuersificat ea. z id si ipa vidua nubere voluerit possit. cui voluerit nisi raptō ri: qz. l. iterdicit ei b sic z vginu rapte. Si at illa q rapit sit s3 ctimōial': aut vgo. aut vidua. si vgo reputaf aliqly gūi' crimē qz corrupta vgnitas restitui n pt: z tn qstū ad pēas oino idē ē qd d vidua dō dicata vl scimōiali: qz. l. n distiguit i penis z tn cu rapt' possit pmitti tā i vgie qz vidua qz puiugata qz scri mōiali gūi' iudicaf i scimōiali qz i cetis eo qd ibi n solū fit iniuria hois: s3 z dō: z b siue vgo siue vidua sit dō dedicata. vt pz. l. ea. i pn. s. raptōes vginu hōestaz siue igenuaz siue ias despōtate fuerit siue n i qruilibet viduaz sciaz. lz libtine vel ferue aliene sint pessima criā peccātes capis supplitō plectē dos decernim' z maxie si dō fuerit vgies vl vidue dedicate qd n solū ad iniuriā hois: s3 ipis' dei oipotēf irreuerētiā cō mittit: s3 dds qd lz i raptu istd iudicēf pessimū tn pea n ipōif maior qz si vgo n dicata dō vl vidua rapiat. qz. l. n distiguit alia z alia pena cu n possit p singlis d rjs pctōz ponē diffe rētes pēas: id fit idē oino qd i raptu vginis n dicatē deo vt pzi' dixim'. si at rapiat ml'ier puiugata vl despōtata vgo p ver ba d pnti lz cōit n soleat vocari rapt': qz b3 p pziū nom dlicti s. adulteriū tn v rapt' ē z n d' d ml'iere despōtata vl puiuga ta: qz vtraqz ē vxoz z cu v r qz pmittit adulteriū z ddm qz hic currūt duo: dlicta. s. adulteriū z rapt' z idē rapt' ē gūoz qz cu vgo aut' cu vidua rapit eo qz duo gūia. criā pcurrūt sic cu rapit vgo dō dicata tria pcurrūt. s. sacrilegiū stupru z rapt' z pp b cū rapit despōtata vl puiugata hnt locū oēs pēe adul terij z isup oēs pene q i raptu vginu iserūt. vn' lz. C. d rapt. vgi. n ponat i titulo d raptu puiugataz tn postea i. l. vnica. e. ti. pōit tā d puell' despōsaz qz d ml'ierib' puiugas. nā d' z que mlto magi p eos obtinē scim' q nuptas ml'ieres auf se rap pe qz dupl'ic' criē tenēf tā ad l'ierij qz rapie z oz acerbi' adul terij crimē ex hac adiectōe pūiri. Et tē si ipa puiugata l' despō sata sit igēna bōa oia raptor: z oius alioz q i ipo criē rapit tpe iuasōis eū pmittat tē applicaf rapte. d q marit' curā hēe dz. l. ea. s. sinat igenua: i oib' at alijs p tinentib' ad pēas raptō ris z socioz z fautoz idē oino sit qd i raptu vgis z iura hūa na ciuilia i tm dtestata st crimē rapt' q n solū cu qs rapit mu lierē ad se n ptinētē pūiūt raptorē: s3 et si qs rapuerit p pziā spōsā q n adhuc tenēf i ptate pētū z eis iuis abduxerit ea d domo illoz teneri voluerūt oib' pēis qb' tenēf alij raptōes z b maxie obriet qn tā puella despōsata qz pētes ei' inolū tarij fuerit i ista educōe lz puella dspōsata fuissz p' i d spōsā tōe sic pz. ea. l. vnica cu d' qb' cōnueraim' eū etiā q saltē spō sā suam p viz rape auf' fuēit: s3 iste rigor hodie n t3: qz tēpat' ē d iur' caonico. f. qz rapies spōsā p pziā n pmittat raptū etiaz si pētes i b n psciat. ex. d raptō. c. cū cā vt dicef stau cū agef d pea raptor: s3 cāones. ¶ Maet vltim' rapt' modus. f. qn rapit puer igenu' ad abusu. nā b lz duo criā. p rimum vitiū be stiale sodomiticū. s3 rapt' f. si puer aut qcuqz hō iuit' ad b tē hif. p m' et si solū sit ē gūissimū sup cetera scelera z n sufficē aliq' pea ordiaria i vidictā b' cris: s3 ex gri dnt varie pēe. sic pz. C. d adul. l. cū vir. s. iubem' ifurgē leges armari iura gladio vltō re. vt ex gūis pēis l' b dāt ifames q se l' fūi se rei. s3 ē rapt' z b

Raptorib' postqz dam nati fuerit nullus ap pellationis locus reliqf

Puella an cilla nō po test raptor: nubē sine cōsensu do mini.

bb Eadem pe na debetur pro raptu v ginum san ctimonia- lium z vi duarum.

cc Frauior iu dicatur rap tus sancti monialium qz aliarum.

dd In muliere desponsata per verba d presentis si rapiatur duo con- currunt de- licta.

ee Tria cri- mina cōcur runt in san ctimonia- li rapta.

ff Nota leges sacitas his qui p pziā vxozes ra- piunt inui- tis parenti- bus.

gg In raptu pueri duo insurgunt grauissima crimina.

addit gūitātē ad vitū sodomiticū simpliciter sumptus, sicut raptus addit grauitatem ad adulterium qñ rapitur coniugata. C. de raptō. virgi. l. vnica. z tamen voluerunt. ll. exquiri suplicia maiorā pro illis qui pueros raperent z inclusos fame z vberibus cogere, ad sustinendum abusu. vt. p. 3. ff. d. vi. publi. l. q. ceptu. z. l. z. eū. q. C. S. 3. distiguūt. ll. an sit iste raptus igenu<sup>s</sup> vl' su<sup>s</sup> aut libertin<sup>s</sup>. nam circa ingēuos istas penas iposuerūt i p̄dicata. l. z. eū. q. nā d̄r z eū. q. puez igēuū rapuerit zc. De nō igēuis aut. i. d̄ seruus libertinis nō posue runt istas p̄as quia multa tollerantur seruus z libertinis pp cōditionē seruilez q nō tollerant i igēuis sicut mlta tol lerant i mulierib<sup>9</sup> inhoneste vite quas. ll. expellant a sua obf uatā q nō tollerāt i mulierib<sup>9</sup> honestis. C. d̄ adulte. l. q̄ adul teris. z sicut d̄r de pueris ad hoc raptis ita ē itelligēdū d̄ ma sculis cuiuscūqz etatis. Nā iterdū viri rapiūt ad abusu. sic qñ duo angeli in figura viroz venerunt in vrbē sodomē. nā puenit tot<sup>9</sup> popul<sup>9</sup> a puero vsqz ad senē z petierunt a loth vt daret eis viros ad abutendū eis. genesis. xix. c. Et nō solū q rapiunt pueros z abutunt eis tenent hac pena mortis. s̄ ē q pueros castrant ad libidinē. i. vt iaz magis apti sint ad libidinē sodomiticā sustinēdū ēt si nō abutant eis incurrūt penā. l. cornelle de sicarijs. ff. de sicarijs. l. eiusdē legis. §. qui hoies. C. Predicta s̄ accipiunt qñ hō rapit feiaz vel puerū ad abusu. qd̄ at si femia rapiat viruz ad hoc q cognoscatur ab eo. Dicēdū q̄ istd̄ raro accidit. eo q̄ feia nō pōt sic cogere virū directe ad cognoscēdū eā sic vir infert viz seie. z tñ si p̄i gat erit oio eadē pena s̄ feiaz rapientē viz sicut si vir rapiat femiaz. vt. C. d̄ raptō. v̄gi. in glo. Etia si illa mulier rapiat spō suz p̄pus. z tñ nō solet vocari rapt<sup>9</sup> nisi cū vir rapit feiaz. vt xxxvi. q. i. c. raptus. z. c. lex illa. qā nō cogitauit lex q̄ femina vnqz rapet virū. C. Si at̄ q̄raf d̄ pena raptōis fm̄ canones. dicēdū q̄ lz rapt<sup>9</sup> stricte accipiat cū puella d̄ domo p̄ris edu cif vt cognita i vxore hēat. xxxvi. q. i. §. cūz ḡ. tñ rapt<sup>9</sup> v̄e erit ēt fm̄ canōes oib<sup>9</sup> mōis qb<sup>9</sup> supradixim<sup>9</sup>. s̄ in v̄gine. vidua. monialis. coniugata. z puero raptō. ad stuprum. C. De p̄mo dicēdū q̄ raptōes penā mortis merebant quācūqz rapuissēt fm̄. ll. hūanas. canones at̄ nō ifligūt hāc penā imo si raptōz cum rapta ad ecclesiam confugerit p̄uilegio ecclesie mortis impugnatē hēt. rapta tñ statim de manib<sup>9</sup> suis eripit. xxxvi. q. i. §. cū ḡ. z. c. de raptōib<sup>9</sup>. C. Si at̄ ista que rapitur puella sit. i. in v̄ginitatis statu manens aut ē despōsata. aut nō. si nō ē despōsata. aut raptōz ē cleric<sup>9</sup> i sacris. aut laic<sup>9</sup>. si est cleric<sup>9</sup> cadit a p̄prio gradu. i. depōit. xxxvi. q. i. c. eos. z. c. d̄ puellis. C. Si at̄ ē laic<sup>9</sup> d̄z anathematizari. ea. q. c. eos. z. c. d̄ puellis. C. S. 3. ad hoc cōsiderādū est q̄ raptus iste iudicat crimē gra uissimū z ob imānitātē h<sup>9</sup> facinoris iura p̄sequūt auctores eius. C. de raptu. virgini. l. vnica. in. p̄n. z. xxxvi. q. i. c. raptō res. C. S. 3. ē distinguēdū an ista puella violētē rapta fuerit. an raptōz p̄senserit iuitis tñ pentib<sup>9</sup>. C. Si p̄mo mō raptōz efficit fu<sup>9</sup> rapte ita vt illa possit tenē ad fuitiū suū vl' alteri v̄dēf. z b̄ vuz ē nisi ille se voluerit z potuerit redimē. xxxvi. q. i. c. de raptōib<sup>9</sup>. C. Si at̄ illa rapta p̄senserit raptōz inuitis pentib<sup>9</sup> raptōz nō efficit fu<sup>9</sup> rapte qā illa p̄senserit. s̄ efficitur fu<sup>9</sup> p̄ris rapte cui iniuria illata ē. aut se redimet z p̄ciū appli cabit p̄ri. eo. c. d̄ raptōib<sup>9</sup>. ipsa v̄o puella lz p̄senserit raptōz in raptu nō p̄mitet in p̄tate ei<sup>9</sup> s̄z reducet in p̄tate p̄ris p̄stita impunitate. eo. c. de raptōib<sup>9</sup>. z tñ p̄ poterit eaz punire. lz a iudice nō puniat. s̄ q̄ p̄ poterit filia tales exp̄dare si vlt. C. de inoffi. tes. l. si filia. z hoc vuz ē nisi filia eēt maior. xv. anis z p̄ distulisset eā tradere alicui i m̄rimoniu. qā tūc si adhe sit illa alicui remanēbit cū illo ēt inuito p̄re z nō poterit eaz exheredare. vt in auctētica. vt. cū de ap̄tione cognoscit. §. cāz. z tñ si filia ēt inuito p̄re adhefit alicui dum tñ m̄rimonialr si dignum sibi elegit p̄ tenē eam dotare. ff. de ritu. nup. l. q̄ li beros. vt t3. glo. in all. c. de raptōibus. C. S. 3. qā circa istos raptōes. leges hūane ponūt alias penas. vt. C. d̄ raptu. v̄gi. l. vnica. cōsiderādū q̄ pehe capitales q̄ ibi ponūt nō hnt locū de iure cāonico. cetero at̄ locū hnt qā manēt leges i suo vigo re. ēt i foro eccliastico cū nō repugnent iuri canonico z ite sinūt q̄ si rapta ēt igēua taz raptōz q̄ oēs q̄ iueniūt cū eo in ip̄o raptu z i iuasiōne. auxiliū ei p̄stātes p̄dāt vt oia bona tā mobilia q̄ imobilia q̄ se mouēt. C. de raptu. v̄gi. l. vnica. §. sin at̄ ingēua. Et ista pena t3 de iure cāonico qā nō ē p̄ca cri minalis z sic applicabūt oia ista bona ip̄i rapte. si at̄ illa cōsen serit i raptu z fuerit violētia iflicta pentib<sup>9</sup>. v̄f q̄ pentib<sup>9</sup> q̄ applicēt bōa raptōis z comitātiū ip̄z. argumēto. c. d̄ raptō

hb  
Mlta pra  
ptu puero  
ru seruo:uz  
patri p̄r: q̄  
leges nolūt  
p̄ igenuis  
pati.

33  
Que pena  
cōstituitur  
mulieri q̄ vi  
ruz rapit vt  
cum eo de  
lectetur.

33  
canones  
q̄ sit raptō  
is pena.

kk  
Quo sp̄e  
p̄r tñ filia  
dotare. ēt si  
ex iuito nu  
pserit.

b<sup>9</sup>. xxxvi. q. i. Nā ibi d̄r q̄ raptōz efficit fu<sup>9</sup> rapte si illa iuita fuerit. si at̄ volēs. nō efficit fu<sup>9</sup> ei<sup>9</sup> s̄ seru<sup>9</sup> p̄ris sui. ita ḡ ap plicabūt bōa raptōis z socioz p̄ri rapte qñ rapta si ē capax illoz qā p̄senserit raptui. C. Cōsiderādū tñ q̄ iura at̄iq̄ raptōz imponūt tres penas diuerfas nā s̄z qd̄ iura efficit fu<sup>9</sup> nisi se redemerit. xxxvi. q. i. c. de raptōib<sup>9</sup>. alia iubent q̄ anathe matizet. e. cā. q. i. c. eos. z. c. d̄ puellis. z. c. s̄igs v̄ginē. z. c. nul l<sup>9</sup>. alia at̄ iura iponūt raptōz q̄ agat publicā p̄niaz. vt. xxxvi. q. i. c. raptōz. Circa q̄s penas cōsiderādū q̄ due illaz hnt lo cū siml. sed nō ois p̄ quo sciēdū q̄ in raptu p̄siderant duo. i. ipsa imānitās criminis in se. xxxvi. q. i. c. raptōes z iniuria scā hoi: si puelle rapte. siue mulieri z pentib<sup>9</sup> ei<sup>9</sup>. C. d̄ raptu. v̄gi. l. vnica. p̄ scōo cōpetit tertia pena. s̄ q̄ efficiat fu<sup>9</sup> vel se ip̄m redimat si pōt. p̄ p̄mo p̄petit altera duaz penaz. s̄. ex cōi cari. vel publicā p̄niaz agere. ē tñ i optiōe raptōis quā p̄cam subeat. nā si vult agē p̄niaz publicā n̄ anathematizabit. imo p̄ca directa ē q̄ iponat ei agē p̄niaz publicā. vt. xxxvi. q. i. c. raptōz. si at̄ istaz agē noluerit p̄uabit cōione. s̄. anathematiza bit. sic t3 gl. xxxvi. q. i. c. eos. Et n̄ solū raptōz p̄uif s̄ ēt comitā tes. eū in raptu. z oēs quomōlibz fauētes z m̄stri. z p̄cū. istū tñ fm̄ legē humanā capite plectūt. C. de raptu. v̄gi. l. vnica. z addūtur ibi alie pene. s̄z qā pene capitales nō hnt locū relin quūt alie. vt p̄ditio bonoz. z tñ s̄z legē hūanā solū illi q̄ iue niūt p̄rare auxiliū ip̄i raptōz i raptu. z i inuasiōne bōa p̄dāt applicāda rapte. vl' p̄ri ei<sup>9</sup>. Et hoc qñ rapta ē ingēua in. all. l. vnica. §. sin at̄ ingēua. ceteri at̄ m̄stri z fautores nō hnt istā penā s̄z solū capite puniūt. Et qā ista n̄ hēt locū i foro ecclia stico. p̄mutat i aliā. s̄ q̄ anathematizāt. oēs isti p̄cipies cri minis. xxxvi. q. i. c. de puellis. z. c. si q̄s virginē. C. Cum aut rapta mulier nō eēt igēua s̄z ancilla vl' libertina neqz raptōz neqz adiutores p̄debāt bona. s̄z solū capite plectebant. C. de raptu. v̄gi. l. vnica. §. sin at̄ ingēua. z. §. penas. Et qz hoc n̄ hēt i foro eccliaastico locum. oēs tā adiutores. vl' adiuuātes in ip̄o raptu. quā quomōlibet alias p̄stātes fauozē vel cōscq̄ anathematizāt. C. Ad dicitur at̄ alia pena fm̄ antiquos cano nes q̄ rapta non posset p̄trahere cū raptōre. nā. C. de raptu. v̄gi. dicebat q̄ nunqz poterat eē legitimū rapte cum raptōre m̄rimoniu. Et q̄ ad hoc nunqz p̄cederet licētia ēt si p̄ntes puelle illud vellent. z antiq̄ canones illud voluerunt. vt p3. xxxvi. q. i. c. de puellis. z. c. si at̄. z. c. placuit. C. S. 3. circa hoc dicit gratian<sup>9</sup> q̄ istud sit vuz q̄ diu manet vitū rapt<sup>9</sup>. s̄z pur gato vitio raptus. s̄. cū illa p̄rie p̄tati restituta fuerit. z raptōz sue rapine p̄niaz egerit. z voluntas pentū rapte z raptōis i hoc cōuenierit. n̄ p̄hibet rapta copulari raptōz. xxxvi. q. i. §. p̄hibet igit. z allegat gratian<sup>9</sup> ad hoc auctatē Hieronymi z hēt. xxxvi. q. i. c. tria legitima. C. S. 3. postea s̄ hoc obijcit q̄ hēt i p̄cilio melden. ea. cā. z. q. c. placuit. s̄. placuit vt hi q̄ ra puerit feiaz vl' furant. aut seducūt eas. nullaten<sup>9</sup> hēant vxo res. quāuis eis post modū cōueniunt. aut eas dotauerit. vel nuptialr cū p̄sensu pentū accepint. z ita appet ex b̄ q̄ vitūz rapt<sup>9</sup> nō possit purgari p̄ aliquē p̄sensuz supueniētē ad hoc q̄ liceat raptōz accipere rapta i vxore. S. 3. gran<sup>9</sup> n̄ potēs aliter ad b̄ m̄der oic q̄ illd̄. c. placuit n̄ t3. qā p̄iudicat ei auctoritas Hieronymi. in allegato. c. tria legitima. qā dicit q̄ Hierony m<sup>9</sup> fundat se sup auctoritate diuine legis. vbi dicit q̄ raptōz post p̄niaz pactaz poterit litie copulari rapte. nisi p̄r puelle illā raptōz detrahēre voluerit. 36. q. i. §. hec auctas. C. Sed obijcit s̄ gratianū qā expositiōes vel comēta doctorū q̄nū cūqz sint sancti n̄ p̄ferunt decretis pontificū. vnde i expositiōe scripturaz magis credit doctorū q̄ pontificis qā ma iori iogenio z p̄tita vigen. in decidendis tñ causis magis stat decretis p̄tificū q̄ dictis scōrū. augustini. Hieronymi z quozūlibet alioz. vt. p3. 20. di. §. decretales. z. c. de libellis co mētarijs. z tñ hic agit de carū decisionib<sup>9</sup>. s̄. an teneat matri moniū iter rapta z raptōz. vel nō. itē p̄poni d̄z auctoritas cōcilij melden. dictis Hieronymi. sed glo. dicit aliter. in all. c. placuit q̄ illud itelligit qñ rapta erat vxor vel spōsa alit<sup>9</sup> nā tūc nūqz lz raptōz ei hēre i vxore. C. Dicendū q̄ ista relatio erat mlū sufficiens si eēt verisimilis. tñ n̄ ē verisilis qā de spō sa aut vxore alteri<sup>9</sup> certū ē q̄ nō loq̄ref cand. Nā illa nemo pōt hēre ēt sine raptu. qā ē adulteriū. mltomin<sup>9</sup> ergo. licebit qñ supaddit rapt<sup>9</sup>. q̄ ē vitūz sed dicēdū q̄ illi canones itelli gunē de rapta q̄ illius erat spōsa. sicut d̄r ea. cā. q. i. c. de puel lis. z tñ antiq̄ p̄cilia voluerūt tenere rigorē que tēnerūt. ll. hūane. s̄ q̄ rapte n̄ liceret nubere raptōzib<sup>9</sup> suis z q̄ nunqz ad hoc licētia daret. vt. C. d̄ raptu. v̄gi. l. vnica. z ita ēt cāones antiqui nō

22  
Iura at̄i  
qua ra  
ptōi tres  
penas i  
ponunt  
diuerfas

antiqui nō

Solo ad vba gratia

atiqui si permittebant raptis contrahere cum raptoribus, in detestationem criminis et ut tolleretur spes et desiderium raptoribus cum scirent raptas nunquam posse sibi peruenire in coniuges. sed postea iste rigor temperatus fuit: cum autem gratianus dicebat preferri. Hieronymi auctoritate concilio meldeni. et c. placuit. dicit glo. hoc verum esse quia Hieronymus fundatur super auctoritate diuine legis: sed dicendum quod hoc non stat: quia si auctoritas illa in qua se fundat Hieronymus esset talis que teneret nulla ordinatio concilii neque sumorum pontificum in contrarium valeret. quia potestas ecclesie in constructione non in destructione. et chori. r. et xij. c. si autem auctoritas est talis que iam cessauit nulli preponitur. talis erat ista de coniugijs: quia erat de preceptis iudicialibus: et omnia illa cessauerunt. Item dictum Hieronymi non preponitur concilio meldeni. et predicto. c. placuit: quod non adiuuatur ab illa auctoritate: sed dicendum quod veritas est quod raptoribus licet nunc contrahere cum rapta si illa consentiat in eum: quia iura noua precesserunt. et ideo et si parentes reclamant si illa consentit efficitur matrimonium legitimum et de raptu. c. accedes. s. rapta puella licet dicitur cum raptore si per or diffusus traseat in consensu. et quod prius displicuit postea incipit placere. Et tunc non erit verum quod dicitur gratianus. xxxvi. q. ij. c. s. phibet et c. s. h. auctas. s. quod non possit raptor dicitur cum puella nisi prepuelle preferat. aut preces aboz: quod iam non requirit nisi precessus raptore et reclamatio preteritorum: sed tunc dicitur quod si rapta vellit dicitur cum raptore predebat. s. ill. illa bona que alio pertinebat ad ipsam. s. bona raptoris et eorum que adiuerunt eum in raptu que applicabatur raptore. C. de raptu. vgi. l. vnica. s. sin. at igenua. Nam h. bona dicitur lex que amittit si nubet raptori suo. ut in auct. de raptu mulierum que preter raptorem nupserunt. colla. ix. dicitur quod illa. l. hodie non tunc: sed est abrogata per canones et habet mulier omnia illa bona: quod canones in fauorem matrimonij oes istas preces tollunt. vtriusque gl. xxxvi. q. ij. c. de puell. et h. o. f. i. i. summa ti. de raptu. cor. pox. s. i. v. s. nunc quod si puella. nam si cut cano abstulit interdicitur quod rapta non dicitur cum raptore ita et abstulit pena dicitur interdicitur verum est nisi rapta fuisset sponsa alteri: quod tunc non preter dicitur cum raptore. xxxvi. q. ij. c. statutum. si at raptura sit vidua. dicitur quod etiam mittit raptorem. nam sic. l. dicitur fieri raptum in vidua. C. de raptu. vgi. l. vnica. in preter. ita et canones simul ponunt raptum virginum et viduarum. xxxvi. q. ij. c. eos. et c. si quis virginem. et c. nullum. et vtriusque raptum dicitur cano esse detestabile crimen. ea. ca. et c. raptores. s. raptores viduarum vel virginum ob immitatate tanti facinoris detestamur. dicitur tunc quod raptus virginis reputatur aliquot grauiter vitium ceteris preter iniquitate virginitas corrupta restaurari non preter. C. de raptu. vgi. l. vnica. in preter. circa preces tunc raptoris et comitum eius. et circa matrimonium vidue raptore cum raptore omnino idem dicitur et sic in raptu virginis: quod cano non distinguit aliqd in h. sic neque. l. distinxit. vtriusque. s. dixim. h. statutum est: quia in vidua cum non maneat in preterate preterum sic puella rapta prestat quod non requirit consensu aliquo preterum ad h. quod possit contrahere cum raptore. sic de puella dubitari potest. si at ipsa rapta sit vxor alteri dicitur quod raptus mittit cum ea et se h. duo dicta. s. adulterium. et raptus. Item istud adulterium arguat magis ex adiectione raptus. et est iste raptus quior alioque ut in l. vnica. C. de raptu. vgi. dicitur ergo quod est h. duplices pene species ille qui preterat dicitur iur. canonico preter adlterum et est qui preterat de iur. ciuili citra pena corporis et infligit oes pene que sunt per raptum dicitur. s. dixim. de raptu virginis. vnde et bona raptoris et comitum eius applicabatur mulieri raptore. si illa igenua est in all. l. s. sin. at igenua si vero mulier precessit adltero. tunc ipsa punietur ut adultera. et bona raptoris et comitum eius applicabatur viro. et raptor efficeret frater viri cuius fuit vxor rapta. arg. c. de raptoribus. xxxvi. q. i. si autem raptura sit puella desponsata. aut est desponsata raptori. aut alteri si alter sit desponsata sit idem quod dicitur vxore alteri: quod sponsa dicitur preter et vxor: ideo non preter nubet raptori. xxxvi. q. ij. c. statutum cum est puella que nulli esset desponsata sed rigore canonum antiquorum non preterat nubere raptori. xxxvi. q. ij. c. de puell. si at rapta sit sponsa raptoris et iurata ea preterat trahit dicitur domo preterum. l. humana iudicat esse raptum et ponit easdem preces que in raptore aliena sponsa. C. de raptu. vgi. l. vnica. Et tunc dicitur iur. canonico non iudicat raptus et quod dicitur. l. humane h. iudicauerunt. xxxvi. q. i. c. lex. es. lex illa preteritorum pretercipu ibi raptum dicitur esse preterat vbi puella dicitur cui nuptijs an nil actum fuerat videat abducta. h. at magis definitum extitit postea per iura noua. et de raptu. c. ca. s. cu raptus ibi admittit dicat vbi nihil an dicitur nuptijs agit iste raptor dicitur non dicitur cum huerit mulieris precessus et prius ea desponsauerit quam cognuerit licet preces reclamaret a quibus ea dicitur rapuisse. dicitur quod quod cum iste non possit vocari

Leges sancite raptori b et comitibus fm canones

mm Quo raptus si mul comitti tur et adulterium.

Spōsa de prete ti vxor e n n Jur] ca nonici discre patia de raptu cu legi b hūa nis.

o o Quo raptus ap pellari n possit q puella i uig peti bus ab duxerit

raptus non punietur in alioque iste raptor nec est ista rapta si postea ea precesserit. Si at rapta fuerit vel quocumque homo ad abusu dicitur quod est grauissimum facinus et si solus sit. i. sine violentia vocat bestial vel sodomiticum vitium. et dicitur iur. canonico. quis pena pro eo iponit. nam clerici in h. vitio laborantes exiunt a clero. i. deponuntur et preter uatur beneficij ecclesiasticis et insuper includuntur in monasteria acta ad penitentiam agendam. si at laici sunt excoicantur et a ceteris fidelibus omnino fiunt alieni. extra dicitur excess. pla. c. clerici. Cum at quis rapit alium ad h. aggrauat ide delictum: quod sunt ibi duo crias. s. abusus et raptus: ideo pene erunt atrociores. sicut ibi duo crias. s. abusus cum adulterio aggrauat delictum et sunt maiores pene. ut. C. de raptu. l. vnica: quia tamen iste pene non sunt statute a iure iudex exquiret eas et imponet. et ita attigimus ex pretercedentibus que sit pena raptoris.

pp Qua pena puniantur clerici et laici qui sodo mitico facinore laborant.

Laus deo

Tituli questionum omnium in hoc primo beati matthei volumine contemptarum feliciter incipit.

In primo prologo auctoris sequentes questiones videlicet.

- De numero et diuisione librorum sacre scripture. q. I
- De ordine librorum veteris testamenti. q. II
- De ordine librorum noui testamenti. q. III
- Distinctio librorum sacre scripture in quattuor ordines. q. IIII
- De habitudine librorum sacre scripture respectu librorum humanarum scientiarum. q. V
- De differentia auctoritatis librorum veteris et noui testamenti. q. VI
- De differentia auctoritatis librorum noui testamenti ad se inuicem. q. VII
- Quare liber ubi sunt scripta euangelia dicatur liber euangeliorum: et quid sit euangelium. q. VIII
- quare libri quattuor euangelistarum dicantur euangelia et an istud nomen possit conuenire libris veteris testamenti. q. IX
- An aliquis liber noui testi preter istos quattuor libros euangelistarum possit dici euangelium. q. X
- Quid sit euangelista et cuius dignitatis sit in ecclesia. q. XI
- Quo euangelista sit pars ecclesie et quod ecclesia. et quo christus sit caput ecclesie. q. XII
- Quid sit ecclesia: et an ecclesia tota possit manere in vno. q. XIII
- An in triduo mortis christi fides in sola virgine maria remanserit. q. XIII
- An euangelia sint plura que quattuor: vel an aliquando plura fuerint. q. XV
- Quare sint quattuor euangelia: et non plura neque pauciora. q. XVI
- quare euangelium non fuit vnicum. q. XVII
- quomodo euangeliste scripserunt euangelia: et quo potuit eis constare de veritate eorum que scripserunt. q. XVIII
- An euangeliste qui nihil viderunt de christo conuenienter scripserunt. q. XIX
- quibus temporibus euangeliste scripserunt. q. XX
- quis ordo sit in euangelijs. q. XXI
- quare euangeliste non tenuerunt eundem ordinem nec versantur circa idem. q. XXII
- An mattheus et Joanes possint esse euangeliste: cum sint apostoli. q. XXIII
- An euangelia matthei et Joannis sint maioris auctoritatis



**¶** Evangelia Marci & luce, q. XXIII  
**In** qua lingua evangelia scripta sunt ab evangelistis: & an a principio semper fuerint in tali forma. q. XXV  
**An** christus aliquem librum in nouo testamento scripserit: & quare non scripserit. q. XXVI  
**An** libri euangeliorum sint necessarij in fide. q. XXVII  
**An** preter euangelia sit aliquis alius liber necessarius in sacra scriptura. q. XXVIII  
**An** circa euangelium possit fieri aliqua dispensatio. q. XXIX  
**An** christus possit dispensare in euangelio. q. XXX  
**An** ecclesia possit dispensare circa libros alios noui testamēti. q. XXXI  
**An** euangelius discooperto capite & stando legendus & audiendum sit. q. XXXII  
**An** debeat seruari genuflexio semper in elleuatione hostie: & i euangelij lectione caput debeat discooperiri. q. XXXIII  
**An** euangelium positum super languentes aliqui sanet eo & vnde est ista virtus ei. q. XXXIII  
**¶** In primo prologo beati hieronymi super mattheum habentur infraposte questiones. videlicet.  
**¶** An omnes isti prologi hic positi sint beati hieronymi: & quare ponuntur tot: & quis est earum ordo. q. I  
**¶** quare mattheus scripsit euangelium q. II  
**¶** quare mattheus transiuit ad gentes: & quare sunt ille gētes ad quas transiuit. q. III  
**¶** quare apostoli recesserunt a iudea. q. IIII  
**An** necessarium fuerit qd euangelius scriberetur propter hereticos. q. V  
**An** non existentib<sup>9</sup> hēreticis fuit necessarium euangelium propter credentes. q. VI  
**An** isti qui scripserunt euangelij post quattuor euangelistas peccauerunt scribendo. q. VII  
**¶** quomodo quattuor partes orbis per quas diuulgandū erat euangelium accipiuntur. q. VIII  
**¶** que sint quattuor genera mortis quibus humanum genus erat quadrifaria morte peremptum. q. IX  
**¶** quomodo genus humanum fuit liberatum a quadruplici morte per euangelium. q. X  
**An** sit conueniens applicatio figurarum quattuor animalium quattuor euangelistis in speciali. q. XI  
**An** iste figure proprius applicentur christo qd euangelistis. q. XII  
**¶** que sit melior applicatio istarum duarum figurarum christo prima an secunda. q. XIII  
**¶** In secundo prologo beati hieronymi super mattheum sequentes questiones habentur. videlicet.  
**¶** An ad exemplar matthei hebreum recurrendum sit pro veritate eius euangelij. q. I  
**An** beatus hieronymus recte vocet beatum damasum papam beatissimum. q. II  
**An** hieronymus teneretur facere istam correctionem quas imponebat sibi damasus papa. q. III  
**¶** Quomodo poterat stare qd cum libri latini essent corrupti deberent corrigi ex greco: & an sequeretur ex hoc ecclesia posse errare. q. IIII  
**An** fuerit conueniens ista librarum correctio. q. V  
**An** lucianus & esichius peccauerint faciendo ista exemplaria. q. VI  
**¶** quomodo poterat facere hieronymus qd in libris latinis aliquid remaneret sicut prius. q. VII  
**¶** Ad quid voluit hieronymus qd libri sue translationis modicum discrepant a prioribus libris. q. VIII  
**¶** quomodo illi qui addiderunt euangelistis hoc facere ausi sint: cum ex hoc essent manifeste falsarij. q. IX  
**¶** Quare hieronymus apposuit canones libris euangeliorum. q. X  
**An** apud latinos ante istam correctionem beati hieronymi fuerint canones euangeliorum. q. XI  
**¶** quis fuerit amonius alexandrinus & quis eusebius cesariensis: & quis eorum canones fecit. q. XII  
**In** prologo beati eusebii pamphili habentur sequentes questiones. videlicet.  
**¶** Quod voluit facere amonius an aliter potuisset facere. q. I  
**An** opus amonij erat aliquid completum. q. II

**¶** quid sint canones: & ad quid sint vtilis. q. III  
**¶** De numero canonum euangeliorum. q. IIII  
**An** libri sacre scripture habeant inter se canones. q. V  
**¶** In prologo tertio beati hieronymi in libros quattuor euangeliorum habentur questiones sequentes. videlicet.  
**¶** Qui sunt illi qui conati sunt scribere euangelia & quibus beatus lucas ait. q. I  
**An** beatus lucas dicat conuenienter se fuisse instructū. q. II  
**¶** Quomodo hoc sit verum qd christus dicit qd omnes qui uenerunt ante eum fuerunt fures & latrones: cum multi sancti prophete fuerint. q. III  
**An** libri euangeliorum predictorum tēpore hieronymi erant ab ecclesia damnati. q. IIII  
**¶** Quare archa federis vocatur archa testamenti. q. V  
**An** beatus iohannes teneretur scribere euangelium de deitate ad preces ipsorum. q. VI  
**¶** Quare beatus iohannes fecit qd ecclesie ieiunarent anteqd scriberet euangelium. q. VII  
**¶** In quarto prologo beati hieronymi super mattheum habentur sequentes questiones. videlicet.  
**¶** Quomodo dicitur qd principium credendi fuit in habraam. q. I  
**¶** Quare diuerso modo mattheus & lucas genealogiam christi scripserunt. q. II  
**¶** In primo capitulo euangelij beati matthei habentur quodam sequentes questiones. videlicet.  
**¶** Quare mattheus appellauerit librum istum generatio- nis & non alio vocabulo. q. I  
**¶** Quare mattheus incipit euangelium suum a christi generatione. q. II  
**¶** Quare mattheus in principio istius genealogie posuit abraham & dauid. q. III  
**¶** Quare in genealogia prius ponitur dauid qd abraham: cum fuerit eo posterior. q. IIII  
**¶** quare potius beatus mattheus genealogiam christi incipit ab abraham qd ab aliquo alio. q. V  
**¶** quare non fuit nominatus alius filius abraham qd isaac: cum plures alios habuit. q. VI  
**¶** quare dicitur iacob genuit iudam & fratres eius: cum solus iudas in christi generatione concurrat. q. VII  
**¶** quare iudas dicitur genuisse zaram cum non pertineat ad christi generationem. q. VIII  
**¶** Quare ponatur thamar hic qd genuit phares & zarah: cum matres aliorum non ponantur. q. IX  
**An** salomon peccauerit accipiendo Raab in uxorem. q. X  
**¶** quare raab hic fuit specialiter expressa cum non ponantur regulariter mulieres. q. XI  
**An** booz peccauerit accipiendo Ruth in uxorem. q. XII  
**¶** quare Ruth hic nominatur: cum esset mulier. q. XIII  
**An** booz filius salmon fuerit pater obed. q. XIII  
**¶** quare hic dicitur qd iesse genuit dauid regem: cum de nullo alio hic scripto exprimat nomen regum. q. XV  
**¶** quare in hac genealogia nominatur uxor uarie: quia non solent nominari mulieres in genealogijs. q. XVI  
**¶** quare mattheus in hac genealogia omittit tres reges. q. XVII  
**An** ex ista promissione generationum sequatur aliquis error. q. XVIII  
**¶** quare dicitur qd iosias genuit ieconiam & fratres eius. q. XIX  
**¶** quod fuerunt filij Josie & de nomine eorum & ordine regnandi. q. XX  
**¶** quomodo dicitur qd iosias genuit Jeconiam & fratres eius in transmigratione babilonis q. XXI  
**¶** quot fuerunt reges iudeorum & quanto tempore durauerunt. q. XXII  
**¶** quanto tempore durauerunt reges apud iudeos. q. XXIII  
**¶** quod fuerunt reges israel: & qdō tempore regnauerunt. q. XXIV  
**¶** quomodo supradicto ruz quattuor iesus dicat xps. q. XXV  
**¶** Uñ mattheus habuit istas pgenes. q. XXVI  
**¶** De diuersitate genealogie xpi iter matthei & lucā. q. XXVII  
**¶** Ad qd mattheus istā genealogiam scripsit: cū nō sit christi sed ioseph. q. XXVIII  
**An** beata uirgo cōceperit de spiritu scō anteqd desponsata fuit vel post



# Tabula

vel post. qd. XXIX  
**An liceat beate marie nubere?** qd. XXX  
**An fuit puenies btas maria esse cōiugatas.** qd. XXXI  
**An iter ioseph z btas vginē esset verū matrimoniu.** q. XXXII  
**Quid intendebat facere ioseph quando accepit mariam in sponsaz.** qd. XXXIII  
**an ioseph potuisset accusare mariam ad mortē.** qd. XXXIII  
**an ioseph peccasset accipiendo mariam in vxorē cum ista sus-  
 pitione.** qd. XXXV  
**an ioseph peccaret occulte dimittendo vxorē.** qd. XXXVI  
**Cur ioseph nō fecit purgari ab isamia btas vginē: quā crede-  
 bat fuisse fornicatā.** qd. XXXVII  
**Quare ioseph voluit, b. vginē occulte dimittere: cū eā posset  
 manifeste relinquere.** qd. XXXVIII  
**quō poterat ioseph mariaz occulte dimittere.** qd. XXXIX  
**quare maria non dixit vītatem rei ioseph.** qd. XL  
**quar ioseph nō q̄siuit a beata vginē quō p̄cepit.** qd. XLI  
**quare ponif hic turbatio ioseph.** qd. XLII  
**quid faciebāt pentes btē vginis vidētes eā p̄gnatē.** q. XLIII  
**quare mattheus hic dixit q̄ emanuel interpretatur nobiscū  
 deus.** qd. XLIII  
**an spiritus sanctus sit p̄cipiūz p̄ceptionis christi.** qd. XLV  
**an bene dicat christus p̄ceptus de spiritu scō.** qd. XLVI  
**an spiritus sanctus possit dici pater christi.** qd. XLVII  
**an beata maria fuerit virgo i. cōcipiendo.** qd. XLVIII  
**an beata maria fuerit virgo in partu.** qd. XLIX  
**an beata maria post ptum christi fuerit cognita carnaliter a  
 ioseph.** qd. L  
**De quo christ⁹ fuit cōceptus in vtero virginis.** qd. LI  
**an beata virgo aliqd opata sit i christi cōceptione.** qd. LII  
**an cōceptio christi facta fuerit in istanti vl successiue.** q. LIII  
**an conceptio christi sit omnio naturalis vel oio miraculosa.** qd. LIII  
**quō angelus i sōnis reuellauerit p̄ceptionē xp̄i ioseph.** q. LV  
**an qn angelus ei apparuit ioseph vigilabat vl non.** qd. LVI  
**an ioseph fuit p̄pheta qa apparuit ei angls i sōnis.** qd. LVII  
**quare nomē christi ānūciatū est ioseph anq̄ nascēf.** q. LVIII  
**quare nomē iesu ioseph z nō aliq̄ p̄nūciatuz sit.** qd. LIX  
**an christus apud hebreos iesus sit appellatus.** qd. LX  
**In ca. fo matthei sequētes q̄es hntur. vs.** qd. LX  
**quō tpe seculi natus sit christus.** qd. I  
**quare mattheus dixit q̄ christus nat⁹ sit i bethleez.** qd. II  
**quare mattheus posuit q̄ christus tpe herodis nat⁹ sit.** q. III  
**an christus pueniēter natus sit in bethleem.** qd. III  
**an christus pueniēti tpe natus sit.** qd. V  
**Magi qui venerūt ad christum quot erant: z q̄erāt.** qd. VI  
**De qua terra venerūt isti magi ad adorādū christū.** qd. VII  
**quare isti magi venerunt in hierusalem, cum christus non  
 esset ibi.** qd. VIII  
**quare deus ostendit istis magis natiuitatem christi.** qd. IX  
**quare reges q̄sterunt vbi erat rex iudeoz.** qd. X  
**qualis fuerit ista stella q̄ magos p̄duxit.** qd. XI  
**quare deus nō misit colūnam ignis vel iudeis ad dirigēdos  
 magos sz stellam.** qd. XII  
**quō se hēbat illa stella dirigēdo magos.** qd. XIII  
**Quid erat de stella quando magi manebant in hospitijs.** qd. XIII  
**Ista stella a quo monebatur.** qd. XV  
**quid factum est de illa stella postq̄ perduxit magos in be-  
 thleem.** qd. XVI  
**an cōueniēter christi natiuitas per stellam magis nūciatā ē.** qd. XVII  
**quō magi dixerunt vidim⁹ stellā eius in oriente.** qd. XVIII  
**quō magi pp istam stellā moti sunt ad veniēdū.** qd. XIX  
**quare isti reges voluerūt adorare christum.** qd. XX  
**quō isti reges audt sunt venire ad adorandū aliquē reges  
 in iudea viuentē herode.** qd. XXI  
**an magi pueniēter se habuerit volentes christum adorare.** qd. XXII  
**quare mattheus mutauit v̄ba p̄phie hic allegare.** qd. XXIII  
**quare herodes audiens regem iudeozuz natū turbatus est** qd. XXIII  
**quare tota hierosolima turbata est audita christi natiuitate.** qd. XXV  
**qui sint isti p̄cipes sacerdotum quos cōgregauit herodes.**

qd. XXVI  
**quare herodes q̄siuit summos sacerdotes: cum magi solum  
 ab eo q̄siuissent de rege nato.** qd. XXVII  
**ad qd herodes voluit scire locū natiuitatis xp̄i.** qd. XXVIII  
**quō herodes intēdebat occidere messiaz cū occidi nō posset  
 qa deus erat.** qd. XXIX  
**quare herodes clam vocauit magos.** qd. XXX  
**quare herodes voluit a magis discere tempus stelle.** q. XXXI  
**quare herodes non quesuit a iudeis de tempore natiuita-  
 tis christi.** qd. XXXII  
**quare herodes misit magos in bethleem.** qd. XXXIII  
**quare herodes nō iuit cum magis in bethleē.** qd. XXXIII  
**quare herodes dixit magis q̄ postq̄ iuenissent puerum ei  
 renūciarent de eo.** qd. XXXV  
**quar herodes dixit magis q̄ ipse veniens adorarent eum.** qd. XXXVI  
**quar stella magis se occltauit ad itroitu hierusalē.** q. XXXVII  
**quare stella appuit magis exeūtib⁹ d hierusalē.** qd. XXXVIII  
**ad qd stella apparuit magis.** qd. XXXIX  
**quid facerēt magi l' quō xp̄z igrerēt: si stella n̄ appuissz.** q. 4.º  
**Quō stella potuit occultari z quando apparebat an ab oib⁹  
 vel a solis magis videref.** qd. XLI  
**Per qd magi cognouerūt xp̄m qn domū itrauerūt.** qd. XLII  
**an magi bene fecerūt adorando christum.** qd. XLIII  
**an btā virgo timuit aductum magoz.** qd. XLIII  
**quare magi obtulerūt munera christo.** qd. XLV  
**quare magi obtulerūt christo auz thuz z myrrhā.** qd. XLVI  
**quid factuz fuerit de istis regum oblationib⁹.** qd. XLVII  
**quō isti magi respōsum accepit in somnis.** qd. XLVIII  
**quō magi habuerūt istā reuellationem.** qd. XLIX  
**quō scā fuit reuellatio magi ipis dormiētib⁹ l' vigilātib⁹.** q. L  
**quare reuellatū ē istis magis ne redirēt ad herodē.** qd. LI  
**quare herodes cū tāto desiderio christū p̄sequebat.** qd. LII  
**quar herodes n̄ obfauit xp̄z i hierlēz. i die purificatōis.** q. 5.º  
**quare iubet magis vt p̄ aliam viam repertā.** qd. LIII  
**an magi directi fuerint p̄ tellā in redeundo.** qd. LV  
**quesuit via p̄ quā magi redierūt.** qd. LVI  
**an ista auctoritas ex egypto vocauit filium meū intelligatur  
 id christo.** qd. LXVII  
**quō pp z de quo loco ioseph icepit recederē i egyptū.** q. LXVIII  
**an ioseph recesserit ea nocte qua angls ei apparuit.** qd. LIX  
**de mōitione vginis i egypto z via laboriosa.** qd. LX  
**quare poti⁹ ioseph iuit i egyptū q̄ in alias regiōz.** qd. LXI  
**ad qd oportuit eū fugere in egyptum.** qd. LXII  
**an herodes peccabat volere christū occidere.** qd. LXIII  
**an peccauerit herodes occidendo pueros.** qd. LXIII  
**quare herodes fecit occidi pueros in bethleem.** qd. LXV  
**an magi peccauerit illudēdo herodi.** qd. LXVI  
**quare iratus sit herodes: z an iuste iratus sit.** qd. LXVII  
**qn iratus fuit herodes.** qd. LXVIII  
**quare occidit herodes pueros isinibus bethleem.** qd. LXIX  
**an herodes putaret sibi auferre timores si occideret pueros  
 i bethleem.** qd. LXX  
**quare herodes occidit pueros abimatu.** qd. LXXI  
**quid vult dicere vox i rama audita est.** qd. LXXII  
**quare matthe⁹ allegat hic sepies auctas v̄eif testi.** q. LXXIII  
**quare post mortem herodis z nō ante iussus est ioseph redi-  
 re i terram israhel.** qd. LXXIII  
**quare post mortē herodis iussus est ioseph redire in terram  
 i israhel.** qd. LXXV  
**quare āgel⁹ n̄ noiavit ioseph de mīatū locū ad hitādū.** q. 7.º  
**qui erant illi q̄ rebant animam pueri.** qd. LXXVII  
**an archelaus querebat aiaz pueri.** qd. LXXVIII  
**quō archelaus regnaret p̄ herode patre suo.** qd. LXXIX  
**quō dicit q̄ archelaus regnaret in iudea.** qd. LXXX  
**quō timuit ioseph ire in terram iudee.** qd. LXXXI  
**quō securz fuit christo redire i terrā iuda.** qd. LXXXII  
**quō ioseph ausus fuit ire i galileā cū ibi dñaref herodes fili⁹  
 alterius herodis.** qd. LXXXIII  
**Si ioseph timuit ire i iudeaz z postea admōitus i sōnis fuit  
 ab angelo. qd faceret si nō fuisset admonitus.** qd. LXXXIII  
**ad qd ioseph timuit ire in iudeam.** qd. LXXXV  
**In qua tribu erat nazareth.** qd. LXXXVI  
**quō poterat ioseph habitare in nazareth cum esset de tribu  
 iuda.** qd. LXXXVII  
**An ioseph**

- An ioseph teneret ire ad hirandā i nazareth. q̄o. LXXXVIII  
 Quō christ⁹ vocatus est nazaren⁹. q̄o. LXXXIX  
 De ordie tpus atrāsinigratiōe babilonis vsq; ad xpm. q. XC  
 In ca. iij. bti matthei hntur q̄oes sequentes. vj.  
 An ista q̄ hic scribūt sint cōtinuata p̄cedentibus. q̄o. I  
 Quō p̄t stare q̄ hic dr̄ i dieb⁹ ill. f. de qb⁹ loqr̄ i p̄cedēti ca.  
 cū inter illō tps z istud fuerit ml̄ti anni itermedij. q̄o. II  
 Quō ioannes venit aut cur. q̄o. III  
 Ad qd ioannes missus fuit. q̄o. IIII  
 Ad qd fuit necessariū vel cōueniēs venire ioannes. q̄o. V  
 Quō z i qb⁹ ioannis aduētos proficiebat. q̄o. VI  
 Quō ioannes ostendit iesum esse messiam. q̄o. VII  
 Ad qd oportuit ioanē mitti pro christi testimonio. q̄o. VIII  
 An p̄dicatio ioannis necessaria fuerit pp̄ christum. q̄o. IX  
 An p̄cepta ioannis deberēt poni p̄ modū legis. q̄o. X  
 Ex q̄ data fuit lex moysi z p̄cepta ioannis z ad disponendū  
 iudeos ad legem xpi: an ēt gentilibus dari debuit aliq̄ lex  
 ante xpi legem. q̄o. XI  
 Cur xps an mortē suā n̄ dabat gr̄as suscipiētib⁹ legē suā. q. 12  
 An p̄cepta q̄ dabat ioannes eēt de veti testō vl̄ d̄ nouo. q. 13  
 Ad qd de m̄stio ioanē vt xpi testimonij phiberet. q. XIII  
 An ioannes p̄cesserit xpm tanq̄ disponēs ad illum sicut lex  
 moysi p̄cedebat ad legem christi. q̄o. XV  
 An ioannes fuerit testis idone⁹ ad phibēdū testimoniū de  
 iesu q̄ esset christus. q̄o. XVI  
 an io. solū p̄dicaret i des̄to l̄ ēt discurrez p̄ loca sic xps. q. 17  
 Quare ioannes dixit penitētiā agite. q̄o. XVII  
 Quare oēs euāgeliste faciūt mētionē de ioanne. q̄o. XIX  
 Quare ioannes venit ad ostēdēdū christū: cū lex z p̄phete  
 testificati fuerit de eo. q̄o. XX  
 Ad qd fuit necessariū testimoniū scriptur̄: si ioannes christū  
 plenissime ostendit. q̄o. XXI  
 Ad qd venerit ioannes ad ostēdēdū xpm: cū ipse facerz mira  
 cula p̄ q̄ manifeste se christum ostēderet. q̄o. XXII  
 An fuerit necessariū q̄ xps faceret mirac̄a ex quo ioannes  
 venturus erat. q̄o. XXIII  
 An faciēte xpo mirac̄a n̄cē fuit q̄ ēt p̄ legē p̄nūciare. q. 24  
 An ioannes debuerit christū ostēdere moy vt nat⁹ est. q. 25  
 An ioannes debuit eē taz scē vite vt hic describit. q̄o. XXVI  
 An helias z p̄phe antiq̄ testi fuerūt ita austeri sic io. q̄o. 27  
 Quare ista hic posita ad denotādā vitā ioannis. q̄o. XXVIII  
 Quare ioannes determinate vtebat tali hitu. q̄o. XXIX  
 An ioannes debuit i deserto multus manere. q̄o. XXX  
 Quār scriptura nihil ponit d̄ austeritate pot⁹ bti io. q. XXXI  
 An aliqd aliud fuerit in ioanne p̄ter scitatē z austeritatem  
 vite: p̄ q̄ esset tāte auctoritatis apud iudeos. q̄o. XXXII  
 Quare ioannes voluit h̄re tātaz vite austeritatē cū an̄ eum  
 nullus hūisset. q̄o. XXXIII  
 An ioannes fecerit miracula. q̄o. XXXIII  
 Quare ioannes nulla miracula fecit. q̄o. XXXV  
 Ad qd io. baptizauit: z an fuerit p̄ueniēs ip̄s baptizari. q. 36  
 Ad qd baptizabat ioannes vt christū ostēderet: quē p̄ p̄dica  
 tionē poterat demonstrare. q̄o. XXXVII  
 An ante ioanē aliqs hūerit offiū baptizādi. q̄o. XXXVIII  
 Quār io. pot⁹ baptizauit i iordane q̄ i alio loco. q̄o. XXXIX  
 An baptism⁹ io. fuerit sacra<sup>m</sup>: z cui⁹ legi fuerit sacra<sup>m</sup>. q. 40  
 An baptism⁹ io. a deo fuit: vl̄ solū p̄ hūanā institūōē. q. 41  
 An baptismus ioannis dabat sub aliq̄ certa forma. q̄o. XLII  
 an ista forma i noie v̄turi sit p̄ueniēs forma baptismi. q. 43  
 an in baptismo ioannis oia conferebatur. q̄o. XLIII  
 an solus xps vl̄ ēt aliq̄ debuerit baptizari baptismo io. q. XLV  
 an puuli baptizarent baptismo ioannis. q̄o. XLVI  
 an baptismo ioannis gentiles baptizarent. q̄o. XLVII  
 an baptizato xpo cessauit illico baptism⁹ ioannis. q. XLVIII  
 an baptizati p̄ ioanē itēz xpi baptismo baptizarent. q. XLIX  
 an baptism⁹ ioannis hūit aliū ministrū p̄ter ioanem. q̄o. L  
 an baptism⁹ ioannis eo tpe quo durabat obligabat aliquos  
 ad ipsuz recipiendū. q̄o. LI  
 an tpe ioannis erat sacramētū penitētie. q̄o. LI  
 an sacramētū p̄nie fuerit i veteri testō. q̄o. LIII  
 Quō pcā z quō p̄stebat illi q̄ ab eo baptizabāt. q̄o. LIII  
 an ioannes absoluebat eos q̄ sibi p̄stebant. q̄o. LV  
 an ioannes p̄nias iponebat confessis. q. LVI  
 an baptismus ioannis haberet clauēs. q̄o. LVII  
 Quare baptism⁹ ioannis dicit baptismus p̄nie. q̄o. LVIII  
 Quō dr̄ q̄ baptism⁹ ioannis erat i remissionē pcōz. q. LIX  
 Quō vera sint v̄ba sci ioannis dicētis phariseis: ps demon  
 strabit vobis fugere zc. z christi dicētis quō fugientis a iu  
 dicio gehenne. q̄o. LX  
 Quare ioannes dixit patres v̄ros isaac z iacob sed solū po  
 suit abraham. q̄o. LXI  
 Quare dixit ioannes securis iam ad radices arboris posita  
 est: q̄a oī tpe hoc v̄uz est. q̄o. LXII  
 Qui erāt pharisei z saducei. q̄o. LXIII  
 an oēs iudei baptizati fuerit baptism⁹ ioannis. q. LXIII  
 quō de possēt de lapidib⁹ suscitare filios abrahe. q̄o. LXV  
 quō itelligat dictū ioannis q̄ post me v̄etur est. f. christ⁹: cū  
 iam venisset z esset annoz. 30. q̄o. LXVI  
 quō p̄ueniāt dicta euāgeliste de calciamentis christi: q̄ ioan  
 nes dixit se nō esse dignū solueri vl̄ portare. q̄o. LXVII  
 an christ⁹ calciamenta portauerit. q̄o. LXVIII  
 an ioannes dixerit mēdaciū q̄ nō esset dign⁹ portare christi  
 calciamenta: cum esset dignus. q̄o. LXIX  
 an deus semp hūit ventilabruz in manu. q̄o. LXX  
 ad qd voluerit xps baptizari: z an fuerit p̄ueniēs. q̄o. LXXI  
 an fuerit p̄ueniēs xpm baptizari baptismo ioannis. q. LXXII  
 an p̄ueniētis xps baptizat⁹ est i iordane. q̄o. LXXIII  
 quā scificationē tribuit aquis christus tactu sue sanctissime  
 carnis. q̄o. LXXIII  
 quō modū fuauit ioannes in baptizando christū. q̄o. LXXV  
 quare ioannes phibebat christum baptizari: quando ab eo  
 baptizari volebat. q̄o. LXXVI  
 quare bt̄s io. dixit christi ego a te d̄beo baptizari. q. LXXVII  
 an ioannes fuerit a christo baptizatus. q̄o. LXXVIII  
 quare ioannes veniēte iesu ad baptismū dixit q̄ volebat eū  
 baptizare z postea baptizauit. q̄o. LXXIX  
 an post christi baptismū celi apti sunt z quō apti. q̄o. LXXX  
 an fuerit cōueniens q̄ christo baptizato celi aperti fuerint  
 q̄o. LXXXI  
 an ista apertura celi in christi baptismo oibus patuit vl̄ soli  
 christo aut qbus. q̄o. LXXXII  
 an cōueniens fuerit q̄ spiritus sanctus descēderet in specie  
 columbe. q̄o. LXXXIII  
 an colūba in qua apparuit spiritus sanctus fuit verum aial  
 vel solum effigies. q̄o. LXXXIII  
 Quomodo z a quo mouebatur ista columba sup̄ christum  
 descendens: q̄o. LXXXV  
 De quo loco descēdit ista columba: z de quo loco descēdere  
 cepit. q̄o. LXXXVI  
 quid de ista columba factum sit. q̄o. LXXXVII  
 an ista colūba a ml̄tis visa fuerit vl̄ a solo xpo. q. LXXXVIII  
 an spirit⁹ sanct⁹ vere descēderit sup̄ christum. q̄o. LXXXIX  
 an cōueniens fuerit q̄ spirit⁹ sanct⁹ descēderet sup̄ christū in  
 columba in baptismo. q̄o. XC  
 quis formauit istā vocē q̄ audita ē christo baptizato. q. XC  
 in quo loco ista v̄ez firmata fuit siue v̄n venit. q̄o. XCII  
 an ista verum audita fuerit ad omnibus circumstantib⁹ vel  
 solum a christo. q̄o. XCIII  
 an fuit p̄ueniens q̄ verbum p̄ris audiretur super christum  
 in baptismo. q̄o. XCIII  
 quō euāgeliste diuersi mode scribūt voces factā: q̄a aliq̄ dicūt  
 tu es filius alij vero hic est filius. q̄o. XCV  
 Ad quid hic fuerit ostensa tota trinitas: z an cōueniens fue  
 rit q̄ ostenderetur. q̄o. XCVI  
 Ad quid fuerit necessaria ista manifestatio. q̄o. XCVII  
 In caplo. iij. bti matthei. q̄oes sequētes habentur. q̄o. I  
 an ea q̄ hic habent p̄tinens ad p̄cedentia. q̄o. I.  
 quis fuerit spiritus a quo christus ductus fuit in desertū. q̄o. II.  
 quare dicitur q̄ christus ductus est: cum hoc videt violētis  
 significare. q̄o. III  
 an fuerit p̄ueniēs christum temptari. q̄o. III  
 Quār ibs duct⁹ fuēit i des̄tū vt tēptaret: cū possz alibi tēpta  
 An fuit cōueniēs q̄ christus tēptaret i des̄to. q. VI. (ri. q. V  
 An oēs tēptationes christi fuerint in deserto. q. VII  
 An christus bene egit vadens i des̄to vt tēptaret. q̄o. VIII  
 Quār xps imediate p̄ baptismū z n̄ an̄ tēptari voluit. q. IX  
 An christus ieiunare debuit z quare. q. X  
 Quār xps ieiunauit. 40. diebus z non pl̄ibus neq; paucio  
 ribus. q̄o. XI

De differentia ieiunij christi moysi et helie. q. XII  
 An istis. XL. diebus christus aliquid comederit. q. XIII  
 An christus solū semel ieiunauit. hoc ieiunium vlt plicis. q. XIII  
 Quid faciebat xps i deserto hio. 40. dieb' cū ibi sol' eet. q. 15  
 An fuit ueniens christū ieiunare ita austere. q. XVI  
 Quo christ' tato tpe ieiunauit. et quo postea esurijt. q. XVII  
 Quare nos. XL. diebus ieiunamus. q. XVIII  
 Quo xps d' ieiunasse. 40. dieb' cū i tali tpe nullā afflictioez  
 Quas xps fuit tēptat' p' ieiunium z n' an. q. XX. ( hūerit. q. XIX  
 an diabol' fecerit xpo alij tēptatōes p' ter istas q' h' nūerāt. q. 21  
 Quomodo diabolus ausus est temptare christum. q. XXII  
 Ad quid diabolus voluit temptare filium dei. q. XXIII  
 Quid inducere intēdebat diabolus qn' christū tēptabat di-  
 cens: dic vt lapides isti panes fiant. q. XXIII  
 Querit d' q' filiatōis mō q' rebat diabol' dices si fili' di es. q. 25  
 Quo p'cordat matthe' z lucas qz pō dixit. dic vt lapides  
 isti panes fiat z postior dixit dic lapidi hic vt p'is fiat. q. 26  
 Qn' diabol' christū tēptauit qre nō repulit eū xps. q. XXVII  
 Quas xps i oib' istis tēptatōib' d' fedit se auctoritate sacre  
 An xps ueniens rnderit tēptatōi demōis. q. 29. scripse. q. 28  
 Quas finita tēptatōe pōzi diabol' n' cessauit eū tēptat'. q. 30  
 An ista tēptatio fuerit imediate post pcedētē. q. XXXI  
 Quare vocat' h' ciuitas scā: z q' est ista. q. XXXII  
 Quid sit. pinaculū ist' d: z qre diabol' xpm i eo p'stituit. q. 33  
 Quo christus fuit ductus hic in sanctam ciuitatē a demone  
 v' ipse uenerit. vel demon eum portauerit. q. XXXIII  
 Quo diabol' portauerit christū ad pinaculū tēpli. q. XXXV  
 Quo xps se portari a demōe p'misit an fūerit ueniens. q. 36  
 Quare diabolus in duabus penit tēptatiōibus dixit xpo  
 si fili' dei es z in tertia non dixit. q. XXXVII  
 Quare diabolus suauit christo se p'cipitare d' pinaclo. q. 38  
 Quare diabol' i ista secūda tēptatiōe vsus ē auctoritate sa-  
 cre scripture. z nō in p'ima vel tertia. q. XXXIX  
 An ista auctoritas a demōe allegata fūerit recte allata. q. XL  
 Cū diabol' scripturā male allauerit cur xps eū non redar'  
 An tēptatio ista sag fūerit ueniens. q. XLII. [ guit. q. XLI  
 Quid sit temptare deū z quare tēptādus nō ē. q. XLIII  
 Quas diabol' itia vice xpm tēptauit cū an bis fuis' supa  
 De quo loco nūc diabol' xpm assūpsit. q. XLV. [ t'. q. XLIII  
 An diabolus christū nūc vere portauerit. q. XLVI  
 An hoies aliqñ portētur a diabolo p' diuersa loca. q. XLVII  
 Quis ē iste mōd' excelsus ad que xps assūpt' d'. q. XLVIII  
 Quo diabolus poruit onēdē xpo oia regna mūdi. q. XLIX  
 Quo potat' diabol' d' oia r'gna xpo cui ea p'mittebat. q. L  
 Quas diabol' tēptauit xpm d' auaritia z idolatria. q. LI  
 An tēptatio ista fūerit ueniens z d' similito. q. LII  
 Quare diabolus voluit adorari. q. LIII  
 Quas dixit ihs diabolo vnde retro sathā z qd sign' d'. q. 54  
 Quare in ista vltia tēptatiōe christus magis asperespon-  
 derit diabolo q' in alijs. q. LV  
 Quo christus dixit hic soli deo eē seruiedū: quū ēt serui de-  
 bent seruire dominis suis. q. LVI  
 An fuerit ueniens ordo z mōd' iter istas tēptatōes. q. LVII  
 Quanto tempore fuit diabolus cum christo. q. LVIII  
 Qn' diabol' recessit a christo i q' loco eū dimisit. q. LIX  
 an finita tēptatiōe diabol' f'cesserit a xpo spōte v' coacte. q. 60  
 Quare āgeli z q' āgeli ad christū accesserūt. q. LXI  
 In q' ministrauerūt christo isti āgeli q' accesserūt. q. LXII  
 Querunt qdā circa tēptatiōe humanam. q. LXIII  
 An hoies tēptētur per diabolos. q. LXIII  
 Quare demones volūt tēptare hoies z torq're. q. LXV  
 An temptare homines sit officium demonis. q. LXVI  
 An oī a p'ctā q' hoies faciūt sint p' istigationē diaboli. q. 67  
 An temptatio demonis sit peccatum. q. LXVIII  
 Si demones tēptantes supant: an adhuc cessēt a tēptatōe  
 vel potius temptent. q. LXIX  
 An hō deat optat' tēptatōez: aut sit fugiēda tēptatio. q. LXX  
 An deus temptet hominem. q. LXXI  
 An caro z mūdus temptent hominem. q. LXXII  
 De tēptatiōe q' est ad irā quo se habeat. q. LXXIII  
 An mundus temptet hominem. q. LXXIII  
 An tēptatio carnis z mundi sit peccatum. q. LXXV  
 Que sit grauior inter omnes temptatiōes. q. LXXVI  
 Quot sūt spēs tēptatiōis z quo distinguunt. q. LXXVII  
 An ista littera sit bñ cōtinuata cū pcedētē. q. LXXVIII  
 Quas xps audita t' d' itōe iōānis successit i gallileā. q. LXXIX

An christus pcedentia Joāne p'dicante. q. LXXX  
 Quare christus fiat miracula ante q's p'dicaret. q. LXXXI  
 Quas xps nō abstiuit a p'dicatōe iōanne maneri i carcē. q. 82.  
 Quo hic dicitur q' christus iuit i gallileā post Joānis i car-  
 cerationem cum prius iuerit. q. LXXXIII  
 Ubi erat christus qn' recessit in gallileas. q. LXXXIII  
 Quare christus recessit de iudea in gallileam. q. LXXXV  
 Quare christus p'm p'dicauit i gallileā q' i iudeā. q. LXXXVI  
 An christus prius uenerit i nazareth q' i capharnaū. q. 87  
 Quare christus nunc reliquit nazareth. q. LXXXVIII  
 Quare p'cise mattheus nō allegauit hic auctoritates illam  
 Esaiē sicut ipse Esaias eu3. ponit. q. LXXXIX  
 Quare christus predicauit id quod Joānes p'dicauerat. s.  
 penitentiam agite zc. q. XC  
 Quare christus i p'ncipio p'dicatōis p'iaz ānūciauit. q. XCI  
 Quare christ' dixit appropinquabit. n. regnū celoz. q. XCII  
 Quo p'cordat dcm matthei z marci p'iaz agite zc. q. XCIII  
 An christus sp' p'dicauerit p'iaz agite: an aliq' tpe. q. XCIII  
 An christus hoc solum predicabat. q. XCV  
 Quo p'cordat ista ap'loz uocatio z illa q' hētur Joā. i. q. 96  
 Quomodo itelligatur diuersitas matthei z luce d' rhetibus  
 ap'ostolorum uocatorum. q. XCVII  
 Quas xps voluit vocare ap'los a p'n' sue p'dicatōis. q. 98  
 Quo christ' facē volebat ap'los piscatores hoiez. q. XCIX  
 Quo petrus z andreas crediderūt q' deberēt effici piscato-  
 res hominum. q. C  
 Quomodo ad vnicam domini uocem petrus z andreas z  
 alij secuti sunt dominum. q. CI  
 An isti uocati a christo tenebātur ad eū uenir' p'opte. q. CII  
 Quare christus uocauerit istos ap'los binos. q. CIII  
 Quare christus hos duos fratres elegit. q. CIII  
 Quas xps elegit ad ap'latū uiros simplices z idiotas. q. CV  
 Quas d' q' Jacob' z Joā. erāt i nauī f'ficiētes rhetia. q. CVI  
 Quas xps eodē tpe z sub ista uocatione uocauit hos quat-  
 tuor. q. CVII  
 Quare christus petro z andree aliquid promisit: iacobō z  
 Joāni nihil. q. CVIII  
 Quare dicitur q' isti relictis rhetibus secuti sūt eū. q. CIX  
 Quare Jacobus uocatur zebedei. q. CX  
 An reliquerūt rhetiaz z nauē in littoze z non reduxerūt in  
 domum. q. CXI  
 An Jacob' z Joānes malū faciebāt dimittēdo p'ez. q. CXII  
 An Jacobus z Joānes tenerent sequi christum si eoz p'z  
 ter hoc prohibuisset. q. CXIII  
 Quare dicitur hic q' christus circuibat per totas gallileam  
 predicando. q. CXIII  
 Quare xps discurrere p' diuersa loca p'dicādo cum tñ Joā-  
 nes baptista hoc non fecisset. q. CXV  
 Quare d' q' christus p'dicabat i synagogis. q. CXVI  
 Quare d' q' xps p'dicabat euāgeliū regni. q. CXVII  
 Quidētur icōueniētes z dcm q' christus p'dicauerit euāgeliū  
 cū multa que sunt in euangelio nō p'dicauit. q. CXVIII  
 Quare dicitur q' christus predicabat z docebat cum alte-  
 rum dixisse sufficeret. q. CXIX  
 Quare christus hic faciebat ista miracula. q. CXX  
 Quare d' q' christus predicabat z postea sanabat infir-  
 mitates. q. CXXI  
 Que regio sit syria. q. CXXII  
 Quo christus sanabat omnes ad se adductos. q. CXXIII  
 Quas ab istis quos sanauit christ' nō petijt fidē. q. CXXIII  
 quid paciebant' lauratici q's christus sanauit. q. CXXV  
 quare turba copiosa ueniebat ad Jesum. q. CXXVI  
 C In. v. c. bti matthei p'netur ista posite qōnes. v3.  
 an ea q' hic hntur hēant p'tinuū ordinē ad pcedētia: z an sit  
 facta magno tempore vel pauco post illa. q. I  
 An iste sermo quem describit hic mattheus sit idem cū illo  
 qui habetur luce. VI. q. I  
 Quas xps p'dicauit ista moy vt uidit p'gregatas f'bas. q. III  
 Cū christus ante h' p'dicasset qn' qd p'dicauerit. q. III  
 an ea que hnt' christ' dixerit solū ap'lis v' et alijs turbis. q. V  
 quare nunc christus ascendit in montem. q. VI  
 quis fuit iste mons in quo christus predicauit. q. VII  
 an christus predicauerit stādo vel sedendo. q. VIII  
 quare christus sedit ad predicandum. q. IX  
 quare h' d' q' accesserunt ad eum discipuli eius q. X  
 quo christus

Quo christus aperuit os suum. qd. XI  
 Quid e beatitudo z qd ipoztat p hoc nome. qd. XII  
 an beatitudo talis qualis dicit ab aliquo hre possit. qd. XIII  
 an ho possit siml hre britudine et mltoz fines vltioz. q. i. 14  
 an oia que ho desiderat pp britudinez desideret. qd. XV  
 an oiaz hoiz sit vna britudo: vl possit hri diuersa. qd. XVI  
 an finis vltim<sup>o</sup> q est britudo pueniat ceteris reb<sup>o</sup>. qd. XVII  
 an britudo hois possit esse i reb<sup>o</sup> exteriorib<sup>o</sup>. qd. XVIII  
 an britudo sit i diuinijs. qd. XIX  
 an i honore consistat beatitudo. qd. XX  
 an britudo hois consistat in fama vel gloria hois. qd. XXI  
 an beatitudo possit esse in poteria. qd. XXII  
 an britudo sit i bonis corporis. qd. XXIII  
 an britudo possit esse i delectationibus. qd. XXIII  
 an britudo consistat i aliquo bono aie. qd. XXV  
 an britudo consistat in aliquo bono creato. qd. XXVI  
 an britudo hois sit aliquid infinitum. qd. XXVII  
 an britudo sit operatio vel aliqd aliud. qd. XXVIII  
 an britudo hois sit vita eterna. qd. XXIX  
 an britudo hois sit pax. qd. XXX  
 an britudo sit regnu dei vel regnu celoz. qd. XXXI  
 an britudo aliquo modo consistat i opatioe sensus. qd. XXXII  
 an britudo consistat in opatioe intellectus. qd. XXXIII  
 an britudo sit. i actu itellect<sup>o</sup> practici vl spectatiui. q. XXXIII  
 an britudo consistat i p sderatioe p scias speculatiuas. q. XXXV  
 an i cōsideratioe subaz sepataz consistat britudo. qd. XXXVI  
 an britudo hois consistat in visione dei. qd. XXXVII  
 an i cognitioe de deo p demōstratoez sit britudo. q. XXXVIII  
 an possit i cognitioe dei p fidē esse britudo. qd. XXXIX  
 an cognitio dei p essentia sit britudo hois. qd. XL  
 an sci post resurrectionē suam poterūt videre deum. oculis  
 corporalibus. qd. XLI  
 an sci in patria vidēdo diuinam eētia cōphēdāt illā. q. XLII  
 an oēs q deū vidēt p essentia eū equaliter videant. qd. XLIII  
 an videntes diuinā essentia p ipsaz et videāt oia. qd. XLIII  
 an intellect<sup>o</sup> creatus possit videre diuināz essentiam ex puris  
 naturalibus. qd. XLV  
 an homo i statu vie possit videre deū p essentiaz. qd. XLVI  
 an possit ab hoie i hac vita haberi beatitudo. qd. XLVII  
 an ad britudine regrad delectatio. qd. XLVIII  
 an i britudie sit pncipalioz delectatio q̄ visio. qd. XLIX  
 an ad britudine regradat cōprehensio. qd. L  
 an ad britudine regradat recitudo volūtatis. qd. LI  
 an habere corpus regradat ad britudine: vel sola aia manēs  
 p possit esse beata. qd. LII  
 an ad britudine pfectā regradat aliqua pfectio corporis. q. LIII  
 an ad britudine pfectā regradat bona exteriora. qd. LIII  
 an ad britudinem regradat amici. qd. LV  
 an ho possit puenire ad britudinem. qd. LVI  
 an ho p sua naturalia possit esse q britudine. qd. LVII  
 an homo possit effici beat<sup>o</sup> p actionem angelī. qd. LVIII  
 an regradat aliqua opera hois ad hoc q̄ peruenire possit ad  
 beatitudinem. qd. LIX  
 an homines appetant britudinem. qd. LX  
 an aliqs possit appetere miseriaz. qd. LXI  
 an appetēdo britudinem possit ho mereri. qd. LXII  
 an britudo scōz sit maior futura q̄ nunc. qd. LXIII  
 an sci erunt equaliter beati. qd. LXIII  
 an puenient vocent mansiones diuersi grad<sup>o</sup> britudis. q. LXV  
 Mansiones iste p quid distinguant. qd. LXVI  
 an britudo semel hita possit amitti. qd. LXVII  
 an deus sit beatus. qd. LXVIII  
 an de<sup>o</sup> sit beat<sup>o</sup> p itellectū vel p aliquod aliud. qd. LXIX  
 an britudo dei cōphēdat in se oēs britudines. qd. LXX  
 an diuina britudo sit excellētiōz oī alia britudine. qd. LXXI  
 In quo consistat britudo angeloz. qd. LXXII  
 an angeli fuerint creati in ista britudine. qd. LXXIII  
 Cuius potētie actus sit fruitio. qd. LXXIII  
 Cuius habitus est actus ipsa fruitio. qd. LXXV  
 an solo deo fruendus sit vel et alijs rebus. qd. LXXVI  
 an fruamur deo tribus fruitioib<sup>o</sup> vel vnica. qd. LXXVII  
 an fruitio sit de vltimo fine. solum habito: vel etiam de non  
 habito. qd. LXXVIII  
 Cui cōueniat frui soli hoī vel et alijs rebus. qd. LXXIX  
 Quare britudies q̄ ponūt i littera. dicāt britudies. q. LXXX  
 an britudies differant a donis z virtutibus vel sint aliquid

ipozorum. qd. LXXXI  
 an pma britudo ppetat ad hāc vitā vl ad futurā. q. LXXXII  
 an pueniēter z sufficient<sup>er</sup> hic enūerēt britudies. qd. LXXXIII  
 an pueniēter assignēt premia beatitudinib<sup>o</sup>. qd. LXXXIII  
 an beatitudines reducant ad dona. qd. LXXXV  
 an sint septem vel plures britudines. qd. LXXXVI  
 Quare christus i pncipio sue p dicationis posuit istas beati-  
 tudines. qd. LXXXVII  
 Quare de<sup>o</sup> dando legē moyfi non posuit i pncipio beaitu-  
 dines sicut posuit hic christus. qd. LXXXVIII  
 De ordine britudinum inter se. qd. LXXXIX  
 Quare plati vocantur sal. qd. XC  
 Quō accipiuntur lex z pphete. qd. XCI  
 Quō accipiuntur hic pphete. qd. XCII  
 Quō sit verum q̄ facilius sit celū z terram trāsire q̄ perire  
 vnum iota de lege. qd. XCIII  
 Quō ponatur hic iota q̄ est littera greca. qd. XCIII  
 Quō christus dixit non veni soluere legem. qd. XCV  
 Quid itēdebat christ<sup>o</sup> suadere iudeis p hoc quod dixit. nō  
 vent soluere legem. qd. XCVI  
 an lex moyfi soluta fuerit. qd. XCVII  
 Per quē lex moyfi soluta fuit. i. cessauit. qd. XCVIII  
 Quare lex moyfi soluta fuerit. qd. XCIX  
 Quō dī q̄ christus impleuit legē z pphetas. qd. C  
 Que sunt mandata ista minima de qd<sup>o</sup> christ<sup>o</sup> hic loqf. q. CI  
 Quō possit vocari minim<sup>o</sup> i regno celoz q̄ minima mādata  
 transgreditur. qd. CII  
 Quid sit homicidium. qd. CII  
 an occidere pecora vel plātas abscondere peccatū sit. q. CIII  
 an licitum sit occidere hoies peccatores. qd. CV  
 an liceat cui libz p sone priuate occidere peccatozē. qd. CVI  
 an dispēsari possit per papaz q̄ aliqs occidat: z occidēs non  
 incurrat culpam. qd. CVII  
 an p aliquem minozem papa possit fieri dispensatio in ho-  
 micidio. qd. CVIII  
 an licitū sit se volētez occidere ne ipse occidatur itēficere se  
 defendendo. qd. CIX  
 an liceat alicui p defensione rez suarum aliquem occidere  
 cum moderamine. qd. CX  
 an iusta sit lex q̄ pmittit viatozem itēficere tyrem se inua-  
 dentes. qd. CXI  
 an liceat alicui se ipsum ex quacūqz cā occidere. qd. CXII  
 an liceat alicui occidē filiā vl vxozē iuētā i adterio. q. CXIII  
 an liceat mulieri v gini se ipaz itēficere ne corrupat. q. CXIII  
 an occidere aliqū a casu sit peccatum. qd. CXV  
 an occidere aliqū ptineat ad sacerdotēs. qd. CXVI  
 an liceat iudici vel alteri aliqū occidere in ocētez. qd. CXVII  
 Quod sit mai<sup>o</sup> pēn occidēt iustū an peccatozē. qd. CXVIII  
 an illi q̄ pcurat aborsuz mulieris sint cēfēdi hōicide. q. CXIX  
 De speciebus homicidij. qd. CXX  
 an si occisoz supueniat cadauerim occisi: cadauer ipsuz emā  
 net sanguinē: z ppter quid. qd. CXXI  
 an ira sit aliq̄ passio spālis distincta ab alijs passionib<sup>o</sup>. q. C. 22  
 Quid sit obiectum ire. qd. CXXII  
 In qua potētia sit ira. qd. CXXIII  
 an ira sit cum rōe. qd. CXXV  
 an sit naturalioz ira hōī q̄ cōcupiscentia. qd. CXXVI  
 an ira sit grauior q̄ odium. qd. CXXVII  
 an ira sit sp̄ circa illos ad quos pōt esse iustitia. qd. CXXVIII  
 an ira p̄ isurgat hoī pp aliqū qd̄ sc̄m sit p̄ ipsuz. qd. CXXIX  
 an sola puipestio vl d̄spect<sup>o</sup> alicui<sup>o</sup> omoueat ipz ad irā. q. C. 30  
 an excellētia alicui<sup>o</sup> sit causa vl facilius irascat. qd. CXXXI  
 an puitas alicui<sup>o</sup> vl defect<sup>o</sup> sit cā vt p̄ aliqū irascat. q. 132  
 an ira causet delectationem. qd. CXXXIII  
 an feruor sit effectus ire z ei cōueniat p̄pōe. qd. CXXXIII  
 an ira rōem impediāt. qd. CXXXV  
 an ira i hoie causet taciturnitatē. qd. CXXXVI  
 an tres spēs ire quas signāt damascen<sup>o</sup> z gregozī nazāzen<sup>o</sup>  
 sint spēs ire. qd. CXXXVII  
 an aliquādo sit licitū irasci vel semp sit pēn. qd. CXXXVIII  
 an ira sit peccatum. qd. CXXXIX  
 an ira que pōt esse peccatū sit peccatū mortale. qd. CXL  
 an qñ ira est peccatū mortale sit grauisimū pēn. qd. CXL  
 an ira sit vitium capitale. qd. CXLII  
 Que sunt z quot sunt filie ire: z an sex ei<sup>o</sup> filie. hic bene con-  
 numerentur. qd. CXLIII  
 An ira

An ira hēat aliq̄ vitii q̄ sibi oppōat p̄ modū defect̄. q. 144  
 An species ire posite ab aristotile sint bñ posite. q. CXLV  
 An vituperabilior sit ira q̄ concupiscentia. q. CXLVI  
 An ira sit fortior concupiscentia z alijs passiōib̄. q. CXLVII  
 An ira sit magis permanens q̄ concupiscentia. q. CXLVIII  
 Quid sit ira z eius multe ponuntur diffinitiones. q. CXLIX  
 De generatione z corruptione ire. q. CL  
 De proprietatibus ire magis apparentibus. q. CLI  
 Quo sint ista tria q̄ posuit h̄ christus. s. irasci dicere racha z  
 fatue. q. CLII  
 Quo christus assignauit hic tres species ire. q. CLIII  
 Quare christus nō distinxit tres spēs ire sic p̄b̄. q. CLIII  
 Quare potius christus distinxit iram per actus in voce po  
 tius q̄ per actus in re. q. CLV  
 An ira q̄tum ad istos gradus sit semper peccatus. q. CLVI  
 An isti gradus quos posuit x̄ps sint sp̄ p̄ctm̄. q. CLVII  
 Quid intelligat p̄ istos gradus h̄ a christo assignatos. q. CLVIII  
 Quo assignatio pene i istis gradib̄ stare possit. q. CLIX  
 Qui tenentur ad istam reconciliationem. q. CLX  
 Quare iubetur fieri reconciliatio: z quomodo p̄tineat istud  
 ad precedentia. q. CLXI  
 An istud q̄ d̄r̄ d̄ reconciliatiōe sit p̄ceptū vel p̄siliū. q. CLXII  
 An reconciliatio fratris fieri debeat solum quando offeri  
 m̄ munera vel etiam alijs temporibus. q. CLXIII  
 Quare dicitur q̄ relinquatur munus ap̄d altā z iret ad re  
 cōciliatiōez fr̄is: z postea munus offeratur. q. CLXIII  
 Qualiter agenda sit ista reconciliatio. q. CLXV  
 An iterum q̄ offerre volēs munus iret ad recōciliādū fr̄em  
 sacerdotes possent accipere illud z offerre. q. CLXVI  
 An ista recōciliatio faciēda sit oī tpe z i oī casu. q. CLXVII  
 An ista reconciliatio obliget omnes homines z quantū ad  
 offensam factam omni homini. q. CLXVIII  
 An teneatur quis petere veniam per seipsum vel sufficiat p̄  
 alium petere. q. CLXIX  
 An in omni offensa teneamur reconciliationē petere. q. CLXX  
 An opera facta ab aliquo non existente in charitate prosint  
 vel ad quid prosint. q. CLXXI  
 An bona facta in peccato mortali redeunte homine ad cari  
 tatem viuificentur. q. CLXXII  
 An opera facta in charitate per superuenientes maculā p̄cti  
 mortalis mortificentur. q. CLXXIII  
 An opera facta in charitate mortificata p̄ p̄ctm̄ mortale po  
 stea superueniēte gr̄a iterum viuificentur. q. CLXXIII  
 Quo intelligat nō exire ide donec reddas nouissimum. qua  
 drantem: cum de inferno nullus exeat. q. CLXXV  
 An peccatum consistat in solo actu exteriori vel etiā in actu  
 interiori. q. CLXXVI  
 An lex vetus prohibeat actum interiorē. q. CLXXVII  
 Quare christus apposuit penam eternam pro transgres  
 sione istorum p̄ceptorum. q. CLXXVIII  
 An iudei peccaret p̄ actū interiorē transgrediēdo legē. q. 179  
 Quo iudei poterāt putare legē q̄ lex nō phibēt actū interio  
 rē cū eēt duo p̄cepta q̄ solū p̄tinet ad actū interiorē. q. 180  
 Ad quā christus posuit hic specialiter istud supplementū.  
 qui viderit mulierem zc. q. CLXXXI  
 An luxuria dicatur solum de concupiscentijs venereis v̄l ēt  
 de alijs delectationibus. q. CLXXXII  
 An omnis actus luxurie sit peccatum. q. CLXXXIII  
 An aliquando actus venereus possit eē p̄ctm̄. q. CLXXXIII  
 An luxuria sit vitium capitale. q. CLXXXV  
 An filie luxurie p̄ueniēter assignētur. q. CLXXXVI  
 Quid sint z quot species luxurie. q. CLXXXVII  
 An filie z partes luxurie differant. q. CLXXXVIII  
 An simplex fornicatio sit peccatum mortale. q. CLXXXIX  
 An habere concubinam sit contra legem nature. q. CXC  
 An accedere ad p̄cubinā sit vere peccatum mortale. q. CXC  
 An aliquo tempore licuerit hēre concubinam. q. CXCII  
 An fornicatio facta cum meretrice sit peccatū. q. CXCIII  
 An cum viduis fornicari sit peccatum. q. CXCIII  
 Quis sit grauior modus fornicationis cum vidua concubi  
 na vel meretrice. q. CXCIV  
 An fornicatio sit grauissima omnium p̄ctōz. q. CXCV  
 An i oscul̄ aplexib̄ z tactib̄ ipudicis sint p̄ctā mōrali. q. 197  
 An adulterium sit species luxurie determinate distincta ab  
 alijs speciebus. q. CXCVIII

An incestus sit spēs luxurie distincta a ceteris. q. CXCI  
 De penis peccati incestus. q. CC  
 An stuprum sit spēs luxurie distincta ab alijs. q. CCI  
 De pena stupri fm̄ legē humanā z canonicā. q. CCI  
 An raptus sit species luxurie. q. CCIII  
 An sacrilegium sit aliqua species luxurie. q. CCIII  
 De pena. q. CCV  
 An p̄ctm̄ q̄ nāz p̄ueniēter ponat iter spēs luxurie. q. CCVI  
 De bestialitate que est species luxurie: z an bestie possint ha  
 bere aliquod vitium. q. CCVII  
 Quid sit bestialitas. q. CCVIII  
 An bestialitas z humana malitia differant secundum na  
 turam vel secundum excessum. q. CCIX  
 De bestialitate circa que sit. q. CCX  
 Ex quibus causis bestialitas causetur i hominibus. q. CCXI  
 An bestialitas sit deterior q̄ malitia. q. CCXII  
 De vitio bestiali ad vitium q̄ d̄r̄ sodomiticū. q. CCXIII  
 De causa istius vitij sodomitici. q. CCXIII  
 De sodomia feminaz cū femia feminā cognoscit. q. CCXV  
 De causa z grauitate huius p̄cti seminarum. q. CCXVI  
 De pena peccati sodomitici. q. CCXVII  
 De peccato bestialitatis quo homo coit cū bestijs: vel femi  
 na eis se supponit. q. CCXVIII  
 De causa coitus contra naturam. q. CCXIX  
 Quid sit grauius coire cum pecore: an feminā a pecore co  
 gnosci. q. CCXX  
 De duplici errorē vitij bestialitatis eē vas d̄bitū l̄itra. q. 221  
 De p̄ctō q̄ nām qñ vir cogit feminā eē vas d̄bitū. q. 222  
 An coitus bestialis sit peior q̄ sodomiticus. q. CCXXIII  
 An femina teneatur consentire viro volenti eam cognosce  
 re in vase non consueto. q. CCXXIII  
 An gūi sit cogit eē vas d̄bitū vnā m̄lierē q̄ aliā. q. CCXXV  
 An cognoscere mulierem extra vas d̄bitum sit deterius q̄  
 p̄ coitus sodomiticus. q. CCXXVI  
 De p̄ctō q̄ naturam ex modo concubendi. q. CCXXVII  
 De mō enozmi q̄ q̄ vitij vxore i vase d̄bito: s̄z retrofū. q. 228  
 An iste mod⁹ sit magi illicit⁹ i vxore q̄ i alijs m̄lierib̄. q. 229  
 De p̄cubitu quo femina viz supgredit. q. CCXXX  
 An mollities sit p̄ctm̄ mortale. q. CCXXXI  
 An m̄lier p̄ se ipaz se corrupēs peccet p̄ mollitiē. q. CCXXXII  
 An vxor possit viz repellere. si p̄miserit p̄ctm̄ q̄ nāz. q. 233  
 De grauitate p̄ctōz luxurie in generali. q. CCXXXIII  
 An sit aliq̄ p̄ctm̄ i vsu m̄rimoniū iter viz z vxorē. q. 235  
 An p̄ nimia frequētationē act⁹ p̄iugalis sit p̄ctm̄. q. 236  
 An coit⁹ p̄iugalis i oī loco possit excusari sine p̄ctō. q. 237  
 An act⁹ p̄iugalis sit p̄ctm̄ ex p̄ditione t̄pis. q. CCXXXVIII  
 An sit conueniens id quod in p̄cedenti q̄dē dictū ē de absti  
 nētia a coitu coniugali temporibus sacris. q. CCXXXIX  
 An exigēs d̄bitū diebus festis semper peccet. q. CXXL  
 An illa persona a qua petitur d̄bitum coniugali diebus fes  
 tis reddere teneatur. q. CXXLI  
 An nuptie sint phibite aliq̄ tpe v̄l debuerit phiberi. q. 242  
 An tpe ipregnatiōis liceat v̄t actu p̄iugali. q. CXXLIII  
 An licitū sit vxori p̄misceri p̄ p̄tū anq̄z purificet. q. CXXLIII  
 An tpe mēstruoz liceat ad vxorē accedere. q. CXXLV  
 An nocturna pollutio sit peccatum. q. CXXLVI  
 Quale peccatum sit pollutio nocturna: z an impediāt a su  
 sceptione cōionis. q. CXXLVII  
 An p̄ pollutionē nocturnā tollat v̄ginitas. q. CXXLVIII  
 An p̄ cozpales imūditias arceat q̄ a sacra cōione. q. CXXLIX  
 An licitum sit pretextu istius litterē q̄ quis eruat sibi oculū  
 vel manum p̄scindat. q. CCL  
 Que gehēna sit ista de qua hic dicitur. q. CCLI  
 Quid sit iuramentum sive iurare. q. CCLII  
 Quot modis sit iuramentum: z quot spēs hēat. q. CCLIII  
 De forma iuramenti. q. CCLIII  
 Utrum iurare sit licitum. q. CCLV  
 An i iustitia iudiciū z v̄tas dicāt cōmites iuramti. q. CCLVI  
 An iuramentum sit actus religionis sive latie. q. CCLVII  
 An iuramētū sit appetēdū z frequētādū tāq̄ actus virtu  
 tis. q. CCLVIII  
 An iuramentum incautum obliget. q. CCLIX  
 An iuramentū extortū p̄ coactōez sit obligatorium. q. CCLX  
 Quomodo iuramentum interpretandum sit. q. CCLXI  
 Que sit maior obligatio voti vel iuramenti. q. CCLXII

- An in iuramento possit dispensari** qd. CCLXIII  
**An iuramentū ipediatur fieri propter psonē loci temporis vel aliarum circūstantiarum conditionibus** qd. CCLXIII  
**Que conditiones iuramentis intelliguntur** qd. CCLXV  
**An liceat iurare p creaturas** qd. CCLXVI  
**An iuramentū sc̄m p creaturas obliget ad suādū** qd. CCLXVII  
**An licitū sit iurare per idola z demones** qd. CCLXVIII  
**An iuramentū factū per idola teneat** qd. CCLXIX  
**An licitū sit exiger vel accipe iuramentū ab idolis** qd. CCLXX  
**An magis peccet piurās p deū q̄ p creaturas** qd. CCLXXI  
**An magis peccet piur⁹ p deū an piurās p idola** qd. CCLXXII  
**An iudei peccet iurādo p suum thozath** qd. CCLXXIII  
**An iudei possit cogere iudeum litigātē in iudicio cū christia q̄ iuret sup thozath** qd. CCLXXIII  
**An iudei peccet faciēdo iurare christianos in nomine christi** qd. CCLXXV  
**An christiani peccet iurando sup thozath** qd. CCLXXVI  
**An sarraceni peccet iurando per nomen christi vl' p crucez** qd. CCLXXVII  
**An liceat alicui xp̄iāo iurā p ei⁹ machometi** qd. CCLXXVIII  
**An liceat christiano iurare super alchoranum machometi** qd. CCLXXIX  
**An sarraceno liceat iurare p machometi eius** qd. CCLXXX  
**An liceat sarraceni p alchoranū iurare** qd. CCLXXXI  
**An liceat iudeis iurare p talmuth** qd. CCLXXXII  
**Quis magis peccat iurādo per eius machometi christian⁹ iudeus an sarracenus** qd. CCLXXXIII  
**An alicui liceat iurare p mēbra dei** qd. CCLXXXIII  
**An sit licitū iurare p euāgelia** qd. CCLXXXV  
**Quid sit maius iurare p deū vl' p euāgelii** qd. CCLXXXVI  
**An liceat alicui iurare per dominum suum vel per aliquem hominē** qd. CCLXXXVII  
**An liceat iurare p sc̄os defunctos** qd. CCLXXXVIII  
**An liceat iuramentū fieri ad sepulchra sc̄oz** qd. CCLXXXIX  
**An liceat iurare p fidem christi** qd. CCXC  
**An liceat iurare per manus epi** qd. CCXCI  
**An liceat alicui iurare p sacros ordines** qd. CCXCII  
**An liceat iurare p altare** qd. CCXCIII  
**An liceat iurare p sc̄oz reliquias** qd. CCXCIII  
**An liceat iurare p eucharistiam** qd. CCXCIV  
**An iterpositio fidei sit iuramentū** qd. CCXCVI  
**An liceat iurare p euāgelia sup sepulchra sc̄oz i qbus false iurantes morte puniūtur** qd. CCXCVII  
**An peccet illi qui exigit iuramentum ab eo qui false iurat** qd. CCXCVIII  
**Quid sit periurium** qd. CCXCIX  
**Quot sunt modi periurij** qd. CCC  
**An piurū sit semp peccatum mortale** qd. CCCI  
**Quod sit mai⁹ peccatū: piurū an homicidiū** qd. CCCII  
**Quod hoz sit grauius: piurū an adulteriū** qd. CCCIII  
**Qua sit pena piurij** qd. CCCIII  
**An iurās cōtra aliquod de consilijs euāgelicis sit iuramentū obligatus** qd. CCCV  
**An obligat⁹ sit suare iuramentum: q timore mortis aliquid promisit** qd. CCCVI  
**An iurans aliquid dare alicui certo tpe: superueniente impedimēto ipeditus sit cēfendus periurus** qd. CCCVII  
**An teneatur aliquis vsuras soluere quas soluere promisit** qd. CCCVIII  
**An successores cōitatum teneantur iuramentis suozum predecessozum** qd. CCCIX  
**An aliq̄s tenēs cōcubinā q iurauit eam amplius nō cognoscere possit eam ducere i vxoz** qd. CCCX  
**An iurās statutū cōitatis suare iā sc̄m z postea nouū statutū sc̄m suare pmittēs nō suādo cēseat piurus** qd. CCCXI  
**An cōiuges si iurauerit nūq̄ recedere ab iuicē an iuramentū istud teneat** qd. CCCXII  
**An piuges iurātes nūq̄ ampli⁹ petere debitū piugale possit de cetero debitum petere** qd. CCCXIII
- An cōiuges uolētes seruare ppetuā cōtinētāz teneantur ad eam** qd. CCCXIII  
**An vir z vxoz puenientes icōtinētia p certū tpe: infra ipsum tpe possint exigere debitū** qd. CCCXV  
**An iurās seruare statuta ecclie vl' vniuersitatis i qb⁹ aliqua in p̄iuz iueniāt teneat ea seruare** qd. CCCXVI  
**De duob⁹ iuramentis p̄iuz quod eoz ē suādū** qd. CCCXVII  
**An sc̄is aliquē eē piurū debeat illū denūciāz** qd. CCCXVIII  
**An vn⁹ possit remittere iuramentū sua cā factū: z similt⁹ alter remittere sibi factum** qd. CCCXIX  
**Ad qd posuit christus hic oclm pro oculo** qd. CCCXX  
**Quare christus posuit potius de hac vidicta remittenda q̄ de alijs i lege positis** qd. CCCXXI  
**Quō itelligēdum sit oclm p oculo** qd. CCCXXII  
**Quare deus posuit in lege penā talionis: z an esset simpliciter iusta** qd. CCCXXIII  
**An vidicta possit esse iusta vl' fieri debeat** qd. CCCXXIII  
**An ponēda sit aliq̄ virt⁹ specialis circa vidictā** qd. CCCXXV  
**An virtus vidicatiua debeat isferre tales penas quales apud homines sunt consueze** qd. CCCXXVI  
**An vindicta sit exercēda in illis qui voluntarie non peccauerunt** qd. CCCXXVII  
**An vidicta exerceat interdū sup ianimata** qd. CCCXXVIII  
**An vindicta aliquando fiat super creaturas irrationabiles animatas** qd. CCCXXIX  
**An aliq̄n exerceat vidicta i filios pp patres** qd. CCCXXX  
**Quare filij puniūt p culpis parentū vsqz ad q̄rtaz gnatiōez tātuz z non vltra** qd. CCCXXXI  
**An vindicandum sit peccatū multitudinis vl' ei pcedum sit** qd. CCCXXXII  
**An p̄m p̄ncipis puniendū sit: vl' deserat ei** qd. CCCXXXIII  
**An maiores pene debeant infligi maioribus p̄ncipibus peccantibus** qd. CCCXXXIII  
**An aliq̄n vn⁹ p alio debeat puniri** qd. CCCXXXV  
**An puniat aliq̄n qs sine culpa** qd. CCCXXXVI  
**An subditi interdum puniant⁹ pro peccato prelari: vel econtrario** qd. CCCXXXVII  
**An liceat hōi resistē sibi viz isferre volēti** qd. CCCXXXVIII  
**An p̄uienti vna maxilla aliā exhiberē debeat** qd. CCCXXXIX  
**An liceat iudicio p̄cederē petēdo vl' d̄fēdēdo: vl' sit necesse volēti aliqd auferre a nobis: dimittere vl' ei dare** qd. CCCXL  
**An faciendum sit hoc quod dicit hic christus: si quis angariauerit zc.** qd. CCCXLI  
**An oī petenti sit tribuendum** qd. CCCXLII  
**Quis est p̄xim⁹ qui est diligēdus** qd. CCCXLIII  
**Quō hic dicitur q̄ dictuz est antiquis odio habebis inimicum tuum** qd. CCCXLIII  
**An teneamur diligere inimicos** qd. CCCXLV  
**An qs possit licite odire inimicū suum vel yelle ei malū: vel gaudere de malis eius** qd. CCCXLVI  
**An iudei i veteri testamēto tenerent diligere inimicos suos** qd. CCCXLVII  
**An qs tenet inimicis oñder signa bēiuolētie** qd. CCCXLVIII  
**An teneamur ozare p inimicis** qd. CCCXLIX  
**Quid sit maioris meriti diligere amicū aut inimicū** qd. CCCL  
**An oziri solē sup bonos z malos sit b̄ficiū** qd. CCCL  
**Quō possit facere deus q̄ solum super bonos z non super malos oziret** qd. CCCLII  
**Quare de⁹ magis posuit exēpluz de ortu solis z de pluuijs q̄ de alijs rebus i dilectione inimicoz** qd. CCCLIII  
**Quare ponitur hic de pluuiis: z quod istozum sit maius b̄ficiū** qd. CCCLIII  
**An diligēs inimicos ex hoc aliqd mereatur** qd. CCCLV  
**An salutatio sit opus caritatis: z an teneamur ad salutatioez** qd. CCCLVI  
**Explicunt tituli questionuz omniuz in hoc primo beati matthei volumine contentaz.**

Laus Deo.

**C** Ad faciliore inuentione eorum que in sequenti tabula notata sunt diligenter aduertendum est quod quilibet dictio que in tabula est remittit ad aliquem locum huius libri ubi sit inuenienda. In libro autem hoc primo positi sunt sex prologi: quorum primus est auctoris: quartus vero beati eusebii: quod ambo non numeraliter allegantur: sed per expressiones nominis eorum auctoris. Et primus quidem allegatur sub nomine auctoris. Hoc modo versus euangelium non debet esse unicum: sed plura euangelia esse debeant. prologo auctoris. q. xvij. per totum vel. A. B. &c. Et intelligitur talis dictio esse in prologo auctoris. Secundo sicut qui est quartus in ordine eodem modo allegatur sub titulo beati eusebii. Alij vero quattuor prologi sunt beati Hieronymi. qui preteritulantur ordine numerali. versus primus prologus: secundo: tertius et quartus qui allegantur sub numero quo notati sunt. verbi gratia. Figure quattuor animalium magis proueniunt christo quam euangelistis. prologo primo. q. xij. &c. et hoc intelligitur esse in primo prologo beati Hieronymi. qui est in superiori margine sub ordine primi numeri seu prologi preteritulatus: idem est de secundo tertio et quarto beati Hieronymi. prologis. Secundo continentur textus euangelij beati Matthei: et postea expone littere ac demum quoniam plures vel pauciores sunt materie exigentia: et quoniam aliquid requirendum est. primo ponitur capitulum et quod: et si est in expone littere ponitur in expone littere sequenti. id est que sequitur tale quoniam: et si illa expressio littere non pertinet ad ipsas quoniam: sed hoc positum est pro faciliore inuentione. Verbi gratia Ioseph angelus appuit quattuor vicibus ca. ij. q. lxxij. in expositione littere sequenti. A. Et intelligitur quod sit in capitulo secundo matthei: et quoniam. lxxij. in illa expone littere que sequitur tale quoniam. Littere autem alphabetice posite sunt ad citius inueniendum quod queritur. versus. q. si est in prima parte quoniam ponitur. A. in secunda. B. et sic de alijs secundum longitudinem vel breuitatem quoniam. Ubi ponitur per totum intelligitur quod de tali re tractatur per totam illam quoniam. Et hoc seruatur tam in prologis quam in expositione euangelij.

**I**ncipit tabula explanatio super quinq; capitula beati matthei euangeliste per reuerendum d. d. Alphonsus de madrigal episcopus scholasticus abulense edita per ordinem alphabetum.



**A**bras rex iuda fuit animosus et magnas victorias obtinuit ca. I. q. xv. in expositione lre seq. D. **A**brabaz et dauid fuerunt unus solum principum in carnis christi generatione prologo. III. in principio. D.

**A**brabaz propter tria dicitur fuisse principium fidei seu credendi prolo. III. q. I. per totum.

**A**braam non tollet peccata iudeorum ex eo quod est pater eorum ca. III. q. LX. L.

**A**braam rationabiliter a iohanne baptista solus vocatur pater iudeorum et non ysaac aut Jacob ca. III. q. LXI. p. totum.

**A**brabaz filij quomodo possint effici ex lapidibus ca. III. q. LXI. e. ibidem. q. LXVI. p. totum ubi varie ponuntur opinionibus

**A**chaz rex iuda pessimus multa mala fecit. ca. I. q. xv. in expositione littere sequenti. J.

**A**chaia est grece prouincia in qua est bithinia pro. I. III. q. VI. D.

**A**ctio duplex. sanctifica et extrinseca ca. v. q. xxviii. D.

**A**ctus non est proprium bonum potentie sed obiectum eius ca. v. q. XLIX. E.

**A**ctus matrimonialis quando est peccati et quando non ca. v. q. CXXX. v. per totum quere. j. matrimonium per totum.

**A**ctus peccandi interior et exterior a christo prohibitus est ca. v. q. CLXXVI. per totum.

**A**ctus peccandi interior et exterior prohibitus erat in lege moysi ca. v. q. CLXXVIII. per totum.

**A**crisia est quedam cecitas qua quis aspiciens aliquid non aduertit de eo ca. II. q. XLII. B.

**A**dam si non peccasset solus nasceretur qui saluandi erant ca. III. q. LXVI. S.

**A**dam si non peccasset posterius eius nunquam peccassent sed fuissent confirmati in gratia ibidem.

**A**dam et eua qualiter fuerunt temptati ca. III. q. LVII. B.

**A**ddentes aliquid libris sacre scripture falsarij reputantur prologo. II. q. ix. per totum item. ca. I. q. XIII. b.

**A**doratio triplex. scilicet patrie dulie et yperdulie ca. II. q. XLIII. per totum.

**A**dorationum predictarum varia: et quibus conuenienter quilibet earum exhibeatur ibidem. L.

**A**dulterium est species luxurie: ab alijs distincta est precipua inter omnes ca. v. q. XCVIII. A.

**A**dulterium dicitur quasi ad alterius thorum accessio ca. pi. v. q. CXCVIII. B.

**A**dulterium simplex et duplex quod sit ca. v. q. CXCVIII. L. D.

**A**dulterium puniatur per leges ca. v. q. CXCVIII. D.

**A**dulterium multa mala habet ca. v. q. CXCVIII. E. f.

**A**dulterius specialiter repugnat matrimonio quod est institutum ad bonum humane proles ca. v. q. CXCVIII. J.

**A**dultera mulier multipliciter peccat ca. v. q. CXCVIII. h.

**A**ffinitas non contrahitur inter virum et mulierem extra vas debitum cognitam ca. v. q. CCXXII. B.

**A**lchoranus machometi est nullius dignitatis vel reputatio ca. v. q. CCLXXIX. L.

**A**lexander magnus quo tempore imperauit ca. II. q. XCI. X.

**A**lexandri magni mors et imperij diuisio capi. II. q. XCI. z.

**A**lexandri machabei regis iudeorum regnum capi. II. q. XCI. ff.

**A**lexandra regina iudeorum imperat ca. II. q. XCI. S. S.

**A**ltaria diuersa que erant in templo iudeorum et eorum nomina ca. v. q. CLIX. S. T.

**A**mantis ad amatum triplex habitudo ca. v. q. L. L. D.

**A**mantes sunt timidiores alijs hominibus ca. v. q. CLXXXVI. O.

**A**mmenius alexandrinus qui excogitauit euangeliorum concordantias comendatur prologo libri beati eusebii. B. in principio.

**A**mmonium ad excogitandum dictas concordantias que causa permouit ibidem. A.

**A**mmony liber de dictis concordantijs non fuit completus ad id quod intendebat prolo. beati eusebii. q. II. p. totum.

**A**mor inordinatus est causa omnium peccatorum ca. v. q. CXLII. b.

**A**mor sui accipitur pro omni inordinato amore capitulo. q. CLXXXVI. P.

**A**ngariare idem est quod compellere ca. v. q. CCCXIX. in expositione littere. N.

**A**ngarianti nos an debeamus facere quod dixit christus in euangelio ca. v. q. III. XLI. per totum.

**A**ngelus loquitur interdum: sed in assumpto corpore capitulo. III. q. XCI. L. D.

**A**ngelus potest portare aliquem de loco ad locum sicut portauit abacneh ca. III. q. XXXV. D. E.

**A**ngelus cognoscit deum in quantum est creatus ab ipso ca. v. q. LXXIII. per totum.

**A**ngelus custodem christus non habuit ca. III. q. LXI. A.

**A**ngeli custodes dati sunt hominibus ca. III. q. LXI. f. S.

**A**ngeli venerunt ad ministrandum christo per multa ca. III. q. LXI. ab. h. vsq; R.

**A**ngeli recesserunt a christo tempore temptationis propter quatuor ca. III. q. LXI. M.

**A**ngeli in quo ministrauerunt christo ca. III. q. LXII. p. totum.

**A**ngeli boni nos adiuuant et omnia faciunt que concernunt salutem nostram ca. III. q. LXV. D.

**A**ngeli per phos vocantur substantie separate ca. v. q. XL. U.

**A**ngeli non possunt cognosci per essentiam ab intellectu nostro ca. v. q. XL. U.



- Angeli mox creati non viderunt diuinam essentiam cap. V. q. XLV. p. ibi. q. XLVII. C.
- Angeli nō possūt hoīem beatificare ca. V. q. LVIII. p. totū
- Angeli nō fuerūt creati i bītudine ca. V. q. LXXIII. p. totū
- Angeli fuerunt creati in illa perfectione diuine visionis que eis competeat ca. V. q. LXXIII. S.
- Angelozū cognitio qualis fuerit tempore sue creationis ca. V. q. LXXIII. h. J. K.
- Angelozū cognitio quam habent de deo qualis sit cap. V. q. LXXIII. J. K. L.
- C** Anima sola inter formas habet esse ca. V. q. LI. E.
- Anime humane z anime brutorū dīa ca. V. q. L. E.
- Animam alicuius querere est petere eum ad mortem ca. II. q. LXXIII. in expositione littere sequenti. C.
- Animam pueri iesu querebant herodes z eius fautores ca. II. q. LXXVIII. B.
- Animam pueri iesu non querebat proprie archelaus cap. II. q. LXXIX. per totum.
- C** Ante prepositio aliquando significat consequentiam actus: z aliquando solum ea que prius cogitabantur vt fierent postea cap. I. q. L. D.
- C** Antiochia est in syria in qua conuersi ad christum primo vocari ciperunt christiani: z de ista erat beatus lucas euangelista prolo. III. q. VI. D.
- C** Antiochi epiphanis regnū z scelera cap. II. q. XCI. f. f.
- C** Antiqui tractatores magis sunt laudandi q̄ noui prologo auctoris. q. V. A. B.
- Annus quare h3 dies. CCCLXV. ca. V. q. XXXIII. C.
- Anni mūdi ab exordio vsq̄ ad xpm ca. II. q. I. i. fine.
- Anni a trāsmigratōe babilōis vsq̄ ad xpm ca. II. q. XCI. A
- Anni a creatione mundi vsq̄ ad transmigratōem babilonis ca. II. q. XCI. A.
- Anni mille z centum fluxerunt a tempore beati hieronymi vsq̄ ad tēpus auctoris istius opis pro. III. q. XI. C.
- Antonius ab octauiano superatur ca. II. q. XCI. N. N.
- C** Apochriphus liber q̄s dicat pro. auc. q. III. D.
- Apochriphus liber null⁹ est in nouo testō ibidē. D. i. fine.
- Apochriphi libri sacre scripture q̄ sint p. auc. q. III. p. totū
- Apochriphi sunt liber pastoris z de laudibus pauli z tēcle. ibidem. A. B. D.
- C** Apostoli iacobus z Johannes quare dicuntur reficere rethia sua ca. III. q. CV. per totum.
- Apostoli petrus z andreas dicuntur mittere rethia i mare z apostoli iacobus z Johannes quare dicuntur reficere rethia sua ca. III. q. CVI. per totum.
- Apostoli dicuntur reliquisse rethia sua z sequi esse christum propter p̄optam obedientiaz z alias causas ca. III. q. CIX. per totum.
- Apostoli a christo vocati omnia subito reliquerunt propter multas rationes ca. III. q. III. per totum.
- Apostolis iacobo z iohanni licebat patrē relinquere ca. III. q. CXII. per totum.
- Apostolis iacobo z iohanni licebat patrem relinquere et si pater hoc eis inhibuisset ca. III. q. CXIII. per totum.
- Apostolis petro z iohanni christus aliquid promisit i uocatione eorum: iacobo uero z iohanni nihil quare hoc ca. III. q. CVII. per totum.
- Apostolos quare uocauit christus binos ca. III. q. CII. I.
- Apostolos petrum z andream fratres similiter iacobuz z iohannē fratres quare uocauit ad apostolatuz christus triplex opinio ponitur ca. III. q. CII. per totum.
- Apostolos christus elegit simplices z ydiotas duplici causa ca. III. q. CIII. per totum.
- Apostolos quattuor eodez tempore christus uocauit propter rationabiles causas ca. III. q. CVII.
- C** Apostoli baptizati fuerunt xpi baptismo cap. III. q. XLIX. k. ca. III. q. LXVI. S.
- Apostoli post mortem christi in iudea remanserunt p aliquod tempus z postea recesserunt z quare hoc fecerunt prolo. V. q. III. per totum.
- Apostoli necessario p mūdū disp̄si sūt plo. I. q. III. C. D.
- Apostoli peccassent si humanituz uoluissent premeditari qd loquerentur ante reges z presides quia erat contra mandatum christi ca. II. q. LIX. C.
- Apostoli non fuerunt perfecti ante mortez christi sed habuerunt multas imperfectiones ca. III. q. XI. D. E.
- Apostoli digni non erant assumi ad tantam dignitatem sed xps eos sua bōitate assumpsit ca. III. q. LXIX. i. fine.
- Apostoli quare facti sunt a christo piscatores hominum. ca. III. q. XCVIII. per totum.
- Apostoli petrus z andreas q̄o crediderunt effici piscatores hominum ca. III. q. XCIX.
- Apostoli quare ad vnicam christi uocem secuti sunt eum cap. III. q. C. B.
- Apostoli a christo uocati tenebantur ipsum seq. capi. III. q. CI. per totum.
- Apostolorum uocatio que habetur mathe. III. z Joannis p̄io q̄o conueniant ca. III. q. LXXXVI. p. totū.
- Apostoloruz petri z andree uocatio diuersimode a diuersis intelligitur ca. III. A.
- Apostolos christus uocauit a principio sue predicationis propter multa ca. III. q. XCVII. per totum.
- Apostolis baptizantibus dabatur uisibilis spiritus sc̄tus ad ostendendam eorum dignitatem quia ipsi erant principes ecclesie ca. III. q. XII. VI.
- C** Aqua calida citius coagulatur q̄ frigida z quare hoc fit at ca. V. q. CXXXIII. B.
- C** Arborum quattuor differentie. s. aride: sine fructu: uirides z fructuose: seu uenose: uirides z bonus fructus facientes. prime significant paganos: secunde hypochritas: tertie hereticos: quarte uiros catholicos cap. III. q. LXII. in expositione littere seq. B.
- C** Archa federis quare uocatur archa testi. pro. III. II. VI. A.
- Arche federis multiplex nomen prolo. III. q. VI. A.
- C** Archelaus successit p̄ri suo herodi: z eius historia capitulu. II. q. XCI. T. T.
- Archelaus accepit dimidiū regni p̄ri ab octauiano: que pars iudea appellata est capi. II. q. LXXXI.
- C** Aristobolus machabeus rex z p̄tifer iudeozū capitulu. II. q. XCI. E. E.
- Aristoboli sc̄di z hyrcani regnū z p̄tentio ibidem. D. h.
- C** Aristoteles p̄s quo tpe floruit ca. II. q. XCI. U.
- C** Artabanus rex persaz regnat ca. II. q. XCI. P.
- C** Artaxerxes longimanus persarum rex regnat capitulu. II. q. XCI. P.
- C** Asa rex iuda fuit optimus z fortissimus rex z coluit dominum ca. I. q. XV. in expōne littere sequenti. E.
- C** Assisat christus dauid in multis capi. II. q. III. D.
- C** Assuerus rex persarum capi. II. q. XCI. T.
- C** Athalia regina interfecit oēs filios regis: z regnauit annis septē ca. I. q. XV. in expōne littere sequenti. S.
- B** Babilonē ciuitatē egypti edificauit Lābises fili⁹ cyri regis persaz i memoria p̄oris babilonie iā d̄struce ubi posuit regni sui sedē. c. II. q. LX.
- C** Balaam fuit p̄pheta maxim⁹ z multa. (L. Q.) ta predixit capitulu. II. q. XVIII. E. f.
- C** Balsami ortus in terra egypti z modus ip̄m colligendi capitulu. II. q. LX. R.
- Balsami ortus irrigat de q̄dā puo fonte in q̄ b̄tissima v̄go sc̄issimū filiū suū iesus lauissē d̄r ca. II. q. LX. R.
- Balsamū irrigatē faciūt trahi aquā a bobus ex fonte illo tota ebdomada: q̄ tñ boues n̄llo mō trahēt uolūt aquā a meridie sabbati vsq̄ ad mane diei lune. c. II. q. LX. S.
- Baptizaf p̄t et n̄ baptizat⁹. c. III. q. XLIX. itē. c. III. q. LX. S.
- Baptizari debuit xps z aliq̄ baptō Joānis. c. III. q. XLV. S.
- Baptizari baptō Joānis oēs homines nō erat necesse capitulu. III. q. XLV. h. Jbi. q. LI. per totum.
- Baptizabant baptō xpi solū iudei z non gentiles capitulu. III. q. XLVII. A.
- Baptizari in sp̄o sc̄o q̄o itelligat ca. III. q. LXIII. D. N.
- Baptizati per Joānem iterum baptizari oportebat capitulu. III. q. XLIX. per totum. I.
- Baptizati fuissent a Joāne gentiles si in noie uenturi credidissent capi. III. q. XLVII. K.
- Baptizantes cum igne seu catharizantes aliquem errāt valde capi. III. q. LXV. X.
- Baptizatis dat in baptismo remissio peccatoz: z ifundūf oēs v̄tutes theologice z morales ca. III. q. XII. C.
- Baptizaf i baptō nō h̄nt appētes uisioēs v̄l māifestatōēs sic i ecclia p̄mitia: q̄ mō nō ē ita neciū. c. III. q. XII. D.
- Baptizatio



Baptizatio baptō Joānis nulla gratia conferebatur capi  
tu. III. q. XLIII. per totū capi. III. q. XLIX. B.  
Baptismus aū mortē chriſti licet dabat grām remiſſionis  
peccatorū que eſt per ſp̄m ſc̄m non ſequēbat tñ aliqua  
diſpō ad perfectionem ca. III. q. XII. B.  
Baptismus nō fuit ordiatus aū Joānē; ſed ipſe p̄or fuit q  
baptizavit capi. III. q. XXXV. III. per totum.  
Baptismus Joā. nō erat p̄pe factū ca. III. q. XL. per totū.  
Baptismus Joā. fuit ſac̄m eo mō quo legalia dicuntur  
ſacramenta ca. III. q. XL. B.  
Baptiſm⁹ Joā. diſponebat ad x̄pm ca. III. q. LX. B.  
Baptismus Joānis a deo fuiſſe multipliciter probatur ca  
pitu. III. q. LXI. per totum.  
Baptismus Joānis hēbat certā formāz in ſua collatiōe. ſ.  
ego te baptizo in noīe v̄turi ca. III. q. XLII. per totum.  
Baptismus Joānis dupl̄r preparabat homines ad chri  
ſti gratiam ca. III. q. XL. D. J.  
Baptiſm⁹ ioā. m̄lta bōa p̄ſtabat. c. III. q. XLVIII. J. k. L.  
Baptismus Joānis nō ceſſavit ſtatim poſt chri  
ſtum zatum capi. III. q. XLVIII. per totum.  
Baptismus Joānis ceſſare debuit poſt mortem eius ca  
pitu. III. q. L. per totum.  
Baptiſm⁹ Joā. nō remittebat pctā ca. III. q. LVIII. A.  
Baptiſm⁹ ignis ē; baptiſm⁹ p̄ grāz ſp̄s ſc̄i ca. III. q. LXVI. z  
Baptismus iudeoz erat duplex ca. III. q. LXXII. J.  
Baptismus eſt quoddā remediū ca. III. q. LXXII. k.  
Baptismus figurat per tranſitūz maris rubi z iordanis  
diuiſione capi. III. q. LXXIII. D.  
Baptiſm⁹ duplex itelligi p̄t i v̄bis Joā. ca. III. q. LVIII. B.  
Baptiſmi efficacitā tria requir̄ ca. III. q. LXXXI. D.  
Baptiſmi Joā. ſc̄ia pueniens fuit ca. III. q. XLIII. A.  
Baptiſmo Johannis baptizabantur ſolum adulti z non  
paruuli ca. III. q. XLVI. per totum.  
Beatitudo dupliciter accipit. ſ. in re z i ſpe. ca. V. q. XI. D.  
Beatitudo in re poſſidetur in patria; in ſpe autem etiā in  
preſenti vita ca. V. q. XII. per totum.  
Beatitudo diffinitur; z quid per nomen eius importa  
tur declaratur ca. V. q. XII. per totum.  
Beatitudo eſt vltimum bonum vltra quod nullum eſt  
ca. V. q. XIII. D.  
Beatitudo licet talis ſit q̄ vltra eam nihil deſiderari poſ  
ſit non tamē in ea procedit in infinitū ca. V. q. XIII. D.  
Beatitudo nō p̄t eſſe in reb⁹ exteriorib⁹ ca. V. q. X. p̄ totū.  
Beatitudo nō p̄t eſſe in diuinit̄s ca. V. q. XIX. per totum.  
Beatitudo nō p̄t eſſe in honoribus ca. V. q. XX. p̄ totū.  
Beatitudo nō p̄t conſiſtere i gl̄ia z fama ca. V. q. XXI. p̄ totū  
Beatitudo nō p̄t conſiſtere i p̄tate t̄pali ca. V. q. XXII. p̄ totū.  
Beatitudo cum ſit ſummum bonum non poteſt ſecum cō  
pati aliquod malum ca. V. q. XXII. k.  
Beatitudo nō p̄t eſſe i bonis corporis ca. V. q. XXIII. p̄ totū.  
Beatitudo nō p̄t eſſe in delectatiōib⁹ ca. V. q. XXIII. p̄ totū.  
Beatitudo eſt bonum valde iocūndum; z nullam moleſtiā  
generat ca. V. q. XXIII. D.  
Beatitudo ē bonū p̄p̄riū hoīs ca. V. q. XXIII. L.  
Beatitudo eſt omnium nobiliſſimum ca. V. q. XXIII. E.  
Beatitudo an cōſiſtat i aliquo bono aīe ca. V. q. XXV. p̄ totū  
Beatitudo nō eſt in aliquo bono creato ca. V. q. XVI. p̄ totū.  
Beatitudo n̄a eſt deus ſolus ca. V. q. XXVII. A. L. f. S.  
Beatitudo eſt vltimus finis ca. V. q. XXVII. A. E.  
Beatitudo eſt ſūmum bonū hoīs ca. V. q. XXVII. D.  
Beatitudo accipitur dupliciter. ſ. pro obiecto beatitudinis  
z pro eſſe beatitudinis ca. V. q. XXVIII. A.  
Beatitudo eſt vltima perfectio hoīs ca. V. q. XXVIII. A.  
Beatitudo eſt cōmune bonū z p̄fectū ca. V. q. XXVIII. L.  
Beatitudo quomodo ſit i angelis z quomodo in homini  
bus ca. V. q. XXVIII. f. S.  
Beatitudo in hac vita eſt imperfecta ca. V. q. XXVIII. S.  
Beatitudo in alia vita eſt perfecta ca. V. q. XXVIII. S.  
Beatitudo eſt i beato ſine interruptione ca. V. q. XXVIII. D.  
Beatitudo eſt vita eterna ca. V. q. XXIX. A.  
Beatitudo ē regnū dei vel regnū celozū ca. V. q. XXXI. A.  
Beatitudo an aliq̄ mō cōſiſtat i opatōe ſenſus ca. V. q. 32. A.  
Beatitudo p̄t aliq̄d p̄ficere tripliciter. ca. V. q. XXXII. B.  
Beatitudo futura p̄ficiet iſtotū hoīem ca. V. q. XXXII. E.  
Beatitudo magis conſiſtit in intellectu q̄ in voluntate.

capi. V. q. XXXIII. A.  
Beatitudo conſiſtit in actu intellectus ſpeculatiui capi.  
V. q. XXXIII. per totum.  
Beatitudo noſtra conſiſtit in coniunctione ad deum cap.  
V. q. XXXIII. B. E.  
Beatitudo vt dicit actum perfectum non poteſt eſſe in ac  
tu ſcientiarum ſpeculatiuarum ca. V. q. XXXV. A.  
Beatitudo duplex perfecta z imperfecta cap. V. q. XXXV.  
A. z per totum  
Beatitudo non poteſt eſſe i conſideratione ſubſtantiarūz  
ſeparatarum ca. V. q. XXXVI. A.  
Beatitudo conſiſtit in perfecta dei cognitione capitu. V.  
q. XXXVII. per totum.  
Beatitudo non poteſt haberi per cognitionez demonſtra  
tiuam ca. V. q. XXXVIII. per totum.  
Beatitudo eſſe non poteſt in cognitione dei per fidem ca.  
V. q. XXXIX. per totum  
Beatitudo eſt i cognitione dei p̄ eſſentiā ca. V. q. XL. p̄ totū  
Beatitudo eſt in viſione dei per eſſentiā ca. III. q. B.  
Beatitudo nō p̄t h̄ri in hac vita ca. V. q. XLVII. p̄ totū.  
Beatitudo eſt cū delectatōe ca. V. q. XLVIII. per totum  
Beatitudo magis eſt in viſione q̄ in delectatione capitu.  
V. q. XLIX. per totum.  
Beatitudo perfecta quem haberi poſſit a ſola anima vel  
ab anima coniuncta corp̄oz ca. V. q. LI. per totum.  
Beatitudo ē duplex. ſ. ſpeculatiua z practica ca. V. q. LIII. L.  
Beatitudo imperfecta requirit corporis perfectionez ca  
pi. V. q. LIII. D. E.  
Beatitudo imperfecta requirit bona exteriora capitu. V. q.  
LIII. per totum.  
Beatitudo perfecta non requirit corporis perfectionez  
ca. V. q. LIII. D. E.  
Beatitudo imperfecta amicorum ſocietatem requirit non  
autem perfecta de neceſſitate ca. V. q. LV. per totum.  
Beatitudo eſt in quibuſdam ſine motu in alijs per vnicū  
motum; in alijs per multos motus z cur hoc capitulo  
V. q. LIX. D.  
Beatitudo conſideratur dupliciter ſm̄ cōmunem rationē  
beatitudinis; z ſm̄ ſp̄alem eius rōnem ca. V. q. LX. D.  
Beatitudo perfecta ſemel habita nunq̄ poteſt amitti ca  
pitu. V. q. LXVII. per totum.  
Beatitudo dei eſt ſm̄ intellectum ca. V. q. LXIX. per totum.  
Beatitudo dei comprehendit in ſe omnes beatitudines.  
capitu. V. q. LXX. per totum.  
Beatitudo dei eſt excellentior omni alia beatitudine cap.  
V. q. LXXI. per totum.  
Beatitudo angelozū eſt in cōtēplatiua ca. V. q. LXXII. p̄ totū  
Beatitudo vnica eſt ca. V. q. LXXXVIII. S.  
Beatitudo voluptuoſa primo conſiſtit in honoribus diu  
it̄s z potentia temporali ca. V. q. LXXXIII. L.  
Beatitudo voluptuoſa ſc̄do conſiſtit in refrenando paſ  
ſiones ca. V. q. LXXXIII. L.  
Beatitudo paupertatis dupliciter intelligitur capi. V. q.  
LXXXIX. S. b.  
Beatitudinis cauſa homo deſiderat quecunq̄ deſiderat  
ca. V. q. XV. per totum.  
Beatitudinis gradus conuenientis in euangelio dicun  
tur manſiones ca. V. q. LXV. per totum.  
Beatitudinis gradus erunt ſm̄ diuerſos gradus carita  
tis. V. q. LXVI. per totum.  
Beatitudini aliquid ordiari dupliciter p̄t ca. V. q. XV. L.  
Beatitudini practice cor̄reſpondent beatitudines 4<sup>a</sup> 5<sup>a</sup>  
z 7<sup>a</sup> ca. V. q. LXXXIII. ab. J. vſq̄. O. eodē. c. q. LXXXIII  
per totum.  
Beatitudini practice cor̄reſpondent premia beatitudinū  
z non beatitudines ca. V. q. LXXXIII. D. N.  
Beatitudinem omnes homines appetunt tanq̄ vltimūz  
finem cap. V. q. XVI. A. B.  
Beatitudinem qui eſt finis vltimus hominum nullū ani  
mal conſequitur niſi homo ca. V. q. XVI. A.  
Beatitudinem eſſe in voluntate dupliciter intelligitur ca  
pitu. V. q. XXXIII. k.  
Beatitudinem eſſe in diuerſis rebus varie philoſopho  
rum opinionones ca. V. q. XLVII. ab. O. vſq̄. X.  
Beatitudinem ſeu felicitatem poſt mortem quare nullus

- philosophus posuit ca. v. q. XLVII. a. f. vsq; ad. A. A.  
 Beatitudinem in delectationibus ciborum et venerorum  
 machomethiste ponunt ca. v. q. LIII. f.  
 Beatitudinem homo potest consequi et ad eam peruenire,  
 cap. v. q. LVI. per totum.  
 Beatitudinem imperfectam homo consequi potest ex pu-  
 ris naturalibus non autem perfectam ca. v. q. LVII. p. totum.  
 Beatitudinem consequi non potest homo per operationem  
 angelis ca. v. q. LVIII. per totum.  
 Beatitudinem perfectam debet precedere rectitudo volu-  
 tatis ca. v. q. LXIX. B. L.  
 Beatitudinem nemo a deo consequitur sine dispositione  
 ca. v. q. LIX. f.  
 Beatitudinem appetunt omnes rationales creature ca-  
 pitu. v. q. LX.  
 Beatitudinem perfectam appetens meref cap. v. q. LXII. p. totum.  
 Beatitudinem habebunt sancti equaliter quantum ad obie-  
 ctum beatitudinis non autem quantum ad adeptionem  
 capi. v. q. LXIII. per totum.  
 Beatitudines omnes declarantur ca. v. q. XL. i. expõe littere.  
 Beatitudines duas homo simul habere non potest; nec potest  
 restituere sibi beatitudines in diuersis rebus ca. v. q. XIII. A.  
 Beatitudines posite a christo in euangelio dicuntur bea-  
 titudines: quia talia opera post mortem talem beatitudi-  
 nem consequentur ca. v. q. LXXX. per totum.  
 Beatitudines non sunt operationes virtutum perfectarum  
 sed donorum ca. v. q. LXXXI. f.  
 Beatitudines sunt actus perfectissimi facti modo diuino  
 capi. v. q. LXXXI. f.  
 Beatitudines omnes sunt in hac vita: sed de premio earum  
 est dubium capi. v. q. LXXXI. L.  
 Beatitudines in euangelio sufficienter enumerantur ca-  
 pitu. v. q. LXXXIII. E. f. G. h. p.  
 Beatitudines tres priores sunt contra voluptuosas bea-  
 titudinem ca. v. q. LXXXIII.  
 Beatitudines quattuor tantum posuit beatus lucas in  
 suo euangelio et non plures rationabiliter ca. v. q. LXXXIII. S.  
 Beatitudines quattuor posite a beato luca ponunt ad exclu-  
 dendam quattuor bona vite voluptuose ca. v. q. LXXXIII. L.  
 Beatitudines attribuuntur donis spiritus sancti qui sunt septem et  
 ita sunt septem beatitudines ca. v. q. LXXXIII. f. 3.  
 Beatitudines et dona iter se pueniunt ca. v. q. LXXXV. b. A.  
 Beatitudines et dona iter se pueniunt ca. v. q. LXXXV. p. totum.  
 Beatitudines ad dona reducuntur et quomodo cap. v. q.  
 LXXXV. ab. f. vsq; M.  
 Beatitudines sunt septem ca. v. q. LXXXVI. A.  
 Beatitudines fuerunt conuenienter predicate in princi-  
 pio sue predicationis ca. v. q. LXXXVII. per totum.  
 Beatitudines posite sunt in principio legis gratie et non in prin-  
 cipio legis moysi et quare ca. v. q. LXXXVIII. p. totum.  
 Beatitudines ordinantur inter se duplici ordine ca. v. q.  
 LXXXII. ab. A. vsq; S.  
 Beatitudines singule quomodo debeant intelligi declaraf.  
 capi. v. q. LXXXIX. A. S. vsq; ad. Q.  
 Beatitudinum premia in hac vita diuersimode possunt ha-  
 beri et quomodo ca. v. q. LXXXII. E.  
 Beatitudinum premia habent in hac vita inchoationem ca-  
 pitu. v. q. LXXXII. B.  
 Beatitudinum sufficientia ca. v. q. LXXXIII. P. Q. R. S.  
 Beatitudinum premia declarantur: et quod horum sit maius  
 vel minus asseritur ca. v. q. LXXXIX. A. Q. vsq; i. fine.  
 Beatitudinibus conuenientia assignantur premia capitulo.  
 v. q. LXXXIII. per totum.  
 Beatus dicitur qui habet omnia que vult capi. v. q. XXXIII.  
 E. ibidem. q. XXXVII. B.  
 Beati non cognoscunt omnia que deus cognoscit cap. v.  
 q. XLIII. R. et E. vsq; in fine. q.  
 Beati videndo diuinam essentiam cognoscunt omnia pre-  
 terita presentia et futura ca. v. q. XLIII. 3. et 2.  
 Beati dicuntur aliquid in re aliquid vero in spe. ca. v. q. LXXX. B.  
 Bersabee quare non nominatur nomine proprio sed sub  
 nomine viri prioris ca. I. q. XVI. per totum.  
 Bestie non sunt huiusmodi. s. p. ca. v. q. CCVII. A.  
 Bestiales efficiuntur homines propter crudelitatem ca. v. q. CCXI.  
 Bestialitas est species luxurie et nam ca. v. q. CCVII. A.  
 Bestialitas est dicta a bestis et est nomen vitii quod committit  
 homo cum bestis ca. v. q. CCVIII. A.  
 Bestialitatis et humane malitie differentia ca. v. q. CCIX. A.  
 per totum ibi. q. CCX. per totum.  
 Bestialitas duplex ca. v. q. CCIX. b.  
 Bestialitas dupliciter accipitur ca. v. q. CCIX. l.  
 Bestialitas est circa timiditatem ca. v. q. CCIX. d.  
 Bestialitas est circa in temperantiam ibidem. E.  
 Bestialitas est circa venerea ibidem. f.  
 Bestialitas est circa mansuetudinem ibidem. S.  
 Bestialitas causatur in homine triplici de causa capitulo.  
 v. q. CCXI. per totum.  
 Bestialitas an sit deterior quam malitia humana capitulo. v. q.  
 CCXII. per totum.  
 Bestialitas an sit grauior quando vir cognoscit brutum ex-  
 tra vas debitum vel mulier cognoscatur a bruto ex-  
 tra idem vas: vel quando vterque cognoscit in vase na-  
 turali ca. v. q. CCXXI. per totum.  
 Bestialitatis et malitie comparatio ca. v. q. CCXXII. J.  
 Bestialitatis pectus est cum vir accedit ad bruta: vel mulier  
 supponit se brutis ca. v. q. CCXXVIII. per totum.  
 Bestialitatis causa quare homo tantum scelus committat  
 capi. v. q. CCXXIX. per totum.  
 Bethleem nomen est duarum ciuitatum israelitarum capit.  
 IX. in expositione prime littere. A.  
 Bethleem aliquando vocatur ephrata ibidem.  
 Bethleem nominatur in christi natiuitate: quia predictum  
 fuerat christum ibi nasciturum ca. II. q. b. ibidem. Q. 3. p. totum  
 Bonum et malum in homine accipiuntur secundum ea que sunt  
 propria homini ca. v. q. CXXXIX. A.  
 Bonum corporis quod apprehenditur per sensum non po-  
 test esse perfectum bonum hominis ca. v. q. XXXIII. A.  
 Boom non peccauit accipiendo ruth in uxorem capitulo  
 q. XII. per totum.  
 Boom fuit vnus et non plures ca. I. q. XIII. per totum.  
 Cambises filius ciri regis regnat capitulo. II. q. q.  
 XCI. M.  
 Cambises in hystoria iudith vocatur nabucho-  
 donosor ca. II. q. XCI. N.  
 Cambises edificauit babylonem in egypto cap.  
 II. q. XCI. N.  
 Calciamenta christi soluere quomodo intelligatur expo-  
 nitur multipliciter ca. III. q. LXVII. per totum.  
 Calciamenta portauit christus certo tempore et alio tem-  
 pore non portauit ca. III. q. LXVIII. per totum.  
 Calciamenta christi Joannes baptista non erat dignus por-  
 tare ca. III. q. LXIX.  
 Canon grece latine dicitur regula prolo. auc. q. II. A.  
 Canones a beato hieronymo positi sunt in biblia propter  
 multas rationes prolo. II. q. X. per totum et q. XI.  
 Canones euangeliorum primo adiuuenit amonius alexan-  
 drinus prolo. auc. q. XXV. E. prolo. scdo. q. VIII. in ex-  
 positione littere sequentis. b.  
 Canones ordinauit eusebius cesariensis episcopus se-  
 quens amonium prolo. II. q. VIII. in expositione littere  
 sequentis. A. prolo. III. q. XII. A.  
 Canones euangeliorum sunt decem in quibus aliquan-  
 do quattuor aliquando tres aliquando duo concordant  
 aliquando quilibet euangelista proprium dicit pro. II.  
 q. VIII. in expositione littere sequentis. b.  
 Canones euangeliorum sunt inuenti ad confusionem tol-  
 lendam ibidem. D. et per totum.  
 Canones declarantur quomodo debeant intelligi prolo.  
 II. q. IX. in expositione littere sequentis per totum.  
 Canones habent numerum duplicem. s. rubeus et nigrum  
 et quomodo sit seruandus iste numerus prolo. II. q. IX.  
 in expositione littere sequenti. D. E.  
 Canones euangeliorum de greco in latinum translati sunt  
 per beatum hieronymum prolo. III. q. XI. L.  
 Canones editi fuerunt in greca lingua tempore constan-  
 tini imperatoris prolo. III. q. XI. L.  
 Canones concordant sententias diuersorum euangelista-  
 rum prolo. beati eusebii in principio. L.  
 Canones euangeliorum deseruiunt ad duo in euangelis  
 prolo. beati eusebii in principio. b.  
 Canones

**C**anones euangelioꝝ singuli ponuntur ⁊ declarantur prolo. beati eusebii in principio. D. E.  
**C**anonum numeri rubei ⁊ nigri marginaliter positi quid significat prolo. bti eusebii in principio. f. 5. vsq; i fine  
**C**anones euangelioꝝ ad quid sunt vtilis prolo. beati eusebii. q. III. per totum.  
**C**anones qre nō sunt mō in vsu prolo. beati eusebii. III. C  
**C**anones euangelioꝝ sunt decem tantum prolo. b. eu sebi. q. III. per totum.  
**C**anonici dicuntur libri sacre scripture qui per ecclesiam regulariter sunt approbati prolo. auc. q. II. A.  
**C**apitale peccatum quid sit ⁊ eius conditiones cap. v. q. CXLI. ⁊. A. b. vsq; in finem.  
**C**apree ⁊ hynuli proprietates prolo. III. q. v. E.  
**C**aracter q̄tuor requirit. ca. III. q. LVII. J. k. L. M.  
**C**aracter ⁊ iurisdic̄tio cōparant ca. III. q. LVII. O. P. Q.  
**C**aracterem non habens non potest exercere actus ordi num ca. III. q. LVII. N.  
**C**aritas est perfectio hominis ⁊ perficit omnes operatio nes ca. III. q. XXVIII. A.  
**C**aritas est altior alijs virtutibus ca. v. q. XXXIII. P.  
**C**aritas sine gratia esse non potest ca. v. q. XXXIII. U.  
**C**aritas magis appetit visionem q̄ delectationem in bea titudine ca. v. q. XLIX. T.  
**C**aritatis nouem gradus ponunt ca. v. q. CCCXLIX. b.  
**C**aritatem maioꝝem habens erit maioꝝ in gradu glorie ca pitulo. v. q. LXV. A.  
**C**aritate formatis operibus nostris datur beatitudo ⁊ nō aliter ca. v. q. LXVI. P.  
**C**aro multipliciter accipitur ca. III. q. LXXII. A  
**C**aro hominem temptat ca. III. q. LXXII. A.  
**C**arnis temptatio infurgit ex conditione carnis corrupte capi. III. q. LXXII. b.  
**C**arnium vsus a deo hōi cōcessus est ca. v. q. CXLIII. M  
**C**ausa tripliciter cognoscit per effectum ca. v. q. LXII. f.  
**C**ause sunt nobilioꝝ effectibus ca. v. q. XLV.  
**C**elum dicitur thronus dei ca. v. q. CCLI. N.  
**C**eli aptū fuit p̄ christi passionem ca. III. q. LXXXI. f.  
**C**eli aperti super christum baptizatus quomodo fuerunt cap. III. q. LXXX. per totum.  
**C**eli aperti dicuntur sepe in veteri ⁊ nouo testamento ca pitu. III. q. LXXXI. b.  
**C**elozū ap̄tionē oēs viderūt q̄ erāt eū christo in baptismo capi. III. q. LXXXII. A.  
**C**elos ap̄iri x̄po baptizato fuit cōueniens ca. III. q. LXXXI. f.  
**C**erimonias laudabiles quas habet ecclesia seruare de bemus prolo. auc. q. XXXII. E.  
**C**esarea duplex. s. philippi ⁊ palestine prolo. II. q. VIII. in expositione littere sequentis. A.  
**C**irus rex regnavit annis. XXX. ca. II. q. XCI. L.  
**C**irus rex interficitur ca. II. q. XCI. M.  
**C**laues iurisdictionis nō habuerunt sacerdotes veteris testamenti cap. III. q. LX. B. ⁊ per totum.  
**C**laritas dei est veritas eius essentie cap. v. q. XLII. O.  
**C**ognoscit se deus naturaliter quia suas essentiam videt cap. v. q. LXXIII. L.  
**C**ognoscit deum angelus in quantū est ab ipso deo ibidē.  
**C**ognoscit deū homo per creaturas ibidem.  
**C**ognosci p̄t aliqd p̄ aliud tripliciter ca. III. q. XLVI. U.  
**C**ognitio dei quadruplex ca. v. q. XXXVII. L.  
**C**ognitio habetur de aliqua re affirmatiue ⁊ negatiue. capi. v. q. XXXVIII. A.  
**C**ognitio dei per essentiam quid requirat ca. v. q. XL. Y.  
**C**ognoscere vxorem vel aliam mulierem in vase debito s; non debito modo quando sit peccatus ⁊ quando non capi. v. q. CCXXVII. per totum.  
**C**olumba in qua descendit spiritus sanctus super christū baptizatum an fuerit verum animal vel non diuerse sc̄a ctozum opiniones ca. III. q. LXXXV. per totum.  
**C**olumba ista de quo loco descendit quando venit super christum ca. III. q. LXXXVI. per totum maxime. D.  
**C**olumba ista postq̄ stetit super christum quo abierit vel quid de ea factum sit ca. III. q. LXXXVII. per totum.  
**C**olumba ista ab omnibus presentibus i christi baptisma te visa fuit ca. III. q. LXXXVIII. per totum.

**C**olumbe conditiones conueniunt baptizatis capitu. III. q. LXXXIII. A. B.  
**C**olumbe conditōes conueniunt dōis spiritus sancti ca. III. q. LXXXIII. B. C. D. E.  
**C**olumbam istam in christi baptismo apparentem non spiritus sanctus sed angelus mouit ducendo ⁊ redu cendo ca. III. q. LXXXIX. S.  
**C**olumbam istam non accepit spiritus sanctus in vnitate suppositi sicut christus humanam naturam capitulo. III. q. LXXXIX. D. E. J. N.  
**C**olumna ignis ⁊ nubis que iudeos deducebat quid erat ⁊ quomodo fulgebat ca. II. q. XII. L. D.  
**C**olumna ignis ⁊ nubis se mouente mouebantur iudei ⁊ ambulabāt alias nō mouebātur ca. II. q. XIII. B. vsq; in finem. q.  
**C**olūna ignis ⁊ nubis ab angelo mouebat ca. II. q. XV. C  
**C**omete stelle proprietates. ca. II. q. XI. B.  
**C**ōe dicit aliqd duplici. s. p̄ pdicationē ⁊ participationē. capi. v. q. XXIII. D.  
**C**omunionem non impediunt de se corporales immu ditie capi. v. q. CCXLIX. per totum.  
**C**oncipere potest mulier iuuenis de viro senē ⁊ mulier se nex de viro iuuenē ca. I. q. XIII. E.  
**C**onceptio hominis fit successiue ⁊ in multis diebus ca pitu. I. q. LII. A.  
**C**onceptio christi singulis tribus personis trinitatis ap̄ propriatur patri auctoritate; filio carnis assumptio. ⁊ spiritui sancto seminis formatio ca. I. q. XLV. C.  
**C**onceptio christi subito facta fuit ⁊ perfecta: licet alioꝝ hominū conceptōes fiant successiue ca. I. q. LIII. B. S.  
**C**onceptio christi ex parte fuit naturalis: ⁊ ex parte mira culose ca. I. q. LIII. per totum.  
**C**onceptioni prolis tres actiōes concurrunt capitulo. I. q. LII. D.  
**C**onceptiōi x̄pi tria cōcurrere declarat. ca. I. q. XXXIII. C.  
**C**onceptionem christi non solum spiritus sanctus sed et̄ tota trinitas operata est capi. I. q. XLV. A.  
**C**onceptus christus melius dicitur ex spiritu sancto quā de spiritu sancto ca. I. q. XLVI. B.  
**C**oncilium generale qz a spiritu sancto dirigitur non po test errare prolo. auc. q. X. D.  
**C**oncilium generale primum factum ab apostolis prolo. auc. q. X. D.  
**C**oncilium generale solum in suis determinationibus vti tur his verbis placuit spiritui sancto ⁊ nobis: ⁊ null⁹ alijs prolo. auc. q. X. D.  
**C**oncilij generalis determinatio vocatur euangelius pro lo. auc. q. X. L. ⁊. D. in fine.  
**C**oncubinam habere est contra legem nature capitu. v. q. CXC. per totum.  
**C**oncubinam cognoscere est semper peccatum mortale ca pitu. v. q. CXC. per totum.  
**C**oncubine abraam ⁊ iacob ⁊ dauid nō erant proprie. cō cubine sed vxores ca. v. q. XCII. per totum.  
**C**oncubinatus semper fuit peccatus ca. v. q. I. XCII. p̄ totū  
**C**oncupiscentia est magis durabilis q̄ ira propter mul tas causas capi. v. q. CXLVIII. per totum.  
**C**onfessionis sacramentalis conditiones capi. III. q. LIII. ab. A. vsq; ad. Q.  
**C**oniuuges vouentes perpetuam continentiam an tene antur ad eam ca. III. q. CXIII. per totum.  
**C**oniuuges conuenientes seruare continentiam an infra illū tps possint exigere debitū ca. v. q. CCCXV. p̄ totū.  
**C**omprehendere est quasi simul capere ca. v. q. XLII. B.  
**C**omprehendere deum nullus potest nisi ipse. met. capitu lo. v. q. XLII. A.  
**C**omprehensio diffinitur ab augustino capitu. v. q. XLII. in principio.  
**C**omprehensio req̄rit ad beatitudinē ca. v. q. L. A.  
**C**omprehensio dupliciter dicitur ca. v. q. L. E.  
**C**omputant hebrei ⁊ greci vnico modo annos a mundi creatione capi. II. q. I. A.  
**C**omputant latini vario modo annos propter varietas trāsl ationes ca. II. q. I. A.  
**C**omputatio varia annozum a principio mundi fm he

- breos grecos & latinos ca. II. q. I. per totum.  
 Computus summarius mundi ab exordio vsq; ad christi  
 natiuitatem capi. II. q. I. c.  
**C**onsentire aduersario iuxta doctrinam christi quomodo  
 intelligatur multipliciter exponit capi. V. q. CLXXIII.  
 in expositione littere per totum.  
**C**ontendere in iudicio an liceat pro rebus vel causis su-  
 is ca. V. q. XXXIII. per totum.  
**C**ontinentie & incōtinentie differentia ca. V. q. CCVIII. E.  
 Continentie & temperantie differentia ca. V. q. CCVIII. F.  
**C**ontinuatio alicuius rei dupliciter intelligitur capitulo  
 III. q. I. B.  
 Continuatio scriptorum in euangelio potest dupliciter in-  
 telligi ca. III. q. II. per totum.  
**C**orrigere volentes textum vsitatum sacre scripture & re-  
 ducere ad aliā interpretationem q̄ sit male faciūt: pre-  
 sertim in vocabulis hebreis sicut acheldemach vel he-  
 ly hely lamazabatani ca. V. q. XCIII. per totum.  
 Corrigi posse aliquem an mortem nunq; est desperandus  
 capi. V. q. CV. S. T. U.  
 Corrigibilitas hominis prouenit ex duplici principio in-  
 trinseco & extrinseco ca. V. q. CV. ab. M. vsq; ad. R.  
**C**orpus christi duplex. s. proprie pro persona christi & my-  
 stice pro tota ecclesia in prolo. auc. q. XII. D.  
 Corpus christi non fuit conceptum de sanguine venarum  
 beate virginis ca. I. q. LI. B. C. D. per totum.  
 Corpus christi fuit conceptus ex menstruo purissimo bea-  
 tissime virginis ca. I. q. LI. E. k.  
 Corpus christi in instāti perfecte formatus fuit: sed in par-  
 uissima quantitate ca. I. q. LIII. D.  
 Corpori christi mystico fideles incorporantur per fides &  
 caritatem in prolo. auc. q. XII. D.  
**C**orpus humanum quomodo formetur tam ex parte vi-  
 ri q̄ ex parte femine ca. I. q. LI. per totum.  
 Corpus ordinatur ad animā sicut ad finē ca. V. q. XXIII. J.  
**C**rassus romanus tēplū spoliat iudeoz ca. II. q. XCI. J. J.  
**C**hristus ē nomē significās regē vl' messīā ca. I. q. XXIII.  
 in expositione littere sequenti. h.  
 Christus est caput ecclesie. i. princeps in prolo. auc. que.  
 XII. f.  
 Christus solus melior est omnibus hominib; simul sum-  
 ptis in prolo. auc. q. XII. G.  
 Christus nullum scripsit euangelium & quare in prologo  
 auc. q. XXVI. per totum.  
 Christus solus potest dispensare in preceptis euangelicis  
 & non alius in prolo. auc. q. XXX. per totum.  
 Christus vocatur filius dei verbum dei ymago ars & sa-  
 pientia patris prolo. III. q. VI. in expositione littere. h.  
 Christus mortuus est quantum ad carnem & non quan-  
 tum ad diuinitatē prolo. III. q. II. in expositione lre. J.  
 Christus fuit rex sacerdos messias & propheta capi. I. q.  
 XXV. per totum.  
 Christus potest & debet vocari omnibus nominibus su-  
 p'apropositis ca. I. q. XXV. B.  
 Christus conuenienter descendit de progenie regni & sa-  
 cerdotali q̄ ipse erat rex & sacerdos ca. I. q. XXVIII. L.  
 Christus assimilatur dauid in multis ca. II. q. III. D.  
 Christus dicitur virga q̄ verbis suis terram. i. homines  
 percussit ca. II. q. XIX. f.  
 Christus induxit aliquos ad timorem & aliquos ad cultū  
 ex sui vultus ostensione ca. II. q. XLII. B.  
 Christus noluit recedere de bethleem subito post ad ora-  
 tionē magozū propter multas causas ca. II. q. LI. A. B.  
 vsq; in finem questionis.  
 Christus mansit in bethleem vsq; ad quartum diem post  
 natiuitatem suam & post presentationem suam fuit de-  
 ductus in nazareth: & ibi stetit aliquo tempore: & ex il-  
 lo loco per reuellationem factam ioseph ductus fuit in  
 egyptum ca. II. q. LVIII. A. B.  
 Christus mansit in egyptum annis septem iuxta assertio-  
 nem hystoriarum ca. II. q. LX. U.  
 Christ; nasci tpe descriptiois orbis ca. II. q. XCI. Q. Q.  
 Christus reliquit iudeam & iuit in galileam propter tollē-  
 dam murmurationem iudeozum de prelatiōe christi su-  
 per Joannem ca. III. q. XXXVIII. L.
- Christ; debuit potius ostēdi iudeis q̄ gentibus ca. III. q.  
 XLVII. S. h.  
 Christus per se ipsum non baptizabat ca. III. q. XLIII. N.  
 Christus quomodo intelligatur venisse post iohannem, cū  
 iam hoc tēpore haberet annos. XXX. ca. III. q. LXVI. A.  
 Christus potuit instituire baptismum conuenienter ca-  
 pitu. III. q. LXVI. f.  
 Christus in galilea & ciuitate nazareth habitauit vsq; ad  
 tempus sue p'edicationis ca. III. q. LXX. S.  
 Christus homo non est creatura: licet humanitas christi  
 esset creatura ca. III. q. LXXI. B.  
 Christus non poterat habere aliquam obligationem ve-  
 ram ca. III. q. LXXI. f.  
 Christus voluit baptizari pp plures cās ca. III. q. LXXI.  
 S. h. J.  
 Christus fuit conuenienter baptizatus baptismo iohannis  
 propter multas causas ca. III. q. LXXII.  
 Xps n̄ potuit baptizari baptismo suo ca. III. q. LXXII. M.  
 Christus in suo baptismo non contulit aliquā virtutē rea-  
 lem aquis: sed fecit eas materiam aptam ad baptismū  
 ca. III. q. LXXIII. per totum.  
 Christus non poterat confiteri aliquod peccatum nec in  
 generali nec in speciali ca. III. q. LXXVI. D. E. f.  
 Christus toto suo ieiunij tpe nihil comedit ca. III. q. I. E.  
 Christus noluit conuincere dyabolum potestate sed testi-  
 monio sacre scripture ca. III. q. I. S. h.  
 Christus ductus fuit in desertum a spiritu sancto & non  
 a dyabolo ca. III. q. II. per totum.  
 Christus dicitur ductus a spiritu sancto in desertum & nō  
 in alijs actibus suis pluribus rationibus capitu. III.  
 q. III. f. S. h.  
 Christus solum a dyabolo & mundo temptatus fuit & nō  
 a carne: q̄ prime due omnino esse possunt sine peccato  
 tertia autem non ca. III. q. III. S. h.  
 Christus potius ductus fuit in desertum ad temptationē  
 q̄ alibi propter plures cās ca. III. q. V. per totum.  
 Christus conuenienter temptatus fuit in desertum capi.  
 III. q. VI. per totum.  
 Christus habuit duas temptationes in deserto capi. III.  
 q. VII. A. J. k.  
 Christus vere fuit ductus a dyabolo supra pinnaculum  
 & super montem excelsum: & non ymaginarie capitu.  
 III. q. VII. A. B. vsq; ad. h.  
 Christus conuenienter iuit in desertum ad temptationes  
 sustinendam ca. III. q. VIII. per totum.  
 Christus dyabolum prouocauit ad temptandum iuste &  
 prudenter pp multas cās ca. III. q. VIII. B. C. D. E.  
 Christ; p'misit se tēptari pp exēplū nr̄uz. ca. III. q. VIII. h.  
 Christus post baptismum & non ante voluit temptari ca-  
 pi. III. q. IX. per totum.  
 Christus non indigebat ieiunare pp se ca. III. q. X. f. J.  
 Christus promeruit vt sibi tanq; homini daretur omnis  
 potestas in celo & in terra ca. III. q. X. h.  
 Christus ieiunauit. XL. diebus & non pluribus nec pau-  
 cioribus propter multas causas ca. III. q. XI. A.  
 Christus nihil comedit. XL. diebus & XL. noctibus capi.  
 III. q. XI. C.  
 Christus non habuit vitam austeram sicut Joannes sed  
 mediocrem ca. III. q. XIII. c. ibidem. q. XVI. c.  
 Christus ieiunauit vt exēplū nobis tribueret ieiunādi ca-  
 pi. III. q. XIII. D.  
 Christus solū semel ieiunauit. XL. dieb; ca. III. q. XIII. B.  
 Christus in deserto solus fuit. & nemini locutus est illis  
 XL. diebus quibus ieiunauit ca. III. q. XV. A.  
 Christus dieb; sui ieiunij oioni vacabat ca. III. q. XV. A.  
 Christus quādo erat quietus a turbis secedebat ad ora-  
 dum & per noctabat in oratione ca. III. q. XV. L.  
 Christus ab instanti sue conceptionis fuit verus compre-  
 hensor & semper vigilando & dormiendo erat beatus  
 ca. III. q. XV. Q. R.  
 Christus ieiunauit in deserto vt vitā heremiticam appro-  
 baret ca. III. q. XVI. c.  
 Christus non debuit esse multum austerus in vita sua q̄  
 docebat omnes status hominum ca. III. q. XVI. c.  
 Christus habebat dispositionem sui corporis in se: & qn̄  
 volebat

volebat esuriebat et quando volebat esurire non esuriebat ca. III. q. XVII. A.  
 Christus vere immo superhabundanter ieiunavit licet non fameliceret ca. III. q. XIX. per totum.  
 Christus fuit temptatus post ieiunium et non prius propter multas causas ca. III. q. XX. per totum.  
 Christus proprie a dyabolo non fuit temptatus nisi istis tribus temptationibus et isto tpe ca. III. q. XXI. A. E.  
 Christus solus ab extra temptatus fuit ca. III. q. XXI. A. L.  
 Christus rationabiliter non repulit dyabolum temptantem se ca. III. q. XXVII. per totum.  
 Christus in istis temptationibus auctoritatis sacre scripture se rationabiliter defendit ca. III. q. XXVIII. p totum.  
 Christus convenienter respondit temptationibus demonis capi. III. q. XXIX. per totum.  
 Christus fecit se invisibilem quando a dyabolo portabatur aliquod scandalum sequeretur si iudei ipsum quasi volantem viderent et maleficum crederent capi. III. q. XXXV. f. ibidem. q. XLII. f. S.  
 Christus permisit se portari a dyabolo convenienter propter duas rationes ca. III. q. XXXVI. A. B.  
 Christus noluit redarguere dyabolum de mala allegatione sacre scripture propter aliquas rationes capit. III. q. XLI. per totum.  
 Christus dyabolo se temptati tertia temptatione dixit vade retro sathana propter quattuor rationes ca. III. qd. XLIII. per totum.  
 Christus in ultima temptatione magis aspere locutus est dyabolo quam in primis duabus: quia ipsa erat maior iniuriarum dei ca. III. q. LV. per totum.  
 Christus resistendo his tribus temptationibus dedit nobis regulam resistendi omnibus temptationibus capit. III. q. LVII. E.  
 Christus remansit in monte excelso post temptationem et ibi angeli ministraverunt ei. ca. III. q. LIX. per totum.  
 Christus non habuit aliquem angelum in custodia suarum capi. III. q. LXI. A.  
 Christus fuisse mortuus fame nisi ei provisum fuisset de cibo ca. III. q. LXII. E. f.  
 Christus audita traditione iohannis secessit in galileam. ca. III. q. LXXIX. A.  
 Christus convenienter non predicavit iohanne predicante ca. III. q. LXXX. A.  
 Christus multa miracula fecit antequam publice predicaret ca. III. q. LXXX. f. ibidem. q. LXXXI.  
 Christus predicavit iohanne manente in carceres ca. III. q. LXXXII. per totum.  
 Christus post incarcerationem iohannis iit in galileam ca. III. q. LXXXIII. per totum.  
 Christus nullum scripsit euangelium: nec etiam eum nisi bis scripsisse legimus in prolo. auc. q. XXVI. A. B. C.  
 Christus solus melior est cunctis alijs hominibus simul sumptis in prolo. auc. q. XII. S.  
 Christus erat in iudea quando audiuit iohannem incarcerationis et tunc abiit in galileam ca. III. q. LXXXV. A. p totum.  
 Christus predicavit primum in galileam quam in iudeam propter multas rationes ca. III. q. LXXXVI. per totum.  
 Christus prius predicavit in capharnaum quam in nazareth. ca. III. q. LXXXVII. per totum.  
 Christus reliquit nazareth propter aliquas rationes ca. III. q. LXXXVIII. per totum.  
 Christus predicavit penitentiam sicut iohannes rationabiliter propter multas causas ca. III. q. XC. A.  
 Christus in principio predicationis penitentiarum annuntiavit propter multa ca. III. q. XCI. per totum.  
 Christus annuntiavit regnum celorum propinquum propter multa ca. III. q. XCII. per totum.  
 Christus semper predicavit penitentiam ca. III. q. XCIII. p totum.  
 Christus non solum penitentiam sed multa alia predicavit cap. III. q. XCV. per totum.  
 Christus faciebat opera que nunquam a seculo fuerunt audita ca. III. q. CXIII. J.  
 Christus circuibat totam galileam predicando propter multa ca. III. q. CXIII. per totum.  
 Christus discurrebat predicando: quod tamen non fecerat

ioannes baptista et quare hoc fuerit declaratur capitulo. III. q. CXV. per totum.  
 Christus predicabat in synagogis propter multas rationes ca. III. q. CXV. per totum.  
 Christus predicabat euangelium regni ut instrueret predicatores ne fabulas predicaret ca. III. q. CXVII. p totum.  
 Christus non predicavit omnia illa que euangeliste scripserunt: sed ea fecit ca. III. q. CXVIII. per totum.  
 Christus quare faciebat miracula ca. III. q. CXX. p totum.  
 Christus prius predicabat et postea sanabat infirmos rationabiliter ca. III. q. CXXI. per totum.  
 Christus curabat omnes infirmitates observatis tribus conditionibus ca. III. q. CXXIII. per totum.  
 Christus ante sanationem volebat fidem sanandorum capitulo. III. q. CXXIII. per totum.  
 Christus legem daturus turbe congregata eam predicavit ca. V. q. III. per totum.  
 Christus ante istum sermonem predicavit penitentiam. capi. V. q. III. per totum.  
 Christus totum istum sermonem non solum discipulis sed etiam turbis predicavit ca. V. q. V. per totum.  
 Christus predicaturus vel legem daturus ascendit in montem propter multas causas ca. V. q. VI. per totum.  
 Christus predicavit sedendo ca. V. q. VIII. per totum.  
 Christus dicitur sedisse ad predicandum propter multa cap. V. q. IX. per totum.  
 Christus implevit legem moysi ca. V. q. C. B. L. D.  
 Christus potuit curare die sabati infirmos tanquam dominus legis cap. V. q. C. f.  
 Christus plus diligit concordiam fidelium quam munera capi. V. q. CLXI. L.  
 Christus dixit qui viderit mulierem ad concupiscendum eam propter errorem iudeorum qui non putabant prohiberi actum interiore ca. V. q. CLXXXI. per totum.  
 Christi baptismus factus fuit sine aliqua forma verborum a iohanne ca. III. q. LXXV. c.  
 Christi humanitati hoc solum deest quod non est in supposito sue speciei: sed suppositatur in supposito. diuino capitulo. III. q. LXXXIX. S.  
 Christi anima fuit beata ab instanti sue conceptionis capitulo. III. q. CVI.  
 Christi vita fuit tota exemplaris ca. III. q. XIII. D.  
 Christi miracula fiebant ad ostendendam potestatem suam: et ut crederet esse deus ca. III. q. XIII. L.  
 Christi miracula fiebant ad probandam potestatem eius: et ad succurrendum nostris miseris ca. III. q. XIII. E. f.  
 Christi operatio proficiebat ad multa ca. III. q. XIII. M. N. O. P.  
 Christi operationes, in quantum sunt ad moralem operationem sequi debemus non autem in quantum sunt ad ostensionem potestatis ca. III. q. XXXVI. D.  
 Christi sermo de quo loquitur matheus factus fuit in monte: et lucas refert quod factus fuit in loco campestri idem fuit exponitur ca. V. q. II. per totum.  
 Christo redire in terram iuda securum fuit propter multa ca. II. q. LXXXIII. per totum.  
 Christum manere sine cibo diebus XL. sui ieiunij fuit valde conveniens ca. III. q. XVI. A.  
 Christum temptando dyabolum in duabus primis temptationibus quare dixit si filius dei es et non in tertia cap. III. q. XXXVII. per totum.  
 Christum predicantem dicit euangelista aperuisse os suum propter multas causas ca. V. q. XI.  
 Christiani magis puniuntur in inferno quam quicumque alij cap. III. q. LXX. f.  
 Curiositas bona et mala prolo. XX. q. VIII. in expositione littere sequenti. c.  
 Curiosa pertinet scire in quo conveniunt omnes euangeliste vel eorum prolo. II. q. VIII. in expositione littere sequenti. c.  
 Amasus papa quis fuerit: et quomodo papatus acqierit prolo. II. in principio.  
 Damiatum est civitas egypti que prius appellabatur memphis in qua floruerunt studia litterarum ca. II. q. VI. N.  
 Daniel propheta fuit ante christum annis sexcentis duobus IIII

- decim ca. II. q. XCI. A.  
**D**anielis propheta incepit in anno transmigratiois septimo capi. XXI. q. XCI. E.  
**D**anielis prophete mors et sepultura ca. II. q. IX. F.  
**D**arius rex persarum quomodo regnum acquisiuit et quanto tempore regnavit ca. II. q. XCI. D.  
**D**avid rex pcedebat abraham multis ca. I. q. III. A. B. C. D.  
**D**avid in christi genealogia nomine regio solus insignit rationabiliter ca. I. q. XV. per totum.  
**D**e prepositio importat habitudinem consubstantialitatis ca. I. q. XLVI. A.  
**D**electatio maior est in speculativis quam in alijs rebus capi. III. q. XXXIII. D.  
**D**electatio est quietatio voluntatis in aliquo bono conuenienti ca. V. q. XXXIII. J.  
**D**electatio non potest esse vltimus finis ca. V. q. XXXIII. J.  
**D**electatio quomodo regraf ad bitudinem ca. V. q. XXXIII. D.  
**D**electatio quomodo sit perfectio operationis ca. V. q. XXXIII. J.  
**D**electatio necessario data est animalibus ca. V. q. XLIX. ab. N. vsq. T.  
**D**electationes corporales unde hoc nomen sumpserunt et quare ca. V. q. XXXIII. A.  
**D**emon succubus et incubus quomodo possunt vti actu venereo ca. V. q. CCXXXI. B.  
**D**emon incubus quomodo possit generare ibidem.  
**D**eus nunquam assumpsit aliquam corporalem figuram de aliquo corporali elemento solum ad apparendum: sed angeli faciebant quod deum representabat ca. III. q. LXXXIX  
**D**eus solus scit interiorum hominis conditionem capit. III. q. LXVI. S.  
**D**eus est vltimus finis noster ca. V. q. CCLII. L.  
**D**eus expectat homines ad penitentiam magis hoc tempore gratie quam tempore legis antique per duo ca. III. q. LXX. L.  
**D**eus nunquam locutus est nec apparuit alicui sed angelis: licet dicat deum apparuisse ca. V. q. XLVI. F. S. b. J.  
**D**eus excellentissime beatus est ca. V. q. LXVIII. p. totum.  
**D**eus est beatus secundum intellectum ca. V. q. LXIX. per totum  
**D**eus secundum humanam simplicitatem opinionem dicitur habitare in celo sed non est sic quod ubique est ca. V. q. XC. X.  
**D**eus irascitur peccatoribus: secundum effectum non secundum affectum ca. V. q. XXIX. L.  
**D**eo precipiente aliquid alicui si in tali obedientia intuenit aliquam difficultatem non peccat taliter differre donec melius certificetur a deo ca. II. q. LXXXII. D.  
**D**eum non esse in tempore subtilissime probatur prolog. III. q. VIII. in expositione littere sequenti. Q.  
**D**eum per essentiam non vidit nec ysaias nec micheas nec iacob nec iob ca. V. q. XLVI. S. b. J.  
**D**eum vidit moyses per essentiam ca. V. q. XLVI. h. L. M. N.  
**D**eum vidit per essentiam paulus ca. V. q. XLVI. D.  
**D**eum generare sicut homines opinabantur gentiles capi. I. q. XLVI. L.  
**D**eos generare asserentes sacerdotes ydolorum sub hoc pretextu multas nobiles matronas carnaliter cognoscebant ca. I. q. XLVI. L.  
**D**ianam esse deam reprobat ca. III. q. XLVII. E. F.  
**D**yaabolus ignorabat christum esse filium dei capit. III. q. XXI. A. B. C. D.  
**D**yaabolus si cognouisset christum esse deum passionem eius impediuisset ca. III. q. XXII. D.  
**D**yaabolus dubitauit solum de christo an esset deus: et non de aliquo alio homine ca. III. q. XXIII. k.  
**D**yaabolus quando dixit christo si filius dei es intelligebat de filiatione naturali ca. III. q. XXV. per totum  
**D**yaabolus finita prima temptatione christi secundam incepit propter multas causas ca. III. q. XXXI. per totum.  
**D**yaabolus iesum supra pinnaculum templi statuit ut eus de vanagloria temptaret sicut multos temptauerat et superauerat per cathedra doctrinali ca. III. q. XXXIII. E.  
**D**yaabolus vere portauit christum in iherusalem capi. III. q. XXXIII. per totum  
**D**yaabolus portauit christum ad pinnaculum templi visibiliter ca. III. q. XXXV. F.  
**D**yaabolus quomodo potest portare aliquem visibiliter vel inuisibiliter de loco ad locum ca. III. q. XXXV. L. D. ibi capit. III. q. XLVII. A. B. C.  
**D**yaabolus quare in duabus primis temptationibus dixit si filius dei es et non in tertia ca. III. q. XXXVII. p. totum.  
**D**yaabolus suasit christo se precipitare de pinnaculo propter duo ca. III. q. XXXVIII. per totum.  
**D**yaabolus quare vsus est auctoritate sacre scripture in secunda temptatione et non in prima vel in tertia capit. III. q. XXXIX. per totum.  
**D**yaabolus allegando hanc auctoritatem male allegauit et non ad propositum ca. III. q. XL. per totum.  
**D**yaabolus intelligit sacram scripturam melius quam homines: et nullum habet in ea errorem ca. III. q. XXII. d. e. f.  
**D**yaabolus quare christum temptauit. 3. vice capi. III. q. XLIII. p. totum  
**D**yaabolus de quo loco christum accepit ut eum portaret super excelsum montem ca. III. q. XLV. per totum.  
**D**yaabolus in tertia temptatione realiter christum portauit ca. III. q. XLVI. per totum.  
**D**yaabolus maleficis complacere volens portat homines de loco ad locum etiam inuitos: sicut patet de cypriano et iustina ca. III. q. XLVII. f.  
**D**yaabolus quomodo potuit christo ostendere omnia regna mundi ex illo monte super quem eum assumpsit: multe opiniones ponuntur ca. III. q. XLIX. R.  
**D**yaabolus non habet regna mundi subiecta sibi nec potest ea dare alicui quod multa inconuenientia sequeretur ca. III. q. L. A.  
**D**yaabolus mentitus est christo quod daret sibi omnia regna mundi ca. III. q. L. A.  
**D**yaabolus christum temptauit de auaritia et ydolatria ca. III. q. L. per totum.  
**D**yaabolus quare voluit adorari ca. III. q. LIII. per totum.  
**D**yaabolus fuit cum christo ab eo tempore quo cepit ipsus temptare vsque in fine temptationis ca. III. q. LVIII. A.  
**D**yaabolus in paucis spacio temporis omnes illas temptationes expleuit ca. III. q. LVIII. p. totum.  
**D**yaabolus post christi temptationes a christo recessit et coacte et voluntarie ca. III. q. LX. per totum.  
**D**yaabolus scit ea que aguntur circa homines tam presentia quam preterita ca. III. q. LXVI. S.  
**D**yaabolus nihil potest super actu voluntatis humane capit. III. q. LXVIII. E.  
**D**yaabolus solus dicitur temptare ca. III. q. LXXVII. k.  
**D**yaaboli superati ab aliquo an amplius temptent: illius diuerse opiniones ca. III. q. LXIX. per totum.  
**D**iligere debet homo salutem anime et corporis: sed magis anime quam corporis ca. V. q. CXIII. P.  
**D**iligere debemus proximum: et quis est proximus noster declaratur ca. V. q. CCCXLIII. A.  
**D**iligere tenemur inimicos ex necessitate caritatis capit. V. q. CCCXLV. A.  
**D**iligere inimicos ex caritate iudei ex lege tenebantur capit. V. q. CCCXLVII. A.  
**D**iligere inimicos est aliquando magis meritorium quam diligere amicos et contra ca. V. q. CCCL.  
**D**iligens amicos an mereatur apud deum capi. III. q. CCCLV. per totum.  
**D**iligenda sunt quatuor ex caritate ca. V. q. CCCXLIII. A.  
**D**ilectio inimicorum tripliciter consideratur capit. V. q. CCCXLV. B. et D.  
**D**ilectionis signa ostendere inimicis quomodo quis teneatur ca. V. q. CCCXLVIII. per totum.  
**D**ilectionem inimicorum christus precipiens quare magis vsus est exemplo solis et pluuie quam alijs exemplis. ca. V. q. CCCLIII. per totum.  
**D**ispensare in homicidio non potest nisi papa capi. V. q. CVIII. per totum.  
**D**ispensatio de homicidio quomodo potest fieri per papam capi. V. q. CVII. per totum.  
**D**iuisio librorum veteris et noui testamenti prolo. aucto. q. I. per totum.  
**D**iuisio librorum noui test. prolo. aucto. q. III. D. E. F.  
**D**iuisio orbis in quatuor partes: et quomodo a diuersis diuersimode partitur prolo. I. q. VIII. per totum.  
**D**octorum circa moralia triplex modus ca. V. q. C. in expositione littere sequenti. U.

**D**octoribus sacre scripture debet aureola ca. III. q. C. A.  
**D**onec aduerbium nō iportat semp aliū actū seq: s: aliqñ potest esse q nullus actus sequatur ca. I. q. L. E.  
**D**ubia sunt duplicia ca. V. q. CCLII. L.  
**D**ubij non irascuntur qz nihil habent de vsu rationis capi. V. q. CXXV. D.  
**E**cclēsia quid sit prolo. auc. q. XIII. A.  
**E**cclēsia qz a spiritu sancto dirigitur nunq̄ potest errare prologo. auc. q. II. A. ibidem. q. XIX. h. J. S. L. prolo. II. q. III. B.  
**E**cclēsia dicitur congregacio fidelium prolo. auc. q. XI. A. ibidem. q. XIII. A. L.  
**E**cclēsia cum omnibus partibus suis durabit vsqz ad finē seculi prolo. auc. q. XII. L. ibidem. q. XIII. D.  
**E**cclēsia tota est corpus christi z q̄re pro. auc. q. XII. d.  
**E**cclēsia duplex. s. vniuersalis z particularis in prologo auc. q. XIII. A. B.  
**E**cclēsia vniuersalis duplex. s. omnes fideles z concilium generale prolo. auc. q. XIII. B.  
**E**cclēsia recipit tantum quattuor euangelia z omnia alia reprobauit z quare in prolo. auc. q. XV. L. d. h. J.  
**E**cclēsia que approbauit quattuor euangelistas est maioris auctoritatis q̄ mille euāgeliste p. auc. q. XIX. f. U.  
**E**cclēsia presens eadem est que prius fuerat in iudeis prolo. auc. q. XXV. III. B.  
**E**cclēsia non potest dispensare circa euangelia in prolog. auc. q. XXIX. per totum.  
**E**cclēsia polluta sanguinis vel seminis effusione debet reconciliari ca. V. q. CCXXXVII. f.  
**E**cclēsie partes seu membra cum earuz expressione in prolo. auc. q. XII. per totum ibidem. q. XIX. h.  
**E**cclēsie caput. i. princeps est christus in prolo. auc. q. XII. f. ibidem. q. XXIII. E.  
**E**cclēsie caput meruit esse christus per suam passionem i prolo. auc. q. XII. d.  
**E**cclēsie mēbra nō sūt eq̄lis dignitatis i plo. auc. q. XII. f.  
**E**cclēsie partes duplices. s. ministeriales: z circa quas ministerium exercetur in prolo. auc. q. XXIII. D.  
**E**cclēsiā christus magis dilexit q̄ matrem suam in prolo. auc. q. XIX. B.  
**E**cclēsiā vniuersalem credere est principalis in articulis fidei in prolo. auc. q. XIX. J.  
**E**cclēsiā christi non credens non posse errare non credit in christum prolo. auc. q. XIX. J.  
**E**cclēsiā christi non posse errare vtilius est q̄ libros sacros nō posse falsa cōtineri in pro. auc. q. XIX. T. U.  
**E**dificantur homines in christo per fidem z caritatem in prolo. auc. q. XII. d.  
**E**gyptus describitur quātū ad accessū ca. II. q. LX. A.  
**E**gypti forma z circuitus describitur ca. II. q. LX. A.  
**E**gyptus a nilo fluuio irrigatur ca. II. q. LX. D. E. f. B.  
**E**gyptus tempore iohannis pape. XXI. anno dñi. m. CCLXXV. continebat in se plusqz trecenta milia christianorum z multe ecclesie erant in eo ca. II. q. LX. Q.  
**E**gypti distantia a iudea est. 70. leucarum ca. II. q. LX. k.  
**E**gypti portus describuntur ca. II. q. LX. O.  
**E**gypti ciuitatem heliopolim inhabitauit saluator quando fuit delatus ad egyptum ca. II. q. LX. Q.  
**E**lemosina danda est omni petenti fm posse tribuentis. capi. V. q. CCCXLII.  
**E**manuel significat deum z hominem ca. I. q. XLIII. in expositione littere sequenti. J.  
**E**manuelis nominis interpretatio quare fuerit posita a matheo ca. I. q. XLIII. per totum.  
**E**manuel accipitur vt nomen appellatiuum z non personale ca. I. q. XLIII. E.  
**E**noch librum edidit ab ecclesia approbatissimum quem postea heretici falsarūt: z illum ecclesia respuit prologo. auc. q. II. B.  
**E**rrabant qui ponebant ordinari res mundanas per cor pora celestia vel elementa ca. V. q. XXXVII. D.  
**E**sdra sacerdos iudeorum floret ca. II. q. XCI. Q.  
**E**sichij z luciani editiones reprobate sunt prolo. II. q. VI. in expositione littere sequenti. h. J.  
**E**tates mundi quinqz describuntur ca. II. q. I. B.

**E**uangelium scribi necesse fuit pro. I. q. II. per totum.  
**E**uangelium an debeat poni super infirmos pro sanitate z si sanat vnde ei hec virt<sup>9</sup> i pro. auc. q. XXXIII. p. totū.  
**E**uangelium non debet esse vnicum sed plura in prolog. auc. q. XVII. per totum.  
**E**uangelium audiendum est ab astantibus capite discoo pto: z quare hoc in prolo. auc. q. XXXII. per totum.  
**E**uangelium scribi immediate post christi mortem non fuit necessarium in primo prolo. q. XI. L.  
**E**uangelium quid sit z quotupliciter accipiat. z quare libri de vita z doctrina christi dicantur euangelium in prolo. auc. q. VIII. per totum ibidem. q. IX. A.  
**E**uangelium scribi propter hereticos z infideles necesse fuit pro. I. q. V. B. vsqz in finem.  
**E**uangelium scribi etiam non existentibus hereticis: fuit necessarium prolo. I. q. VI. per totum.  
**E**uangelium liberat humanum genus a multiplici morte primo pro. q. X. A. B. L.  
**E**uangelij nomen generaliter competit omnibus libris sacre scripture in prolo. auc. q. IX. D. E. f. ibidem. q. X. A.  
**E**uangelij scriptori tria sunt necessaria prolo. III. q. II. in expositione littere. E.  
**E**uangelia multa fuerunt a diuersis condita sed fuerunt ab ecclesia reprobata in prolo. auc. q. XV. A.  
**E**uangelia excellunt omnes libros sacre scripture in prolo. auc. q. VI. J.  
**E**uangelia excellunt omnes libros noui testamenti multipliciter in prolo. auc. q. VII. per totum.  
**E**uangelia continent multas bonas annuntiationes in prolo. auc. q. IX. B.  
**E**uangelia conuenientissime sunt quattuor z non plura prolo. auc. q. X. B. ibidem. q. XVI. per totum.  
**E**uangelia tantum quattuor esse multipliciter probatur. in prolo. auc. q. XVI. per totum prolo. I. q. VI. in expositione littere sequenti.  
**E**uangelia scribentes omnes preter quattuor euangeliste peccabant multipliciter prolo. I. q. VI. per totum.  
**E**uangelia scripserunt heretici z attribuerunt ea diuersis apostolis prolo. III. q. I. per totum.  
**E**uangelia hereticorum erant principia heresum prolog. III. q. II. in expositione littere sequenti. A.  
**E**uangelia omnium preterqz quattuor euangelistarū pluribus de causis ab ecclesia fuerunt reprobata prologo III. q. II. in expositione littere. A. B. C. D.  
**E**uangelia mathei z iohannis an excedant euangelia marci z luce in prolo. auc. q. XXIII. per totum.  
**E**uangelia simul scribi non fuit necessarium in prolog. auc. q. XXVIII. per totum.  
**E**uangelista ab euangelio dicitur in pro. auc. q. XI. A.  
**E**uangelista dupliciter accipitur. s. pro scriptore euangelij z pro predicatore ibidem.  
**E**uangelista cuius dignitatis sit in ecclesia in prolo. auc. q. XII. A.  
**E**uangelista vnus suppleuit quod alius omiserat in prolo. auc. q. XXIII. B. D.  
**E**uangeliste a quo didicerunt ea que scripserunt in suis euangelis in prolo. auc. q. XVIII. per totum.  
**E**uangeliste a deo ad scribendum fuerunt impulsī ibidez q. XVIII. B.  
**E**uangeliste non scripserunt euangelia sua vt notarij: nec vt testes sed medio modo in prolo. auc. q. XIX. E.  
**E**uāgeliste fuerūt historiographi xpi i pro. auc. q. XIX. E.  
**E**uangeliste fuerunt fides ecclesie super veritate suorum euangeliorum dupliciter in prolo. auc. q. XIX. F.  
**E**uangeliste non tenuerunt ritum notariozū propter multas rōnes in pro. auc. q. XIX. CCCLXXIX.  
**E**uangeliste dupliciter erant certificati de veritate suorum euangeliorum in pro. auc. q. XIX. p.  
**E**uangeliste scripserunt euangelia post mortem christi: qz ante eius mortem conueniens non fuit scribere euangelium in pro. auc. q. XX. A. item. I. prolo. q. II. B.  
**E**uangeliste in scribendo non tenuerunt eundem ordinē in pro. auc. q. XXII. A.  
**E**uāgeliste oēs scripserūt i greco euāgelia sua p̄ter matheum q scripsit i hebreo in pro. auc. q. XXV. per totum.

**E**uangeliste precipue debebant, duo in suis euangelis narrare. l. q. christus erat deus z q. debebat mori cap. III. q. XIX. d.

**E**uangeliste non discordant ponendo aliquando singula re pro plurali vel e contra: q. est mos sacre scripture. capi. III. q. XXVI. per totum

**E**uangelistarum diuersitas de sermone domini in monte cap. v. q. II. per totum.

**E**uangelistarum ordo triplex. s. quantum ad tempus quantum ad dignitatem personarum scribentium: vt quantum ad dignitatem materie in pro. auc. q. XI. per totum.

**E**uangelistis attribuuntur figure hominis leonis vituli z aquile conuenientissime in pro. auc. q. X. in expositione littere sequenti.

**E**uangelistis diuersimode z a diuersis attribuuntur predictorum animalium figure prolo. I. q. XI. A. prolo. III. q. VIII. in expositione littere sequenti. A.

**E**usebij tres fuerunt viri excellentes prolo. III. q. XII. A. item in prolo. beati eusebij in principio. B.

**E**usebius episcopus cesariensis fecit canones euangeliorum prolo. III. q. XII. B. C.

**E**x prepositio importat habitudinem efficientis capitulo I. q. XLVI. A.

**E**xcellentia est ca irascibilitatis ca. v. q. CXXXI. A.

**E**xcommunicationis sententia nunq. fertur in tota comunitate z quare ca. v. q. CCCXXXII. M.

**E**xire de inferno donec reddatur nouissimus quadrans exponitur pulchre capi. v. q. CLXXV. in expositione littere sequenti per totum.

**E**zechias rex iuda optimus vir z deo deuot. z victoriosus fuit ca. I. q. XV. in expositione littere sequenti. J.

**F**ama z gloria ad idem pertinent: sed gloria addit ad famam ca. v. q. XXI. A.

**F**ama non est bonum stabile sed caducum capitulo. v. q. XXI. R.

**F**ames christi post ieiunium qualis fuerit probatur multis rationibus ca. III. q. XVII. B. C. D.

**F**alsi prophete seu messie ante christum venerunt: qui tandem cum suis perierunt prolo. III. q. III. per totum ibidem

**F**elicitas non potest esse in operatione prudentie capitulo. v. q. XXXIII. A. P. vsq. in finem.

**F**elicitatem homines sibi diuersimode constituunt capitulo. v. q. XV. C.

**F**emina feminam carnaliter contingens agit peccatum contra naturam ca. v. q. CLXXXVII.

**F**eminam a bruto cognosci est maius peccatum q. q. vir cognoscat bruta ca. v. q. CCXX. per totum.

**F**emina nullo modo debet consentire viro volenti eam cognoscere extra vas debitum ca. v. q. CCXXXIII. p. totum.

**F**emina virum supergrediens in coitu quale peccatum committit ca. v. q. CCXXX. per totum.

**F**emina quomodo corumpatur ab alia femina capitulo. v. q. CCXXXIII. B.

**F**eminam cognoscere extra vas debitum est minus peccatum q. committere sodomiam cum masculino capitulo. v. q. CCXXVI. per totum.

**F**ides in vno solo remanere non potest in prologo auct. que. XIII. D.

**F**ides tota an manserit in sola beatissima virgine maria p. triduum mortis christi in prolo. auc. q. XIII. per totum

**F**ides resurrectionis christi in triduo mortis eius in sola virgine remansit in prolo. auc. q. XIII. B.

**F**ides resurrectionis christi an fuerit in sanctis patribus in limbo existentibus in dicto triduo in prologo auct. questione. XIII. S.

**F**ides in nobis duo facit in prolo. auc. q. XXVII. D.

**F**ides antiquorum z modernorum vna z eadem est capi. III. q. XLIII. C.

**F**idei christiane veritas ex quattuor apparet in prolo. auc. q. XIX. I. M. N. O.

**F**igure quattuor animalium non solum quattuor euangelistis conueniunt sed etiam christo primo prolo. q. XI. in expositione littere sequenti per totum.

**F**igure quattuor animalium magis christo q. euangelistis conueniunt. I. prolo. q. XII. per totum z. q. XII. p. totum

**F**igure quattuor animalium fm ezechielem quales essent describuntur pro. III. q. VIII. in expositione littere seq. C.

**F**igure istorum animalium quomodo conueniunt singulis euangelistis prolo. III. q. VII. in expositione littere sequenti per totum.

**F**igure predictae quattuor animalium significant quattuor ecclesias patriarchales. s. hierosolymitanam anthiochenam alexandrinam z constantinopolitanam pro. III. q. VIII. in expositione littere sequenti.

**F**ilij abraam effici ex lapidibus quomodo intelligat capi. III. q. LXVI. per totum

**F**iliatio nostra quo ad deum est duplex ca. v. q. CCCXLII. L.

**F**inis dupliciter sumitur. s. vel pro substantia, vel pro possessione ca. v. q. XVII. A.

**F**orma sacramenti quid sit ca. III. q. XLII. A.

**F**orma duplex subsistens z non subsistens ca. v. q. XLII. L.

**F**ornicatio accipitur large pro omni coitu z stricte p. simplici fornicatione ca. v. q. CLXXXVIII.

**F**ornicatio simplex est peccatum mortale ca. v. q. CLXXXIX. per totum.

**F**ornicatio simplex est soluta cum soluta prius ab aliquo corrupta ca. v. q. CLXXXIX. R.

**F**ornicatio simplex facta cum meretrice est semper peccatum mortale ca. v. q. CXCIII. per totum.

**F**ornicatio quando est graue peccatum z quando grauisimum ca. v. q. CXCVI. per totum.

**F**ornicatio osee prophete quomodo saluetur declaratur capi. v. q. CLXXXIX.

**F**ornicatione sola potest dimittere vir vxorem ca. v. q. CCLI. B. C.

**F**ornicationum cum vidua concubina vel meretrice que est maius peccatum ca. v. q. CXCVI. per totum

**F**rater est nomen caritatis amoris z comunitatis prolo. III. q. VI. J.

**F**ratres domini appellantur consanguinei christi seu consobrini z filij matertere domini z no. ioseph ca. I. q. L. C.

**F**ratres alicuius fm morem hebreorum vocantur consobrini ca. I. q. L. C.

**F**ruui proprie sumptum est de deo ca. v. q. LXXVI. p. totum.

**F**ruui possumus aliquo tanq. obiecto tanq. medio z tanq. instrumento ca. v. q. LXXVI. B.

**F**ruimur deo z tribus personis vnica fruitione capitulo. v. q. LXXVII. per totum.

**F**ruui est actus potentie appetitiue ca. v. q. LXXIX. A.

**F**ruui competit soli nature intellectiue ca. v. q. LXXIX. B. C.

**F**ruitio z fructus ad idem ptinent ca. v. q. LXXIII. A.

**F**ruitio ppie est potetie volutatis ca. v. q. LXXIII. p. totum.

**F**ruitio est actus caritatis ca. v. q. LXXIII. per totum.

**F**ruitio est de nobilissimo obiecto cum sit felicitas capitulo. v. q. LXXVII. A.

**F**ruitio importat comparisonem voluntatis ad finem vltimum ca. v. q. LXXVIII. per totum.

**G**ehenna erat locus in quo mortuorum corpora cremabantur ca. v. q. CCLI. A.

**G**ehenna accipitur pro inferno capitulo. v. q. CCLI. A.

**G**enealogia christi potius incipit ab abraam q. ab alio propter multas causas ca. I. q. v. per totum

**G**enealogie christi principio quare ponuntur abraam z dauid cap. I. q. II. per totum ibidem. q. XVII. C.

**G**enealogie christi quare mattheus peccatrices mulieres imiscuit ca. I. q. XVII. E.

**G**enealogie christi quare non adduntur sacerdotes iudices z prophete ca. I. q. II. B.

**G**enealogie christi quare preponitur dauid qui fuit posterior abraam ca. I. q. III. per totum

**G**enealogie christi quare nullus ex filijs abrahe fuit infer tus nisi ysac ca. I. q. VI. per totum.

**G**enealogie christi q. re raab inseritur ca. I. q. XI. p. totum.

**G**enealogie christi quare thamar mulier fuit inserta capitulo. I. q. IX. per totum

**G**enealogie christi quare ruth moabitidis coniungitur capitulo. I. q. XIII. per totum.

**G**enealogie christi q. re bersabee inseritur ca. I. q. XVI. p. totum.

**G**enealogie christi quare tres reges deficiunt capitulo. I. q. XVII. per



XVII. per totum ibi. q. XVIII. per totum.

Genealogie christi rationabiliter cum iuda fuerunt nomi nati fratres eius ca. I. q. VII. per totum.

Genealogie christi phares et zaram conuenienter nume rantur ca. I. q. VIII. per totum.

Genealogiam christi mattheus et lucas diuersimode descrip serunt prolo. III. q. II. A.

Genealogiam christi quare mattheus deducit per tres qua terdenas pro. III. q. II. in expositione littere sequenti. A. item ca. I. q. XVII. per totum.

Senitalia sibi precidere non licet alicui ca. V. q. CCL. p. totum

Senitalia sibi abscindentes prohibentur ad sacros ordi nes promoueri ca. V. q. CCL. M.

Generatio in sacra scriptura multipliciter accipitur capi tu. I. q. I. B.

Generacioni hominis duo requiruntur. scilicet virtus generati ua et semen ca. III. q. LXVI. B.

Seniles oportebat habere aliquam legem dispositiuam ad legem christi ca. III. q. XI. B. f.

Storia et fama non sunt beatitudo hois ca. V. q. XI. p. totum

Storia est clara notitia de aliquo cum laude ca. V. q. XXI. B.

Storia non dabatur obseruantibus lege christi ante chri sti mortem ca. III. q. XI. D.

Storia datur copiosissime credentibus post mortem chri sti capi. III. q. XI. E. f.

Storia non dabatur ante passionem christi quia adhuc ho mines erant inimici dei et non erant perfecte ei recon ciliati ca. III. q. XII. A.

Storia baptismi non datur equaliter omnibus: sed maior et minor ca. III. q. XII. B.

Storia naturam perficit et non cogit ca. III. q. XII. J.

Storia confertur in sacro penitentie ca. III. q. LII. A.

Storias suas dat deus cui vult et quantum vult in pro lo. auc. q. XXIII. C.

Stadius partium seu membrorum ecclesie in prolo. auc. questio. XII. g. h. J.

**H**eresis circa fidem est duplex. I. pro. q. L. A.

Hereticus quis sit. I. pro. q. V. A.

Hereticus non est nisi pertinaciter defendens errores suos. I. pro. q. V. A.

Hereticorum peruersitati que est maximus ecclesie peri culum ab omni christiano super omnia est resistendus prolo. III. q. VII. A. B. C.

Herodes ex qua progente et gente descenderit descri bitur capi. I. q. XXVI. B.

Herodes nunquam sciuit pro certo christi natiuitatem: quia si sciisset ipsum ubique fuisset persequitur ca. II. q. XXII. C.

Herodes audito sermone magorum de natiuitate regis iude orum multiplici causa turbatus fuit ca. II. q. XXIII. p. totum

Herodes quesuit a principibus sacerdotum de christi nati uitate propter multas rationes ca. II. q. XXVII. p. totum.

Herodes voluit scire locum natiuitatis christi ut ipsum pos set occidere ca. II. q. XXVIII. per totum.

Herodes timebat quod christus eius vel filios suos de regno expelleret ca. II. q. XXVIII. A.

Herodes volebat christum occidere quia non credebat ipsum esse deum et de hoc multe opiniones ponuntur capitu lo. II. q. XXIX. per totum.

Herodes clam vocauit magos multis de causis capitulo II. q. XXX. per totum.

Herodes quesuit de tempore quo stella apparuit magis: ut posset scire tempus quo natus erat christus: et ipsum interficere cum alijs pueris eiusdem etatis capitulo. II. q. XXXI. per totum.

Herodes non quesuit de tempore natiuitatis christi a iu deis propter multas rationes ca. III. q. XXXII. p. totum.

Herodes quare misit magos in bethleem ca. II. q. XXXIII. p. totum

Herodes non iuit cum magis in bethleem propter mul tas causas ca. II. q. XXXIII. per totum.

Herodes quare dixit magis ut irent et interrogarent de pue ro et renuntiarent ei ca. II. q. XXXV. per totum.

Herodes dixit se velle adorare puerum propter tres cau sas ca. II. q. XXXVI. per totum.

Herodes desiderabat christum occidere: quia timebat quod au ferret sibi et filijs suis regnum ca. II. q. V. per totum.

Herodes non erat instructus de statu christi per legem et prophetas: ideo putabat eum regnaturum cap. II. que. LII. A. B. C.

Herodes non obseruauit christum in hyerusalem quando fuit oblatus in templo pro multis rationibus ca. II. q. LIII. p. totum

Herodes grauissime peccabat volens christum occidere pro pter. V. rationes ca. II. q. LXIII. per totum.

Herodes grauissime peccauit occidendo innocentes ca. II. q. LXIII. per totum.

Herodes punitus fuit iustissime a deo: ut qui alienos filios occiderat in proprios filios proprie crassaretur capi tu. II. q. LXIII. B.

Herodes paruulum filium quem in bethleem nutriebat simul cum innocentibus interfecit per errorem capi. II. q. LXIII. B. in fine.

Herodes occidi fecit pueros in bethleem et non alibi: quia ibi credebat esse christum ca. II. q. LXV. per totum.

Herodes iniuste iratus fuit: quia magi ad eum non redierunt Herodes excecatus negligentia ignorauit magorum dis scessum post christi adorationem: et non cognouit usque ad diem quadragesimum ca. II. q. LXVIII. C.

Herodes cognouit christum natum et a magis adoratum et in templo presentatum: et a simeone et anna prophe tatum: et tunc iratus est ca. II. q. LXVIII. S. b.

Herodes propter duo occidit pueros in finibus bethleem capi. II. q. LXIX. per totum.

Herodes occidendo pueros putauit sibi timores auferre de messia ca. II. q. LXX. per totum.

Herodes non cognouit determinate christus nec eius pa rentes ideo nesciuit an illi essent in nazareth: quia puta uit illos esse de bethleem ca. II. q. LXX. in fine.

Herodes occidit innocentes a bimatu et infra ubi ponuntur varie opiniones ca. II. q. LXXI. per totum.

Herodes septem habuit filios ca. II. q. LXXXVI.

Herodes occidit filios suos propter suspicionem regni ca. II. q. LXXX. B.

Herodes rex iudee instituitur ca. II. q. XCI. M. M.

Herodes templum edificat iudeorum ca. II. q. XCI. P. P.

Herodis filij contendere ausi sunt cum patre de regno ca pitu. II. q. LXXXVIII. A.

Herodis filij alexander et aristobolus laqueo suspendunt iussu patris ca. II. q. XC. R. R.

Herodis uxores ponuntur ca. II. q. XCI. R. R.

Herodis impudissimi mors ca. II. q. XCI. R. R. in fine.

Herode uiuente non fuit securum ioseph redire in terras israel ca. II. q. LXX. per totum.

Herodis iudeorum secta describitur capitulo. III. q. LXIII. E. f. S. h. J. k.

Herodis hystoria quo tempore fuerit ca. II. q. XCI. T.

Hieronymus in translatione seu correctione sacre scriptu re non omnia mutauit que alij posuerant: sed solum ea que non poterant remanere salua fide pro. II. q. VII. p. totum.

Hieronymus voluit quod translatio sua non multum discre paret ab antiquis prolo. II. q. VIII. per totum.

Hierusalem in medio mundi secundum latitudinem orbis non au tem secundum longitudinem ca. II. q. VII. D.

Hierusalem dicitur ciuitas sancta quia erat ciuitas dei et ibi sancta. i. templum et altare et alia sacra continebantur capitulo. III. q. XXXII. A.

Hierusalem habebat octo nomina ca. III. q. XXXII. C.

Hierusalem noua ponuntur ca. V. q. CCLI. P.

Hypocrita diu latere non potest ca. III. q. XXVIII. D.

Hypocritis fructus est quod homo vult videri bonus et non est ca. III. q. XXVIII. D. E. f.

Homicidium quod sit ca. V. q. CIII. per totum.

Homicidium licitum est in quatuor casibus ca. V. q. CVII. h.

Homicidium punitur in triplici foro ca. V. q. CIX. L.

Homicidium duplex spirituale et corporale ca. V. q. CXX. p. totum.

Homo solum potest deficere a fine suo quia agit per liberta tem ca. V. q. XVII. B.

Homo verus et nouus interior et exterior quis dicatur ca pitu. V. q. XXIX. J.

Hominis finis deus est ca. V. q. XVII. C.

Honor debetur virtuosus senibus dominis et parentibus prolo. II. q. II. A. B. C.

- H**onor exhibendus est alicui: verbo z diuersa habitudine corporis prolo. II. q. II. D.
- H**onor quo fit premium virtutis declarat ca. V. q. XX. L.
- H**onor debetur non tanquam premium sed tanquam testimonium excellentie ca. V. q. XX. m.
- H**onor desideratur ab hominibus ex quodam naturali desiderio ca. V. q. XX. N.
- H**onorandi sunt etiam mali ratione status in quo sunt: sicut fecit paulus festo presidi pro. II. q. II. D.
- H**ostia quare eleuatur in missa pro. auc. q. XXXII. E.
- H**ostia dum eleuatur debemus genuflectere: z ipsam valde honorare maxime dum est in altari prolo. auc. que. XXXII. ibi. q. XXXIII. per totum.
- H**umilitatis tres gradus ca. III. q. LXX. J.
- A**cobus apostolus vocatur zebedei propter tres rationes ca. III. q. CX. J.
- J**actantia non solum in rebus pulchris z nitentibus sed etiam in sordidis z abiectis queritur ca. III. q. XLII. B.
- I**dola colebantur a gentilibus propter diuersos respectus prolo. auc. q. XIX. k.
- I**dolatrarum multitudo non fecerat licitum cultum idolozum in pro. auc. q. XIX. k.
- I**conias qui in christi genealogia ponitur filius iosie est alius ab eo qui ibidem ponitur pater salatiel capi. I. q. XX. L. D. item ibidem. q. XXIII. in expositione littere sequenti per totum.
- I**gnorantia peccans minus grauiter offendit capitulo. V. q. CCCIII. J.
- I**gnorantia iuris z facti z alie ignorantie puniuntur capitulo. V. q. CCCIII. J.
- I**eiunare voluit christus conuenienter propter multas rationes ca. III. q. X. A. ibi. q. XVI. per totum.
- I**eiunare debemus nos ex statuto ecclesie diebus. XL. capitulo. III. q. XVIII. A.
- I**eiunium premittendum est in operibus nostris difficilimis cum oratione prolo. III. q. VIII. A.
- I**eiunium christi satisfecit pro peccatis nostris cuius meritum nunc per ecclesiam in indulgentijs communicatur capitulo. III. q. X. F.
- I**eiunium moysi z helye in quo differat a baptismo christi capi. III. q. XII. per totum.
- I**eiunium nostrum. XL. diebus fit propter multas rationes capi. III. q. XVIII. per totum.
- I**eiunij christi locus vbi sit ca. III. q. I. D.
- I**esus est nomen personale z proprium capi. I. q. XXIII. in expositione littere sequenti. S.
- I**esus nomen pertinebat congruissime christo propter effectum salutis capi. I. q. XLIII. in expositione littere sequenti. D. E.
- I**esus saluare venit homines non a temporali miseria sed a iugo peccati capi. I. q. XLIII. in expositione littere sequenti. E. F.
- I**esus z emanuel nomina idem sunt ca. I. q. XLIII. in expositione littere sequenti. J.
- I**esus nomen quare antefuit prenuntiatum capitulo. I. q. LVIII. E. F. J.
- I**esus fuit nomen consonum saluatozi ca. I. q. LVIII. F.
- I**esus nomen quare fuit prenuntiatum ante eius natiuitatem z quare potius ioseph quam alij capitulo. I. que stione. LIX. per totum.
- I**esus habuit tria nomina scilicet emanuel christus z iesus capi. I. q. LX. per totum.
- I**esus rationabiliter potius vocatur nazarenus quam bethleemita ca. II. q. XC. B.
- I**lliricum est regio in extremo grecie vsq; ad terras venetorum pro. III. q. VI. D.
- I**nanis gloria non solum per exteriorem gloriam sed per humilitatem queritur ca. III. q. XLII. B.
- I**ncestus est species luxurie distincta ab alijs capitulo. V. q. CXCIX. A.
- I**ncestus est concubitus cum consanguineis, vel affinis capitulo. V. q. CXCIX. A.
- I**ncestus quod sit detestabilis ca. V. q. CXCIX. B. L. D. E. F.
- I**ncestus aliquando specialiter accipitur pro violatione virginum sacrarum ca. V. q. CXCVI.
- I**ncestus est etiam in violatione publice honestatis iustitie ca. V. q. CC. B.
- I**ncestus est inter religiosum z aliam mulierem capitulo. V. questio. CC. A.
- I**ncestus punitur pena capitali: z quod non possit nubere. capitulo. V. q. CC. L. D.
- I**ncipiendum est semper ab imperfecto vt perueniatur ad perfectum z hoc patet tam in naturalibus quam in moralibus capi. V. q. IX. B.
- I**ndiuidua z species quod se habent in boni participatione ca. V. q. XLIX. k. M.
- I**nfamatur quis dupliciter. scilicet falsa criminis impositione z peccati occulti ad eius ignominiam publicatione capitulo. I. q. XXXVI. A.
- I**nfinium est incognitum z quare ca. V. q. XLV. J.
- I**nfirmas vocatur leuis egritudo languor vero z grauis egritudo ca. III. q. CXIII. h.
- I**nfirmas est corporum: languor vero animarum capitulo. III. q. CXIII. h.
- I**nnocentes vocantur filij rachel: quia rachel prope bethleem vbi interfecti fuerunt sepulta est ca. II. q. LXII. in expositione littere sequenti. L.
- I**ntelligere substantias separatas quidam posuerunt esse hominis felicitatem ca. V. q. XL. B.
- I**ntelligere substantias separatas diuersa philosophorum opinioes diuersa ponunt ca. V. q. XL. A. B. vsq; ad. Q.
- I**n intellectus eleuatur per lumen glorie ad cognoscendam diuinam essentiam ca. V. q. XLII. E.
- I**n intellectus agens z possibilis quid operentur in anima ca. V. q. XLIII. k. k.
- I**n intellectus creatus videre non potest diuinam essentiam ex puris naturalibus sed ex gratia capitulo. V. questio. XLV. per totum.
- I**n intellectus agens z lumen glorie quomodo conueniunt z quomodo differunt ca. V. q. XLV. D. P.
- I**n intellectus creatus non impeditur a dei visione per defectum diuine essentie sed propter defectum suum capitulo. V. q. XLV. B. B.
- I**n intellectus habet duos actus circa felicitatem capitulo. V. q. LI. L.
- I**n intellectus practici z speculatiui comparatio capitulo. V. questio. XXXIII. per totum.
- I**n intellectus speculatiuus est melior practico capitulo. V. questio. XXXIII. M.
- I**n intellectus speculatiuus magis assimilat hominem deo quam practicus capi. V. q. XXXIII. D.
- I**n intelligibilis quomodo sit quelibet res capitulo. V. questio. XL. Y. J.
- I**n inuisibilitatis duo modi ponuntur ca. II. q. XLI. A.
- I**n interpretes siue translators sacre scripture qui fuerint: exprimuntur particulariter z nominaliter omnes prolo. II. q. V. in expositione littere sequenti. S. h.
- I**n iohannes baptista venit ad predicandum z baptizandus capi. III. q. III. per totum.
- I**n iohannes baptista ostendit christus esse messiam multipliciter ca. III. q. VII. per totum.
- I**n iohannes baptista habebat magnam auctoritatem apud iudeos ca. III. q. XIII. A. B.
- I**n iohannes baptista nullum fecit miraculum capitulo. III. questio. XIII. B.
- I**n iohannes baptista fuit idoneus testis ad perhibendum testimonium de christo ca. III. q. XVI. per totum.
- I**n iohannes baptista predicauit primo in deserto iudee postea discurrerat ad loca vicina iordani z ibi predicabat z baptizabat capi. III. q. XVII. A.
- I**n iohannes baptista non solum debebat annuntiare messiam sed etiam ipsum digito ostendere ca. III. q. XVII. L.
- I**n iohannes baptista ad duo venerat scilicet ad annuntian dum messiam z ad disponendum populum ad legem eius capitulo. III. q. XVIII. per totum.
- I**n iohannes baptista debuit ostendere iudeis determinate personam christi ca. III. q. XX. L.
- I**n iohannes baptista non debuit manifestare christum mox vt natus est ca. III. q. XXV. A.

- Joannes baptista fuit vir sanctissime vite: z hoc vt esset te-  
stis idoneus christi ca. III. q. XXVI. per totum.
- Joannes baptista fuit in victu z vestitu austerior omni-  
bus alijs qui precesserant eum videlicet quam moyses z  
helyas z alij prophete ca. III. q. XXVII.
- Joannes comendatur ex austeritate vite capi. III. questio  
ne. XXVIII. B. D.
- Joannes baptista in deserto existens no erat ociosus: sed  
intendebat contemplationi z orationi ca. III. q. XXVIII. C.
- Joannes baptista non faciebat opera sua ppter hypochri-  
sim ca. III. q. XXVIII. E.
- Joannes baptista vili habitu induebatur propter duo ca-  
pitu. III. q. XXIX. A. B.
- Joannes baptista voluit tenere vitam helye prophete capi-  
tulo. III. q. XXIX. B.
- Joannes baptista debuit esse vestitus z non nudus capi-  
tulo. III. q. XXX. per totum.
- Joannes baptista conuenienter baptizauit propter mul-  
ta ca. III. q. XXXVI. per totum.
- Joannes baptizabat: vt christum iudeis ad baptismum su-  
um venientibus ostenderet ca. III. q. XXXVII. p totum.
- Joannes baptista fuit primus qui habuit officium bap-  
tizandi capi. III. q. XXXVIII. per totum.
- Joannes baptista potius baptizauit in iordane quam in  
alijs locis ca. III. q. XXXIX. per totum.
- Joannes baptista introduxit baptismum non sicut perso-  
na priuata sed tanq̄ precursor christi ca. III. q. XL. D.
- Joannes baptista solus baptizabat baptismum suo z non  
alius ca. III. q. L. per totum.
- Joannes baptista neminem ex his qui sibi confitebatur  
absolvebat a peccatis ca. III. q. LV. per totum.
- Joannes baptista non imponebat penitentias sibi confes-  
sis ca. III. q. LVI. per totum.
- Joannes baptista fuit sacerdos per generationem capi-  
tulo. III. q. LVII. A.
- Joannes baptista non habuit clauis capitulo. III. questio  
ne. LVI. B.
- Joannes baptista propter auctoritatem quam habebat  
quasi omnes iudeos baptizauit preter sacerdotes pha-  
riseos z legis pelitos ca. III. q. LXIII. A.
- Joannes baptista ostendit differentias magnam inter se  
z christum z ostendit christum esse excellentiorem se  
capi. III. q. LXIII. per totum.
- Joannes baptista venit quinq̄ modis ante christum ca-  
pitu. III. q. LXXV. B.
- Joannes baptista christum baptizauit sine aliqua forma  
verborum ca. III. q. LXXV. C.
- Joannes prohibebat christum baptizari: qz cognouit euz  
esse messiam s̄m vnam opinionem capitulo. III. questio  
ne. LXXVI. per totum.
- Joannes baptista non cognouit christum esse messiam ni-  
si in baptismo z non ante capitu. III. que. LXXVI. ab. E.  
vsqz in finem.
- Joannes petiuit a christo baptizari propter plures ratio-  
nes ca. III. q. LXXVII. per totum.
- Joannes non fuit a christo baptizatus ca. III. q. LXXVIII.  
per totum.
- Joannes primo negauit postea assensit christum bap-  
tizari. ca. III. q. LXXIX. per totum.
- Joannis baptiste nomen ante eius conceptionem. quare  
fuit prenuntiatum capi. I. q. LVIII. D.
- Joannis baptiste commendatio ca. I. q. LVIII. D.
- Joannis baptiste miraculuz quod annis singulis fit z de  
eius reliquijs ca. II. q. LX. U.
- Joannis baptiste conuersatio in deserto capitulo. II. que-  
stio. XCI. U. U.
- Joannis aduentus fuit prenuntiatuz capitulo. III. questio  
ne. III. per totum.
- Joannis baptiste aduentus fuit propter christum capitu.  
III. q. V. per totum.
- Joannis baptiste aduentus in quibus z quomodo profi-  
ciebat christo vel ad eum pertinebat capitu. III. questio  
ne. VI. per totum.
- Joannis baptiste predicatio fuit quoddam medium indu-  
cens de imperfectione legis moysi ad perfectionem le-  
gis christi ca. III. q. IX. F.
- Joannis predicatio fuit necessaria propter legem qua chri-  
stus daturus erat capi. III. q. IX. A.
- Joannis baptiste precepta non debebant dari per modum  
legis ca. III. q. X. per totum.
- Joannis baptiste precepta erant perfectiora q̄ precepta  
legis moysi ca. III. q. X. in fine.
- Joannis baptiste precepta non erant de veteri nec de no-  
uo testamento sed magis assimilabantur preceptis no-  
ui q̄ veteris testamenti capi. III. q. XIII. per totum.
- Joannis baptiste testimonium christus non repulit capi-  
tulo. III. q. XIII. A.
- Joannis baptiste z christi comparatio ad similitudinem  
legis moysi z legis christi ca. III. q. XV. per totum.
- Joannis baptiste testimonium de christo posuerunt om-  
nes euangeliste propter duo ca. III. q. XIX. B.
- Joannis baptiste testimoniu apud iudeos maius erat q̄  
sacrarum scripturarum ca. III. q. XIX.
- Joannis baptiste zona qualis fuerit ca. III. q. XXV. in ex-  
positione littere sequenti. A.
- Joannis austeritas in potu non ponitur z quare capitu.  
III. q. XXXI. per totum.
- Joannis baptiste baptismus vocatur baptismus peniten-  
tie ca. II. q. LVIII. A.
- Joanni baptiste deus concessit gratiam tante austeritatis  
z non a seipso hoc habuit ca. III. q. XXXIII. p totum.
- Joanni confitebantur aliqui peccata sua que peccata erat  
ista ca. III. q. LIII. per totum.
- Joannem baptistam saraceni valde honorant capitulo. II  
questione. LX. U.
- Joannem baptistam minui necessario oportuit pro testi-  
monio christi propter multas rationes capitu. III. que-  
stione. VIII. per totum.
- Joannem baptistam omnes euangeliste valde comendat  
z de eo plura dicunt quam de beata virgine rationabi-  
liter ca. III. q. XIX. per totum.
- Joannem baptistam facere miracula non fuit conueniens  
capitu. III. q. CXX. C.
- Joannes euangelista scripsit euangelium quarto loco s̄  
hereticos insurgentes ad preces episcoporum asie. in  
pro. auc. q. XX. B. item pro. III. q. VI. E. F.
- Joannes z matheus sunt conuenienter apostoli z euan-  
geliste pro. auc. q. XXIII. B.
- Joannes euangelista in euangelio suo magis versatus est  
circa christi diuinitatem quam humanitatem prologo  
I. questio. XI. B.
- Joannes euangelista tenebatur scribere euangelium ad  
preces episcoporum asie propter duas causas prologo  
III. q. VII. per totum.
- Joannes indixit ieiunium ecclesie quando voluit dictare  
euangelium propter multiplices causas prologo. III. que-  
stione. VII. per totum.
- Joannes figuratur per aquilam propter altitudinem do-  
ctrine prologo. III. q. VIII. in expositione littere sequenti.
- Joannes scribente euangelium in campo nec ventus nec  
pluuia nec aliquid eum turbauit quam gratiam locus  
ille adhuc tenet in prologo. auc. q. XX. B.
- Joannes hyrcanus machabeus summus sacerdos capi-  
tulo. II. q. XCI. D. D.
- Joachim pater beate virginis tenetur fuisse de oppido se-  
phoro ca. II. q. LXXXVII. C.
- Joas rex iuda primo bonus deinde malus interfecit za-  
chariam filium ioiade sacerdotis: z alia mala fecit cap.  
I. q. XV. in expositione littere sequenti. B.
- Joachim rex iuda vir bonus edificauit portam templi  
speciosam ca. I. q. XV. in expositione littere sequenti. B.
- Jonathas machabeus fit summus sacerdos ca. II. q. XCI.
- Joram filius iosaphat rex iuda fuit vir miserabilis: z sub  
eo idumei rebellauerunt: z affinitate coniunctus est achab  
z iezabeli ca. I. q. XV. in expositione littere sequenti. F.
- Josias rex iuda q̄ dicitur genuisse iechoniam z fratres  
eius in transfmigrationem babilonis: intelligitur circa  
illud tempus ca. I. q. XI. per totum.
- Josias vir optimus destruxit idolatriam z sagitta percus-  
sus obiit ca. I. q. XV. in expositione littere sequenti. L.

- Ioseph nomen quare fuit prenuntiatum capitu. I. questione LVIII. C.**
- Ioseph filij qui manserunt post eum omnes fuerunt reges ideo ponuntur in christi genealogia capitulo. I. questione. XIX. C.**
- Ioseph filij ennumerantur z eorum regnum ordinate ponitur capitu. I. q. XX. per totum.**
- Ioseph z maria erant de eadem tribu. capitu. I. questione XXVIII. C. D. E. F. G.**
- Ioseph non erat senex quando mariam desponsauit capi. I. q. XXXII. E. F. G. H. J.**
- Ioseph fuit verus maritus beate virginis z non solum custos ca. I. q. XXXII. F. G. H. J. K. L.**
- Ioseph accipiens mariam in coniugem intendebat ex ea filios procreare. anteqm cognouisset eam de spiritu sancto concepisse sed postea non. capitu. I. q. XXXIII. E. z per totam questionem.**
- Ioseph nolebat traducere maria. i. in potestatem accipere propter suspicionem adulterij capi. I. q. XXXIII. in expositione littere sequenti. K. L. M. N. O. P.**
- Ioseph procedere contra mariam pro suspicionem adulterij tripliciter z per nullum istorum modorum poterat eam de adulterio conuincere ca. I. q. XXXIII. per totum.**
- Ioseph videbatur qd sine peccato non poterat ducere mariam quam adulterasse credebatur vel in uxorem suscipere quantum ad habitationem cum ea. capitulo. I. questione. LV. per totum.**
- Ioseph dimittendo mariam quam adulteratam credebatur non peccabat capitu. I. q. XXXVI. A.**
- Ioseph non indixit purgationem marie super adulterio quod suspicabatur propter plures causas capitulo. I. questio. XXXVII. per totum.**
- Ioseph voluit mariam potius occulte quam manifeste relinquere propter multas causas capitu. I. q. XXXVIII. per totum.**
- Ioseph non quesuit a maria quomodo fuisset impregnata pluribus causis capi. I. q. XLI. per totum.**
- Ioseph turbationem hic ponit euangelista rationabiliter capi. I. q. XLII. per totum.**
- Ioseph faciebat pro maria quicquid maritus facere solet pro uxore ca. I. q. XLIII. in expositione littere sequenti. A.**
- Ioseph z marie matrimonio omnia fuerunt requisita que pertinent ad coniuges: preter concubium capi. I. que. XLIII. in expositione littere sequenti. A.**
- Ioseph potuit per sonum habere reuellationem a deo z certificari de quacunq; re. capitu. I. questione. LV. B. ibidem. q. LVI. F.**
- Ioseph vere dormiebat quando angelus ei apparuit capitu. I. q. LVI. A. ibidem. q. LXXIII. in expositione littere sequenti. B.**
- Ioseph apparens angelus nihil locutus est: sed dicitur fuisse locutus in inmutationem fantasie ipsius capitu. I. questione. LVI. E.**
- Ioseph potest vocari propheta qz habuit conditiones prophetarum ca. I. q. LVII. G.**
- Ioseph fuit in egyptum antequam herodes iussisset pueros occidi capi. II. q. XXII. in expositione littere sequenti. C.**
- Ioseph quo tempore z ad quem locum iuit in egypto capitu. II. q. LVIII. B.**
- Ioseph non recessit ea nocte qua angelus ei apparuit capi. II. q. LIX. A. ibidem. q. LXXVIII. in expositione littere sequenti. D.**
- Ioseph z maria vixerunt in egypto de operibus manus suarum sicut etiam faciebant in iudea capitu. II. questione. LX. in fine.**
- Ioseph potius iuit in egyptum qm ad aliam regionem propter mandatum dei per angelum sibi factum: z ut compleretur prophetia osee z propter alias causas capitu. II. q. LXI. per totum.**
- Ioseph cum puero z matre fugit in egyptum qz securum non erat eis habitare in aliquo loco iudee capitulo. II. q. LXII. per totum.**
- Ioseph apparuit angelus quatuor vicibus quantum habetur ex euangelio capitu. II. q. LXXIII. in expositione littere sequenti. A.**
- Ioseph ab angelo iussus est redire in terras israel propter multas causas ca. II. q. LXXV. per totum.**
- Ioseph angelus non reuellaui specialem locum ad mandandum propter multa ca. II. q. LXXVII. per totum.**
- Ioseph non peccauit timendo ire in iudeam propter archelaum capi. II. q. LXXXII. B. C.**
- Ioseph non dubitauit ire in galileam vbi herodes regnabat propter multa ca. II. q. LXXXIII. per totum.**
- Ioseph licuisset redire in egyptum si non fuisset tutus in iudea capi. II. q. LXXXVI. C.**
- Ioseph quomodo habitare poterat in nazareth cum esset de tribu iuda ca. II. q. LXXXVIII. A.**
- Ioseph non erat obligatus ire in nazareth ca. II. q. LXXXIX. A.**
- Iosha littera quid sit fm rabanum ca. V. q. XCIII. A.**
- Iosha grecum non posuit christus in euangelio: sed iohannis in hebreo ca. V. q. XCIII. A.**
- Impeditur aliquid dupliciter scilicet per contrarietatem vel per defectum capi. V. q. LI. G.**
- Ira est passio specialis distincta ab alijs passionibus capitu. V. q. XXII. A. B.**
- Ira causatur cum tribus passionibus. scilicet tristitia spe z desiderio capi. V. q. CXXI. B.**
- Ira est motus factus in appetitina ca. V. q. CXXII. A.**
- Ira in aliquibus peccat: z in aliquibus rectum vult capi. V. q. CXXII. G.**
- Ira aliquando bona est: odium autem nunquam capitulo. V. q. CXXII. J.**
- Ira est in potentia irascibili ca. V. q. CXXIII. A.**
- Ira est cum ratione aliquo modo ca. V. q. CXXV. A.**
- Ira est naturalior homini quam concupiscentia capitu. V. q. CXXVI. A.**
- Ira deriuatur a parentibus in filijs ca. V. q. CXXVI. G.**
- Ira est minus naturalis homini quam mansuetudo capitulo. V. q. CXXVI. K.**
- Ira non potest esse nisi inter illos inter quos potest esse iniustitia z iniustitia ca. V. q. CXXVIII. A.**
- Ira semper est contra aliquod contra nos factum capitulo. V. q. CXXIX. A.**
- Ira in homine accenditur propter paruipensionem z despectum ca. V. q. CXXX. A. B. C.**
- Ira accenditur in homine eccellente magisquam in alio. capi. V. q. CXXXI. A.**
- Ira excitatur facilius contra defectum alicuius vel paruipensionem eius ca. V. q. CXXXII. per totum.**
- Ira non accenditur contra mortuos duplici causa capitulo. V. q. CXXXII. E.**
- Ira causatur diuersimode delectationem capitulo. V. questione. CXXXIII. A.**
- Ira est accessio sanguinis circa cor. ca. V. q. CXXXIII. A.**
- Ira impedit animum z quomodo capitulo. V. questione. CXXXV. per totum.**
- Ira est manifesta z concupiscentia latet capitu. V. questione. CXXXV. D. E.**
- Ira aliquando aufert vocem z loquellam hominis irati capitu. V. q. CXXXVI. A.**
- Ira euanescit per lacrimas z voces capitulo. V. questione. CXXXVI. U.**
- Ira aliquando est mala aliquando non capitulo. V. questione. CXXXVIII. A.**
- Ira propter zelum bona est capitu. III. que. CXXXVIII. J. ibidem. q. CXXXIX. B.**
- Ira quando est peccatum z quando non capi. III. questione. CXXXIX. A. B. ibidem. q. CXXXVI. B. C.**
- Ira propter zelum necessaria est magis prelatis quas subditis ca. V. q. CXXXIX. D.**
- Ira quando potest esse peccatum mortale z veniale capitulo. V. q. CXL. per totum.**
- Ira potest esse peccatum grauissimum z non grauissimum capitulo. V. q. CXL. per totum.**
- Ira nocet maxime rationi capitulo. V. questione. CXLI. D.**
- Ira est vnus de septem vitijs capitalibus capitulo. V. questione. CXLI. A.**
- Ira habet vitium sibi oppositum idest inirascibilitatem capitulo. V. q. CXLIII. per totum.**
- Ira mouet hominem ad vindictam quasi ylligias capitulo quinto**

tulo quinto. q. CXL. per totum.  
**I**ra & concupiscentia comparantur ad inuicem: que sit  
 vituperabilior capi. v. q. CXLVI. per totum.  
**I**ra an sit fortior concupiscentia vel econtra capitu. quin  
 to. q. CXLVII. per totum.  
**I**ra est minus permanens q̄ concupiscentia capitu. quin  
 to. questione. CXLVIII. per totum.  
**I**ra quid sit vbi multe eius diffinitiones ponuntur capi  
 tulo quinto. questione. CXLIX. per totum.  
**I**ra quomodo generatur vel corrumpitur capitulo quin  
 to. questione. CL. per totum.  
**I**ra cessat per quadruplicem modum capitulo quinto. que  
 stione. CL. B. L. D. E.  
**I**ra in actu exteriori est deterior q̄ in corde vel voce capi  
 tulo quinto. questione. CLVI.  
**I**re temptatio ponitur sub temptatione carnis capitulo  
 quarto. questione. LXXIII.  
**I**re tres gradus ponuntur capitu. v. ioz. In expositione  
 littere sequenti. K.  
**I**re odij & amoris differentia capitulo quinto. questione  
 centesima vigesima secunda. B.  
**I**re & odij comparatio & differentia capitulo quinto. que  
 stione centesima vigesima secunda. E.  
**I**re & concupiscentie differentia capitu. v. q. CXXV. A.  
**I**re & odij idē est obiectum capi. v. questione. CXXVII. A.  
**I**re effectus qui sunt capi. v. questione. CXXXIII. L.  
**I**re & amoris comparatio in feruore capitu. quinto. que  
 stione. CXXXIII. E. f. S.  
**I**re. & amoris augmentum vel diminutio capitulo quin  
 to. questione. CXXXIII. h.  
**I**re quattuor status capitulo quinto. questione cētesima  
 trigesima quarta. B. L. D. E.  
**I**re species s̄m damascenum & gregorium bene ponūtur  
 capitulo quinto. questione. XXXVII. per totum.  
**I**re odij & inuidie & luxurie comparatio quātum ad gra  
 uitatem capi. quinto. questione. CXLI. A.  
**I**re filie sunt omnes species peccatorum que habent vin  
 dictam pro obiecto capitu. quinto. q. CXLIII.  
**I**re filie sunt sex & earuz sufficientia capitulo quinto. que  
 stione. CXLIII.  
**I**re sunt tres species. s. acuti. amari & difficiles: & earū de  
 lectatio capitu. quinto. q. CXLIII. per totum.  
**I**re proprietates magis apparentes que sunt. LIII. cui ea  
 rum declarationibus capitulo quinto. questione. CLI.  
 ab. A. vsq; ad. fff.  
**I**re conditiones. XVII. cum suis declarationibus capi. v.  
 q. CLI. a. 555. vsq; in finem questionis.  
**I**re tres gradus christus posuit sub vocabulis irascendi  
 dicendi racha & fatue capi. v. q. CLII. per totum.  
**I**re gradus predicti declaratur capi. v. q. CLII. per totum  
**I**re species christus per effectus. p̄s autem per p̄ditiones  
 distinxerunt capi. v. q. CLIII. per totum.  
**I**re species quare christus non distinxit sicut p̄s capitu  
 lo. v. questione. CLIII. per totum.  
**I**re species quare christus potius in voce q̄ in re distin  
 xit capitu. v. questione. CLV. per totum.  
**I**re gradus quos posuit christus an sit peccatus declara  
 tur capitu. v. q. CLVII. per totum.  
**I**re gradibus a christo positus significatur inequalitas in  
 peccato ire capi. v. q. CLVIII. per totum.  
**I**re tribus gradibus assignatur pene per xpm: & optime  
 declaratur capitu. v. q. CLIX. per totum.  
**I**ram aliquando esse bonā & aliquando malam doctores  
 nostri & p̄hi declarant capi. v. q. CLVI.  
**I**rascibilis est vis anime affixa carni sicut concupiscibi  
 lis capi. III. q. LXXIII. D.  
**I**rregularitas quid sit capi. v. q. CXVI. L.  
**I**rregularitas non erat in veteri testamento capitulo qu  
 to. questione. CXVI. E.  
**I**smael nomen q̄re fuit prenunciatū capi. I. q. LVIII. A.  
**I**udas machabeus fuit sumus sacerdos iudeorum capi  
 tulo. II. q. XCI. BB.  
**I**ude galilei secta describitur capitu. tertio. q. LXIII. L.  
**I**udea dupliciter accipitur: scilicet pro terra duodecim tri  
 buū: & pro terra tribus iude sole prolo. III. in p̄ncipio.

**I**uda multipliciter accipitur capitulo secundo. questione  
 octuagesima prima per totum.  
**I**udea & israel distinguuntur sicut inferius & superius: ga  
 terra israel includebat iudeas & non econuerso capitu  
 lo secundo. questione. LXXIII. in expositione lre seq. B.  
**I**udei qui erant in terra chanaas obligabantur ter in an  
 no venire ad templum. non autē illi qui erant in alijs  
 terris capitu. primo. questione. XXXIX. A. B.  
**I**udei credebant q̄ messias sit eos redempturus a tempo  
 rali seruitute capitulo primo. questione quattuor gesi  
 matertia in expositione littere sequenti. f.  
**I**udei credebant omnibus que a Joāne baptista predica  
 bantur capitu. III. q. XXIII.  
**I**udei errabant circa iuramentum capitulo quinto. que  
 stione CCLI. S.  
**I**udei poterant habitare in terra que non erat proprie tri  
 bus. & in ea habere possessiones ca. II. q. LXXXVIII. B.  
**I**udei tēpore captiuitatis babilonice non habuerunt ali  
 quem modum principatus capitu. II. q. XCI. J.  
**I**udei quomodo dicantur fugere a ventura ira capitulo  
 tertio. questione. LX. per totum.  
**I**udei peccabant mortaliter transgrediendo p̄cepta le  
 gis actu interiori capi. v. q. CLXXIX. per totum.  
**I**udei quomodo poterant putare se non ligari quantum  
 ad actum interiorē legem obseruare capitu. quinto  
 questione. CLXXX. per totum.  
**I**udei vocantur a Joāne progenies viperarum capi. III.  
 questione. LVIII in expositione littere sequenti. A.  
**I**udeorum progenies per tria tempora decurrit capitulo  
 primo. questione. XVII. D.  
**I**udeorum principatus tripliciter describitur capitulo  
 primo. questione. XXII. per totum.  
**I**udeorum regnum quāto tempore durauerit capitu. pri  
 mo. questione. XXIII. per totum.  
**I**udeorum progenies scribebantur in libris: & ponebant  
 in archiuis templi capitu. I. q. XXVI. L. D.  
**I**udeorū captiuitas de babilone fuit relaxata. CXXXI. an  
 nis ante christum: & a mundi exordio anni. 3048. ca  
 pitulo. II. q. IX. K.  
**I**udeorum redditus de babilone tres fuerunt capitulo  
 secundo. questione. XCI. R.  
**I**udeorum secte quattuor erāt. s. phariseorum: saduceorū:  
 hesenorum. & iude galilei capitulo. III. q. LXIII. p totuz  
**I**udeorum ieiunium est q̄ non comedūt tota die vsq; ad  
 solis occasum capitu. III. q. XI. L.  
**I**udeis licebat habitare in quacūq; terra ca. I. q. 39. B. L.  
**I**udicij discussio fit per accusationem discussionem & sen  
 tentiam cui correspondēt iudicium: concilium & ge  
 henna capitu. quinto. q. CLVIII. B.  
**I**udith historia accidit cambisis regi psarū ca. II. q. XCI.  
**I**ulianus apostata improbare nititur christi genealogiā  
 suis scriptis capi. I. q. XXVII. f.  
**I**ulius cesar impat capitu. II. q. XCI. kk.  
**I**urare licet aliquādo per creaturas ca. v. q. CCLVI. A.  
**I**urat aliquando deus aliquando angeli & apostolus ca  
 pitu. quinto. questione. CCLV. L. D. E.  
**I**urans amplius non cognoscere concubinam an possit  
 ducere vxorem capitu. v. q. CCCX. per totum.  
**I**urās seruare statuta ecclesie vel cōmunitatis postea si fi  
 at nouum statutum an per iuramentum teneatur ad il  
 lud & si sit periurus frangens statutum illud capitulo  
 quinto. questione. CCCXI. per totum.  
**I**urādo q̄re tangimus euāgeliū in pro. auc. q. XXXIII. E.  
**I**uramentum duplex. s. promissorium & assertorium capi  
 tulo quinto. q. CCLII. B. Ibidem. q. CCLIII. A.  
**I**uramentū quō sit & quot hz spēs ca. v. q. CCLIII. per totū.  
**I**uramentum promissorium est de futuris: tantum asserto  
 riū vero de preteritis & presentibus ca. v. q. CCLIII. B.  
**I**uramentū aliq̄ mō ē phibitū aliq̄ mō p̄cessus. ca. 5. q. 255. p  
**I**uramentū i qb<sup>o</sup> casib<sup>o</sup> fieri deat. ca. 5. q. 255. S. **I**tem  
**I**uramentū licitū est actus latric capitu. v. q. CCLVII. A.  
**I**uramentū ad qd ordinat ca. v. q. CCLVII. D.  
**I**uramentū quō sit licitum capi. III. q. CCLVIII. A.  
**I**uramentū quō obliget icautū & quō nō. ca. 5. q. 259. p to<sup>m</sup>.  
**I**uramentum de malo non tenet ca. q. CCLIX. D.  
**I**ura. in qbus

Juramentum in quibus casibus redditur inualidum capitulo. v. questione. CCLIX. E.  
 Juramentum iosue z ierte quomodo obligat eos capitulo. quinto. q. CCL. M. P.  
 Juramentum herodis fuisse licitū si fuisse intellecta de bita conditio capi. v. q. CCLIX. z.  
 Juramentum coactum quomodo tenet z quomodo non capitulo. q. CCLX. per totum.  
 Juramentum interpretatur in fauorem illius cui vel pro q̄ prestatur capi. v. q. LXI.  
 Juramentum in aliquo casu est dispensabile capitulo. q̄to questione. CCLXIII. per totum.  
 Juramentū solus papa relaxat capi. v. q. CCLXIII. T. U.  
 Juramentum in aliquo casu ep̄s relaxat capitulo quinto questione. CCLXIII. X.  
 Juramentum sciendum aliq̄ue cause impediunt capitulo quinto. questione. CCLXIII. per totum.  
 Juramentum faciens duo debet considerare capitulo. quinto. questione. CCLXIII. A.  
 Juramentum puerorum quō teneat: z in qua etate possunt iurare capi. v. q. CCLXIII. L.  
 Juramentum exigit personam iurantem esse ieiunam capitulo. v. q. CCLXIII. F.  
 Juramentum non exigitur a personis dignis: scilicet a sacerdotibus: licet tamen eis z etiam religiosis pro necessitate iurare capi. v. q. CCLXIII.  
 Juramentum exigit duas condiciones capitulo quinto. questione. CCLXV. per totum.  
 Juramentum duplex. s. per simplicem attestationem z per execrationem capi. v. q. CCLXVI. A.  
 Juramentum per creaturas prestitum obligat ad obseruandum capitulo. v. q. CCLXVII. A.  
 Juramentum factum per idola peccatum est capitulo. quinto. q. CCLXVIII. per totum.  
 Juramentum factum per demones peccatum est capitulo. v. q. CCLXVIII. B.  
 Juramentum factum per idola obligat capitulo. v. questione. CCLXIX. per totum.  
 Juramentum per idola aliquando est accipiendum capitulo. v. q. CLXX. per totum.  
 Juramentū fallax per deum vel per creaturas quod horum sit maius peccatum capitulo. primo. q. CCLXXI. B.  
 Juramentum iudeorum factum super thorath an liceat eis capi. v. q. LXXIII. per totum.  
 Juramentum factum super thorath licet iudici exigere a iudeo capitulo quinto. questione ducentesima septuagesima quarta. per totum.  
 Juramentum exigentes iudei a christianis in nomine christi non peccant capitulo quinto. questione ducentesima septuagesima quinta per totum.  
 Juramentum christiani factum super thorath solēniter est illicitum capitulo quinto. questione ducentesima septuagesima quinta per totum.  
 Juramentum saracenorum per nomen christi nō est peccatum capitulo quinto. questione ducentesima septuagesima septima per totum.  
 Juramentum christianorum per crus machometi est illicitum capitulo quinto. questione ducentesima septuagesima octaua per totum.  
 Juramentum christianorum per alchoranum machometi est illicitum capitulo quinto. questione ducentesima septuagesima nona per totum.  
 Juramentum saracenorum per crus machometi est illicitum capitulo quinto. questione ducentesima octuagesima per totum.  
 Juramentum saracenorum per alchoranum est peccatum capitulo. v. questione. CCLXXXI. per totum.  
 Juramentum iudeorum per talmuth est illicitum capitulo. quinto. questione. CCLXXXII. per totum.  
 Juramentum factum per crus machometi a christiano iu deo vel saraceno est maius peccatum cōmuniter in saraceno. capitulo. v. q. CCLXXXIII. per totum.  
 Juramentum per verbum dei est illicitum capitulo tertio questione. CCLXXXIII.  
 Juramentum factum per membra dei grauer puni per

leges capi. III. q. CCLXXXIII. per totum.  
 Juramentum per caput christi vel membrum an sit peccatum capitulo. v. questione. CCLXXXIII. E.  
 Juramentum per euangelium an liceat fieri capitulo. quinto. q. CCLXXXV. per totum.  
 Juramentum per deum vel euangelia factum qd̄ horum maius est capi. v. q. CCLXXXVI. per totum.  
 Juramentum factum per creaturas. s. per dominum suum aliquando est licitum capitulo. v. q. CCLXXXVII. p̄ totū.  
 Juramentum factum per sanctos defunctos an liceat capitulo. v. questione. CCLXXXVIII. per totum.  
 Juramentum fieri ad sepulchra sanctorum an liceat capitulo. v. q. CCLXXXIX. per totum.  
 Juramentum fieri per crucem an liceat capi. quinto. questione. CCXC. per totum.  
 Juramentum per manus episcopi an liceat capitulo. quinto. questione. CCXCI. per totum.  
 Juramentum per sacros ordines an liceat capitulo quinto. q. CCXCII. per totum.  
 Juramentum per reliquias sanctorum an liceat capitulo quinto. q. CCXCIII. per totum.  
 Juramentum per eucharistiam an liceat capitulo quinto. questione. CCXCV. per totum.  
 Juramentum per interpositionem fidei an sit iuramentum capitulo. v. q. CCXCVI.  
 Juramentum per euangelia ad sepulchra sanctorum ad que sepius false iurantes moriuntur an liceat capitulo quinto. questione. CCXCVII. per totum.  
 Juramentum exigens ab eo quem scit falsum iuraturum an peccat capi. v. q. CCXCVIII. per totum.  
 Juramentum factum contra consilia euangelij an teneat capitulo. v. q. CCCV. per totum.  
 Juramentū sc̄m timore mortis an teneat ca. v. 306. p̄ to.  
 Juramentum cōmunitatum factum per antecessores an obliget successores capi. v. q. CCCIX. per totum.  
 Juramentum coniugum q̄ nunq̄ ab inuicem discedent an possit pro aliqua causa dissolui capitulo quinto. questione. CCCXII. per totum.  
 Juramentum coniugum q̄ amplius non petent debitum an possit dissolui: z ipsi possint petere debitum capitulo. v. q. CCCXII. per totum.  
 Juramentum de seruando statuta ecclesie vel cōmunitatum si inuenitur aliquod statutū p̄rium in eis qd̄ eoz potius seruandum est capi. v. q. CCCXVI. per totum.  
 Juramentum factum p̄tra promissum licitum non tenet capitulo. v. q. CCCXVII. per totum.  
 Juramenti forma fm̄ diuersa tempora capitulo quinto. q. quinquagesima quarta. per totum.  
 Juramenti comites sunt veritas iudicium z iudicia capitulo quinto. questione. LVI. per totum.  
 Juramenti frequentatio est prohibita capitulo quinto. questione. CCLVIII. B.  
 Juramenti est minor obligatio q̄ voti. capitulo quinto. questione. CCLXII. A. B.  
 Juramenta facta in sua causa an possit aliquis remittere ei qui ea fecit capi. v. questione. CCCXIX. per totum.  
 Juramentis duobus contrarijs existentibus qd̄ eoz seruandum est capitulo quinto. questione. CCCXVII. p̄ to.  
**I**usticia omnis qualiter intelligatur: multiplex expositio capitulo. III. questione. VII. k. L. M. N. O.  
 Iusticia legalis est obedientia capitulo tertio. questione septuagesima. O.  
 Iusticia duplex. scilicet recta facere z recta docere capitulo quinto. questione. C. in expositione littere sequenti.  
**L**ex christi indispensabilis est per papam capitulo quinto. questione. CVII. E.  
**L**ex importat statum completum ad regulacionem omnium actuum. capitulo tertio. questione decima. A.  
**L**ex antiqua fuit dispositio ad leges christi capitulo tertio questione IX. D. E. Ibidem questione. XV. A.  
**L**ex christi fuit perfectissima super omnes alias capitulo tertio. questione nona. A. B.  
**L**ex christi incipit a minus perfectis: vt ad perfectionem tendat capitulo. III. q. IX. G.

Lex non debet sepe mutari propter incōuenientia que sequuntur capi. III. q. IX. B.  
 Lex christi sola nullum malum permittit. omnes autem aliquid malum permittunt capitulo tertio. questione vndecima. B.  
 Lex aliqua dispositiua ad legem christi fuit necessaria iudeis: non autem gentilibus. capitulo tertio. questione vndecima. C.  
 Lex datur de operibus virtutum capitulo quinto. questione vndecima. C.  
 Lex euangelica est omnium legum excellentissima. capitulo quinto. questione vndecima. S.  
 Lex moysi posita fuit ab eodem deo a quo lex gratie capitulo quinto. questione. XC. C.  
 Lex et pbe in euangelio matthei tripl'r accipiunt ca. v. questione nonagesima prima per totum. Ibidem questione nonagesima secunda per totum.  
 Lex dupliciter impletur capitulo quinto. questione nonagesima sexta. A. B.  
 Lex habet duplicem vigorem capitulo quinto. questione nonagesima septima. A. B. C. D.  
 Lex moysi transit quantum ad obseruationem mandatorum capitulo quinto. questione. XCVII. B.  
 Lex moysi fuit soluta per christum capitulo quinto. questione. XCVIII. A. C.  
 Lex christi durat in eternum capitulo quinto. questione nonagesima nona. C.  
 Lex moysi triplicia precepta continebat. scilicet moralia iudicialia et ceremonialia capitulo quinto. questione. 99. S.  
 Ibidem. q. C. B. C. D.  
 Lex christi actum et voluntatem peccandi interdicit capitulo. v. q. CII. in expositione l're sequenti per totum.  
 Lex dupliciter naturalis et scripta: et scripta duplex. scilicet moysi et christi capi. quinto. questione. CVII. D.  
 Lex christi est bona et quietissima et omne malum vetat capitulo. quinto. questione. CXI. S.  
 Lex humana non potest vitare omne malum capitulo. quinto. questione. CXI. S. h.  
 Lex nature quare nullam penam ponit in preceptis suis sicut alie leges ca. quinto. q. CLXXVII.  
 Legis christi difficultas tollitur per gratiam que in ea cōfertur capitulo. III. questione vndecima. B.  
 Legis christi et legis moysi multiplex comparatio capitulo tertio. questione decima quinta. per totum.  
 Legis moysi quedam assumpsit ecclesia que obseruare tenemur non tāq̄ legis moysi mandata: sed ecclesie capitulo quinto. questione nonagesima septima. S.  
 Legis christi et legis moysi multiplex comparatio in prologo auctoris. questione. XV. per totum.  
 Leges et prophetas christus quomodo impleuit capitulo quinto. questione. XC. C. D. E. f.  
 Legē non impleri magis impossibile est q̄ perire celum et terram. exponitur capi. v. q. XCIII. per totum.  
 Legem non soluendam a se christus dixit propter multa capitulo. v. q. XCV. per totum.  
 Legem adimplere christus aduenit vt ostenderet iudeis quattuor insignia de se capi. v. q. XCVI. per totum.  
 Legem moysi seruare vt legem moysi est peccatū mortale capitulo. quinto. q. XCVII. f.  
 Legem moysi apostoli tollere non poterant capitulo. quinto. questione. XCVIII. B.  
 Legem moysi apostoli et ecclesia congregata in concilio soluit capitulo. v. q. XCVIII. D.  
 Legē et prophetas christus quomodo impleuit capitulo quinto. q. C. B. C. D.  
**¶** Libellus repudiij quo licentiabant iudei vxores qd erat capitulo. v. q. CCLI. B.  
**¶** Libri sacre scripture ab ecclesia approbati positi sunt in canone bible: quia a nullo possunt respui vel refutari prolo. aucto. questione. II. C. D.  
 Libri noui testamenti excedunt libros veteris testamenti in septem priuilegijs prologo auctoris. questione. VI. ab. f. vsq̄ ad. M.  
 Libri euangeliorum sunt necessarij in fide propter sex rationes in prolo. aucto. q. XXVII. C.

Libri veteris testamenti sunt nobis necessarij prolog. auctoris. q. XXVIII. B.  
 Libri testamēti noui sunt nobis necessarij prologo auctoris. questione. XXVIII. D. E.  
 Libri nouiter compilati circa res gestas minus creduntur habere veritatis q̄ libri antiqui prologo. II. q. secunda in expositione littere sequenti. D.  
 Libri noui in speculabilibus et sciētificis maioris sunt reputationis q̄ libri antiqui. quia auctores nouorum viderunt antiquos et addiderunt prologo secūdo. q̄stione secūda. in expositione littere sequenti. D.  
 Libri sacre scripture tripl'r erant corrupti tēpore beati hieronymi. prologo secundo. questione quinta. in expositione littere sequenti. D. E. f.  
 Libri progenierum iudeorum erāt necessarij propter multas causas capi. primo. q. XXVI. per totum.  
 Libroz sacre scripture auctoritas est in h' q̄ nullo hūano ingenio creduntur editi: sed sola spiritus sancti inspiratione prolo. aucto. q. II. D.  
 Libroz veteris testamenti qui ponantur in canone et qui non enumeratio prolo. aucto. q. II. f.  
 Libroz veteris testamenti tres ordines prolo. aucto. q. II. E. f. S. Ibidem. q. III. A. B. C.  
 Libroz noui testamēti ordo prologo auctoris. questione quarta. D. E. f. S. h.  
 Libroz veteris testamenti eadem est auctoritas prologo aucto. questione. VI. A. B. C. D. E.  
 Libroz bible correctio per beatum hieronymum facta erat valde necessaria prologo. II. q. v. A.  
 Libroz noui testamenti fuerunt tres editiones. i. translationes vsq̄ ad beatum hieronymum prologo secundo. q. v. in expositione littere sequenti.  
 Libroz progenierum et proselitarum herodis comburi fecit capi. primo. q. XXVI. S.  
 Libros suos ecclesia seruat diligentissime ne corrumpantur ab hereticis prolo. II. q. XLVI.  
**¶** Locuste quas comedeat Joānes baptista quid erant capitulo. III. q. XXV. in expositione littere sequenti. B.  
 Lucas euangelista conuenienter suus scripsit euangeliū in prologo aucto. q. XVIII. B.  
 Lucas instructus fuit a beata virgine de scribēdis in euāgelo in prolo. aucto. q. IX. p.  
 Lucas tertio loco scripsit euangeliū ad preces theophili sicut a Paulo didicerat in prologo aucto. questione XX. E. Item prologo. III. q. VI. E.  
 Lucas in suo euangelio magis imorat circa xpi hūanitatē q̄ diuinitatem primo prolo. q. XI. B.  
 Lucas euangelista hēbat plenā certitudinē de veritate euāgelij sui multipl'r prolo. III. q. II. A.  
 Lucas figuratur p vitulū: q̄ a sacerdotio incepit prologo III. q. VIII. in expositione littere sequenti. f.  
 Lucas genealogiaz christi rationabiliter deduxit vsq̄ ad adam capi. I. q. v. C.  
 Luciani et esichij editiones reprobate sunt prolo. II. q. v. in expōne littere sequenti. D. J. prolo. III. q. v. per totum.  
 Lucianus et esichius voluerunt emendare euangelia ea de hebreo in greco transferentes et errauerunt. prolo. II. q. v. in expositione littere sequenti in fine.  
 Lucianus et esichius peccauerunt grauissime in sua editione. addentes textui sacre scripture qd non habebat prolo. secundo. q. sexta per totum.  
**¶** Lucretia romana seipsam interficiendo peccauit capitulo quinto. questione. XII. N.  
**¶** Lumen glorie potest vocari intellectus agens in beatis capitulo. v. questione. XLIII. S.  
 Lumen glorie in intellectibus beatorum dispō quedā ad hoc q̄ diuina eēntia vniat eis ca. III. q. XLII. p.  
 Lumen glorie est lumē extrinsecū ca. v. q. XLV. N. O. p.  
 Lumen glorie est quid creatū ca. v. q. XLV. U.  
 Lumen glorie potest esse accidentale intellectui sed non cōnaturale capitulo. v. q. XLV. EE.  
 Lunatici quos christus sanabat quā infirmitatem patiebatur capi. III. q. CXXV. A. B.  
 Lunatici vocantur demoniaci ca. III. q. CXXV. O.  
**¶** Luxuria dī principal'r de venereis et subsequēter de alijs voluptatibus

voluptatibus capi. v. q. CLXXXII. per totum.  
 Luxuria homo peccat duplici ratione capitulo quinto que-  
 stione LXXXIII. J. k. L.  
 Luxuria est vitium capitale ca. v. q. LXXXV. per totum.  
 Luxuria in tactibus et in osculis et amplexibus impudi-  
 cis an sit peccatum mortale et quando capitu. quinto  
 questione CXCVII. per totum.  
 Luxurie actus quando sit peccatum et quando non capi-  
 tulo. v. q. LXXXIII. per totum.  
 Luxurie filie conuenienter assignantur capitulo quinto.  
 questione. LXXXVI. per totum.  
 Luxurie delectatio turbat rationem ca. v. q. LXXXVI. A.  
 Luxurie species que sint et quot cap. v. q. CLXXXVII. p. totum.  
 Luxurie filie partes differunt ca. v. q. CLXXXVIII. p. totum.  
 Luxurie species distinguuntur secundum conditiones mulierum  
 capitu. v. questione. CXCIX. A.  
 Luxurie peccata alijs peccatis comparata an sint grauiora  
 ipsis vel minora capi. v. q. CCXXXIII. per totum.  
 Luxurie peccata inter se comparata an vnum sit maius alio  
 capi. v. q. CCXXXIII. ab E. vsq; in finem questionis.  
 Luxurie peccata contra naturam inuicem comparata quod  
 sit grauius alio capi. v. q. CCXXXIII. J.  
**M**achabeorum libri non habent historiam continua-  
 tam capi. secundo. q. XCI. A. A.  
**M**achometi lex nephandissima continet in  
 prolo. aucto. questione. XIX. Q.  
 Machometi lex per viam armorum introducta fuit in pro-  
 logo aucto. q. XIX. S.  
 Machometi secta est contra naturam ca. III. q. XII. E.  
 Machometiste non prope errant: sed errare volunt in pro-  
 logo auctoris. questione. XIX. R.  
**M**agus dicitur quis tripliciter ca. II. q. VI. C.  
 Magi qui venerunt ad adorandum christum erant tres  
 reges capi. secundo. q. VI. A. B.  
 Magi quod essent reges vnde compertum est capitulo secun-  
 do. q. VI. B. Ibidem. q. XVIII. A.  
 Magi isti secundum christostomum erant inspectores secretorum  
 et stabant super montem victoriam et sidera aspicie-  
 bant: et si vnus moriebatur substituebatur filius eius  
 capitu. secundo. q. VI. D. Ibidem. q. XIX. A.  
 Magi fuerunt primitie gentium: sicut pastores fuerunt pri-  
 mitie in deorum ca. II. q. VII. per totum.  
 Magi venerunt ex mesopotamia capitulo secundo. que-  
 stione. VII. B. J. k. L. M.  
 Magi non venerunt ex vltima parte orientis capitulo se-  
 cundo. questione. XLVII. B. C. f.  
 Magi venerunt in hierusalem stella disparente: et ratio-  
 nabiliter quesierunt de christi natiuitate capitulo secun-  
 do. questione. VIII. per totum.  
 Magi querebant christum tanquam excellentem super omnes  
 alios reges capi. II. q. X. per totum.  
 Magi quare non fuerunt deducti per columnas nubis vel  
 ignis: sed per stellam capi. II. q. XII. E.  
 Magi cognouerunt christum esse verum deum: et prope adora-  
 uerunt ca. II. q. XX. per totum. Ibidem. q. XXXIII. D.  
 Magi non timuerunt ire ad herodem et querere regem na-  
 tum propter multas causas capi. II. q. XXI. B.  
 Magi sapienter munera christo obtulerunt: et cerimonias  
 alias fecerunt ca. q. XXII. A.  
 Magi petere debuerunt de christi natiuitate in bethlee propter  
 multas causas capi. II. q. XXXVII. S.  
 Magi quomodo christum inuenissent si stella denuo eis non appa-  
 ruisset capi. secundo. q. XL. per totum.  
 Magi vnicam viderunt stellam. scilicet materiale propter quam gau-  
 dium si sunt gaudio magno capitu. II. q. XLI. D.  
 Magi intrantes domum cognouerunt christum per fixio-  
 nem stelle super domum: et quod in corde suo in visione pue-  
 ri fuerunt permutati capi. II. q. XLII. per totum.  
 Magi thesauros apuisse dupliciter intelligitur ca. II. q. XLII.  
 in expositione littere sequenti. B.  
 Magi bene fecerunt christum adorare: imo etiam si fuis-  
 set purus homo ipsum adorandum non peccassent ca-  
 pitulo. II. q. XLIII. A.  
 Magi obtulerunt munera christo propter tria capitu. II.  
 questione. XLV. per totum.

Magi rationabiliter obtulerunt christo: aurum: thus: et  
 mirram capi. II. q. XLVI. per totum.  
 Magi obtulerunt magna munera christo: sed beata vir-  
 go solum accepit modicum de singulis capitulo secun-  
 do. questione. XLVII. S.  
 Magi diuina reuelatione moniti redierunt in terram suam  
 capitulo. II. q. III. B.  
 Magi habuerunt reuelationem de redeundo per aliam  
 viam a deo per angelum ca. II. q. XLIX. per totum.  
 Magi dormiendo hanc reuelationem acceperunt per imuta-  
 tionem fantasie sine loquella ca. II. q. L. per totum.  
 Magi prohibiti fuerunt a deo ne rediret ad herodem: ne hero-  
 des christum interficeret capi. II. q. LI. A. et per totum.  
 Magi iussi sunt ire per aliam viam rationabiliter capitu-  
 lo secundo. q. LII. per totum.  
 Magi non fuerunt reducti per stellam ad terram suam ca-  
 pitulo. secundo. q. LV. D.  
 Magi per quas viam regressi sunt in regionem suam po-  
 nuntur opiniones ca. II. q. LVI. per totum.  
 Magi propter quattuor rationes non peccauerunt illu-  
 dendo herodi: et ad eum non redeundo capitulo secun-  
 do. questione. LXVI. per totum.  
 Magis deus ostendit christi natiuitatem propter multas  
 causas capitu. secundo. q. VIII. per totum.  
 Magis non fuit reuelatus locus natiuitatis christi. sed per  
 stellam eis demonstratus ca. II. q. XVII. R.  
 Magis ingredientibus hierusalem se occultauit stella ca-  
 pitulo. secundo. q. XXXVII. D.  
**M**agnus vel minimus in regno celorum quomodo itel-  
 ligatur capitu. v. questione. C. in expositione littere se-  
 quenti. F. J. 7.  
**M**alitia humana quid sit: et quid requiratur ad ipsam ca-  
 pitulo. II. q. CCVIII. A. B. C.  
 Malitia quomodo differat ab incotineta ca. v. q. CCVIII. D.  
**M**alum duplex eternum et temporale ca. III. q. LX. E.  
 Malum duplex in passionibus ca. v. q. CXXXVIII. B. C.  
 Mali et boni in hoc mundo quare a deo permittuntur esse  
 in prologo aucto. q. XII. B.  
 Manasses rex iuda primo pessimus fuit deinde bonus fe-  
 liciter obiit ca. I. q. XV. in expositione littere sequenti. k.  
**M**andatum magnum vel minimus quid sit capitulo quin-  
 to. q. C. in expositione littere sequenti. F.  
 Mandata magna et minima in lege christi et moysi quomo-  
 do intelligantur capi. v. q. CI. per totum.  
 Mandatorum obseruatio sufficit ad vitam eternam capitu-  
 lo. v. q. CII. in expositione littere sequenti. D.  
**M**anifestat deus secreta sua personis secundum earum consuetudi-  
 nem et vsus. sicut viris sanctis deo familiaribus per in-  
 ternam inspirationem. alijs vero per res corporales et  
 sensibiles capitu. II. q. XVII. E.  
 Manifestatur christus triplici modo fidei. scilicet iudeis gentibus et reli-  
 quijs iudeorum in fine mundi ca. II. q. IX. D.  
**M**ansuetudo est magis naturalis homini quam ira capitu-  
 lo secundo. q. CXXVI. R.  
**M**arcus euangelista conuenienter scripsit euangelium licet  
 ea que scripsit ipse non viderit in prolo. aucto. q. XIX. A.  
 Marcus scripsit euangelium suum in italia secundo loco ad  
 preces quorundam christianorum quod beatus Petrus ap-  
 probauit in prolo. aucto. q. XX. D.  
 Marcus non fuit abbreviator matthei in prolo. aucto. que-  
 stione. XXII. C. f.  
 Marcus in euangelio suo plus imoratur circa humani-  
 tatem christi quam diuinitatem ca. prolo. I. q. XI. B.  
 Marcus fuit discipulus petri apostoli et interpres et primus  
 patriarcha alexandrinus gentem illam ad fidem con-  
 uertit prolo. III. q. VI. C.  
 Marcus figurat per leonem propter christi resurrectionem de qua am-  
 ple loquitur prolo. III. q. VIII. in expositione littere sequenti. f.  
**M**aria virgo beatissima sola habuit fidem resurrectionis  
 christi in triduo mortis eius. id est ecclesia sabbatum in eius  
 honore veneratur prolo. aucto. q. XIII. B.  
 Maria virgo sine christi passione saluata non fuisset In  
 prologo aucto. q. XIX. S.  
 Maria virgo instruebat omnes christianos ad se vnde cum  
 venientes in prologo aucto. q. XIX. p.  
 Maria virgo



**M**aria virgo fuit vera vxor Joseph: lz inter eos nō fuerit matrimonium consumatum capitulo primo. questione XXIII. in expositione littere sequenti. S.

**M**aria virgo poterat eē cognata helisabeth dupliciter capitulo primo. q. XXVIII. D.

**M**aria virgo probatur esse de tribu iuda z femine dauid capitulo primo. q. XXVIII. f.

**M**aria virgo concepit de spū sancto post desponsationes quando Gabriel venit ad eā capi. I. q. XXIX. per totum.

**M**aria virgo licite nupsit Joseph capi. I. q. XXX. L.

**M**aria virgo fecit votum virginitatis simplex z nō absolutū sed sub conditione ca. I. q. XXX. D.

**M**aria virgo post p̄ctum m̄rimonium vna cū Joseph fecit votū de virginitate seruanda ca. I. q. XXX. D. f.

**M**aria virgo fuit convenientissime cōiugata ppter multas rationes capi. primo. q. XXXI. per totum.

**M**aria v̄go tenebat reuelare xpi p̄ceptōes Joseph existēnti in suspitione eius capi. primo. q. XL. B.

**M**aria virgo non reuelauit hoc Joseph triplici causa capitulo primo. q. XL. B.

**M**aria fuit virgo in concipiendo capitulo primo questione quattuoragesima octaua. A.

**M**aria fuit virgo in partu capitulo primo questione quattuoragesima nona. A.

**M**aria post partum semper virgo permansit capitulo primo questione quinquagesima. A.

**M**aria virgo non debuit ab aliq carnaliter cognosci post partuz propter multas causas z rationes capitulo primo questione. L. L.

**M**aria virgo actiue nihil egit in christi conceptione: sed solum materiam ministravit: ex qua christi corpus fuit formatum capitulo. I. q. LII. in fine.

**M**aria virgo mansit in bethleē. XL. diebus post christi natiuitatem capitulo. II. q. VII. S.

**M**aria virgo post oblatum puerum in templo reuersa est in nazareth capitulo. II. q. VII. S.

**M**aria virgo in aduentu magorum non timuit: sed admirata fuit capitulo secūdo. q. XLIII. in fine.

**M**aria pauperibus distribuit oblationes magorum retentis sibi pro necessitate temporū paucissimis rebus ca. secundo. questione. XLVII. L.

**M**aria virgo: z Joseph: z christus postq̄ intrauerūt egyptum cum non haberent hospitium manserunt prima nocte in templo idoloruz. in heliopoli in qua erat. 365. idola que omnia corruerunt in aduentu seu introitu saluatoris in dicto templo capitulo. secundo. questione sexagesima. Q.

**M**aria virgo sacratissima oritur anno. XIII. regni herodis capitulo. secundo. q. XCI. D. D.

**M**arie virginis parentes non fuerunt turbati de ei⁹ impregnatione ipsa beata v̄gine vel helisabeth eis reuelante capitulo primo. questione. XLIII.

**M**arie virginitati plures heretici detraxerunt capitulo primo. questione. L. B. L. D.

**M**ariam virginem parere conueniens fuit propter tria capitulo primo. q. XLIX. E. f.

**M**ariam virginem magi summo honore venerati sunt capitulo secundo. q. XLIII. in fine.

**M**are galilee est quidam magnus lacus qui est in galilea capi. III. q. XCV. E.

**M**aria duo sunt apud iudeam q̄ nauigari possunt z vniū in iudea. f. genefareth capi. secūdo. questione. XLVI. B.

**M**athathias pater machabeorum capitulo. sc̄do. q. XCI. B. B.

**M**attheus z Joānes convenientissime sunt apostoli z euangeliste in prologo aucto. q. CIII. B.

**M**attheus scripsit euangelium suum in iudea quādo voluit ire in ethiopiā ad predicanduz vt relinqueret iudeis in scriptis que ore predicauerat in prologo auctoris. questione vigesima. L.

**M**attheus ad quas gentes transierit in primo prologo questione. tertia per totum.

**M**attheus predicauit ethiopibus ibidem.

**M**attheus in suo euangelio magis imozatur circa christi humanitatem q̄ circa diuinitatem prologo primo questione vndecima. B.

**M**attheus primus in ordine scripsit prologo tertio. questione sexta. A.

**M**attheus figuratur per hominem quia plura de humanitate scripsit prologo tertio. questione octaua. in expositione littere sequenti. E.

**M**attheus quare incepit euangelium suuz a christi generatione capitulo primo. q. secūda. A. L.

**M**attheus nō scripsit de christi eterna generatione z quare capi. primo. q. secūda. A.

**M**attheus per euangelium suum intendit principaliter ostendere iesum esse messiam in lege promissum capitulo secundo. questione secūda. A.

**M**attheus denunciauit auctoritatem Ysaie prophete. f. primo tpe aleuiata z c. ex industria capi. III. q. 89. p. to.

**M**attheus euangelista qua ratione mutauit verba prophete michee de natiuitate christi in bethleem capitulo secundo. questione. XXIII. per totum.

**M**attheus euangelista z reliqui euāgeliste rationabiliter allegant auctoritates sacre scripture in suis euāgelis: sed mattheus frequentius capitulo secundo. questione. septuagesima tertia. per totum.

**M**atrimonium verum z perfectum fuit inter maria z Joseph capitulo primo. q. XXXII. per totum.

**M**atrimonium significat vnionem christi z ecclesie capitulo primo. questione. XXXII. A.

**M**atrimonium quod non consumatur per copulam nō est minus peccatum q̄ illud quod consumatur per copulam capitulo primo. q. XXXII. L.

**M**atrimonij virtus in qua consistat capitulo primo. questione trigesima secūda. B.

**M**atrimonij tria bona: fides: proles: z sacrm capitulo primo. questione. XXXII. L.

**M**atrimoniu z in lege antiqua ex quacūqz causa poterat dissolui. in nouo autēz nullo modo: sed potest fieri separatio quo ad thorum capi. p̄mo. q. XXXIII. D.

**M**atrimonialis actus quādo sit peccatum z quādo non capitulo quinto. questione. CCXXXV. per totum.

**M**atrimonialis actus an sit peccatum per nimiaz frequentiam ca. V. q. CCXXXVI. per totum.

**M**atrimonialis actus an exerceri possit in quocūqz loco ca. V. q. CCXXXVII. per totum.

**M**atrimonialis actus an sit malus ex conditione temporis capi. V. questione. CCXXXVIII. per totum.

**M**atrimonialis actus an sit licitus diebus festiuis z ieiuniorum capitulo. V. questione. CCXXXIX. per totum.

**M**atrimoniali actu an liceat vti tempore impregnationis capi. V. q. CCXLIII. per totum.

**M**atrimoniali actu an liceat vti tempore menstruorum capitulo. V. q. CCXLV. per totum.

**M**atrimoniale debitu z exigens diebus festiuis alter piū gum an peccet ca. V. q. CCXL. per totum.

**M**atrimoniale debitum an reddere debeat petēti ab eo q̄ petitur in diebus festis ca. V. q. CCXLI. per totum.

**M**el siluestre quod comedebat Joannes quid erat capi. III. q. XXV. in expositione littere sequenti. L.

**M**edacium nullū potest esse in libris sacre scripture prologo aucto. questione secūda. B.

**M**endacium etiam minimum si in sacre scripture libris reperiretur dubitaretur de veritate totius sacre scripture prologo aucto. questione secūda. B.

**M**eretrix est ad quam multi accedunt: z etiam illa que occulte alicui carnaliter extra matrimoniū cōmiscetur capitulo. V. q. CXII. J.

**M**eretrices prohibuit deus esse ex iudeis propter illius populi excellentiam z meretricum turpitudinem capitulo quinto. questione. XCII. L.

**M**eretricus semper fuit z est peccatum mortale. capitulo quinto. questione. CXII. per totum.

**M**essie opera duo erant capitulo. III. q. XXV. L.

**M**inimus in regno celorum quō accipiatur capitulo. V. questione. CII. per totum.

**M**iseriam nullus appetere potest capi. V. q. LXI. p. totuz.

**M**iraculū magnū fuit q̄ gētilis subiecerunt colla fidei quas prius oderant capi. III. q. XII. E.

**M**iracula nō faciunt sci sed deus ad preces sanctorum in prologo

In prologo aucto. q. XXXIII. B.  
**M**iracula christus noluit facere qñ potuit sine miraculo opari capi. II. q. L. B. L. Itē ca. II. q. LV. L.  
**M**iracula xpi maiorē fidez faciebant q̄ pbatio Joā. ba ptiste multiplici rōe ca. III. q. VIII. B. L. D. E.  
**M**iracula facere nolebat christus gētilibus nisi cuz diffi cultate capi. III. q. XI. L.  
**M**iracula fuerūt necessaria in primitiua ecclesia: nō aut modo capi. III. q. XII. E.  
**M**iracula fecisse christum z apostolos omnes secte con fitentur capitu. III. q. XII. F.  
**M**iracula fiebant in primitiua ecclesia z spāliter in ba ptismo pp plures causas capi. III. q. XII. E.  
**M**iracula sunt firmissima pbatio ad ostendendū Jesum fuisse messiam ca. III. q. XXII. per totum.  
**M**iracula facere ipsum dñm iesum fuit neciuz ad pban dum se esse messiam ca. III. q. XXIII. per totum.  
**M**iracula facere est quedā gratia gr̄atis data preter san ctitatem capi. III. q. XXIII. S.  
**M**iracula nō fecit Joā. pp plēs ca. III. q. XXXV. p totum.  
**M**iraculoz opatio opēdet a tota trinitate. c. III. q. XIII. B.  
**M**iraculis xpi existentibus ad probationem q̄ esset mes sias: erat adhuc necessitas testimonij sanctarum scri pturarum capi. III. q. XXIII. per totum.  
**M**iraculosa opatio fit duobus modis ca. I. q. LIII. B.  
**M**oyfes vidit deū per eēntiā ca. V. q. XLVI. k. L. M. N.  
**M**oyfes alios prophetas excessit in duabus preeminen tijs capitu. V. q. XLVI. L. M.  
**M**oyfes propter dei visionem ante mortem non fuit bea tus capi. V. q. XLVI. N.  
**M**ollicies vetita est in vitroz testō ca. I. q. CCXXXI. J.  
**M**olliciem cōmittit femina seipsam. corrupens capi. V. questione. CCXXXII. per totum.  
**M**ons excelsus super quem diabolus portauit christus vbi sit capi. III. q. XLVIII. per totum.  
**M**ons ille in quo xps pdicauit priā vice est mōs in gali lea apud capharnau ca. V. q. VII. A.  
**M**ontes istū ascendentes vident totā galileā z itureā z traconitidē regionem ca. V. q. VII. B.  
**M**ollicies est peccatum contra naturam graue z morta le ca. I. q. CCXXXI. per totum.  
**M**ors christi reconciliauit nos deo: z per ipsam est deo satisfactum capi. III. q. XII. A.  
**M**ors ignorātie z mors ciuilis quid sint declaratur pro logo primo. q. IX. B.  
**M**ors sūt quattuor genera. s. nature culpe gehēne z gra tie prolo. primo. q. IX.  
**M**orte quadruplici mortuuz genus humanū xps p mor tem suāz viuificauit prologo primo. q. X. A.  
**M**orte multiplici mortuū humanū genus quat̄ christus liberauit prolo. I. q. X. E. F.  
**M**ortuuz erat genus humanū ante christum quadrupli ci morte prolo. I. q. IX. A.  
**M**ortui in charitate dñr pximi nr̄i ca. V. q. III. XLIII. D.  
**M**ulier iuuenis est calida z apta conceptui etiam de vi ro sene capi. I. q. XIII. L.  
**M**ulierem videre ad concupiscendum eam quomodo in telligatur exponitur capitulo. V. q. CLXXV. D.  
**M**ulieres malefice deferuntur a diabolo per noctem per diuersa loca terrarum z spatia capitu. III. q. XLVII. D. eodem capi. q. XLIX. D.  
**M**undus multiplicr accipitur capi. III. q. LXXIII. p totū  
**M**ūdus durabit donec perficiatur numerus predestina torum in prolo. auc. q. XII. B.  
**M**undus iste est via per quam itur ad vitam eternam in prologo auctoris. q. XII. S.  
**M**undi etates describuntur ca. II. q. I. B.  
**M**undus tēptat hoiez multiplicr ca. III. q. LXXIII. p totū  
**M**undi z carnis temptatio quomodo differant capitu lo. III. q. LXXIII. a. k. vsq̄ in finem.  
**N**abuodonosor: quāto tempore vixit z de eius successoribus ca. II. q. XCI. S. h.  
**N**aratio z historia quomodo differunt pro logo III. q. II. in expositiōe lre sequenti. f.  
**N**atura semper incipit. ab imperfecto vt pue

niat ad perfectum capi. III. q. IX. B.  
**N**atura superior potest attingi ab inferiore dupliciter ca pitulo. V. q. XXXVI. S.  
**N**aturalia pura non sunt peccatum quod tollat charita tem capi. III. q. LXXV. f.  
**N**asci debuit xps de virgine pp q̄ttuor ca. I. q. 49. p totū  
**N**asci voluit xps integris mris claustris: vt eius vā diuī nitas sil' cū vitate carnis oñderet ca. I. q. XLIX. f.  
**N**asci non debuit xps in hierusalem ca. II. q. III. D.  
**N**asci voluit xps de paupere mře z in bethleem que erat parua ciuitas z non rome ne videret p potētiāz velle legem suā introducere ca. II. q. III. f.  
**N**atus est christus ex vtero virginis: per tantam latitudi nem quāta erat latitudo fetus.  
**N**at° est xps tpe herodis regis mltiplici de cā. c. II. q. III.  
**N**atus est xps in bethleez pueniētissime ca. II. q. 4. p totū  
**N**atus est christus tempore congruo: qz natus est eo tpe quo nasci elegerat capi. II. q. V. A.  
**N**atus est christus tpe quo mūdus erat in fuitute roma norum: vt nos ad libertatē reducēt ca. II. q. XLV. B.  
**N**atus est christus. XXV. die decembris i paruiore die to tius āni. s. in. solsticio qd̄ tunc erat illo tpe lz nūc errore calendarij vitiatū sit capi. II. q. V. D.  
**N**atiuitas xpi fuit tpe octauiani impatoris z descriptio nis orbis ca. II. in expōne prime littere. A.  
**N**atiuitas christi fuit ostensa magis conuenienter p stel lam capitu. II. q. XVII. E.  
**N**atiuitatis xpi modus ca. II. in pncipio expōnis lre. A.  
**N**atiuitates suā xps tripliciter ostendit capi. II. q. IX. E.  
**N**atiuitatem christi deus noluit reuelare cito propter pe riculum pueri multis personis: sed soluz qbusdā timo ratis vt sumeoni z āne: z talib° ca. II. q. LIII. in fine.  
**N**azareth inhabitauit Joseph cū maria z puero: z et xps ibidē habitauit vsq̄ ad pncipiu predicationis sue capi. II. q. LXXXIII. in expositione littere sequenti. S.  
**N**azareth ciuitas erat in tribu seu forte neptalin capitu lo. II. q. LXXXVII. A.  
**N**azareus dicitur christus capitulo secūdo. q. LXXXIII. S. Item eodem capi. q. XC. per totum.  
**N**ecessarium duplr accipitur in plo. au. q. XXVII. A.  
**N**ecessarium fuit christus pati pro redemptione nostra. prologo. aucto. q. LXXII. A. B.  
**N**eemias venit in hierusalem z muros edificauit capitu lo secūdo. q. XCI. S.  
**N**enie dicuntur carmina funebria prolo. III. q. VIII. in ex positione littere sequenti in fine.  
**N**ilus irrigat totam egyptū ca. II. q. LX. E. f. S. P.  
**N**ocumentuz alicui. inferf tripplr. s. ex passione. ex electio ne. ex ignorantia ca. V. q. CXXX. D.  
**N**oia quinqz personaz reuclata fuisse a deo ante eius natiuitatem leguntur in diuina scriptura capitulo pri mo questione. LVIII. per totum.  
**N**ominum prenunciationes facte sunt a deo ex speciali causa ca. I. q. LVIII. A.  
**N**otarij in scribendo debent quattuor seruare in prologo auctoris. q. XIX. B. z. c.  
**N**otarij non potuissent fidem facere ecclesie seruando for mam iuris de hijs de quibus faciunt nobis fidez euan geliste in prolo. aucto. q. XIX. f.  
**N**umerus libroz sacre scripture prologo auctoris que stione prima per totum.  
**N**uptie an sint celebrande temporibus interdictis capi tulo. V. q. CCXLII.  
**O**bedire diuine voluntati pertinet ad creaturas rationabiles: exequi autem diuinam volunta tem pertinet ad creaturas irrationabiles ca pitulo. II. q. XV. B.  
**O**bedienti aliquid mandatum duo sunt. nes cessaria. s. auctoritas iubentis z iusticia operis prolo. secūdo. q. V. A.  
**O**bligatio duplex realis z personalis capitulo tertio que stione LXXI. L.  
**O**ccidere animalia bruta de se non est peccatum capitu lo. V. q. CXXVII. A.  
**O**ccidere hoiem peccatozem per euz cui licet nō est pctm imolj



Imo licet ex dei mandato capitu. v. q. CV. per totum.  
**O**ccidere hominem peccatores priuate persone non licet capitu. v. q. CXVI. per totum.  
**O**ccidere volentē alium: cū talis non possit alr facere pōt se inuadentē occidere ca. v. q. CIX. per totum.  
**O**ccidere latronē suas res auferre volentē an liceat capitulo. v. q. CX. per totum.  
**O**ccidere latronē se in via inuadentē lz fz leges capitulo v. q. CXI. per totum.  
**O**ccidere seipm nulli lz oino ca. v. q. CXII. per totū.  
**O**ccidere mulierē in adulterio deprehensaz: an alicui attentium liceat capi. v. q. CXIII. per totum.  
**O**ccidere seipsam mulieri ne corumpatur an liceat capitulo. v. q. CXIII. per totum.  
**O**ccidere aliqū a casu an sit peccatū ca. v. q. CXV. p totū  
**O**ccidere aliqū an liceat sacerdotib<sup>9</sup> ca. v. q. CXVI. p to.  
**O**ccidere quēcūqz hominem etiam peccatozem de se malum est capi. v. q. CXVII. A.  
**O**ccidere innocentem an liceat iudici in aliquo casu capitulo. v. q. CXVII. per totum.  
**O**ccidere iustū vel pctōrē qd sit grauius ca. v. q. iis. p to<sup>m</sup>  
**O**ccidere fetum in ventre mulieris an sit homicidium z quando capi. II. q. CXIX. per totum.  
**O**ccidentes seipfos sicut sanfon z lucretia quō excusent vel pōnentur ca. v. q. CXII. L. M. N.  
**O**ctavianus impat capi. II. q. XCI. LL.  
**O**ctavianus mors capitu. II. q. XCI. XXX.  
**O**chozias rex iuda pessimus fuit capitu. pmo. q. XV. in expōsitione littere sequenti. S.  
**O**culus dari pro oculo: z dentē pro dente zc. quō intelligatur capi. v. q. CCCXIX. in expōne littere sequenti. k.  
**I**tem. q. CCCXXII. per totum.  
**O**culus pro oculo zc. posuit xps ad excludendū iudeozū errozem capi. v. q. XXXII. per totum.  
**O**culū pro oculo posuit xps ad excludendū duplicē errorem circa vindictā ca. v. q. CCCXXI. per totum.  
**O**diū nūqz bonum est capi. v. q. CXXII. J.  
**O**diū est dter<sup>9</sup> ira: fz ira ipetuozior ca. v. q. CXXVII. A.  
**O**diō hri inimicos nlla scriptura pōit ca. v. q. 344. p to.  
**O**diens nūqz miseretur: sed iratus sic capi. v. q. CXXVII. D. Jbidem. q. CXXVIII. A.  
**O**pera facta in peccato mortali an ad aliquid p̄sint capitulo. v. q. CLXXI. per totum.  
**O**pera facta in peccato mortali sunt satisfactoria: nō autē meritoria vite eterne cap. v. q. CLXXI. A. B. J.  
**O**pera facta in peccato mortali prosunt ad plura ca. v. q. CLXXI. ab. L. vsqz ad 2.  
**O**pera dicunt viua que sunt a vinēte spiritualiter p gratiam capitu. v. questione. CLXXII. per totum.  
**O**pera facta in pctō mortali nō reuiscūt per supueniētē charitatem capi. v. q. CLXXII. per totum.  
**O**pera facta i charitate per supueniēs pctri mortale mortificans pulchra declatio est ca. v. q. CLXXIII. p totum.  
**O**pera facta in charitate: sed per superueniens peccatum mortificata iterum per gratiam superuenientem viuificatur capi. v. q. CLXXII. per totum.  
**O**peratio potest esse perfecta ex parte potētie ex pte obiecti z ex parte habitus ca. v. q. LXIII. D.  
**O**perationis perfectio dependet ex quattuor. s. ex genere ex principio opatiuo: ex obiecto: z ex for<sup>9</sup> opationis capitu. v. q. LXVIII. B. L.  
**O**perationes facte ab homine qui nō est sui cōpos nō sūt peccata cōmuniter ca. v. q. CCCL. B. L. D.  
**O**rare tenemur pro inimicis capi. v. q. CCCXLIX. p totū.  
**O**rare semp debēt hō si possit ca. III. q. XV. L.  
**O**ratio est valde bona: z est eleuatio mentis iū deus capitulo. III. q. XV. L.  
**O**rdo librorum veteris testamenti triplex. s. legalium p̄phetaliū z agiographoz plo. auc. q. II. E. f. S.  
**O**rdo librorum noui testamenti prolo. aucto. q. III. A. q. III. D. E. f. S. h.  
**O**rdo duplex intētionis z executionis ca. v. q. XV. S.  
**O**riens multipliciter dicitur ca. II. q. VII. A.  
**O**zias rex iuda voluit adolere incensum coraz domino z lepra percussus est ca. I. q. XV. in expōne lre sequenti. D.



**P**alma ex qua litā virgo dactilos collegit a paganis succisa sequenti die integra miraculose stetit: z adhuc videtur scissure in ea facte capitulo. II. q. LX. S. U.  
**P**ane solo viuere non posse hominē quomodo intelligatur ca. III. q. I. h. J.  
**P**apa nomen est honoris apud grecos prologo secundo in principio. B.  
**P**apa solum appellatur summus pontifex modo: licet antiquitus omnes episcopi pape appellarentur prologo secundo in principio. B.  
**P**apa conuenientissime propter dignitatem beatissimus appellatur: etiam si ipse sit malus prologo secundo. q. secunda. A. D.  
**P**apa potest dispensare in aliquibus que sunt in libris noui testamenti in prolo. aucto. q. CCCI. A.  
**P**ape nomen ad interiectionē admirantis videt acceptū prolo. II. in princi. B.  
**P**arare viam dñi quō intelligatur capi. III. q. I. D.  
**P**hariseorum secta describitur capi. III. q. LXIII. h.  
**P**aruipensionis tres spēs. c. v. q. CXXX. B. L. S. q. CL. D.  
**P**aulus apostolus nō est sortitus aliquam prouinciam particulariter sed vbiqz predicabat in prolo. I. III. E.  
**P**aupertas spūs est que est p̄ma beatitudo est excellens virtus capi. v. q. XI. D.  
**P**aupertas spūs in quo consistat fm diuersas opiniones capi. v. q. XI. D.  
**P**assio fortis diu durare non potest ca. v. q. CXXXIII. L.  
**P**assio habet duplex malum ca. v. q. CXXXVIII. B. L.  
**P**assiones assignant stoici z pipatetici diuersimode.  
**P**assionum differentia inter irascibilem z concupiscibile capitu. v. q. CXXXIII. A. per totum.  
**P**assionum hominum z brutozū dīa ca. v. q. CXXXVI. J.  
**P**ax non est beatitudo hoīs: sed ad beatitudines p̄tinet capi. v. q. XXX. A. Jbidem. q. XXX. S.  
**P**ax importat rectum ordinem ca. v. q. XXX. A.  
**P**eccans mortaliter incurrit obligationem ad mortem in inferno: z facit de hoc infra obligatiōis prologo. III. q. II. in expositione littere sequenti. k.  
**P**eccans non potest habere aliquaz speciem vel similitudinem boni ca. v. q. XV. M.  
**P**eccator peccando dupliciter agit contra deum capitulo. v. q. CXXXIX. L. D.  
**P**eccatores dicunt filij diaboli capi. III. q. LXVII. D. E.  
**P**eccatum contra naturam est species luxurie capitulo v. questione. CCVI. A.  
**P**eccatum contra naturam habet plures species capitulo. v. q. CCVI. B.  
**P**eccatum omne dependet ex tribus capitibus capitulo tertio. questione. XXVIII. h.  
**P**eccata que facimus alia sunt a demone alia non capitulo. III. q. LXVII.  
**P**eccata quedam sunt maiora z quedam minora z quedam cōmunia capi. v. q. CCCXXXIII. f. S. h.  
**P**ena cōsideratur dupliciter. s. per modū pene z per modū medicine ca. v. q. CCCXXVII. B. L.  
**P**ena triplex a deo capi. v. q. CCCV. D. E. f. S.  
**P**ena triplex ab hoīe ca. v. q. CCCXXXV. h. J. k.  
**P**ena est ad incutiendū timorem ca. v. q. CCCXXVI. J.  
**P**ena multiplex filioruz pro patris delicto capitulo quinto questione. CCCXXX. per totum.  
**P**ene diuersa ḡna enumerant capi. v. q. III. XXVI. k.  
**P**ene taliōis modus q̄r sit obsuādus ca. v. q. 323. p totū.  
**P**ene condiciones capi. v. q. CXXVII. E.  
**P**ene non ponuntur in preceptis legis nāe sicut in iudicialibus z cerimonialib<sup>9</sup> capi. v. q. CLXXVII. S.  
**P**enam mortis eterne xps posuit pro transgressiōe preceptozum suozum capi. v. q. CLXXVIII. per totum.  
**P**enitentia aliquando accipitur pro sacro aliquando p virtute: z differunt ca. III. q. LII. B.  
**P**enitentia iudeoz venientium ad baptismum Joannis erat detestatio peccatoz capi. v. q. LXVI. B.  
**P**ercipienti in vna maxilla an alia sit exhibenda capitulo. III. q. CCCXXXIX. A.  
**P**erfectio hominis non est simplr in austeritate vite: sed in charitate

- in charitate ca. III. q. XXVIII. A.
- Perfectio vite hoīs in duob<sup>9</sup> cōsistit. s. in fugiēdo malū z actus v̄tuosos opando ca. III. q. XXVIII. B.
- Perfectio alicui<sup>9</sup> duplex vel exītis in spē vel ad habēdas speciem capi. V. q. XXXIII. Z.
- Perfectio maior est illius qui cum sit perfectus in se: per perfectionem suam in alium transfundit q̄ illius qui in se solo perfectionem tenet ca. V. q. XXXIII. R.
- Perfectio nō puenit homini per hoc q̄ spūs sanctus dat homini ad remissionē peccatorū: sed p hoc q̄ dat ei ad plenitudinem gratie capi. III. q. XII. B.
- Periurium scīm per crucē est grauissimum pctm̄ capitulo. III. q. CCXIX. L.
- Periuriū per sanctos tanto est maius pctm̄ quāto sanct<sup>9</sup> est dignior ca. V. q. CCLXXXVIII. L.
- Periuriū est peruersitas iuramenti ca. V. q. CCXCIX. A.
- Periuriū est mendacium iuramento firmatum capitulo III. q. CCC. A.
- Periuriū qñ sit pctm̄ mortale z qñ nō ca. I. q. CCCI. A.
- Periurium circa iuramentum assertorium z periuriū circa iuramentū promissorium quomodo obligat ad peccatum capitu. V. q. CCCI. b.
- Periuriū quō aliquando est maius aliquando est minus peccatū q̄ homicidiū ca. V. q. CCCII.
- Periurium an maius peccatum sit q̄ adulterium capitulo. V. q. CCCIII.
- Periurum aliquem sciens an teneatur eum deuenire capitulo. V. q. CCCXVIII. per totum.
- Periuriū sunt tres modi ca. V. q. CCC. A. f. B.
- Periuriū modorum subdiuisiones capi. V. q. CCC. B. L.
- Puniri pena capi. V. q. CCCIII. per totum.
- Periuri non recipiunt in testes ca. V. q. CCLXIII. E.
- Periurans per deum minus peccat q̄ p creaturas capitulo. V. q. CCLXXI. A.
- Periurans per deum magis peccat q̄ per idola capi. V. q. CCLXXII. per totum.
- Predicare z docere quomodo differant vel conueniant capitulo. III. q. CXVII. per totum.
- Predicatores manebunt vsq̄ in fines mundi in prologo aucto. questione. XII. E.
- Predicatoribus christus dedit exemplum viuendi quales v3 esse debent anteq̄ predicēt: z etiam in actu predicationis capi. III. q. III. A. B. L. D. E. f.
- Prelatus multis sollicitudinibus occupatur in prologo aucto. q. XXIII. B.
- Prelat<sup>9</sup> d3 esse tāq̄ turris in alto posita ca. V. q. VIII. f.
- Prelatus est quedam lucerna ad subditorum exemplum capitulo. V. q. XC. Q. R.
- Prelati vocantur sal: quia eius conueniunt salis proprietates capi. V. q. XC. A.
- Prelati debent alios excellere in intellectu sacre scripture capitu. V. q. XC. L.
- Prelati vocant lux mundi pp doctrinā capi. V. q. IX. E.
- Prelati debent repm̄ere oppressores subditorum suorum capitulo. V. q. IX. f.
- Prelati debēt h̄re scitatē vite in exēplis ca. V. q. IX. k. L.
- Prelatorū vita qualis eē debeat declat ca. V. q. LXXXIX. i expositione littere sequenti. Ibi. q. XC. per totum.
- Prelatorum peccata grauioza sunt q̄ aliorum maxie manifesta capi. V. q. XC. D.
- Prelaturā nlls d3 prinaciter repudiare ca. V. q. CCLIX. Y.
- Petra supra quas fundata est ecclesia nō est petrus: sed christus prologo. III. q. V. L.
- Petrus apl's qñ fuit liberatus a carcere putabat se dormire: z tñ vigilabat capi. I. q. LVI. f.
- Pietas pprie significat cultus diuinum prologo. secūdo q. II. in expositione littere sequenti. A.
- Pinaculū tēpli qd sit varie opinioes ca. III. q. 33 p totum.
- Pythagoras phs floruit z eius opinioes ca. II. q. XCI. P.
- Plantas vel arbores euellere vel incidere aliqui errates peccatū putauerūt propter falsas causas z multiplices ca. V. q. XIII. per totum vsq̄ ad. b.
- Plato floret post trāsmigrationē babilonis annis. CCI. capitulo. II. q. XCI. L.
- Pluuiā est magnū dei beneficiū ca. V. q. CCLIII. p totū
- Pollutio nocturna quando fit peccatum: z quando non capitu. V. q. CCXLVI. per totum.
- Pollutio nocturna ex qua causa procedat capi. V. q. 246 ab. E. vsq̄ in finem ibidem. CCXLVI. L. D. E.
- Pollutio nocturna quale peccatum sit: z an impediāt rōnem ca. V. q. CCLVII. per totum.
- Pollutio nocturna nō tollit v̄gitatē ca. V. q. 248. p totum.
- Pollutionis triplex modus ca. V. q. CCXLVII. B. b.
- Pōpētus capit hilm̄ z tēplū capi. II. q. XCI. J.
- Porphirij false assertiones cōtra fidem xp̄i: z eorum confutationes prolo. p̄io. q. V. B. L.
- Primogenitus dicit añ quē nullus ca. i. q. XLIII. in expositione littere sequenti. S. Ibi. q. L. f.
- Primogenitus exponitur absolute z comparative capitulo. I. q. L. f.
- Primogeniti iudeorū erant maiores alijs. z in hereditate duplicem p̄sequēbāt portionē rez p̄tuz suoz q̄ qlibet eoz frat ca. I. q. XVI. f.
- Processus in infinitum repugnat omni generi causarum capi. V. q. XIII. D. E. f. B.
- Probatio triplex. s. per scripturas p miracula z testimonium Joānis baptiste: z que sit h̄az efficacior ad pbandum christum esse messiam ca. III. q. IX. E. f. B.
- Probatio sacre scripture est a spiritu sancto: z ideo est necessaria capi. III. q. CC. A.
- Probatio sacre scripture est maior q̄ Joānis baptiste testimonium capi. III. q. CC. A.
- Probatio sacre scripture non sufficiebat ad probandum determinate q̄s eēt messias ca. III. q. CC. L.
- Prophete tria requirunt: cognitio: reuelatio: z miraculosa operatio ca. I. q. LXXVII. per totum.
- Prophe necessaria sunt cognitio ipsius pphetie z māifestatio: nō at semp miraculorū opatio. c. I. q. LVII. p totū.
- Prophete predixerunt de christo tria precipua capitulo III. q. LXXVII. X.
- Prophete accipiunt diuersis modis ca. V. q. XCII. p totū.
- Prophetaz tria genera ca. V. q. XCII. E. f. B.
- Prophetarum vaticinia de christo predicta omnia sunt completa ca. V. q. XCII. b.
- Prophetia ex egypto vocauit filius meum de christo ad literam intelligit capi. II. q. LVII. per totum.
- Prophetia non obligat ad pceptū eo q̄ sit p̄nunciatio rei future: z pp al's rōnes ca. II. q. LXXXIX. per totum.
- Propheta reuelatio multipl̄ a deo fit ca. I. q. LV. B.
- Prophete accipiunt diuersis modis.
- Prologi qui sunt in biblia omnes sunt beati hyeronymi primo prologo. q. prima. A.
- Proidentie est ordinare in finē ca. V. q. XXXI. B.
- Proxim<sup>9</sup> ē diligēdus ex charitate ca. V. q. CCCXLIII. A.
- Proxim<sup>9</sup> d3 aliq̄ q̄dupl̄ ca. V. q. CCCXLIII. B.
- Ptholome<sup>9</sup> i egypto regnare incipit ca. II. q. XCI. 2.
- Ptholomei bibliotheca ca. II. q. XCI. 2.
- Ptholomeoz regni p̄tinuatio ca. II. q. XCI. 2.
- Prudētia hō vti debet: z cautella in q̄busdā reb<sup>9</sup> agēdis ē si firmā fidē hēat in deo ca. II. q. LIX. L.
- Punit de<sup>9</sup> pctā m̄ritudinis duplici via ca. V. q. 332. b.
- Punit de<sup>9</sup> iustos i hac vita pp tres rōnes ca. 5. q. 336. f.
- Punibat deus plus peccantes in lege veteri q̄ in noua capi. V. q. LXX. B.
- Punit pctm̄ principis a deo ca. V. q. CCCXXXIII. A.
- Punitur aliqñ vnus pro alio sine culpa non tamen sine causa capi. V. q. CCCXXXVI. A.
- Punitur quis lege humana sine culpa in aliquibus casibus. c. V. q. CCCXXXVI. L. D. E.
- Puniūtur filij pro peccatis parentum vsq̄ in tertiā z q̄rtam generationem capi. V. q. XXXI. per totum.
- Puniūt aliqñ a dō aliqñ quoz modis sine c̄pa. c. 5. q. 336. b.
- Puniunt peccata principū aliqñ magis aliquādo minus q̄ subditoz capi. V. q. CCCXXXIII. per totum.
- Puniunt subditi aliqñ pro pctō plati ca. V. q. 335. p totū.
- Punire volens populum deus dat ei malum rector: e3. ca. pitu. V. q. CCC. XXXVII. D.
- Punitio pctōz statū hoīuz p̄seruat ca. V. q. CCCXXXII. f.
- Punitio data a deo prodest ca. V. q. CCCXXXV. D.
- Purgatio vulgaris qd sit z an sit licita. c. V. q. 296. A. B.
- Purgationis

- P**urgatio vulgaris gradus tres ca. v. q. CCIV. L. D.  
**A**cha quid sit expōitur ca. q. CII. in expōne litte  
 re sequenti. N.
- R**ama accipit dupl'r ppe p vna ciuitate in  
 tribu beniamin: z cōmunit z significat ex  
 celsum capi. q. II. q. LXXII. per totum.
- Rama vox audita est exponit ca. II. q. XCII. per totum.
- R**aptus est rapere puerum vel feminam ad coitum capi  
 tu. v. q. XCCII. A.
- Raptus est spēs luxurie capi. v. q. CCIII. A.
- Raptus multiplex declatur ca. v. q. CCIII. per totum.
- R**ōnis quattuor: sūt acti in agilibilib<sup>o</sup>. c. v. q. CLXXXVI. B.
- R**ecōciliari tenetur qui iniuriam intulit capitulo. v. que  
 stione. CLX. per totum.
- Reconciliari fratri qñ offerimus munera non est pceptū  
 sed consilium ca. v. q. CLXII. B. L.
- Reconciliatio fieri iussa est a xpo ne pereāt opa nostra bo  
 na ca. v. q. CLXI. per totū. Ibidē. q. CLXIII. per totum.
- Reconciliatio est sub pcepto instituta capitulo quinto  
 questione. CLXII. per totum.
- Reconciliatio fieri debet ante quecūq; opera bona capi  
 tulo. v. q. CLXIII. per totum.
- Reconciliatio qual'r sit agēda ca. v. q. CLXIII. per totum.
- Reconciliatio faciēda est omni tēpore z in oi casu qñ po  
 test haberi offensus ca. v. q. CLXIII.
- Reconciliatio faciēda est omni homini offenso quicūq;  
 sit ille ca. v. q. CLXVIII. per totū.
- Reconciliatio faciēda est vt seruetur pax vel ppter alia  
 bona capi. v. q. CLXVIII. B. L. D.
- Reconciliatio an faciēda sit per nos ipsos an per alios  
 capitulo. v. q. CLXIX. per totum.
- Reconciliatio est necessaria in quacūq; offensa facta vbo  
 vel opere ca. v. q. CLXX. per totum.
- R**egnare dī aliquis pro alio qñ piori defuncto vel expul  
 so alijs succedit ca. II. q. XXX. A.
- R**eges iudeoz quo ad tribus iuda enumerantur capitu  
 lo. q. XXXII. L. D. Ibidē. q. XXII. per totum.
- Reges israel quo ad decem tribus enumerantur capitu  
 lo. q. XXIII. per totum.
- R**egnū decem tribuū pessimum fuit qd̄ annis. CCLX. du  
 rauit ca. I. q. XXIII. per totum.
- Regnū dicitur a regēdo z regere est actus prudētie capi  
 tulo. v. q. XXXI. L.
- Regnū tria habere debet capi. v. q. XXXI. f.
- Regnum importat perfectionem z in rege z in subditis.  
 capitulo. v. q. XXXI. L.
- Regnum celozum per solam christi mortem datur: z per  
 illaz appropinquat capi. II. q. XCII. B.
- Regnū celozum dupliciter accipitur ca. q. III. CXIII. f. B.
- Regnū celozum dicit eccl'ia militans: z etiaz eccl'ia triū  
 phans ca. v. q. C. in expositione littere sequenti. Z.
- Regnū dei dupliciter sumitur pro eccl'ia militate z triū  
 phante capi. v. q. XXX. b.
- Regnum celozū appropinquare quomodo intelligatur  
 capitulo. III. q. prima. B.
- Regna danf a deo siue bonis siue malis ētin hoc mūdo  
 z nō ab alio ca. III. q. L. A. B. vsq; in finez questionis.
- R**eligionē ingressuri pnt longo tpe dispōnē suarum rez  
 ordinare capitulo. III. q. III. S. L.
- R**esistere quō deat hō viz sibi inferēti ca. v. q. 338. p totū.
- Rūdere accipit in sacra scriptura pro loquella ētin iter  
 rogata sicut de magis dī. Et rñso accepto in sōnis: z de  
 dño in euāgelio de quo dī q; respondens ficulnee fecit  
 eam arefcere capi. II. q. XLVIII. B.
- R**etributionis gradus multi circa offensam receptaz ca  
 pitulo. v. q. CCCXXXVIII. f.
- R**euelationes diuine facte in sōnjs videntur esse facte  
 in vigilia: sicut fuit in salomone: z reuelationes facte  
 in vigilia videntur esse facte in sōnis capi. I. q. LVI. f.
- Item capitulo. II. q. XLIX. in fine.
- R**oboa fili' salo. pp suā isipiētā amisit regnū decē tribuū  
 ca. I. q. XV. in expositione littere sequenti. L.
- R**uth moabitis significata est per petras deserti ab ysais  
 capitulo primo. q. XIII. L.
- Ruth historia quo tēpore fuerit cap. I. q. XIII. A. f. B.

- S**acerdos sumus iudeoz erat vnicus qui hēbat  
 centesimā partem oium redditū totius isra  
 el capitulo. II. q. XXVI. B. L. b. J. P. z p totū.
- Sacerdos sumus z reliq inferiores in mulg dis  
 ferebant ca. II. q. XXVI. B. L. D. L.
- Sacerdotis sumi noia diuersa ca. II. q. XXVI. M.
- Sacerdotes iudeoz q vocant sumi erāt pncipes sacro  
 tū ca. II. q. XXII. in expositione littere sequenti. A.
- Sacerdotes debent habere scientiam z populos instrue  
 re capitulo. II. q. XXII. ibidem.
- Sacerdotes minores habebant decimas fructuz totius  
 israel capitulo. II. q. XXVI. B.
- Sacerdotes erāt pti in sortez. XXIII. z q p̄erat oib' erat  
 sacerdos maximus ca. II. q. XXVI. P.
- Sacerdotes veteris testamenti non habebāt clauēs nec  
 caracterez ordinis capi. III. q. LVII. b.
- Sacerdotes nō poterāt accipere munera demissa an alaiare  
 fici nō darent ab offerēte ca. v. q. CXLVI. A.
- Sacerdotes filij heli multipl'r peccabant tollēdo carnes  
 violēter ab offerentibus capi. v. q. CXLVI. L.
- S**acrificioz diuersi rit' fz legē moy. c. v. q. CLIX. n. o. p. q.
- S**acrilegiū iuenitur in oib' vitijs q sunt ptra religiosita  
 tem vel diuinū cultum ca. q. CCIII. B.
- Sacrilegiū est spālis spēs luxurie ca. v. q. CCIII. A.
- Sacrilegiū spāliter repit i qttuoz gñib' psonaz. s. luxuria  
 furto: homicidio z gula ca. v. q. CCIII. B. L. D. E. f.
- Sacrilegiū cōmittit qlz heretic' a fide deniās. c. v. q. 204.
- S**acramentum penitentie est vnum de sacramentis noe  
 ue legis capi. III. q. LII. A.
- Sacramentum penitentie non erat tempore Joannis ba  
 ptiste capitulo. III. q. LII. f.
- Sacrīz pñie nō erat tpe legis moy' ca. III. q. LIII. B.
- S**aduceoz secta describit capi. III. q. LXIII. D.
- S**al euanesce qd̄ significat capi. v. q. LXXXIX. in expo  
 sitione littere sequenti. A.
- S**almon accipiēdo Raab meretricem in vxorem non  
 peccauit capitulo. primo. q. X. per totū.
- S**alomon fuit sapiētissimus z felicissimus in pncipio re  
 gni sui: sed in fine per mulieres ad idolatriā deductus  
 fuit capi. I. q. XV. in expositione sequenti. A.
- Salomon putabat se vigilare qñ deus ei appuit z tñ dor  
 miebat ca. I. q. LVI. f.
- Salomonē non legitur habuisse nisi vnicū filiū z duas fi  
 lias ca. I. q. XV. in expositione littere sequenti. B.
- S**alutare an sit actus charitatis ca. v. q. CCCLVI. A.
- Salutare alios licebat apostolis ca. q. CCCLVI. L. D.
- Salutationē in via qre xps ibibuit ca. v. q. CCCLV. D.
- Sanguis menstrualis ex quo fit conceptus est purior q;  
 sanguis venarum ca. I. q. LI. k.
- Sanguinis fluxus ex vulneribus interfecti superueniē  
 te interfectore an fluere possit declaratur capitulo. v.  
 questione. CXXI. per totum.
- S**apientia est in intellectu qui nulli organo aut parti cor  
 poris est obligatus prolo. III. q. VI. E.
- Satisfactio duplex gñalis z spālis ca. v. q. CLXXI. B.
- S**candalizantē manū vel oculum abscindē quō intelligat  
 ca. v. q. CCXLIX. in expositione lre sequenti per totū.
- Scriptisse xps solū bis legif. s. in terra z regi abagaro. In  
 plo. auc. q. XXVI. A. B. L. z per totum.
- Scribe iudeoz dicebantur sapiētes ppli. c. II. q. XXII. B.
- S**acra scriptura dicit instrumentū ab instruēdo plo. II.  
 q. v. in expositione sequenti. J.
- Scriptura sacra in sensu mystico accepta nō facit magnā  
 pbōnem capi. II. q. LVII. A. B. L. D.
- Scriptura sacra lz aliq cōtinet: non tñ dō intelligi ea sine  
 aliqua interpolatione facta ca. II. q. LVII. L.
- Scripture sacre libri enumerant prolo. auc. q. i. per totū.
- Scripture sacre libri quomodo diuidantur. Ibidem.
- Scripture sacre libris eccl'ia firmis credidit nihil falsi iesse  
 q; a spū scō sē reuelati. ibidē. q. II. A. B.
- Scripture sacre libri auctoritas maior est q; oīuz aliarū  
 scripturarū: ex auctore ex mō: ex certitudine: ex necessi  
 tate. ex vtilitate prolo. aucto. q. v. per totum.
- Scripture sacre libri sunt nobis necessarij propter sex ra  
 tiones in prolo. auc. q. XXVII. A.

- Scripture sacre dicta aliquando habent duos sensus literales capitu. II. q. LVII. f.
- Sacre scrip. aliqd addere vel minure vitiosissimū ē pro-  
Sacre scripture testimoniu fuit, ne cuius | logo. I. q. LXX. A.  
ad probationē ca. III. q. XXI. per totum.
- Scripture sacre libri etiam si non probent certissimi sunt  
prologo aucto. q. III. D.
- Scortator dicitur qui meretrices custodit ca. V. q. 193. f.
- Secte iudeoz quattuor sunt ca. III. q. LXXXIII. per totum.
- Semen in humano corpe est perfectius sanguine: et quō  
nā illud curet ca. V. q. CLXXXIII. E. f.
- Semen quomodo se habeat ad alias superfluitates capi  
tulo. V. q. CLXXXIII. B.
- Securis ad radicem arboris posita quomodo intelliga  
tur capi. III. q. LXI. B.
- Securis in isto loco multa signat vel significat capitulo.  
III. q. LXI. in fine.
- Securis ad radicem arboris magis dī posita tpe Joā. ba  
piste q̄ alio tpe pp duas rōnes ca. III. q. LXII. A.
- Septem sapientes grece floruerūt tempore transmigra  
tionis babilonis ca. II. q. XCI. B.
- Septenarius nūs perfectus est et significat vniuersitatē  
reꝝ plo. III. q. VIII. in expōne lre sequenti. M.
- Senex de iuuecula pōt gnare ca. I. q. XIII. L.
- Sensus lralis sacre scripture qd est ca. II. q. LVII. B.
- Sequebant xpm turbe propter diuersos respectus capi  
tulo. III. q. CXXVI. per totum.
- Seruendū est soli deo seruitute latrie: alijs autem serui  
tute vllie capi. III. q. LVI.
- Seruitus quō puenerit hoi ca. V. q. CV. et p.
- Similitudo que est inter deū et creaturas est valde defi  
ciens capi. V. q. XL. N.
- Simon machabeus fit summus sacerdos iudeozum ca  
pitu. II. q. XCI. C. L.
- Silata scitas est duplex iniqtas. plo. I. q. VII. A.
- Syria in decē ptes diuidit ca. III. q. CXXII.
- Sodomia est pctm̄ ptra naturā ca. V. q. CCXIII. A.
- Sodomia noīat b pctm̄ pp ciuitatē in qua p̄us legis pu  
nitū. f. sodomā ca. V. q. CCXII. A.
- Sodomia feminaz vnius cū alia ca. V. q. CCXXIII. p totū
- Sodomia feminazum est graue peccatum capitulo. V. q.  
CCXVI. A. et per totum.
- Sodomia feminazum est peccatum contra naturam ca  
pitu. V. q. CCXV. B.
- Sodomia est quādo vir cognoscit feminam extra vas de  
bitum ca. V. q. CCXXII. per totum.
- Sodomia an sit maius peccatum q̄ bestialitas vel econ  
tra capi. V. q. CCXXII. per totum.
- Sodomie pcti grauitas punit ca. V. q. CCXIII. B.
- Sodomia inducit p̄ua cōsuetudo a tenera etate. capitulo  
V. q. CCXIII. B.
- Sodomia inducit prauitas nāe ca. V. q. CCXIII. L.
- Sodomia inducit celestis influentia ca. V. q. CCXIII. D.
- Sodomia inducit egritudo p̄terita ca. q. CCXIII. E.
- Sodomia inducit ociositas ca. V. q. CCXIII. f.
- Sodomiam inducit abūdātia bonoz ca. V. q. CCXIII. B.
- Sodomiticum peccatum punitur fm diuersas leges ca.  
III. q. CCXVII. per totum.
- Solem oziri super bonos et malos an sit dei beneficium  
capitu. V. q. CCCLI. per totum.
- Sole oziri sup bonos et nō super malos qbus modis fa  
cere potest deus ca. V. q. CCCLII. per totum.
- Solitarij icurrere p̄nt mlta dāna. c. III. q. V. O. P. Q. R
- Soluere mādātū qd sit. c. V. q. C. in expōne lre sequenti. X
- Sōnium quo aliquid alicui reuelatur fit p̄mutationem  
fantasie ca. I. q. LV. B. ibidem. q. LVI. B. L.
- Sōnoꝝ dīa: an sit a deo vel nō ca. I. q. LV. E.
- Sps̄s sc̄s accipit pro grā ca. III. q. LXIII. N.
- Sps̄s sc̄s duobus modis purgat hoies ca. III. q. LXV. p.
- Sps̄s sc̄s descēdens sup xpm baptizatus in foza colūbe  
visus est a Joāne capitu. III. q. LXVIII. D.
- Sps̄s sanctus descēdit super xpm baptizatū et non sup  
Joānem capi. III. q. LXIX. D.
- Sps̄s sc̄s descēdit sup xpm baptizatus in spē colūbe po  
tius q̄ in alia spē ca. III. q. LXXXIII. per totum.
- Spiritus sanctus descendit super apostolos in spē ignis  
pp duo conueniēter ca. III. q. LXXXIII. f.
- Spiritus sanctus conueniēter descendit super christuz  
baptizatum ca. III. q. XC. per totum.
- Spiritus sanctus dupliciter accipitur substantialr et per  
sonaliter ca. I. q. XLV. B.
- Spiritus sanctus in christi cōceptione supernaturaliter  
formauit menstruū beatissime virginis: et organizauit  
corpus xpi ca. I. q. XLVI. B.
- Sps̄s sc̄s non pōt dici p̄ xpi ca. I. q. XLVII. per totum.
- Spiritu sancto appropatur christi cōceptio propter tria  
ca. I. q. XLV. capi I. L.
- Spiritum sanctum descendere super christum baptizatū  
in foza ignis non fuit conueniens ca. III. q. LXXXIII. f.
- Spiritu sanctū non fuit conueniens super xpm baptiza  
tū apparere in forma ignis ca. III. q. LXXXIII. E.
- Spiritum sanctum descendit e super christum baptizatū  
quō intelligatur ca. III. q. LXXXIX. L.
- Stella que magos perduxit qualis fuit capitulo secūdo  
questiōe. XI. in principio.
- Stella ista alijs stellis tam fixis q̄ erraticis comparatur  
capitu. II. q. XI. A.
- Sella ista fuit ad hoc de nouo creata ca. II. q. XI. E. f.
- Stella ista non fuit cometa ca. II. q. XI. B.
- Stella ista fulgebat supernaturalr ca. II. q. XII. C. D.
- Stella ista mouebatur ad motum magozum et non econ  
uerso capi. II. q. XIII. per totum.
- Stella ista māebat super hospitiū magoz qm comedebāt  
vel hospitabant ca. II. q. XIII. per totum.
- Stella ista ex quo magis appere cepit nūq̄ disparuit nisi  
in hierusalē capi. II. q. XIII. L.
- Stella ista non soluz a magis sed etiam ab oibus alijs vi  
debat ca. II. q. XIII. D. ibidē. q. XLI. A. B.
- Stella ista a quo moueretur multe positiones ponūt  
capitulo. II. q. XV. per totum
- Stella ista consumato officio suo redit in preiacentē ma  
teriam capi. II. q. XVI. B.
- Stella ista erat corpus valde lucidum et solidum: et ideo  
lumen solis non offuscabat eum capi. II. q. XVI. L.
- Stella ista fuit conueniens per quam ostenderetur chri  
sti natiuitas ca. II. q. XVII. E. f. B.
- Stella ista non est causa alicuius erroris: quia solum ser  
uiebat itineri magoz ca. II. q. XVII. E. f. B.
- Stella ista procedebat iuxta terram per modum viatoris  
capitulo. II. q. XVII. L. et M.
- Stella ista vocatur stella christi. i. propter solum christuz  
facta capi. II. q. XVIII. B.
- Stella ista prophetata fuit a Balaam capitulo secūdo  
questiōe. XIX. E. f.
- Stella ista apparuit magis exercitibus de hierlm̄ propter  
plures causas capi. II. q. XXXVIII. per totum.
- Stella apparuit magis ad certificandum eos de loco na  
tiuitatis christi ne errarent in adoratione pueri capi  
tulo. II. q. XXXIX. per totum.
- Stella dicitur quintupliciter materialis: spiritualis: intel  
lectualis: rationalis: supersubstantialis capitulo secū  
do questiōe. XLI. B.
- Stella necessaria fuit magis veniendo ad christum pro  
pter tria non autē in redeundo ad terram suam ca  
pitulo. II. q. LV. D.
- Stelle manentes in celo influunt super omnia naturalia  
Ideo putantur p̄esse natiuitatibus hominum capi  
tulo. II. q. LXX. L.
- Stelle singule non competunt singulis hominibus: sed  
omnia astra dominantur super omnia elemētata capi  
tulo. II. q. LXXX. A.
- Stella deus occultari fecit magis vt ipsi querentes a iu  
deis de natiuitate messie essent inexcusabiles iudei ca  
pitulo. II. q. XXXVII.
- Stuprum est defloratio virginum capitulo quinto que  
stiōe. CCI. A.
- Stuprum est species luxurie ab alijs distincta capitulo. V.  
questiōe. CCXXI. A.
- Stuprum punitur per legem humanam diuinaz et cano  
nicam capi. V. q. CCII. per totum.

Stuprum committens cum virgine: id est deflorans eam si non est impeditus tenetur eam in uxorem ducere als dotare ca. V. q. CCL. L.

Stupro multa mala sequuntur ca. V. q. CCIB.

Subiectum libri euangelioꝝ xpi est deus et hoꝝ plo. III. q. II. in expone littere sequenti. S.

Summum bonum humane vite est felicitas capitulo. V. questioe. XVI. L.

Summum bonum homines varie sibi constituunt capitulo. V. q. XVI. L. D.

Superstitiones que sunt in missa et ecclesia sunt euitan de taꝝ inimicitie christiane religioni prologo auctoꝝ ris questio. XXXII. f.

Allionis pena quomodo seruanda est cap. V. q. CCCXXIII. per totum.

**T**arsis est puincia in oriente valde distans a hierusalem capi. II. q. LVI. B. L.

Tarsis est ciuitas cilicie: in qua or<sup>o</sup> fuit bñs paulus apostolus capi. II. q. LVI. B.

Talmuth iudeoꝝ quid sit capitu. V. q. CCLXXXII. B.

Templi edificatio quando fuit incepta et quando finita capitu. II. q. XCI. P.

Terra que dicitur scabellu pedu dei ca. V. q. CCLI. P.

Terra tota posset pabulari in quingentis dieb<sup>9</sup>: nisi eent aliq regiones inaccessibiles ca. II. q. LX. J.

Tempantia diffiniit plo. II. q. VI. in expone lre sequenti. B.

Tempat diabolus a minoribus inchoando et successiue ad maiora procedit capi. III. q. LVII. B.

Tempat diabolus homines multipliciter. hoc probatur capitulo. III. q. LXIII. A. E.

Tempat et torquet dia. hoies pp mlra ca. III. q. LXV. L.

Tempat hoies deus ho et diabo. ca. III. q. LXVI. B. C. D.

Tempat deus homines ca. III. q. LXXI. A. B.

Tempat homo a carne et a mundo ca. III. q. LXIII. R.

Ibi. q. LXXII.

Tempat ho a demone qui est fortioris vtutis q̄ ho: s; de<sup>9</sup> per gras sua ho auxilium prestat. vel per angelozum custodiam eum defendit capi. III. q. LXIII. S.

Tempare hoies non est impositum a deo demonibus s; permissum capi. III. q. LXV. D.

Tempare est officium diaboli non sibi iussuz: sed sua voluntate assumptum capi. III. q. LXVI. A.

Tempare deu quid sit capi. III. q. XLIII. A.

Tempandus no est deus pp duo ca. III. q. XLIII. B.

Tempauit xpm diabolus pzia et scda teptatione vt cognosceret si ipse eent filius dei ca. III. q. XVI. B.

Tempauit dia. xps pp duas causas ca. III. q. XXIII. p totu

Tempauit dia. xpm vt sciret an eent deus: et vt p cibi dsideriu iducet ipm ad peccatu ca. III. q. XXIII. per totum.

Tempare christum diabo. ausus est: qz non vere cognoscebat eum filium dei capi. III. q. XXII. A.

Tempatio diaboli qua xpm temptauit satis conuenienter facta est capi. III. q. XXIII. D. J. M.

Tempatio diaboli facta christo fm intetiones diaboli. vi debatur conuenienter facta ca. III. q. XLII. A.

Tempatio tertia diaboli qua christum temptauit non fuit conueniens sed verisilis capi. III. q. LII. per totu

Tempatio fit ad iducedu hoies in malu ca. III. q. LVII. B.

Tempatio accipit large et proprie ca. III. q. LXIII. A.

Tempatio diaboli additur temptationi carnis et mundi ad maiorem gloriam capi. III. q. LXIII. B.

Tempatio accipitur pro hoc qz habeat cognitio de ipso temptato capitu. III. q. LXVI. T.

Tempatio daboli et maloz hoiu differt. c. III. q. LXVI. D

Tempatio dei ad quid sit ca. III. q. LXVI. E.

Tempatio carnis et mundi qualis sit et ad quid capitulo. III. q. LXVI. f.

Tempatio carnis et mundi est peccatum non autem temptatio diaboli capi. V. q. LXVIII. A. B. C. D.

Tempatio qz piculosa est fugienda e ca. III. q. LXX. p totuz.

Tempatio mudi et demois no est petri ca. III. q. LXXV. A

Tempatio carnis vel est peccatu vel non est sine peccato capi. III. q. LXXV. B. D.

Tempatio carnis quam Paulus habebat non erat peccatum capi. III. q. LXXV. C.

Tempatio mundi est minor q̄ temptatio carnis capitulo. III. q. LXXVI. L.

Tempatio carnis est grauior q̄ temptatio diaboli capitulo. III. q. LXXVI. D. E. f. S. D.

Tempatio carnis tria continet capi. III. q. LXXVI. J.

Tempatio a malo hoie duplt fieri pt ca. III. q. LXXVII. B.

Tempatio demonum quomodo fiat in nobis capitulo. III. q. LXXVII. D. E. f. S. b.

Tempatio duplex. s. humana et diabolica capitulo. III. questio. LXXVII. U.

Tempatio habet duplex initium per suggestionem et delectationem capi. III. q. XXI. N.

Tempatio duplex. s. intra et ab ex ca. III. q. XXI. A.

Tempatiois occasio euitanda est quando periculū est peccati capitu. III. q. VIII. S.

Tempatiois diaboli duplex finis ca. III. q. LXIII. B. L.

Tempatiois dei et diaboli dia ca. III. q. LXXI. B. L.

Tempatiois dei semper sequitur bonus euentus capitulo. III. q. LXXI. D.

Tempatiois species quot sunt: et quomodo distinguatur ca. III. q. LXXVII. A. B. C.

Tempatio tres pditiones pcurrit: et in aliqb<sup>9</sup> repiunt tres pditiones. in alijs aut due ca. III. q. LXIII. B. L.

Tempatio demois mudi et carnis ho: est sufficiens resistere per auxilium gratie dei et angeli custodis capitulo. III. q. LXXIII. J.

Tempatio ho succubit iterdu pp duo ca. III. q. XXI. D.

Tempationes diaboli ad christum conuenienti ordine facte sunt ca. III. q. LVII. per totum.

Tempationes leues primo imittit diabolus deinde grauiozes qusqz ad grauissimas pueniat ca. III. q. XXI. L.

Testi noui et veteris dia ca. III. q. XII. L.

Testimoniu xpi factu per miracula erat efficacit<sup>9</sup> testimonio Joānis baptiste ca. III. q. XIII. A. B.

Testimonium triplex adduxit Iesus s iudeos ad pbandum se esse christum ca. III. q. XIII. L. D.

Testimonium humanum non sufficit ad confirmationem aliarum rerum ideo diuinum testimonium inducit per iuramentum ca. V. q. CCLII. E.

Testis falsus puniit triplr ca. V. q. CCCIII. L.

Traducere volebat Joseph mariam. i. in potestate accipere propter adulteri suspicionem capi. I. q. XXXIII. in expositione littere sequenti. K. L. M. N. O.

Translatores sacre scripture de hebreo in grecum: et de greco in latinum qui fuerit prologo. II. q. V. in expositione littere sequenti. S.

Translatio. LXX. interpretu ate bñi hieronymuz fuit in magna reuerentia in ecclia ca. II. q. A.

Translatio bible bti hieronymi est illa qua nos vtimur capitu. II. q. I. A.

Translatio bible beati hieronymi cause capitulo scdo questione. prima A.

Transmigratio iudeoꝝ in babilone fuit vltimo anno sedechie capi. II. q. XCI. A.

Transmigrationes iudeoꝝ in babilone fuerunt tres capitulo. II. q. XCI. D.

Tres persone trinitatis operate sunt in christi conceptione capi. primo. q. XLV. A.

Tres persone trinitatis operatur simul eandem rem vni ca operatione capi. I. q. XLV. A.

Tres persone quando operantur quelibet eaz equaliter operatur capi. I. q. XLV. A.

Tres persone trinitatis equaliter operantur: et quelibet earum ita perfecte sicut omnes tres ibidem.

Tres persone trinitatis ostense sunt in christi baptismo conuenienter propter plures res capitu. II. q. XCI. S. et melius eo. ca. q. XCVI. per totum.

Tres personas trinitatis christi baptismo apparere fuit necessarium ppter multa ca. III. q. XCVII. per totum.

Turbatus est herodes propter verba magoꝝ capi. II. q. XXIII. per totum.

Turbata est omnis hierosolyma pp ide. c. I. 22. p totum

Turbatio duplex potest euenire ca. II. q. XXV. f.

Turbatio copiosa veniebat ad Iesum diuersis respectibus capitu. III. q. CXXVI. per totu.



**E**ntilabrū xpi significat eius iudiciarias potestate ca. III. q. LXIII. **A. A.** capi. III. q. LXX.  
**V**erbū caro sc̄m ē dū dī dēmus genu flectē z ponit mirabile exc̄m de B i. plo. auc. q. 32. **E.**  
**V**erbum pcedere de ore dei quō intelligatur capitu. III. q. I. a. k. vsq; in finem questiois.  
**V**erū eē aliqd vel pbari vez idē ē fz iura. c. I. q. XXXVI. **L.**  
**V**estis dura vs ad domādā carnē ca. III. q. XXIX. **L.**  
**V**estis est necia hoi: qz ex nuditate homo multa inconuenientia incurrit ca. III. q. XXX. per totum.  
**V**ia duplex. s. dei ad nos: z nri ad deū ca. III. q. I. **D. E.**  
**V**idere in sacra scriptura aliquando accipitur pro audire pologo. III. in pncipio.  
**V**ideri deus nō p̄t oculis corp̄alib⁹ a btis ca. V. q. XLI. **A.**  
**V**ideri p̄t aliqd dupl̄r ca. V. q. XLI. **B.**  
**V**idē deus a sanctis inequal̄r ca. V. q. XLIII. per totum.  
**V**idē deus a sc̄is per lumen glorie ca. V. q. III. XLIII. **D.**  
**V**ideri pprie non p̄t deus ab aliquo in statu vie capitulo. V. q. XLVI. per totum.  
**V**identes deus non sciunt omnia ex hoc qz vident deum capitu. V. q. XLIII. per totum.  
**V**idētes deū cognoscūt oīa nālia simul ca. V. q. XLIII. **L.**  
**V**isio dup. s. imaginaria z intellectual. c. III. q. LXXX. **D. J. k.**  
**V**isio imaginaria quō fiat ca. III. q. LXXX. **D.**  
**V**isio imaginaria nō introducif nisi ad certificādū de aliq̄ re eū cui fit reuellatio ca. I. q. XXXVI. **D.**  
**V**isio dei est beatitudo capi. V. q. XXIX. **B.**  
**V**isio dei qualis erit ca. V. q. LX. per totum.  
**V**isio hztria media ca. V. q. III. **M.**  
**V**isio triplex correspondens agnitioni dei angeli z hominis capi. V. q. XXXVII. **E. f.**  
**V**indicta alicui⁹ cāt dilectionē i irato ca. V. q. CXXXIII. **B.**  
**V**indicta aliq̄n ē bōa aliq̄n mala. c. V. q. CCCCXXXIII. p totū.  
**V**indicta siue vindicatio habet specialem virtutem capitu. V. q. CCCCXXV. per totum.  
**V**indicta seu virtus vindicatiua d̄s seruare penas vulgares in vindicando ca. V. q. CCCCXXVI. per totum.  
**V**indicta an sit exercenda p̄tra non voluntarie peccātes capitu. V. q. CCCCXXVII. **A.**  
**V**indicta an fiat super inanimata aliquando capitulo. V. q. CCCCXXXVIII. per totum.  
**V**indicta an fiat super creaturas animatas: sed irrationabiles capi. V. q. CCCCXXIX. per totum.  
**V**indicta an exercetur aliquando in filios propter p̄ces capitu. V. q. CCCCXXX. **A.**  
**V**indicta si sit sumēda pro peccato mltitudinis: vel si parcedum illi est capi. V. q. CCCCXXXII. **A.**  
**V**indictā appetere h̄s aliq̄n non ca. V. q. CXXX. **M.**  
**V**idue s̄ qz mariti sunt mortui ca. V. q. CXLIX. p totū.  
**V**iduaz ordo in ecclia p̄mitiua: z tales quales esse debent capitu. V. q. CXIII. **L.**  
**V**iduas carnaliter cognoscere est fornicatio z peccatum mortale capi. V. q. CXIII. per totum.  
**V**irtus moralis quatūcūq; perfecta non p̄t habere factū perfectū sicut donum ca. V. q. LXXXI. **f.**  
**V**irtutes alie sunt hūane alie diuine ca. V. q. XI. **L.**  
**V**irtutes perficiunt hoīem in vita cōtēplatiua in vita prelatiua z in vita actiua ca. V. q. XI. **L.**  
**V**irtutes omnes sunt gratuite z infuse: z habent connectionem inter se capitu. V. q. XI. **L.**  
**V**irtutes quas christus ponit: qz sunt excellētissime dīcūtur beatitudines capitu. V. q. X. **D.**  
**V**irtutes perducunt ad b̄titudinē: ca. V. q. XXXXIII. **L.**  
**V**ita dupl̄r accipit. s. pro esse viuentis z p̄ operatiōe viuentis capi. V. q. XXVIII. **B.** ibi. q. XXIX. **L.**  
**V**ita triplex voluptuosa ciuilis z contemplatiua: cui correspondēt tres beatitudines voluptuosa practica z speculatiua capitu. V. q. LXXXIII. **B.**  
**V**ita hūana quō dirigatur p̄ beatitudinē voluptuosaz p̄ actus: virtutū moralium circa abūdantiā rez exteriorū z delectationē passionum ca. V. q. LXXXII. **L. D. E. f.**  
**V**ita hominis excellentius dirigatur per actus doni q̄z p̄ virtutes morales capi. V. q. LXXXIII.  
**V**angebantur deo reges z sacerdotes z prophete capitulo. I. q. XXIII. in expositione littere sequenti. **D.**

**V**iri denm humano itellectui qualiter intelligatur capitulo. V. q. XL. **R. S. X.**  
**V**oluntas per actū suū non consequitur bonum pprium.  
**V**oluntas hz duos act⁹ circa felicitatē ca. V. q. LI. **L.**  
**V**olūtas rectitudo ē necia ad b̄titudinē ca. V. q. LI. p totū  
**V**otuz duplex solēne z simplex z vtrūq; eorum quid sit capitulo. I. q. XXX. **D.**  
**V**otū simplex non dirimit matrimonū iam contractuz: s; impedit contrahendum capitu. I. q. XXX. **D.**  
**V**otum solēne z impedit contrahenduz z dirimit iā p̄tractum matrimonium capitu. I. q. XXX. **D.**  
**V**otum puelle in lege antiqua pater poterat infringere capitu. I. q. XXX. **E.**  
**V**otū puelle post annos discretionis in lege euāgelica p̄rentes non possunt infringere capi. I. q. XXX. **D.**  
**V**oti obligatio est maior q̄s iuramenti ca. V. q. CCLXII. **B.**  
**V**ox clamātis in deserto exponitur ca. III. q. I. **L.**  
**V**ox audita sup xpm baptizatū non fuit dei p̄is: s; ab angelo forata ad rep̄itādū p̄sonā p̄is ca. III. q. XCI. **A. D.**  
**V**ox ista formata fuit in aere propinquo christo z non in celo capi. III. q. XCII. **A. B. C. D. E.**  
**V**ox ista de celo sc̄a fuisse quō itelligat ca. III. q. XCII. **J. k.**  
**V**ox ista audita fuit ab omnibus circūstātibus baptismo christi capitu. III. q. XCIII. per totum.  
**V**ocem istam audiri super christum baptizatum fuit conuenientissimum capi. III. q. XCIII. per totum.  
**V**ocem istam factam diuersimode scribunt euāgeliste: qz diuersi diuersa verba per eaz formata asserunt: quomodo hoc intelligatur capi. III. q. XCV. per totum.  
**V**uras quas promisit quis soluere an teneatur promissio ca. V. q. CCCVIII. per totum.  
**V**xor an possit virū relinquere volentem eam sodomitice cognoscere capi. V. q. CCCCXXXIII. per totum.  
**V**xor nullo mō d̄s cōsentire viro volenti eam cognoscere extra vas debitum capi. V. q. CCCCXXXIII. per totum.  
**V**xorē cognoscē eū vas debitū est maius pctm q̄s tali mō cognoscē aliā mulierem capi. V. q. CCV. per totum.  
**V**xorē cognoscere in vase debito: sed retrosum quomodo est peccatum ca. V. q. CCCCXXVIII. per totum.  
**V**xorē retrosum cognoscē an sit maius pctm q̄s tali mō aliā mulierē cognoscē ca. V. q. CCCCXXIX. per totū.  
**V**xores ducere ex chanaanis deus p̄hibuerat iudeis ne auerterent aīos eorū a deo: z ad idolatriā inducerent capi. I. q. X. **L. D.** **J**bidem. q. XII. **B.**  
**V**xores ducere ex eadē tribu erat iudeis p̄ceptū z non de alia tribu ca. I. q. XXVIII. **L. D.**  
**V**xores ducere tribus reliq̄s ex tribu leui licituz erat qz hereditates non cōfundebant ca. I. q. XXVIII. **D. E. f.**  
**X**erxes filius darij regnat capitu. II. q. XCI. **D.**  
**Y**saac nomen prenunciatum fuit ante eius natiuitatem capitu. I. q. LVIII.  
**Z**erobabel non fuit filius salathiel sed nepos capitulo. I. q. XXIII. in expositione littere sequenti. **E. f.**

Tabula explicet.

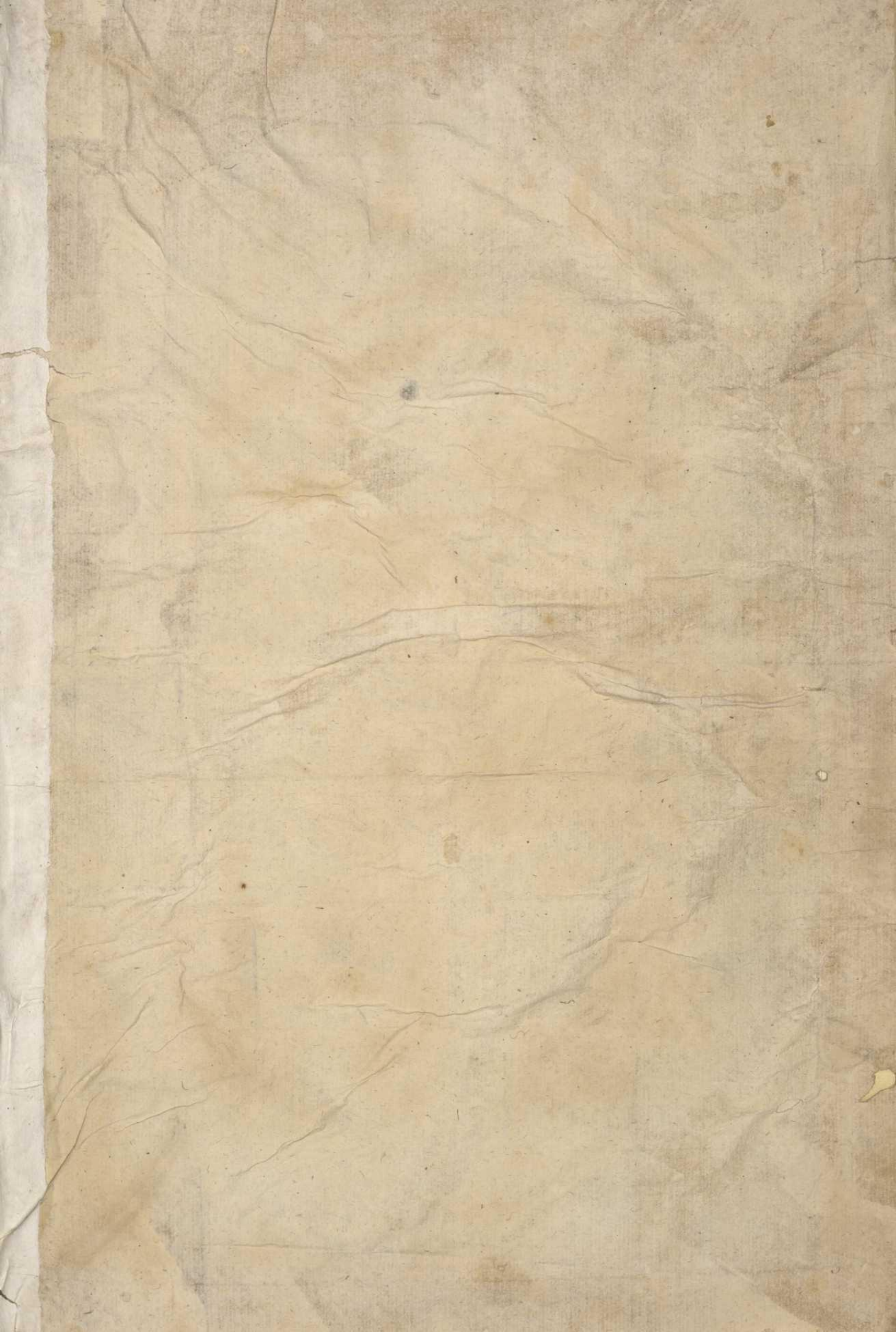


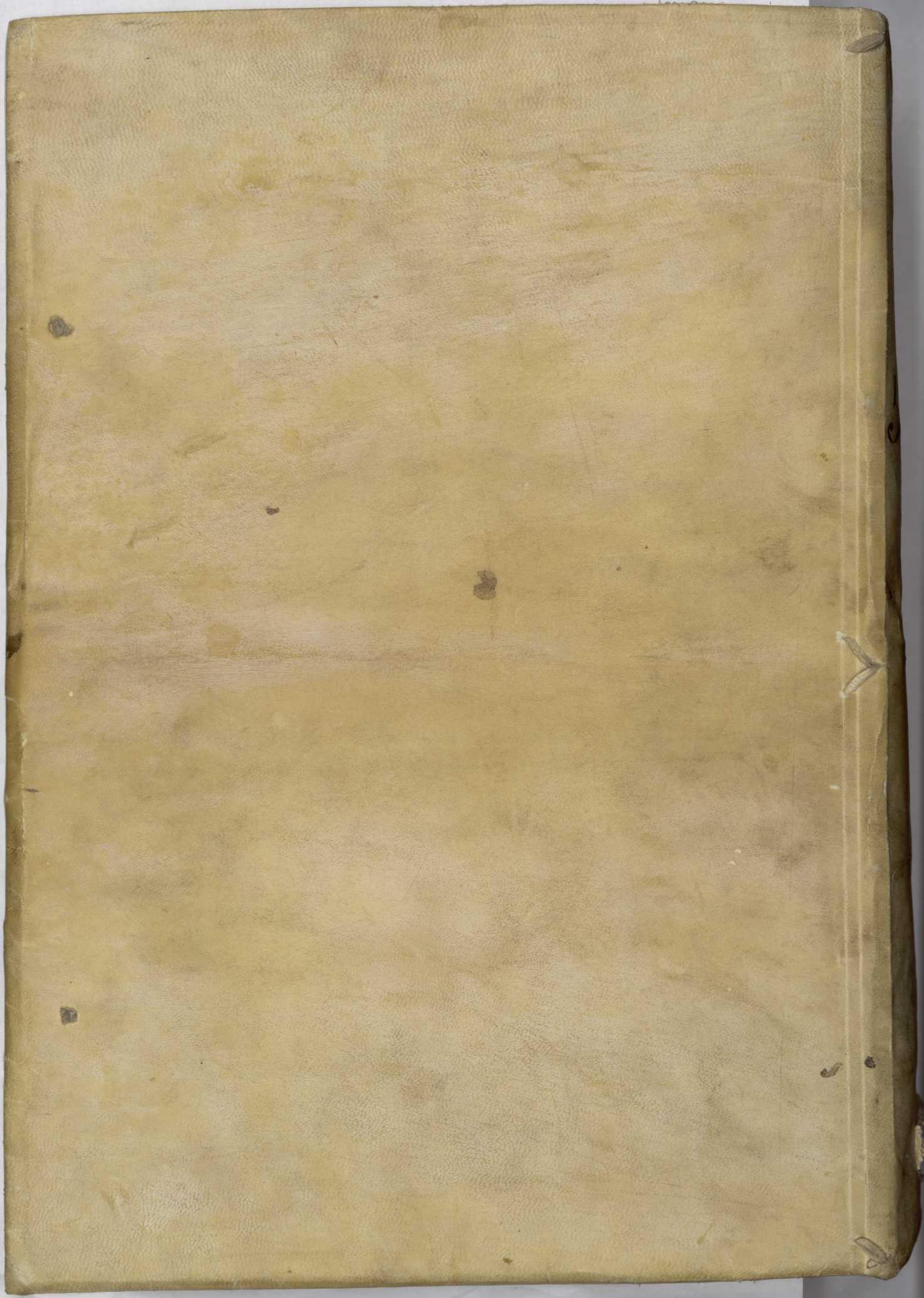




*[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*

*[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*







DO  
TOSTEA  
IN

3 Cap. 1. D.  
Math.



233

No. Caja  
A-39